

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
HELLENIC EDUCATIONAL SOCIETY

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

9ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
«Ελληνική Παιδαγωγική
και Εκπαιδευτική Έρευνα»

28-30 Νοεμβρίου 2014 – Φλώρινα

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Το Βιβλίο Περιλήψεων
του 9ου Πανελληνίου Συνεδρίου
«Ελληνική Παιδαγωγική
και Εκπαιδευτική Έρευνα»

ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

των Εκδόσεων

GUTENBERG

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG
Διδότου 37, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210.36.42.003 – Fax: 210.36.42.030

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:
Ιασωνίδου 13, 546 35
Τηλ.- Fax: 2310.271.147

www.dardanosnet.gr • info@dardanosnet.gr
e-shop: www.dardanosnet.gr

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

- ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης*, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
- ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: *Χαράλαμπος Ι. Κωνσταντίνου*, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: *Γιώργος Δ. Γρόλλιος*, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
- ΕΙΔ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: *Θωμάς Μπάκας*, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- ΤΑΜΙΑΣ: *Γεώργιος Αραβανής*, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης
- ΜΕΛΗ: *Λέλα Γώγου*, Καθηγήτρια Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Γεώργιος Φ. Αλεξανδράτος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *Λεμονίδης Χαράλαμπος*, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
- ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ: *Μαλαφάντης Κωνσταντίνος*, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- ΜΕΛΗ: *Αγγελίδης Παναγιώτης*, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
Ακριτόπουλος Αλέξανδρος, Αναπληρωτής καθηγητής, Π.Δ.Μ.
Αλευριάδου Αναστασία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Αναστασιάδου Σοφία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Ανδρέου Ανδρέας, Καθηγητής, Π.Δ.Μ.
Αττωνίου Χρήστος, Καθηγητής, Α.Π.Θ.
Αυγητίδου Σοφία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Βαμβακίδου Ιφιγένεια, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Βιτσιλάκη Χρυσή, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Βρεττός Ιωάννης, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
Βруνιώτη Καλλιόπη, Επίκουρη καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Γαλανάκη Ευαγγελία, Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.
Γκότοβος Αθανάσιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γρόλλιος Γεώργιος, Καθηγητής, Α.Π.Θ.
Γώγου Λέλα, Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Δασκαλάκης Δημοσθένης, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.

Δημητριάδου Αικατερίνη, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
 Ηλιάδου-Τάχου Σοφία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
 Θεοδωροπούλου Έλενα, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Θωΐδης Ιωάννης, Επίκουρος καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Ιορδανίδης Γεώργιος, Επίκουρος καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Ιωαννίδου-Κουτσελίνη Μαίρη, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου
 Κακανά Δόμνα, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Καλκάνης Γεώργιος, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
 Καλογήρου Τζίνα, Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.
 Καλογιαννάκη Πέλλα, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
 Καμαρούδης Σταύρος, Αναπληρωτής καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Καρακατσάνης Παναγιώτης, Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
 Θράκης
 Καριώτογλου Πέτρος, Καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Καψάλης Γεώργιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
 Κοντάκος Αναστάσιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Λαλαγιάννη Βασιλική, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
 Μαριδάκη-Κασσωτάκη Αικατερίνη, Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανε-
 πιστήμιο
 Μητροπούλου Βασιλική, Επίκουρη Καθηγήτρια, Α.Π.Θ.
 Μπάκας Θωμάς, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
 Μπαμπάλης Θωμάς, Αναπληρωτής καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
 Μπαμπούνης Χαράλαμπος, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
 Μπέσσας Δημήτριος, Καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Μπέτσας Ιωάννης, Επίκουρος καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Μπίκος Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Α.Π.Θ.
 Μπουζάκης Σήφης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών
 Μυλωνάκου-Κεκέ Ηρώ, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.
 Νικολουδάκη-Σουρή Ελπινίκη, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
 Ντίνιας Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Ντολιοπούλου Έλση, Καθηγήτρια, Α.Π.Θ.
 Παγγέ Τζένη, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
 Παπαδάκης Νίκος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
 Παπαδοπούλου Βασιλική, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
 Πάτσιου Βίκυ, Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.
 Πνευματικός Δημήτριος, Αναπληρωτής καθηγητής, Π.Δ.Μ.
 Πολεμικός Νικήτας, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Ρεκαλίδου Γαλήνη, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Δημοκρίτειο
 Πανεπιστήμιο Θράκης
 Ρεράκης Ηρακλής, Καθηγητής, Α.Π.Θ.
 Σακελλαρίου Μαρία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο
 Ιωαννίνων
 Σκορδούλης Κώστας, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
 Σκούρα Λαμπρινή, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.

Στεφάνου Γεωργία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Ταρατόρη Ελένη, Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τάφα Ευφημία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Τσακιδίου Ελένη, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Τσαπακίδου Αγγελική, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Δ.Μ.
Τσιλιμένη Τασούλα, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο
 Θεσσαλίας
Υφαντή Αμαλία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών
Φασούλης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
Φτιάκα Ελένη, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Φυριππής Εμμανουήλ, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.
Φωτιάδης Κώστας, Καθηγητής, Π.Δ.Μ.
Χαλκιά Κρυσταλλία, Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.
Χαραλάμπους Δημήτρης, Καθηγητής, Α.Π.Θ.
Χατζγεωργίου Ιωάννης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Χατζηδήμου Δημήτριος, Καθηγητής, Α.Π.Θ.
π. Χατζεφραϊμίδης Ειρηναίος, Αναπληρωτής καθηγητής, Π.Δ.Μ.
Χουρδάκης Αντώνης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *Παπαδοπούλου Βασιλική*, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε.,
 Π.Δ.Μ.

ΜΕΛΗ: *Αραβανής Γεώργιος*, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης
Αλεξανδράτος Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος Α/θμιας Εκπαίδευσης
 Ιονίων Νήσων
Αυγητίδου Σοφία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Τ.Ν., Π.Δ.Μ.
Βαϊρινού Κωνσταντία, Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής
Βρυνιώτη Καλλιόπη, Επίκουρη καθηγήτρια, Π.Τ.Ν., Π.Δ.Μ.
Δημητριάδου Αικατερίνη, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ.
Ηλιάδου-Τάχου Σοφία, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ.
Θωίδης Ιωάννης, Επίκουρος καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ.
Ιορδανίδης Γεώργιος, Επίκουρος καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ.
Μούσιου Όλγα, Σχολική Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης
Μπέτσας Ιωάννης, Επίκουρος καθηγητής, Π.Τ.Ν., Π.Δ.Μ.
Νώτας Παναγιώτης, Διευθυντής Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης
 Φλώρινας
Ποζουκίδης Νικόλαος, Σχολικός Σύμβουλος Αγγλικών
Πολατίδου Άννα, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
Ράντζου Μαρία, Λέκτορας, Α.Π.Θ.
Σαββάκης Κίμωνας, Διευθυντής Π.Π.Δ.Σ. Φλώρινας
Τζώτζης Ιωάννης, Διευθυντής Διεύθυνσης Β/θμιας Εκπαίδευσης
 Φλώρινας

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: *Σταυρίδης Παύλος*, Δάσκαλος, Υποψ. Διδάκτορας, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ.

ΜΕΛΗ: *Αλεξίου Βασιλική*, Νηπιαγωγός, Υποψ. Διδάκτορας, Π.Τ.Ν., Π.Δ.Μ.
Γεωργούση Λίνα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Ν. Φλώρινας
Καραγιώργου Μαρία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Ν. Φλώρινας
Κωτσαλίδου Ευδοξία, Ε.Ε.ΔΙ.Π., Π.Τ.Ν. Φλώρινας
Μακρίδου Μαρία, Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Μαραντίδου Σοφία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Μαργαρίτη Αδαμαντία, Νηπιαγωγός
Νεδέλκου Όλγα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Ν. Φλώρινας
Νικολοπούλου Ευαγγελία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Ν. Φλώρινας
Παπαδοπούλου Άνθια, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Τσαβδάρη Γιούλη, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Τσώνη Φωτεινή, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Ν. Φλώρινας
Χατζή Σταυρούλα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Χατζηδαμιανού Θάλεια, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Χριστοδούλου Παναγιώτα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΩΝ ΟΜΙΛΗΤΩΝ	11
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΣΥΜΠΟΣΙΩΝ	15
ΣΥΜΠΟΣΙΟ: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	15
ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ IV: Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ, ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	20
ΣΥΜΠΟΣΙΟ: ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	24
ΣΥΜΠΟΣΙΟ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ . . .	29
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ	33
ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	33
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	39
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	53
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	72
ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	127
ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	146
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	163
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	179
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	184
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ. ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	188
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	216
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	227
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	234
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	242
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	249
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ	264
ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ	270
ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ	281
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	291
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ	295
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	295
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	299
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	300
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	307
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	311
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	316

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	317
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ. ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	317
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	321
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	322
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	324
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ	326
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ	331

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΩΝ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, το παιδαγωγικό κλίμα της τάξης και η διαχείριση της συμπεριφοράς του μαθητή

Κωνσταντίνου Χαράλαμπος
Καθηγητής Σχολικής Παιδαγωγικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΟΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ να διαπιστωθεί και από τον τίτλο, τα κεντρικά σημεία της εισήγησης θα αποτελέσουν ο σύνθετος ρόλος του εκπαιδευτικού, το παιδαγωγικό κλίμα της σχολικής τάξης και η διαχείριση της συμπεριφοράς του μαθητή στο σχολείο. Δηλαδή, τρία θέματα που συνδέονται άμεσα και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Ορμώμενος από το συγκεκριμένο θέμα του συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας, θα δοθεί βαρύτητα σε πορίσματα ερευνών, παρουσιάζοντας υπαρκτά ευρήματα και ερευνητικούς προβληματισμούς που, για λόγους εμβάθυνσης και εμπλουτισμού, επιδέχονται περαιτέρω διερεύνηση. Ειδικότερα, θα γίνει ανάλυση του παιδαγωγικού και διδακτικού ρόλου του εκπαιδευτικού, των παραγόντων που τον επηρεάζουν και των χαρακτηριστικών της αποτελεσματικότητάς του. Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει περιγραφή του προφίλ των σημερινών μαθητών, όπως αυτό εμφανίζεται μέσα από τις έρευνες και θα αναδειχθούν οι απόψεις τους για το σχολείο και τον εκπαιδευτικό, επίσης μέσα από σχετικά ερευνητικά δεδομένα. Στην τελευταία ενότητα θα αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά του παιδαγωγικού κλίματος στη σχολική τάξη και ο ρόλος τους στην παιδαγωγική επικοινωνία και σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές. Το κλείσιμο της εισήγησης περιλαμβάνει πρακτικές προτάσεις για την πρόληψη και διαχείριση της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς του μαθητή.

*Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής και ως στοχαζόμενος επαγγελματίας:
μία μεθοδολογική πρόταση υποστήριξης της επαγγελματικής μάθησης*

Αυγητίδου Σοφία
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Η ΣΥΝΕΧΗΣ επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις καθημερινές και πολλαπλές προκλήσεις του εκπαιδευτικού έργου, έχοντας ως όραμα μία συμμετοχική και κοινωνικά δίκαιη εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αποτελέσουν φορείς εκπαιδευτικής αλλαγής και βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων στο συγκεκριμένο πλαίσιο των συνθηκών εργα-

σίας τους. Η ανάληψη ενός ρόλου ερευνητή και αναστοχαζόμενου επαγγελματία από τον εκπαιδευτικό είναι απαραίτητη για την τεκμηρίωση της δράσης και των αποτελεσμάτων της και τη συνεχή βελτίωσή της. Η επαγγελματική μάθηση έχει αποδειχτεί πιο αποτελεσματική, όταν οργανώνεται στο πλαίσιο μιας επαγγελματικής κοινότητας μάθησης, όταν οι εκπαιδευτικοί διερευνούν και στοχάζονται πάνω στο έργο τους μαζί με άλλους εκπαιδευτικούς και ειδικούς αλλά και σχεδιάζουν αλλαγές για τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης στις τάξεις τους. Το παράδειγμα της έρευνας-δράσης ανταποκρίνεται στο πρόταγμα για ενδυνάμωση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο μιας επαγγελματικής και συνεργατικής κοινότητας μάθησης.

Τι είδους υποστήριξη χρειάζονται όμως οι εκπαιδευτικοί για να εργαστούν στο πλαίσιο μιας κοινότητας μάθησης, να ξανασκεφτούν το έργο τους, να το ερευνήσουν και να το βελτιώσουν; Η ανακοίνωση αυτή αντλεί τόσο από την υπάρχουσα επιστημονική έρευνα όσο και από την έρευνά μου την τελευταία δεκαετία σχετικά με την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην ανάληψη ενός νέου ρόλου, αυτού του εκπαιδευτικού-ερευνητή και στοχάζόμενου επαγγελματία. Παρουσιάζεται μία μεθοδολογική πρόταση υποστήριξης των εκπαιδευτικών με στόχο την κριτική επίγνωση, που επιτυγχάνεται μέσα από τον αναστοχασμό των πεποιθήσεων και των πρακτικών τους, τη θεωρητική πλαισίωση των ζητημάτων που αντιμετωπίζουν, τη συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων από την τάξη/το σχολείο και το διάλογο στο πλαίσιο μιας επαγγελματικής κοινότητας μάθησης. Η κριτική επίγνωση της εκπαιδευτικής κατάστασης αποτελεί προϋπόθεση για τη στοχευμένη επιλογή και το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πράξης αλλά και τον επανασχεδιασμό της μετά την αξιοποίηση των ερευνητικών δεδομένων από την πορεία υλοποίησης του σχεδιασμού στο συγκεκριμένο πλαίσιο της τάξης. Η πρόταση αποτελεί βοηθητικό εργαλείο των εκπαιδευτικών για τη συνεχή βελτίωση του καθημερινού τους έργου αλλά και των σχολικών συμβούλων και των στελεχών της εκπαίδευσης για την υποστήριξη της επαγγελματικής μάθησης.

Η σχολική θρησκευτική αγωγή στην Ελλάδα την εποχή της Παγκοσμιοποίησης

Περάκης Ηρακλής

Καθηγητής Παιδαγωγικής - Χριστιανικής Παιδαγωγικής, της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ως σχολικό μάθημα, έχει ως σκοπό την ανάπτυξη της οικείας θρησκευτικότητας των μαθητών, που είναι στη μεγάλη πλειονότητά τους ορθόδοξοι, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει σταδιακά πληροφορίες για τις μεγάλες θρησκείες της ανθρωπότητας. Μόνον έτσι, άλλωστε, μπορεί να επηρεάζει την ηθικοπνευματική, κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση των νέων και να υπηρετεί το σκοπό του εκπαιδευτικού νόμου 1566/1985, που είναι η ολόπλευρη ψυχοσωματική τους ανάπτυξη.

Στην εισήγηση εξετάζονται θέματα και προβλήματα που γίνονται αισθητά τις τελευταίες κυρίως δεκαετίες, λόγω της έντονης και απροκάλυπτης προσπάθειας που γίνεται, προκειμένου να αλλοιωθεί ο σκοπός και το περιεχόμενο του θρησκευτικού μαθήματος. Η νέα τάξη, ως γνωστό, αντιπαλεύει, μεταξύ άλλων τη γλώσσα, τη θρησκεία και ό,τι άλλο καλλιεργεί ισορροπημένες και συλλογι-

κές αξίες, αρετές και νοήματα που προσφέρουν αληθινή πνευματικότητα στην μορφωτική δόμηση του ανθρώπου, ενώ ευνοεί, ωθεί και διευκολύνει ό,τι τον εγκλωβίζει και τον εθίζει μονομερώς σε υλικές και οικονομικές απολαύσεις και διεκδικήσεις. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται η επιθετικότητα που δέχεται το μάθημα των θρησκευτικών μέσα από τέσσερις μεθοδευμένες και στοχευμένες δράσεις: α) Την υποτίμησή του σε ό,τι έχει να κάνει τόσο με τη θεολογική κατάρτιση των εκπαιδευτικών όσο και με τη διδασκαλία του στο σχολείο. β) Τη χρησιμοποίησή του, μέσα από συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών, ως μέσου αποχριστιανοποίησης των μαθητών. γ) Την καλλιέργεια μιας νέας μεταμοντέρνας πολυθρησκειακής πνευματικότητας, διαφορετικής από εκείνη της παραδόσεως όλων των μαθητών. δ) Την εξυπηρέτηση του σχεδίου της δημιουργίας μιας ενιαίας και παγκόσμιας θρησκείας και θρησκευτικότητας, που θα υποκαταστήσει τις υπάρχουσες πίστεις, εξυπηρετώντας έτσι την επίτευξη των ευρύτερων πολιτικών και γεωπολιτικών οραμάτων της νέας τάξης.

Η πρακτική άσκηση των υποψήφιων εκπαιδευτικών: δυνατότητες, όρια και προοπτικές

Παπαδοπούλου Βασιλική

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Φλώρινας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ των υποψήφιων εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνιστά αναπόσπαστο και κομβικό κομμάτι της αρχικής τους εκπαίδευσης. Αυτό συμβαίνει στο βαθμό που η πρακτική άσκηση εκπληρώνει μια ιδιαίτερη λειτουργία, αφού στον πυρήνα της βρίσκεται το πρόβλημα της σύνδεσης θεωρίας και πράξης, και βασική της επιδίωξη είναι να ελαχιστοποιήσει το λεγόμενο «σοκ της πράξης» ή αλλιώς το λεγόμενο «σοκ της μεταφοράς της θεωρίας στην πράξη». Εκτός όμως από τη σύνδεση της παιδαγωγικής θεωρίας με την παιδαγωγική και διδακτική πράξη, μία άλλη εξίσου σημαντική λειτουργία της πρακτικής άσκησης είναι η εξοικείωση του υποψήφιου εκπαιδευτικού με το μελλοντικό του επάγγελμα και η κατανόηση των τόσο των κοινωνικών συνθηκών όσο και των θεσμικών όρων κάτω από τους οποίους τελείται το εκπαιδευτικό έργο.

Τα προγράμματα πρακτικής άσκησης των πανεπιστημιακών τμημάτων, δασκάλων και νηπιαγωγών παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις τους, συγκλίνουν στις βασικές τους αρχές τους με κυρίαρχο ένα οργανωτικό σχήμα, το οποίο χωρίζει σε φάσεις ή επίπεδα την πρακτική άσκηση διαβαθμίζοντας το βαθμό δυσκολίας και τις διάφορες υποχρεώσεις των φοιτητών. Στο κυρίαρχο –εδώ και 25 περίπου– χρόνια μονοφασικό μοντέλο αρχικής εκπαίδευσης των υποψήφιων εκπαιδευτικών η πρακτική άσκηση λήγει, αφού θεωρείται ολοκληρωμένη, με τη λήψη του πτυχίου. Στην εισήγηση αυτή θα εξετάσουμε με βάση τα εμπειρικά δεδομένα, κατά πόσο το συγκεκριμένο μονοφασικό μοντέλο το οποίο είναι κυρίαρχο – είναι κατάλληλο για να εκπληρώσει η πρακτική άσκηση όλες τις παραπάνω λειτουργίες. Στη λογική αυτή θα καταδειχθούν οι δυνατότητες και τα όρια του συγκεκριμένου μοντέλου πρακτικής άσκησης ως μίας διαδικασίας επαγγελματικής μάθησης που μπορεί να υποστηρίξει το κοινωνικό-πολιτικό αίτημα ενός κριτικά σκεπτόμενου και αναστοχαζόμενου επαγγελματία.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΣΥΜΠΟΣΙΩΝ

ΣΥΜΠΟΣΙΟ: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Ειδική Αγωγή – Δυσκολίες Μάθησης

Συντονιστής: Πλατσίδου Μαρία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Συζητητής: Συριοπούλου Χριστίνα, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η συμβολή της Θεωρίας του Νου στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά με νοητική υστέρηση

Βαρβέρης Ασήμης, Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Συριοπούλου Χριστίνα, Λέκτορας

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ με νοητική υστέρηση αντιμετωπίζουν προβλήματα προσαρμοστικής συμπεριφοράς στις κοινωνικές τους συνδιαλλαγές και στη διαχείριση των κοινωνικών τους σχέσεων με τους συνομηλίκους τους (Guralnick, 1999). Η έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων οδηγεί στην υιοθέτηση αντικοινωνικής και παραβατικής συμπεριφοράς (Douma, Dekker, de Ruiter, Tick, & Koot, 2007) με αποτέλεσμα πολλές φορές να απορρίπτονται από τους συνομηλίκους τους (Hall et al., 2005).

Προκειμένου να επιδείξουν μια προσαρμοστική συμπεριφορά, απαιτείται η ανάπτυξη διάφορων συστημάτων, ένα εκ των οποίων είναι η Θεωρία του Νου. Η Θεωρία του Νου είναι ένας όρος που αποδίδει την ικανότητα των ατόμων, να αποκωδικοποιούν και να αναγνωρίζουν τη συμπεριφορά των άλλων, τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, προκειμένου να ρυθμίσουν και οι ίδιοι την συμπεριφορά τους ανάλογα την κατάσταση.

Σκοπός της έρευνας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της Θεωρίας του Νου και των κοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών με νοητική υστέρηση. Απώτερος στόχος είναι η συγκέντρωση επιστημονικών δεδομένων που θα βοηθήσουν στο σχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρέμβασης και πρόληψης, που θα στοχεύουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά με νοητική υστέρηση.

Μεθοδολογία. Η εργασία αποτελεί μία ανασκόπηση και τα κριτήρια αναζήτησης ήταν η Θεωρία του Νου, η νοητική υστέρηση και οι κοινωνικές δεξιότητες.

Αποτελέσματα. Οι έρευνες συγκλίνουν πως στα παιδιά με νοητική υστέρηση υπάρχει καθυστέρηση στην ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου. Ωστόσο, υπάρ-

χουν αντιφατικά αποτελέσματα ως προς τη συσχέτιση με τις διάφορες κοινωνικές δεξιότητες, καθώς κάθε έρευνα εστιάζει σε διαφορετικά δεδομένα. Άλλοι ερευνούν τη δεξιότητα αναγνώρισης συναισθημάτων, άλλοι τα πιστεύω και άλλοι την πρόθεση ή την «μετάφραση» μιας λανθάνουσας κοινωνικής κατάστασης.

Συμπεράσματα. Τα παιδιά με νοητική υστέρηση είναι υστερούν στην ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου εν συγκρίσει με τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης. Ωστόσο, δεν φαίνεται να υπάρχει κατ' ανάγκη σύνδεση, σχέση αίτιου – αιτιατού, στην ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου με την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών με νοητική υστέρηση. Αυτό οφείλεται στα διαφορετικά εργαλεία, στις διαφορετικές όψεις της θεωρίας του Νου και στις διαφορετικές κοινωνικές δεξιότητες που ελέγχονται σε κάθε άρθρο. Παρόλα αυτά, αποτελεί πεποίθηση των συγγραφέων, πως θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε προγράμματα που ενδυναμώνουν την ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου, καθώς αποτελεί θεμέλιο λίθο για την κατανόηση του κοινωνικού κόσμου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: θεωρία του νου, κοινωνικές δεξιότητες, νοητική υστέρηση

Η Θεωρία του Νου σε άτομα με ελαφριά νοητική υστέρηση και αυτισμό

Ζάχου Βαΐα, Ειδική Παιδαγωγός – Τάττου Βαΐα, Ειδική Παιδαγωγός
Πλατσίδου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ (ΘτΝ) αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να αποδίδει νοητικές καταστάσεις τόσο στον εαυτό του όσο και στους άλλους (πεποιθήσεις, προθέσεις, επιθυμίες και συναισθήματα), προκειμένου να ερμηνεύει και να προβλέπει συμπεριφορές. Η ικανότητα αυτή διευκολύνει την κοινωνική αλληλεπίδραση, καθώς η επίγνωση και η κατανόηση του τι σκέπτονται οι άλλοι, τι αισθάνονται και τι πιστεύουν είναι σημαντικές για την ομαλή ένταξη και προσαρμογή του ατόμου στο κοινωνικό περιβάλλον. Η ΘτΝ έχει ερευνηθεί στη διεθνή βιβλιογραφία τόσο σε άτομα τυπικής ανάπτυξης, όσο και σε άτομα με ειδικές ανάγκες και ειδικά σε άτομα με νοητική υστέρηση και σε άτομα με αυτισμό. Ωστόσο, στην Ελλάδα οι έρευνες που αφορούν την ΘτΝ στις παραπάνω κατηγορίες ατόμων είναι πολύ λίγες. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να συμβάλει στη συλλογή σχετικών ερευνητικών δεδομένων από την ελληνική πραγματικότητα.

Συγκεκριμένα, στόχος ήταν (α) η διερεύνηση της ΘτΝ των ατόμων με νοητική υστέρηση (ΝΥ) και ατόμων με αυτισμό και η σύγκρισή τους με άτομα τυπικής ανάπτυξης (ΤΑ) και (β) η διερεύνηση της επίδρασης του φύλου, της ηλικίας και της λεκτικής ικανότητας στην ανάπτυξη της ΘτΝ.

Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 20 άτομα 7-25 ετών με ελαφριά νοητική υστέρηση, 24 άτομα με αυτισμό, 6-21 ετών, (14 άτομα στο φάσμα του αυτισμού και 10 με Asperger) και 22 άτομα τυπικής ανάπτυξης, 6-23 ετών. Οι συμμετέχοντες εξετάστηκαν με ιστορίες που μετρούσαν τη ΘτΝ: έργα λανθασμένης πεποίθησης 1ης τάξεως, πρόβλεψης συναισθημάτων, κοινωνικά ανάρμοστης συμπεριφοράς και λευκού ψέματος. Επίσης εξετάστηκε και η λεκτική τους ικανότητα με το τεστ Λεξιλογίου του WISC.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συνολική επίδοση των ατόμων με ΝΥ και

των ατόμων με αυτισμό ήταν σημαντικά χαμηλότερη από αυτή των ατόμων ΤΑ και στα έργα της ΘτΝ και στο λεξιλόγιο. Οι διαφορές μεταξύ των δυο φύλων δεν ήταν στατιστικά σημαντικές.

Τα αποτελέσματα ανάμεσα στα άτομα με αυτισμό και των ατόμων με Asperger/Υψηλή Λειτουργικότητα έδειξαν ότι οι δύο ομάδες δεν διέφεραν ως προς τις επιδόσεις τους στα έργα της ΘτΝ αλλά ως προς το Λεξιλόγιο τα άτομα με Asperger απέδωσαν καλύτερα από τα άτομα με αυτισμό.

Συμπερασματικά, διαπιστώθηκε ότι τα άτομα με νοητική υστέρηση και αυτισμό παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες στον τομέα της ΘτΝ σε σχέση με άτομα τυπικής ανάπτυξης όμοιας ηλικίας. Έχουν όμως μια πληθώρα δυνατοτήτων που με τις κατάλληλες ευκαιρίες μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση των αδυναμιών. Επομένως, η δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ενίσχυση/καλλιέργεια της ΘτΝ κρίνεται απαραίτητη καθώς και η ενίσχυση της επικοινωνίας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης των ατόμων αυτών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Θεωρία του Νου, Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, Νοητική υστέρηση

Η θεωρία του Νου σε παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος και σύγκριση με παιδιά τυπικής ανάπτυξης

Βαρβέρης Ασήμης, Μεταπτυχιακός Φοιτητής – Συριοπούλου Χριστίνα, Λέκτορας
Γέροντα Αλεξάνδρα, Ψυχολόγος – Πολυχρονοπούλου Σταυρούλα, Καθηγήτρια

ΣΥΜΦΩΝΑ με το DSM-V η Διαταραχή του Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) χαρακτηρίζεται από μειωμένη κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία, καθώς και από περιορισμένη, επαναλαμβανόμενη και στερεότυπη συμπεριφορά.

Η θεωρία του Νου, αποτελεί την ικανότητα του ατόμου να αποδίδει νοητικές καταστάσεις, όπως πεποιθήσεις, προθέσεις, επιθυμίες, προσποίηση, γνώση, για τον εαυτό του και για τους άλλους και την ικανότητα να κατανοεί ότι οι άλλοι μπορεί να έχουν διαφορετικές πεποιθήσεις, επιθυμίες και προθέσεις από τον ίδιο (Premack & Woodruff, 1978).

Έρευνες υποστηρίζουν πως τα άτομα με ΔΑΦ αδυνατούν να κατανοήσουν τη συναισθηματική και νοητική κατάσταση των άλλων (Baron-Cohen, Leslie, & Frith, 1985; Perner, Frith, Leslie, & Leekam, 1989; Wimmer & Perner, 1983). Ωστόσο ερευνητές διαφώνησαν ως προς την καθολικότητα της θεωρίας του Νου στα άτομα αυτά (Bowler, 1992; Ozonoff, Pennington, & Rogers, 1991).

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει την ισχύ της θεωρίας του Νου, και κατά πόσο τα άτομα με ΔΑΦ αποκλίνουν από άτομα τυπικής ανάπτυξης, ίδιας χρονολογικής ηλικίας, λεκτικής και μη λεκτικής νοημοσύνης στον τομέα που εξετάζεται από τη θεωρία αυτή.

Μεθοδολογία. Στην έρευνα συμμετέχουν 10 άτομα με αυτισμό ηλικίας 8 – 14 ετών με δείκτη λεκτικής νοημοσύνης ≥ 70 και δείκτη μη λεκτικής νοημοσύνης ≥ 70 και 10 άτομα τυπικής ανάπτυξης, αντίστοιχης χρονολογικής ηλικίας, λεκτικής και μη λεκτικής νοημοσύνης με τα άτομα με αυτισμό. Χρησιμοποιούνται τα εργαλεία Vocabulary και Block Design του WISC III για να μετρηθεί ο δείκτης λεκτικής και μη λεκτικής νοημοσύνης αντίστοιχα των ατόμων με ΔΑΦ.

Τα παιδιά παρακολουθούν 8 ιστορίες – σενάρια, διάρκειας 30" - 90" το καθένα, που έχουν βιντεοσκοπηθεί με πρωταγωνιστές κούκλες για αυτό το σκοπό. Μετά το πέρας κάθε ιστορίας το παιδί καλείται να απαντήσει σε τρεις ερωτήσεις αναφορικά με τις πεποιθήσεις και σκέψεις των πρωταγωνιστών.

Τα σενάρια ανταποκρίνονται σε τρία διαφορετικά επίπεδα της Θεωρίας του Νου, πρώτου επιπέδου (first-order), δευτέρου επιπέδου (second-order), και υψηλότερου επιπέδου (higher order).

Αποτελέσματα - Συμπεράσματα. Σύμφωνα και με τις πρόσφατες έρευνες (Pellicano, 2010· Pellicano, Maybery, Durkin, & Maley, 2006), υπάρχει σημαντική διαφορά στα αποτελέσματα ως προς τη θεωρία του Νου, ανάμεσα στα παιδιά με ΔΑΦ και τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης. Σημαντικός προγνωστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της θεωρίας του Νου, φαίνεται να είναι η λεκτική νοημοσύνη των παιδιών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Θεωρία του Νου, Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Εμπειρική μελέτη της Θεωρίας του Νου σε άτομα με προβλήματα όρασης και σε άτομα με προβλήματα ακοής

Ζιώγα Ζωή, Ειδική Παιδαγωγός – Ράπτη Ζωή, Ειδική Παιδαγωγός
Πλατσίδου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΣΥΜΦΩΝΑ με τη διεθνή βιβλιογραφία, τα άτομα με απώλεια όρασης και τα άτομα με απώλεια ακοής παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου (ΘτΝ) σε σχέση με τα άτομα τυπικής ανάπτυξης. Στο βαθμό που γνωρίζουμε, δεν έχουν πραγματοποιηθεί αντίστοιχες έρευνες στον ελληνικό πληθυσμό. Για το λόγο αυτό, στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει την ανάπτυξη της θεωρίας του νου σε (α) άτομα με προβλήματα όρασης και (β) με προβλήματα ακοής και τα να συγκρίνει με άτομα τυπικής ανάπτυξης. Επίσης, στόχος της έρευνας ήταν να εξετασθεί αν ο βαθμός αναπηρίας επηρεάζει την ανάπτυξη της ΘτΝ.

Το δείγμα της έρευνας αποτελούσαν δύο ομάδες. Η πρώτη περιλάμβανε 9 παιδιά με προβλήματα όρασης (Μ.Ο. ηλικίας 9,3 έτη), τα οποία συγκρίθηκαν με ένα δείγμα 9 παιδιών τυπικής ανάπτυξης, αντίστοιχης ηλικίας. Τα άτομα με προβλήματα όρασης διακρίνονταν σε άτομα που είχαν μερική όραση (n = 5) και εκείνα με ολική τύφλωση (n = 4). Η δεύτερη ομάδα περιλάμβανε 22 άτομα με απώλεια ακοής (Μ.Ο. ηλικίας 13,9 έτη) που συγκρίθηκαν με ένα αντίστοιχο δείγμα 22 ατόμων τυπικής ανάπτυξης. Τα άτομα με προβλήματα ακοής διακρίθηκαν σε άτομα με κώφωση (n = 5), βαρηχοΐα (n = 11), και με κοχλιακό εμφύτευμα (n = 6). Οι συγκρίσεις που έγιναν ανάμεσα στις δύο ομάδες ατόμων (με αναπηρία-τυπικής ανάπτυξης) προϋπέθεταν ότι τα άτομα ήταν εξισωμένα άλλοτε ως προς την ηλικία και άλλοτε ως προς την λεκτική τους ικανότητα, όπως εξετάστηκε με το τεστ Λεξιλογίου του WISC.

Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε αποτελούνταν από ιστορίες, οι οποίες εξετάζαν την κατανόηση εννοιών όπως η λανθασμένη πεποίθηση, η κοινωνικά ανάρμοστη συμπεριφορά, το λευκό ψέμα, κτλ. Επιπλέον, τα παιδιά με προβλήματα ακοής εξετάστηκαν με δύο ιστορίες που περιείχαν οπτικό υλικό και εξέ-

ταζαν την κατανόηση συναισθημάτων, ενώ τα παιδιά με προβλήματα όρασης εξετάστηκαν σε δύο ιστορίες, της παρεξήγησης και της σύγκρουσης συναισθημάτων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στα παιδιά με προβλήματα όρασης και τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης ως προς τη θεωρία του νου, με τα δεύτερα να υπερτερούν. Όσον αφορά στα άτομα με μερική όραση και εκείνα με μερική τύφλωση, δεν βρέθηκε να διαφέρουν σημαντικά ως προς την ανάπτυξη της θεωρίας του νου.

Για άτομα με απώλεια ακοής, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπολείπονταν στατιστικώς σημαντικά στη θεωρία του νου σε σύγκριση με τα άτομα τυπικής ανάπτυξης. Ωστόσο, όταν οι δύο ομάδες εξισώθηκαν ως προς τη λεκτική τους ικανότητα, παρουσίασαν παρόμοιες επιδόσεις. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η ανάπτυξη της θεωρίας του νου σε άτομα με απώλεια ακοής δεν επηρεάζεται από το φύλο ή τον βαθμό της απώλειας ακοής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Θεωρία του νου, άτομα με προβλήματα ακοής, άτομα με προβλήματα όρασης

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ IV:
Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ,
ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ, ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Διδακτική Μεθοδολογία:
Αναλυτικά Προγράμματα, Σχολικά εγχειρίδια, Διδακτικά αντικείμενα

Πρόεδρος: Χοντολίδου Ελένη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Συζητητής: Ακριτόπουλος Αλέξανδρος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

*Πιλοτική εφαρμογή του μαθήματος της λογοτεχνίας
στο πλαίσιο του Προγράμματος Μουσουλμανοπαίδων*

Χοντολίδου Ελένη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Η ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ αυτή εφαρμογή συνίσταται στην πιλοτική, σε μικρό αριθμό δημόσιων γυμνασίων εφαρμογή από επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς των νέων βιβλίων και εκπαιδευτικών υλικών για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου, τα οποία παρήχθησαν σε προηγούμενη φάση της παρέμβασης, του Προγράμματος Μουσουλμανοπαίδων, εγκρίθηκαν από το ΠΙ και εκτυπώθηκαν από τον ΟΕΣΒ. Καθώς τα βιβλία και υλικά είναι εγκεκριμένα για τους μουσουλμάνους μαθητές, οπότε σε γυμνάσια μικτά θα διδάσκονται παράλληλα ανά τάξη με τα κοινά για όλα τα σχολεία εγχειρίδια, η πιλοτική εφαρμογή στοχεύει στη διαμόρφωση παιδαγωγικής πρότασης για τη διδασκαλία των αντίστοιχων μαθημάτων που επιδιώκουμε να εφαρμοστεί από τα επόμενα ακαδημαϊκά έτη σε όλα τα δημόσια γυμνάσια με μικτό πληθυσμό μαθητών. Επιπλέον, η πιλοτική εφαρμογή στο μάθημα της λογοτεχνίας είχε σκοπό να δοκιμάσει πειραματικά τα διδακτικά υλικά της λογοτεχνίας που παρήγαγε το ΠΕΜ στο κανονικό πρόγραμμα ορισμένων Γυμνασίων της Θράκης με μουσουλμάνους μαθητές, σε συνεργασία με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της λογοτεχνίας το οποίο το ακαδημαϊκό έτος 2012-13 διδάσκονταν σε πιλοτική εφαρμογή σε ορισμένα σχολεία πανελλαδικά. Απώτερος σκοπός της πιλοτικής εφαρμογής ήταν να διαπιστωθεί αν και με ποιον τρόπο τα διδακτικά υλικά του ΠΕΜ μπορούν να χρησιμοποιηθούν, στο πλαίσιο του νέου ΠΣ, για τη βελτίωση της σχολικής επίδοσης των μουσουλμάνων μαθητών, την ανάπτυξη της ελληνομάθειάς τους και της σχέσης τους με τη λογοτεχνική ανάγνωση. Η πιλοτική εφαρμογή σχεδιάστηκε να πραγματοποιηθεί από 6 εκπαιδευτικούς, με την προϋπόθεση αυτοί να έχουν παρακολουθήσει κάποιες επιμορφώσεις του ΠΕΜ στο παρελθόν, να έχουν κάποια ειδίκευση στο πτυχίο τους ή σε μεταπτυχιακό επίπεδο στη λογοτεχνία, στη διαπολιτισμική εκπαίδευση ή γενικότερα σε παιδαγωγικά θέματα, να έχουν εμπειρία από εκπαιδευτικά προγράμματα, καινοτόμες δράσεις, χρήση Νέων Τεχνολογιών, να εργάζονται σε διάφορα είδη σχολείων (με αμιγή μουσουλμανικό πληθυσμό, μεικτό), στην πόλη, στην ύπαιθρο, σε μειονοτικό σχολείο, να έχουν εργαστεί ενδεχομένως στην Ενισχυτική Διδασκαλία του ΠΕΜ

κατά το παρελθόν. Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται τα πρώτα πορίσματα της εφαρμογής αυτής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πρόγραμμα Μουσουλμανοπαίδων, διδασκαλία λογοτεχνίας, επαγγελματική ανάπτυξη

Αναγνωστικές συνήθειες εφήβων: έρευνα σε νεαρούς αναγνώστες των βιβλιοθηκών του Δήμου Θεσσαλονίκης

Κρομνάδου Χαρούλα, Φιλόλογος, ΜΔΕ Παιδαγωγικής
Λιούζα Κωνσταντία, Φιλόλογος, ΜΔΕ Παιδαγωγικής
Σείτανίδου Δώρα, Φιλόλογος, ΜΔΕ Παιδαγωγικής
Χοντολίδου Ελένη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ αναγνωστικής συμπεριφοράς είναι σημαντικές για την αποτύπωση της πολιτισμικής, κοινωνικής και παιδαγωγικής συνθετότητας του φαινομένου της ανάγνωσης. Σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς των μαθητών και μαθητριών Γυμνασίου και επιδιώκει να αποτελέσει έναυσμα για τη μετέπειτα υλοποίηση πανελλαδικής έρευνας, που θα καταγράφει με ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά τις αναγνωστικές συνήθειες των νέων.

Η έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο της Λογοτεχνικής Εκπαίδευσης και των Πολιτισμικών Σπουδών και βασίζεται στην επιστημονική παραδοχή ότι η ανάγνωση είναι μία πολιτισμικά σύνθετη πράξη, που συντελεί καθοριστικά στη διαμόρφωση της υποκειμενικότητας των μαθητών. Με τον όρο «αναγνωστικές συνήθειες» περιγράφονται τα εξής: τι διαβάζουν οι νέοι, με ποια κριτήρια επιλέγουν αυτά που διαβάζουν, ποια πρόσωπα τους ασκούν επιρροή ως προς τις αναγνωστικές πρακτικές, σε ποιο πλαίσιο και χώρο διαβάζουν, με ποιες άλλες δραστηριότητες συνδέουν τις αναγνωστικές τους πρακτικές και, τέλος, αν και πώς συνδέονται αυτές με το επίσημο σχολικό πρόγραμμα και το σχολικό περιβάλλον.

Η έρευνα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της «Δράσης Γ: Ενίσχυση Ερευνητικής Δραστηριότητας Ανθρωπιστικών Επιστημών» της Επιτροπής Ερευνών Α.Π.Θ. με επιστημονικώς υπεύθυνη την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ελένη Χοντολίδου του Τμήματος Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. και με τη συμβολή του Τμήματος Περιφερειακών Βιβλιοθηκών του Δήμου Θεσσαλονίκης. Το ερευνητικό δείγμα αποτελείται από 16 μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίου –ελληνικής και αλλοδαπής καταγωγής– του Δήμου Θεσσαλονίκης, που είναι μέλη των δημοτικών βιβλιοθηκών. Πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες ατομικές συνεντεύξεις, οι οποίες στη συνέχεια αναλύθηκαν ποιοτικά με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου. Από την ανάλυση των συνεντεύξεων προκύπτουν δυνητικά αξιοποιήσιμες πληροφορίες για τα λογοτεχνικά είδη που επιλέγουν οι έφηβοι, τον τόπο και χρόνο ανάγνωσης, τα κίνητρα ανάγνωσης, τον ρόλο των σημαντικών άλλων και των βιβλιοθηκών ως προς την ενίσχυση της ανάγνωσης.

Η έρευνα προσδοκά να συμβάλει στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και να αποτελέσει αφορμή για ενσωμάτωση των αναγνωστικών συνθηκών των μαθητών στην επίσημη διδακτική ύλη (στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και της Λογοτεχνίας) αλλά και στη δημιουργία διαθεματι-

κών διδασκαλιών και σχεδίων εργασίας (project). Η αναγνωστική συμπεριφορά αποτελεί ένα πολύτιμο εφόδιο στη νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, αποτελεί ουσιαστική ψυχαγωγία, τρόπο αντιμετώπισης των εφηβικών αναζητήσεων, μέσο δημιουργικής έκφρασης, αφορμή έκφρασης της φαντασίας και των καλλιτεχνικών δεξιοτήτων. Η διερεύνηση των αναγνωστικών συνθηκών συμβάλλει στην κατανόσή τους και στη διαμόρφωση πολιτικών και πρακτικών προώθησης της φιλαναγνωσίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αναγνωστικές συνθήκες, Λογοτεχνική Εκπαίδευση, έφηβοι, βιβλιοθήκες, ποιοτική έρευνα

*Αναγνωστικές ιστορίες πρώην χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών.
«Μελίνα», ή Αναζητώντας τη Νόρα: μια μελέτη περίπτωσης*

Γιαννακοπούλου Ιωάννα, Υποψήφια Δρ.

Η ΕΡΕΥΝΑ αναφέρεται σε αφηγήσεις ζωής ενήλικων πρώην χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών. Κεντρικός άξονας που διατρέχει τις αφηγήσεις ζωής είναι οι αναγνωστικές κυρίως, αλλά και ευρύτερα οι πολιτισμικές πρακτικές (θέατρο, κινηματογράφος, μουσική) των ερευνώμενων σε όλη τη διάρκεια του βίου τους. Ενός βίου που πέρασε από το περιθώριο, τη χρήση, την παρανομία, κάποιες φορές τη φυλακή, στην επανένταξη μέσα από τη διαμονή, την αποδοχή της ρητορικής και των πρακτικών ενός στεγνού θεραπευτικού προγράμματος. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας τους ή και μετά από την αποφοίτησή τους, οι ερευνώμενοι εντάχθηκαν στην εκπαιδευτική δομή του προγράμματος που τους έδινε τη δυνατότητα να αποφοιτήσουν το Γυμνάσιο ή το Λύκειο και, σε όσους το επιθυμούσαν, να πάρουν μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η έρευνα επιχειρεί μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων να δώσει τον χώρο στους ερευνώμενους να μιλήσουν για τις σημασίες με τις οποίες επενδύουν τη χρήση, τη θεραπεία, την ανάγνωση και την επιστροφή σε ένα σύστημα που κάποτε το εγκατέλειψαν για να επιστρέψουν και πάλι, αυτό του σχολείου. Μία από τους πρώην χρήστες της έρευνας είναι η «Μελίνα». Σήμερα, εργάζεται ως θεραπευτικό προσωπικό στο Θεραπευτικό Πρόγραμμα και ταυτόχρονα, έχει αποφοιτήσει από μια σχολή της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην οποία εισήχθη μετά από τα μαθήματα στην εκπαιδευτική δομή του προγράμματος. Ανιχνεύουμε τις αναγνωστικές της πρακτικές κατά τη διάρκεια της ζωής της, τις αμφιταλαντεύσεις της, τις αναγνωστικές της εμμονές, τις παύσεις της, τις σημασίες που η ίδια επενδύει σε όλα αυτά και επιχειρούμε να σχιμαγραφήσουμε τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζει την ταυτότητά της στην ερευνητική περίσταση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αφηγήσεις ζωής, ενήλικες πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών, στεγνό θεραπευτικό πρόγραμμα, αναγνωστικές πρακτικές, εκπαίδευση, κατασκευή ταυτότητας, ερευνητική περίσταση.

*Η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση:
αξιολόγηση και συγκριτική μελέτη του Αναλυτικού Προγράμματος
και των Δράσεων Ενίσχυσης της Φιλαναγνωσίας*

Τσιρώνη Παναγιώτα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Ο ΟΡΟΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ αναφέρεται στη θετικά προσδιορισμένη σχέση του αναγνώστη με το βιβλίο ως το βασικό είδος και έκφραση της γραπτής ύλης, ενώ παράλληλα περιλαμβάνει τις εξειδικευμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι οποίες στοχεύουν στην διαμόρφωση αυτής της σχέσης μέσω της ανάπτυξης των αναγκαίων γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και αισθητικών κριτηρίων. Η παρούσα εργασία στοχεύει στη διερεύνηση του τρόπου καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας στη σύγχρονη ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μέσω της σύγκρισης του Α.Π.Σ-Δ.Ε.Π.Π.Σ και του προγράμματος «Καινοτόμες Δράσεις για την ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας». Η σύγκριση μεθοδεύεται μέσω της παρατήρησης πέντε (5) τάξεων που εφαρμόζουν το πρόγραμμα των Καινοτόμων Δράσεων και τεσσάρων τάξεων (4), που ακολουθούν το Α.Π.Σ-Δ.Ε.Π.Π.Σ, ενώ συνολικά καταλαμβάνουν 55 διδακτικές ώρες. Ακολουθούν εννέα συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών της κάθε τάξης, που σκοπό έχουν την περιγραφή της μεθόδευσης της διδασκαλίας από τους ίδιους και την ανίχνευση των απόψεων τους αναφορικά με την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και τη διδασκαλία της λογοτεχνίας εν γένει. Ακόμη, επιδιώκεται μέσω των συνεντεύξεων να αναδειχθούν οι απόψεις και οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών για την ανταπόκριση των μαθητών στο μάθημα της λογοτεχνίας και τη μελλοντική εξέλιξη τους ως αναγνώστες. Τέλος, κατασκευάστηκε και διανεμήθηκε ερωτηματολόγιο στους μαθητές της κάθε τάξης με στόχο, αφενός την ανάδειξη των απόψεων τους για το μάθημα της λογοτεχνίας, αφετέρου για την κατάδειξη της αναγνωστικής τους συμπεριφοράς ανάλογα με το πρόγραμμα που παρακολούθησαν. Επίσης, διερευνάται ο βαθμός που ο κοινωνικός παράγοντας του παιδιού, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα που το παιδί παρακολουθεί στο σχολείο επηρεάζει την αναγνωστική στάση, προτίμηση, κίνητρο και συμπεριφορά του. Η σύγκριση των δύο προγραμμάτων γίνεται με βάση τη συγκριτική μέθοδο του George Bereday. Στα αποτελέσματα της εργασίας αναδεικνύονται ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα δύο προγράμματα αναφορικά με τις διδακτικές ώρες, τους στόχους, το διδακτικό υλικό, τις πρακτικές που χρησιμοποιούνται, τις απόψεις των εκπαιδευτικών και την ανταπόκριση των μαθητών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Φιλαναγνωσία, Α.Π.Σ-Δ.Ε.Π.Π.Σ, Λογοτεχνία, Αναγνωστική συμπεριφορά

ΣΥΜΠΟΣΙΟ:
ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Διδακτική Μεθοδολογία, Εκπαιδευτική Έρευνα

Οργανωτής: Καριώτογλου Πέτρος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Συζητητές: Ψύλλος Δημήτριος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Πνευματικός Δημήτριος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ στην αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και της μάθησης είναι καθοριστικός. Το ερώτημα είναι ποιοι παράγοντες επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής διδασκαλίας από τους εκπαιδευτικούς. Για το σκοπό αυτό σχεδιάσαμε ένα ερευνητικό πρόγραμμα για τη μελέτη αυτών των παραγόντων. Στο συμπόσιο αυτό θα παρουσιαστούν 4 εργασίες που προκύπτουν από το ερευνητικό πρόγραμμα: Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών στις Φυσικές Επιστήμες (ΦΕ) (STED), της δράσης ΑΡΙΣΤΕΙΑ II. Στο συμπόσιο θα παρουσιαστούν οι σχεδιαστικές αρχές και ορισμένα ερευνητικά εργαλεία του προγράμματος τα αποτελέσματα της α' φάσης του προγράμματος που αφορούν τις απόψεις και πρακτικές των εκπαιδευτικών της προσχολικής (2η εργασία), πρωτοβάθμιας (3η εργασία) και της δευτεροβάθμιας (4η εργασία) εκπαίδευσης αναφορικά με τις μεθόδους διδασκαλίας των ΦΕ που εφαρμόζουν στην πράξη, τους περιοριστικούς παράγοντες του πλαισίου και τις δυσκολίες των μαθητών στην κατανόηση εννοιών και φαινομένων ΦΕ, καθώς και τις ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υποβοήθηση του έργου τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών, φυσικές επιστήμες, στρατηγικές μάθησης, προσχολική εκπαίδευση

*Το ερευνητικό πρόγραμμα εκπαίδευση υπηρετούντων εκπαιδευτικών
στις Φυσικές Επιστήμες (sted): Αρχές Σχεδιασμού¹*

Καριώτογλου Πέτρος, Καθηγητής – Πνευματικός Δημήτριος, Αν. Καθηγητής
Καρνέζου Μαρία, Διδάκτωρ ΔΦΕ

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των Φυσικών Επιστημών (ΦΕ) στην Ελλάδα, οι επιδόσεις στην αξιολόγηση του PISA είναι σημαντικά κάτω από το μέσο όρο των υπολοίπων χωρών. Υποθέτουμε ότι ένας σημαντικός παράγοντας για αυτό μπορεί να είναι ότι οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν ΦΕ, αντί να σχεδιάζουν τη διδασκαλία τους βασιζόμενοι στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών τους, ακολουθούν τυπικά το διδακτικό εγχειρίδιο ή το σχετικό οδηγό.

1. Η ανακοίνωση γίνεται στο πλαίσιο της Δράσης «ΑΡΙΣΤΕΙΑ II» έργο: «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ» που υλοποιείται στο πλαίσιο του Ε.Π «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από εθνικούς πόρους.

Μία άλλη αιτία θα μπορούσε να είναι ότι το περιεχόμενο της διδασκαλίας αφορά κυρίως σε έννοιες και γεγονότα, ενώ απουσιάζει η διδασκαλία μεθοδολογίας που ακολουθεί η επιστημονική σκέψη (π.χ. διαδικαστική και επιστημολογική γνώση) όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες. Το πρόγραμμα STED στοχεύει να μελετήσει τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στο σχεδιασμό της διδασκαλίας των ΦΕ, με στόχο τη διεύρυνση των διδακτικών απόψεων και πρακτικών τους. Για το σκοπό αυτό καταγράφουμε τις απόψεις, ανάγκες και πρακτικές των εκπαιδευτικών και αναπτύσσουμε νέες ή τροποποιούμε υπάρχουσες Διδακτικές Μαθησιακές Ακολουθίες (ΔΜΑ) ως δείγματα καλών διδακτικών πρακτικών και ως διδακτικά υλικά, συμβατά με τις ανάγκες των εκπαιδευτικών. Αναμένεται ότι οι εκπαιδευτικοί θα καταστούν ικανοί να σχεδιάσουν μια ΔΜΑ στην τάξη τους προσαρμοσμένη στις ανάγκες της συγκεκριμένης τάξης εφοδιάζοντας τους μαθητές τους με τις απαραίτητες δεξιότητες για την οικοδόμηση της επιστημονικής γνώσης με βάση τους μαθησιακούς στόχους που τίθενται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα των ΦΕ. Το ενδιαφέρον του ερευνητικού προγράμματος εστιάζεται στην μελέτη της διαδικασίας που ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις της διδασκαλίας τους. Στην παρουσίαση θα περιγραφούν οι σχεδιαστικές αρχές του προγράμματος και των ερευνητικών εργαλείων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών, φυσικές επιστήμες, στρατηγικές μάθησης, προσχολική εκπαίδευση

Απόψεις και πρακτικές εν ενεργεία εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών στην προσχολική εκπαίδευση

Αυγητίδου Σοφία, Αν. Καθηγήτρια – Παπαδοπούλου Πηνελόπη, Επ. Καθηγήτρια
Αλεξίου Βασιλική, Υποψήφια Διδάκτωρ

Η ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ και εκπαίδευση φαίνεται να βρίσκεται στο επίκεντρο της προσπάθειας βελτίωσης των εκπαιδευτικών συστημάτων παγκόσμια (Φθενάκης & Βруниώτη 2014). Με δεδομένα αφ' ενός τη σημασία της εμπλοκής των μικρών παιδιών με τις Φυσικές Επιστήμες (ΦΕ) (Escha 2006) και αφ' ετέρου του κομβικού ρόλου των εκπαιδευτικών σε κάθε προσπάθεια αλλαγής, η μελέτη της εκπαιδευτικής πραγματικότητας που αφορά στις Φυσικές Επιστήμες στο Νηπιαγωγείο είναι και σημαντική και αναγκαία.

Σκοπό της έρευνας αποτέλεσε μια πρώτη διερεύνηση των πεποιθήσεων και των πρακτικών που περιγράφουν οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής ηλικίας σχετικά με την οργάνωση μαθησιακών εμπειριών στις ΦΕ. Η συλλογή δεδομένων έγινε μέσω ημιδομημένης συνέντευξης που συγκροτήθηκε λαμβάνοντας υπόψη το θεωρητικό πλαίσιο του Schulman (1986, 1987) και τη σχετική έρευνα για την Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου στη διδακτική των Φυσικών επιστημών (Park & Oliver, 2008; Abell, 2007). 14 νηπιαγωγοί συμμετείχαν στην έρευνα και απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με την αξία των ΦΕ στην προσχολική εκπαίδευση, τις επιδιώξεις και τους στόχους τους, την οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας (ενέργειες νηπιαγωγού και παιδιών) και τα κριτήρια αξιολόγησής της. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε σύμφωνα με το μοντέλο ποιοτικής ανάλυσης

δεδομένων των Miles & Huberman (1994) προκειμένου να κατηγοριοποιηθούν τα δεδομένα. Αξιοποιήθηκε επίσης η συνεχής συγκριτική ανάλυση των δεδομένων (Glaser & Strauss, 1967) προκειμένου να κατανοήσουμε τα δεδομένα μέσα από τη σύγκριση τόσο των απαντήσεων που έδιναν οι συμμετέχοντες στην έρευνα σε διαφορετικά ερωτήματα όσο και των απαντήσεων που έδιναν διαφορετικοί συμμετέχοντες στα ίδια τα ερωτήματα.

Τα πρώτα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι παρόλο που και οι 14 νηπιαγωγοί συμφωνούν στο σκοπό και την αξία οργάνωσης μαθησιακών εμπειριών στις ΦΕ καθώς και στις επιδιώξεις και τους στόχους που θέτουν, διαφοροποιούνται ως προς τις στρατηγικές που επιλέγουν για την εκπλήρωσή τους. Οι διαφοροποιήσεις στις στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι νηπιαγωγοί έγκεινται σε 3 σημεία: α) στην έμφαση που δίνουν οι νηπιαγωγοί στη διερεύνηση των προηγούμενων γνώσεων των παιδιών και στην έκφραση των απόψεών τους σχετικά με την έννοια που πραγματεύονται, β) στην υποστήριξη ενός ενεργητικού ρόλου για τα παιδιά κατά τη διερεύνηση της γνώσης και γ) στη συστηματικότητα ενίσχυσης των επιστημονικών δεξιοτήτων των παιδιών κατά την πειραματική διαδικασία. Τα αποτελέσματα συζητούνται σε σχέση με τις ανάγκες που προκύπτουν για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην οργάνωση δραστηριοτήτων για τη μάθηση των μικρών παιδιών στις ΦΕ.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών, φυσικές επιστήμες, στρατηγικές μάθησης, προσχολική εκπαίδευση

Απόψεις και πρακτικές εν ενεργεία εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Δημητριάδου Κατερίνα, Αν. Καθηγήτρια - Σπύρτου Άννα, Επ. Καθηγήτρια

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ εστιάζει στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τους παράγοντες που διευκολύνουν ή αναχαιτίζουν την ανανέωση της διδασκαλίας των Φυσικών επιστημών (ΦΕ) στο δημοτικό σχολείο, καθώς και την εισαγωγή καινοτομιών προς όφελος των μαθητών. Η έρευνα ακολουθεί το ποιοτικό παράδειγμα, με στόχο την εμβάθυνση στο υπό διερεύνηση θέμα. Συγκεκριμένα, εφαρμόστηκε ημιδομημένη συνέντευξη σε 10 εκπαιδευτικούς (5 άντρες και 5 γυναίκες) που υπηρετούν σε δημοτικά σχολεία στην περιοχή της Φλώρινας και είχαν εμπειρία από τη διδασκαλία των ΦΕ στις τάξεις Ε' και Στ'. Οι 26 ερωτήσεις της συνέντευξης αναφέρονταν σε θέματα σχετικά με τον σκοπό και το περιεχόμενο του μαθήματος των ΦΕ, τον τρόπο διδασκαλίας, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διδακτικών μεθόδων που εφαρμόζονται, καθώς και το πλαίσιο εντός του οποίου πραγματοποιείται το μάθημα. Από την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, τα κυριότερα συμπεράσματα είναι τα εξής: οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι τα σχολικά εγχειρίδια, και ιδίως το βιβλίο του μαθητή, διευκολύνουν τη διδασκαλία των ΦΕ. Αυτό που θα μπορούσε να ανανεώσει τη διδακτική πρακτική φαίνεται να είναι η σύνδεση του μαθήματος με το γεωγραφικό και κοινωνικό πλαίσιο της Δυτικής Μακεδονίας, η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών που διδάσκουν ΦΕ, ο εμπλουτισμός των πρακτικών από το διαδίκτυο, καθώς και η χρήση εικόνων, αλληγοριών και διαθεματικών προ-

σεργίσεων. Οι μαθητές από την άλλη μεριά, κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων, θα μπορούσαν να εμπλακούν σε μεγαλύτερο βαθμό σε πειράματα μέσα στην τάξη ή στο εργαστήριο, να ασκηθούν περισσότερο στην ανάπτυξη επιχειρηματολογίας με επιστημονικούς όρους, να εξοικειωθούν σε μεγαλύτερο βαθμό με τη χρήση των ΤΠΕ, να αξιοποιήσουν το φυσικό περιβάλλον και να συνδέσουν την εμπειρία και τα ενδιαφέροντά τους με τους νόμους και τις έννοιες των ΦΕ. Όσο για τους παράγοντες που αναχαιτίζουν την ανανέωση της διδασκαλίας, αυτοί αναφέρονται κυρίως στη μειωμένη οργάνωση και ευελιξία των πρακτικών που ακολουθούνται κατά τη διδασκαλία των ΦΕ, στην απουσία εργαστηρίου, τη μεγάλη «διάσπαση» του εκπαιδευτικού, την απουσία επιμορφωτικών δράσεων «επί του πρακτέου», καθώς και στις μειωμένες ευκαιρίες που έχουν οι εκπαιδευτικοί για άνοιγμα του σχολείου σε μορφές μη τυπικής μάθησης.

Τα συμπεράσματα της έρευνας θα συνδεθούν με ένα τρισδιάστατο μοντέλο που αφορά στην παιδαγωγική γνώση περιεχομένου (ΠΓΠ) των ΦΕ που διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί. Το εν λόγω μοντέλο θα χρησιμοποιηθεί ως θεωρητικό εργαλείο ανάλυσης της εξέλιξης της ΠΓΠ των εκπαιδευτικών, καθώς αυτοί πρόκειται να εκπαιδευτούν σε καινοτομικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία των ΦΕ.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδασκαλία ΦΕ στην Α/θμια εκπαίδευση, Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου στις ΦΕ, Αντιλήψεις εκπαιδευτικών, Αναστοχασμός

Απόψεις και πρακτικές εν ενεργεία εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Μαλανδράκης Γεώργιος, Λέκτορας
Γκιγκοπούλου Αικατερίνη, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια
Ζουπίδης Αναστάσιος, Διδάκτορας

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ στηρίζεται στις αρχές της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών (ΔΦΕ) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η οποία δίνει έμφαση όχι μόνο στη διδασκαλία εννοιών, αλλά και των επιστημονικών πρακτικών που τις συνοδεύουν, όπως διερεύνηση, μοντελοποίηση, κτλ.

Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων εν ενεργεία εκπαιδευτικών σχετικά με την οργάνωση της διδασκαλίας και τις αντίστοιχες ενέργειες εκπαιδευτικού και μαθητών οι οποίες επηρεάζουν τη διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών (ΦΕ) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η έρευνα διεξήχθη με τη χρήση ημιδομημένης συνέντευξης η οποία ελήφθη από δέκα εν ενεργεία εκπαιδευτικούς της κατεύθυνσης ΦΕ (ΠΕ04) (6 γυναίκες και 4 άνδρες). Η μέση διάρκεια της συνέντευξης ήταν περίπου 50'. Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν πλήρως και στη συνέχεια αναπτύχθηκαν κατηγορίες με βάση τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών (bottom up).

Από την ανάλυση των συνεντεύξεων προέκυψε ότι η διδασκαλία τους στηρίζεται κυρίως στην εκτέλεση πειραμάτων (9) και στο βιβλίο (5), ενώ λιγότεροι από τους μισούς εκπαιδευτικούς οργανώνουν κάποιο σχέδιο μαθήματος (4). Επιπλέον, λίγοι είναι εκείνοι, οι οποίοι ξεκινούν με κάποιο παράδειγμα από την καθημερινή ζωή (3), θέτουν στόχους (2), εισάγουν μαθηματικούς τύπους (2), οργανώνουν τις απαιτούμενες ΤΠΕ (2) και ανακεφαλαιώνουν στο τέλος του μα-

θήματος (3). Εξάλλου, αρκετοί θεωρούν ότι οι πιο αποτελεσματικές πρακτικές που έχουν δοκιμάσει φαίνεται να είναι τα πειράματα (5) και τα λογισμικά με φύλλα εργασίας (3). Ειδικότερα για το πείραμα πιστεύουν ότι ο ρόλος του είναι σημαντικός και βοηθητικός (5) και δημιουργεί απορίες και ικανοποίηση στους μαθητές (4).

Όσον αφορά στο τι κάνουν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των ΦΕ, αυτοί συζητούν και επιχειρηματολογούν (9), ενδιαφέρονται για τις ΦΕ (9), κάνουν πειράματα (4), μαθαίνουν να ερευνούν (4), αλλά και δουλεύουν σε ομάδες (3). Ωστόσο, υπάρχει και ένας σημαντικός αριθμός εκπαιδευτικών (3) οι οποίοι αναφέρουν ότι οι μαθητές τους βαριούνται κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Αντίστοιχα, οι εκπαιδευτικοί προσπαθούν με διάφορους τρόπους να υποστηρίξουν τους μαθητές τους όταν αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε έννοιες (10), τους παρέχουν ευκαιρίες για να επιχειρηματολογήσουν και να εκφραστούν (9), ενώ προσπαθούν με διάφορους τρόπους να αυξήσουν το ενδιαφέρον τους (7). Επίσης, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι με τον τρόπο διδασκαλίας τους τα παιδιά μαθαίνουν να ερευνούν (4).

Συμπερασματικά, χρειάζεται ενίσχυση των εκπαιδευτικών προκειμένου αυτοί να ενσωμάτωσουν στη διδασκαλία τους τις επιστημονικές πρακτικές και να ενισχύσουν με αυτόν τον τρόπο τη μάθηση στις ΦΕ.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτικοί Β/θμιας Εκπ/σης, Φυσικές Επιστήμες, οργάνωση διδασκαλίας, απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών

ΣΥΜΠΟΣΙΟ:
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Αρχική Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Οργανωτής: Ντίνας Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Συζητητής: Στάμου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

*Επιμορφωτικό Πρόγραμμα Κριτικού Γραμματισμού:
Διδακτικές Παρεμβάσεις στην Προσχολική Εκπαίδευση*

Ντίνας Κωνσταντίνος, Καθηγητής Γλωσσολογίας
Βαϊρινού Κωνσταντία, Σχολική Σύμβουλος

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ αποτελεί σήμερα μια σύγχρονη γλωσσοεκπαιδευτική προσέγγιση στο σχολείο. Τα δύο τελευταία χρόνια επιχειρήθηκε η επιμόρφωση εκπαιδευτικών Προσχολικής Εκπαίδευσης, Δημοτικής Εκπαίδευσης και ποικίλων ειδικοτήτων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με την υλοποίηση επιμορφωτικού προγράμματος, με τίτλο «Ο κριτικός γραμματισμός στο Νέο Σχολείο». Το επιμορφωτικό πρόγραμμα οργανώθηκε από το «Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων Γλωσσικής Διδασκαλίας» του Π.Τ.Ν. Φλώρινας, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και τον «Όμιλο Εκπαιδευτικών για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία». Επιστημονικά Υπεύθυνος του επιμορφωτικού προγράμματος ήταν ο κ. Κ. Ντίνας, Καθηγητής Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Υπεύθυνες για την οργάνωση και λειτουργία του προγράμματος ήταν αντίστοιχα: οι Σχολικές Σύμβουλοι της 14ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής, της 1ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Φλώρινας και των Φιλολόγων Φλώρινας. Στόχος του επιμορφωτικού προγράμματος ήταν η επαγγελματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στις βασικές αρχές του κριτικού γραμματισμού και η εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών με βάση την παιδαγωγική του κριτικού γραμματισμού, στις σχολικές τάξεις. Κατά τη διάρκεια του επιμορφωτικού προγράμματος υλοποιήθηκαν κεντρικές εισηγήσεις, ποικίλα εργαστήρια, εκδηλώσεις και πρακτικές εφαρμογές στις σχολικές τάξεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται το πλαίσιο υλοποίησης των εργασιών για τους εκπαιδευτικούς Προσχολικής Εκπαίδευσης, καθώς και μία σειρά διδακτικών παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν σε Νηπιαγωγεία της 14ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών διατυπώνονταν προβληματισμοί για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού. Παράλληλα διατυπώνονταν αναστοχασμοί για τις διδακτικές επιλογές των Νηπιαγωγών στις σχολικές τους τάξεις, αλλά και προτάσεις για μελλοντικές πρακτικές εφαρμογές.

Κατά τη διάρκεια των διδακτικών παρεμβάσεων στα Νηπιαγωγεία, μέσα από αυθεντικά κείμενα, επιχειρήθηκε η πολυεπίπεδη αντιμετώπισή τους και η επεξεργασία τους με βάση τους τέσσερις άξονες της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού:

- Το κείμενο και το πλαίσιο επικοινωνίας του
- Το κείμενο ως γλωσσική και νοηματική δομή
- Το κείμενο ως κοινωνική πρακτική
- Το κείμενο ως αντικείμενο αξιολόγησης.

Στην τελική αξιολόγηση του παραπάνω επιμορφωτικού πλαισίου, υλοποιήθηκαν διαδικασίες αναστοχασμού σχετικά με τις διδακτικές επιλογές και την οργάνωση της διδασκαλίας κατά τη διάρκεια των πρακτικών εφαρμογών, καταγράφηκαν οι δυσκολίες αλλά και τα θετικά σημεία του επιμορφωτικού προγράμματος και κατατέθηκαν προτάσεις για τη βελτίωση του προγράμματος.

Έτσι στην παρούσα εισήγηση, επιχειρείται να σκιαγραφηθεί ένα πλαίσιο αποτελεσματικών πρακτικών κριτικού γραμματισμού για το Νηπιαγωγείο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, Επαγγελματική ενδυνάμωση εκπαιδευτικών, Κριτικός γραμματισμός, Γλωσσική διδασκαλία, Προσχολική εκπαίδευση.

Η επαγγελματική ενδυνάμωση των δασκάλων και η γλωσσική διδασκαλία: Εισαγωγή στην οπτική του Κριτικού Γραμματισμού στο Δημοτικό Σχολείο

Ντίνιας Κωνσταντίνος, Καθηγητής Γλωσσολογίας
Μούσιου-Μυλωνά Όλγα, Σχολική Σύμβουλος

ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ παρουσιάζονται ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση ενός επιμορφωτικού προγράμματος για τον Κριτικό Γραμματισμό που πραγματοποιήθηκε στη διάρκεια δύο σχολικών ετών (2012-13 και 2013-14) και συμμετείχαν αρχικά στο 1ο μέρος της θεωρητικής κατάρτισης 168 εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (δάσκαλοι), ενώ από αυτούς οι 114 δάσκαλοι ολοκλήρωσαν και το 2ο μέρος της πρακτικής εφαρμογής.

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα απευθύνθηκε σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων (νηπιαγωγούς, δασκάλους και καθηγητές) της περιοχής της Δυτικής Μακεδονίας, οι οποίοι συγκρότησαν τον «Όμιλο Εκπαιδευτικών για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία». Την ευθύνη της διοργάνωσης, της λειτουργίας και της υλοποίησης είχαν οι Σχολικές Σύμβουλοι Προσχολικής Αγωγής 14ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας, 1ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Φλώρινας και Φιλολόγων Φλώρινας, σε συνεργασία με και το «Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων Γλωσσικής Διδασκαλίας» του Π.Τ.Ν. Φλώρινας με την επιστημονική εποπτεία και καθοδήγηση του κ. Κωνσταντίνου Ντίνια, Καθηγητή Γλωσσολογίας - Ελληνικής Γλώσσας και της Διδακτικής της του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα, στο οποίο ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί με εξαιρετικό ενδιαφέρον, οργανώθηκε και λειτούργησε σύμφωνα με τις αρχές της επιμόρφωσης ενηλίκων και τροποποιήθηκε ανάλογα με τις ανάγκες και τις προτάσεις των συμμετεχόντων. Στη θεωρητική κατάρτιση συμμετείχαν όλοι

οι εκπαιδευτικοί από κοινού, ενώ στο μέρος των πρακτικών εφαρμογών διαχωρίστηκαν ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Οι δάσκαλοι, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των συμμετεχόντων, αλλά και για ουσιαστικούς διδακτικούς λόγους, συγκρότησαν τρεις κύκλους εφαρμογών στις τάξεις Α'- Β', Γ'- Δ' και Ε'- Στ', όπως και υποομάδες σε κάθε κύκλο, ανάλογα με τη θεματική και τα κείμενα που επέλεξαν να επεξεργαστούν.

Στη διάρκεια των πρακτικών εφαρμογών λειτούργησαν εργαστήρια με κάθε ομάδα ξεχωριστά για την υποστήριξη της υλοποίησης του προγράμματος. Να διευκρινιστεί ότι οι εκπαιδευτικοί συνεργάστηκαν μεταξύ τους δημιουργώντας «κοινότητες μάθησης» και αντάλλαξαν σημαντικές απόψεις και προτάσεις για την καλύτερη εφαρμογή των αρχών του Κριτικού Γραμματισμού.

Οι προϋποθέσεις για την πιστοποίηση ήταν η τακτική συμμετοχή στο πρόγραμμα και η πρακτική εφαρμογή της προσέγγισης του Κριτικού Γραμματισμού στην τάξη. Ως τελικό παραδοτέο ζητήθηκε ο Φάκελος Εργασιών των Εκπαιδευτικών της Ομάδας (portfolio) για κάθε θεματική που επεξεργάστηκαν.

Επίσης, στο τέλος και του 1ου και του 2ου μέρους έγινε αξιολόγηση του προγράμματος από τους εκπαιδευτικούς με συνέντευξη και ερωτηματολόγιο, που ανέδειξε τις θετικές πτυχές του προγράμματος και τους προβληματισμούς που προέκυψαν. Η παρουσίαση και η δημοσιοποίηση του επιμορφωτικού αυτού εγχειρήματος είναι ένας από τους στόχους του προγράμματος, προκειμένου η πρώτη αυτή εμπειρία να αποτελέσει μια συγκροτημένη επιμορφωτική πρόταση

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, Κριτικός Γραμματισμός, Δημοτικό Σχολείο, Γλωσσική διδασκαλία

Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον Κριτικό Γραμματισμό: από τη θεωρία στην πράξη

Ντίνας Κωνσταντίνος, Καθηγητής Γλωσσολογίας
Πολατίδου Άννα, Σχολική Σύμβουλος

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ασχολείται με το πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών (ελληνικών αλλά και ξένων φιλολογιών) που διδάσκουν το γλωσσικό μάθημα στη Δ/θμια εκπαίδευση, όπως αυτό πραγματοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2013-2014 στο πλαίσιο του «Ομίλου για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία» από τη Σχολική Σύμβουλο Φιλολόγων Φλώρινας με τη συνεργασία του Κ.Ντίνα, καθηγητή Γλωσσολογίας στην Παιδαγωγική Σχολή του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Αντικείμενο της επιμόρφωσης ήταν η διαμόρφωση διδακτικών εφαρμογών υπό το πρίσμα της θεωρίας του Κριτικού Γραμματισμού. Αν και η βιβλιογραφία για τον Κριτικό Γραμματισμό αυξάνεται συνεχώς, ωστόσο η θεωρία δεν έχει αποδώσει έως τώρα μια επεξεργασμένη διδακτική προσέγγιση, τουλάχιστον για το επίπεδο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η ανάγκη των φιλόλογων για εφαρμογή της θεωρίας στην πράξη και για την ανανέωση του γλωσσικού μαθήματος έκανε το εγχείρημα ενδιαφέρον και προκλητικό. Η επιμόρφωση, με μορφή εργαστηρίων και εργασία κατά ομάδες, περιελάμβανε δύο σύντομες εισηγήσεις και αρκετές συναντήσεις, στις οποίες οι ομάδες διατύπωναν ερωτήματα που αφορούσαν την πληρέστερη κατανόηση της θεωρίας, συζητού-

σαν για τον τρόπο εργασίας και αντάλλασσαν απόψεις για πτυχές του κειμένου. Οι περισσότεροι δοκίμασαν τη διδακτική τους πρόταση στο περιβάλλον της τάξης τους και αξιολόγησαν γραπτώς τη διδασκαλία. Παρά τον μικρό αριθμό των συμμετεχόντων, το πρόγραμμα ως διαδικασία επιμόρφωσης ενηλίκων θεωρούμε ότι ανέδειξε όρια και δυνατότητες της θεωρίας του Κριτικού Γραμματισμού, στο βαθμό που αυτός έρχεται να συμπληρώσει την επικοινωνιακή διάσταση στη διδασκαλία της γλώσσας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: επιμόρφωση εκπαιδευτικών - κριτικός γραμματισμός - γλωσσική διδασκαλία

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

*Ενισχύοντας τις γενικές δεξιότητες
μέσω της ανώτερης/ανώτατης εκπαίδευσης:
Ο δρόμος για αποτελεσματικότητα στην εργασία*

Γεωργίου Γιώργος, Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΩΣ ΑΠΟΔΕΚΤΟ ότι η ανάπτυξη και ενίσχυση των γενικών δεξιοτήτων οδηγεί τα άτομα σε ένα ενεργότερο ρόλο στην κοινωνία, συμβάλλει στην προσωπική τους ανάπτυξη και αυξάνει την απόδοσή τους στην εργασία. Το τελευταίο θα αποτελέσει θέμα συζήτησης. Οι μελλοντικοί εργαζόμενοι θα πρέπει να αναπτύξουν συγκεκριμένες δεξιότητες όπως δημιουργικότητα, συνεργασία, επίλυση πολύπλοκων προβλημάτων κ.ά. για να μπορέσουν να κινηθούν σε πλαίσια επαγγελματισμού μέσα στο εργασιακό συγκείμενο. Ο ρόλος των ινστιτούτων ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης, μέσω των προγραμμάτων και των διαλέξεών τους, είναι η παροχή των κατάλληλων εφοδίων για ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων από τους φοιτητές ώστε να επιτύχουν στο κόσμο της αγοράς. Σκοπός της έρευνας είναι η αναφορά σε τρόπους με τους οποίους τα Α.Π. των ανώτατων/ανώτερων σχολών θα μπορέσουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των γενικών δεξιοτήτων των φοιτητών αλλά και στρατηγικές που πρέπει να εφαρμόσουν οι ίδιοι οι καθηγητές για τον επίτευξη του παραπάνω στόχου. Η μεθοδολογία στηρίζεται σε βιβλιογραφική επισκόπηση των τεχνικών και στρατηγικών που οδηγούν στην ανάπτυξη των γενικών δεξιοτήτων των φοιτητών. Επίσης, μέσω της βιβλιογραφίας δίνεται έμφαση σε δεξιότητες οι οποίες είναι αναγκαίες στην αγορά εργασίας. Τα Α.Π. θα πρέπει να προσαρμοστούν ως εξής: (α) Απαραίτητη θεωρείται η έρευνα για την εξεύρεση των δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς, (β) Οι γενικές δεξιότητες πρέπει να τοποθετηθούν σε μία ιεραρχική πυραμίδα και οι σημαντικότερες να συμπεριληφθούν στο Α.Π., (γ) Απαιτείται η ευελιξία στα Α.Π. Οι ανάγκες της αγοράς αλλάζουν ραγδαία για αυτό και τα Α.Π. θα πρέπει να είναι συνεχώς ενημερωμένα και (δ) Σημαντική θεωρείται η συνεργασία καθηγητών και φοιτητών για τον καθορισμό λεπτομερών μαθησιακών αποτελεσμάτων που θα απορρέουν από τα προγράμματα σπουδών. Οφείλουν να εφαρμοστούν οι εξής στρατηγικές διδασκαλίας: (α) Οι καθηγητές θα πρέπει να εκμεταλλευτούν την σχετική αυτονομία τους και να εφαρμόσουν μαθητοκεντρικές στρατηγικές, (β) Ο ενεργός ρόλος του καθηγητή θεωρείται σημαντικός. Θα πρέπει να προωθεί τον διάλογο και τη δυνατότητα αμφισβήτησής του από τους φοιτητές, (γ) Καλλιέργεια μεταγνωστι-

κών δεξιοτήτων, (δ) Χρήση τεχνολογίας, (ε) Θα πρέπει να πραγματοποιείται πρακτική δοκιμασία σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον ώστε να μην διδάσκειται μόνο το θεωρητικό υπόβαθρο, (στ) Εφαρμογή της συνεργατικής μάθησης. Η προσαρμογή των Α.Π. σε αυτή την κατεύθυνση και η εφαρμογή συγκεκριμένων στρατηγικών από τους εκπαιδευτές των ανώτερων και ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων θα συμβάλει στην ενίσχυση των γενικών δεξιοτήτων των φοιτητών και θα τους προσδώσει τα απαραίτητα εφόδια για υγιή επαγγελματική εξέλιξη και σταδιοδρομία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: γενικές δεξιότητες, αναλυτικά προγράμματα, στρατηγικές διδασκαλίας

Παραγωγή γραπτού λόγου στο πλαίσιο της παιδαγωγικής των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων: προκλήσεις και προβληματισμοί

Ηλιοπούλου Κωνσταντίνα, Πρότυπο Πειραματικό Σχολείο ΑΠΘ
Αναστασιάδου Αλεξάνδρα, Σ.Ε.Π. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της αναμόρφωσης των αναλυτικών (ΑΠΣ) προγραμμάτων, το γλωσσικό μάθημα επαναπροσδιορίστηκε με τρόπο ώστε η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (α) να εφαρμόζει την κειμενοκεντρική προσέγγιση (Core & Kalantzis, 1993; Ματσαγγούρας, 2001) η οποία αναδεικνύει τη σχέση των κειμένων με το κοινωνικό συγκείμενο και προβάλλει την ανάγκη να βοηθηθούν οι μαθητές να ανακαλύπτουν αυτή τη σχέση καθώς επίσης και να αναπτύξουν την ικανότητα να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών κειμενικών ειδών, και (β) να αποτελεί πραγμάτωση της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού ο οποίος εστιάζει σε δυναμικούς και μεταβαλλόμενους τρόπους ανάλυσης των κειμένων (Χατζησαββίδης, 2007). Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην παραγωγή γραπτού λόγου, η κειμενοκεντρική προσέγγιση επιχειρεί να καταστήσει τους μαθητές ικανούς να κατανοήσουν ότι τα κειμενικά είδη (Hyland, 2002) είναι καθιερωμένοι τρόποι χρήσης της γλώσσας σύμφωνα με τους οποίους κάθε κείμενο συμπεριλαμβάνει τα δικά του χαρακτηριστικά που εναρμονίζονται με τον κοινωνικό τους σκοπό. Παράλληλα, ο κριτικός γραμματισμός διατηρώντας την αναγκαιότητα της σύνδεσης των παραγόμενων κειμένων με το κοινωνικό περιβάλλον, επιχειρεί να εξελίξει την κριτική σκέψη των μαθητών δίνοντας έμφαση στην παραγωγή κριτικού γραπτού λόγου, που συνδυάζει την πολυδιάστατη κριτική παραγωγή (Wray, 2006) και αναδόμηση των κειμένων (Χατζηλουκά-Μαυρή, 2009). Ωστόσο, ο όρος «γραμματισμός», επιδέχεται συχνά υποκειμενικές ερμηνείες οι οποίες επηρεάζουν ανάλογα όχι μόνο τις θεωρητικές αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αλλά και τις γλωσσοδιδασκτικές πρακτικές τους (Χατζηλουκά-Μαυρή, 2010). Μέσα από αυτό το πρίσμα, η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στον διαμορφωτικό ρόλο του σύγχρονου εκπαιδευτικού σχετικά με τη σύνδεση της διδασκαλίας της παραγωγής του γραπτού λόγου και της γλωσσικής επίγνωσης που επιδεικνύει κριτική ανάλυση καθώς και της αποτελεσματικότερης προσέγγισης του κριτικού γραμματισμού, γενικότερα. Στο θεωρητικό μέρος, συνοψίζονται οι βασικές αποδοχές της παιδαγωγικής της κειμενοκεντρικής προσέγγισης και των αρχών του κριτικού γραμματισμού αναφορικά με την παρα-

γωγή του γραπτού λόγου και επιχειρείται η σύγκρισή τους με στόχο να αναδειχθεί η μεταξύ τους διάκριση. Ακολούθως, αναπτύσσονται δύο παράλληλες διδακτικές προτάσεις για την παραγωγή γραπτού λόγου εστιασμένου στις προαναφερθείσες προσεγγίσεις με σκοπό να καταδειχθούν τα δυνατά και αδύνατα σημεία τους και να ανιχνευθεί η δυνατότητα συνδυασμού τους στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Τελικός στόχος μας είναι να βοηθήσουμε τους μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες παραγωγής κειμένων που να εμπεριέχουν τις αναμενόμενες συμβάσεις και ταυτόχρονα να αναδεικνύουν την ανάπτυξη κριτικής θεώρησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: κριτικός γραμματισμός, κειμενοκεντρική προσέγγιση, παραγωγή γραπτού λόγου

*Η διδασκαλία των μορφολογικών διαδικασιών της παραγωγής
και της σύνθεσης της αρχαίας ελληνικής υπό το πρίσμα των Α.Π.Σ.:
μια κριτική θεώρηση*

Κουφού Κωνσταντίνα Ειρήνη, Π.Τ.Π.Ε. Πανεπιστημίου Κρήτης
Τζακώστα Μαρίνα, Π.Τ.Π.Ε. Πανεπιστημίου Κρήτης

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ πιλοτικών προγραμμάτων σπουδών από το 2011 (Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το γυμνάσιο 2011) και εξής, αφενός, σημειοδοτεί μια απόπειρα κριτικής και λειτουργικής θεώρησης της γραμματικής - μορφολογίας της αρχαίας ελληνικής υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής κειμενοκεντρικής προσέγγισης γλώσσας προκειμένου καταρχάς να καταστεί εφικτή η προσέγγιση κειμενικών αποσπασμάτων από το πρωτότυπο. Αφετέρου, το νέο Α.Π.Σ. αποσκοπεί στη βαθμιαία εξοικείωση των μαθητών με τους στοιχειώδεις και βασικούς μηχανισμούς λειτουργίας της αε, ώστε να γίνει αντιληπτό ότι η συγχρονική μορφή της ελληνικής αποτελεί μετεξέλιξη της αε. Στο πλαίσιο της απομάκρυνσης από τις παραδοσιακές γραμματικοκεντρικές και δασκαλοκεντρικές μορφές διδασκαλίας, περιορίζεται η ρυθμιστική προσέγγιση της γνώσης και δίνεται προτεραιότητα στην αναγνώριση δομών και κανόνων που επιβιώνουν μέσω της διαχρονικής γλωσσικής αλλαγής. Ενδεικτικά, θέματα, προθήματα, επιθήματα και μορφολογικοί κανόνες όσον αφορά στο σχηματισμό λέξεων μέσω της κλίσης, της παραγωγής και της σύνθεσης, ανεξάρτητα από τη χαμηλή ή υψηλή συγχρονική τους παραγωγικότητα εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται και στον καθημερινό και στον επίσημο γραπτό λόγο αλλά και αποτελούν τη βάση σχηματισμού νεολογισμών κατεξοχήν όσον αφορά στην επιστημονική ορολογία των ευρωπαϊκών γλωσσών. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η βιβλιογραφική επισκόπηση και η κριτική θεώρηση των Α.Π.Σ. (1980-2011) για την αρχαία ελληνική γλώσσα όπως αυτή διδάσκεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και ειδικά όσον αφορά στη διδασκαλία δύο μορφολογικών διαδικασιών σχηματισμού νέων λέξεων, της παραγωγής και της σύνθεσης. Συσχετίζουμε τις αρχές οργάνωσης του Α.Π.Σ. (2011) στο πλαίσιο της θεωρίας του κριτικού γραμματισμού με τους στόχους του Α.Π.Σ. για την εκ παραλλήλου και συγκριτική διδασκαλία της συγχρονικής εκδοχής της μητρικής μας γλώσσας με παλαιότερες μορφές της ελληνικής στο γυμνάσιο. Στη θεώρησή μας, μέσω της συστηματικά παρεχόμενης δι-

δασκαλίας και επαφής με γραπτά κείμενα από το πρωτότυπο, εστιάζουμε στην εμπέδωση των εγγενών κατά τη μορφολογική κατάκτηση δομών οι οποίες είναι κοινές στα νε και στα αε. Πρωτεύοντα ρόλο για την επίτευξη αυτού του στόχου και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των μαθητών διαδραματίζει η μεταγλωσσική μορφολογική επίγνωση-ενημερότητα της νε, ώστε οι μαθητές να είναι σε θέση να παράγουν και να κατανοούν γραπτό και προφορικό λόγο σύμφωνα με τους συγκεκριμένους κανόνες. Η αλληλεξάρτηση της μορφολογικής επίγνωσης των παιδιών με την αντίστοιχη φωνολογική και με την ομαλή γλωσσική τους αναπτυξιακή πορεία δεν συνάδει με την προβλεπόμενη από τα Α.Π.Σ. μη ολιστική θεώρηση και διδασκαλία της παραγωγής και της σύνθεσης. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω προτείνουμε τρόπους και μαθησιακές στρατηγικές προκειμένου να διευκολύνουμε και τους μαθητές και τους διδάσκοντες στην επίτευξη των προδιαγεγραμμένων στόχων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αναλυτικά προγράμματα σπουδών, μορφολογική επίγνωση, παραγωγή, σύνθεση, αρχαία ελληνικά.

Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Κυπριακής Ιστορίας και οπτικές αναπαραστάσεις: ή κοιτώντας τις εικόνες στα Φύλλα Εργασίας «Η Ιστορία μου, οι ιστορίες μου, η ιστορία μας, οι ιστορίες μας» για την Τρίτη Δημοτικού

Κωνσταντινίδου Μύρια, Παν. Δυτ. Μακεδονίας

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ πρόκειται να εστιάσει στο οπτικό υλικό που επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί στα Φύλλα Εργασίας που προτάθηκαν για τη διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου της Ιστορίας και αφορούν στην Τρίτη τάξη της Κυπριακής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το διδακτικό υλικό «Η Ιστορία μου, οι ιστορίες μου, η ιστορία μας, οι ιστορίες μας» δομήθηκε στηριζόμενο στις επιταγές του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος Ιστορίας, που τόνιζε την αναγκαιότητα για παραγωγή και χρήση σχολικών εγχειριδίων και διδακτικών μέσων που να ενστερνίζονται σύγχρονες μεθόδους στη διδακτική της ιστορίας και της επιστημολογικής κατανόησής της και που θα συμπεριλάμβαναν οικουμενικές αξίες, πολλαπλές αφηγήσεις, εναλλακτικές προοπτικές και εστιάσεις. Οι οπτικές αναπαραστάσεις που εντοπίζονται στα Φύλλα Εργασίας, που δομήθηκαν στη θέση του Επίσημου Σχολικού εγχειριδίου, υιοθετώντας τις προαναφερόμενες επιταγές των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, επιλέχθηκαν ως αντικείμενο διερεύνησης, καθώς το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό μέσο, που συνοδεύτηκε από τις αντίστοιχες διδακτικές προτάσεις, αποτέλεσε –για τα δύο τελευταία σχολικά έτη (εκδόθηκε στα 2012-13)– το επίσημο μαθησιακό εργαλείο και μέσο μετάδοσης ιστορικής γνώσης και περιεχομένου, διαχείρισης και καλλιέργειας ιστορικού γραμματισμού. Το οπτικό υλικό, που οι επίσημοι θεσμοί και μηχανισμοί επέλεξαν να αναπαραστήσουν/μνημειοποιήσουν, επιχειρείται να καταγραφεί, ταξινομηθεί, επεξεργαστεί και αναλυθεί ώστε να εντοπιστούν πιθανοί μηχανισμοί, σχέσεις ηγεμονίας ή ιδεολογίες που κυριαρχούν ή υφέρπουν. Η ανάλυση θα εστιάζεται στις ποικίλες αναγνώσεις της εικόνας, ως οπτικής αναπαράστασης, και στις συνιστώσες που προκύπτουν στην προσπάθεια μιας κοινωνικής, σημειωτι-

κής ανάγνωσής τους. Το ερώτημα που αναφέρεται αφορά στο κατά πόσο οι αρχές των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, για ένα σύγχρονο και δημοκρατικό σχολείο απαλλαγμένο από στερεότυπα και τις όποιες προκαταλήψεις, αντανακλώνται στο εικονιστικό υλικό που επιλέχτηκε ή εξακολουθούν σε αυτό να αποτυπώνονται οι παραδοσιακά κυρίαρχες αφηγήσεις και οι αποτυπώσεις εθνικών, φυλετικών, φυλοσύνδετων και επιστημονολογικών επιδιώξεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Νέα Αναλυτικά, κρυφό αναλυτικό, Ιστορία, ιστορικός γραμματισμός, οπτικές αναπαραστάσεις, εικόνα

Τι το νέο κομίζει το «Νέο Σχολείο» για τα Θρησκευτικά του Δημοτικού Σχολείου;

π. Χατζηγεφραιμίδης Ειρηναίος, Παν. Δυτ. Μακεδονίας

ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου έχει αναρτηθεί στο Διαδίκτυο και εφαρμόστηκε πιλοτικά σε μικρό αριθμό σχολείων το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τα Θρησκευτικά του Δημοτικού Σχολείου στα πλαίσια της Πράξης «Νέο Σχολείο (Σχολείο 21ου αιώνα)». Ύστερα από μία παράθεση των, γινομένων υπό του νέου προγράμματος σπουδών (ΠΣ), σύντομης ανασκόπησης της πορείας του ΜτΘ, της παραδοχής του καταλυτικού ρόλου των θρησκειών στη δημιουργία μιας σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας, των κριτηρίων της μαθησιακής διεργασίας και των γενικών σκοπών του ΜτΘ, η εισήγηση πραγματεύεται τα επίμέρους στοιχεία του νέου ΠΣ, ανά τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, διατυπώνοντας καλόβουλα κάποιες παρατηρήσεις για τις νέες προτάσεις. Στην εισήγηση προτείνονται περικοπές από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη, για να προστεθούν στα «βασικά θέματα», και σχολιάζονται κάποια από αυτά. Επίσης γίνεται λόγος για τα αναγραφόμενα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, στα οποία διαφαίνεται η τάση των συντακτών του προγράμματος να έλθουν οι μαθητές σε επαφή με τα άλλα θρησκευόμενα. Διατυπώνονται ενστάσεις στις επιλογές του προγράμματος, των οποίων η πιο χαρακτηριστική είναι η αναγκαιότητα για επαφή των μαθητών της Γ' και Δ' τάξης με τα ξένα θρησκευόμενα, οπότε μιλάμε για πολυθρησκευτικό πρόγραμμα, και μία υπολανθάνουσα τάση εξίσωσης της Ορθοδοξίας και του Χριστιανισμού με τα άλλα δόγματα και θρησκευόμενα. Ενστάσεις υπάρχουν και στις απόψεις ότι η εξοικείωση των μαθητών με μία μόνο «θρησκευτική παράδοση» έχει φθάσει πλέον στα όρια της, ότι αληθινή γνώση σημαίνει απελευθέρωση «από ό,τι ονομάζεται πρόσδεση στο παρελθόν», στον υπερτονισμό του κοινωνικού χαρακτήρα της Καινής Διαθήκης, στον ορισμό ποια είναι τα στοιχεία της «κοινής ταυτότητας» με τους ετεροδόξους, στον αποκλεισμό του ορθοδόξου ιερέα από τις «συνεντεύξεις» των μαθητών. Τονίζεται η αξία της διδασκαλίας του ορθοδόξου πολιτισμού στη θρησκευτική αγωγή των μαθητών, με τον οποίο καλλιεργούνται η ταυτότητα που οδηγεί στην ετερότητα, ο σεβασμός προς τον Άλλο, η επίγνωση της ιδιοπροσωπίας και ιδιοτυπίας του κάθε ανθρώπου. Τα υπάρχοντα εγχειρίδια του ΜτΘ στο Δημοτικό Σχολείο αρκούντως θεραπεύουν αυτούς τους στόχους. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζονται βελτιώσεις. Με όσα γράφονται στην εισήγηση δεν ακυρώνεται ούτε μηδενίζεται η εκπληκτική δουλειά των συναδέλφων, με την

οποία λαμβάνονται υπόψη οι προσλαμβάνουσες έννοιες και παραστάσεις των μαθητών, υπάρχουν ο «συμμετοχικός χαρακτήρας» του μαθήματος, η αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού και πάρα πολλά άλλα θετικά στοιχεία. Απλώς τονίζεται ότι χρειάζονται υπευθυνότητα, σύνεση και αγάπη στη δουλειά μας ως παιδαγωγών και επιστάται η προσοχή στις εκάστοτε γινόμενες μεταρρυθμίσεις, για να μη φθάσουν να είναι απορρυθμίσεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικά εγχειρίδια ΜτΘ, Νέο Σχολείο, θεματική ενότητα, βασικά θέματα, δραστηριότητες, θρησκευματα, πρόγραμμα σπουδών, λογισμικό, ορθόδοξος πολιτισμός.

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

*Η διερεύνηση του μαθησιακού περιβάλλοντος
σε μια εικονική τάξη τηλεδιάσκεψης.
Ο ρόλος της μετασχηματίζουσας μάθησης*

Αρμακόλας Στέφανος, ΑΣΠΑΙΤΕ – Βασιλοπούλου Γεωργία, ΑΣΠΑΙΤΕ
Παναγιωτακόπουλος Χρήστος, ΠΤΔΕ Παν. Πατρών

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ πραγματοποιήθηκε στο εργαστήριο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας στην ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας. Ο βασικός προβληματισμός είναι η εφαρμογή της θεωρίας της μετασχηματίζουσας μάθησης σε εικονικά περιβάλλοντα της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης. Η παρούσα έρευνα θα μπορούσε να αποτελέσει πιλοτική έρευνα και εφαλτήριο προβληματισμού για την διερεύνηση των εικονικών περιβαλλόντων μάθησης μέσα από μία εικονική τάξη τηλεεκπαίδευσης, στους τομείς των σχέσεων αλληλεπίδρασης και ενεργοποίησης των συμμετεχόντων. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστωθεί αν κατά τη διάρκεια μιας εικονικής τάξης τηλεδιάσκεψης μπορεί να παίξει ρόλο η μετασχηματίζουσα μάθηση. Ενώ επιμέρους στόχοι είναι να ερευνηθεί: α) Ποια χαρακτηριστικά της εικονικής τάξης τηλεδιάσκεψης αξιοποιούνται; β) Ποιες μέθοδοι εφαρμόζονται. Αν παρατηρείται αλληλεπίδραση; γ) Ποιος ο ρόλος του εκπαιδευτή; δ) Να διαπιστωθεί αν ορισμένες από τις βασικές αρχές της θεωρίας της μετασχηματίζουσας μάθησης μπορούν εν τέλει να αξιοποιηθούν σε μία εικονική τάξη τηλεδιάσκεψης. Με βάση το σκοπό και τους στόχους της έρευνας διατυπώθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα: 1. Επιτυγχάνεται μέσα από τη συμμετοχή σε μία εικονική τάξη τηλεεκπαίδευσης η δημιουργία ενός ομαδοσυνεργατικού περιβάλλοντος; 2. Πώς ερμηνεύουν οι συμμετέχοντες τον εκπαιδευτή τους; 3. Ποιες μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν για την ενεργοποίηση των συμμετεχόντων; 4. Αξιοποιήθηκαν βασικές αρχές σχετικά με τη θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης; Για την διερεύνηση των παραπάνω, ακολουθήθηκε η μελέτη περίπτωσης, μέσω της ποσοτικής μεθόδου, κάνοντας χρήση ενός κατάλληλα δομημένου ερωτηματολογίου με ερωτήματα κλειστού τύπου. Στο πρώτο μέρος αποτελεί το θεωρητικό μέρος όπου γίνεται αποσαφήνιση ορισμών, περιγράφονται τα χαρακτηριστικά των εικονικών περιβαλλόντων μάθησης καθώς και βασικών αρχών της θεωρίας της μετασχηματίζουσας μάθησης. Το δεύτερο μέρος αποτελεί το μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε, ο σκοπός, οι στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα, το εργαλείο συλλογής δεδομένων και οι άξονες των ερωτήσεων. Εν συνεχεία γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων και των ευρημάτων της έρευνας, ενώ διατυπώνονται οι κανόνες δεοντολογίας και οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν. Στο τελευταίο κεφάλαιο με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, διατυπώνονται τα συμπεράσματα και κάποιες προτάσεις. Τέλος παρατίθεται η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε και στο παράρτημα το ερωτηματολόγιο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τηλεκπαίδευση, Μετασχηματίζουσα μάθηση

*Εκπαίδευση Ενηλίκων – Ανδραγωγική.
Εσωτερικά κίνητρα μάθησης φοιτητών πολυτεχνικών σχολών*

Βογιατζής Χρήστος, τμ. Μηχανολόγων Μηχανικών ΑΠΘ
Κουντουράς Δημήτρης, τμ. Μηχανολόγων Μηχανικών ΑΠΘ
Σκολιανός Στέφανος, τμ. Μηχανολόγων Μηχανικών ΑΠΘ

Ο Knowles τη δεκαετία του '70 (Knowles, 1980) όρισε την ανδραγωγική ως την τέχνη και επιστήμη της εκπαίδευσης των ενήλικων. Η λέξη ανδραγωγική χρησιμοποιήθηκε από τους εμπνευστές αυτής της θεωρίας (Eduard Linderman & Malcolm Knowles) έχοντας ως στόχο να τονίσουν τις όποιες διαφοροποιήσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων έναντι της εκπαίδευσης ανηλίκων (Monts, 2000). Αν και η ανδραγωγική ως θεωρία δεν έχει θεμελιωθεί επαρκώς, εν τούτοις, έχει γίνει σήμερα σχετικά αποδεκτή κυρίως ως μιας σειράς βασικών αρχών - αξιωμάτων (Misch, 2002). Οι βασικές αρχές της ανδραγωγικής θεωρίας, όπως τις παρουσίασε ο Knowles (Knowles, 1980), αποτελούν πεδίο σημαντικών αμφισβητήσεων, συζητήσεων και μελετών όσον αφορά την ισχύ και η χρησιμότητα τους στο σύνολο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η τελευταία αρχή της ανδραγωγικής θεωρίας κατά Knowles αναφέρει ότι για τους ενήλικες τα πιο σημαντικά κίνητρα μάθησης είναι τα εσωτερικά (αυτοεκτίμηση, ποιότητα ζωής, ικανοποίηση από την εργασία κλπ) παρά τα εξωτερικά (καλύτερη εργασία, προαγωγές, υψηλότεροι μισθοί κλπ). Στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση, μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης και προσωπικών εμπειριών, της εγκυρότητας αυτής της αρχής όσον αφορά τους φοιτητές πολυτεχνικών σχολών. Ποιο συγκεκριμένα διερευνάται το αν και κατά πόσο υφίσταται σαφής διαχωρισμός ή οποιαδήποτε αλληλεξάρτηση μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών κινήτρων μάθησης. Γενικότερα, τα όποια κίνητρα για μάθηση των φοιτητών καθορίζονται και εξαρτώνται από πλήθος παραγόντων όπως ψυχολογικούς, οικογενειακούς, κοινωνικοοικονομικούς κ.α. Ως εκ τούτου, η αρχή της σημαντικότητας των εσωτερικών κινήτρων για τους ενήλικες ενδεχομένως να αποτελεί μια «απλούστευση» – μια «παραπλάνηση» – η οποία εμποδίζει την περαιτέρω εξέλιξη στην κατανόηση των κινητήριων δυνάμεων που οδηγούν τους μελλοντικούς μηχανικούς στην μάθηση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ανδραγωγική, εκπαίδευση μηχανικών, εσωτερικά κίνητρα μάθησης

Το διακύβευμα της νέας Ευρωπαϊκής πολιτικής για τη Διά Βίου Μάθηση στο πλαίσιο της Στρατηγικής “Europe 2020” (2010-2014)

Δρακάκη Μαρία, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ της παρούσας ανακοίνωσης αποτελεί η νέα πολιτική της Διά Βίου Μάθησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της Στρατηγικής “Europe 2020” και οι πρώτες δύο φάσεις εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Συνεργασίας για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση (2010-2014). Πιο συγκεκριμένα, μελετώνται και αναλύονται το νέο πλαίσιο πολιτικής για την Διά Βίου Μάθηση, δηλαδή η

νέα Ευρωπαϊκή Συνεργασία στον Τομέα της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης “Education and Training 2020”, από την εκκίνηση της νέας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής “Europe 2020” έως σήμερα (2014) καθώς και τα νέα εργαλεία εφαρμογής πολιτικής στα πεδία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η εν λόγω ανακοίνωση βασίζεται σε δύο κεντρικούς άξονες ανάλυσης: Ο πρώτος αφορά στο ρόλο της Διά Βίου Μάθησης ως υφιστάμενη έννοια και αξία και ο δεύτερος αφορά στο μετασχηματισμό του ρόλου της Διά Βίου Μάθησης από τη μεταβατική περίοδο του τέλους της Στρατηγικής της Λισαβόνας και του “Education and Training 2010 Work Programme” στην εναρκτήρια περίοδο της Στρατηγικής “Europe 2020” και του “Education and Training 2020” έως το “Education and Training Monitor 2013” και τα πιο πρόσφατα αποτελέσματα των ποσοτικά μετρήσιμων τιμών-στόχων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τι αλλαγές συντελέστηκαν από την έναρξη του “Education and Training 2020” έως σήμερα; Επηρέασε η οικονομική ύφεση στην Ε.Ε. την ευρωπαϊκή πολιτική για τη Διά Βίου Μάθηση; Κι αν ναι, σε ποιο βαθμό; Κατά πόσο έχει μετασχηματιστεί ο εννοιολογικός και ο λειτουργικός ρόλος της Διά Βίου Μάθησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση από την πρώτη φάση (2010-2011) του “Education and Training 2020” έως τη δεύτερη φάση (2012-2014); Πώς συνδέεται ο νέος ρόλος της ΔΒΜ με την ευρωπαϊκή πολιτική για την Απασχόληση; Τελικά, αποτελεί η νέα ευρωπαϊκή πολιτική για τη Διά Βίου Μάθηση ένα εργαλείο ενίσχυσης και ανάκαμψης της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματός της στις διεθνείς αγορές ή συνιστά, απλώς, μία εκσυγχρονιστική εκδοχή της προηγούμενης ευρωπαϊκής πολιτικής για τη Διά Βίου Μάθηση στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισαβόνας (2000-2010);

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (VET), Ευρωπαϊκή Ένωση, Οικονομική Ύφεση, Δεξιότητες, Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, Reskilling, Απασχολησιμότητα, Ανεργία, Joint Assessment Framework (JAF), Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού (Open Method of Coordination - OMC)

Κινητικότητα Εκπαιδευτικών στην Ευρώπη: Ερευνητικά δεδομένα αποτίμησης της συμμετοχής εκπαιδευτικών στο Πρόγραμμα Comenius

Εμβολωτής Αναστάσιος, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ζευγίτης Θεόδωρος, Εκπαιδευτικός

ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ επιχειρείται η παρουσίαση των πρώτων δεδομένων ενός ερευνητικού εγχειρήματος, στόχος του οποίου ήταν η αποτίμηση της συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε δράσεις σχολικών συμπράξεων στα πλαίσια του Προγράμματος Comenius. Μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων επιχειρήθηκε η αποδόμηση της αντίληψης και της εμπειρίας των εκπαιδευτικών για και από τη συμμετοχή τους στις συγκεκριμένες δράσεις και η ενδεχόμενη επίδραση της συμμετοχής τους σε θέματα αναγνώρισης της πολιτισμικής ετερότητας και μεταφοράς διδακτικών πρακτικών από τις χώρες προορισμού στο σχολικό περιβάλλον εργασίας τους. Η θεματική ανάλυση περιεχομένου στο πρωτογενές υλικό επιβεβαίωσε σποραδικές αναφορές στη διεθνή βιβλιογραφία, οι οποίες εστιάζουν στη χα-

μηγή διείσδυση των συγκεκριμένων πολιτικών κινητικότητας στη σχολική καθημερινότητα των εκπαιδευτικών μονάδων, σε αντίθεση με τη δραστική επίδραση στις πρακτικές αναγνώρισης της πολιτισμικής ετερότητας και τον εμπλουτισμό των 'συσσωρευμένων εμπειριών' των εκπαιδευτικών.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, σχολικές συμπράξεις Comenius, κινητικότητα εκπαιδευτικών

Στρατηγικές γλωσσικής εκμάθησης και συναισθηματική νοημοσύνη ενηλίκων

Λαλιώτη Μαρίνα, Παν. Δυτ. Μακεδονίας

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ διαφόρων ερευνών διεθνώς έχουν δείξει ότι οι εκπαιδευόμενοι που επιδεικνύουν καλύτερες επιδόσεις στην ξένη γλώσσα χαρακτηρίζονται από υψηλότερα επίπεδα στις διάφορες διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης και από υψηλότερη συχνότητα χρήσης των στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης. Ως εκ τούτου, η μελέτη και η κατανόηση των διαφόρων παραγόντων που δύνανται να επηρεάσουν αυτές τις μεταβλητές, όπως και η κατανόηση των μεταξύ τους σχέσεων, θα βοηθήσουν στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την επίτευξη καλύτερων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η μελέτη των στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης και της συναισθηματικής νοημοσύνης σε ενήλικες που μαθαίνουν μία ξένη γλώσσα. Οι επιμέρους ερευνητικοί στόχοι αφορούσαν: α) τη διερεύνηση του βαθμού χρήσης των διαφόρων στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης και του επιπέδου των επιμέρους διαστάσεων της συναισθηματικής νοημοσύνης, β) την εξέταση της επίδρασης διαφόρων δημογραφικών παραγόντων στις προαναφερόμενες μεταβλητές, και γ) τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης και της συναισθηματικής νοημοσύνης, στο συγκεκριμένο πληθυσμό. Στην έρευνα συμμετείχαν 187 άτομα και η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση δύο ερωτηματολογίων αυτό-αναφορών, του SILL (Oxford, 1990) και του WLEIS (Wong & Law, 2002). Ως προς τον πρώτο στόχο, διαπιστώθηκε ότι ο συγκεκριμένος πληθυσμός κάνει μέτρια χρήση των επιμέρους στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης και έχει μέτριο ή υψηλό επίπεδο στις διάφορες διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης. Όσον αφορά την επίδραση των δημογραφικών παραγόντων, βρέθηκε ότι μόνο το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο επιδρούν σε κάποιες από τις διαστάσεις των προαναφερόμενων μεταβλητών, ενώ η οικογενειακή κατάσταση δεν επηρεάζει καμία από αυτές. Από την άλλη, η ηλικία δύναται να επηρεάσει μόνο μία από τις διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης. Τέλος, διαπιστώθηκε πως κάποιες από τις διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης λειτουργούν ως προβλεπτικοί παράγοντες της χρήσης συγκεκριμένων κατηγοριών στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης. Συμπερασματικά, μπορεί να ειπωθεί ότι, προκειμένου να υποβοηθηθεί η διαδικασία εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να έχουν ως στόχο την αύξηση της χρήσης των στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης και την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των εκπαιδευομένων. Αυτό μπορεί να καταστεί δυνατό μέσα από την επιλογή κατάλληλων διδακτικών δραστηριοτήτων, όπως και

με την υλοποίηση προγραμμάτων ειδικά σχεδιασμένων προς αυτήν την κατεύθυνση, σύμφωνα πάντα με τις ανάγκες του κάθε εκπαιδευόμενου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκμάθηση ξένης γλώσσας, ενήλικες εκπαιδευόμενοι, στρατηγικές γλωσσικής εκμάθησης, συναισθηματική νοημοσύνη

*Διερευνώντας ζητήματα φύλου, εκπαίδευσης
και μετασχηματίζουσας μάθησης
με τη χρήση της μεθόδου της εκπαιδευτικής βιογραφίας*

Μαργαρώνη Μαίρη, Zentrum für Antisemitismusforschung, Berlin
Καραντζή Αναστασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΣΑ ΜΑΘΗΣΗ είναι η διεργασία κατά την οποία τα υποκείμενα μετασχηματίζουν προβληματικά πλαίσια αναφοράς, σύνολα πεποιθήσεων και προσδοκιών, έτσι ώστε αυτά να γίνουν περισσότερο περιεκτικά, πολυσχιδή, ανοικτά, στοχαστικά και έτοιμα για αλλαγή (Mezirow, 1991· 2000: 3-34). Μείζονος σημασίας στις εσωτερικές μετασχηματιστικές διαδικασίες αποτελεί ο στοχαστικός διάλογος που οδηγεί στον (κριτικό) στοχασμό και την άντληση νοήματος (Reflection and Making Meaning), που, με τη σειρά τους, συμβάλλουν – μεταξύ άλλων– στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού (Mezirow, 1998: 185-198· Brookfield: 1987· Λιντζέρης: 2007), και κατ' επέκταση στη δημιουργία αυτού που ο Kegan (2007: 99) ονομάζει αυτο-μετασχηματιζόμενο νου ο οποίος δύναται να σκέφτεται με διαύγεια, να ελέγχει την εγκυρότητα των νοηματικών δομών και να τις αναδιαμορφώνει. Σε μια κοινωνία όπου κυριαρχεί η αυθαίρετη καρτεσιανή διχοτόμηση της ανθρώπινης εμπειρίας σε μη αλληλοεπικαλυπτόμενες κατηγορίες αντίθετων πόλων, όπως λ.χ. αρσενικό-θηλυκό, σκέψη-συναίσθημα και δημόσιο-ιδιωτικό, οι οποίες λειτουργούν ιεραρχικά, με το αρσενικό, τη σκέψη και τον δημόσιο χώρο να προμοδοτούνται σε σχέση με το θηλυκό, το συναίσθημα και το ιδιωτικό (Field Belenky & Stanton, 2007: 110-111· Habermas, 1964: 49-55), η ικανότητα των γυναικών για σκέψη και κριτικό στοχασμό υποβαθμίστηκε, και θεωρήθηκε ότι η ικανότητά τους για φροντίδα καθοδηγούνταν από το μητρικό ένστικτο, τη διαίσθηση και τη μητρική αγάπη και όχι από τον στοχασμό και τη λογική. Υποστηρίχθηκε ότι ο προσανατολισμός των γυναικών είναι «η ηθική της φροντίδας» ή «ο τρόπος της ανταπόκρισης» και αντιπαραβάλλεται στον προσανατολισμό των ανδρών, που είναι «η ηθική της δικαιοσύνης» ή «το πλαίσιο του δικαίου». Στους δύο αυτούς διαφορετικούς προσανατολισμούς, εντοπίζονται διαφορετικοί τρόποι προσέγγισης της μάθησης και κατ' επέκταση της γνώσης, καθώς «το πλαίσιο του δικαίου» δίνει έμφαση στην ομιλία, ενώ «ο τρόπος της ανταπόκρισης» εστιάζει στην ακρόαση (Field Belenky & Stanton, 2007: 110-115· Gal, 2001: 420-430). Έτσι, αναδύονται, μεταξύ άλλων, οι κατηγορίες των «σιωπηλών γυναικών», των «υποδοχέων γνώσης» και των «υποκειμενικών γνωστών» (Field Belenky & Stanton, 2007: 107-120), οι οποίες χρήζουν μετασχηματισμού των προβληματικών πλαισίων αναφοράς τους, μεταξύ άλλων μέσα από διάφορες μορφές μη τυπικής και άτυπης (διά βίου) εκπαίδευσης. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να συζητήσει ζητήματα γυναικείας γνώσης και κατά πόσον αυτή συμπλέει με τις διαδικασίες της κριτικής σκέψης, του στοχαστικού διαλόγου και της μετασχηματίζουσας μάθησης. Κάνοντας χρήση της μεθόδου της

εκπαιδευτικής βιογραφίας με 10 γυναίκες (δηλ. της βιοαφήγησης εστιασμένης κυρίως στις ατομικές εκπαιδευτικές διαδρομές των υποκειμένων), προσπαθεί να αναδείξει τον ρόλο που διαδραμάτισε κυρίως η μη τυπική και η άτυπη εκπαίδευση των βιοαφηγούμενων σε ζητήματα που αφορούν την αναπλαισίωση προβληματικών πλαισίων αναφοράς τους (λ.χ. οικογενειακών, επαγγελματικών), τον αναστοχασμό και τον (εν δυνάμει) μετασχηματισμό τους αναφορικά τόσο με συμπεριφορές, στάσεις και αξίες ζωής, όσο και με την αυτοεικόνα τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αυτο-μετασχηματιζόμενος νους, μετασχηματίζουσα μάθηση, εκπαιδευτική βιογραφία

*Η συμβολή των Ευρωπαϊκών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
στη Δια Βίου Μάθηση των διδασκόντων. Το παράδειγμα
του προγράμματος RECIPE της Διεύθυνσης Π.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης*

Γεωργίου Χρήστος, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης
Κοντογιαννίδης Κωνσταντίνος, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης
Ακριτίδης Χαράλαμπος, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης
Χριστίδης Περικλής, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης
Θεοδωρίδης Κωνσταντίνος, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης
Μέντζιου Χριστίνα, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης
Βασιλείου Κωνσταντίνος, Διεύθυνση ΠΕ Δυτ. Θεσσαλονίκης

ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ μέσω της διευρυμένης εκπαιδευτικής και πολιτισμικής γεωγραφίας δημιουργούν τις συνθήκες για την ανάπτυξη μιας γόνιμης κινητικότητας και επικοινωνίας των παραγόντων της εκπαίδευσης με αποτέλεσμα τον εμπλουτισμό της εμπειρίας και την ενίσχυση της ποιότητας και της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης των διδασκόντων. Τα δεδομένα αυτά, υπό κάποιους όρους (ουσιαστική διάδραση, κριτική προσέγγιση της ετερότητας), συμβάλλουν στην αυτογνωσία και στον αναστοχασμό και εν τέλει στον επαγγελματικό μετασχηματισμό των συμμετεχόντων. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται το πρόγραμμα RECIPE της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης, το οποίο είναι αποτέλεσμα σύμπραξης εκπαιδευτικών φορέων πέντε ευρωπαϊκών χωρών. Το πρόγραμμα RECIPE –Regional Educational Centers in Pedagogical Europe– αφορά στο ρόλο των Περιφερειακών Κέντρων Εκπαίδευσης στην μείωση της σχολικής διαρροής. Χρησιμοποιεί ποιοτικές μεθόδους επιστημονικής έρευνας προκειμένου να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους τα σχολεία σε συνεργασία με τις Περιφερειακές Δομές Εκπαίδευσης μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το σημαντικό ποσοστό σχολικής διαρροής που εμφανίζεται στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Πρωταρχικός σκοπός της Ευρώπης του 2020 αποτελεί η μείωση της σχολικής διαρροής στα σχολεία της σε ποσοστό κάτω του 10%. Στόχοι του προγράμματος είναι μεταξύ άλλων:

- Ο εντοπισμός και η καταγραφή της σχολικής διαρροής στις χώρες που συμμετέχουν σε αυτό.
- Η ανάδειξη καλών εκπαιδευτικών πρακτικών των χωρών η εφαρμογή των οποίων μπορεί να συμβάλλει στη μείωση της σχολικής διαρροής.

- Η ανταλλαγή ιδεών, απόψεων, πρακτικών μεταξύ των χωρών με στόχο την βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Η ενίσχυση της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών για την αντιμετώπιση κοινών και μη εκπαιδευτικών ζητημάτων.

Συγκεκριμένα, στην ανακοίνωση θα γίνει αναφορά στη φιλοσοφία, στους στόχους και στις προγραμματισμένες εκπαιδευτικές πρακτικές του προγράμματος. Επιπλέον, θα συζητηθούν οι διαδικασίες διάδρασης και ανταλλαγής εμπειριών και καλών πρακτικών ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς με στόχο να διαφανούν οι προθέσεις αλλά και να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα των αρχικών αξιολογήσεων στην αλλαγή στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών στην προοπτική της δια βίου μάθησης και επαγγελματικής τους ανάπτυξης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δια βίου μάθηση, ευρωπαϊκά προγράμματα, εκπαιδευτική διάδραση, καλές πρακτικές, σχολική διαρροή

Προσεγγίσεις στη διδασκαλία των εκπαιδευτών ενηλίκων: Μια ερευνητική προσέγγιση

Μπιλιμπίνη Ευτέρπη, ΕΑΠ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ενηλίκων είναι εξαιρετικά σημαντικός καθώς καλείται, πέρα από το γνωστικό αντικείμενο που πρόκειται να διδάξει, να γνωρίζει αλλά και να διαχειρίζεται μια σειρά άλλων παραγόντων που άπτονται της εκπαιδευτικής διαδικασίας και είναι καθοριστικοί για την πορεία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος ενηλίκων. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης μελέτης θα διερευνηθεί ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία αναφορικά με την προσέγγιση που εκείνος υιοθετεί. Η άποψη της κοινής προσέγγισης στη διαδικασία της μάθησης κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων δεν μπορεί να βρει εφαρμογή στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα όπου κάθε εκπαιδευτική πράξη είναι μοναδική ως προς το πλαίσιο που την καθορίζει. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης μελέτης αξιοποιήθηκε η κατηγοριοποίηση των προσεγγίσεων στη διδασκαλία του Pratt καθώς είναι και η μόνη που καλύπτει και την ομάδα των εκπαιδευτών ενηλίκων. Ο Pratt συγκέντρωσε μεγάλο αριθμό ερωτηματολογίων στην προσπάθεια του να κατηγοριοποιήσει τις προσεγγίσεις στη διδασκαλία διαφορετικών ομάδων εκπαιδευτών σε τρία επίπεδα αυτό των αντιλήψεων, των στόχων και των πρακτικών που αυτός υιοθετεί. Οι πέντε κατηγορίες προσεγγίσεων στη μάθηση στις οποίες εντάσσονται και τα ερωτήματα είναι αυτή της μεταβίβασης της γνώσης, της ανάπτυξης, της μαθητείας, η συναισθηματική προσέγγιση και τέλος η προσέγγιση της κοινωνικής αλλαγής. Σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο, βασισμένο στο πρωτότυπο ερωτηματολόγιο (Teacher Perspectives Inventory) που αποτελείται από 45 ερωτήματα, αλλά προσαρμοσμένο στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, αποτελούμενο από 29 ερωτήματα κλειστού τύπου και στόχο να διαγνωσθεί κατά πόσο υπάρχει συγκεκριμένη τάση των εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα όσον αφορά τις προσεγγίσεις τους στη διδασκαλία. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε 100 εκπαιδευτές ενηλίκων, όλων των ειδικοτήτων και των επαγγελματικών προφίλ. Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων έγι-

νε με τη βοήθεια του SPSS. Συμπερασματικά μπορούμε να ισχυριστούμε ότι δεν υπάρχει επικρατούσα προσέγγιση στην διδασκαλία ενώ συχνά υπάρχει ασυμφωνία στην αρχική πρόθεση του εκπαιδευτή να υιοθετήσει μια συγκεκριμένη προσέγγιση και στις εκπαιδευτικές πρακτικές που τελικά αυτός ακολουθεί. Πιθανή ερμηνεία στα αποτελέσματα αυτά μπορεί να δοθεί αφενός από την έλλειψη επαγγελματοποίησης και επαγγελματικής ταυτότητας των εκπαιδευτών ενηλίκων αλλά και από την συχνά αποσπασματική και ελλιπή οργάνωση των προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: προσεγγίσεις στη διδασκαλία, εκπαιδευτές ενηλίκων, επαγγελματοποίηση εκπαιδευτών ενηλίκων

Χτυποκάρδια ενηλίκων στα θρανία... Μια ποιοτική προσέγγιση για την εκπαιδευτική αξιολόγηση των ενηλίκων

Νεοφυτίδου Ελισάβετ, Ψυχολόγος, Α.Π.Θ. (ΚΕ.ΣΥ.Ψ.Υ.)

Γιαννακοπούλου Ελένη, ΕΑΠ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ εστίασε το ενδιαφέρον της στην ποιοτική διερεύνηση των απόψεων ενηλίκων εκπαιδευόμενων απέναντι στην αξιολόγηση, ως βασικό συστατικό στοιχείο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι ως πληθυσμός έρευνας της δεδομένης εργασίας (μέρος μιας ευρύτερης έρευνας που βρίσκεται σε εξέλιξη) αποτελούν μια ξεχωριστή ομάδα εκπαιδευομένων με γνώρισμα, όπως η ανάγκη για αυτοκαθορισμό, αυτοεπιβεβαίωση και προσωπική ανάπτυξη, η αυτόβουλη συμμετοχή στην εκπαίδευση με συνειδητούς και καθορισμένους στόχους, παγιωμένους τρόπους μάθησης, αντιλήψεις ή προσδοκίες, αλλά και με δυσκολίες που συνδέονται με την ενηλικιότητα, όπως η φυσική γήρανση βασικών αισθητηρίων οργάνων, η σωματική υγεία, οι εργασιακές και οικογενειακές υποχρεώσεις, κ.ά. Τα γνώρισμα αυτά, αλλά και τα εσωτερικά κίνητρα των ενηλίκων να συμμετέχουν ενεργά και προαιρετικά σε μία συγκεκριμένη μορφή εκπαίδευσης, καθορίζουν και επηρεάζουν με ιδιαίτερο τρόπο τη μάθησή τους και τη στάση τους απέναντι στη διαδικασία της αξιολόγησής τους (υπό τη μορφή του ελέγχου ή και της βαθμολόγησης). Σε αυτό το πλαίσιο εξετάστηκαν με ημιδομημένες συνεντεύξεις οι απόψεις 17 ενηλίκων εκπαιδευομένων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (ΚΕΚ) σε σχέση με την αξιολόγησή τους με στόχο να διερευνηθεί με τη θεματική ανάλυση των απαντήσεων το πως αντιλαμβάνονται ή νοηματοδοτούν την αξιολόγησή τους. Η θεματική ανάλυση των απαντήσεων ανέδειξε τρεις βασικές κατηγορίες αντιδράσεων και απόψεων των ενηλίκων για την αξιολόγηση. Η πρώτη κατηγορία απόψεων αποτυπώνει τις σωματικές αντιδράσεις, που προκαλεί η συνθήκη της αξιολόγησης στον ενήλικο εκπαιδευόμενο. Η δεύτερη κατηγορία απαντήσεων αναδεικνύει τις ψυχολογικές αντιδράσεις, κυρίως του άγχους και φόβου για τις συνέπειες της αξιολόγησης, όπως φαίνεται στην απάντηση. Η τρίτη κατηγορία φανερώνει τις υποκειμενικές όψεις μιας αναμέτρησης αλλά και ατομικής ευθύνης των ενηλίκων απέναντι στην εκπαιδευτική αξιολόγηση και τα αποτελέσματά της. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας αυτής καθίσταται εμφανές ότι η συνθήκη της εκπαιδευτικής αξιολόγησης δεν αφήνει ανεπηρέαστους, τους ενήλικους

εκπαιδευόμενους, αλλά αντίθετα τους προκαλεί ποικίλες και ενδιαφέρουσες αντιδράσεις που χρήζουν συστηματικής μελέτης και διερεύνησης με απώτερο στόχο τη βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών και την προαγωγή της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ενηλίκων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ενήλικοι εκπαιδευόμενοι, αξιολόγηση, αντιδράσεις, ποιοτική προσέγγιση

*Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς
για τις ικανότητες-κλειδιά της δια βίου μάθησης:
Προκλήσεις και δυνατότητες στην πρώιμη παιδική ηλικία*

Ντεμίρη Δέσποινα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ που συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα δράσης «Δια βίου Μάθηση», μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, έχουν κάνει σημαντική πρόοδο στην ενσωμάτωση των ικανοτήτων-κλειδιά στα Αναλυτικά τους Προγράμματα. Οι ικανότητες αυτές ορίζονται ως ένας συνδυασμός γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων απαραίτητων για την εξέλιξη των νέων, την κοινωνική τους ένταξη και την απασχόληση. Μολονότι η θέση των βασικών ικανοτήτων έχει εδραιωθεί στα Α.Π. η προώθηση των οριζόντιων ικανοτήτων έχει καθυστερήσει. Η Ελλάδα είναι μια από τις χώρες που έχει εντάξει τις οριζόντιες ικανότητες σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και εκείνης της προσχολικής αγωγής. Παρόλα αυτά σύμφωνα με μελέτη που δημοσιεύεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο Eurydice, παρουσιάζεται στον αξιολογικό χάρτη ως μία από τις τρεις κατά αναλογία χώρα, η οποία δεν αναγνωρίζει ρητώς την επιχειρηματικότητα στα επίσημα έγγραφα της στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σκοπός της εργασίας είναι μέσω των μαθησιακών αποτελεσμάτων ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε σε δημόσιο νηπιαγωγείο να καταδειχθούν οι δυνατότητες αλλά και οι προϋποθέσεις ανάπτυξης ικανοτήτων πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας στην προσχολική ηλικία. Η μεθοδολογία συγγραφής της εργασίας που ακολουθήθηκε ήταν η συγκριτική μελέτη της Σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (2006) για την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων της δια βίου μάθησης και του Προγράμματος Σπουδών του Νηπιαγωγείου (2011) στο πλαίσιο της στοχοθεσίας του Νέου Σχολείου σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας με σκοπό να μελετηθεί η ερμηνεία, η προσέγγιση και η αξιοποίηση των οριζόντιων ικανοτήτων από την ελληνική εκπαιδευτική πολιτική και να αναδειχθούν αποκλίσεις εάν υπάρχουν. Στη μελέτη αυτή συνέβαλαν σημαντικά μια σειρά εκθέσεων δημοσιευμένων στο δίκτυο Eurydice για τα ευρωπαϊκά συστήματα και τις πολιτικές. Η μεθοδολογία υλοποίησης του προγράμματος που επιλέχθηκε είναι εκείνη που ορίζει το είδος της Έρευνας δράσης, που προϋποθέτει την αμεσότητα εμπλοκής του ερευνητή στη διαδικασία. Από τη συγκριτική μελέτη προκύπτει πως ο προσανατολισμός του Προγράμματος Σπουδών του 2011 ως προς την καλλιέργεια των ικανοτήτων-κλειδιά στην πρώιμη παιδική ηλικία είναι σε πλήρη συμφωνία προς τις ευρωπαϊκές επιταγές. Οι προτεινόμενες δε μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την ανάπτυξή τους καθώς και η διαπλοκή τους αποτελούν όπως καταδεικνύεται και

από τα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος, επαρκείς προϋποθέσεις για την καλλιέργεια ικανοτήτων καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο Νηπιαγωγείο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ικανότητες-κλειδιά, Αναλυτικά Προγράμματα, Προσχολική αγωγή.

Τα webinars και η συμβολή τους στη δια βίου μάθηση

Παγγέ Τζένη, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΧΡΗΣΗ των Νέων Τεχνολογιών, και ιδιαίτερα των δικτύων έχει διαφοροποιήσει τον τρόπο διδασκαλίας, εκπαίδευσης και μάθησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, διότι βασίζονται κυρίως στις προσωπικές επαφές, στη online συζήτηση, και την κοινή εργασία. Παράλληλα η ανάγκη για δια βίου εκπαίδευση αρχίζει να εμφανίζεται από τα Πανεπιστήμια. Ως γνωστό, η συνεχής ανάπτυξη και βελτίωση των δικτύων υπολογιστών καθώς και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, προσφέρουν καινούργιες δυνατότητες επικοινωνίας προωθώντας τη δια βίου μάθηση μέσα από την σύγχρονη μάθηση από απόσταση. Μία νέα εφαρμογή της μάθησης από απόσταση είναι και τα σεμινάρια μέσω διαδικτύου (webinars), που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν, τόσο από τα ΑΕΙ όσο και από άλλους φορείς και θα αποτελέσουν ένα νέο χρήσιμο εργαλείο στην δια βίου μάθηση. Στην εργασία αυτή γίνεται παρουσίαση των πλεονεκτημάτων της χρήσης των σεμιναρίων αυτών μέσω διαδικτύου, όπου διαπιστώνεται και η χρησιμότητά τους, στην εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: δια βίου μάθηση, webinars, εκπαίδευση

Σχεδιασμός Εκπαιδευτικής Παρέμβασης για τους Γονείς της Μειονότητας της Θράκης: Η υποστήριξη της σχολικής επίδοσης των παιδιών

Παπακωνσταντίνου Χρίστος, ΕΑΠ

ΜΕΛΕΤΕΣ κατέδειξαν ότι η γονεϊκή υποστήριξη συνιστά έναν από τους παράγοντες που επηρεάζουν σημαντικά τη σχολική επίδοση και την αποδοτικότητα του παιδιού στην εκπαίδευση. Η γονεϊκή υποστήριξη, ωστόσο, που δύνανται να προσφέρουν οι γονείς της μειονότητας, καθίσταται ιδιαίτερος δυσχερής, αν συυπολογιστούν η ιδιαιτερότητα της ομάδας-στόχου καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η εκπαίδευση στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των γονέων της μειονότητας, καθώς και κάποιων βασικών χαρακτηριστικών τους που συνδέονται με τη γονεϊκή υποστήριξη, ώστε να σχεδιαστεί το πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης η οποία θα απευθύνεται στους μειονοτικούς γονείς και βασική της επιδίωξη θα είναι η ενίσχυση της γονεϊκής υποστήριξης και η βελτίωση τόσο της επικοινωνίας όσο και των σχέσεων μεταξύ γονέων και των

εκπαιδευτικών των παιδιών τους. Μεθοδολογικά, προκρίθηκε η ποιοτική έρευνα και το εργαλείο της συνέντευξης. Τα ευρήματα που επηρεάζουν τη γονεϊκή υποστήριξη καταγράφηκαν σε πέντε βασικές κατηγορίες: στάσεις και απόψεις σχετικά με την επιμόρφωση, χαρακτηριστικά μειονοτικών γονέων, πλαίσιο υποστήριξης μειονοτικών μαθητών, ρόλος του σχολείου και προτάσεις επιμορφωτικού πλαισίου. Στο δεύτερο επίπεδο αναγωγής, κατά την «αξονική κωδικοποίηση» (axial coding) ανασυγκροτήθηκαν τα δεδομένα με νέους τρόπους, στο πλαίσιο της προσπάθειας εντοπισμού αιτιακών σχέσεων ανάμεσα σε μια κατηγορία και τις υποκατηγορίες της. Οι άξονες που προέκυψαν, αναλύθηκαν και συζητήθηκαν κατά την αξονική κωδικοποίηση, είναι οι ακόλουθοι: ανασταλτικοί παράγοντες, εμπιστοσύνη-αναπροσαρμογή στάσεων, κύριες εκπαιδευτικές ανάγκες και διαφαινόμενες προσδοκίες. Στο τρίτο επίπεδο αναγωγής, την «επιλεκτική κωδικοποίηση», ως κεντρική κατηγορία προέκυψε η εμπιστοσύνη. Στα συμπεράσματα τονίστηκαν τα κεντρικά σημεία στα οποία κατέληξε η παρούσα έρευνα. Οι προτάσεις, τέλος, στηρίχτηκαν στα ευρήματα της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους γονείς της μειονότητας, το οποίο θα ενισχύσει τη γονεϊκή υποστήριξη, σε συνδυασμό με ορισμένες παρεμβάσεις που στόχο έχουν, αφενός να παροτρύνουν και να ενθαρρύνουν τους γονείς και, αφετέρου, να τους βοηθήσουν να ανακτήσουν τη χαμένη εμπιστοσύνη τους προς το εκπαιδευτικό σύστημα και τους εκπαιδευτικούς.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση ενηλίκων, γονεϊκή υποστήριξη, διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών, χαρακτηριστικά μειονοτικών γονέων, εκπαιδευτική παρέμβαση.

Χαρακτηριστικά των Ενηλίκων Σπουδαστών και Εμπόδια Μάθησης στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τζώτζου Μαρία, Δ/ση Α/θμιας Εκπ/σης Αιτ/νίας

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ και μεθοδολογίες που εφαρμόζονται ή πρέπει να εφαρμόζονται σε ενηλίκους εκπαιδευόμενους από απόσταση οφείλουν να είναι διαφορετικές από εκείνες που χρησιμοποιούνται στη συμβατική εκπαίδευση. Η διαφορετικότητα επιβάλλεται από τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικοι. Σύμφωνα με τον Long (1990), η προσωπικότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις εμπειρίες και οι εμπειρίες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων θεωρούνται ως σημαντικός παράγοντας στη διαδικασία της μάθησης. Μέσα σε κάθε ενήλικο άτομο υπάρχει πλήθος μαθησιακών επιθυμιών οι οποίες πηγάζουν από την ορμή της ενηλικιότητας και την επιθυμία που συνεπάγεται αυτή για περισσότερη ωριμότητα, για την αναζήτηση νοήματος, περισσότερης υπευθυνότητας και αυτονομίας, όπως άλλωστε συμπεραίνει και ο Rogers (1999). Ειδικότερα, μεγάλη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στα εμπόδια μάθησης που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ) δεδομένου ότι πρόκειται για ένα νέο εκπαιδευτικό πλαίσιο εξατομικευμένης και ανεξάρτητης μάθησης. Το νέο αυτό μαθησιακό περιβάλλον ορίζει ως επίκεντρο της μαθησιακής διεργασίας τον ενήλικο εκπαιδευόμενο ο οποίος λειτουργεί με νέους όρους και συνθήκες, με νέες προοπτικές και «ταυτότητα». Η άγνωστη εξ αποστάσεως μεθοδολογία για τους περισσότερους

εκπαιδευόμενους αποτελεί σημαντική πηγή εκδήλωσης συναισθημάτων φόβου και ανασφάλειας. Η ανεπαρκής επικοινωνία των εκπαιδευομένων τόσο μεταξύ τους όσο και με τον εκπαιδευτή/καθηγητή, η μη εξοικείωσή τους με την τεχνολογία, οι αυξημένες απαιτήσεις των εξ αποστάσεως εξατομικευμένων σπουδών και η τήρηση χρονοδιαγραμμάτων είναι μερικές από τις πηγές αρνητικών συναισθημάτων που διακατέχουν τους εκπαιδευόμενους, καθώς επίσης οι πολλοί ρόλοι που καλούνται να εκπληρώσουν. Πολλοί εκπαιδευόμενοι λοιπόν δεν είναι πάντοτε έτοιμοι να συμμετάσχουν ενεργητικά στη διαμόρφωση της μαθησιακής τους πορείας με αποτέλεσμα να αναπτύσσουν συχνά μηχανισμούς άμυνας ή παραίτησης απέναντι στη νέα γνωστική περιοχή ή στη νέα εκπαιδευτική μέθοδο (Κόκκος, 2001). Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι μία τεκμηριωμένη κριτική προσέγγιση της μεθοδολογίας της ΑεξΑΕ βάσει της σύγχρονης διεθνούς βιβλιογραφίας. Δίνεται έμφαση στα εμπόδια μάθησης που αποδίδονται στην άγνωστη εξ αποστάσεως μεθοδολογία, στην υψηλή εξατομίκευση των σπουδών, στην ανεπαρκή κοινωνική δομή και στην κουλτούρα του συμβατικού σχολείου ενώ ταυτόχρονα επισημαίνεται η ανάγκη για αναθεώρηση και αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών από απόσταση με γνώμονα τις πραγματικές ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ενηλικιότητα, αυτοκαθορισμός, ανάγκες, ανεξάρτητη μάθηση, εξατομίκευση, απομόνωση, διαπροσωπική επικοινωνία, εμπόδια

Χαρτογράφηση Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην Ελλάδα και σύνδεση με την ανεργία

Τσάρπα Ιωάννα, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Φώκιαλη Περσεφόνη, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ επιχειρείται να αναλυθεί ο θεσμός του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) στην ελληνική πραγματικότητα μέσω ερευνητικών δεδομένων, καθώς και η σύνδεση των επιμορφούμενων των Σ.Δ.Ε. με στοιχεία ανεργίας πανελλήνια και ανά περιφέρεια. Τα τελευταία χρόνια ένας από τους όρους που χρησιμοποιείται συχνότατα στον σχετικό με τα εκπαιδευτικά δρώμενα λόγο είναι η δια βίου μάθηση. Συναντάται σε κείμενα διεθνών οργανισμών, σε εξαγγελίες εθνικών κυβερνήσεων ή σε διακηρύξεις κρατών, ενώ το περιεχόμενο και η στοχοθεσία της μοιάζουν να είναι το κλειδί για την κοινωνία της μάθησης, στην οποία οι γνώσεις και οι δεξιότητες παίζουν καθοριστικό ρόλο για την προσωπική ανάπτυξη, την επαγγελματική επιτυχία, αλλά και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού. Εξάλλου σε έναν κόσμο που εξελίσσεται με αλματώδεις ρυθμούς, η απόκτηση γνώσεων δε σταματά ποτέ και δεν μπορεί να είναι μια συνολική διαδικασία συγκεκριμένης διάρκειας. Στα πλαίσια της Δια Βίου Μάθησης εντάσσεται και ο θεσμός των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Τα 58 Σ.Δ.Ε. της χώρας και από φέτος 63 είναι σχολεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων που λειτουργούν σύμφωνα με τη φιλοσοφία και τις αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, όπου στους αποφοίτους των Σ.Δ.Ε. χορηγείται απολυτήριο τίτλος ισότιμος προς το απολυτήριο του Γυμνασίου. Σκοπός των Σ.Δ.Ε. είναι η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων και η πληρέστερη συμμετοχή τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι, καθώς και η αποτελεσματικότερη συμ-

μετοχή τους στο χώρο της εργασίας. Σύμφωνα, λοιπόν, με το σκοπό και τους στόχους των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και μέσω ερευνητικών δεδομένων παρουσιάζονται στοιχεία για την κατανομή των Σ.Δ.Ε. ανά άξονα Προτεραιότητας και ανά περιφέρεια, στοιχεία για τους επιμορφούμενους πριν και μετά τη φοίτησή τους σε Σ.Δ.Ε., παρουσίαση στοιχείων ανεργίας πανελλήνια και ανά περιφέρεια, και τελικά σύνδεση του Σ.Δ.Ε. με την ανεργία. Από τα δεδομένα προκύπτει ότι η επένδυση στη δια βίου μάθηση –με την ολοκλήρωση του γυμνασίου από τους επιμορφούμενους– συμβάλλει γενικά στη μείωση της ανεργίας πανελλήνια και ανά περιφέρεια. Βέβαια, τα στοιχεία των πινάκων και των διαγραμμάτων επιβεβαιώνουν το συμπέρασμα ότι ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. δεν συμβάλλει από μόνος του στην εξέλιξη του αποφοίτου στον επαγγελματικό χώρο. Τα αποτελέσματα αποτυπώνουν τη γνώμη των επιμορφούμενων και αντιπροσωπεύουν τη σημερινή εργασιακή κατάσταση των αποφοίτων των Σ.Δ.Ε. συγκρίνοντας το πριν με το μετά, αλλά αναλύονται και αποτελέσματα σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα για την ανεργία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δια Βίου Μάθηση, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), Ανεργία, Επένδυση – Οικονομία, Περιφέρειες

Απόψεις ενήλικων εκπαιδευόμενων ως προς την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων εκμάθησης Γαλλικής Γλώσσας στο πλαίσιο λειτουργίας του Κέντρου Δια Βίου Μάθησης Δήμου Πατρέων

Φραγκούλης Ιωσήφ, Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ του Νόμου 3879/2010 προβλέπεται η ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Δια Βίου Μάθησης από τους Δήμους της χώρας μας με σκοπό την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε όλους τους ενήλικες πολίτες ανεξάρτητα από τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, χώρα προέλευσης, κοινωνικο-οικονομική κατάσταση κτλ).

Βασική προϋπόθεση για τη συμμετοχή των ενήλικων σ' αυτά τα προγράμματα αποτελεί το προσωπικό τους ενδιαφέρον καθώς και η επιθυμία τους για ενεργό συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία. Στην παρούσα έρευνα επιχειρείται η καταγραφή των απόψεων των ενήλικων εκπαιδευόμενων σε σχέση με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων εκμάθησης Γαλλικής Γλώσσας στο πλαίσιο λειτουργίας του Κέντρου Δια Βίου Μάθησης του Δήμου Πατρέων. Πιο συγκεκριμένα καταγράφονται οι απόψεις των εκπαιδευόμενων σε σχέση με: α) την προετοιμασία και σχεδίαση των προγραμμάτων, β) το περιεχόμενο των προγραμμάτων, γ) τη διάρκεια υλοποίησής τους, δ) την ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, ε) το ρόλο των επιμορφωτών, στ) το κλίμα επικοινωνίας και συνεργασίας που διαμορφώθηκε μεταξύ των συμμετεχόντων και των εκπαιδευτών στα προγράμματα. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν ενήλικες επιμορφούμενοι οι οποίοι παρακολούθησαν προγράμματα εκμάθησης Γαλλικής Γλώσσας τα οποία υλοποιήθηκαν από το ΚΔΒΜ Δήμου Πατρέων την περίοδο Οκτωβρίου 2013 - Μαΐου 2014. Ως εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο το οποίο περιελάμβανε ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε πως η προετοιμασία και σχεδίαση των

προγραμμάτων έγινε σύμφωνα με το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων ήταν σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις επιθυμίες και τις ανάγκες των επιμορφούμενων. Η διάρκειά τους ήταν η ενδεδειγμένη. Το εκπαιδευτικό υλικό των προγραμμάτων ήταν σύγχρονο, αλληλεπιδραστικό και δημιουργούσε κατάλληλες προϋποθέσεις για εκμάθηση της Γαλλικής Γλώσσας. Ο ρόλος των εκπαιδευτών ήταν καθοδηγητικός – υποστηρικτικός και συνέβαλε στη δημιουργία κλίματος αμοιβαίας συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευόμενων. Στο πλαίσιο της έρευνας οι επιμορφούμενοι διατυπώνουν την άποψη πως για την επιτυχή υλοποίηση των προγραμμάτων εκμάθησης της Γαλλικής Γλώσσας πρέπει οι εκπαιδευτές/τριες τους να επιμορφωθούν συστηματικά στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ως καταλληλότερο γι' αυτό τον σκοπό θεωρούν ένα συνδυαστικό μοντέλο επιμόρφωσης, το οποίο θα περιλαμβάνει δια ζώσης και εξ αποστάσεως επιμόρφωση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αποτελεσματικότητα, Ενήλικες Εκπαιδευόμενοι, Γαλλική Γλώσσα, Κέντρα Δια Βίου Μάθησης

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Διδακτικές μέθοδοι και μέσα για την πρόσκτηση της ελληνικής γλώσσας σε πολυπολιτισμικές τάξεις

Βασιλάκης Νικόλαος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ρέππα Γλυκερία, Πανεπιστήμιο Αθηνών – Αθανασούλα Αναστασία, ΑΣΠΑΙΤΕ

ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ καταβάλλεται προσπάθεια να διερευνηθούν και καταγραφούν οι διδακτικές μέθοδοι και τα μέσα που χρησιμοποιούν οι Έλληνες εκπαιδευτικοί για την πρόσκτηση της ελληνικής γλώσσας σε πολυπολιτισμικές τάξεις. Το θεωρητικό πλαίσιο στηρίζεται στο μοντέλο του Rod Ellis (1985) σύμφωνα με το οποίο σημαντικό ρόλο για την πρόσκτηση της δεύτερης γλώσσας παίζουν οι συγκειμενικοί παράγοντες και οι ατομικές διαφορές των μαθητών.

Το θεωρητικό πλαίσιο του Ellis επικεντρώνεται στο πώς οι κοινωνικοί και ατομικοί παράγοντες επηρεάζουν τα εισερχόμενα γλωσσικά δεδομένα. Οι πρώτοι αφορούν την κοινωνική τάξη, την εθνική - πολιτισμική ταυτότητα, καθώς και τους περιστασιακούς παράγοντες αλληλεπίδρασης (ποιος μιλά, σε ποιον, κάτω από ποιες συνθήκες) ενώ οι δεύτεροι την ηλικία, το φύλο και τις ατομικές διαφορές των μαθητών (Ellis, 1994, σσ. 210-210). Τα γλωσσικά δεδομένα εισόδου αναφέρονται στα ερεθίσματα που έχει το άτομο στη δεύτερη γλώσσα και στον τρόπο που αυτά παρουσιάζονται, ώστε να αποτελέσουν κτήμα πρόσληψης. Η συλλογή των στοιχείων έγινε βάσει ειδικά σχεδιασμένου ερωτηματολογίου με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου. Η ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων έγινε με στατιστική μέθοδο με τη βοήθεια του προγράμματος excel και περαιτέρω ανάλυση των ανοιχτών ερωτήσεων. Εφαρμόστηκε τυχαία πολυσταδιακή δειγματοληψία σε εκπαιδευτικούς δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων σε περιοχές της Αθήνας. Απεστάλησαν (214) ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν (82). Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψε ότι πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών χρησιμοποιεί ποικίλες τεχνικές για να βοηθήσει τους αλλοδαπούς μαθητές στην πρόσκτηση της ελληνικής γλώσσας. Αρκετοί μάλιστα δηλώνουν ότι οδηγήθηκαν σε αλλαγή διδακτικών μεθόδων, με βάση τις συνθήκες μάθησης και τα προσωπικά χαρακτηριστικά και ενδιαφέροντα του κάθε μαθητή. Σχεδόν όλοι απάντησαν ότι προσαρμόζουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα σε σχέση με τις προσωπικές ανάγκες και τους στόχους των αλλοδαπών μαθητών, πλην ενός 6% των εκπαιδευτικών που δεν το προσαρμόζει. Πρόκειται κυρίως για εκπαιδευτικούς ηλικίας 40 ετών και άνω με ελάχιστες ή καθόλου γνώσεις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διδακτική μεθοδολογία, διδακτικές τεχνικές, πολυπολιτισμική τάξη, γλωσσικά δεδομένα.

*Το κουκλοθέατρο ως διαπολιτισμικό εργαλείο:
μια μελέτη περίπτωσης*

Βίτσου Μάγδα, Παν. Πελοποννήσου

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα μιας εκπαιδευτικής εφαρμογής που υλοποιήθηκε στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης έρευνας στη διαδικασία εκπόνησης της διδακτορικής μου διατριβής. Βασικός στόχος του προγράμματος ήταν η ενίσχυση της ταυτότητας των δίγλωσσων παιδιών και πιο συγκεκριμένα των μαθητών προσχολικής ηλικίας που διαβιούν στη Στοκχόλμη της Σουηδίας και χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη ή ως ξένη με τη βοήθεια του κουκλοθέατρου. Μέσα από τη σκηνική αναπαράσταση των διαφόρων περιστάσεων επικοινωνίας με ποικίλες και διαφορετικές πολιτισμικές αξίες και παραδόσεις λαών και εποχών, ο μαθητής αποκτάει βιωματική γνώση γι' αυτές και διαμορφώνει τη δική του άποψη, η οποία συνεισφέρει αποφασιστικά στη μελλοντική ανάπτυξη μιας ευρείας διαπολιτισμικής συνείδησης και πολιτισμικής αντίληψης. Το κουκλοθέατρο ως μορφή της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση λειτουργεί ως εργαλείο ενίσχυσης αυτής της διαπολιτισμικότητας. Η συγκεκριμένη εφαρμογή βασίστηκε στην Κοινωνική Γνωστική Θεωρία η οποία είναι πολύπλευρη και δίνει έμφαση στη μάθηση μέσω των προτύπων. Έχοντας υπόψη πόσο σημαντική είναι η διαπολιτισμική επίγνωση των παιδιών προσχολικής ηλικίας παρουσιάσαμε στην τάξη κούκλες, οι οποίες είχαν συγκεκριμένη ταυτότητα και ρόλο μέσα στην τάξη (persona dolls), σύμφωνα με το μοντέλο της Brown (2001). Οι κούκλες αυτές σταδιακά εισήγαγαν στην τάξη μια «προβληματική», την οποία κάθε φορά καλούνταν τα νήπια να επιλύσουν, να επικροτήσουν μια απόφαση, να επιβραβεύσουν μια θετική συμπεριφορά ή να αποποιηθούν μια αρνητική. Σταδιακά τα παιδιά καλούνταν τα ίδια να συνεχίσουν τις ιστορίες, χρησιμοποιώντας τις κούκλες και παρουσιάζοντας στην ομάδα τη δική τους εκδοχή της ιστορίας. Τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η συμμετοχική παρατήρηση, οι συνεντεύξεις των παιδιών πριν και μετά από κάθε κουκλοθεατρικό δρώμενο αλλά και οι εικονικές αναπαραστάσεις των παιδιών μετά την εφαρμογή. Τα παιδιά στο τέλος της εφαρμογής του προγράμματος μέσα από την απόκτηση ταυτότητας και τον δεσμό τους με τις κούκλες, αλλά και την εμπλοκή τους στις ιστορίες, μπόρεσαν να ενισχύσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα και να αποκτήσουν διαπολιτισμική ταυτότητα. Επίσης κατάφεραν να υιοθετήσουν άλλους ρόλους από τους δικούς τους, να μπουν στη θέση των άλλων και να βιώσουν εκ των «έσω» τη θέση τους, αποστασιοποιήθηκαν και άρα «είδαν» την πραγματικότητα των άλλων, των διαφορετικών μέσα από το ίδιο το υποκείμενο (το μετανάστη) και τους απέναντι (την κοινωνία της χώρας υποδοχής).

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Κουκλοθέατρο, διαπολιτισμική εκπαίδευση, διγλωσσία

*Κριτική πολυπολιτισμικότητα και μετασχηματίζουσα μάθηση:
Αποτιμώντας τις εμπειρίες των μεντόρων σε ένα πιλοτικό πρόγραμμα
δια βίου μάθησης και επιμόρφωσης για την εκπαίδευση παιδιών Ρομά*

Γιώτη Λαμπρίνα, ΦΠΨ, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φλουρής Γιώργος, ΦΠΨ, Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΑΥΤΟ περιγράφουμε τα ευρήματα ποιοτικής έρευνας που αποσκοπούσε να διαπιστώσει την αποτίμηση των επιμορφωτικών αναγκών των ομότεχων μεντόρων ύστερα από τη συμμετοχή τους στην πιλοτική εφαρμογή ενός μοντέλου δια βίου μάθησης και επιμόρφωσης για στελέχη εκπαίδευσης και εκπαιδευτικούς. Το μοντέλο αυτό σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε για τις ανάγκες του έργου «Εκπαίδευση των παιδιών ρομά» που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2007-2013), με ευθύνη του ΕΚΠΑ και υλοποιήθηκε με τη μορφή επιμορφωτικών εργαστηρίων. Είχε ως στόχο την προετοιμασία των στελεχών εκπαίδευσης που συγκρότησαν την ομάδα των ομότεχων μεντόρων, ώστε να αναλάβουν το ρόλο του ομότιμου μέντορα, ο οποίος θα υποστήριζε διδακτικά και ψυχοπαιδαγωγικά τους εκπαιδευτικούς που στελεχώνουν τις τάξεις υποδοχής, τα φροντιστηριακά τμήματα, καθώς και τα τμήματα ενίσχυσης των μαθητών Ρομά που λειτουργούν σε επιλεγμένα σχολεία της Αττικής. Σχεδιάστηκε με βάση τις θεωρητικές αρχές και τα χαρακτηριστικά της μάθησης των ενηλίκων υπό το πρίσμα μίας διπλής οπτικής, αφενός της κριτικής πολυπολιτισμικότητας και αφετέρου της χειραφετητικής, μετασχηματίζουσας μάθησης. Αποσκοπούσε, μέσω της υλοποίησης βιωματικών, διαλογικών και κριτικών - αναστοχαστικών μεθοδολογιών, στην αναγνώριση και συνειδητοποίηση των παραδοχών που καθοδηγούν τις θεωρίες και πρακτικές των μεντόρων στην εκπαίδευση των Ρομά μαθητών με απώτερη επιδίωξη τον προοπτικό μετασχηματισμό τους. Το πρόγραμμα διήρκησε δύο έτη και ολοκληρώθηκε σε τρεις φάσεις. Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε με ημιδομημένες συνεντεύξεις στους 12 συμμετέχοντες μετά το πέρας της β' φάσης και εστίασε στην αποτίμηση των εμπειριών και στην αποτύπωση των απόψεων των μεντόρων σχετικά με την κάλυψη των επιμορφωτικών τους αναγκών, προκειμένου να υποστηρίξουν ουσιαστικά τον ρόλο τους. Συγκεκριμένα διερευνήσαμε αν τα επιμορφωτικά εργαστήρια ανταποκρίθηκαν στο εύρος των προσδοκιών και των αναγκών τους και αν μέσω της συμμετοχής τους σε αυτά αναδύθηκαν νέες ανάγκες ή ενδιαφέροντα και ποια είναι αυτά. Η έρευνα επιζητούσε τόσο την αποτίμηση καθεαυτού του περιεχομένου και της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε στην υλοποίηση του πιλοτικού επιμορφωτικού προγράμματος, όσο και στην αξιοποίηση των δεδομένων για τον περαιτέρω σχεδιασμό της γ' φάσης που θα ακολουθούσε την επόμενη σχολική χρονιά με την παράλληλη ανάληψη του έργου τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Επιμόρφωση, Δια βίου μάθηση, Μετασχηματίζουσα Μάθηση, Κριτική Πολυπολιτισμικότητα, Ρομά

*Η διδασκαλία σε πολυπολιτισμικές τάξεις:
οι προσωπικές θεωρίες των εκπαιδευτικών*

Θεοδοσιάδου Κυριακή, ΠΤΔΕ ΠΔΜ
Παπαδοπούλου Βασιλική, ΠΤΔΕ ΠΔΜ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ της μετανάστευσης εξελίσσεται ραγδαία, επιφέροντας σε κοινωνικό επίπεδο επιπτώσεις στις χώρες υποδοχής, μια και τις μετατρέπει από ομοιογενείς σε πολυπολιτισμικές. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο ούτε η εκπαίδευση μένει ανεπηρέαστη, καθώς παρόμοια αλλαγή συντελείται και στον μαθητικό πληθυσμό με την είσοδο αλλοδαπών μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών υποδοχής. Η εν λόγω αλλαγή έχει συνοδευτεί από διάφορα προβλήματα που φαίνεται να αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί μαθητές, όπως περιθωριοποίηση, χαμηλές επιδόσεις κ.ά.. Με δεδομένο τον πολύ σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι εκπαιδευτικοί, μεταξύ άλλων, και στον τρόπο που διαχειρίζονται την ετερότητα μέσα στη σχολική τάξη, η παρούσα εργασία επιδιώκει την ανίχνευση και καταγραφή των προσωπικών θεωριών που διαμορφώνουν εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που διδάσκουν σε πολυπολιτισμικές τάξεις και οι οποίες καθορίζουν τη δράση τους. Συγκεκριμένα συμμετέχουν πέντε γυναίκες εκπαιδευτικοί που εργάζονται στην περιοχή του νομού Πέλλας, ενώ η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτή της ανασκόπησης, μια ποιοτική μέθοδος που αποτελεί συνδυασμό των μεθόδων της μετέπειτα έκφωνης σκέψης και της ανάκλησης σκέψεων μέσω ερεθίσματος. Τα βασικότερα ευρήματα της έρευνας έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν σημαντική της εξατομίκευση της διδασκαλίας και την προσαρμογή των αλλοδαπών μαθητών στην ελληνική κοινωνία και το ελληνικό σχολείο για την καλύτερη δυνατή αγωγή και φοίτησή τους στο σχολείο, πως η απομόνωση και η περιθωριοποίηση των αλλοδαπών μαθητών μπορεί να αποτραπεί με χειρισμούς που οι τελευταίοι πρέπει να κάνουν, ενώ, επιπλέον, φάνηκε πως δεν λαμβάνονται υπόψη οι πολιτισμικές εμπειρίες των αλλοδαπών μαθητών κατά τη διδακτική πράξη.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μετανάστευση, Πολυπολιτισμικότητα, Προσωπικές θεωρίες, Πολιτισμική ετερότητα

*Καταγραφή των απόψεων των διευθυντών της Α/θμιας εκπαίδευσης
σε θέματα διγλωσσίας και δίγλωσσης εκπαίδευσης*

Ιορδανίδου Αναστασία, Διεύθυνση Α/βάθμιας Εκπαίδευσης Φλώρινας
Μαντουλίδης Βενιαμίν, Διεύθυνση Α/βάθμιας Εκπαίδευσης Φλώρινας
Δούκας Δημήτρης, Διεύθυνση Α/βάθμιας Εκπαίδευσης Φλώρινας

Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ διαφόρων πολιτισμών στις σύγχρονες κοινωνίες είναι πλέον δεδομένη. Όλες οι κοινωνίες και τα έθνη χαρακτηρίζονται από μεγάλες διαφοροποιήσεις σε ό,τι αφορά την καταγωγή των πολιτών, το γλωσσικό υπόβαθρο, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, καθώς και τις ατομικές εμπειρίες. Σε αυτό το πλαίσιο, τα σχολεία, βρίσκονται αντιμέτωπα με δύο κύριες προκλήσεις: να μεταδώ-

σουν αξίες στο πνεύμα της διαπολιτισμικότητας και να εκπαιδεύσουν ισότιμα όλους τους μαθητές ανεξαρτήτως πολιτισμικής προέλευσης. Ειδικότερα, ο ρόλος του διευθυντή έχει πλέον αλλάξει, αφού καλείται να διασφαλίσει ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον αποτελεσματικό και ασφαλές για όλους τους μαθητές του. Ο ρόλος, οι απόψεις και οι στάσεις της σχολικής ηγεσίας σε θέματα πολιτισμικής διαφορετικότητας αποτελεί ένα ερευνητικό πεδίο, στο οποίο παρουσιάζεται μεγάλη έλλειψη στον ελληνικό χώρο. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή των απόψεων 224 διευθυντών από διάφορες σχολικές μονάδες της ελληνικής επικράτειας της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα διγλωσσίας και δίγλωσσης εκπαίδευσης, μέσα από ερωτηματολόγια. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν ερμηνεύονται με βάση τις θεωρίες για τη διγλωσσία και τις απόψεις διευθυντών για τη δίγλωσση εκπαίδευση στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν τη θετική στάση των διευθυντών προς τη διγλωσσία, καθώς φαίνεται να αναγνωρίζουν ποικίλα γνωστικά πλεονεκτήματα. Πολύ σημαντική θεωρεί το δείγμα τη συνεργασία με τους γονείς των αλλοδαπών μαθητών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό δεν έχει παρατηρήσει ρατσιστικά φαινόμενα στο σχολικό περιβάλλον. Ως προς την εφαρμογή της δίγλωσσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα το δείγμα θεωρεί το θεσμικό πλαίσιο ελλιπές και ανεφάρμοστο, τους εκπαιδευτικούς χωρίς την κατάλληλη κατάρτιση και το εκπαιδευτικό σύστημα ανέτοιμο να διαχειριστεί προβλήματα που αφορούν στη διαπολιτισμικότητα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διγλωσσία, διαπολιτισμική εκπαίδευση, διευθυντές, προτάσεις, θεσμικό πλαίσιο

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την εκπαίδευση των δίγλωσσων μαθητών

Καρρά Αικατερίνη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ είναι μια μορφή κοινωνικής γνώσης η οποία διαμορφώνεται μέσω της επαφής του ατόμου με το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζει. Με τις κοινωνικές αναπαραστάσεις τα άτομα επιδιώκουν να κατανοήσουν και να αποκωδικοποιήσουν την πραγματικότητα που τα περιβάλλει. Ταυτόχρονα, όμως, οι κοινωνικές αναπαραστάσεις αποτελούν και μέσο κατασκευής της κοινωνικής πραγματικότητας. Σκοπός της έρευνας μας είναι να διερευνήσει τις κοινωνικές αναπαραστάσεις εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στην εκπαίδευση των δίγλωσσων μαθητών σε σχέση με πέντε διαστάσεις: αν η παρουσία δίγλωσσων μαθητών στην τάξη προκαλεί δυσκολίες στο έργο των εκπαιδευτικών ή στους υπόλοιπους μαθητές, αν οι ίδιοι οι δίγλωσσοι μαθητές αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες δυσκολίες στο σχολικό περιβάλλον, ποια θεωρούν καλύτερη εκπαιδευτική πολιτική για την κάλυψη των αναγκών των δίγλωσσων μαθητών, αν η προέλευση των δίγλωσσων μαθητών σχετίζεται με την ευκολία εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και της επίτευξης της σχολικής ένταξης και τέλος, πώς θεωρούν ότι πρέπει να διδάσκεται η δεύτερη γλώσσα στους δίγλωσσους μαθητές. Για την υλοποίηση της έρευνας ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος και χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο των ημιδομημένων συνεντεύξεων. Το δείγμα αποτέλεσαν 18 εκπαιδευτικοί, 9 από ένα διαπολιτι-

σμικό δημοτικό σχολείο και 9 από ένα δημοτικό σχολείο γενικής εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, μέσω της συγκεκριμένης έρευνας αναδεικνύεται και το αν οι δύο παραπάνω ομάδες εκπαιδευτικών εμφανίζουν διαφορετικές κοινωνικές αναπαραστάσεις στα υπό μελέτη θέματα. Τα γενικά συμπεράσματα που προέκυψαν από τη έρευνά μας είναι ότι οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών του δείγματός μας διαμορφώνονται κυρίως με βάση την εμπειρία τους αλλά κάποιες στηρίζονται και σε επιστημονικές προσεγγίσεις. Επιπλέον, δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στις κοινωνικές αναπαραστάσεις μεταξύ των δύο ομάδων εκπαιδευτικών. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών υποστηρίζει ότι οι δίγλωσσοι μαθητές αποτελούν μια ομάδα που χρήζει ιδιαίτερης διδακτικής μεταχείρισης λόγω του χαμηλού επιπέδου γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Ωστόσο, αυτό δεν αποτελεί πρόβλημα για την πρόοδο του συνόλου της τάξης γιατί οι όποιες γνωστικές ελλείψεις των μαθητών αυτών μπορούν να ξεπεραστούν, ειδικά εφόσον δεν συνοδεύονται από δυσκολίες στη σχολική ένταξη. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο της κατ'αγωγής και της πρώτης γλώσσας των δίγλωσσων μαθητών στην προσπάθεια εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: κοινωνικές αναπαραστάσεις, δίγλωσσοι μαθητές

*Μετανάστες μαθητές σε πολυπολιτισμικές τάξεις
και αξιολόγησή τους από τους εκπαιδευτικούς:
προβληματισμοί με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία*

Κυρμίζογλου Δέσποινα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παλαιολόγου Νεκταρία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΚΑΙΡΙΟ ΡΟΛΟ στη σύγχρονη εκπαίδευση των μεταναστών μαθητών παίζει η εφαρμογή μιας «επί ίσοις όροις» εκπαίδευσης, κάτι το οποίο συχνά αγνοούν τα εκπαιδευτικά συστήματα των περισσότερων χωρών. Η εκπαίδευση που παρέχεται στα σχολεία μπορεί θεωρητικά να είναι κοινή για όλους τους μαθητές, αλλά τελικά στην πράξη οι διαφορετικοί μαθητές ενδέχεται να βιώνουν το σχολικό και κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση. Κατά την άποψή μας, τελικά το όλο ζήτημα που συνδέεται με τις καλές ή κακές σχολικές επιδόσεις των μαθητών επικεντρώνεται στο εξής, διττού χαρακτήρα, ερώτημα: Ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το προφίλ του καλού μαθητή και γιατί προσδίδεται αξία σε αυτά τα χαρακτηριστικά; Στην παρουσίασή μας, από την όλη προσέγγιση που θα ακολουθήσουμε, θα διαπιστώσουμε ότι το προφίλ του καλού, επιτυχημένου μαθητή χτίζεται από την κοινωνία πάνω σε ορισμένα πρότυπα και κανόνες. Έμφαση θα δοθεί στις μεθόδους και τρόπους αξιολόγησης, με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία, σε πολυπολιτισμικές τάξεις, με στόχο μια δίκαιη και επί ίσοις όροις αξιολόγηση για όλους τους μαθητές. Παράγοντες όπως: η εκπαιδευτική πολιτική μιας χώρας· οι αρνητικές προσδοκίες των εκπαιδευτικών και ο ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας· η οργάνωση του σχολικού χώρου· τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις και ο ρατσισμός· η κουλτούρα της σχολικής μονάδας· οι ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές δομές ή το κοινωνικό, επαγγελματικό, οικονομικό, μορφωτικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των γο-

νέων, συχνά προκαλούν την αδιαφορία των μαθητών για το σχολείο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μαθητές να οδηγούνται στον αναλφαβητισμό, να έχουν χαμηλές επιδόσεις και μακροπρόθεσμα να μειώνεται ο αριθμός τους κατά τη μετάβαση από τη μια βαθμίδα εκπαίδευσης στην άλλη ή να εγκαταλείπουν σε μικρή ηλικία το σχολείο. Η έλλειψη επίσημων, εθνικών ερευνητικών δεδομένων από την ελληνική πραγματικότητα (πέραν της διεθνούς αξιολόγησης PISA) όσον αφορά στις επιδόσεις των μαθητών και ιδιαίτερα των μεταναστών, καθιστά το παρόν εγχείρημα δύσκολο. Όσοι καθορίζουν την επίσημη πολιτική της χώρας για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ακολουθούν τη λογική της σκόπιμης ουδετερότητας και της περιθωριοποίησης των ζητημάτων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν πιθανά προβλήματα με στόχο τη γρήγορη αφομοίωση των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών και τη διατήρηση και αναπαραγωγή της κυρίαρχης κοινωνικοοικονομικής ομάδας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πολιτισμικά διαφορετικοί μαθητές, εκπαιδευτική πολιτική, περιθωριοποίηση, «επί ίσοις όροις» εκπαίδευση, δίκαιη αξιολόγηση

Τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα ως εργαλείο για τη Διαπολιτισμική τάξη: Μελέτη περίπτωσης

Μπάτσιου Μαρία, ΕΠΑ.Λ. Αγριάς
Κουρεντζή Αναστασία, ΕΠΑ.Λ. Αγριάς

Η ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα διαφορετικότητας αποτελεί, για την Ελλάδα, αντικείμενο των τελευταίων ετών. Η εισροή μεταναστών σε μία εκλαμβανόμενη ως σχετικά αμιγή πληθυσμιακά χώρα έστρεψε το ενδιαφέρον στην οργάνωση δράσεων οι οποίες θα περιλάμβαναν τόσο τον εγγραμματισμό των μεταναστών όσο και την «εκπαίδευση» των γηγενών όλων των ηλικιών στα νέα δεδομένα. Στα σχολεία άρχισαν να οργανώνονται δραστηριότητες και προγράμματα, ενώ ολοένα και περισσότεροι εκπαιδευτικοί στράφηκαν στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα όπως το Comenius και το e-Twinning. Η παρούσα εργασία σκιαγραφεί την επίδραση μίας Πολυμερούς Σύμπραξης Σχολείων Comenius στη στάση των μαθητών απέναντι στο «διαφορετικό» παρακολουθώντας την πορεία του προγράμματος από τη σχολική τάξη μέχρι τις συναντήσεις των εταίρων στο εξωτερικό και, τέλος, στην Ελλάδα. Επίσης, αποτιμά τα στοιχεία εκείνα που οδήγησαν στην επιτυχία του εγχειρήματος. Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε τη διετία 2012-2014 και περιλάμβανε σχολεία της Ελλάδας, Ισπανίας, Ιταλίας, Λετονίας, Πολωνίας. Ο τίτλος της σύμπραξης ήταν “Walking Hand in Hand can take us to Fair(y)land” [Περπατώντας Χέρι-Χέρι μπορούμε να φτάσουμε στη Χώρα του Δικαίου (Νεραϊδοχώρα)]. Το θέμα αφορούσε στα Ανθρώπινα Δικαιώματα σε μια προσπάθεια να ενεργοποιήσει τους μαθητές στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων όλων και κυρίως του δικαιώματος στη διαφορετικότητα. Οι εκπαιδευτικοί οργάνωσαν ποικίλες δραστηριότητες, βιωματικές και μη, ώστε να εμπλέξουν το κάθε παιδί και παρατηρούσαν με προσοχή την εξέλιξη του προγράμματος. Αυτό που τους εντυπωσίασε ιδιαίτερα, κι αποτελεί το κύριο αντικείμενο της παρούσας εργασίας, ήταν η βαθιά θετική επίδραση της επικοινωνίας των μαθητών με τους συμμαθητές τους σε άλλες χώρες κι, ακόμη περισσότερο, η φιλοξενία στις οικογένειές

τους, γεγονός που άγγιξε και τους γονείς των παιδιών. Αναμφίβολα, η επίδραση μιας τέτοιας δυνατής εμπειρίας υπερισχύει ωρών εργασίας στην τάξη και καταδεικνύει τη σημασία του να αποτελεί η επαφή με το διαφορετικό, άμεσα ή έμμεσα, μια συνειδητή και δομημένη προσπάθεια. Αυτό αποτελεί συχνά πηγή άγχους για τον εκπαιδευτικό ο οποίος, ειδικά στην περίπτωση της μετακίνησης στο εξωτερικό ή της φιλοξενίας, πρέπει να προετοιμάσει το παιδί, να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στους γονείς και να διαχειριστεί σωστά την οποιαδήποτε κρίση προκύψει. Ωστόσο, αυτοί οι φόβοι δεν πρέπει να αποτελούν τροχοπέδη αλλά μία πρόκληση που θα κάνει τη σχολική ζωή πιο ενδιαφέρουσα για όλους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διαπολιτισμική εκπαίδευση, ευρωπαϊκά προγράμματα, σύμπραξη σχολείων, μετακίνηση στο εξωτερικό, φιλοξενία, στερεότυπα

*«Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών
για τους αλλοδαπούς μαθητές. Η διάσταση της αξιολόγησής τους»*

Πουρναρά Μαρία, ΤΕΠΑΕ/ΑΠΘ
Γκέκα Μαρία, ΤΕΠΑΕ/ΑΠΘ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ εντάσσεται στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και στην ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στο ελληνικό σχολείο. Το θέμα πλαισιώνεται θεωρητικά από την έννοια της αξιολόγησης του μαθητή και από τη θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων των εκπαιδευτικών για τους αλλοδαπούς μαθητές και για την αξιολόγησή τους. Το βασικό ερευνητικό ερώτημα της εργασίας είναι πώς οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών για τους αλλοδαπούς μαθητές επηρεάζουν την αξιολόγησή τους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 8 δημοτικά σχολεία του κέντρου της Αθήνας, σε δείγμα 20 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (17 γυναίκες, 3 άντρες). Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική ερευνητική μέθοδος με εργαλείο την ημιδομημένη συνέντευξη. Οι συνεντεύξεις συλλέχθηκαν, απομαγνητοφωνήθηκαν και η τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου οδήγησε στην εξαγωγή αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων. Οι εκπαιδευτικοί προσέγγιζαν την έννοια του αλλοδαπού μαθητή σύμφωνα με τις δυσκολίες που αυτός φέρει στη γλώσσα της χώρας υποδοχής, στη σχολική του επίδοση, την κοινωνική του προσαρμογή. Θεωρούν ότι είναι ένας μαθητής διαφορετικός σε σχέση με τους γηγενείς, λόγω της διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης, γλώσσας, κουλτούρας και νοοτροπίας και ένας μαθητής που χρήζει ιδιαίτερης προσέγγισης. Ένα μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών διακρίνει δύο κατηγορίες αλλοδαπών μαθητών, των πλέον «ελληνοποιημένων» και των νεοεισερχόμενων που αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες. Επιπλέον η διαδικασία της αξιολόγησης αντιμετωπίζεται με προβληματισμό ως διαδικασία ιδιαίτερα δύσκολη. Υποστηρίζουν πως το σύστημα της αξιολόγησης δεν προσφέρει ιδιαίτερη ευελιξία και δε λαμβάνει υπόψη του τη διαφορετικότητα του μαθητή. Στην περίπτωση του αλλοδαπού μαθητή οι εκπαιδευτικοί προβάλλουν την ελαστικότητα στην αξιολόγηση, βάσει παραγόντων που θεωρούν σημαντικούς, με στόχο να δημιουργήσουν ευκαιρίες στην εκπαί-

δευσή τους. Συμπερασματικά, διατυπώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί δρουν με βάση την εμπειρία τους στο θέμα της εκπαίδευσης των αλλοδαπών μαθητών και στη διαχείριση της διαφορετικότητάς τους. Παράλληλα, αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος της γλώσσας της χώρας υποδοχής και η μονοπολιτισμική τάση των εκπαιδευτικών, καθώς δε γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο μορφωτικό και πολιτισμικό κεφάλαιο του μαθητή και στο ρόλο που διαδραματίζει αυτό στην εκπαίδευσή του στη νέα χώρα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαπολιτισμική εκπαίδευση, Κοινωνικές αναπαραστάσεις, αλλοδαποί μαθητές, εκπαιδευτική αξιολόγηση

*Αποτίμηση του Προγράμματος Μουσουλμανοπαίδων της Θράκης
με βάση τα κριτήρια της Αυθεντικής Διδασκαλίας:
«Η φωνή των εκπαιδευτικών»*

Μουμίν Νιγκιάρ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Ο ΟΡΟΣ «αυθεντική μάθηση» σηματοδοτεί συνιστώσες της μαθησιακής διαδικασίας που συντελείται συνήθως έξω από το πλαίσιο της τυπικής, θεσμοθετημένης εκπαίδευσης. Αναφέρεται σε θέματα της πραγματικής ζωής, εστιάζει στις ανάγκες του μαθητή και ενδιαφέρεται για την αφομοίωση της γνώσης που δεν αποτιμάται μόνο σε επίπεδο αξιολόγησης της σχολικής επίδοσης. Ιδιαίτερα σε αλλόγλωσσα/αλλόθρησκα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, στα οποία η διαχείριση της ετερότητας αποτελεί τόσο παιδαγωγική όσο και διδακτική πρόκληση, κρίνεται η εφαρμογή των αρχών της αυθεντικής μάθησης όχι μόνο κατάλληλη, αλλά και επιβεβλημένη για τη μεγιστοποίηση και βελτιστοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Σκοπός της έρευνας που θα παρουσιάσουμε, και η οποία πραγματοποιήθηκε στο χώρο της μειονοτικής εκπαίδευσης της Θράκης, ήταν η εμπειρική διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών ως προς τα χαρακτηριστικά αυθεντικής μάθησης που ενσωματώνει το Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της Μουσουλμανικής Μειονότητας της Θράκης (<http://museduc.gr/el/>). Οι εκπαιδευτικοί που ερωτήθηκαν συμμετείχαν στο Πρόγραμμα, καθώς υπηρετούν στα μειονοτικά σχολεία και στα Κέντρα Στήριξης του Προγράμματος (ΚΕΣΠΕΜ). Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με κλειστές ερωτήσεις, το οποίο απαντήθηκε από 43 εκπαιδευτικούς. Σύμφωνα με αποτελέσματα που προέκυψαν από τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων, τα χαρακτηριστικά της αυθεντικής μάθησης που εμφανίζονται σε μεγάλο βαθμό στο Πρόγραμμα είναι η χρήση δραστηριοτήτων για ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών, η αξιοποίηση παιγνιδιών καταστάσεων, η χρήση δραστηριοτήτων για ελεύθερη έκφραση των μαθητών, η εμπλοκή των μαθητών σε έρευνα καθημερινής ζωής, η χρήση της πολυτροπικότητας στη γλωσσική διδασκαλία, η έμφαση του εκπαιδευτικού στα ενδιαφέροντα των μαθητών, η χρήση αυθεντικών κειμένων στη διδασκαλία αλλά και η έμφαση στην κοινωνικο-πολιτισμική ταυτότητα των μουσουλμάνων μαθητών. Τα ευρήματά μας, που θεμελιώνουν και την αξία της ερευνητικής μας προσέγγισης, δείχνουν πως το Πρόγραμμα στήριξε τον σχεδιασμό και τις πρακτικές του σε αρχές που συνάδουν με τη θεωρία της αυθεντικής μάθησης, αυξάνοντας έτσι την αποτελεσματικότητά του.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αυθεντική διδασκαλία, Διαπολιτισμική εκπαίδευση, Πολυπολιτισμικότητα, Εκπαίδευση των παιδιών της Μουσουλμανικής Μειονότητας, Πρόγραμμα «Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων», Κέντρα Στήριξης Προγράμματος, Εκπαιδευτικοί ελληνόφωνου προγράμματος.

Η στάση του μπορώ και δεν μπορώ: Πώς η αυτοεκτίμηση των μαθητών σχετικά με τις ικανότητές τους στον γραπτό λόγο ποικίλει μεταξύ διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών ομάδων

Ευθυμίου Αγάπη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Κωτούλας Βασίλειος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ξεκινούν με φιλοδοξίες για την εκπαίδευσή τους, σε κάποιους από αυτούς τείνουν να μειώνονται με την πάροδο του χρόνου. Το πώς σκέφτονται οι άνθρωποι για τις δικές τους ικανότητες είναι ένας σημαντικός προγνωστικός παράγοντας της επιτυχίας στο σχολείο. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις διαφορές μεταξύ διαφορετικών ομάδων σχετικά με την αυτοαντίληψη της ικανότητας στα μαθήματα και συγκεκριμένα εξετάζεται κατά πόσο η αυτοαντίληψη των μαθητών σχετικά με τις επιδόσεις τους στο μάθημα της γλώσσας συνάδει με τις επιδόσεις τους στον γραπτό λόγο. Στην παρούσα έρευνα συγκρίνεται η αυτοαντίληψη της ικανότητας σε παιδιά Ρομά και μη Ρομά, λαμβάνοντας δηλαδή υπόψη την κοινωνική ομάδα. Οι υποθέσεις της έρευνας ήταν ότι τα παιδιά Ρομά θα έχουν χαμηλότερη αυτοαντίληψη σε σχέση με τα μη Ρομά παιδιά και ότι τα μη Ρομά παιδιά θα σημειώσουν υψηλότερες βαθμολογίες στο γραπτό λόγο απ' ό,τι τα Ρομά παιδιά. Για τη διεξαγωγή της έρευνας επιλέχθηκε η χρήση ερωτηματολογίων. Για τον εντοπισμό χρήσιμων πληροφοριών πραγματοποιήθηκε παράλληλα και ποιοτική έρευνα. Στην έρευνα συμμετείχαν 48 παιδιά, ηλικίας 12 ετών, που φοιτούσαν στην Στ' τάξη του 72ου Δημοτικού Σχολείου Τούμπας, του 2ου Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου και του 5ου Δημοτικού Σχολείου Μενεμένης. Πέντε Εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με παρόμοια εμπειρία και υπόβαθρο σπουδών βαθμολόγησαν τα γραπτά των παιδιών. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμπλήρωσαν ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, έχοντας ως πιθανές απαντήσεις τα ναι, όχι, ίσως, έτσι ώστε να μετρηθεί η βαθμολογία με την οποία αξιολογούν οι ίδιοι οι μαθητές τους εαυτούς τους. Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους μαθητές να γράψουν μια ιστορία, εμπνευσμένοι από μια εικόνα που τους έδειξε η ερευνήτρια. Στο τέλος, οι ιστορίες αυτές βαθμολογήθηκαν με άριστα το 10 από πέντε διαφορετικούς εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έτσι ώστε να συγκριθούν οι αυτοαξιολήσεις των μαθητών με τις αξιολογήσεις των εκπαιδευτικών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τόσο οι Ρομά, όσο και οι μη Ρομά μαθητές υπερτίμησαν τους εαυτούς τους, καθώς η αυτοεικόνα που καταγράφηκε ήταν σαφώς υψηλότερη σε σχέση με τις αξιολογήσεις των κειμένων τους. Οι μη Ρομά μαθητές δείχνουν να έχουν ένα πλεονέκτημα στην αυτοεικόνα τους σχετικά με τις επιδόσεις τους στα μαθήματα σε σύγκριση με Ρομά μαθητές. Η εικόνα αυτή, ωστόσο, δεν συνάδει με αυτή που προκύπτει από τις βαθμολογίες των εκπαιδευτικών. Τα αποτελέσματα αυτά που είναι σύμφωνα με αποτελέσματα ερευνών (Harter & Pike, 1984· Marsh, 1989· Stipek, 1981, 1984· Werner, 1957) συ-

ζητούνται με βάση τη θεωρία της αυτοαντίληψης και τα χαρακτηριστικά κάθε κοινωνικής ομάδας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αυτοαντίληψη, Μαθητές Ρομά

Αντιλήψεις και εμπειρίες μαθητών από ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius

Κάτζικα Αριάδνη, Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου
Πασσαλής Χαράλαμπος, Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου

ΚΑΤΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2012-2014 στο Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου υλοποιήθηκε Ευρωπαϊκό πρόγραμμα σύμπραξης σχολείων και ανταλλαγής μαθητών Comenius με τίτλο «Κατανοώντας και γιορτάζοντας την Ευρωπαϊκή παράδοση» (Understanding and Celebrating European Folklore). Βασικός στόχος του προγράμματος ήταν να διερευνήσει και να παρουσιάσει επτά διαφορετικές όψεις της παράδοσης (τροφή, μουσική, προλήψεις, παραμύθια - μύθοι, γιορτές, παραδοσιακή ιατρική, θρησκεία) σε οκτώ ευρωπαϊκές χώρες εξετάζοντας ομοιότητες και διαφορές. Στην υλοποίηση του προγράμματος συμμετείχαν δεκατέσσερις εκπαιδευτικοί του σχολείου και ογδόντα μαθητές Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου. Πραγματοποιήθηκαν έξι μετακινήσεις-επισκέψεις 25 μαθητών και 8 καθηγητών στα ευρωπαϊκά σχολεία εταίρους, ενώ φιλοξενήθηκαν στη Θεσσαλονίκη 25 ευρωπαίοι μαθητές και 22 καθηγητές. Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο 2014 με την συνολική αποτίμησή του από τους συμμετέχοντες. Η έρευνα είχε ανιχνευτικό και εμπειρικό χαρακτήρα και πραγματοποιήθηκε τον Μάιο-Ιούνιο 2014 και για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, ένα ευρέως διαδεδομένο και εύχρηστο εργαλείο συλλογής δεδομένων. Κατά τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν: διχοτομικές ερωτήσεις, ερωτήσεις με απαντήσεις πολλαπλής επιλογής, ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, που δίνουν στον συμμετέχοντα τη δυνατότητα να απαντήσει και να σχολιάσει με όποιο τρόπο αυτός κρίνει. Δόθηκαν στους 80 μαθητές ερωτηματολόγια και επιστράφηκαν 71 (88,8%). Στόχος της εισήγησης αυτής είναι να παρουσιάσει τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας, να καταγράψει τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες των μαθητών από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Από την ανάλυση των ποσοτικών και των ποιοτικών δεδομένων των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου προέκυψαν ενδιαφέροντα στοιχεία που αφορούν τα κίνητρα που ώθησαν τους μαθητές να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα, τις εμπειρίες τους από την ενεργητική εμπλοκή τους (μετακίνηση, φιλοξενία), την αλληλεπίδραση με τους ξένους μαθητές (φιλίες, επικοινωνία), τα πιο ενδιαφέροντα γι' αυτούς σημεία του όλου προγράμματος, τα συναισθήματα που βίωσαν κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησής του, τη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων μαθητών και καθηγητών και τη διαμόρφωση θετικής στάσης-συμπεριφοράς απέναντι στο ξένο και το διαφορετικό. Η διενέργεια ενός τέτοιου προγράμματος ενισχύει τον ρόλο και τη λειτουργία του σχολείου ως Διαπολιτισμικού Γυμνασίου που προάγει την αρμονική συνύπαρξη και ομαλή ένταξη όλων των μαθητών, την πολυπολιτισμική επικοινωνία και συνεργασία μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό κεφάλαιο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σύμπραξη σχολείων και ανταλλαγή μαθητών, πολυπολιτισμική κοινωνία, ερωτηματολόγιο, αντιλήψεις και εμπειρίες των μαθητών, κίνητρα, συναισθήματα.

Γλωσσική ικανότητα, γλωσσική χρήση και γλωσσικές στάσεις Αλβανών μεταναστών πρώτης και δεύτερης γενιάς στην Ελλάδα

Μιχαήλ Δόμνα, ΠΤΝ-ΠΑΜ
Γογόνας Νίκος, Δρ. Γλωσσολογίας

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ εξετάζει τη γλωσσική ικανότητα και χρήση καθώς και τις γλωσσικές στάσεις Αλβανών μεταναστών πρώτης και δεύτερης γενιάς στην Ελλάδα. Η έρευνα έρχεται να προστεθεί σε προηγούμενες αντίστοιχες έρευνες (Χατζηδάκη 2005· Gogonas 2007, 2009, 2010· Michail 2009· Μιχαήλ 2010· Μαλιγκούδη 2009) σε θέματα γλωσσικής διατήρησης/μετατόπισης της αλβανικής κοινότητας στην Ελλάδα, ενώ οι θεωρητικές αναφορές της προέρχονται από τις επιστήμες της κοινωνιογλωσσολογίας και της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Το δείγμα αποτελείται από 200 ενήλικους/ες Αλβανούς/ίδες μετανάστες/στρίες πρώτης και δεύτερης γενιάς (18 έως 48 ετών) από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Η έρευνα έγινε με τη μέθοδο του κλειστού ερωτηματολογίου σε επταβάθμια κλίμακα αυτοαξιολόγησης τύπου Likert για τη γλωσσική ικανότητα και πενταβάθμια κλίμακα για τη γλωσσική χρήση και τις γλωσσικές στάσεις, αλλά και μέσα από συνεντεύξεις με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Τα ευρήματα δείχνουν σαφείς τάσεις γλωσσικής μετατόπισης της δεύτερης γενιάς προς την ελληνική, όπως προκύπτει από τη γλωσσική κυριαρχία των υποκειμένων της 2ης γενιάς στην ελληνική, από τη συχνή χρήση της ελληνικής σχεδόν σε όλους τους τομείς χρήσης και από τις στάσεις τους απέναντι στην αλβανική ως γλώσσας «πρακτικής» μάλλον παρά «συμβολικής» αξίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αλβανοί μετανάστες, πρώτη και δεύτερη γενιά, γλωσσική χρήση, γλωσσική ικανότητα, στάσεις

Ο ρόλος της διαπολιτισμικής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών στην ανάπτυξη θετικού ψυχολογικού κλίματος σε πολυπολιτισμικές τάξεις

Μπουγιουκλή Πολυξένη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ τα τελευταία χρόνια βιώνει μία νέα πραγματικότητα, η σύσταση του μαθητικού πληθυσμού άλλαξε και η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί πλέον συνηθισμένο χαρακτηριστικό σχεδόν κάθε σχολικής τάξης. Στη νέα αυτή πραγματικότητα αναμφισβήτητα ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι κομβικός και η διαπολιτισμική του ετοιμότητα αναγκαία. Η παρούσα μελέτη ανήκει σε μια ευρύτερη κατηγορία ερευνών η οποία ασχολείται με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και το ψυχολογικό κλίμα της

τάξης. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση της συσχέτισης των παραγόντων της «διαπολιτισμικής ετοιμότητας» των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε διαπολιτισμικά δημοτικά σχολεία της χώρας και του «θετικού ψυχολογικού κλίματος» μεταξύ μαθητών που φοιτούν σε αυτά. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 7 Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Νομού Θεσσαλονίκης και 1 του Νομού Αττικής από τα 13 όλης της χώρας. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 615 μαθητές οι οποίοι φοιτούν στη Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξη του Δημοτικού και 43 εκπαιδευτικοί οι οποίοι διδάσκουν σε αυτές τις τάξεις. Για τη μέτρηση της διαπολιτισμικής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών και του ψυχολογικού κλίματος χρησιμοποιήθηκαν δυο ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονταν στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές αντίστοιχα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 2013. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι αν και η πλειονότητα των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα διαπολιτισμικά σχολεία της χώρας έχουν αυξημένη, τουλάχιστον υπερπενταετή διδακτική εμπειρία, ωστόσο, υπάρχει ελλιπής εξειδίκευση σε θέματα διαπολιτισμικής ετοιμότητας σε επίπεδο σπουδών και επιμορφωτικών προγραμμάτων, με αποτέλεσμα η Δια Βίου επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον τομέα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης να υστερεί σημαντικά. Επιπρόσθετα, η παρούσα έρευνα αναδεικνύει το γεγονός ότι κάποιοι παράγοντες της διαπολιτισμικής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών όπως είναι η επαρκής γνώση της γλώσσας της πλειονότητας των ξένων μαθητών της τάξης και η παρακολούθηση συνεδρίων σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο ως προς τη διαμόρφωση των διαστάσεων που συνθέτουν το ψυχολογικό κλίμα μιας πολυπολιτισμικής τάξης. Τέλος, θεωρούμε ότι η συγκεκριμένη έρευνα θα μπορούσε να συμβάλει στην προσπάθεια να βελτιωθεί η διαπολιτισμική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα διαπολιτισμικά σχολεία αλλά και να τονιστεί η σημασία της διαμόρφωσης ενός θετικού ψυχολογικού κλίματος για όλους τους μαθητές που φοιτούν στις πολυπολιτισμικές τάξεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πολυπολιτισμική Τάξη, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Διαπολιτισμική Ετοιμότητα, Ψυχολογικό Κλίμα

*Έρευνα-Δράση σε διαπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον με παιδιά Ρομά.
Project «Το τρένο». Κειμενοκεντρική προσέγγιση*

Παναγιωτίδου Δέσποινα, ΑΠΘ

Η ΕΡΕΥΝΑ-ΔΡΑΣΗ είναι μια μορφή αναστοχαστικής έρευνας που υλοποιείται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες σε εκπαιδευτικό ή γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο. Σκοπός της έρευνας δράσης αποτελεί η βελτίωση των κοινωνικών ή εκπαιδευτικών πρακτικών των συμμετεχόντων αλλά και η βαθύτερη κατανόηση των πρακτικών αυτών και του πλαισίου μέσα στο οποίο πραγματοποιούνται. Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας-δράσης είναι οι μαθητές να γίνουν συμμετοχικοί στο πρόγραμμα και όχι απλά αποδέκτες της αλλαγής. Επιμέρους στόχοι της έρευνας-δράσης είναι: α) Να καταγραφούν, να αναφερθούν και να αντιμετωπιστούν οι λόγοι της ελλιπούς φοίτησης των μαθητών Ρομά στο σχολείο. β) Η εξάσκηση του προφορικού λόγου των μαθητών. γ) Η κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου. δ) Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και νοηματικής επε-

ξεργασίας κειμένου. ε) Η συστηματική καταγραφή και αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών. Στην έρευνα-δράση είχα την ευκαιρία να αξιοποιήσω για τη συλλογή δεδομένων τόσο ανοιχτές και ελεύθερες τεχνικές (ημερολόγιο, ηχογραφήσεις διδακτικών διαδικασιών), όσο αυστηρές και ποσοτικές (όπως ερωτηματολόγιο με κλειστές ερωτήσεις, κλειδές παρατήρησης, δομημένη συνέντευξη). Εφάρμοσα ένα Project με θέμα το τρένο, μια και στο Λιανοβέργι όπου βρίσκεται το σχολείο υπάρχει σιδηροδρομικός σταθμός. Η συγκεκριμένη έρευνα-δράση οργανώθηκε με τη μορφή έξι επάλληλων κύκλων, έξι κύκλων δράσης και κριτικού στοχασμού καθένας από τους οποίους έχει τέσσερα βήματα: το σχεδιασμό - την εφαρμογή - την αυτοδιερεύνηση - τον ανασχεδιασμό κ.ο.κ. Αν και ο χρόνος εφαρμογής της έρευνας-δράσης ήταν περιορισμένος, το υλικό ήταν ευέλικτο ώστε να προσαρμόζεται στους τρόπους μάθησης και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και να κινεί τη συμμετοχή και τη συνεργασία τους. Εξασφαλίστηκαν αυθεντικές καταστάσεις διαμαθητικής επικοινωνίας (ομάδα). Σημειώθηκε αύξηση του ενδιαφέροντος των μαθητών και ανάπτυξη των μεταγλωσσικών και μεταγνωστικών τους ικανοτήτων με τη συμμετοχή τους στην αυτοβελτίωση και αυτοαξιολόγηση. Πραγματοποιήθηκε εξάσκηση του προφορικού λόγου των μαθητών και στην παραγωγή του γραπτού τους λόγου, βελτίωση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών. Η ελλιπής φοίτηση συνεχίστηκε μια και οι λόγοι που αναφέρουν οι γονείς των παιδιών που απουσιάζουν συχνά είναι κυρίως οικογενειακοί και οικονομικοί.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Έρευνα-Δράση, σχεδιασμός, εφαρμογή, αυτοδιερεύνηση, ανασχεδιασμός.

Από την «αφομοίωση» στην «ένταξη»:

Μια κριτική του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου για την εκπαίδευση και γλωσσική ανάπτυξη μαθητών από μεταναστευτικά πλαίσια στην Κύπρο

Παντελή Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μια από τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει είναι η ομαλή ένταξη στην εκπαίδευση παιδιών από μεταναστευτικά περιβάλλοντα. Η Κύπρος, όπως και η Ελλάδα, ήδη από τις αρχές του '90 έχει μετατραπεί από χώρα αποδήμων προς το εξωτερικό σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Κατ' επέκταση τα σχολεία απέκτησαν έναν πολυπολιτισμικό χαρακτήρα, με το 13% των μαθητών να προέρχονται από δίγλωσσα περιβάλλοντα. Με καθυστέρηση αρκετών χρόνων, στο πλαίσιο της ευρύτερης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, έχουν αποφασιστεί θεσμικές τομές για την εκπαίδευση μαθητών από μεταναστευτικά πλαίσια, μια εκ των οποίων ήταν η σύσταση Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ) οι οποίες καθιερώθηκαν από τη σχολική χρονιά 2003-04. Σε αυτή την εργασία θα παρουσιαστεί ο σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης ερευνητικής δραστηριότητας που στοχεύει στο να απαντηθούν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Πώς κρίνουν οι εκπαιδευτικοί και πώς οι επιθεωρητές (σχολικοί σύμβουλοι) το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο για την εκπαίδευση μαθητών από μεταναστευτικά πλαίσια;

- Σε ποιο βαθμό λαμβάνεται υπόψη το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών από μεταναστευτικά πλαίσια;
- Πώς βιώνουν τη σχολική ζωή οι μαθητές από μεταναστευτικά πλαίσια σε ένα σχολείο ΖΕΠ και πώς τη βιώνουν οι μαθητές από μεταναστευτικά πλαίσια σε ένα τυπικό σχολείο της πλειονοτικής εκπαίδευσης;
- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί που δουλεύουν σε σχολεία ΖΕΠ στην πραγμάτωση του θεσμικού πλαισίου;

Το δείγμα θα αποτελέσουν ελληνοκύπριοι εκπαιδευτικοί και επιθεωρητές πρωτοβάθμιας, καθώς επίσης και αντιπροσωπευτικός αριθμός δίγλωσσων μαθητών από μεταναστευτικά πλαίσια που φοιτούν στην Ε' και Στ' τάξη δημοτικών σχολείων των περιοχών της Λευκωσίας και Λεμεσού. Η συλλογή δεδομένων θα γίνει μέσα από ερωτηματολόγια για τους εκπαιδευτικούς και ημιδομημένες συνεντεύξεις για τους επιθεωρητές και μαθητές. Επιπλέον, με συστηματική παρατήρηση στη σχολική τάξη θα καταγραφεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του θεσμικού πλαισίου προς διερεύνηση, αλλά και των εκπαιδευτικών πρακτικών που εφαρμόζονται. Στη συνέχεια, τα ποσοτικά δεδομένα θα επεξεργαστούν με τα κατάλληλα στατιστικά τεστ, ενώ τα ποιοτικά δεδομένα που θα συλλεχθούν από τις συνεντεύξεις των επιθεωρητών και των μαθητών θα αναλυθούν με την ανάλυση περιεχομένου (Miles & Huberman, 1994) και την κριτική ανάλυση λόγου (Fairclough, 2003). Τα αποτελέσματα από όλες τις ομάδες των συμμετεχόντων αναμένεται να αποτελέσουν μια βάση στην οποία θα σκιαγραφηθεί κατά πόσον η Κύπρος έχει όντως περάσει από την «αφομοίωση» στην «ένταξη» των παιδιών από μεταναστευτικά πλαίσια.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πολυπολιτισμικότητα, διγλωσσία/πολυγλωσσία, ενταξιακή εκπαιδευτική πολιτική, Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ)

*Αντιλήψεις εκπαιδευτικών και μαθητών
σχετικά με τα αίτια του φαινομένου της σχολικής βίας
που έχει αποδέκτες μαθητές από οικογένειες μεταναστών*

Σακατζής Δημήτρης, Εκπαιδευτικός
Γκόβαρης Χρήστος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ και Εκπαίδευση αποτελεί τον θεματικό άξονα πάνω στον οποίο κινείται η παρούσα ανακοίνωση. Σκοπός της είναι να παρουσιαστούν οι αντιλήψεις εκπαιδευτικών και μαθητών σχετικά με τα αίτια του φαινομένου της σχολικής βίας που έχει αποδέκτες μαθητές από οικογένειες μεταναστών. Οι παράγοντες που επηρεάζουν, καθορίζουν και ενεργοποιούν την εμφάνιση φαινομένων σχολικής βίας και επιθετικότητας εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα συνιστωσών. Η υπέρβαση των ψυχολογικών ερμηνειών οδηγεί στη θεώρηση της σχολικής βίας ως κοινωνικού - πολιτισμικού φαινομένου. Έχει επομένως αναγωγές στο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που παράγεται. Ενώ μπορεί να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα της συγκρουσιακής (συν)ύπαρξης (;) κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά επίπεδα δύναμης και ισχύος. Για την καλύτερη διερεύνηση του θέματος θεωρήθηκε καταλληλότερη η επιλογή της κονστρουκτιβιστικής τάσης των αξιολογικών ερευνών, δηλαδή η ποιοτική προσέγγιση.

γηση. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν οχτώ (8) εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Λάρισας. Έγινε επιλογή του εκπαιδευτικού πληθυσμού, ώστε να εκπροσωπηθούν στο δείγμα οι διάφορες εμπλεκόμενες εκπαιδευτικές ομάδες. Η σκοπιμότητα στην επιλογή του δείγματος αφορούσε σ' ένα μόνο σημείο· τη διδασκαλία μέσα στην τάξη. Αναφορικά με τους μαθητές επιλέγη ένα σκόπιμο δείγμα δέκα (10) μαθητών από το 1ο ΕΠΑΛ Τυρνάβου. Πέντε (5) αλβανικής καταγωγής και πέντε (5) ελληνικής καταγωγής. Τα ευρήματα αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς, είναι η επιβεβαίωση της υπόθεσης της επαφής από τη μία αλλά και η έλλειψη κατανόησης της διαφορετικότητας των «ξένων» μαθητών όπως αυτή ορίζεται και βιώνεται στο κοινωνικό πλαίσιο και η οποία ταυτόχρονα μπορεί να αποτελέσει προβλεπτικό παράγοντα ανίχνευσης διακρίσεων από μέρους τους. Αναφορικά με τους μαθητές: α) δεν ισχύει η υπόθεση της επαφής, β) οι πολυπρισματικές εκφάνσεις της ταυτότητας κρυσταλλώνονται στην εθνοπολιτισμική καταγωγή των «ξένων» μαθητών, γ) εξ αυτού γίνονται δέκτες αρνητικών προκαταλήψεων, δ) διαπιστώνεται η αντικειμενική αδυναμία να βγουν από το κάδρο της κοινωνικής κατηγοριοποίησης, ε) βιώνουν τη ματαίωση να δημιουργήσουν μια θετική αυτό-εικόνα και ταυτότητα, στ) υιοθετούν ένα εύρος συμπεριφορών ανάμεσα στις οποίες είναι και η επιθετικότητα, με προοπτικές κλιμάκωσής της, εξαιτίας της ανεργίας και της εμφάνισης ρατσιστικών συμπεριφορών και ζ) ο κοινωνικός και θεσμικός αποκλεισμός που υφίστανται τους οδηγεί σε μία πτωτική μαθησιακή-γνωστική πορεία από βαθμίδα σε βαθμίδα και επιφέρει την κοινωνική τους συμπίεση στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα με κατάληξη τη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου που παράγει χάσματα στον κοινωνικό ιστό και επηρεάζει πολλαπλά την εξέλιξη μιας κοινωνίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πολιτισμική πολυμορφία, ταυτότητα, αυτοεκτίμηση, ματαίωση, θεσμικός αποκλεισμός, επιθετικότητα.

*Η ενίσχυση της μητρικής γλώσσας παλιννοστούντων
και αλλοδαπών μαθητών στο ελληνικό σχολείο:
«Περιγραφή και αποτίμηση μίας καινοτομίας»*

Σαμαρά Κατερίνα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΙΣΡΟΗΣ παλιννοστούντων και αλλοδαπών στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες, η ελληνική κοινωνία σήμερα χαρακτηρίζεται από πολυπολιτισμικότητα και φυλετική πολυμορφία. Το γεγονός αυτό με τη σειρά του έχει οδηγήσει στην αλλαγή της εικόνας των εκπαιδευτικών κοινοτήτων, οι οποίες πλέον θα πρέπει να προσαρμοστούν στα δεδομένα και να δώσουν έμφαση στη διαπολιτισμική διάσταση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η παρούσα πτυχιακή εργασία εστιάζει στη μελέτη των οφελών που προέκυψαν από την ενίσχυση της μητρικής γλώσσας των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στο πλαίσιο ενός καινοτόμου προγράμματος που είχε αυτήν την κατεύθυνση. Σύγχρονες μελέτες έχουν καταδείξει πώς η βαθιά γνώση της μητρικής γλώσσας των μαθητών από διαφορετική χώρα καταγωγής προωθεί την εκμάθηση της επικρατούσας γλώσσας και ενισχύει την ολόπλευρη γνωστική, κοινωνική, και ψυχοκινητική ανάπτυξη των μαθητών (Cummins, 2001). Δυστυχώς, όμως, η πραγματι-

κότητα της ελληνικής σχολικής ζωής ακολουθεί μια αφομοιωτική πολιτική που στοχεύει στη γρήγορη και βίαιη ένταξη των μαθητών αυτών στο σχολείο, με τους εκπαιδευτικούς να παροτρύνουν αυτούς τους μαθητές να ξεχάσουν τη μητρική τους γλώσσα για να μπορέσουν να επιβιώσουν και να γίνουν αποδεκτοί από τους συμμαθητές τους και από τον ίδιο τους τον εαυτό. Έτσι, παρατηρούνται φαινόμενα ρατσισμού, άνισων ευκαιριών για μάθηση, ακόμη και εγκατάλειψη του σχολείου από μέρους των παιδιών μεταναστών που δεν μπορούν να «συμμορφωθούν». Μοναδική λύση, επομένως, αποτελεί η ανανέωση του σχολικού θεσμού με ένα άνοιγμα που θα επιτρέπει σε όλους τους μαθητές να αναπτύσσονται ομαλά κατά τη μαθησιακή διαδικασία και να απολαμβάνουν σεβασμό για τα ιδιαίτερα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά. Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην καινοτόμο Δράση 5 που ανέπτυξε το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος «Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών» (<http://www.diapolis.auth.gr/>), η οποία αφορούσε στην ενίσχυση της μητρικής γλώσσας τους. Το Πρόγραμμα αναπτύχθηκε σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς γνώστες της μητρικής και της ελληνικής γλώσσας και με εγχειρίδια ειδικά σχεδιασμένα από φιλόλογους και παιδαγωγούς. Η παρέμβαση ουσιαστικά αποτελούσε μια σειρά μαθημάτων γλωσσικής διδασκαλίας της αλβανικής και ρωσικής γλώσσας σε δεκατέσσερα τμήματα δημοτικών σχολείων και γυμνασίων της επικράτειας με σκοπό την ανάπτυξη ενός διαπολιτισμικού Αναλυτικού Προγράμματος. Εφαρμόζοντας μια ερευνητική προσέγγιση της παρέμβασης κατά τη δεύτερη χρονιά εφαρμογής, καταλήξαμε σε αποτελέσματα θετικά για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς της. Παρά τον γνωστικό προσανατολισμό της, καθώς και τον δασκαλοκεντρικό και φροντιστηριακό της χαρακτήρα, οι μαθητές που συμμετείχαν φαίνεται πως γνώρισαν καλύτερα τη μητρική τους γλώσσα, την ενέταξαν στη ζωή τους και διαμόρφωσαν καλύτερη σχέση με τους γονείς τους. Ακόμη, φαίνεται να απέκτησαν αυτοπεποίθηση και να διαμόρφωσαν θετικά αισθήματα για την καταγωγή τους. Τα αποτελέσματα αυτά αναμένονται να έχουν θετικές κοινωνικές, εκπαιδευτικές και ψυχολογικές συνέπειες για τους μαθητές της ομάδας-στόχου, καθώς και για όλους τους μαθητές των τμημάτων, αλλά και των σχολικών μονάδων στις οποίες εφαρμόστηκε η παρέμβαση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μητρική γλώσσα, διγλωσσία, διαπολιτισμική εκπαίδευση

Ρομά, συνθήκες διαβίωσης και εκπαίδευση: μια συσχέτιση

Τζήκα Δώρα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον από πλευράς θεσμών εκπαίδευσης για τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, όπως είναι οι μειονότητες, οι μετανάστες και οι Ρομά. Παρατηρούμε να υλοποιούνται ευρωπαϊκά Προγράμματα που στόχο έχουν την εκπαιδευτική ένταξη των ομάδων αυτών. Τον ίδιο στόχο έχει και η λειτουργία Τάξεων Ύποδοχής στα σχολεία (ΖΕΠ), που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην παρούσα εργασία θα μελετήσουμε τη σχέση αφενός διαβίωσης και αφετέρου φοίτησης και σχολικής επίδοσης των παιδιών Ρομά. Ο σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσει ποιες είναι οι συνθήκες διαβίωσης των παιδιών Ρομά, πώς αυτές σχετίζονται με

την εκπαιδευτική τους σταδιοδρομία και αν μπορεί η προσπάθεια εκπαιδευτικής ένταξης να λύσει τα προβλήματα της κοινωνικής τους θέσης και του επιπέδου διαβίωσής τους, επιτυγχάνοντας έτσι και την κοινωνική τους ένταξη. Η εργασία στηρίζεται στις θεωρητικές αρχές της κριτικής παιδαγωγικής, σύμφωνα με τις οποίες μια κοινωνική ομάδα μορφώνεται παράλληλα με τη συνειδητοποίηση της κοινωνικής της θέσης και την προσπάθειά της να την αλλάξει. Αυτό μπορεί να γίνει μέσα από την ανάδειξη κατά την εκπαιδευτική διαδικασία της κουλτούρας και των προβλημάτων της ίδιας της ζωής της ομάδας. Η έρευνα βασίζεται σε υλικό που συλλέχθηκε μέσα από την εργασία τριών χρόνων σε σχολεία με παιδιά Ρομά και αφορά τους ρυθμούς φοίτησης, την επίδοση, την προαγωγή και την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των οικογενειών των παιδιών. Επιπλέον στηρίζεται στη σύγκριση των απόψεων των ίδιων των γονέων Ρομά για το σχολείο και την αξία της εκπαίδευσης, τις οποίες συλλέξαμε με τη μέθοδο της συνέντευξης από δύο διαφορετικούς οικισμούς Ρομά. Η χρησιμότητα των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων σε πληθυσμούς Ρομά, είτε από εκπαιδευτικούς είτε μέσα από τις πολλές δράσεις των Προγραμμάτων για ένταξη των παιδιών Ρομά, δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Σίγουρα συμβάλλουν πολύ τόσο στην καταπολέμηση της σχολικής διαρροής και στη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος φιλικού προς τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών Ρομά, όσο και στην αντιμετώπιση των ποικίλων καθημερινών βιοτικών και κοινωνικών προβλημάτων τους. Ωστόσο τα Προγράμματα κάποια στιγμή τελειώνουν. Και η καθημερινότητα στους οικισμούς των Ρομά κυλά και πάλι στους δικούς της ρυθμούς με τα δικά τους προβλήματα. Η εργασία καταλήγει σε προτάσεις τόσο για τον τρόπο οργάνωσης των σχολείων όπου φοιτούν παιδιά των ομάδων αυτών, όσο και για τη δράση των εκπαιδευτικών αλλά και για τις γενικότερες κοινωνικές παρεμβάσεις που είναι απαραίτητες στον τρόπο ζωής τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ρομά, συνθήκες διαβίωσης, εκπαίδευση, εκπαιδευτικά προγράμματα, κριτική παιδαγωγική

Η εφαρμογή της μεθόδου Project σε πολυπολιτισμικές τάξεις

Τσαλαμπούνη Αγγελική, ΑΠΘ

ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΗ περιγράφεται η διδακτική παρέμβαση που προέκυψε από την εφαρμογή ενός project σε Δημοτικό σχολείο της Ημαθίας, όπου φοιτούν πολλοί μαθητές Ρομά. Πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των υποστηρικτικών μαθημάτων του Προγράμματος «Εκπαίδευση παιδιών Ρομά στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης». Αρχικά, γίνεται μια συνοπτική περιγραφή της μεθόδου project και αναφέρονται τα οφέλη της εφαρμογής της σε πολυπολιτισμικές τάξεις. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και τα αποτελέσματα ενός project, διάρκειας δύο μηνών, με θέμα «Αναδιαμόρφωση σχολικής αυλής», που υλοποιήθηκε με τα παιδιά των Δ', Ε' και Στ' τάξεων του Ολοήμερου Δημοτικού σχολείου της Καφώχωρας Ημαθίας. Το πρόβλημα που παρουσιάζεται έντονα στο γλωσσικό μάθημα με τα παιδιά Ρομά του απογευματινού τμήματος, είναι ο φτωχός προφορικός λόγος και η δυσκολία στην παραγωγή γραπτού λόγου. Δό-

θηκε ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή και το ενδιαφέρον των μαθητών για το υλικό των δραστηριοτήτων, καθώς και στην αναζήτηση και υλοποίηση διδακτικών πρακτικών που θα μπορούσαν να ενισχύσουν ένα κλίμα αποδοχής στην τάξη και να δώσουν ευκαιρίες στους μαθητές για συνεργατική αλληλεπίδραση. Επιπλέον με τη μέθοδο project ως μια μορφή αναστοχαστικής έρευνας και δράσης, που υλοποιήθηκε από τους ίδιους τους συμμετέχοντες σε ένα ιδιαίτερο εκπαιδευτικό και κοινωνικό πλαίσιο επιχειρήθηκε μια προσπάθεια για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών και κοινωνικών πρακτικών των συμμετεχόντων μαθητών/τριών και για τη βαθύτερη κατανόηση των πρακτικών αυτών και του πλαισίου μέσα στο οποίο πραγματοποιούνται. Στο project συμμετείχαν έντεκα Τσιγγανόπαιδες, οι οποίοι σε συνεργασία με δύο αλλοδαπούς μαθητές και έναν Έλληνα μη Ρομά ασχολήθηκαν με μια σειρά από δημιουργικές και διαθεματικές δραστηριότητες με τελικό σκοπό την κατασκευή μιας μακέτας, που αναπαριστά τη σχολική αυλή που ονειρεύονται. Έπειτα, εξέφρασαν επίσημα την επιθυμία τους για αλλαγή της αυλής στον Διευθυντή τους μέσω επιστολής. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του συγκεκριμένου project ήταν πολύ θετικά, καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες έδειξαν αυξημένο ενδιαφέρον και προσήλωση στο έργο τους, διάθεση για συνεργασία και ενεργητική συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία. Τέλος, το συγκεκριμένο μαθησιακό περιβάλλον αποτέλεσε την αφορμή καλλιέργειας «ικανοτήτων - κλειδιών» των συμμετεχόντων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μέθοδος project, διαπολιτισμική εκπαίδευση, πολυπολιτισμική τάξη, εκπαίδευση παιδιών Ρομά

Στάσεις και απόψεις φοιτητών για τη διγλωσία και την πολυγλωσία στην εκπαίδευση: Μια εμπειρική έρευνα

Χρίστου Αναστασία, Νηπιαγωγός
Αναστασιάδου Σοφία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ στην Ελλάδα του σήμερα είναι ένα Πολύχρωμο Σχολείο. Αλλοδαποί μαθητές, παλλινοστούντες μαθητές, μαθητές πολλών και διαφορετικών εθνότητων, Πομάκοι, δίγλωσσοι και πολύγλωσσοι μαθητές συνθέτουν την πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία και ετερότητα του ελληνικού σχολικού σκηνικού. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα θεσμικά καθώς και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί καλούνται πλέον να βρουν τρόπους διαχείρισης της πολυπολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας. Η παρούσα εργασία ερευνά και αναλύει μεταξύ άλλων τις απόψεις και τις στάσεις φοιτητών του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας για τη διγλωσσία σε ό,τι αφορά στις δυσκολίες καθώς στις ικανότητες και δεξιότητες της γλωσσικής και γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών, στα οφέλη της διγλωσσίας και πολυγλωσσίας και στο ενδιαφέρον εκμάθησης γλωσσών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι δεξιότητες στην γλωσσική ανάπτυξη δεν θεωρούνται υψηλές. Επιπρόσθετα οι φοιτητές διαφοροποιούνται ως προς το φύλο, αλλά δεν διαφοροποιούνται ως προς το τμήμα και την ηλικία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Στάσεις, φοιτητών, διγλωσσία, πολυγλωσσία

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Πρωθώντας τον κριτικό στοχασμό... Αξιοποιώντας την τέχνη

Αγγελακοπούλου Μαρία, Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η. Πανεπιστημίου Πατρών

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΗ παρουσιάζει μια καινοτόμο δράση κριτικής και δημιουργικής μάθησης μέσα από την αισθητική εμπειρία. Πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2014 στη Γ' τάξη του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ακράτας. Σκοπό είχε την ενεργοποίηση του κριτικού στοχασμού των μαθητών πάνω στη φιλία και το μετασχηματισμό των στερεοτυπικών παραδοχών τους μέσα από την τέχνη, ως εργαλείο διέγερσης του εσωτερικού διαλόγου του ατόμου με τις αντιλήψεις του για τη ζωή. Συλλέχθηκαν ποιοτικά δεδομένα από τη συμμετοχή των μαθητών σε δραστηριότητες παρατήρησης ενός έργου τέχνης και απόκρισής τους σε ρουτίνες γραπτών, ανοικτών ερωτήσεων, με την εκπαιδευτικό ως συμμετοχικό και μη συμμετοχικό παρατηρητή. Συγκεκριμένα, σχεδιάστηκε από την εκπαιδευτικό και αξιοποιήθηκε ένα παιδαγωγικό σενάριο που λειτούργησε ως μέσο αναστοχαστικής διεργασίας εγκατεστημένων πεποιθήσεων των μαθητών, αλλά και ως διδακτική παρέμβαση για τη βελτίωση λανθασμένων αντιλήψεων για τη φιλία. Το εκπαιδευτικό σχέδιο, με οδηγό την τέχνη, βασίστηκε σε μεθοδολογίες που καλλιεργούν την αισθητική εμπειρία και προάγουν το διαισθητικό τρόπο σκέψης, ως μέσα για την ενεργοποίηση του κριτικού στοχασμού στις παραδοχές των μαθητών. Με τη θεώρηση ότι η τέχνη μέσα από τη συναισθηματική, την πνευματική, την κριτική προσέγγιση κι ερμηνεία ενός έργου αποτελεί καθολικά προσβάσιμο αντικείμενο μελέτης, το παρόν εκπαιδευτικό σχέδιο υιοθέτησε τις αρχές του προγράμματος Project Artful Thinking του Πανεπιστημίου του Harvard, που αξιοποιείται κυρίως στην εκπαίδευση ενηλίκων, για τον κριτικό στοχασμό πάνω στην παιδική φιλία μέσα από το ηχητικό ερέθισμα ενός μουσικού κομματιού. Οι συμμετέχοντες λαμβάνοντας μέρος σε απλές κι ευέλικτες προσεγγίσεις κριτικής ακρόασης, με μια σειρά ερωτήσεων που ανέκυψαν από την κριτική επεξεργασία του μουσικού έργου, ερμήνευσαν κι αιτιολόγησαν τις πεποιθήσεις τους για τη φιλία και προέβησαν σε βαθύτερη διερεύνηση του θέματος μέσα από εσωτερική αναζήτηση, η οποία εξελίχθηκε σε αλληλεπιδραστικό διάλογο για τις διαφορετικές, αναδυόμενες οπτικές σχετικά με το ζήτημα της φιλίας. Από τις απαντήσεις που παρατηρήθηκαν επιβεβαιώθηκε ο αναστοχαστικός χαρακτήρας της δράσης μέσα από την αξιοποίηση της τέχνης. Συνεπώς, η μέθοδος λειτούργησε θεραπευτικά, βοηθώντας τους συμμετέχοντες ν' αμφισβητήσουν στερεότυπα και κυρίαρχες κουλτούρες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κριτικός στοχασμός, τέχνη, παιδική φιλία, παρέμβαση, μετασχηματισμός μάθησης.

Αν η Ιστορία είναι δασκάλα ζωής, σε ποιο βαθμό τα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας του Γυμνασίου διδάσκουν και καλλιεργούν στους μαθητές πνεύμα μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό;

Αγγέλη Βαΐα, Περιφερειακή Δ/νη Εκπ/σης Δ. Μακεδονίας

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης, αποτέλεσαν οι εξακόσιες δώδεκα (612) εργασίες (ερωτήσεις, ασκήσεις-δραστηριότητες), οι οποίες περιέχονται στα δύο σχολικά εγχειρίδια της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας της Β΄ τάξης του Γυμνασίου και της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας της Γ΄ Γυμνασίου, τα οποία διδάσκονται από τη σχολική χρονιά 2006-7 και αποτελούν διδακτικά πακέτα (Βιβλίο του Μαθητή, το Βιβλίο του Εκπαιδευτικού και το εκπαιδευτικό υλικό σε ψηφιακή μορφή). Η έρευνα αποσκοπούσε να διερευνήσει σε ποιο βαθμό οι κάθε είδους εργασίες των δύο εγχειριδίων, υλοποιούν/ανταποκρίνονται στους διδακτικούς στόχους του μαθήματος της Ιστορίας. Στη σκοποθεσία της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας προτάσσεται η Διαθεματικότητα, η οποία ως κυρίαρχος σκοπός σφραγίζει τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ. - Α.Π.Σ.: 2003) και συνιστά το φίλτρο, με το οποίο καταρτίζεται, μεταξύ άλλων, και η διδακτική ύλη της Ιστορίας του Γυμνασίου. Ως θεωρητικό σχήμα για την αξιολογική διαδικασία χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο των «Σκοπών και Στόχων» του Tyler (1969: 104-125), επιλογή που στοιχειοθετήθηκε τόσο από το κύριο ερευνητικό ερώτημα (διερεύνηση του βαθμού επίτευξης των διδακτικών στόχων) όσο και από το Δ.Ε.Π.Π.Σ. και τα νέα Α.Π.Σ. κάθε γνωστικού αντικείμενου, τα οποία έχουν κατηγοριοποιηθεί ως συνδυαστικό διαθεματικό μοντέλο με έκδηλο στοχοκεντρικό παροσανατολισμό (Αλαχιώτης, Σ. - Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε. 2009: 207). Υπό το πρίσμα της τεχνοκρατικής προσέγγισης της αξιολόγησης επιλέχτηκε ως ερευνητικό εργαλείο Ποσοτική Ανάλυση Περιεχομένου, καθώς είναι συστηματική, προχωρά σύμφωνα με ρητούς κανόνες, επιτρέπει την επαλήθευση/δι-υποκειμενική επαλήθευσιμότητα (Mayring, P. 1995: 13). Οι αναλύσεις στη σκοποθεσία των εργασιών δείχνουν πως το σχολικό εγχειρίδιο της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας της Γ΄ Γυμνασίου αξιοποιεί επαρκώς (15 % επί του συνόλου των εργασιών) τον διδακτικό και παιδαγωγικό ρόλο των εργασιών για την εξάλειψη των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων και την αποδοχή της ετερότητας. Αντίθετα, το ποσοστό 8,5% των εργασιών στο σχολικό εγχειρίδιο της Β΄ Γυμνασίου συνιστά αδυναμία του συγκεκριμένου σχολικού εγχειριδίου, αφού δεν αξιοποιείται επαρκώς ο διδακτικός και παιδαγωγικός ρόλος των εργασιών για την άρση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας Β΄ & Γ΄ Γυμνασίου, εργασίες σχολικών εγχειριδίων, ειδικοί σκοποί ΑΠΣ Ιστορίας (Γυμνάσιο), πνεύμα μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό, Διαθεματικότητα, Ποσοτική Ανάλυση Περιεχομένου.

Διερεύνηση της σχέσης των στρατηγικών ανάγνωσης στη μητρική και την ξένη γλώσσα σε μαθητές του Δημοτικού

Αϊβάζογλου Ευδόκιμος, Εκπαιδευτικός

Η ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ των Ελλήνων μαθητών να διαβάζουν και να κατανοούν κείμενα στη μητρική γλώσσα Γ1 αλλά και σε μια τουλάχιστον ξένη γλώσσα Γ2, ιδιαίτερα αυτή των Αγγλικών, αποτελεί βασική παράμετρο επιτυχίας τους όχι μόνο ακαδημαϊκής, αλλά επιπλέον και προσωπικής ανέλιξης και κινητικότητας στον χώρο της αγοράς. Η εκμάθηση της ανάγνωσης στη Γ2 παρουσιάζει μάλιστα το επιπλέον στοιχείο της συνεχούς αλληλεπίδρασης με τη Γ1 καθώς έχει προηγηθεί η κατάκτηση του αναγνωστικού μηχανισμού στη μητρική γλώσσα, τουλάχιστον στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Στην προσπάθεια να κατανοηθεί ο λόγος της ύπαρξης διαφορετικών επιδόσεων στην εκμάθηση της Γ1 ή και της Γ2, το ενδιαφέρον στράφηκε στις στρατηγικές με τις οποίες οι μαθητές προσεγγίζουν μαθησιακά μια γλώσσα. Προκειμένου να διερευνηθεί μάλιστα η σχέση ανάμεσα στις δύο γλώσσες, τη Γ1 και Γ2 και η πιθανή μεταφορά γνωστικών δεξιοτήτων ανάμεσα σε αυτές, διατυπώθηκαν δύο σημαντικές υποθέσεις, η υπόθεση της γλωσσικής αλληλεξάρτησης (linguistic interdependence) και η υπόθεση του γλωσσικού κατωφλίου (linguistic threshold). Σκοπός της υποβαλλόμενης ερευνητικής εργασίας ήταν να διερευνήσει τις σχέσεις μεταξύ των αναγνωστικών στρατηγικών που χρησιμοποιούν οι μαθητές των Ε' και Στ' τάξεων του ελληνικού δημοτικού σχολείου στη μητρική και ξένη γλώσσα. Το δείγμα αποτέλεσαν 455 μαθητές από δημοτικά σχολεία της Ανατολικής Θεσσαλονίκης και τα εργαλεία συλλογής των δεδομένων σε αυτή την ποσοτική έρευνα ήταν προσαρμοσμένα ερωτηματολόγια αναγνωστικών στρατηγικών, στη Γ1 το *Metacognitive Awareness of Reading Strategies Inventory (MARS)* των Mokhtari και Reichard (2002) και στη Γ2 το *Survey Of Reading Strategies (SORS)* των Sheorey και Mokhtari (2002). Παράλληλα χρησιμοποιήθηκαν τεστ κατανόησης κειμένων, το *TEST - A* των Παντελιάδου και Αντωνίου στη Γ1 και κείμενα του επιπέδου των μαθητών από το ΚΠΓ για τη Γ2. Σχηματίστηκαν με βάση την επίδοση στη Γ2 δύο ομάδες ελέγχου, οι ικανοί και οι λιγότερο ικανοί αναγνώστες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: οι μαθητές στο σύνολό τους χρησιμοποιούν περισσότερες στρατηγικές στη μητρική απ' ό,τι στην ξένη, οι στρατηγικές επίλυσης προβλήματος ήταν πρώτες στην προτίμηση και των δύο ομάδων ενώ ακολουθούσαν οι συνολικές και τελευταίες οι υποστηρικτικές στρατηγικές και ότι οι ικανοί αναγνώστες μεταφέρουν στρατηγικές από τη Γ1 στη Γ2 κάτι που δεν κάνουν οι λιγότερο ικανοί, επιβεβαιώνοντας έτσι την υπόθεση για το γλωσσολογικό κατώφλι στη Γ2.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αναγνωστικές στρατηγικές, αναγνωστική επίγνωση, αναγνωστικές δυσκολίες, μητρική γλώσσα, Αγγλική, ξένη γλώσσα, μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

*Η διερεύνηση της συναισθηματικής σκέψης των μαθητών
και η σύνδεσή της με τη λογική και τα συλλογικά αρχέτυπα
μέσα από τα παραμύθια και τις ζωγραφιές, με στόχο την αυτογνωσία,
την ενθάρρυνση των μαθητών, την κατανόηση των μαθηματικών
και την αλλαγή στάσης απέναντι τους*

Αλεξάνδρου Σμαρώ, ΕΜΕ ΡΟΔΟΠΗΣ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΑΥΤΗ εμπίπτει στον θεματικό άξονα της Εκπαιδευτικής Έρευνας. Έχει ως κίνητρο την αγωνία για τη διαμόρφωση μιας ενιαίας πρότασης για την αναβάθμιση της Εκπαίδευσης και στόχο την προσέγγιση της ολιστικής μάθησης στη διδακτική των μαθηματικών. Αρχικά συμμετείχα το 1996 σε ένα Πρόγραμμα «Ενισχυτικής διδασκαλίας» του Α.Π.Θ. Συναντιόμασταν με 20 μαθητές δυο ώρες κάθε Σάββατο για ένα χρόνο, με στόχο να διερευνήσουμε πώς οι μαθητές επεξεργάζονται τις μαθηματικές έννοιες σε σχέση με το παραμύθι, τη ζωγραφική και τη μουσική. Ακολούθησε ένα μη δομημένο ερωτηματολόγιο στους μαθητές. Επειδή οι αριθμοί δίνουν μόνο ποσοτικές πληροφορίες και χρειάζεται η ποιοτική διερεύνηση στις διαφορετικές απαντήσεις, γι' αυτό επέλεξα τη μεικτή έρευνα ως συνδυασμό ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης για να διαμορφώσω μια πιο ολοκληρωμένη αντίληψη. Στη συνέχεια προσπάθησα να εφαρμόσω κάποια συμπεράσματα στη διδασκαλία των μαθηματικών. Οι μαθητές ζωγράφισαν χριστουγεννιάτικες κάρτες, δημιούργησαν ζωγραφιές και έγραψαν καταπληκτικά παραμύθια και ποιήματα σε σχέση με τα μαθηματικά, με αποτέλεσμα να συγκεντρωθεί ένα πλούσιο υλικό. Στη συνέχεια διαμόρφωσα ένα μοντέλο βιωματικής διδασκαλίας των μαθηματικών και ως Σχολική σύμβουλος το παρουσιάζω σε διάφορα σχολεία με εποπτικό υλικό, παραμύθια και ζωγραφιές. Ακόμη, τους δίνω τη δυνατότητα να εκφράσουν προφορικά και γραπτά τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για τα μαθηματικά και τον εαυτό τους, και να ζωγραφίσουν. Ενισχύω την αυτοπεποίθησή τους και προσπαθώ να αλλάξουν στάση απέναντι στα μαθηματικά. Οι μαθητές ενθουσιάζονται και οι εκπαιδευτικοί ακούν διαφορετικές απόψεις των μαθητών και εισάγονται σε μια νέα αντίληψη της διδασκαλίας των μαθηματικών. Έτσι δημιουργήθηκε μια διαδικασία έρευνας, με συνέχεια, για τη διερεύνηση της «συναισθηματικής σκέψης» των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι οι περισσότεροι μαθητές που έχουν αναπτυγμένη τη λογικομαθηματική ικανότητα έχουν και τη γλωσσική ικανότητα, γιατί μπορούν να αποκωδικοποιούν τα σύμβολα. Ακόμη, ότι η ανάπτυξη της μαθηματικής σκέψης δεν οφείλεται μόνο στη νοημοσύνη ή σε μια έμφυτη κλίση στα μαθηματικά, αλλά σε περιβαλλοντικές αιτίες. Συμπερασματικά, είναι ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί η Παιδαγωγική και η Διδακτική των μαθηματικών σε αντιστοιχία με τις σημερινές ανάγκες των μαθητών. Ακόμη, να ενθαρρυνθούν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές για να πιστέψουν περισσότερο στις δυνατότητές τους να ενεργοποιηθούν στη διαδικασία της μάθησης, ώστε να εκφράσουν το δικό τους λόγο. Επιπλέον να υπάρχει μια αμφίδρομη συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, ώστε να διαμορφώνονται και σε πρώτο επίπεδο οι αποφάσεις και με αυτούς που εμπλέκονται στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ολιστική μάθηση, η λογική και συναισθηματική σκέψη, η έννοια του αριθμού, ζωγραφική και παραμύθι, λογικομαθηματική και γλωσσική ικανότητα

Διδακτική αξιοποίηση βιωματικών τεχνικών στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών

Αλμπανάκη Ξανθή, Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο Πανεπιστημίου Μακεδονίας

ΤΟ ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ μάθησης κατά τους Freire και Mezirow (C. Kelly, D. Kolb, 1997) είναι ο τρόπος με τον οποίο επεξεργαζόμαστε τα βιώματα των μαθητών και ο κριτικός συλλογισμός αυτών των βιωμάτων που αποτυπώνεται με το σχήμα του κύκλου (βιώματα-δράση-αντανάκλαση σε νέο συλλογισμό των βιωμάτων). Ο θεολόγος μπορεί να επιλέξει σήμερα από μία μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων και να τα εφαρμόσει ανάλογα και με τις εκπαιδευτικές ανάγκες. Η χρήση από τον εκπαιδευτικό βιωματικών δραστηριοτήτων αναπτύσσει δεξιότητες και στάσεις στους μαθητές, που θα ήταν πολύ δύσκολο να έρθουν στην επιφάνεια με την κλασική διδασκαλία ενώ δραστηριοποιεί την τάξη και αυξάνει την κατανόηση και τη χρονική διάρκεια της γνώσης (Αλμπανάκη, 2013). Η εισήγηση παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ετήσιας εφαρμογής εκπαιδευτικού project (2013-2014) σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο μάθημα των θρησκευτικών. Η διδασκαλία δομήθηκε κατά τη διάρκεια σε μεγάλο βαθμό πάνω σε βιωματικές δράσεις και τεχνικές. Μέσα από τη συγκεκριμένη δράση επιχειρήθηκε σύνδεση των γνώσεων και των δεξιοτήτων σύμφωνα με τη στοχοθεσία των Προγραμμάτων Σπουδών με βιωματικές τεχνικές. Πυλώνας για τη διεξαγωγή της έρευνας υπήρξε ένας εκπαιδευτικός προβληματισμός, ένα ερευνητικό ερώτημα: «Εάν η εφαρμογή βιωματικών δραστηριοτήτων στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών μπορεί να συντελέσει στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης των μαθητών και στην καλύτερη αφομοίωση των θρησκευτικών εννοιών». Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος. Διεξάχθηκαν συνεντεύξεις βασισμένες σε ημιδομημένες προσχεδιασμένες ερωτήσεις με δυνατότητα ελευθερίας συζήτησης και άλλων θεμάτων δια των οποίων συγκεντρώθηκε πραγματολογικό υλικό (Kvale, 1996). Η εφαρμογή των τεχνικών εκπαιδευτικού δράματος είναι ιδιαίτερα απαιτητική και κάποιες φορές αν δεν γίνει σωστή διαχείριση από τον εκπαιδευτικό μπορούν να μετατραπούν σε Αχίλλειο Πτέρνα της μαθησιακής διαδικασίας. Για τον λόγο αυτό απαιτούνται ευέλικτοι χειρισμοί και επικοινωνιακές ικανότητες καθώς και συνεχείς επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών σε βιωματικές τεχνικές ώστε να είναι δυνατή η εμπλοκή των εκπαιδευτικών σε παρόμοιες δράσεις η οποία και προϋποθέτει μία περαιτέρω επιμόρφωση στον τομέα της διδακτικής όλων των μαθημάτων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: βιωματικές τεχνικές, θρησκευτικά, ενσυναίσθηση

*Διδακτική Τοπικής Ιστορίας και Φιλαναγνωσία:
Το παράδειγμα προσέγγισης κειμένων με θέμα: «Κύπρος-Κως,
συγγενείς Ουρανόπετρες» στο Γυμνάσιο Κεφάλου της Κω*

Αμοιρίδου Μαρία, Δ.Ε. Δωδεκανήσου

ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ να διδάξουμε στο Γυμνάσιο την τοπική ιστορία με έναν ευχάριστο, ελκυστικό, ενδιαφέροντα, διαφορετικό τρόπο; Με έναν τρόπο που συνδυάζει για τους μαθητές και τις μαθήτριες τη φιλαναγνωσία με τη βιωματική εμπειρία της ιστορικής σύγκρισης, της δραματικής έκφρασης και τη διαθεματικότητα; Το ερώτημα έχει απασχολήσει τα τελευταία χρόνια τόσο εμάς, τους εκπαιδευτικούς στα Γυμνάσια, όσο και επιστήμονες-ερευνητές που ασχολούνται με θέματα εκπαίδευσης και διδακτικής στο πανεπιστήμιο. Μήπως αντί για το συνηθισμένο, αμιγώς ιστορικό κείμενο για ατομική ανάγνωση και αποστήθιση μπορούμε να προτείνουμε στους μαθητές και τις μαθήτριες ένα ιστορικό μυθιστόρημα για ομαδική μελέτη και έρευνα σε μια ομάδα φιλαναγνωσίας; Και, αν το μυθιστόρημα αυτό προσφέρει πέρα από ιστορικές πληροφορίες και πολλά άλλα στοιχεία που συνθέτουν τη «φυσιογνωμία» ενός τόπου; Αν βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να ανακαλύψουν και τη λογοτεχνία, την τοπολαλιά, την ανθρωπογεωγραφία και τη λαογραφία του τόπου αυτού; Αν τέλος, προσφέρει και την ευκαιρία για συγκριτική μελέτη και καταγραφή ομοιοτήτων και διαφορών με έναν άλλον τόπο που διέγραψε παράλληλη ιστορική πορεία με τον τόπο που μελετούμε; Στόχος της συγκεκριμένης διδακτικής προσέγγισης αποτελεί η κατανόηση της ιστορίας του νησιού της Κω από τους μαθητές και τις μαθήτριες και η συγκριτική μελέτη της με μια άλλη περιοχή της Μεσογείου την Κύπρο. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν τα στάδια διδακτικής προσέγγισης της ιστορίας του νησιού της Κω από τους μαθητές και τις μαθήτριες, ιδιαίτερα μέσα από την ομαδική μελέτη και σύγκριση με την σχεδόν παράλληλη τοπική ιστορία, γλώσσα, λογοτεχνία και λαογραφία της Κύπρου. Συγκεκριμένα με την ανάγνωση και την επεξεργασία από καθηγητή και μαθητές/τριες του ιστορικού μυθιστορήματος «Ουρανόπετρα» του Γιάννη Καλπούζου. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, ενώ η προσέγγιση των ιστορικών κειμένων στηρίχτηκε στη σύγκριση ιστορικών στοιχείων Κω-Κύπρου σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, στη διαθεματικότητα με τη συνδρομή και άλλων μαθημάτων, όπως της λογοτεχνίας, της μουσικής, της πληροφορικής, των καλλιτεχνικών και τέλος στην προσωπική έκφραση μέσα από τη δραματοποίηση, το χορό και το τραγούδι.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Φιλαναγνωσία, Διδακτική Τοπικής Ιστορίας, λογοτεχνία

*Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στο γυμνάσιο.
Η αξιοποίηση της Μουσικής στη διδασκαλία της Ιστορίας:
μια πρόταση διεπιστημονικής διδασκαλίας του ευρωπαϊκού μεσαίωνα*

Ανδρεαδέλλη Ελένη, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Καραμανέ Ευφημία, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ υποστηρίζεται ότι η διεπιστημονική διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων στο γυμνάσιο είναι εφικτή εντός των αναλυτικών προγραμμάτων και του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων. Παρουσιάζεται ένα σχέδιο παράλληλων διδασκαλιών με περιεχόμενα, από την «ύλη» της Ιστορίας το κεφάλαιο «Μεσαιωνική Ευρώπη» και από την «ύλη» της Μουσικής το κεφάλαιο «Ενωμένη Ευρώπη». Πρόκειται για διδασκαλίες που υλοποιήθηκαν εν παραλλήλω σε 50 μαθητές Γ' τάξης γυμνασίου της Θεσσαλονίκης, εντός του Ωρολογίου Προγράμματος των δύο μαθημάτων. Ο σχεδιασμός περιέλαβε το σύνολο των περιεχομένων των κεφαλαίων που προαναφέρθηκαν, στηρίχτηκε στις Θεμελιώδεις Έννοιες των ΔΕΠΠΣ και στις παιδαγωγικές αρχές της συμμετοχικής μάθησης, των συνεργατικών και βιωματικών μορφών διδασκαλίας. Επικεντρώθηκε στην επεξεργασία των ιστορικών φαινομένων μέσα από την ερμηνευτική ματιά, στη διασύνδεση των γεγονότων σε πολιτικό, στρατιωτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, με έμφαση στην κατανόηση της επίδρασης των γενικών ιστορικών γεγονότων στις διαφορετικές εκφάνσεις της καθημερινής ζωής, μια εκ των οποίων είναι η τέχνη και ειδικότερα η μουσική. Συνδέθηκε η αλλαγή του ρόλου της μουσικής και η εμφάνιση διαφορετικών μουσικών ειδών, με τους κοινωνικούς μετασχηματισμούς που έλαβαν χώρα στις διάρκειες των χιλιών αυτών χρόνων. Οι διδασκαλίες της ιστορίας δομήθηκαν με βάση τη συνεργατική μάθηση και την ομαδική διδασκαλία με τη χρήση πηγών ως παράλληλου διδακτικού υλικού και την αξιοποίηση της διδακτικής τεχνικής του παιχνιδιού ρόλων. Ως προς το μάθημα της μουσικής, ενσωματώθηκαν δραστηριότητες ενεργητικής μουσικής ακρόασης μέσω χαρτών ακρόασης και μουσικής δημιουργίας. Εμβόλιμα των διδασκαλιών χρησιμοποιήθηκαν φύλλα εργασίας εμπέδωση ενώ καθ' όλη τη διάρκεια συμπληρώθηκαν φύλλα παρατήρησης από τους διδάσκοντες. Το όλο εγχείρημα αξιολογήθηκε με φύλλα αξιολόγησης μαθητών από όπου προέκυψε πως η διεπιστημονική διδασκαλία των συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων ενισχύει την κατανόηση και τη σύνδεση των ιστορικών γεγονότων με την διαφορετικές πλευρές της ζωής και βοηθάει στη διαμόρφωση συνολικής εικόνας για τις κοινωνίες του παρελθόντος. Επιπλέον, η ομαδική εργασία και η βιωματική διάσταση στη διδασκαλία ενισχύουν το ενδιαφέρον, το κίνητρο για ενασχόληση και αποτελεσματική εργασία και τέλος την ικανοποίηση από τέτοιες μαθησιακές διαδικασίες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διεπιστημονικότητα, ιστορική και μουσική αγωγή, πρόταση διδασκαλίας

Σχεδιασμός διδακτικής ενότητας για «το παιχνίδι» στο πλαίσιο της λογοτεχνικής εκπαίδευσης

Αποστολίδου Μαρία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Θεοχαρίδου Καλλιόπη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Μαρτζιβάνου Άννα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τσιρώνη Παναγιώτα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΣΥΜΦΩΝΑ με τον Vygotsky το παιχνίδι διαδραματίζει αναπτυξιακό ρόλο στη ζωή του παιδιού καθώς συμβάλλει στην καλλιέργεια της προσωπικότητάς του. Τα παιδιά ανακαλύπτουν τον εαυτό τους και μαθαίνουν βασικές κοινωνικές δεξιότητες δομώντας έτσι την ταυτότητά τους. Η παρούσα εισήγηση αποτελεί ένα διδακτικό σενάριο που απευθύνεται στους μαθητές της ΣΤ΄ Δημοτικού και έχει ως θέμα «Το παιχνίδι», το οποίο προσεγγίζεται μέσω λογοτεχνικών κειμένων. Η διδακτική ενότητα οργανώνεται με τη μέθοδο project, έχει διάρκεια 22 ωρών και αποτελείται από τρεις φάσεις. Τα παιδιά εργάζονται τόσο ατομικά όσο και ομαδικά, ενώ ο δάσκαλος αναλαμβάνει το ρόλο του καθοδηγητή. Στόχοι της ενότητας είναι τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με διαφορετικά κειμενικά είδη, να γνωρίσουν τα είδη των παιχνιδιών και τα χαρακτηριστικά τους, να κατανοήσουν τις λειτουργίες του παιχνιδιού και να συνδέσουν το παιχνίδι με τις διάφορες πτυχές της ζωής τους. Στην Α΄ φάση «Πριν από την ανάγνωση» επιχειρείται η εξοικείωση των παιδιών με το θέμα μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων και προκύπτουν οι θεματικές ενότητες με τις οποίες θα ασχοληθούν στην επόμενη φάση. Η Β΄ φάση «Κατά την ανάγνωση» αποτελείται από τρεις υποενότητες στις οποίες χρησιμοποιούνται τόσο αποσπάσματα από λογοτεχνικά βιβλία όσο και ολόκληρα μυθιστορήματα. Στην πρώτη υποενότητα τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες ασχολούνται με τα είδη του παιχνιδιού, στη δεύτερη με τις λειτουργίες του και στην τρίτη γίνεται η σύνδεσή του με διάφορες πτυχές της ζωής. Στη Γ΄ φάση «Μετά την ανάγνωση» πραγματοποιείται μια εκδήλωση, η οποία αποτελεί το τελικό προϊόν του project. Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να προετοιμάσει ένα μέρος της. Η πρώτη ομάδα ασχολείται με την κατασκευή προσκλήσεων, αφισών και προγραμμάτων, η δεύτερη με τη σύνθεση περιοδικού, η τρίτη με τη δημιουργία ενός βίντεο και η τέταρτη με την οργάνωση έκθεσης παιχνιδιών και φωτογραφιών. Η αξία της παρούσας ενότητας έγκειται στο γεγονός ότι μέσω των παραπάνω δραστηριοτήτων επιδιώκεται η ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, καθώς οι στόχοι της είναι γνωστικοί, συναισθηματικοί και ψυχοκινητικοί. Επίσης, επιδιώκεται η εξοικείωση των παιδιών με τη χρήση των ΤΠΕ. Έτσι, το μαθησιακό περιβάλλον οργανώνεται με τέτοιον τρόπο, ώστε να μπορέσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες να αλληλεπιδράσουν μέσω της ενεργητικής τους συμμετοχής και να αυτενεργήσουν κατακτώντας τη γνώση βιωματικά.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: project, διδακτικό σενάριο ΣΤ΄ Δημοτικού, παιχνίδι, λογοτεχνικά κείμενα

*Οι «Ηπειροι» της Δημιουργικής Γραφής
ή αλλιώς πες το όπως ένας ράπερ: Ασι-Αφρ-Αμε-Αντ-Ευρ-Ωκε*

Βαϊτσάκης Αθανάσιος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ συνιστούν τον ακρογωνιαίο λίθο του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε αναπτυσσόμενης χώρας. Περιγράφουν αναλυτικά, αλλά και με τη μορφή διαγραμμάτων τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας του κάθε μαθήματος που διδάσκεται στα σχολεία, σύμφωνα με τους οποίους ο εκπαιδευτικός της τάξης σχεδιάζει και υλοποιεί τη διδασκαλία του, έτσι ώστε να επιτευχθούν τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Διεθνώς, αλλά και στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, τα τελευταία χρόνια καταβάλλονται διαρκείς προσπάθειες ώστε να αρθούν οι χωροχρονικές δεσμεύσεις που επιβάλλουν τα Αναλυτικά Προγράμματα και ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να συνδράμει στο εκπαιδευτικό έργο του δασκάλου στη διαχείριση της διδασκαλίας του μαθήματος της Γεωγραφίας σε μαθητές της ΣΤ' τάξης του Δημοτικού και συγκεκριμένα στην ενότητα Δ' που αναφέρεται στις «Ηπείρους». Για τον λόγο αυτό, κατασκευάσαμε ένα λογισμικό με θέμα τις «Ηπείρους» καλύπτοντας μεγάλο τμήμα της διδακτέας ύλης όπως αυτή παρουσιάζεται με διαγραμματικό τρόπο στο ΑΠΣ (Γεωλογίας-Γεωγραφίας) (ΦΕΚ 304/13-03-03 Τεύχος Β'). Στη δημιουργία του αντίστοιχου λογισμικού προγράμματος επιδιώξαμε τη συμβολή της λογικής που διέπει το γνωστικό αντικείμενο της «Δημιουργικής Γραφής», η οποία προάγει τη δημιουργικότητα του μαθητή, ενώ ταυτόχρονα τον εισάγει σε μία λογική αρμονικής σύζευξης καινοτόμων εφαρμογών και παραγωγής γραπτού κειμένου. Ειδικότερα, το λογισμικό περιλαμβάνει χρήσιμες πληροφορίες για κάθε Ήπειρο (πληθυσμό, γλώσσα, χλωρίδα και πανίδα, φυλές, κράτη, μνημεία) και συνοδεύεται από ξεχωριστά φύλλα εργασίας με τα οποία οι μαθητές ωθούνται να ξεδιπλώσουν τις δημιουργικές τους ικανότητες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αναλυτικά προγράμματα, Διδακτική, Δημιουργική γραφή, Γεωγραφία

*Δεξιότητες κατανόησης ελλιπούς κειμένου και στίξης άστικτου κειμένου
σε μαθητές Ε' και Στ' τάξεων δημοτικού σχολείου*

Βάμβουκα Ιωάννα, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ των φράσεων και των κειμένων απαιτεί, εκτός από τη γνώση του νοήματος των λέξεών τους, την ικανότητα επεξεργασίας των υποκείμενων σχέσεων μεταξύ των προτάσεων, των φράσεων και των μερών του κειμένου. Οι σχέσεις αυτές δηλώνονται με τη μορφοσύνταξη των λέξεων, τη χρησιμοποίηση λειτουργικών λέξεων και των σημείων στίξης. Η σύλληψη των σχέσεων αυτών επιτρέπει στον αναγνώστη να περνά από την επιφανειακή στη βαθιά δομή της φράσης και, κατ' επέκταση, στην κατανόηση του κειμένου. Στην παρούσα με-

λέτη εξετάζουμε τις σχέσεις μεταξύ των δεξιοτήτων κατανόησης και στίξης κειμένων σε μαθητές Ε' και Στ' τάξης δημοτικού. Αρχικά, προσδιορίζεται το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου στίξη γενικά και του γραπτού λόγου ειδικότερα και καταδεικνύεται η χρησιμότητά της για την ανάγνωση και την κατανόηση κειμένων. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο σκοπός της μελέτης μας, διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα και προσδιορίζεται το δείγμα της έρευνάς μας (300 μαθητές Ε' και Στ' δημοτικού). Για τη συλλογή των αναγκαίων ερευνητικών πληροφοριών χρησιμοποιήθηκε η τεχνική συμπλήρωσης ελλιπών κειμένων (για την αξιολόγηση της δεξιότητας κατανόησης κειμένων) και η τεχνική στίξης άστικτων κειμένων (για την αξιολόγηση της γνώσης και χρήσης των σημείων στίξης). Η προσέγγισή μας είναι συγχρονική γενετική και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: α) Τα υποκείμενα του δείγματος έχουν σε ικανοποιητικό βαθμό ανεπτυγμένη τη δεξιότητα κατανόησης κειμένων, αλλά σε χαμηλό βαθμό τη δεξιότητα στίξης άστικτων κειμένων τόσο με κενά διαστήματα μεταξύ των λέξεών τους όσο και χωρίς κενά διαστήματα. β) Οι δεξιότητες κατανόησης και στίξης βελτιώνονται από την Ε' προς τη Στ' τάξη, χωρίς αυτή η βελτίωση να είναι ουσιαστική και σημαντική. Αντίθετα, οι δεξιότητες αυτές φαίνεται να είναι περισσότερο ανεπτυγμένες στα κορίτσια παρά στα αγόρια. γ) Μεταξύ των δεξιοτήτων κατανόησης κειμένου και στίξης γραπτών κειμένων ενυπάρχουν ισχυρές λειτουργικές και αμοιβαίες σχέσεις. δ) Οι μαθητές του δείγματος δεν γνωρίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τα σημεία στίξης, τη λειτουργική αξία τους και συχνά τα χρησιμοποιούν με ακατάλληλο τρόπο. Εμφανίζουν, επίσης, σημαντικές αδυναμίες στο χωρισμό του κειμένου σε παραγράφους και στη χρήση κεφαλαίων γραμμάτων. Τέλος, διατυπώνονται προτάσεις για την παγίωση της γνώσης και τη σωστή εφαρμογή των σημείων στίξης κατά την παραγωγή τους από μαθητές και για τη διδασκαλία τους από τους εκπαιδευτικούς.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κατανόηση κειμένου, σημεία στίξης, χρήση σημείων στίξης, διδασκαλία σημείων στίξης

Κίνητρα και στρατηγικές εκμάθησης της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας: Ατομικές διαφορές μεταξύ μαθητών Β/θμιας Εκπ/σης

Βάσιου Αικατερίνη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δράμαλη Ελισάβετ, Β/θμια Εκπ/ση Πέλλας
Βάσσου Βασιλεία, Εκπαιδευτικός

ΠΩΣ ΣΥΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ οι στρατηγικές εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας με τα κίνητρα των μαθητών; Οι στρατηγικές μάθησης μιας ξένης γλώσσας ορίζονται ως οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι μαθητές για να βελτιώσουν τη διαδικασία ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους για την εκμάθησή της (Oxford, 1990). Από τις θεωρίες των κινήτρων οι στόχοι επίτευξης ορίζονται ως οι σκοποί των μαθητών σε σχέση με την επιτυχία τους στο μαθησιακό περιβάλλον και διακρίνονται σε στόχους μάθησης, στόχους προσέγγισης και στόχους αποφυγής της επίδοσης (Anderman & Midgley 2002), ενώ οι αντιλήψεις αυτοαποτελεσματικότητας ορίζονται ως οι ατομικές κρίσεις των μαθητών για τις ικανότητές τους να πετύχουν έναν ειδικό στόχο (Bandura, 1986· Dweck & Leggett, 1988). Η παρούσα έρευνα εξε-

τάζει πώς οι στόχοι επίτευξης και οι αντιλήψεις αυτοαποτελεσματικότητας των μαθητών συσχετίζονται με τις στρατηγικές που εφαρμόζουν για την εκμάθηση της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας και αν υπάρχουν διαφορές ως προς το φύλο και την ηλικία σε αυτές τις μεταβλητές. Στην έρευνα συμμετείχαν 150 μαθητές Β/θμιας Εκπ/σης, που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς: α) Personal Achievement Goal Orientations (Midgley, et al., 1997), β) A manual for the Use of the Motivation Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ, Pintrich et al., 1991) και γ) Strategy Inventory for Language Learning (SILL, Oxford, 1990). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όσο περισσότερο προσανατολισμένοι στη μάθηση ήταν οι μαθητές, τόσο περισσότερες στρατηγικές μάθησης χρησιμοποιούσαν για την εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας. Επίσης, τα κορίτσια χρησιμοποιούσαν περισσότερες στρατηγικές μάθησης και ήταν περισσότερο προσανατολισμένα στη μάθηση από τα αγόρια. Τέλος, οι μικρότεροι σε ηλικία μαθητές είχαν υψηλότερες αντιλήψεις αυτοαποτελεσματικότητας από τους μεγαλύτερους συμμαθητές τους. Τα αποτελέσματα αυτά καταδεικνύουν τη σημασία της μελέτης των κινήτρων των μαθητών στη διαδικασία εκμάθησης της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας.

*Διαθεματική προσέγγιση κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
με διερευνητική δραματοποίηση: Το παράδειγμα του έργου
του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη: «το Χριστόψωμο»*

Βαχάρογλου Ευστράτιος, Φιλοσοφική Σχολή Α.Π.Θ.
Μπουνόβας Ιωάννης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ του προγράμματος αιεφόρου σχολείου για το σχολικό έτος 2011-2012 καθώς και με την αφορμή των 100 χρόνων από τον θάνατό του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη το 2011 οι μαθητές και οι μαθήτριες του Γυμνασίου Κεφάλου στην Κω αποφάσισαν να εντάξουν στις δραστηριότητες του προγράμματος την ενασχόλησή τους με κείμενα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και πιο συγκεκριμένα με το έργο του: «Το Χριστόψωμο» και τη θεατρική δραματοποίησή του στο πλαίσιο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Εφαρμόστηκε από τους εκπαιδευτικούς της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και των Θρησκευτικών μία μέθοδος που συνδύασε την κλασική κειμενοκεντρική προσέγγιση του κειμένου μέσα από τις λογοτεχνικές επιρροές της εποχής, τα ήθη και έθιμα που παισιώνουν τη γιορτή των Χριστουγέννων, και την ανάλυση λόγου με τελική εφαρμογή τη θεατρική παρουσίαση του έργου. Ένας από τους στόχους της μεθόδου αυτής αποτέλεσε η βιωματική προσέγγιση και προσωπική ερμηνεία ηθογραφικών κειμένων από τους μαθητές και τις μαθήτριες. Οι μαθητές και οι μαθήτριες εργάστηκαν κατά ομάδες στα διάφορα θέματα, ενώ οι συναντήσεις εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών γίνονταν στο σχολείο εκτός του σχολικού ωραρίου για δύο ώρες την εβδομάδα επί περίπου τρεις μήνες. Στηριζόμενοι σε θεατροπαιδαγωγικές μεθόδους (όπως η διερευνητική δραματοποίηση), που προωθούν τη συλλογική συνείδηση και τη δημιουργική πράξη, οι μαθητές και οι μαθήτριες εμπλέκονται βιωματικά με το κείμενο του Α. Παπαδιαμάντη και επιθυμούν με θάρρος να το ερμηνεύσουν έπειτα από την επεξεργασία και ανάλυση του κειμένου που προηγήθηκε. Η απόδοση του κειμένου από τους μαθητές και τις μαθήτριες με διερευνητική δραμα-

τοποίηση πραγματοποιήθηκε αφού πρώτα οι εκπαιδευτικοί προχώρησαν σε σεμινάριο σχετικό με το θέατρο, με στόχο την εξοικείωση των μαθητών/τριών σε δραματικές τεχνικές. Οι εκπαιδευτικοί με τον συγκεκριμένο τρόπο προσέγγισης του κειμένου του Α. Παπαδιαμάντη προέτρεψαν τους μαθητές και τις μαθήτριες να εργαστούν όχι μόνο ομαδικά στις επιμέρους θεματικές ενότητες προσέγγισης του κειμένου αλλά και να πάρουν πρωτοβουλίες κατά τη διερευνητική δραματοποίηση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διαθεματική προσέγγιση, διερευνητική δραματοποίηση, λογοτεχνία

Η υλοποίηση δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής ως παράγοντας ανάπτυξης των συγγραφικών δεξιοτήτων μαθητών/τριών και βελτίωσης των κειμένων τους ως προς τα δημιουργικά χαρακτηριστικά

Γρόσδος Σταύρος, Παιδαγωγική Σχολή Α.Π.Θ.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ της εισήγησης περιλαμβάνει απόσπασμα ερευνητικής μελέτης, με τη μορφή έρευνας δράσης, στην οποία βασική επιδίωξη του ερευνητή ήταν η υλοποίηση μιας διδακτικής πρότασης (σειρά διδασκαλιών), με την εφαρμογή δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής σε σχολικές τάξεις του δημοτικού σχολείου, με εμπλοκή των εννοιών της δημιουργικής γραφής και του οπτικοακουστικού γραμματισμού. Ως προς τη συλλογή δεδομένων επιλέχθηκε η πολυμεθοδική προσέγγιση βάσει τριών συνολικά παρεμβάσεων: (α) Δομημένη συνέντευξη/έρευνα με ερωτηματολόγιο, (β) Εστιασμένη ημιδομημένη προφορική συνέντευξη και (γ) Επίσκεψη/Παρατήρηση από τον ερευνητή στους χώρους εφαρμογής της διδακτικής παρέμβασης (παρακολούθηση διδασκαλιών, συζήτηση με εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες). Επιπλέον, για την αξιολόγηση από τους εκπαιδευτικούς των γραπτών ανταποκρίσεων των μαθητών/τριών σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής δημιουργήθηκε από τον ερευνητή ένα μεθοδολογικό εργαλείο, ένα μοντέλο αξιολόγησης των γραπτών με συγκεκριμένους δείκτες αξιολόγησης, με σύζευξη στοιχείων από τις θεωρίες της αφήγησης και τις θεωρίες δημιουργικότητας. Τα ερευνητικά δεδομένα επιτρέπουν να συμπεράνουμε ότι εμφανίζεται με θετικό πρόσημο ο δείκτης αξιολόγησης του βαθμού βελτίωσης των κειμένων που παράγουν οι μαθητές/τριες, ως προς τα δημιουργικά τους χαρακτηριστικά, με τη χρήση τεχνικών δημιουργικής γραφής, σε σύγκριση με τα κείμενα που παράγουν στη γλωσσική διδασκαλία. Ο βαθμός βελτίωσης των κειμένων των μαθητών/τριών εμφανίζεται θετικότερος στον δείκτη της φαντασίας. Ωστόσο, βελτίωση των κειμένων καταγράφεται και στις τρεις κατηγορίες αξιολόγησης: οργάνωση κειμένου, πρωτοτυπία, φαντασία. Οι τρεις μορφές του διδακτικού υλικού (ζωγραφικά έργα, εικονογραφήσεις των λογοτεχνικών βιβλίων και κινηματογραφικές εικόνες) αποδείχθηκαν εξίσου αποτελεσματικές στην παραγωγή ιδεών, γεγονός που επιτρέπει (ή επιβάλλει) την χρήση ποικίλου εικονικού υλικού με διαφορετική μορφή. Οι μαθητές/τριες με χαμηλές συγγραφικές δεξιότητες ενώ εκδηλώνουν ενδιαφέρον, ενθουσιώδη συμμετοχή στις συζητήσεις, αποκλίνουσα στάση (φαντασία) και παράγουν πολλές και πρωτότυπες ιδέες, εμφανίζουν αδυναμία στην οργάνωση, μεταφορά και αποτύπωση των προφο-

ρικών ιδεών τους σε γραπτό λόγο. Με αφορμή και την παραπάνω διαπίστωση, δηλαδή τις διαφορές ανάμεσα στην προφορική και στη γραπτή έκφραση των μαθητών/τριών ως προς την παραγωγή ιδεών, προκύπτει προς διερεύνηση το ζήτημα της σχέσης δημιουργικής γραφής και γλωσσικής διδασκαλίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: δημιουργική γραφή, οπτικοακουστικός γραμματισμός, δεξιότητες παραγωγής λόγου, αξιολόγηση κειμένων

*«Το θαύμα των Ελλήνων ταξιδεύει στον κόσμο»:
μια πρόταση διαθεματικής διδασκαλίας στο 1ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας*

Δελιόπουλος Γεώργιος, Γυμνάσιο Περδίκια
Καρατζά-Σαουλίδου Καλλιόπη, 1ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας
Αλωπούση Ειρήνη, 1ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας
Αντύπα Δωροθέα, 1ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας

Το 1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ συμμετέχει εδώ και δύο χρόνια στην πιλοτική εφαρμογή των νέων προγραμμάτων σπουδών, τα οποία στοχεύουν στην κατανόηση βασικών εννοιών και στην εφαρμογή γνωστικών στρατηγικών ανάλυσης και αξιολόγησης των γνώσεων (διαδικαστική γνώση), ενώ προτείνουν διαφοροποιημένες, ομαδοσυνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές, όπως τη διαθεματική διδασκαλία. Το 1ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας οργάνωσε συστηματικά διαθεματικές διδασκαλίες το σχολικό έτος 2012-2013. Η συγκεκριμένη διαθεματική έχει ως θέμα ορισμένα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα των αρχαίων Ελλήνων, τα οποία μέσα από τις μετακινήσεις τους «ταξίδεψαν» και επηρέασαν και τον υπόλοιπο δυτικό κόσμο. Η συγκεκριμένη διαθεματική είχε ως στόχο να μελετήσουν οι μαθητές ορισμένα επιτεύγματα των αρχαίων Ελλήνων και την παγκόσμια απήχυσή τους, να συνειδητοποιήσουν ένα μέρος της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς τους, να καλλιεργήσουν τις δεξιότητες της συνεργατικής έρευνας, της συνδυαστικής σκέψης, της κριτικής επιλογής και της σύνθεσης του υλικού και τέλος, να μπορούν να αυτοαξιολογηθούν ως προς τον βαθμό επίτευξης των στόχων τους και την ποιότητα της συνεργασίας τους. Η διαθεματική πραγματοποιήθηκε στη σχολική βιβλιοθήκη με ένα τμήμα της Α΄ τάξης. Οι μαθητές προσέγγισαν το θέμα υπό το πρίσμα πέντε μαθημάτων: της Ιστορίας, της Νεοελληνικής Γλώσσας, της Λογοτεχνίας, της Γεωγραφίας και των Γαλλικών. Τα φύλλα εργασίας περιλάμβαναν μια ποικιλία δραστηριοτήτων και ερωτημάτων, ορισμένα από τα οποία απαιτούσαν βιβλιογραφική έρευνα, άλλα ηλεκτρονική αναζήτηση και κάποια τη δημιουργία κατασκευής. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε πέντε ομάδες, είδαν την πρώτη ώρα ένα σχετικό ντοκιμαντέρ και στη συνέχεια είχαν στη διάθεση τους ένα συνεχόμενο δώρο για να εργαστούν αρχικά κάθε ομάδα ξεχωριστά πάνω στα φύλλα εργασίας ενός μαθήματος και στη συνέχεια να τα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης. Μετά το τέλος της διδασκαλίας συμπλήρωσαν και ένα φύλλο αξιολόγησης. Συνοψίζοντας, οι διδακτικοί στόχοι της διαθεματικής επιτεύχθηκαν, ενώ οι μαθητές απέκτησαν με ευχάριστο τρόπο νέες δεξιότητες και γνώσεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαθεματική διδασκαλία, Πιλοτικό Γυμνάσιο, αρχαίοι Έλληνες, επιστήμη, ταξίδια

Στερεότυπα στην Παιδική Λογοτεχνία. Το αμφιλεγόμενο πρόσωπο του λύκου

Δήμου Ευφροσύνη, Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη

«**Η ΞΑΦΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ** του λύκου είναι πιο δυνατή και πιο αποτελεσματική από οποιαδήποτε άλλη περιγραφή», γράφει η γαλλίδα συγγραφέας Anne-Marie Garat (Garat Anne-Marie, 2004). Η έρευνά μου σχετίζεται με το «αμφιλεγόμενο» πρόσωπο του λύκου στη σύγχρονη παιδική λογοτεχνία σε συνδυασμό με τα στερεότυπα που φέρει. Το corpus μου αποτελείται από τέσσερα γαλλικά παιδικά βιβλία (albums) που είχαν ως κεντρικό ήρωα τον λύκο. Σκοπός της έρευνάς μου είναι η απάντηση στα ερωτήματα: «Θα μπορούσε ένας κλασικός ήρωας με αμφιλεγόμενο προφίλ, όπως παρουσιάζεται ο λύκος στα σύγχρονα παιδικά αναγνώσματα, να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη στα παιδιά; Μήπως τα στερεότυπα σε ορισμένες περιπτώσεις λειτουργούν ως «ασπίδες προστασίας» για τα παιδιά; Το στερεότυπο του «κακού λύκου», είναι συχνά ανακριβές, δύσκολα όμως αλλάζει διότι κρύβει ίσως μια αλήθεια. Ο λύκος είναι ένα σαρκοφάγο ζώο και όταν πεινάει, φάχνει για θήραμα. Τις τελευταίες δεκαετίες υπάρχει μία τάση ανατροπής αυτού του στερεότυπου. Υπάρχουν παιδικά βιβλία, όπου ο λύκος παρουσιάζεται ως «καλός». Υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί το στερεότυπο του «καλού λύκου». Ο άνθρωπος, από το Μεσαίωνα κυρίως, ζει με τον φόβο του λύκου. Ίσως αυτήν την εποχή υπήρξε μια αύξηση του αριθμού των λύκων. Τα γεγονότα αυτά με τους λύκους έγιναν μύθοι που μεταφέρονταν από γενιά σε γενιά. Συγγραφείς όπως ο Charles Perrault, οι αδελφοί Grimm, ο Alfonse Daudet δημιούργησαν συλλογές στις οποίες ο λύκος είχε στιγματιστεί αρνητικά. Σύγχρονοι συγγραφείς, όπως ο Βέλγος Rascal, δεν έχουν την πρόθεση να πουν ψέματα στα παιδιά. Θέλουν να βλέπουν την πραγματικότητα καλλιεργώντας την αμφιβολία. Έτσι, τα παιδιά μαθαίνουν να εμπιστεύονται την δική τους κρίση. Τέλος, η συγκεκριμένη έρευνα βασίστηκε στη μελέτη και της εικονογράφησης συγκεκριμένων γαλλικών παιδικών βιβλίων. Η εικόνα στο παιδικό βιβλίο δραματίζει σημαντικό ρόλο. Τα παιδιά διαβάζοντας από τις εικόνες ολόκληρη την ιστορία, ψυχογραφούν τους ήρωες και αντιλαμβάνονται τα συναισθήματα των προσώπων καλλιεργώντας βασικές δεξιότητες, όπως η ενσυναίσθηση. Το παιδί παρατηρώντας την εικόνα, γνωρίζει τη ζωή.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Παιδική Λογοτεχνία, αμφιλεγόμενο πρόσωπο, στερεότυπα, εικονογράφηση, κριτική σκέψη, ενσυναίσθηση.

*Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του νέου νομοθετικού πλαισίου
στη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης και ως Ξένης.
Η περίπτωση της Σουηδίας*

Δήμου Πασχάλης, ΠΤΔΕ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΜΕΛΕΤΗ διερευνώνται τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του νέου νομοθετικού πλαισίου στην οργάνωση και ανάπτυξη του πλαισίου μέσα στο οποίο καλλιεργείται και διδάσκεται η Ελληνική Γλώσσα ως δεύτερη ή ξένη στη Σουηδία. Το συγκεκριμένο θέμα βρίσκεται στην επικαιρότητα εξαιτίας των παγκόσμιων οικονομικών, πολιτικών, πολιτισμικών και γεωπολιτικών ανακατατάξεων που συντελούνται αλλά και στις αλλαγές των συνθηκών που επικρατούν στις ανά τον κόσμο ελληνικές παροικίες, στοιχεία, που οφείλονται στις διαφοροποιήσεις των κοινωνικοπολιτικών και ιδιαίτερα των γλωσσικών προοπτικών που διαμορφώνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η κλασική ιστορική μέθοδος. Σύμφωνα μ' αυτήν έγινε η έρευνα των πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, οι οποίες συγκεντρώθηκαν και ελέγχθηκαν για την αξιοπιστία τους. Τα γεγονότα παρουσιάζονται κατά χρονολογική σειρά και αναλύονται σε συνάρτηση με τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές που συνετέλεσαν στην επίταση ή την επιβράδυνση της εκπαιδευτικής προσπάθειας στη συγκεκριμένη περιοχή της θεματικής παρουσιάζοντας την εξέλιξη των τελευταίων 50 χρόνων ύπαρξης της Ελληνικής παροικίας στη Σουηδία. Χρησιμοποιήθηκαν, ακόμη, ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια αποτίμησης της εκπαιδευτικής δράσης κι εξέλιξης, πίνακες και στατιστικά δεδομένα για την εξαγωγή πιο σφαιρικών συμπερασμάτων. Η ανίχνευση της διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα σε ορατές και βαθιές αιτίες καθόρισε, εξάλλου, την ερμηνεία ορισμένων γεγονότων και εξελίξεων. Εξετάστηκαν επίσης και οι οικονομικές συνθήκες που ισχύουν για την επίτευξη των στοχεύσεων, εθνικών, κοινωνικών, επαγγελματικών, ηθικών και πολιτισμικών, όπως επίσης και το αναλυτικό πρόγραμμα (läroplan) σχετικά με την αντιμετώπιση της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας των Ελλήνων μεταναστών στη Σουηδία. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η απεικόνιση των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του νέου νομοθετικού πλαισίου στη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης και ως Ξένης στη Σουηδία .

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ομογένεια, δημοτική γλώσσα, γλωσσικό ιδίωμα, μετανάστευση

*Η διδασκαλία του ναζιστικού φαινομένου
μέσω της κριτικής προσέγγισης του Ολοκαυτώματος*

Ελευθερίου Πολυξένη, Α.Π.Θ.

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ του Ολοκαυτώματος –ενός θέματος που άπτεται της ιστορίας, της μνήμης και της ταυτότητας– υπακούει σε μία παιδαγωγική λογική η οποία βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με τους πρωτεύοντες γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας της Ιστορίας, που αφορούν στην πολιτική κοινωνικοποίηση, την ενδυνά-

μωση της δημοκρατικής συνείδησης, την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Οι παιδαγωγικές δράσεις για τη διδασκαλία του Ολοκαυτώματος καθίστανται αποτελεσματικές μόνο με την προϋπόθεση ότι αποσκοπούν στην ηθική προσέγγιση του τραύματος μέσω μίας εξισορροπητικής σύνδεσης των βιωμάτων, των τραυμάτων, των συναισθημάτων και της απαίτησης για δικαιοσύνη. Το ζητούμενο είναι μία κριτικά συναισθηματική παιδαγωγική δράση που θα στοχεύει στην κατανόηση της διαφορετικής οπτικής, την οποία έχουν όσα άτομα ζουν σε κοινωνίες που έχουν βιώσει κάποιο ιστορικό τραύμα. Για τον λόγο αυτό, η ηγεμονική κουλτούρα της διατήρησης και της ενίσχυσης συλλογικών ταυτοτήτων πρέπει να αμφισβητείται μέσω της αξιοποίησης της λεγόμενης «επικίνδυνης μνήμης», με στόχο το μετασχηματισμό των ταυτοτήτων. Η αποδόμηση της εθνικής οπτικής – με τις στρεβλώσεις και τις αποσιωπήσεις που υπηρετούν την κυρίαρχη ιδεολογία και οδηγούν τους μαθητές στην ιδεολογική χειραγώγηση, αδιαφορώντας για τη συγκρότηση της ιστορικής αλήθειας – έχει ως απώτερο σκοπό να προκαλέσει «γνωστική σύγκρουση» στους μαθητές με την ανασκευή της προηγούμενης γνώσης τους για τα γεγονότα του Ολοκαυτώματος και ως επακόλουθο τον «ιστορικό γραμματισμό» (historical literacy). Η παρούσα εισήγηση θα έχει ως αντικείμενο εξέτασης τη Διδακτική της Ιστορίας ως διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης, αλλά και ως γνωστικό πεδίο και διακύβευμα (Κόκκινος, 2003: 104-110). Αναντίρρητα, θα εξεταστούν διδακτικά μοντέλα και μαθησιακές πρακτικές, τα οποία θα υλοποιηθούν στο επίπεδο της διδακτικής πράξης. Εντούτοις, το Ολοκαύτωμα επιλέχθηκε ως ένα επίμαχο τραυματικό γεγονός και για να αναδειχθεί η σχέση της ιστορίας με τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς συγκρότησης της ιστορικής κουλτούρας και συνείδησης και της οικοδόμησης κριτικού νου, γνώρισμα του σκεπτόμενου και δημοκρατικού πολίτη (Μαυροσκούφης: 2005: 8).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδακτική Ιστορίας, συγκρουσιακά θέματα, Διδακτική για θέματα καταστροφών, γνωστική σύγκρουση, ενσυναίσθηση, τραυματική μνήμη, Ολοκαύτωμα.

*Μια διαθεματική και διεπιστημονική διδακτική δράση
με τίτλο «Όταν ο Αριστοτέλης συναντά τον Χριστό»
στο πλαίσιο της Διδακτικής Μεθοδολογίας*

Ζαφειρίου Μαρία, Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Μυτιλήνης

Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΓΓΛΗ δράση στηρίχθηκε θεωρητικά και δομικά στις παιδαγωγικές θεωρίες του 20ού αι. τόσο του μιχεβιορισμού όσο και των πιο πρόσφατων χρονικά, του γνωστικισμού και της κοινωνικοπολιτισμικής προσέγγισης της μάθησης. Η συγκεκριμένη διδασκαλία ακολούθησε ως προς την επιτελεσματικότητα της τη στοχοθεσία του μοντέλου του ρόμβου. Σκοπός της διδασκαλίας στάθηκε η ανάδειξη της αριστοτελικής θεωρίας περί ηθικής αρετής και της πραγμάτωσης αυτής μέσα στην κοινωνία. Ως επιμέρους στόχοι τέθηκαν α) ο προβληματισμός των μαθητών γύρω από τις έννοιες της αριστοτελικής ηθικής και της χριστιανικής ηθικής διαθεματικά αναπτύσσοντας τη δική τους σκέψη ατομικά και ομαδοσυνεργατικά γύρω από τις συγκεκριμένες έννοιες και β) η αρ-

τιότερη προετοιμασία των μαθητών για τις πανελλήνιες εξετάσεις μέσα από την εμπάθυνση και επικαιροποίηση των εννοιών με έναν διαφορετικό τρόπο προσέγγισης της γνώσης.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ:

ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΜΕ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

1. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ (ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ, ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ). Προβληματισμός με αφορμή την προβολή αποσπασμάτων (χρήση power point) περιπτώσεων παιδιών που μεγάλωσαν, μακριά από τις κοινωνίες των ανθρώπων, μαζί με ζώα. Συζήτηση των διδασκόντων με τους μαθητές.
2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ. Δόθηκε στους μαθητές ένα φύλλο ελέγχου με αντιστοίχιση λέξεων ή φράσεων αντιπροσωπευτικών των δύο θεωριών.
3. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ-ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ: Ο συγκεκριμένος τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος ενίσχυσε την ικανότητα ανάπτυξης του επαγωγικού συλλογισμού.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ: Η εργασία κατά ομάδες βοήθησε τους μαθητές να απαλλαγούν από το άγχος της τάξης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ: Οι μαθητές δούλεψαν σε ομάδες. Έτσι ενίσχυσαν την ικανότητα συνεργασίας και επικοινωνίας τους.

ΜΕΤΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ: Η προσέγγιση της ηθικής αρετής από το χθές στο σήμερα οδήγησε τον μαθητή στη επικαιροποίηση της μάθησης της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας και της χριστιανικής διδασκαλίας καθώς και στην αναθεώρηση ότι οι γνώσεις που καλείται να αφομοιώσει είναι αναχρονιστικές και παρωχημένες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πολυγραμματισμοί και πολυτροπικότητα στην επικοινωνία, ομαδοσυνεργατικότητα, διαθεματικότητα και επιτελεστικότητα στόχων, αξιολόγηση, αλληλεπίδραση, διεπιστημονικότητα, καινοτόμες διδακτικές πρακτικές.

Σχεδιασμός και παραγωγή υλικού για την ενίσχυση της φιλιανγνωσίας σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Ζησάκη Αικατερίνη, ΠΤΠΕ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τσιλιμένη Τασούλα, ΠΤΠΕ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μαγουλιώτης Απόστολος, ΠΤΠΕ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΣΗΜΑΣΙΑ της επαφής του παιδιού με τη λογοτεχνία είναι ένα θέμα που έχει πολλαπλά συζητηθεί. Το παιδικό βιβλίο συνδέεται και εξυπηρετεί πολλούς και βασικούς εκπαιδευτικούς στόχους. Ανάμεσα σε αυτούς είναι και η ενίσχυση του γραμματισμού και της φιλιανγνωσίας/βιβλιοφιλίας για μικρότερες ηλικίες (Τσιλιμένη, 2008. Καρακίτσιος, 2011). Τη δημιουργία μιας καλής σχέσης μεταξύ παιδιού και βιβλίου, εκτός από την ανάγνωση ιστοριών στα παιδιά, μπορεί να ενισχύσει η απασχόλησή τους με δραστηριότητες και αναγνωστικές εμψυχώσεις (Καρακίτσιος, 2011) που προηγούνται ή ακολουθούν την ανάγνωση του βιβλίου. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι δραστηριότητες αυτές να έχουν παιγνιώδη χα-

ρακτήρα (Γκίβαλου, 2014). Το παρόν άρθρο εστιάζει στον σχεδιασμό δραστηριοτήτων και κατασκευή παιδαγωγικού υλικού που αφορά κλασικά παραμύθια και στοχεύει στην καλλιέργεια της βιβλιοφιλίας. Για τον σκοπό της εργασίας, επιλέχθηκε μια σειρά από κλασικά παραμύθια, γνωστού εκδοτικού οίκου, τα οποία κρίθηκαν κατάλληλα από άποψη περιεχομένου και εικονογράφησης για αναγνώστες της προσχολικής ηλικίας. Έχοντας ως βάση τα συγκεκριμένα βιβλία και λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των παιδιών στα οποία απευθύνονται, τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους, αλλά και βασικές παιδαγωγικές αρχές (Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου, 2011) σχεδιάστηκε μια σειρά από δραστηριότητες και παιχνίδια, όπως η κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού, κορίνες bowling, κάρτες αφήγησης και memo cards, παζλ και κύβους παζλ. Το παραπάνω υλικό συνοδεύεται από ένα έντυπο το οποίο περιέχει φύλλα εργασίας για τα παιδιά και οδηγίες για τους ενήλικους, γονείς και εκπαιδευτικούς.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο, φιλιαναγνωσία, βιβλιοφιλία, κλασικοί ήρωες, δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας

«Γνωρίζοντας τις γειτονιές της πατρίδας μου»: αποτιμώντας ένα πρότζεκτ πολυπολιτισμικής ευαισθητοποίησης στην ξένη γλώσσα

Ιωαννίδου Μαγδαληνή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Γρίβα Ελένη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Σέμογλου Κλειώ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ήταν η ανάπτυξη ενός εναλλακτικού διδακτικού πλαισίου με στόχο την πολυπολιτισμική αφύπνιση και την ανάπτυξη της επίγνωσης των μαθητών απέναντι σε γειτονικές χώρες της Ελλάδας. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε ένα διαθεματικό project για μαθητές της ΣΤ΄ Δημοτικού. Το συγκεκριμένο project βασίστηκε στη μέθοδο ολοκληρωμένης εκμάθησης περιεχομένου και γλώσσας (CLIL) και αξιοποίησε τα λαϊκά παραμύθια από οκτώ γειτονικές χώρες, σε συνδυασμό με τη χρήση κινητικών δραστηριοτήτων. Οι στόχοι που τέθηκαν ήταν: α) γλωσσικοί, β) γνωστικοί και γ) πολυπολιτισμικής αφύπνισης. Είκοσι δύο μαθητές της Στ2΄ τάξης του 6ου Δημοτικού Σχολείου Φλώρινας συμμετείχαν στο project το οποίο εφαρμόστηκε για τέσσερις μήνες και κάθε παρέμβαση διεκπεραιώνονταν μέσα από τρία στάδια: το προστάδιο, το κυρίως στάδιο και το μεταστάδιο. Στο προστάδιο, οι μαθητές έρχονταν σε επαφή κάθε φορά με μια γειτονική χώρα. Σκοπός αυτού του σταδίου ήταν η προετοιμασία και εισαγωγή των μαθητών στη κάθε χώρα ξεχωριστά και παράλληλη κινητοποίηση του ενδιαφέροντός τους για να ακούσουν και να διαβάσουν την ιστορία. Στη συνέχεια, ακολουθούσε το κύριο στάδιο της επεξεργασίας του λαϊκού παραμυθιού, κατά το οποίο οι μαθητές έρχονταν σε επαφή, ανέλυαν και ερμήνευαν ένα λαϊκό παραμύθι από την κάθε χώρα στην ξένη γλώσσα. Στο μεταστάδιο επιδιώκονταν η μεταφορά της νεαποκτηθής γνώσης σε ένα άλλο πλαίσιο, όπου οι μαθητές ενθαρρύνονταν να εμπλακούν σε κινητικές δραστηριότητες και παιχνίδια. Για την αποτίμηση του project χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω μεθοδολογικά εργαλεία: α) προέλεγχος/μετέλεγχος, β) το ημερολόγιο της ερευνητήριας, γ) portfolio των μαθητών, δ) ερωτηματολό-

γιο ικανοποίησης των μαθητών και ε) τελικό παραδοτέο η δημιουργία ενός βιβλίου ιστοριών. Τα δεδομένα του project αναλύθηκαν ποιοτικά και ποσοτικά και κατέδειξαν βελτίωση των μαθητών τόσο στις γλωσσικές όσο και στις γνωστικές δεξιότητες/ικανότητες, αλλά επίσης φάνηκε πως ανέπτυξαν μια ευρύτερη πολυπολιτισμική ευαισθητοποίηση. Τα παραπάνω ευρήματα συνάδουν με αυτά παρόμοιων προγενέστερων εφαρμογών και έχουν καταδείξει πως οι μαθητές μέσα από τη συμμετοχή τους σε τέτοιου είδους εναλλακτικές παρεμβάσεις είναι σε θέση να μάθουν και να αναπτύξουν θετικότερη στάση απέναντι στη γλώσσα στόχο, καθώς και να εντοπίσουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των λαών και να ευαισθητοποιηθούν σε ζητήματα διαφορετικότητας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πολυπολιτισμική αφύπνιση, διαθεματικότητα, μέθοδος CLIL, ξένη γλώσσα, αξιολόγηση εφαρμογής.

Διδασκαλία των Εικαστικών με τη βοήθεια των ΤΠΕ

Καλαματιανού Μαρία, 41ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά

ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ όπου κυριαρχεί η ψηφιακή τεχνολογία, τα αναλυτικά προγράμματα για την τέχνη θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν το σχεδιασμό τους και να προσανατολιστούν στη διδασκαλία των τεχνών με τη βοήθεια των ΤΠΕ (Johnson, 1997, Takaki, 2000). Σκοπός της μελέτης αυτής είναι: να ερευνηθεί αν και κατά πόσο μπορούν οι ΤΠΕ να αξιοποιηθούν για να υποστηρίξουν, ως μέσο και εργαλείο μάθησης, ένα καινοτόμο μοντέλο διδασκαλίας των Εικαστικών ώστε οι μαθητές «να γνωρίσουν τις Εικαστικές Τέχνες μέσα από ισόρροπες δραστηριότητες έρευνας και δημιουργίας έργων για να καλλιεργηθούν ως δημιουργοί και ως φιλότεχνοι θεατές» (Δ.Ε.Π.Π.Σ. 2001, σελ. 370). 150 μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων δημοτικών σχολείων της Διεύθυνσης Πειραιά και 28 δάσκαλοι των τάξεων αυτών συμπεριλήφθησαν σε αυτήν την έρευνα (προκαταρκτική, πιλοτική, κύρια) που διήρκησε από τον Οκτώβριο 2007 έως και τον Ιούνιο του 2009. Ποικίλες μέθοδοι και εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν και υποβλήθηκαν σε ποιοτική και ποσοτική επεξεργασία προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα. Το μαθητοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας Εικαστικών εφαρμόστηκε σε 21 παιδιά της Στ' τάξης ενός σχολείου της Δραπετσώνας για διάστημα τεσσάρων μηνών (Φεβρουάριος - Ιούνιος 2009), με συνεχόμενο δίωρο διδασκαλίας εβδομαδιαίως, και περιλάμβανε δραστηριότητες με υπολογιστή σε περιβάλλον ειδικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού λογισμικού. Η διδασκαλία οργανώθηκε μέσα σε ένα κοινωνικο-επικοινωνιακό πλαίσιο μάθησης που υποστηριζόταν από τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του εκπαιδευτικού λογισμικού, ενώ η ομαδοσυνεργατική μέθοδος ανταποκρίθηκε ιδανικά για την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και τη διαχείριση συγκρούσεων. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν συμπεράσματα όπως: 1. Οι μαθητές διευκολύνθηκαν μέσω των δραστηριοτήτων θέασης έργων τέχνης του λογισμικού στη λειτουργική κατανόηση σχετικών εννοιών. 2. Οι μαθητές ενεπλάκησαν σε συζητήσεις στοχαστικού διαλόγου και παρήγαγαν ανώτερα προϊόντα κριτικής σκέψης αλλά και γραπτά κείμενα όπου διαπιστώθηκε τόσο η χρησιμοποίηση εξειδικευμένου λεξιλογίου εικαστικών όρων όσο και η μεταφορά της γνώσης που

κατέκτησαν. 3. Οι μαθητές σε ένα μικρό αλλά αξιοσημείωτο ποσοστό άλλαξαν την αντίληψή τους για το αισθητικά «ωραίο», υιοθέτησαν μια καινούρια στάση για το μάθημα των Εικαστικών και τη διδασκαλία του με τη χρήση των ΤΠΕ και αξιολόγησαν διαφορετικά το είδος και την ποιότητα των αισθητικών εμπειριών που βιώνουν στο χώρο του σχολείου. 4. Η αυτοεκτίμηση των μαθητών για τη δημιουργικότητά τους και την αξία των έργων που δημιούργησαν (ψηφιακά και φυσικά) κατά τη διάρκεια της παρέμβασης σε σχέση με πριν βελτιώθηκε αισθητά. 5. Οι μαθητές εκδήλωσαν θετικές μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς και αλληλεπίδρασης μέσα στο συγκεκριμένο ομαδοσυνεργατικό περιβάλλον μάθησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εικαστικά, έργο τέχνης, ΤΠΕ, εκπαιδευτικό λογισμικό, έρευνα δράσης, μοντέλο διδασκαλίας, κριτική θέαση έργου τέχνης, δημιουργία έργου τέχνης, ψηφιακά έργα

e - Φυσική και Δημιουργική Γραφή: Μια απρόσμενη συνάντηση!

Καλοκαιρινού Σοφία, Α' Αρσάκειο Γυμνάσιο Ψυχικού
Νάκη Στέλλα, Α' Αρσάκειο Γυμνάσιο Ψυχικού

Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της θέσης ενός μικρού αυτοκινήτου σε διάφορες χρονικές στιγμές γίνεται εύκολα, αν χρησιμοποιήσουμε έναν ηλεκτρικό χρονομετρητή. Μια χαρτοταινία περνά μέσα από τον χρονομετρητή και η μία της άκρη κολλάει στο αυτοκίνητο. Κλείνοντας τον διακόπτη, η ακίδα του χρονομετρητή χτυπά στη χαρτοταινία και αφήνει ένα σημάδι κάθε 0,02s, αποτυπώνοντας έτσι τη θέση του αυτοκινήτου. Οι μαθητές χρησιμοποιώντας τις κουκίδες μπορούν να υπολογίσουν μετατοπίσεις και τα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα για αυτές, καταφέροντας έτσι να υπολογίσουν και την ταχύτητα του αυτοκινήτου. Η ίδια διαδικασία μπορεί να πραγματοποιηθεί με την προσομοίωση Phet «Ένας κινούμενος άνδρας» όπου μετακινώντας τον άνδρα σε διαφορετικές θέσεις αριστερά - δεξιά, υπολογίζεται η θέση και η ταχύτητά του, με ταυτόχρονη εμφάνιση των γραφικών παραστάσεων θέσης - χρόνου και ταχύτητας - χρόνου. Επίσης, με το λογισμικό Modellus επιλέγουμε τη ζώνη προσομοίωσης της κίνησης όπου πραγματοποιείται η κίνηση ενός παιδιού και τη ζώνη γραφήματος θέσης - χρόνου όπου δίνεται η δυνατότητα να διαμορφωθεί η γραφική παράσταση θέσης - χρόνου με τη βοήθεια του ποντικιού. Αφού οι μαθητές εφαρμόσουν το παραπάνω σενάριο στο μάθημα της Φυσικής, καλούνται να δημιουργήσουν ομαδικά μια ιστορία στο πλαίσιο του μαθήματος της Δημιουργικής Γραφής. Για να το επιτύχουν αυτό αξιοποιούν τον υπολογιστή ως περιβάλλον εργασίας και δημοσίευσής και εργάζονται στο εργαστήριο πληροφορικής. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες γράφουν συνεργατικά την ιστορία τους εντάσσοντας σε αυτή τις έννοιες του χρόνου, της κίνησης και της ταχύτητας, όπως τις μελέτησαν στο μάθημα της Φυσικής. Αφού ολοκληρώσουν το κείμενό τους, μετατρέπουν την ιστορία τους σε ψηφιακή αξιοποιώντας το λογισμικό photostory 3 ή το moviemaker. Στόχος είναι να συγκρίνουν τελικά τον επιστημονικό (φυσική), τον λογοτεχνικό (δημιουργική γραφή) και τον ψηφιακό λόγο (ψηφιακή αφήγηση) και να σημειώσουν τις μεταξύ τους διαφορές. Μόλις ολοκληρώσουν την εργασία τους, αξιολογούν τις εργασίες των συμμαθητών τους και επιλέγουν την καλύτερη, για να

δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου τους. Το σενάριο εφαρμόζεται στη β' Γυμνασίου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ομαδοσυνεργατική μάθηση, Τ.Π.Ε., κίνηση, χρονική στιγμή, χρονικό διάστημα, θέση, μετατόπιση, ταχύτητα, δημιουργική γραφή, ψηφιακή αφήγηση

Διδακτική Παρέμβαση CLIL: Μια εφαρμογή διερευνητικού Project για τη Δίγλωσση Εκπαίδευση

Καραγιώργου Βασιλική, Π.Μ.Σ. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΘΕΜΑ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ αποτελεί η λειτουργικότητα-αποτελεσματικότητα μιας νέας επικοινωνιακής προσέγγισης αναφορικά με τη Δίγλωσση Εκπαίδευση. Πλέον στις περισσότερες σχολικές μονάδες παρατηρείται έντονη μαθητική ανομοιογένεια. Ο κάθε μαθητής φέρει το δικό του πολιτισμικό υπόβαθρο και τις προσωπικές του εμπειρίες. Ένα από τα σημαντικά χαρακτηριστικά που τον διαφοροποιεί είναι η μητρική του γλώσσα, η οποία συνήθως διαφέρει από εκείνη που ομιλείται στη χώρα όπου ζει. Έτσι δημιουργούνται προβλήματα κατανόησης και αλληλοαποδοχής, που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη υγιούς επικοινωνιακής σχέσης μεταξύ των μαθητών (Φωτιάδου, 2001). Η διεθνής επιστημονική κοινότητα για την αντιμετώπιση τέτοιου είδους φαινομένων εισήγαγε μια νέα επικοινωνιακή προσέγγιση, την Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Γλώσσας και Περιεχομένου (Content and Language Integrated Learning _CLIL). Στα πλαίσια ερευνητικής μελέτης αναφορικά με τη Διδακτική Μεθοδολογία Δίγλωσσης Εκπαίδευσης πραγματοποιήθηκε εκτενής διδακτική παρέμβαση βάσει της παραπάνω προσέγγισης. Για την εφαρμογή του CLIL συνδυάστηκαν 4ς βασικοί άξονες, γνωστικός, γλωσσικός, κοινωνικός και πολιτισμικός (Coyle, 1999). Κάθε ένας από αυτούς προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών και διαφοροποιείται ανάλογα με τις προϋποθέσεις μάθησης του εκάστοτε μαθητή. Σκοπός της διδακτικής παρέμβασης ήταν να διαπιστωθεί:

- αν και κατά πόσο δίγλωσσοι μαθητές βελτιώνονται στις βασικές γλωσσικές δεξιότητες,
- αν προάγεται η γνωστική τους επάρκεια,
- αν προωθείται η κοινωνικότητά τους
- και αν καταφέρνουν να συμβιώσουν σε ένα περιβάλλον πολιτισμικής ετερογένειας, όταν διδάσκονται με το CLIL.

Έτσι σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε υπό τη μορφή έρευνας δράσης διερευνητικό project στα πλαίσια τις κοινωνικής ιστορίας με θέμα τη μετανάστευση. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι θετικά και ιδιαίτερα ενδιαφέροντα καθώς διαφοροποιούνται για τον/την κάθε μαθητή/τρια δίνοντας μια νέα διάσταση της διδασκαλίας στο χώρο της Διδακτικής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδακτική Μεθοδολογία, Διαφοροποιημένη Μάθηση, Δίγλωσση Εκπαίδευση, CLIL, Ιστορίες Μετανάστευσης, Έρευνα Δράσης.

*Οι ιστορικές δομικές έννοιες:
ένα παράδειγμα διδακτικής μεθοδολογίας στο μάθημα της Ιστορίας*

Καραμανώλη Ελένη, Α.Π.Θ.

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΜΟΥ εμπίπτει στον θεματικό άξονα της Εκπαιδευτικής Έρευνας και πιο συγκεκριμένα αφορά τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας με εστίαση στις βασικές δομικές έννοιες. Το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνάς μου θα σχετίζεται με την ανάλυση των βασικών ιστορικών δομικών εννοιών ή δευτέρου βαθμού (structural or second order concepts) που αφορούν στη διαθεματική δομή της ιστορικής εργασίας, την έρευνα, την τεκμηρίωση, τις μεθόδους. Βασικό εργαλείο της ιστορικής σκέψης και γνώσης καθώς και της επικοινωνίας θεωρείται η έννοια. Η εισαγωγή των μαθητών στην τεχνογνωσία (know how) της ιστορίας προϋποθέτει την κατανόηση και εκμάθηση ορισμένων θεμελιωδών ιστορικών εννοιών. Σε αυτές συγκαταλέγονται η έννοια της αιτιότητας (causality), του αποτελέσματος (result), της συνέχειας (continuity), της αλλαγής (change), του χρόνου (time), της ενσυναίσθησης (empathy). Οι έννοιες αυτές κρίνονται απαραίτητες για την ιστορική γνώση και τη διανοητική ανάπτυξη που επιτυγχάνεται μέσα από την αξιοποίηση της ιστορικής γλώσσας. Θα επικεντρώσω την έρευνά μου σε δυο από αυτές τις έννοιες, αυτές της συνέχειας και της αλλαγής. Σκοπός της έρευνάς μου είναι να εξετάσω αν και κατά πόσο οι μαθητές που φοιτούν στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι σε θέση να κατανοήσουν αυτές τις έννοιες για να αντιληφθούν στη συνέχεια την ουσία της ιστορικής επιστήμης, τη στοιχειώδη ιστοριογραφική ορολογία και να προχωρήσουν σε βαθύτερη κατανόηση των ιστορικών γεγονότων. Η μέθοδος έρευνάς μου θα είναι η έρευνα πεδίου και θα διεξαχθεί με τη χρήση ερωτηματολογίου που θα διανεμηθεί σε μαθητές στα σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Θεσσαλονίκης. Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν από τα ερωτηματολόγια θα κωδικοποιηθούν και θα καταχωρηθούν με το στατιστικό σύστημα SPSS για επεξεργασία. Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας θα οδηγήσει στη βελτίωση του τρόπου διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας με βάση την ανάδειξη της σημασίας των δομικών ιστορικών εννοιών. Η έρευνα στοχεύει στο να βοηθηθούν αφενός οι δάσκαλοι, ώστε να επιτυγχάνουν τους διδακτικούς στόχους, καθώς θα αποκτούν οι μαθητές ιστορικό γραμματισμό, και αφετέρου οι μαθητές, ώστε να καταφέρουν να εξοικειωθούν με τις ιστορικές έννοιες, το ιστορικό κείμενο, για να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις ιστορικές πληροφορίες είτε προέρχονται από πρωτογενείς ή δευτερογενείς πηγές είτε από αλλού, ελέγχοντάς τες κριτικά με γνώμονα την αναζήτηση και εύρεση της ιστορικής αλήθειας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: συνέχεια, αλλαγή, ιστορικός γραμματισμός, διδακτική της ιστορίας

Η άρση των εμποδίων μάθησης ως βασικός άξονας των συμπεριληπτικών διδακτικών σεναρίων στο δημοτικό σχολείο

Καρατζάς Ανδρέας, Περιφερειακή Δνση Εκπ/σης Δ. Ελλάδας
Βασιλοπούλου Βικτωρία, Περιφερειακή Δνση Εκπ/σης Δ. Ελλάδας

Η ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΧΡΗΣΗ των διδακτικών σεναρίων στο δημοτικό σχολείο επικεντρώνεται κυρίως στη διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Ωστόσο, η έμφαση στην ένταξη των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη οδηγεί πολλές φορές τους εκπαιδευτικούς στην παραμέληση του βασικού στόχου της ίδιας της διδακτικής πράξης που δεν είναι άλλος από την αποτελεσματική και ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία, τη συμπερίληψή τους στη μάθηση και διδασκαλία. Η συμμετοχή, όμως, στη μάθηση και διδασκαλία για πολλούς μαθητές που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες μαθησιακές ανάγκες δεν είναι αυτονόητη. Κάθε μαθητής αντιμετωπίζει ένα φάσμα εμποδίων που του δημιουργούν ένα ή περισσότερα αναχώματα, εμπόδια, στην ισότιμη συμμετοχή του στη μάθηση και διδασκαλία. Η συμπερίληψη όλων των μαθητών στη μάθηση και διδασκαλία, ειδικότερα όσων αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες μαθησιακές ανάγκες, προϋποθέτει εκ μέρους του εκπαιδευτικού, τόσο τη γνώση των συγκεκριμένων εμποδίων κάθε μαθητή για κάθε συγκεκριμένη διδακτική δραστηριότητα που περιλαμβάνει στο διδακτικό του σενάριο όσο και τεχνικές άρσης των εμποδίων με τη δημιουργία διδακτικών «προγεφυρωμάτων». Με σκοπό την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών στην ουσιαστική συμπερίληψη όλων των μαθητών στη μάθηση που επιδιώκεται με τη χρήση διδακτικών σεναρίων, στην εισήγησή μας αυτή, κάνουμε μια σύντομη αναφορά στις 17 διαστάσεις δημιουργίας ενός διδακτικού σεναρίου διασταυρώνοντάς κάθε μια από αυτές με την έννοια εμπόδιο, ώστε να γίνει κατανοητή η ανάγκη ενός διευκολυντικού διδακτικού - μαθησιακού περιβάλλοντος. Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε ως αναπόσπαστο στοιχείο ενός Συμπεριληπτικού Διδακτικού Σεναρίου (ΣΔΣ) το προφίλ του μαθητή, απ' όπου αντλούνται οι πληροφορίες για τα πιθανά εμπόδια που μπορεί να έχει στις διάφορες διδακτικές δραστηριότητες του σεναρίου. Τέλος, σε μια προσπάθεια πρακτικής εφαρμογής του αναφερόμενου θεωρητικού πλαισίου παρουσιάζουμε ένα ΣΔΣ στη Γλώσσα για τη διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου με στοιχεία ποιητικής λογοτεχνίας, όπου παρουσιάζονται τεχνικές διαφοροποιημένης διδακτικής για την άρση των εμποδίων συμμετοχής σε μια ομαδική δραστηριότητα μαθητών με εντελώς διαφορετικές ανάγκες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μαθησιακά εμπόδια, προφίλ μαθητή, διδακτική συμπερίληψη, συμπεριληπτικό διδακτικό σενάριο, διαφοροποίηση, διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου με στοιχεία ποιητικής λογοτεχνίας

Μεταξύ φωτογραφίας και αναπαράστασης. Μια απόπειρα διερεύνησης των ιδεών των παιδιών για τις ιστορικές πηγές

Κασβίκης Κώστας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ των ιστορικών πηγών στο μάθημα της ιστορίας συνιστά σταθερά ένα από τα βασικά ζητούμενα της ιστορικής εκπαίδευσης. Ειδικά στην Ελλάδα, παρά το εύρος της θεωρητικής συζήτησης, η κατανόηση από τους μαθητές/τριες της διαδικασίας παραγωγής της ιστορικής γνώσης μέσα από την ανάλυση των ιστορικών πηγών δεν περιλαμβάνεται, παρά ελάχιστα, στις διδακτικές πρακτικές των εκπαιδευτικών. Παράλληλα η γνώση μας σχετικά με τις ιδέες των παιδιών για τις ιστορικές μαρτυρίες στο πλαίσιο του ελληνικού σχολείου αποτελεί μια ακόμα άγνωστη παράμετρο της ιστορικής εκπαίδευσης, παρά τον σημαντικό αριθμό μελετών διεθνώς που επικεντρώνονται ιδιαίτερα στις διαδικασίες πρόσληψης των ιστορικών πηγών από τα παιδιά και στις ιδέες τους για το ρόλο τους στην παραγωγή ιστορικού νοήματος. Στην εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας στην οποία εξετάζονται οι τρόποι με τους οποίους οι μαθητές αντιλαμβάνονται το ρόλο και τη σημασία των ιστορικών πηγών στη διαδικασία κατανόησης του παρελθόντος. Για τις ανάγκες της έρευνας πραγματοποιήθηκαν 20 ημιδομημένες συνεντεύξεις σε παιδιά ηλικίας 9-10 ετών στα οποία δόθηκαν για σύγκριση δύο διαφορετικού τύπου οπτικές ιστορικές πηγές: μια αεροφωτογραφία του αρχαιολογικού χώρου της Κνωσού και μια αρχιτεκτονική αναπαράσταση του ανακτόρου την εποχή της λειτουργίας του. Τα παιδιά σχολίασαν και αξιολόγησαν τις δύο πηγές με κριτήριο τις δυνατότητες ιστορικής πληροφόρησης, την αυθεντικότητα και την αντικειμενικότητα της απεικόνισής τους. Από την ανάλυση των απαντήσεων διαφαίνεται ότι σε μια σύγχρονη φωτογραφία του ανακτόρου της Κνωσού τα παιδιά αναγνωρίζουν ως επί το πλείστον το στοιχείο της αντικειμενικής απεικόνισης του ιστορικού παρελθόντος. Από την άλλη η αρχιτεκτονική αναπαράσταση του ίδιου κτηριακού συμπλέγματος αξιολογήθηκε από τους μαθητές ως η πηγή που έχει για αυτούς μεγαλύτερη πληροφοριακή αξία ώστε να καταλάβουν πώς ήταν το ανάκτορο, ενώ επίσης θεωρούν ότι αυτή αποτυπώνει πιο πετυχημένα την αυθεντική του μορφή κατά το παρελθόν.

Η αξιοποίηση της κειμενικής δομής στη διδασκαλία της περίληψης σε μαθητές Δημοτικού Σχολείου

Κορακή Άννα, 10ο Δημοτικό Σχολείο Γλυφάδας

Η ΠΕΡΙΛΗΨΗ αποτελεί μια ιδιαιτέρως πολυσύνθετη γνωστική διαδικασία, η οποία απαιτεί ανώτερες νοητικές λειτουργίες, ζητούμενα του Σχολικού Εγγραμματισμού σύμφωνα με σύγχρονες επιστημονικές παραδοχές. Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση η Περίληψη ως διδακτικό εργαλείο αξιολόγησης της Αναγνωστικής Κατανόησης αλλά και ως διαδικασία Παραγωγής Γραπτού Λόγου συχνά δημιουργεί αμηχανία τόσο στους μαθητές όσο και στους εκπαιδευτικούς εξαι-

τίας παραγόντων οι οποίοι συνοφίζονται στην πολυπλοκότητά της, ως γνωστικό αντικείμενο, αλλά και σε μεθοδολογικά διδακτικά ζητήματα που αφορούν στις συνιστώσες της. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο σχεδιασμός και η πειραματική εφαρμογή ενός μεθοδολογικού εργαλείου, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει πρόταση για τη διδασκαλία της Περίληψης στο Δημοτικό Σχολείο. Βασικό επιστημονικό έρεισμα στον σχεδιασμό και την εφαρμογή του αποτέλεσαν οι θεωρητικές παραδοχές της Κειμενοκεντρικής Προσέγγισης του Γραπτού Λόγου και Κειμενοκεντρικά Διαδικαστικά Διδακτικά Μοντέλα Κατανόησης και Παραγωγής του Γραπτού Λόγου. Η πειραματική εφαρμογή πραγματοποιήθηκε σε μαθητές Ε΄ τάξης κατά το σχολικό έτος 2011-2012 και αφορά την περίληψη πραγματολογικών κειμένων των σχολικών εγχειριδίων της Ιστορίας. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογική τριγωνοποίηση ενώ η επεξεργασία των ποσοτικών δεδομένων της έρευνας έγινε με τη συνδυαστική χρήση του EXCEL και SPSS20. Τα ευρήματα της πειραματικής εφαρμογής είναι ενθαρρυντικά για την καλλιέργεια γνωστικών, γλωσσικών, κειμενικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων που συνδέονται άμεσα με την εξαγωγή περιληπτικών κειμένων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: περίληψη, αναγνωστική κατανόηση, παραγωγή γραπτού λόγου, σχολικός εγγραμματισμός, κειμενοκεντρική προσέγγιση, μεθοδολογικό εργαλείο

Το παιχνίδι ρόλων (role playing) στη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας

Κοσμά Γεωργία, Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της σύγχρονης γλωσσοπαιδαγωγικής και μαθησιοκεντρικής προσέγγισης (learning by doing approach), την οποία εξασφαλίζει το ΠΕΑΠ (Πρόγραμμα Εκμάθησης της Αγγλικής σε Πρώιμη παιδική ηλικία), το παιχνίδι ρόλων ενισχύει την ανάπτυξη θετικής στάσης των μικρών μαθητών απέναντι στην αγγλική γλώσσα και προάγει την ανάπτυξη ψυχοκινητικών δεξιοτήτων συντελώντας παράλληλα στην επίτευξη τόσο των γενικών παιδαγωγικών όσο και των επιμέρους γνωστικών στόχων τους οποίους υπηρετεί το ΠΕΑΠ. Το παιχνίδι ρόλων συγκαταλέγεται στις παιδαγωγικές πρακτικές τις οποίες προωθεί το ΠΕΑΠ και οι οποίες αποβλέπουν στην ανάπτυξη του σεβασμού για τον εαυτό και τον Άλλο, στην αγάπη για την αγγλική γλώσσα, καθώς και στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και εν τέλει στην αφύπνιση της δημιουργικής έκφρασης μέσω της αγγλικής γλώσσας. Έχοντας ως σημείο αναφοράς το αναλυτικό πρόγραμμα ΠΕΑΠ και το σχολικό εγχειρίδιο Magic Book 2 για το διδακτικό αντικείμενο της Αγγλικής γλώσσας στην Γ΄ Τάξη στο δημόσιο δημοτικό σχολείο, η παρούσα εισήγηση, προσεγγίζει το παιχνίδι ρόλων (role playing) ως μία θεατρική τεχνική, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της ατομικής πορείας κάθε μαθητή για την οικοδόμηση της γνώσης και προάγει την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων συντελώντας στην πολυαισθητηριακή ανάπτυξη της γλωσσικής ευχέρειας και επιχειρεί να καταδείξει ότι το θέατρο αποτελεί ένα σημαντικό όχημα για την αποδοχή του άλλου, μια κινητήριος δύναμη για την αυτοενθάρρυνση της δημιουργικότητας και τη βελτίωση της αυτοεικόνας των μικρών μαθητών. Λαμβάνοντας πάντα υπόψη την ατομικότητα κάθε παιδιού, διαπιστώνει κανείς ότι με την εμπλοκή τους σε

δραματικά περιβάλλοντα τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, μοιράζονται ιδέες και συναισθήματα, καλλιεργούν κριτική και δημιουργική σκέψη, γεγονός το οποίο συμβάλλει στην ανάπτυξη αυτοπεποίθησης και στην επίτευξη αυτονομίας στη μάθηση, προκειμένου να αντιληφθούνε την αγγλική γλώσσα όχι μόνο ως ένα επικοινωνιακό εργαλείο αλλά και ως ένα εργαλείο για την ανάπτυξη ιδεών και αξιών. Διαμορφώνοντας βάσεις για την περαιτέρω γλωσσομάθεια των μαθητών και αναπτύσσοντας αφενός κίνητρα για την εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας και αφετέρου δεξιότητες που αφορούν κυρίως στον προφορικό λόγο, η γλώσσα αντιμετωπίζεται ως κοινωνική πρακτική και η μάθηση επιτελείται μέσω της διάδρασης (interactive learning).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ανάπτυξη κοινωνικότητας, αφύπνιση δημιουργικής έκφρασης, ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, κίνητρα, διάδραση

Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης: μια καινοτόμος παρέμβαση στις κατ' οίκον εργασίες

Κωνσταντινίδου Θεοδώρα, Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης

Το ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, αφουγκραζόμενο τις εκπαιδευτικές απαιτήσεις της εποχής, εφήρμοσε κατά το σχολικό έτος 2013-2014 τη μοναδική για τα ελληνικά δεδομένα διδακτική μεθοδολογία, την «Τσάντα στο σχολείο». Οι σύγχρονες θεωρίες μάθησης δημιουργούν νέα δεδομένα για την καθημερινή διδασκαλία, ένα από τα οποία είναι σαφώς η διεύρυνση του διδακτικού χρόνου. Το ίδιο απαιτούν και οι σύγχρονες διδακτικές μέθοδοι. Η διεύρυνση του σχολικού χρόνου επιβάλλεται επίσης από την ανάγκη για εισαγωγή νέων διδακτικών αντικειμένων και ενίσχυση των υπαρχόντων. Άλλωστε η επιμήκυνση του χρόνου παραμονής του παιδιού στο σχολείο κρίνεται αναγκαία, καθώς ο χρόνος που οι γονείς βρίσκονται σπίτι μειώθηκε σημαντικά. Σε αυτό το πλαίσιο οι κατ' οίκον εργασίες χρειάζεται να μεταρρυθμιστούν και να τεθούν σε μια πιο κριτική θεώρηση. Με βάση την ξενόγλωσση και ελληνική βιβλιογραφία, όσον αφορά στο δημοτικό σχολείο, δεν βρέθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ της σχολικής επίδοσης και της ποσότητας και του χρόνου που δαπανούν οι μαθητές στις κατ' οίκον εργασίες. Επίσης, πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι τα οφέλη από τις κατ' οίκον εργασίες είναι πολύ μικρά για να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα, και ότι η εποπτευόμενη μελέτη στην τάξη έχει μεγαλύτερη επίδραση στη σχολική επίδοση από ό,τι η μελέτη στο σπίτι. Με βάση τα παραπάνω, το Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης, εφαρμόζει πρόγραμμα διευρυμένου ωραρίου (8ωρο), κατά το οποίο η σχολική εργασία ολοκληρώνεται και εξαντλείται στο σχολείο, κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Η κατανόηση και εμπέδωση της διδαχθείσας ύλης γίνεται στο σχολείο και οι κατ' οίκον εργασίες εντάσσονται στη διδασκαλία, η δομή της οποίας αλλάζει. Θεωρείται δεδομένη η εφαρμογή σύγχρονων διδακτικών μεθόδων και καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με κεντρικό άξονα τη βιωματική ανακαλυπτική μάθηση, σε ένα μαθητοκεντρικό πλαίσιο διδασκαλίας. Επίσης, εισήχθησαν νέα σύγχρονα διδακτικά αντικείμενα και ενισχύθηκαν τα υπάρχοντα. Προκειμένου να αξιολογηθεί η εφαρμογή του καινοτόμου προγράμματος «Τσάντα στο

σχολείο», και να εντοπισθούν οι αδυναμίες του, με σκοπό την περαιτέρω βελτίωσή του, αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί έρευνα στο σύνολο των μαθητών/τριών (400), των γονέων του σχολείου και των δασκάλων. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγια και διερευνά τις εντυπώσεις των γονέων, τη στάση των μαθητών/τριών, το πώς αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους, καθώς και την εκτίμηση των δασκάλων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κατ' οίκον εργασίες, διευρυμένο ωράριο, σύγχρονες διδακτικές μέθοδοι, τσάντα στο σχολείο

*«Το μικρό χωριό στο βουνό όπου τα παιδιά δε χαμογελούσαν ποτέ»:
Επανασχεδιασμός του παραμυθιού της Ελένης Φτιάκα
με βάση τις αρχές της Ενιαίας Εκπαίδευσης*

Κωνσταντίνου Μαρίνος, Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΕΧΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ του Σχεδιασμού για Όλους, του Σχεδιασμού Μάθησης για Όλους και της Ενιαίας Εκπαίδευσης ως κατευθυντήριες γραμμές, και την Υποστηρικτική Τεχνολογία ως δυναμικό εργαλείο υλοποίησής τους, στόχος της συγκεκριμένης εισήγησης είναι να παρουσιάσει την πορεία και τους προβληματισμούς κατά τον επανασχεδιασμό του παραμυθιού της Ελένης Φτιάκα «Το μικρό χωριό στο βουνό όπου τα παιδιά δε χαμογελούσαν ποτέ» (Φτιάκα, 2005) και ταυτόχρονα να δώσει το θεωρητικό υπόβαθρο γύρω από μια τέτοια εφαρμογή. Συγκεκριμένα, έγινε προσπάθεια ανάπτυξης ενός προσβάσιμου σε όλα τα επίπεδα περιβάλλοντος εργασίας (φυσική πρόσβαση, επικοινωνία, μάθηση). Απώτερος στόχος ήταν η δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που να είναι χρήσιμο και αξιοποιήσιμο για όλα τα παιδιά, με παράλληλο κέρδος την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και την ανάπτυξη θετικών προς τη διαφορετικότητα στάσεων. Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός έγινε με βάση το μοντέλο ADDIE, το οποίο προσφέρει ένα θεωρητικό πλαίσιο για διερεύνηση, δημιουργία και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Mayfield, 2011· Peterson, 2003). Για τον επανασχεδιασμό του υλικού, κρίθηκε ως ιδανικότερο το πολυμεσικό περιβάλλον, και πιο συγκεκριμένα το πρόγραμμα Clicker 5, αφού, η χρήση της Τεχνολογίας μπορεί να κινητοποιήσει και να ενδυναμώσει τα παιδιά κατά τη διάρκεια της μάθησης (Gardner, 2011· Μανρου, 2011). Παράλληλα, το πρόγραμμα προσφέρει πολλές δυνατότητες προσβασιμότητας για παιδιά με αναπηρίες, δίνοντας έτσι την ευκαιρία ενσωμάτωσης αυτών των χαρακτηριστικών στο σχεδιασμό του παραμυθιού. Σχεδιάστηκε επίσης οδηγός χρήσης, ώστε το υλικό να μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά από όσο το δυνατόν περισσότερους/ες χρήστες/στριες) (εκπαιδευτικούς, γονείς, παιδιά). Τα αποτελέσματα της μελέτης και το υλικό που έχει δημιουργηθεί καταδεικνύουν ότι σε σύγχρονα εκπαιδευτικά πλαίσια, η μάθηση μπορεί να ενισχυθεί μέσω της αλληλεπίδρασης του ατόμου με την ίδια την Τεχνολογία (Vosniadou, De Corte, Glaser & Mandl, 1996), και ότι η χρήση της Τεχνολογίας μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο απελευθέρωσης της μαθησιακής διαδικασίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Υποστηρικτική Τεχνολογία, Ενιαία Εκπαίδευση, Σχεδιασμός για Όλους, Σχεδιασμός Μάθησης για Όλους

Ο Paul Klee «διδάσκει» μαθηματικά

Κωτσαλίδου Δόξα, Π.Τ.Ν. Π.Δ.Μ. – Ζωγράφος Θωμάς, Τ.Ε.Ε.Τ. Π.Δ.Μ.
Παπαδοπούλου Χιονάτη, ΑΠΘ

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ και οι τέχνες, παρά το γεγονός ότι αντιμετωπίζονται ως ανεξάρτητα πεδία δραστηριοτήτων, συνδέονται από τα πρώτα χρόνια της ανάπτυξης και της ιστορικής τους εξέλιξης, διαμορφώνοντας πολύ συχνά αμοιβαίες σχέσεις. Σχέσεις οι οποίες εμπλουτίζουν τη μαθηματική δραστηριότητα, υποβάλλοντας νέα πεδία έρευνας και αντίστοιχα επηρεάζουν τις τέχνες υποκινώντας νέες περιοχές καλλιτεχνικής διερεύνησης. Τα μαθηματικά, παρότι θεωρούνται κυρίως λογική-αναλυτική επιστήμη, έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της τέχνης, η οποία απευθύνεται κυρίως στο συναίσθημα. Οι παραπάνω διαπιστώσεις για την άμεση εμπλοκή της τέχνης με τα μαθηματικά, δεν αφορούν μόνο στους καλλιτέχνες και στους μαθηματικούς, αλλά μπορούν να εφαρμοστούν και στην εκπαίδευση, προσφέροντας λύσεις που θα εστιάζουν σε μια δημιουργική και ευχάριστη διαδικασία μάθησης δύσκολων μαθηματικών εννοιών ειδικά στην πρωτοσχολική ηλικία. Η παρούσα εισήγηση προτείνει τη διαθεματική συνεργασία των εικαστικών και των μαθηματικών. Παρουσιάζει μια εικαστική δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε στον εκπαιδευτικό χώρο της τάξης, στις 08-03-2013, στην ώρα των εικαστικών και είχε διάρκεια 45 λεπτών με «οδηγό» επιλεγμένα έργα του Ελβετού καλλιτέχνη Paul Klee. Για την ανάλυση και ερμηνεία των παραχθέντων έργων, χρησιμοποιήθηκε η σημειωτική μέθοδος (Belting, 1990 & Hill 2005) και ανιχνεύτηκε η ορατή διάσταση των έργων μέσα από τα υλικά, τα χρώματα, το σχέδιο, τη σύνθεση και το περιεχόμενό τους. Ως δείγμα της έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν τα εικαστικά έργα και τα σχόλια των (18) μαθητών της Α΄ τάξης Δημοτικού σχολείου περιοχής Βορείου Ελλάδας. Από τη μελέτη των αποτελεσμάτων, καταγράφηκε ότι: α) Προσεγγίζοντας τα παιδιά ποικίλα έργα τέχνης, αντιλαμβάνονται αρχικά, τα μορφικά-δομικά στοιχεία των έργων, και στη συνέχεια ανακαλύπτουν μαθηματικές έννοιες που αναδύονται από αυτά. β) Όταν τα παιδιά πειραματίζονται και δημιουργούν τα δικά τους έργα, χωρίς να το καταλάβουν, μπαίνουν στη διαδικασία να εφαρμόσουν ποικίλες μαθηματικές έννοιες. γ) Με την αξιολόγηση της δραστηριότητας, αναστοχάζονται για όλη τη μαθησιακή διαδικασία (την προσέγγιση των έργων τέχνης και τις δικές τους δημιουργίες), διαπιστώνουν και κατανοούν βαθύτερα τις μαθηματικές γνώσεις. Στην παρούσα εισήγηση προτείνεται ενδεικτικά ένας τρόπος προσέγγισης των μαθηματικών εννοιών, μέσα από ευχάριστες εικαστικές δραστηριότητες, με έμφαση στις προσεγγίσεις των έργων τέχνης και στην κριτική θεώρηση και αναθεώρηση των δραστηριοτήτων από την πλευρά των μαθητών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαθεματικότητα, Εικαστικές έννοιες, μαθηματικές έννοιες

Διδακτική Αξιοποίηση της Έφεσης των Μαθητών στην Ξένη Γλώσσα. Μια συγκριτική μελέτη

Λιθοξοΐδου Αγγελική, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΦΕΣΗΣ στην ξένη γλώσσα είναι ένας παράγοντας που θεωρείται ότι προβλέπει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία της πρόσκτησής της σε συνδυασμό με άλλους οι οποίοι σχετίζονται με το φύλο, την ηλικία αλλά και τα κίνητρα των μαθητών προς τη γλώσσα-στόχο. Η έφεση στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται να αποτελεί τη συνιστώσα ενός συνόλου γνωστικών ικανοτήτων. Για πολλά χρόνια οι έρευνες αφορούσαν κυρίως στη μελέτη της έφεσης στους ενήλικες, ενώ το ενδιαφέρον για τα παιδιά ήταν περιορισμένο. Η σύγχρονη τάση της πρώιμης εκμάθησης των ξένων γλωσσών από την πρωτοσχολική αλλά ακόμα και την προσχολική ηλικία καθιστά τη μελέτη της έφεσης σημαντική για την αναζήτηση των κατάλληλων τρόπων, ώστε η επαφή των παιδιών με τη γλώσσα-στόχο να γίνεται ομαλά και με επίγνωση από την πλευρά του εκπαιδευτικού για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή. Η παρούσα εργασία αφορά σε μια ερευνητική προσέγγιση της έφεσης στην Αγγλική γλώσσα μαθητών ηλικίας 6 ετών, σε σχέση με το φύλο τους. Αναφέρεται σε μια έρευνα που έγινε στην Α΄ Τάξη του Δημοτικού Σχολείου με κύριο σκοπό την ανίχνευση της σύνδεσης που υπάρχει ανάμεσα σε δύο παράγοντες που θεωρούνται σημαντικοί στην εκμάθηση της ξένης γλώσσας: δηλαδή το πώς επιδρά α) το φύλο και β) η έφεση στην πρόκτηση της ξένης γλώσσας από τους πολύ μικρούς μαθητές. Οι μαθητές υποβλήθηκαν σε έναν προέλεγχο της έφεσής τους μέσα από τέσσερα γνωστικά έργα. Στη συνέχεια ακολούθησε διδακτική παρέμβαση στην Αγγλική γλώσσα διάρκειας πέντε μηνών, με βάση τη θεματική οργάνωση του λεξιλογίου και τη χρήση παιχνιδιών. Στο τέλος της παρέμβασης οι μαθητές υποβλήθηκαν σε έναν επανέλεγχο της έφεσής τους, καθώς και σε ένα γλωσσικό τεστ προκειμένου να ελεγχθεί η απόδοσή τους μετά από την παρακολούθηση του προγράμματος. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η επίδοση των μικρών μαθητών στον τεστ ελέγχου της έφεσης σχετίζεται με την ικανότητά τους να κατακτούν την ξένη γλώσσα. Δεν παρατηρήθηκαν, επίσης, στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα τόσο στον έλεγχο της έφεσης όσο και στο γλωσσικό τεστ. Συμπερασματικά, φαίνεται ότι οι κατάλληλες διδακτικές στρατηγικές μπορούν να είναι βοηθητικές στο να βελτιωθούν οι μαθητές με χαμηλότερες επιδόσεις στην έφεση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: έφεση, πρόσκτηση ξένης γλώσσας, μικροί μαθητές, φύλο.

Η διδασκαλία της Ιστορίας στη Θεωρητική Κατεύθυνση της Γ΄ Λυκείου: προβληματισμοί και προτάσεις

Μαργάρου Ελένη, Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Παν/μίου Μακεδονίας

ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ, τα μέσα διδασκαλίας και οι τρόποι αξιολόγησης της Ιστορίας στη Θεωρητική Κατεύθυνση της Γ΄ Λυκείου που αφορά μελλοντικούς σπουδαστές του πεδίου Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, εκπαιδευτικούς και ερευ-

νητές, είναι ενδεικτικοί για τη θέση, τους στόχους και τον σχεδιασμό της διδασκαλίας της Ιστορίας στη χώρα μας. Παρά τους διακηρυγμένους στόχους του ΕΠΠΣΙ, οι πρακτικές που υπαγορεύουν οι όροι αξιολόγησης των υποψηφίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση διαιωνίζουν την κυριαρχία της δηλωτικής σε βάρος της διαδικαστικής, διερευνητικής ιστορικής γνώσης, της ανεπεξέργαστης απομνημόνευσης πληροφοριών σε βάρος της κατανόησης και αποκωδικοποίησής τους. Το πρόβλημα εκκινεί από τη μορφή και το περιεχόμενο των εξετάσεων, εντείνεται όμως από σοβαρές αδυναμίες του ισχύοντος σχολικού εγχειριδίου, αστοχίες στην επιλογή των διδακτέων ενοτήτων, παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, ανακολουθίες στην κατάρτιση, επιμόρφωση κι επιλογή των διδασκόντων. Η βιβλιογραφική έρευνα, η ποιοτική ανάλυση του σχολικού εγχειριδίου και των θεμάτων των εξετάσεων και η μακροχρόνια εμπειρία τεκμηριώνουν την ανάγκη μιας στροφής σε διαθεματικές, ποιοτικές διδακτικές προσεγγίσεις και της εφαρμογής του πολλαπλού εγχειριδίου ή της αντικατάστασης του ισχύοντος. Αναδεικνύουν κυρίως την ανάγκη ερευνητικής αξιοποίησης των γραπτών των πανελλαδικών εξετάσεων για έναν ανασχεδιασμό του τρόπου αξιολόγησης, του καθορισμού ενιαίων και σαφών κριτηρίων αξιολόγησης, της συγκρότησης καταρτισμένου σώματος βαθμολογητών που θα αξιολογούν με κριτήριο τους θεθέντες γνωστικούς και παιδαγωγικούς στόχους, της σύνδεσης με την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τελικά, επαναφέρουν τη συζήτηση στην ανάγκη για μια εν γένει ριζικά διαφορετική αντιμετώπιση και διεξαγωγή του μαθήματος της Ιστορίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ιστορία Θεωρητικής Κατεύθυνσης - μορφή και περιεχόμενο αξιολόγησης - σχολικό εγχειρίδιο - μέθοδοι διδασκαλίας - κατάρτιση εκπαιδευτικών

Ενδυνάμωση του πολιτιστικού και πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών/τριών μέσα από τυπικές, ημιτυπικές και άτυπες πρακτικές σχολικού γραμματισμού

Μαργάρου Ελένη, Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Παν/μίου Μακεδονίας
Χειμαρίου Ελένη, Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Παν/μίου Μακεδονίας

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ αποτελεί μία αδρομερή παρουσίαση και αποτίμηση της δράσης με θέμα: «Ενδυνάμωση του πολιτιστικού και πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών-τριών μέσα από τυπικές, ημιτυπικές και άτυπες πρακτικές σχολικού γραμματισμού» που υλοποιήθηκε στο Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κατά το σχολικό έτος 2013-2014. Στο πλαίσιο της συμμετοχής του σχολείου στο πρόγραμμα «ΔΙΑΠΟΛΙΣ - Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών» και ειδικότερα στη δράση «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας» οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σε συνεργασία με τη συντονίστρια της δράσης κ. Ευγενία Δανηλίδου, Σχολική Σύμβουλο Φιλολόγων, επέλεξαν να καταγράψουν με τρόπο συστηματικό τις τυπικές, ημιτυπικές και άτυπες πρακτικές σχολικού γραμματισμού που αποσκοπούσαν στην ενδυνάμωση του πολιτιστικού και πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών/τριών του σχολείου. Με ζητούμενο τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την

αριστεία που αποτελούν βασικό σκοπό των Προτύπων Πειραματικών Σχολείων σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο, διερευνάται κατά πόσο οι συγκεκριμένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις καθιστούν τους μαθητές ικανούς να χρησιμοποιούν τις ανεξάντλητες δυνατότητες του σχολικού γραμματισμού για να νοηματοδοτούν αρχικά τις μαθητικές τους εμπειρίες και δράσεις μέσα στο σχολικό λόγο και χώρο, και αργότερα ως ενεργοί πολίτες τις εμπειρίες και τις δράσεις τους στον προσωπικό και κοινωνικό λόγο και βίο. Από τη διαμορφωτική αξιολόγηση των δράσεων αυτών και τη διερεύνηση των αποτελεσμάτων τους προκύπτουν οι ανάγκες και οι δυνατότητες διεύρυνσης και βελτίωσής τους για το επόμενο σχολικό έτος και προτείνονται πρωτοβουλίες για την εμπλοκή περισσότερων μαθητών σε αυτές. Ακόμη, αναδεικνύεται ο ενεργός ρόλος των ίδιων των εκπαιδευτικών σε όλη τη διαδικασία, από την επιλογή της συμμετοχής τους στη δράση της ενδοσχολικής υποστήριξης, τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, το σχεδιασμό, την υλοποίηση και αξιολόγηση της δράσης έως τη διάχυση των αποτελεσμάτων της.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σχολικός γραμματισμός, τυπική, ημιτυπική και άτυπη μάθηση, πολυγραμματισμοί

*Τι είπε ο Παύλος Μέλας στη Ναταλία;
Ιστορικές πηγές και αξιολόγηση μαθητικού ιστορικού λόγου*

Μιχελακάκης Στέφανος, ΓΕΛ Πεύκων, Θεσσαλονίκη

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ το κείμενο-παράθεμα που δόθηκε προς επεξεργασία στις πανελλαδικές εξετάσεις του φετινού ακαδημαϊκού έτους στους υποψηφίους οι οποίοι διαγωνίστηκαν στο μάθημα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας, η παρούσα εργασία θέτει ξανά το θέμα της διδασκαλίας του μαθήματος της ιστορίας εστιασμένο στο δεσμευτικό πλην όμως πραγματικό στόχο προετοιμασίας των μαθητών για το τελικό στάδιο της σχολικής τους ζωής. Πιο συγκεκριμένα, στο επίκεντρο τίθεται όχι η άγωνα εξέταση της αναμετάδοσης γνώσεων ούτε του αδύνατου εντοπισμού απόκτησης μη αντιληπτών άμεσα δεξιοτήτων. Αντίθετα ενδιαφέρει ο συνδυασμός γνώσεων και δεξιοτήτων, όπως αυτός γίνεται απτός μέσα από τα γραπτά δοκίμια των μαθητών και μάλιστα σε συνάρτηση με την αξιολόγησή τους. Από τη μεριά της δε οι παράμετροι της αξιολόγησης αυτής κινούνται μέσα σε ένα τρίπτυχο που ορίζεται από τη στόχευση των Προγραμμάτων Σπουδών του ιστορικού μαθήματος, από τις απαιτήσεις των εκάστοτε ζητούμενων σε κάθε εξεταστική διαδικασία και τέλος από τους τρόπους πρόσληψης και υλοποίησης των παραπάνω από την ίδια την εκπαιδευτική κοινότητα. Στο πλαίσιο αυτό ο ιστορικός λόγος των μαθητών αναμένεται εξαιρετικά συμβατικός, αισθητά υποχωρητικά επινοητικός και εγκλωβισμένος στα σφιχτά όρια δεδομένων αυστηρά ελεγμένων. Δε σημαίνει τη συμμετοχή των μαθητών, σύμφωνα με τον Μονιότ, στη «διακίνηση ιδεών και όχι πρόσληψη μιας αποκαλυπτικής γνώσης». Από την άλλη, η ανάγνωση, σύνθεση και συναρμογή πολλαπλών και ετερόκλητων μεταξύ τους κειμένων δεν αποκλείει την ανάδειξη αλληλοπλοκής γνώσεων και δεξιοτήτων σε μια έντονα αυτοπροσδιοριστική, για το μαθητή, γραφή. Με το σκεπτικό αυτό στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει, και

με συγκεκριμένα παραδείγματα, τα χαρακτηριστικά του ιστορικού λόγου στη σχολική τάξη και τη διαπλοκή του και τη συναλλαγή του με το χώρο που ορίζεται από τις κορυφές του παραπάνω τριγώνου (Πρόγραμμα Σπουδών - Θέματα Εξετάσεων - Διδακτικές προτάσεις). Ζητούμενο προφανώς δεν είναι η κατάδειξη των παραλείψεων των προτάσεων που οδηγούν εν μέρει σε τυποποίηση της σκέψης, κρίσης και γραφής των μαθητών, αλλά η ανάδειξη παραδειγματικών αρχών που θα στοχεύουν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων τους με σκοπό τη διάρθρωση ενός λόγου ολοκληρωτικού, κυρίαρχου, αποκαλυπτικού, εν ολίγοις ιστορικού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ιστορική κρίση, ιστορικός εγγραμματισμός, ιστορικός λόγος, δεξιότητες γλώσσας και γραφής

Η διδασκαλία των μαθημάτων Λογιστικού προσανατολισμού στο Επαγγελματικό Λύκειο με τη χρήση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων των Νέων Τεχνολογιών (επαγγελματικό - εκπαιδευτικό λογισμικό)

Μυλωνάς Δημήτριος, Περιφερ. Δν/ση Β/θμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ σύγχρονου εκπαιδευτικού λογισμικού οφείλει πρωτίστως να βασίζεται σε προσεκτική σχεδίαση, που θα λαμβάνει υπόψη της κυρίως τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών. Τα σύγχρονα λογιστικά πακέτα αποτελούν ένα ολοκληρωμένο και πλήρες πληροφοριακό σύστημα υψηλών προδιαγραφών. Για τη χρήση των Προγραμμάτων αυτών απαιτούνται γνώσεις «ικανοποιητικού» επιπέδου και από τους διδάσκοντες οικονομολόγους εκπαιδευτικούς. Το σημείο εκείνο που απαιτεί και τις περισσότερες προσαρμογές είναι, ότι για να γίνουν «λειτουργικά» και «αποτελεσματικά» για τα δεδομένα των μαθητών, απαιτείται απλούστευση της Παραμετροποίησης και προσαρμογή αυτών έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις συνεχείς μεταβολές των λογιστικών δεδομένων. Για τα μαθήματα με λογιστικό προσανατολισμό η αξιοποίηση ενός επαγγελματικού λογισμικού, ειδικά προσαρμοσμένου στην εκπαιδευτική διαδικασία, για να μπορεί να διδαχθεί αποτελεσματικά, αλλά και να παρέχει τα επαγγελματικά εφόδια, ώστε οι απόφοιτοι του Τομέα Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών των ΕΠΑ.Λ. να είναι έτοιμοι να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στην προσπάθεια εξεύρεσης εργασίας, σχετικής με το αντικείμενο της φοίτησης τους στο Επαγγελματικό Λύκειο. Για τη διερεύνηση των σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και κυρίως τη μελέτη της εφαρμογής και αξιοποίησης των νέων λογισμικών στη διδασκαλία των μαθημάτων Λογιστικού προσανατολισμού και ιδιαίτερα του «κορυφαίου» μαθήματος της ειδικότητας (Λογιστικές Εφαρμογές) πραγματοποιήθηκε πρωτογενής έρευνα με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από καθηγητές Οικονομολόγους που διδάσκουν το μάθημα Λογιστικές Εφαρμογές. Η κωδικοποίηση και η επεξεργασία των απαντημένων ερωτηματολογίων οδηγεί στην εξαγωγή των συμπερασμάτων της έρευνας και στη διατύπωση των προτάσεων. Η χρήση και η εφαρμογή ενός λογισμικού, που η επιλογή του στηρίχθηκε σε «παιδαγωγικά και επιστημονικά κριτήρια», στη διδασκαλία των Λογιστικών μαθημάτων στο Επαγγελματικό Λύκειο καθιστά τη διδασκαλία και με τη συνδρομή του

πιο αποτελεσματική, πιο αποδοτική, περισσότερο ενδιαφέρουσα, πιο χρηστική, σαφώς πιο στοχευμένη, «μεστή» και ουσιαστική, αλλά και ικανή να τροφοδοτήσει τους μαθητές του Τομέα Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών με τα απαραίτητα επαγγελματικά εφόδια.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επαγγελματικό Λύκειο, Χρήση Νέων Τεχνολογιών, Εκπαιδευτικό Λογισμικό, Λογιστικές Εφαρμογές, Διαδραστικότητα, Διδακτική Μεθοδολογία

«Κόκκινη Κλωστή Δεμένη»: Διδακτικό σενάριο για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία της Λογοτεχνίας

Νάκη Στέλλα, Α΄ Αρσάκειο Γυμνάσιο Ψυχικού

ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ αποσκοπεί στη γνωριμία των μαθητών της Α΄ Γυμνασίου με το λαϊκό παραμύθι και ειδικότερα με τα λογοτεχνικά χαρακτηριστικά του και με τις αξίες που αυτό προβάλλει. Επίσης, στοχεύει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων δημιουργικής γραφής στους μαθητές, αφού μετά την ενασχόλησή τους με συγκεκριμένα λαϊκά παραμύθια καλούνται να συνθέσουν το δικό τους παραμύθι και να το μετατρέψουν σε κόμικς. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, επεξεργάζονται ανά ομάδα διαφορετικό παραμύθι συμπληρώνοντας σχετικά φύλλα εργασίας και στο τέλος παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια. Τέλος, αξιολογούν σε ατομικό επίπεδο τις εργασίες που παρουσιάστηκαν και ψηφίζουν την καλύτερη. Με αφορμή τον προβληματισμό μας για το γεγονός ότι οι μαθητές δε διαβάζουν λογοτεχνία κατά τον ελεύθερο χρόνο τους, καθώς και ότι συχνά παραπονούνται για τον τρόπο διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο σχολείο κρίναμε σκόπιμη την ενασχόληση με το παραμύθι, ώστε αφενός να καλλιεργηθεί η φιλοναγνωσία και αφετέρου οι μαθητές να προσεγγίσουν τη λογοτεχνία στο σχολείο μέσα από ενεργητικές, βιωματικές και παιγνιώδεις διαδικασίες. Ειδικότερα για τους μαθητές της Α΄ τάξης η ενασχόληση με το λογοτεχνικό είδος του παραμυθιού που συνάδει με την ηλικία τους, θεωρούμε ότι μπορεί να αποτελέσει έναυσμα και κίνητρο για την καλλιέργεια της φιλοναγνωσίας. Από την άλλη η εισαγωγή των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία έχει αναπροσαρμόσει τη διδακτική μεθοδολογία παρέχοντας στο δάσκαλο τη δυνατότητα να σχεδιάσει με νέο τρόπο τη διδασκαλία του και να οδηγήσει τους μαθητές τους στην κατάκτηση της γνώσης μέσα από ευρετικές - ανακαλυπτικές διαδικασίες. Με την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. οι μαθητές εργάζονται ομαδικά, αλληλεπιδρούν και αυτενεργούν. Στο παρόν σενάριο οι Τ.Π.Ε. αξιοποιούνται ως μέσο δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων και ο κοινωνικός ιστός Web 2, ειδικά η ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki, ως χώρος συνεργασίας, ασύγχρονης επικοινωνίας και ως περιβάλλον δημοσίευσης των εργασιών των μαθητών. Τα τεκμήρια της εφαρμογής του παραπάνω σεναρίου στην τάξη αποδεικνύουν ότι τέτοιου είδους διδακτικές πρακτικές ανανεώνουν τη διδασκαλία, κινητοποιούν τη φαντασία των μαθητών και τους ωθούν στην απόκτηση νέων γραμματισμών. Κλείνοντας να σημειώσουμε ότι το παρόν σενάριο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του σχετικού έργου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Λογοτεχνία, παραμύθι, γραμματισμοί, Τ.Π.Ε., διδακτική μεθοδολογία, τεκμήρια εφαρμογής, Web2.0

*Παραδοσιακές και σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις
στα Αρχαία Ελληνικά: Ένα διδακτικό παράδειγμα στην Α' Λυκείου*

Νικολαΐδης Αλέξανδρος, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Πιερίας

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΑΤΗ (από το σχολικό έτος 2011-2012) εισαγωγή του νέου Προγράμματος Σπουδών της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στην Α' Λυκείου, πολλοί εκπαιδευτικοί, ακόμη κι αν δεν διαφωνούν με τη φιλοσοφία του, εντούτοις δεν έχουν πεισθεί για την εφαρμοσιμότητά του εξακολουθώντας για πολλούς λόγους να χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό παραδοσιακές διδακτικές προσεγγίσεις. Έτσι είτε προβαίνουν σε εξαντλητική γλωσσική επεξεργασία του κειμένου με τελικό σκοπό τη μετάφρασή του (γλωσσοκεντρική ή γραμματικοσυντακτική μέθοδος διδασκαλίας) είτε –στην καλύτερη περίπτωση– στη διερεύνηση της λειτουργίας των γλωσσικών στοιχείων για την κατασκευή του κειμένου (δομολειτουργική προσέγγιση). Στην εισήγησή μου αρχικά αναφέρομαι σε παράγοντες που πιθανόν να οδηγούν τους εκπαιδευτικούς στην υιοθέτηση παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας στα Αρχαία Ελληνικά, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζω μια δειγματική διδασκαλία μου, την οποία υλοποίησα σε σχολείο της περιοχής ευθύνης μου στην προσπάθειά μου να συζητήσω με τους εκπαιδευτικούς που την παρακολούθησαν σχετικά με τις προϋποθέσεις και τους τρόπους επιτυχούς αξιοποίησης σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων (όπως είναι η κειμενοκεντρική και η επικοινωνιακή προσέγγιση) στο μάθημα. Μέσα από το διδακτικό παράδειγμα προτείνονται εναλλακτικοί τρόποι για τη νοηματική προσπέλαση του κειμένου αλλά και για τη διδασκαλία του συντακτικού και μια ερμηνευτική προσέγγιση που αξιοποιεί όλα τα στοιχεία που παρέχει το κείμενο (εσωκειμενικά και εξωκειμενικά). Πιο συγκεκριμένα, στη δειγματική διδασκαλία αξιοποιούνται οι μορφοσυντακτικές δομές που αποτελούν κλειδιά για την ανάγνωση του κειμένου, ενώ η εκμάθησή τους γίνεται μόνο στον βαθμό που είναι απαραίτητες, προκειμένου να αναδειχθεί η παρουσία ενός οργανωμένου δικτύου γλωσσικών σχέσεων και να διερευνηθεί η λειτουργία των γλωσσικών στοιχείων για την κατασκευή του κειμένου. Επιπλέον δίνεται έμφαση στα στοιχεία που αποτελούν την τυπολογική ταυτότητα του κειμένου, σύμφωνα με το γραμματολογικό είδος και γένος στα οποία ανήκει (Τσάφος 2004). Τέλος, αξιοποιείται η συγκριτική προσέγγιση της Αρχαίας Ελληνικής μέσω της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, η οποία επιτρέπει την προσπέλαση φαινομένων της ΑΕ γλώσσας μέσα από γλωσσικούς παραλληλισμούς με τη νεοελληνική, ενώ υιοθετείται η επαγωγική πορεία διδασκαλίας από τα εύκολα στα δύσκολα, από τα απλά στα σύνθετα και από τα κοντινά στα μακρινά (Βαρμάζης 1999).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχαία Ελληνικά Α' Λυκείου, σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, Νέα Προγράμματα Σπουδών, διδακτικό παράδειγμα

Η λεξιλογική πυκνότητα ως δείκτης προφορικότητας των γραπτών μαθητικών κειμένων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

Νικολαΐδης Αλέξανδρος, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Πιερίας

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ της προφορικότητας των γραπτών μαθητικών κειμένων στο παρελθόν βρέθηκε στο επίκεντρο ερευνών, προκειμένου να διερευνηθούν οι παράγοντες με τους οποίους συνδέεται. Συχνά όμως οι έρευνες στηρίζονταν στην παραπλανητική κάθετη διχοτομία μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου ως δυο τρόπων επικοινωνίας δομικά αντιτιθέμενων, οι οποίοι ταυτιζόνταν αντίστοιχα με την προφορικότητα και την γραπτότητα, κάτι που οδηγούσε σε αρνητική ως και ενοχοποιητική αντιμετώπιση της πρώτης. Στην εισήγηση που ακολουθεί η προφορικότητα και η γραπτότητα κατανοούνται στο πλαίσιο ενός επικοινωνιακού συνεχούς το οποίο εκτείνεται ανάμεσα στους δύο αυτούς πόλους (Πολίτης 2001), που θεωρούνται ως τρόποι του λόγου (προφορικά ή γραπτά εκφρασμένου) από τους οποίους ο πρώτος αξιοποιεί στρατηγικές εστίασης στη διαπροσωπική εμπλοκή, για να παραγάγει λόγο στενά συνδεδεμένο με το εξωγλωσσικό πλαίσιο και απαιτεί συμμετοχή του δέκτη (ακροατή ή αναγνώστη), ενώ ο δεύτερος αξιοποιεί στρατηγικές εστίασης στο περιεχόμενο, για να παραγάγει λόγο επικεντρωμένο στο γλωσσικό μήνυμα, ανεξάρτητο από το εξωγλωσσικό πλαίσιο, χωρίς να απαιτεί συμμετοχή του δέκτη (Tannen 1980). Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο κάθε είδος κειμένου (προφορικού ή γραπτού) ανάλογα με τις στρατηγικές που αξιοποιεί μπορεί να τοποθετηθεί σε κάποιο σημείο μεταξύ των δύο πόλων του επικοινωνιακού συνεχούς, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από διαφορετικό τύπο πολυπλοκότητας. Η χρησιμότητα των παραπάνω στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και ιδιαίτερα στην Παραγωγή λόγου είναι προφανής, αφού η διερεύνηση της προφορικότητας των γραπτών μαθητικών κειμένων πέρα από τους υπόλοιπους γνωστούς δείκτες μπορεί και πρέπει να εμπλουτιστεί και με το βαθμό λεξιλογικής τους πυκνότητας, φτάνει να βρεθεί κάποιο μέτρο υπολογισμού της. Βασική προϋπόθεση για τον προσδιορισμό της λεξιλογικής πυκνότητας ενός κειμένου είναι η διάκριση των λέξεων σε λεξιλογικές μονάδες με σημασιολογικό περιεχόμενο (content words) και λεξιλογικές μονάδες με γραμματική μόνο λειτουργία (function words) οι οποίες δείχνουν τις σχέσεις που συνδέουν τις πλήρεις λέξεις (Halliday 1989). Στο πρώτο μέρος της εισήγησής μου συζητώ τρόπους που έχουν προταθεί για τον υπολογισμό της λεξιλογικής πυκνότητας με την εφαρμογή τους σε συγκεκριμένα γραπτά κείμενα. Στο δεύτερο μέρος προτείνω την αξιοποίηση της λεξιλογικής πυκνότητας ως δείκτη προφορικότητας των γραπτών μαθητικών κειμένων στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και ειδικότερα στο πλαίσιο της αξιολόγησης της Παραγωγής γραπτού λόγου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Νεοελληνική Γλώσσα, αξιολόγηση παραγωγής γραπτού λόγου, λεξιλογική πυκνότητα, δείκτης προφορικότητας, γραπτότητα.

*Δημιουργία εικαστικών έργων σε ΕΠΑ.Α.:
Πολλαπλά αποτελέσματα από την εφαρμογή πρακτικών
άτυπου σχολικού γραμματισμού*

Παπαγεωργοπούλου Γεωργία, Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β' Αθήνας

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ έχει ως σκοπό τη μελέτη των αποτελεσμάτων δύο δράσεων δημιουργίας εικαστικών έργων σε ΕΠΑ.Α., προκειμένου να διαπιστωθεί το επίπεδο ικανοποίησης των μαθητών και η ανταπόκριση των υπόλοιπων συντελεστών της σχολικής μονάδας. Αφετηρία αποτέλεσε το ερώτημα της πιθανής βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων τέτοιων δράσεων μέσω συνεργασίας με εκπαιδευτικό εικαστικής παιδείας. Το ερώτημα προέκυψε κατά τον αναστοχασμό ο οποίος ακολούθησε την ενασχόλησή μας με τη δυναμική της δημιουργίας τεχνημάτων - εικαστικών κατασκευών, στο πλαίσιο της ερευνητικής εργασίας σε ΕΠΑ.Α. κατά το σχ. έτος 2011-12. Η συνεργασία με εικαστικό κατέστη δυνατή στο χαλαρότερο θεσμικό πλαίσιο το οποίο διέπει την εφαρμογή πρακτικών άτυπου γραμματισμού στις σχολικές μονάδες. Έτσι, στο ΕΠΑ.Α. Αγίας Παρασκευής υλοποιήθηκαν δύο πολιτιστικά προγράμματα, στο πλαίσιο των οποίων οι ομάδες των μαθητών δημιούργησαν μεγάλης επιφάνειας εικαστικά έργα ως κατάληξη μιας γνωστικής και βιωματικής διαδικασίας ευαισθητοποίησης και εμπάθισης στα θέματα του ταξιδιού (σχ. έτος 2012-13) και του αποχωρισμού (σχ. έτος 2013-14). Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ως ερευνητικά εργαλεία ερωτηματολόγιο για τους μαθητές και ημιδομημένες συνεντεύξεις για τον διευθυντή, τους εκπαιδευτικούς και τον εκπρόσωπο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με τη διαθεματικότητα των δράσεων:

- οι μαθητές ικανοποιήθηκαν περισσότερο, προσέγγισαν αποτελεσματικά «δύσκολα» θέματα (μ.α. ξενιτιά, απώλεια, θάνατο, μνήμη κ.ά.) και απέκτησαν πολλαπλές αναπαραστάσεις για τα θέματα αυτά,
- η παιδαγωγική ομάδα μπόρεσε να εφαρμόσει διαφοροποιημένη παιδαγωγική, αξιοποιώντας ουσιαστικά τα βιώματα και το σημείο αφετηρίας κάθε μαθητή,
- η σχολική μονάδα ενδυναμώθηκε, ώστε να προωθεί πρακτικές οι οποίες διασφαλίζουν την ενίσχυση των αρχών της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα έχουν ιδιαίτερη σημασία στην πραγματικότητα ενός ΕΠΑ.Α., όπως αυτή διαμορφώνεται από τον υψηλό αριθμό αλλοδαπών μαθητών και μαθητών εντελώς αδιάφορων προς την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και το χαμηλό κοινωνικο-μορφωτικό επίπεδο των οικογενειών τους.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: άτυπες μορφές γραμματισμού, πολιτιστικά προγράμματα, εικαστικά εργαστήρια, διαθεματικότητα, διαφοροποιημένη προσέγγιση στη μάθηση, διαπολιτισμική εκπαίδευση

*Οι τεχνικές δραματικής έντασης στη διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου:
Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Γουτού Γουπατού*

Παπαδόπουλος Σίμος, ΠΤΔΕ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Καραγιάννη Αγνή, Εκπαιδευτικός

ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ αξιοποιούνται οι τεχνικές δραματικής έντασης (Ο'Toole, 1992) για τη διδασκαλία του διηγήματος Γουτού Γουπατού του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και αναδεικνύεται η συμβολή τους στη διδακτική της λογοτεχνίας μέσω δραματικής και σκηνικής εμπλοκής των μαθητών στο μυθοπλαστικό σύμπαν. Δραματική ένταση (dramatic tension) προκαλούν οι περιορισμοί στη ζωή των χαρακτήρων (Morgan & Saxton, 1987). Τέτοιοι είναι: η απόκρυψη, η εξαπάτηση, η παρεξήγηση, η συγκάλυψη και μεταμφίεση του πραγματικού προσώπου, η μυστικότητα, ο περιορισμός χώρου και χρόνου, η απαγόρευση μετακίνησης και αλλαγής, η ματαίωση προσδοκιών, η ανατροπή συνθηκών ζωής, η έκπληξη, το απροσδόκητο, η κατάσταση του αγνώστου, το δίλημμα, η αμφισβήτηση της ικανότητας, η πρόκληση από ισχυρότερο, η απειλή, η παράκληση, η εσωτερική σύγκρουση, η σύγκρουση με άλλους, η προειδοποίηση, η αναμονή, η δυσκολία του ανατιθέμενου έργου (Παπαδόπουλος, 2010). Το πεζογραφικό έργο του Αλ. Παπαδιαμάντη διακρίνεται για τα έντονα ψυχογραφικά στοιχεία (Φαρίνου-Μαλαματάρη, 1987). Υπό αυτό το πρίσμα, επιλέχθηκε το Γουτού Γουπατού, καθώς φέρει στοιχεία δραματικής έντασης και προοικονομίας. Με τα παραπάνω στοιχεία μπορούν να αξιοποιηθούν τεχνικές που συμβάλλουν στη διερεύνηση, από μέρους των μαθητών, της ζωής των χαρακτήρων και στη λύση των προβληματικών καταστάσεων που συναντούν με τις οποίες αναδεικνύονται οι ψυχοπαιδαγωγικές διαστάσεις του διηγήματος. Για την ανάλυση και ερμηνεία του διηγήματος θα χρησιμοποιηθεί ως ερευνητική τεχνική η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου (Mason, 2003). Θα γίνει συνολική προσέγγιση των τεχνικών δραματικής έντασης μέσα από το πρίσμα της θεατρολογικής ανάλυσης και στη συνέχεια θα οριστούν οι κατηγορίες ανάλυσης και θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματά τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: δραματική ένταση, διερευνητική δραματοποίηση, διδασκαλία λογοτεχνίας, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Γουτού Γουπατού

*Ανάπτυξη διδακτικών πρακτικών
στο μάθημα της γλώσσας στη Β/θμια Εκπ/ση*

Παππάς Μιχάλης, Γυμνάσιο Αιανής

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΜΕΛΕΤΗ αναπτύχθηκε στο πλαίσιο ευρύτερης έρευνας, η οποία σχετίζεται με την καταγραφή απόψεων των φιλόλογων για ζητήματα γραμματισμού. Προκειμένου να αποτυπωθούν οι πρακτικές αυτές, διερευνάται η έννοια του κειμένου ως έργο που επιτελεί η γλώσσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και όχι οι απομονωμένες λέξεις ή προτάσεις (Holliday, 1989), προσεγγίζοντας την αντίληψη για την κατασκευή των σύγχρονων κειμένων με πολλαπλούς σημειωτικούς τρόπους. Δηλώνεται, από την πλευρά των εκπαιδευτικών, ο τρόπος με

τον οποίο αξιοποιούνται διάφορα κείμενα εκτός σχολικού εγχειριδίου για την επίτευξη των διδακτικών στόχων και καταγράφεται η θετική στάση τους στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία παρ' όλη τη δυσκολία που αντιμετωπίζουν λόγω έλλειψης χρόνου. Τονίζεται η διδακτική και παιδαγωγική αξία των ΤΠΕ, περισσότερο ως μέσο πρακτικής γραμματισμού χωρίς προσέγγιση της κριτικής διάστασης, γίνεται προσπάθεια ανάδειξης στόχων της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης εστιάζοντας περισσότερο στη γενικότερη διαδικασία απόκτησή της παρά στο είδος (κριτική διάσταση των κειμένων ως φορέων στάσεων αξιών και ιδεολογίας). Σκοπός της έρευνας ήταν η καταγραφή διδακτικών πρακτικών που ακολουθούνται στα σχολεία της Β/θμιας εκπαίδευσης και κατά πόσο αυτές συνδέονται με την ανάπτυξη του (κριτικού) γραμματισμού. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η λήψη ημιδομημένης συνέντευξης 20 έως 30 λεπτών, από 33 εκπαιδευτικούς της περιοχής της Κοζάνης, αφού προηγήθηκε πιλοτική έρευνα τριών φιλολόγων. Τα δεδομένα μετά την απομαγνητοφώνησή τους, κωδικοποιήθηκαν και σχηματίστηκαν ατομικοί πίνακες έκθεσης με θεματικούς άξονες, κατηγορίες και κωδικούς. Τέλος, οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις αναλύθηκαν με το θεωρητικό πλαίσιο της κριτικής ανάλυσης λόγου, σύμφωνα με το αναλυτικό μοντέλο της Συστημικής-Λειτουργικής Γλωσσολογίας. Από την έρευνα προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί κατά το πλείστον αντιλαμβάνονται το κείμενο ως στατική γλωσσική οντότητα, προσεγγίζοντάς το επικοινωνιακά και όχι κριτικά. Πληθώρα εκπαιδευτικών κρίνει ορθή την εξέταση - συνεξέταση κειμένων εκτός σχολικού εγχειριδίου, έχει θετική στάση απέναντι στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και δείχνει να έχει ανάγκη επιμόρφωσης σε ζητήματα κριτικής γλωσσικής επίγνωσης, προκειμένου να πετύχει τους διδακτικούς στόχους του γλωσσικού μαθήματος.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κείμενο, γλωσσικό μάθημα, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, κριτική γλωσσική επίγνωση

*Ανάγνωση κειμένων στην ελληνική γλώσσα
από δίγλωσσους μαθητές Δημοτικού Σχολείου:
Αναγνωστικές δυσκολίες και χρήση στρατηγικών*

Πενεκέλης Κωνσταντίνος, Δ.Σ. Βαθύλακκου Κοζάνης

ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ της παρούσας μελέτης ήταν ο προσδιορισμός και η αποτύπωση των δυσκολιών ανάγνωσης που συναντούν οι μαθητές του δημοτικού σχολείου προερχόμενοι από μεταναστευτικά περιβάλλοντα καθώς διαβάζουν ένα γραπτό κείμενο στην ελληνική γλώσσα και η διερεύνηση και καταγραφή των στρατηγικών ανάγνωσης που χρησιμοποιούν – με βάση την ταξινόμηση των στρατηγικών μάθησης της ταξινομίας της Oxford (1990). Στην έρευνα συμμετείχαν 32 δίγλωσσοι μαθητές και μαθήτριες 12 τμημάτων από μεταναστευτικά πλαίσια που φοιτούν στην Ε' και ΣΤ' τάξη σε Δημοτικά Σχολεία της πόλης της Κοζάνης (μ.ό. ηλικίας 11.05 έτη). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα σε σταθμισμένη δοκιμασία αναγνωστικής επίδοσης οι δίγλωσσοι μαθητές κατηγοριοποιήθηκαν σε δύο υποομάδες: α) επαρκείς και λιγότερο επαρκείς αναγνώστες και β) ταυτόχρονα ή διαδοχικά δίγλωσσοι. Προκειμένου να επιτευχθεί η αποτύπωση των ανα-

γνωστικών δυσκολιών και η καταγραφή των στρατηγικών χρησιμοποιήθηκε συνδυασμός εργαλείων, ώστε να διασφαλιστεί η πολυμεθοδική συλλογή δεδομένων. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο καταγραφής του προφίλ των μαθητών και διερεύνησης των αναγνωστικών αναγκών και σταθμισμένο εργαλείο διαγνωστικής διερεύνησης δυσκολιών στην ανάγνωση, ενώ για την ποιοτική προσέγγιση επιλέχθηκε η συλλογή των δεδομένων μέσα από την τεχνική της «Προφορικής εξωτερικεύσεως». Από τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης φάνηκε ότι τόσο οι δίγλωσσοι μαθητές με αναγνωστικές δυσκολίες και οι συμμαθητές τους καλοί αναγνώστες, όσο και οι ταυτόχρονα ή διαδοχικά δίγλωσσοι, αν και χρησιμοποιούν ποικιλία αναγνωστικών στρατηγικών, διαφοροποιούνται στατιστικά σημαντικά ως προς τη χρήση γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών ανάγνωσης σε σχέση με την ποσότητα και την ευελιξία χρήσης τους. Συγκεκριμένα, οι δίγλωσσοι μαθητές - ικανοί αναγνώστες φάνηκε ότι κάνουν χρήση στρατηγικών στις οποίες συμπεριλαμβάνονται διεργασίες «υψηλού» νοητικού επιπέδου, καταδεικνύοντας μεγαλύτερη μεταγνωστική επίγνωση. Τα ευρήματα της μελέτης θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τον εκπαιδευτικό της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που έχει και την ευθύνη για την αποτελεσματική διδασκαλία της ανάγνωσης, ώστε να προσαρμόζει τη διδασκαλία του στις ιδιαίτερες ανάγκες των δίγλωσσων μαθητών και μαθητριών του δημοτικού σχολείου με σκοπό να ενισχυθεί η αναγνωστική δεξιότητά τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αναγνωστικές δυσκολίες, δίγλωσσοι μαθητές, στρατηγικές ανάγνωσης, δημοτικό σχολείο, επαρκείς και μη επαρκείς αναγνώστες

Το αυτοσχέδιο επιτραπέζιο παιχνίδι στην τάξη – μια συνεχής και άεναη πρόκληση για έμμεση μάθηση

Πετκανοπούλου Μαρία, 4ο Νηπιαγωγείο Συκεών

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ και η δημιουργία των παιχνιδιών από τα νήπια τα εμπλέκει ενεργά στην μαθησιακή διαδικασία και ενισχύει τη θετική στάση τους απέναντι στη μάθηση (Dodge, & Colker, 1998). Η ενεργής εμπλοκή στις δραστηριότητες δημιουργίας πρωτότυπων αυτοσχέδιων επιτραπέζιων παιχνιδιών τονώνει την ανάπτυξη της εφευρετικότητας, της φαντασίας και την άνθηση της δημιουργικότητας (Prendice, et al., 2003). Η στάση των μαθητών του σχολείου μας απέναντι σε τρία αυτοσχέδια παιχνίδια που σχεδιάσαμε μαζί, η αγάπη τους για αυτά και ο χαρακτηρισμός «τα δικά μας παιχνίδια» ήταν η αφορμή να δημιουργηθεί μια πρωτότυπη παιχνιδοθήκη, η οποία λειτούργησε και ως δανειστική και διαφοροποίησε το μέχρι τότε μαθησιακό περιβάλλον της τάξης του νηπιαγωγείου μας. Οι καθημερινές δραστηριότητες που συνδέονται με τις γνωστικές περιοχές της Γλώσσας, των Μαθηματικών, της Μελέτης Περιβάλλοντος και της Δημιουργίας – Έκφρασης όπως αυτές προβλέπονται στο ΔΕΠΠΣ για το νηπιαγωγείο, έδιναν ιδέες για το σχεδιασμό καινούργιων παιχνιδιών και το συνεχή εμπλουτισμό της παιχνιδοθήκης μας. Το καθημερινό παίξιμο βελτιώνει τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών, ενισχύει τη γλωσσική τους ανάπτυξη, τη φαντασία, την ικανότητα σκέψης και αντίληψης (Fromberg, & Gullo, 1992). Η ανάπτυξη των μεταγνωστικών δεξιοτήτων μέσα από τα επιτραπέζια παιχνίδια, εκπληρώνεται σε ένα

πλαίσιο που συναρπάζει το παιδί ενώ προσπαθεί για τη νίκη. Τα επιτραπέζια παιχνίδια έχουν σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων αυτοελέγχου και ρύθμισης της συμπεριφοράς των παιδιών (Salmina, & Tihanova, 2011). Σύμφωνα με τους Rogers και Sawyer (1988), η αξιοποίηση και η ενσωμάτωση όλων αυτών των συμπεριφορών είναι το κλειδί για τη γνωστική ανάπτυξη των μικρών παιδιών και ένα πολύ αποτελεσματικό μέσο για τη μάθηση. Στην εργασία αυτή το αυτοσχέδιο επιτραπέζιο παιχνίδι προτείνεται ως πολύτιμο διδακτικό εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών, ως μια συνεχής και αέναη πρόκληση για έμμεση μάθηση. Γιατί είναι πραγματικά εκπληκτικό πώς ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που σχεδιάστηκε για να προσφέρει διασκέδαση μπορεί να γίνει η βάση ολόκληρης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σχεδιασμένο σε ένα απλό χαρτί, με αυτοσχέδια ζάρια και πιόνια, αξιοποιώντας υλικά ανακυκλώσιμα, είναι το μέσο, ο καλύτερος τρόπος για να φθάσει η γνώση στο παιδί ή το παιδί στη γνώση. (Πετκανοπούλου, 2014)

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αυτοσχέδιο επιτραπέζιο παιχνίδι, δικά μας παιχνίδια, δημιουργία, δημιουργικότητα, φαντασία, συνεργασία, διαφοροποίηση μαθησιακού περιβάλλοντος, διδακτικό εργαλείο, έμμεση μάθηση

Φιλαναγνωσία με αρωγή γονιών

Πισιήα Πιερουλλή Χριστιάνα, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ είναι να παρουσιάσει τη διαδικασία ανάπτυξης φιλαναγνωσίας σε παιδιά δημοτικού σχολείου της Κύπρου ως εισαγωγή καινοτομίας βασιζόμενη στο μοντέλο του M. Fullan (στάδια: εισαγωγή, εφαρμογή, εγκαθίδρυση). Η σχολική αυτή εφαρμογή αποσκοπούσε στη μύηση των παιδιών στην ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων/κειμένων, αβίαστα και με ευχάριστο τρόπο. Επίσης, αποσκοπούσε στην υιοθέτηση της πρακτικής αυτής και στην εξέλιξή της ως στάση στη ζωή τους. Η εν λόγω καινοτομία κινήθηκε στο τρίγωνο «Γονείς-Μαθητές-Εκπαιδευτικός: τη δύναμη των τριών» (Coleman, 1998), καθώς υποστηρίχθηκε σθεναρά από τους γονείς. Κατά την εν λόγω εφαρμογή και υπό συνθήκες υποστηρικτικής ηγεσίας οι οποίες επικρατούσαν στη μονάδα, οι εκπαιδευτικοί δεσμεύτηκαν για συμπόρευση με τους γονείς, πράγμα που δε συνέβαινε προηγουμένως στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα. Ως εκ τούτου και όσον αφορά στην εξέλιξη/ανάπτυξη των εκπαιδευτικών κατά την εισαγωγή καινοτομίας, οι εκπαιδευτικοί ανέλαβαν χειραφετική δράση (δράση για αλλαγή). Στην προκειμένη περίπτωση, οι εκπαιδευτικοί άλλαξαν τις αντιλήψεις και τις πρακτικές τους ως προς την αρωγή των γονέων στην ανάπτυξη φιλαναγνωσίας στους/στις μαθητές/τριές τους. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί αναστοχάστηκαν, πέτυχαν αυτοαντίληψη, αυτοκατανόηση και αυτοαναμόρφωση της πρακτικής τους, με αποτέλεσμα να επιτευχθεί δράση για αλλαγή στη διδασκαλία και στη μάθηση. Πρόσθετα, η εν λόγω καινοτομία εστίασε στην αλλαγή των πρακτικών των εκπαιδευτικών στη μεταξύ τους συνεργασία, έτσι ώστε να αλλάξουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί (Harris, 2008a· 2010), οι οποίοι κάνουν τη διαφορά στη ζωή των παιδιών, μέσω της εκπαίδευσης που τους παρέχουν (Harris, 2008· 2008a). Κατά συνέπεια, η εισαγωγή της εν λόγω καινοτομίας αύξησε τις πιθανότητες ανάπτυξης κουλτούρας συνεργασίας ομοτίμων, άρα και «επαγγελματικής κοι-

νότητας» (Lambert, 1998, σ. 27). Τέλος, η ανάλυση των δεδομένων της εφαρμογής έδειξε πώς αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού του σχολείου προς όφελος των μαθησιακών αποτελεσμάτων (learning outcomes). Ειδικότερα, φάνηκε ότι ο οργανισμός ενέκυψε στο ιδιαίτερο και μοναδικό συγκείμενό του (γονείς, μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς) και στόχευσε στη συνεχή αυτοβελτίωση. Οι εκπαιδευτικοί επιμορφώθηκαν, συνεργάστηκαν, αναστοχάστηκαν, αναπτύχθηκαν και λειτούργησαν ως «επαγγελματική κοινότητα μάθησης». Η αρωγή των γονέων βελτίωσε τα μαθησιακά αποτελέσματα όσον αφορά στην ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας στα παιδιά.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας, αρωγή γονέων, αναστοχαζόμενος εκπαιδευτικός, δέσμευση, εστίαση, ηγεσία, «επαγγελματική κοινότητα μάθησης»

*«Τα δημόσια γλυπτά της Φλώρινας μιλούν για την ιστορία του τόπου μας»:
Μια πρόταση για τη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας
στην Α/θμια Εκπαίδευση*

Σεχίδης Κωνσταντίνος, Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Φλώρινας
Κασβίκης Κώστας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Ανδρέου Ανδρέας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ της τοπικής ιστορίας θεωρείται μια σημαντική παράμετρος της ιστορικής εκπαίδευσης, είτε ως εργαλείο αισθητοποίησης και συγκεκριμενοποίησης της γενικής ιστορίας, είτε ως μέθοδος ιστορικής αναζήτησης και έρευνας που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη νοητικών και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων στην κατεύθυνση της ιστορικής εγγραματοσύνης των μαθητών. Κάθε τόπος έχει να επιδείξει ένα πλούσιο ιστορικό απόθεμα που η διδακτική του αξιοποίηση μπορεί να συμβάλλει ώστε τα παιδιά να διερευνήσουν πτυχές της ιστορίας της περιοχής τους, αθέατες στο πλαίσιο της γενικής ιστορίας, και να διαμορφώσουν άποψη για το παρόν, μέσα από τη συνειδητοποίηση της σχέσης παρόντος - παρελθόντος και τη μελέτη της τοπικής ιστορικής παράδοσης που επιβιώνει στο σήμερα. Για παράδειγμα στην πόλη της Φλώρινας, ανάμεσα στις πολλαπλές εγγραφές του παρελθόντος στο παρόν, συγκαταλέγεται και ένας σημαντικός αριθμός δημόσιων μνημείων με ιστορικό περιεχόμενο. Η δημόσια γλυπτική σηματοδοτεί με εμφανικό τρόπο όψεις της ιστορίας της περιοχής και τις σχέσεις της με τη γενική – εθνική ιστορία, ενώ παράλληλα διαμορφώνει ένα διδακτικό περιβάλλον που εμπεριέχει σημαντικές δυνατότητες ώστε τα παιδιά να διατυπώσουν τα δικά τους ιστορικά ερωτήματα και να προχωρήσουν σε προσωπικές ιστορικές ερμηνείες. Με αφορμή τους παραπάνω προβληματισμούς κατά το σχολικό έτος 2013-2014 το Πειραματικό Σχολείο Φλώρινας σε συνεργασία με το Εργαστήριο Τοπικής Ιστορίας του Π.Τ.Δ.Ε., του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, υλοποίησε ένα πρόγραμμα τοπικής ιστορίας στο οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες της Δ' Τάξης κατέγραψαν, μελέτησαν και παρουσίασαν στο σχολείο τους 21 δημόσια γλυπτά της Φλώρινας τα οποία καλύπτουν τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της περιοχής, με έμφαση στα πρόσωπα και στα γεγονότα του Μακεδονικού Αγώνα. Από την αξιολόγηση του προγράμματος προέκυψε ότι τα παιδιά θεώρησαν πολύ σημαντική τόσο την ενασχόληση με την ιστορία του τόπου

τους, όσο και τη συνολική εμπειρία που αποκόμισαν μέσα από την ερευνητική τους εμπλοκή με το ιστορικό τοπίο της Φλώρινας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Τοπική Ιστορία, Διδακτική της Ιστορίας, Πολιτισμός και Εκπαίδευση

Σύγκριση των Μαθηματικών Α'-Ε' Δημοτικού ως προς την ενότητα «Μετρώ το χρόνο»

Τάτση Αικατερίνη, Υπουργείο Παιδείας

Ο ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ της ανακοίνωσης είναι η Διδακτική Μεθοδολογία και συγκεκριμένα η κριτική θεώρηση και σύγκριση δύο σχολικών εγχειριδίων των Μαθηματικών της Α' και Ε' δημοτικού ως προς την ενότητα «Μετρώντας το χρόνο». Το θέμα που επιλέχθηκε (η μέτρηση του χρόνου) παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς αναμένεται να διαπιστωθεί πως η έννοια του χρόνου στο μάθημα των μαθηματικών παρουσιάζεται στην καθεμία από τις δύο τάξεις με τρόπο ανάλογο ως προς το ηλικιακό τους επίπεδο και σύμφωνα με τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος, ακολουθώντας τη σπειροειδή διάταξη της ύλης. Σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών για τα Μαθηματικά στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση οι στόχοι μάθησης στα Μαθηματικά είναι η ανάπτυξη μαθηματικής σκέψης. Συγκεκριμένα η ανάπτυξη της μαθηματικής σκέψης μπορεί να ειπωθεί με βάση τις τρεις παρακάτω συνιστώσες της: Δημιουργική σκέψη, Αναστοχαστική σκέψη και Κριτική σκέψη (digitalschool.minedu.gov.gr). Τα δύο παραδείγματα παιδαγωγικού υλικού αξιολογούνται με βάση τρεις άξονες αξιολόγησης. Ο πρώτος άξονας αφορά στη συμβατότητα του υλικού με το πρόγραμμα σπουδών. Ο δεύτερος άξονας αφορά στη διδακτική μεθοδολογία. Πιο συγκεκριμένα, αν η στοχοθεσία είναι σαφής, οργανωμένη και συγκεκριμένη. Τέλος, ο τρίτος και τελευταίος άξονας σχετίζεται με την εικονογράφηση και τη σχέση της με το συνοδευτικό κείμενο. Ολοκληρώνοντας την εφαρμογή των κριτηρίων αξιολόγησης των δυο παιδαγωγικών παραδειγμάτων που επιλέγουμε, μπορούμε να διαπιστώσουμε πως και τα δυο παραδείγματα κρίνονται ικανοποιητικά τουλάχιστον ως προς τη συμβατότητα με το πρόγραμμα σπουδών, τη διδακτική μεθοδολογία και την εικονογράφηση. Δεν υπάρχουν ιδιαίτερες ελλείψεις και κρίνονται κατάλληλα για το συγκεκριμένο ηλικιακό κοινό στο οποίο απευθύνονται. Ασφαλώς πάντα υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση. Συγκεκριμένα θα μπορούσαν να υπάρχουν κάποια περισσότερα στοιχεία διαφορετικότητας ως προς το φύλο ή τη φυλή. Ακόμη όσον αφορά επίσης στα μαθηματικά της πρώτης θα μπορούσε να υπάρχει ένα μικρό πλαίσιο - συμπέρασμα στο τέλος της ενότητας που να περιλαμβάνει σε απλή μορφή τους βασικούς άξονες του κεφαλαίου, όπως γίνεται στα μαθηματικά όλων των τάξεων πλην της πρώτης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σχολικά εγχειρίδια, ο χρόνος, πρόγραμμα σπουδών, μαθηματικός εγγραμματισμός

Αξιοποίηση λαϊκών παραμύθιων σε ένα διαθεματικό πρότζεκτ πολυπολιτισμικής αφύπνισης

Τατσιώκα Μαρία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Αμαραντίδου Κυριακή, Πρότυπο Πειραματικό Φλώρινας
Μούσιου Όλγα, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Α/βάθμιας Διεύθυνσης Φλώρινας

ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ παρουσιάζεται ένα διαθεματικό πρότζεκτ πολυπολιτισμικής αφύπνισης με τη χρήση λαϊκών παραμυθιών. Μέσα από τη διδασκαλία με τη χρήση ιστοριών (Story-Based Learning), αλλά και τη χρήση παιχνιδιών (Game-Based Learning) παρέχεται ένα πλαίσιο που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες και απαιτήσεις των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου. Σύμφωνα με τους Sierra και Kaminski (1991), ένα λαϊκό παραμύθι μπορεί να αποτελέσει το μέσο για την προώθηση της πολυπολιτισμικότητας. Επιπλέον, οι λαϊκές ιστορίες εμπεριέχουν έντονο το πολιτισμικό και παραδοσιακό στοιχείο, γι' αυτό το όφελος από την κριτική ανάγνωση μιας αυθεντικής λαϊκής ιστορίας είναι πολλαπλό σε σχέση με την ανάγνωση μιας σύγχρονης ιστορίας που έχει γραφεί ειδικά για να διδάξει την αποδοχή της διαφορετικότητας. Το λαϊκό παραμύθι θεωρείται κατά τον Μερρακλή (2001), ως κατεξοχήν ανθρωπολογικό είδος, που παρουσιάζει μια καθολικότητα ανάμεσα στους λαούς. Με γνώμονα τα παραπάνω, σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε ένα διαθεματικό πρότζεκτ με στόχο την ταυτόχρονη ανάπτυξη του γνωστικού αντικείμενου και της ενίσχυσης της ΕΓ, αλλά και την ενίσχυση της πολυπολιτισμικής αφύπνισης. Για το σκοπό αυτό επιλέχθηκαν οκτώ λαϊκά παραμύθια από τις εξής μεσογειακές και βαλκανικές γειτονικές χώρες: Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, ΠΓΔΜ, Τουρκία, Αλβανία, Ιταλία και Κύπρο. Στη συγκεκριμένη παρέμβαση, ο ανωτέρω συνδυασμός υλοποιείται αρχικά μέσω ενός περιβάλλοντος εκμάθησης του πολιτισμού και της παράδοσης οκτώ μεσογειακών ή βαλκανικών γειτονικών χωρών της Ελλάδας. Ο κύριος σκοπός αυτής της παρέμβασης ήταν, να κάνει τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν την ξένη γλώσσα, ως το μέσο με το οποίο θα κατακτήσουν το καινούργιο γνωστικό αντικείμενο. Τα πολιτισμικά και παραδοσιακά στοιχεία των χωρών αυτών αλλά και η γλώσσα-στόχος παρουσιάζονται ως ένα ενοποιημένο γνωστικό αντικείμενο, μέσα στο οποίο οι μαθητές θα χρησιμοποιούσαν το ένα για να περιγράψουν το άλλο και αντίστροφα. Μέσα από την αξιοποίηση των λαϊκών παραμυθιών επιδιώχθηκε η ανάπτυξη της γνώσης περιεχομένου, αλλά και η διαμόρφωση μιας διαπολιτισμικής συνείδησης-ταυτότητας από τους μαθητές ενισχύοντας ταυτόχρονα το γνωστικό τους επίπεδο στην ξένη γλώσσα. Το πρότζεκτ εφαρμόστηκε για 12 εβδομάδες στο Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο της πόλης της Φλώρινας με πολύ θετικά αποτελέσματα τόσο για τη γλώσσα-στόχο, όσο και στην ανάπτυξη της πολυπολιτισμικής ευαισθητοποίησης, αλλά και σε σχέση με τα προσδοκώμενα οφέλη αναφορικά με την παιδαγωγική αξιοποίηση του λαϊκού παραμυθιού στη σχολική πράξη.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: λαϊκά παραμύθια, διαθεματικότητα, πολυπολιτισμική επίγνωση

Εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε μαθητές Στ' δημοτικού μέσω της έρευνας δράσης

Τερζάκη Αικατερίνη, Περιφερειακή Διεύθυνση Κρήτης

ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ σχολική πραγματικότητα παρατηρείται έντονη ανομοιογένεια στο μαθητικό πληθυσμό μιας τάξης. Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαία την οργάνωση διαφοροποιημένης διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό. Αφετηρία της έρευνας δράσης υπήρξε η ανησυχία της εκπαιδευτικού αν ο τρόπος διδασκαλίας της ανταποκρινόταν στις δυνατότητες και το μαθησιακό επίπεδο κάθε μαθητή. Συγκεκριμένα το πρόβλημα εστιάστηκε στο γεγονός ότι η επίδοση κάποιων μαθητών μένει σταθερά χαμηλή με αποτέλεσμα συχνά να προσαρμόζει τη διδασκαλία της και τη μορφή των εργασιών στις ανάγκες αυτών, σε βάρος φυσικά των μαθητών με ανεπτυγμένη ετοιμότητα. Θέτοντας ως σκοπό τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών της στα μαθηματικά, εφαρμόζει για πρώτη φορά διαφοροποιημένη διδασκαλία σε συγκεκριμένη ενότητα οργανωμένη σε τρία γνωστικά προφίλ των μαθητών της τάξης της, με στόχο να αποτιμήσει την πρακτική της, να αξιοποιήσει της πληροφορίες της αξιολόγησης των μαθητών της, ανατροφοδοτώντας τον εαυτό της και τη διδακτική πράξη με στόχο τη βελτίωση της μάθησης αυτών που δικαιούνται να μάθουν. Ως μέσα συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα τεστ των μαθητών στην προηγούμενη ενότητα και αυτά στην ενότητα που εφάρμοσε τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Αξίζει να διευκρινιστεί ότι και τα δυο τεστ αξιολόγησης αποτελούνταν από ανάλογα προβλήματα διαβαθμισμένης δυσκολίας. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν εξετάζοντας και συγκρίνοντας τις επιδόσεις των μαθητών στις γραπτές δοκιμασίες πριν και μετά τη διαφοροποιημένη διδασκαλία καταδεικνύουν εντυπωσιακή βελτίωση της επίδοσης των μαθητών και των τριών γνωστικών προφίλ. Ο γενικός μέσος όρος επίδοσης των μαθητών σχεδόν διπλασιάζεται, ενώ οι μαθητές χαμηλής επίδοσης σημειώνουν ποσοστά επιτυχίας πάνω από το διπλάσιο. Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η εκπαιδευτικός ξεκινώντας από έναν προβληματισμό, μια ανησυχία για την πρακτική της, τολμά να την τροποποιήσει, να δράσει, αλλά και να ερευνήσει συλλέγοντας αντικειμενικά δεδομένα, αμφισβητώντας την πρακτική της. Μέσω της διαδικασίας της έρευνας δράσης διαφαίνεται ότι η οργανωτική αλλαγή είναι αποτέλεσμα των ανθρώπων που αλλάζουν τις πρακτικές τους και τους εαυτούς τους κι όχι των εντολών «από πάνω προς τα κάτω». Η εκπαιδευτικός έγινε ικανή να εντοπίσει προβλήματα και σημεία υπεροχής, ενημερώθηκε για τις δυνατότητες και τις αδυναμίες της πρακτικής της, οδηγήθηκε να δημιουργήσει επιχειρήματα στα οποία στηρίζει τη διδασκαλία της, την επανατροφοδότηση και την αυτοβελτίωσή της.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: έρευνα δράσης, διαφοροποιημένη διδασκαλία, διδακτική μαθηματικών, αξιολόγηση μαθητή

*Το Μουσείο Προφορικής Ιστορίας
ως Εργαλείο Γλωσσικής Διδασκαλίας στο Πλαίσιο του Δ.Ε.Π.Π.Σ.
και Α.Π.Σ. και των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών*

Τζακώστα Μαρίνα, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΟΙ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ της ελληνικής συνιστούν ζωντανές όψεις της γλώσσας κυρίως στο επίπεδο του προφορικού λόγου και δίνουν στους μαθητές τη δυναμότητα, αφενός, να γνωρίσουν τη δυναμική της μητρικής τους γλώσσας και τον πλούτο των εκφραστικών της μέσων και να την εντάξουν σε ένα ευρύτερο πολιτισμικό και ιστορικό πλαίσιο και, αφετέρου, να ανακαλύψουν τη γραμματική συγγένεια των συστημάτων της Κοινής και των διαλέκτων σε όλα τα επίπεδα γραμματικής ανάλυσης (φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία). Ωστόσο, η διδασκαλία των διαλεκτικών ποικιλιών της ελληνικής δεν προτείνεται με άμεσο τρόπο από το Δ.Ε.Π.Π.Σ. (2003), το Α.Π.Σ. (2003) ή τα πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών (2011). Στην παρούσα ανακοίνωση περιγράφουμε, πρώτον, τους στόχους και τους τρόπους υλοποίησης του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας (ψηΜΟΠΙ) το οποίο έρχεται να καλύψει το κενό της διδασκαλίας των διαλεκτικών γλωσσικών ποικιλιών στην ελληνική εκπαίδευση καθώς και την άμεση εμπλοκή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στόχος του ερευνητικού προγράμματος στο πλαίσιο του οποίου εντάσσεται το ψηΜΟΠΙ (Τζακώστα, Σφακιανάκη & Πατσιάς υπό προετ.) είναι ο σχεδιασμός, η κατασκευή και η οργάνωση ενός Μουσείου Προφορικής Ιστορίας το οποίο απευθύνεται σε μαθητές, εκπαιδευτικούς και, γενικότερα, όλους όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το ψηΜΟΠΙ θα πάρει τη μορφή ψηφιακής πλατφόρμας στην οποία θα είναι διαθέσιμα οπτικοακουστικά αρχεία τα οποία θα έχουν συλλεχθεί από μαθητές Δημοτικού και Γυμνασίου. Οι μαθητές-ερευνητές οι οποίοι θα έχουν εκπαιδευτεί πάνω σε μεθόδους συλλογής και επεξεργασίας διαλεκτικού γλωσσικού υλικού στη συνέχεια θα επεξεργαστούν και θα αρχειοθετήσουν το συλλεγμένο γλωσσικό υλικό. Τα αρχεία αυτά θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας, τόσο της ΝΕ όσο και των διαλεκτικών της μορφών αλλά και της συσχετιστικής διδασκαλίας ΝΕ και διαλέκτων. Στην πλατφόρμα επιπλέον θα διατίθενται διαδραστικές ασκήσεις πάνω στην κατανόηση και χρήση των διαλεκτικών ποικιλιών της ελληνικής. Στην παρουσίασή μας, θα συζητήσουμε διεξοδικά τη φιλοσοφία που διέπει τις προτεινόμενες ασκήσεις/διδακτικές δραστηριότητες. Η συμβολή του ψηΜΟΠΙ έγκειται στο ότι θα ευαισθητοποιήσει τους μαθητές πάνω σε ζητήματα διαλέκτων, θα εξάρει το χαρακτήρα των τελευταίων ως «ζωντανών» γλωσσικών συστημάτων και θα συμβάλει στη διερεύνηση θεμάτων τοπικής ιστορίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: προφορική ιστορία, διδασκαλία της γλώσσας, διδακτική μεθοδολογία

Εφαρμογή και αξιολόγηση ενός project με αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας για τη διαφορετικότητα και τα συναισθήματα

Τζίκα Βασιλική, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καλδή Σταυρούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΜΕΛΕΤΗ επιχειρεί τη σύζευξη της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και της διδακτικής μεθόδου project, γεγονός που συναντάται σπάνια στην εκπαιδευτική έρευνα. Το θεωρητικό πλαίσιο που υποστηρίζει την παρούσα μελέτη βασίζεται στη θεωρία του κονστρουκτιβισμού και στη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner. Ο σκοπός της έρευνας είναι να μελετήσει στο πλαίσιο εφαρμογής ενός project με αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας: (α) το επίπεδο της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών, (β) την εξέλιξη των απόψεων των μαθητών για το θέμα του project (διαφορετικότητα και συναισθήματα) και (γ) την ενίσχυση των τύπων πολλαπλής νοημοσύνης που διαθέτουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα project με θέμα «τα συναισθήματα και τη διαφορετικότητα» σε μία Γ΄ τάξη Δημοτικού για δύο μήνες. Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας έγινε κυρίως με βάση τους τύπους πολλαπλής νοημοσύνης και κατά δεύτερο λόγο με βάση το μαθητικό ενδιαφέρον και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών. Η μεθοδολογία έρευνας που εφαρμόστηκε ήταν η μεικτή μέθοδος, συνδυάζοντας ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα, γνωστή ως τριγωνοποίηση. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα εξής: (α) ερωτηματολόγιο για την ανίχνευση δυνατών και λιγότερο δυνατών τύπων πολλαπλής νοημοσύνης ανάμεσα στους μαθητές της συγκεκριμένης τάξης, (β) ερωτηματολόγιο γνώσεων και στάσεων πριν και μετά την εφαρμογή του project για τη διαφορετικότητα και την έκφραση συναισθημάτων, (γ) κλείδες συστηματικής παρατήρησης για την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών, τις απόψεις των μαθητών για τη διαφορετικότητα και τα συναισθήματα όπως εκφράζονταν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του project και την ενίσχυση των τύπων πολλαπλής νοημοσύνης και (δ) ημερολόγιο εντυπώσεων κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του project. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το επίπεδο ενεργητικής συμμετοχής αυξήθηκε, οι απόψεις των μαθητών για τη διαφορετικότητα και την έκφραση συναισθημάτων εξελίχθηκαν με θετικά αποτελέσματα, ενώ υπήρξε μεγαλύτερη ενίσχυση στους τύπους πολλαπλής νοημοσύνης που κατείχαν σε μεγάλο βαθμό οι μαθητές και λιγότερο σε αυτούς που δεν κατείχαν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διδακτική μέθοδος project, διαφοροποιημένη διδασκαλία, τύποι πολλαπλής νοημοσύνης, συναισθήματα, διαφορετικότητα

*Οι αντιλήψεις των μαθητών για τον ηλεκτρισμό
και τα μαθησιακά αποτελέσματα μετά από την εκτέλεση
πραγματικών και εικονικών πειραμάτων*

Τσαγγοπούλου Μαρία, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ μεγάλος αριθμός ερευνητικών δεδομένων υποστηρίζει ότι οι μαθητές έρχονται στο σχολείο έχοντας ήδη διαμορφώσει τη δική τους προσωπική άποψη για έννοιες και φαινόμενα των Φυσικών Επιστημών (Φ.Ε.). Οι απόψεις αυτές που καταγράφονται ως εναλλακτικές ιδέες ή αντιλήψεις προϋπάρχουν της διδασκαλίας, ανθίστανται στις επιστημονικές έννοιες και δεν τροποποιούνται εύκολα. Κατά συνέπεια, ο δάσκαλος καλείται να αντιμετωπίσει τις ιδέες αυτές και να συντελέσει τη γνωστική σύγκρουση, προκειμένου να επέλθει η εννοιολογική αλλαγή προς την επιστημονική γνώση. Κυρίαρχο μέσο για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο είναι το πείραμα (Κώτσης, 2001). Η σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία για τη διδασκαλία των Φ.Ε. έχει να επιδείξει δύο είδη πειραματικών δραστηριοτήτων, τα πραγματικά και τα εικονικά πειράματα. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σχετικά με τις έννοιες του ηλεκτρισμού και του απλού ηλεκτρικού κυκλώματος. Σκοπός της έρευνας είναι: α) η ανίχνευση εναλλακτικών ιδεών των μαθητών, που φοιτούν στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, αλλά και β) η διερεύνηση της εννοιολογικής αλλαγής των αντιλήψεων των μαθητών της Ε' τάξης μετά από την πραγματοποίηση πραγματικών και εικονικών πειραμάτων (αξιοποίηση του λογισμικού προσομοίωσης Circuit Construction Kit). Από την ανάλυση των δεδομένων, για την οποία χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο S.P.S.S., διαπιστώνεται η ισοδυναμία των πραγματικών και εικονικών πειραμάτων στην εννοιολογική κατανόηση και μάθηση της έννοιας του ηλεκτρισμού και του απλού ηλεκτρικού κυκλώματος.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εναλλακτικές ιδέες, πείραμα, ΤΠΕ, ηλεκτρισμός, ηλεκτρικό κύκλωμα

*Φωνολογική ευαισθητοποίηση των νηπίων:
Η περίπτωση ενός αλφαβηταρίου*

Τσιβούλη Θεοδώρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τσιλιμένη Τασούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ, ή αλλιώς φωνολογική επίγνωση, αφορά την ικανότητα των παιδιών να κατανοήσουν ότι ο προφορικός λόγος αποτελείται από φωνολογικές μονάδες, τα γράμματα, καθώς επίσης και την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τα γράμματα και να τα διακρίνουν μέσα στις λέξεις (Γιαννικοπούλου, 1998. Τάφα, 2001). Η εξάσκηση των παιδιών στην φωνολογική ευαισθητοποίηση είναι σημαντική καθώς μπορεί να επηρεάσει την μετέπειτα αναγνωστική τους ικανότητα. Μέσα που μπορούν να διευκολύνουν τη φωνολογική ευαισθητοποίηση των παιδιών αποτελεί κάθε είδους παιδικό βιβλίο, λογοτεχνικό

ή μη (Γιαννικοπούλου, 2003). Σε αυτά εντάσσονται και τα αλφαβητάρια, που σύμφωνα με την Murray et al. (1996) μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη φωνολογική ευαισθητοποίηση των παιδιών, όπως επίσης και τα κείμενα με ομοιοκαταληξίες και παρηχήσεις (Maclean et al., 1987), αλλά και κείμενα εμπλουτισμένα με δραστηριότητες και παιχνίδια που θα ωθήσουν τα παιδιά να πειραματιστούν περαιτέρω φωνολογικά (Γιαννικοπούλου, 2003). Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται να παρουσιαστεί ο σχεδιασμός και η κατασκευή ενός διδακτικού αντικειμένου και συγκεκριμένα ενός αλφαβηταρίου για παιδιά, το οποίο στοχεύει στη φωνολογική ευαισθητοποίησή τους. Το συγκεκριμένο αλφαβητάρι περιλαμβάνει κείμενα με ομοιοκαταληξίες και παρηχήσεις, όπως επίσης και δραστηριότητες και παιχνίδια για περαιτέρω εξάσκηση των αναγνωστών. Με την παρουσίασή του επισημαίνονται οι βασικοί κανόνες σχεδιασμού ενός τέτοιου είδους παιδαγωγικού υλικού, προς την κατεύθυνση του γραμματισμού για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Επισημαίνονται επίσης οι παιδαγωγικές αρχές στις οποίες βασίζεται η κατασκευή ενός αλφαβηταρίου, καθώς και τα καινοτόμα σημεία στα οποία διαφοροποιείται έναντι άλλων παρόμοιων βιβλίων. Το αλφαβητάρι με τίτλο «Ο σάκος του Αϊ-Βασίλη», σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Σχεδιασμός και αξιολόγηση έντυπου παιδαγωγικού υλικού», του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας το ακαδημαϊκό έτος 2013-14.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Έντυπο παιδαγωγικό υλικό, βιβλίο γνώσεων, αλφαβητάρι, φωνολογική ευαισθητοποίηση, εγγραμματοπισμός.

*Η οικονομική ανάκαμψη θα επέλθει από τα ... Αρχαία Ελληνικά
(του Γυμνασίου): Διδακτική πρόταση για εφήβους οικονομολόγους*

Τσιότρας Βασίλειος, Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής ΑΠΘ

ΕΝΩ ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ προσπαθούν εναγωνίως να πείσουν τους εφήβους μαθητές τους στα Ελληνικά Γυμνάσια του 21ου αιώνα για τη χρησιμότητα των Αρχαίων Ελληνικών, επικαλούμενοι πολλές φορές αφηρημένες και ασαφείς έννοιες, ο ίδιος ο αρχαιοελληνικός λόγος που έχει αποθησαυριστεί στα ανθολόγια της συγκεκριμένης σχολικής βαθμίδας αποκαλύπτει με εντυπωσιακό τρόπο τη διαχρονική επικαιρότητά του, απτόμενος απολύτως παροντικών ζητημάτων. Η σύνδεση λοιπόν της διδασκαλίας με την (κοινωνική, οικονομική) επικαιρότητα αποτελεί μια σημαντική αρχή για την επιτυχία της, καθώς έτσι το ενδιαφέρον των μαθητών κεντρίζεται περισσότερο. Στην εισήγηση αυτή το ενδιαφέρον εστιάζεται σε δύο αποσπάσματα από τα εγχειρίδια της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου: α) Ξενοφών, Πόροι 1,1-5 (Ενότ. 5 «Ο πλούτος της αττικής γης», Α' τάξη) και β) Ισοκράτης, Περὶ ειρήνης 19-21 (Ενότ. 4 «Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης», Γ' τάξης). Τα δύο κειμενικά αποσπάσματα, που συγγράφηκαν την ίδια εποχή (357-355 π.Χ.), παρουσιάζουν με ευσύνοπτο και εύληπτο τρόπο το πρόβλημα της οικονομικής ύφεσης που ταλάνιζε την Αθήνα κατά τον 4ο αι. π.Χ., ως συνέπεια της μακροχρόνιας πολεμικής αναταραχής που επικρατούσε τότε στην Ελλάδα. Η παρούσα διδακτική πρόταση έχει ως στόχο να παρακινήσει τους μαθητές, που ενδεχομένως βιώνουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό τις συνέπειες της τωρινής οικονομικής κρίσης στο οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον

λον, να αναγνώσουν κριτικά και βιωματικά τα κείμενα. Να καλλιεργήσουν έτσι την αυτενέργεια και –σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ και τα νέα (πιλοτικά) ΑΠΣ– να αναπτύξουν κριτική-δημιουργική σκέψη, στοχαζόμενοι πάνω στα αίτια της κρίσης αλλά κυρίως στους τρόπους πρακτικής αντιμετώπισης που προτείνονται από τους αρχαίους συγγραφείς. Για την προσέγγιση του θέματος χρησιμοποιούνται κυρίως ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές. Με άλλα λόγια, η παρούσα διδακτική πρόταση προσεγγίζεται αμφίδρομα, αφενός εδράζεται στις εμπειρίες και τα βιώματα των έφηβων μαθητών για την κατανόηση του αρχαιοελληνικού κειμένου και αφετέρου χρησιμοποιεί τον αρχαίο λόγο ως μέσο ενημέρωσης, πολιτικής ευαισθητοποίησης και κοινωνικής παρέμβασης στη σύγχρονη πραγματικότητα. Η προσπάθεια αναζήτησης μιας σύγχρονης ταυτότητας των Αρχαίων Ελληνικών προϊόντων του εικοστού πρώτου αιώνας συνεχίζεται...

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, επικαιρότητα, κριτική ανάγνωση, βιωματική μάθηση, δημιουργική σκέψη, ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές, πολιτική ευαισθητοποίηση, κοινωνική παρέμβαση, σύγχρονη ταυτότητα του γνωστικού αντικειμένου.

Ανάπτυξη γραμματισμού και παιδαγωγικό υλικό: Μαραθώνιος Ερωτήσεων

Τσιούλης Αλέξιος, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ. – Δουλιγερίδου Δάφνη, Εκπαιδευτικός

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗ στοχεύει να υποβοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να προάγουν τα επίπεδα γραμματισμού τους, μέσω της ενίσχυσης των άμεσων (μνημονικών, γνωστικών) και έμμεσων (μεταγνωστικών) στρατηγικών κατά τη διάρκεια των παραγωγικών και προσληπτικών τους δεξιοτήτων. Σε όλα τα στάδια διεκπεραίωσης της συγκεκριμένης δράσης οι μαθητές/τριες λειτουργούν στα πλαίσια της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου, με κοινό στόχο να κατανοήσουν τη διδακτέα ύλη επτά διδακτικών αντικειμένων της Στ' τάξης με παιγνιώδη τρόπο και απώτερο σκοπό να κατακτήσουν τη μεταγνώση, μαθαίνοντας πια πώς να μαθαίνουν. Ειδικότερα, στόχο μας αποτέλεσε ο αυτοέλεγχος τόσο της αναγνωστικής τους συμπεριφοράς όσο και της διαδικασίας παραγωγής γραπτού λόγου των μαθητών/τριών, ενώ ακόμη ιδιαίτερος υπήρξε ο προβληματισμός μας κατά τη διαδικασία αυτοαξιολόγησης των μαθητών/τριών, αναφορικά με τον χειρισμό των πληροφοριών της διδακτέας ύλης, με αποτέλεσμα να δημιουργήσουμε την παρούσα παιγνιώδη καινοτόμο δράση με τίτλο: «Μαραθώνιος Ερωτήσεων». Η διαδικασία εφαρμογής της καινοτόμου δράσης: «Μαραθώνιος Ερωτήσεων» επαφίεται εξ ολοκλήρου στο ρόλο που αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες της Στ' τάξης, χωρισμένοι σε μεικτές ισάριθμες ομάδες, ενώ ταυτόχρονα πραγματώνεται στα τρία ανωτέρω στάδια. Αξίζει να υπογραμμίσουμε πως η παρούσα δράση δύναται να εφαρμοστεί τουλάχιστον εξ ολοκλήρου και στις υπόλοιπες μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες (Δ' & Ε' τάξη) του Δημοτικού Σχολείου, ενώ σε πιο απλουστευμένη μορφή θα μπορούσε ακόμη να αποτελέσει πεδίο εφαρμογής και για τις υπόλοιπες μικρότερες τάξεις (Α', Β' & Γ'), πάντοτε προσαρμοσμένη στα αντίστοιχα διδακτικά αντικείμενα. Παράλληλα, είναι χρήσιμο να αναφερθεί πως κρίνεται σκόπιμο οι μαθητές/τριες να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν συστηματικά το υλικό της

παρούσας δράσης. Ολοκληρώνοντας την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης, είμαστε σε θέση να σημειώσουμε πως οι μαθητές/τριες χρησιμοποίησαν τα επικοινωνιακά κείμενα και δεδομένα που εμπριέχονται στα σχολικά τους εγχειρίδια, προσέγγισαν τη λειτουργική χρήση της γλώσσας και με βιωματικό και ταυτόχρονα παιγνιώδη τρόπο ενίσχυσαν τις άμεσες και έμμεσες στρατηγικές τους, προκειμένου να προάγουν τον γραμματισμό. Τέλος, αξίζει να αναγνωρίσουμε πως οι μαθητές/τριες, μαθαίνοντας πια πώς να μαθαίνουν, προσεγγίζουν δραστηριότητες που υποβοηθούν τη μεταγνώση και βελτιώνουν τις ατομικές, αλλά και συλλογικές τους σχολικές επιδόσεις κατά τις φάσεις αυτοαξιολόγησης, καθώς η παρούσα καινοτόμος δράση είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τις ανάγκες του μαθητικού δυναμικού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: γραμματισμός, άμεσες & έμμεσες στρατηγικές, ομαδοσυνεργατική μέθοδος, μεταγνώση

Εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας στο δημοτικό σχολείο – μια έρευνα δράσης

Φαρμάκη Κατερίνα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ της σημερινής κοινωνίας προβάλλουν επιτακτική την ανάγκη μετασχηματισμού του χαρακτήρα της εκπαίδευσης σε ένα περισσότερο μαθητοκεντρικό μοντέλο, όπως είναι η εργασία σε ομάδες. Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία είκοσι χρόνια για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, έχουν αναδείξει τα ευεργετικά οφέλη της σε τομείς, όπως η ακαδημαϊκή επίδοση, η καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και η βελτίωση των διαμαθητικών σχέσεων (Johnson D. Johnson R. & Roseth, 2008· Slavin, 1995). Η ευρεία χρήση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας οφείλεται στο γεγονός, πως σ' αυτού του τύπου τη διδασκαλία, η θεωρία συναντά την έρευνα, η οποία εξελίσσεται σε πρακτική εφαρμογή (Johnson, Johnson, & Stanne, 2000). Ωστόσο, η μη συστηματική εφαρμογή του μοντέλου αυτού στο σύγχρονο σχολείο δημιουργεί ερωτηματικά. Για το λόγο αυτό, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσουμε την επίδραση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας στην επίδοση μαθητών της τρίτης τάξης του δημοτικού σχολείου, και να περιγράψουμε τις δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν κατά την εφαρμογή της στην πράξη. Η έρευνα δράσης είναι μία κυκλική δυναμική διαδικασία, κατά την οποία ο εκπαιδευτικός ερευνά, αξιολογεί και αλλάζει τις πρακτικές του, με στόχο τη βελτίωση της σχολικής πραγματικότητας (Mc Lean, 1995). Στο πλαίσιο αυτής της συνεχόμενης αναζήτησης με σκοπό τη βελτίωση, η εκπαιδευτική έρευνα δράσης καλωσορίζει οποιαδήποτε καινοτομία, όπως είναι η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για τα ελληνικά δεδομένα. Εφαρμόζοντας την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία μέσα από ένα σχέδιο έρευνας δράσης, καταλήξαμε πως ο συγκεκριμένος τρόπος διδασκαλίας επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην επίδοση των μαθητών. Τα δεδομένα υποδηλώνουν πως οι μαθητές χρειάστηκε να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη, προκειμένου να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να λάβουν αποφάσεις. Παράλληλα, αισθάνθηκαν μεγαλύτερη ασφάλεια να ανταλλάξουν τις απόψεις τους μέσα στην ομάδα, και να ζητήσουν βοήθεια από τους συμμαθητές τους. Η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας με ένα σχέδιο έρευνας δράσης λειτούργησε σαν έναυσμα για

την εκπαιδευτικό της τάξης. Παρ' όλα αυτά, τόσο οι υποδομές των σχολείων όσο και η έλλειψη εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με τη συγκεκριμένη μέθοδο, λειτούργουν ανασταλτικά για τη μακροπρόθεσμη εφαρμογή της στην ελληνική εκπαίδευση. Κλείνοντας, πρέπει να αναφέρουμε ότι η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, μέσα από την έρευνα δράσης, χρήζει απαιτητικού σχεδιασμού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, έρευνα δράσης, δημοτικό σχολείο

*Η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών ομίλων
στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Η περίπτωση
του εκπαιδευτικού ομίλου «Επιχειρηματολογία και Αντιλογία»
Προτύπου Πειραματικού Λυκείου Πανεπιστημίου Πατρών*

Φραγκούλης Ιωσήφ, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
Μητρούλια Σοφία, Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο Πανεπιστημίου Πατρών
Κωτσελένη Σοφία, Πανεπιστήμιο Πατρών

Ο ΟΡΟΣ «εκπαιδευτικοί όμιλοι» εισάγεται για πρώτη φορά στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με το Νόμο 3966/2011 άρθρα 41 και 45. Οι όμιλοι αναφέρονται σε γνωστικούς τομείς με στόχο τη δημιουργία πυρήνων δημιουργικότητας και αριστείας. Στο πλαίσιο λειτουργίας των ομίλων αξιοποιούνται οι ιδιαίτερες κλίσεις, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά καθώς και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί όμιλοι δεν στοχεύουν μόνο στην ανάπτυξη γνώσεων από τους μαθητές, αλλά στην καλλιέργεια και ανάπτυξη δεξιοτήτων και οριζόντιων ικανοτήτων. Στην παρούσα έρευνα επιχειρείται η καταγραφή των απόψεων των μαθητών του Προτύπου Πειραματικού Λυκείου Πατρών σε σχέση με την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού ομίλου με θέμα: «Επιχειρηματολογία και Αντιλογία». Πιο συγκεκριμένα καταγράφονται οι απόψεις των μαθητών σε σχέση με: α) την προετοιμασία και σχεδίαση του ομίλου, β) το περιεχόμενο του ομίλου, γ) τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, δ) την ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, ε) το ρόλο των εμπυχωτών-καθηγητών, στ) το κλίμα επικοινωνίας και συνεργασίας που διαμορφώθηκε μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 18 μαθητές της Α' & Β' Τάξης Λυκείου του Προτύπου Πειραματικού Λυκείου Πανεπιστημίου Πατρών, οι οποίοι συμμετείχαν στην υλοποίηση του προαναφερόμενου ομίλου το σχολικό έτος 2013-2014. Ως εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη, και ως μονάδα ανάλυσης η λέξη-φράση. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε πως η προετοιμασία και σχεδίαση του ομίλου έγινε σύμφωνα με το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο λειτουργίας του «Νέου Σχολείου». Το περιεχόμενο του ομίλου ήταν σύμφωνο με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις επιθυμίες και τις ανάγκες των μαθητών. Το εκπαιδευτικό υλικό του ομίλου ήταν σύγχρονο, αλληλεπιδραστικό και δημιουργούσε κατάλληλες προϋποθέσεις για ανάπτυξη κριτικής σκέψης και βιωματικής μάθησης. Ο ρόλος των εκπαιδευτών ήταν εμπυχωτικός-υποστηρικτικός και συνέβαλε στη δημιουργία κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης, συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και εκπαιδευτικών. Στο πλαίσιο της έρευνας οι μαθητές διατυπώνουν την άποψη πως για την

επιτυχή υλοποίηση των εκπαιδευτικών ομίλων πρέπει οι εκπαιδευτικοί-εμφυχωτές που συμμετέχουν σε αυτούς να επιμορφωθούν συστηματικά στο πεδίο και στις αρχές της βιωματικής-συμμετοχικής μάθησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτικοί όμιλοι, Αποτελεσματικότητα

*Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου Φυσικών Επιστημών:
ένα εργαλείο για τη μελέτη της εξέλιξης της
σε πρωτοβάθμιους εκπαιδευτικούς*

Χαϊτίδου Μαρία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Σπύρτου Άννα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΟ Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου (ΠΓΠ) εκφράζεται ο συνδυασμός του περιεχομένου με την παιδαγωγική γνώση, έτσι ώστε ένα συγκεκριμένο θέμα ή πρόβλημα του περιεχομένου που πρόκειται να διδαχθεί, να μετασχηματίζεται και να οργανώνεται με βάση το πλαίσιο διδασκαλίας, για παράδειγμα τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των μαθητών. Ένα από τα μοντέλα της ΠΓΠ αναφέρει ως συστατικά της τη Γνώση Περιεχομένου, την Παιδαγωγική Γνώση και τη Γνώση Πλαισίου. Σε αυτήν την εργασία επικεντρωνόμαστε στη διαδικασία ανάπτυξης ενός εργαλείου για την μελέτη της ΠΓΠ εκπαιδευτικών που διδάσκουν στο δημοτικό σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί πρόκειται να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης σε καινοτόμο Διδακτική Μαθησιακή Σειρά (ΔΜΣ) στο πλαίσιο της δράσης «Αριστεία II», προκειμένου να μπορούν να σχεδιάζουν διερευνητικά περιβάλλοντα μάθησης για τις Φυσικές Επιστήμες. Η καινοτομία των ΔΜΣ αποδίδεται τόσο στο επιστημονικό περιεχόμενο που πρόκειται να διδαχτούν, όσο και στην ποικιλία των διερευνητικών μεθόδων διδασκαλίας. Η περιγραφή της διαδικασίας ανάπτυξης του εργαλείου αρχικά περιλαμβάνει μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση των σχετικών εργαλείων μελέτης της ΠΓΠ. Στη συνέχεια επικεντρωνόμαστε σε ένα ερωτηματολόγιο, το CoReS (Content Representations) με το οποίο επιτυγχάνεται η καταγραφή της ΠΓΠ, αναφορικά με μια συγκεκριμένη διδακτική ενότητα. Συζητείται η διαδικασία εγκυροποίησης του εργαλείου γιατί τροποποιήθηκε προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο στόχος της παρούσας έρευνας που είναι η εξέλιξη της ΠΓΠ των εκπαιδευτικών στην διδακτική ενότητα των «Υλικών Σωμάτων». Στην τελική του μορφή αποτελείται από 9 ερωτήσεις με τις οποίες αξιολογούνται η Γνώση Περιεχομένου (δηλωτική και διαδικαστική), η Παιδαγωγική Γνώση και η Γνώση Πλαισίου. Επίσης μελετώνται οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους, όπως για παράδειγμα η αλληλεπίδραση Παιδαγωγικής Γνώσης και Γνώσης Πλαισίου ή η αλληλεπίδραση Παιδαγωγικής Γνώσης και Γνώσης Περιεχομένου. Αυτή την χρονική περίοδο αναλύονται τα αποτελέσματα της προαξιολόγησης του προγράμματος τα οποία αναδεικνύουν προβλήματα που σχετίζονται με ειδικά χαρακτηριστικά της Γνώσης Περιεχομένου, όπως για παράδειγμα η δυσκολία κατανόησης του διδακτικού μετασχηματισμού του περιεχομένου. Στην ομιλία θα παρουσιαστούν τα πρώτα αποτελέσματα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου, εργαλείο αξιολόγησης ΠΓΠ

*Εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
ως προς το μαθησιακό στυλ στα Μαθηματικά
σε μαθητές Δ' τάξης Δημοτικού*

Χατζηεφραιμίδου Αγγελική, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καλδή Σταυρούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Φιλιππάτου Διαμάντω, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΕΡΕΥΝΕΣ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έδειξαν ότι η διαφοροποίηση με πολλαπλή νοημοσύνη έναντι της παραδοσιακής, συχνά παρουσιάζει πλεονεκτήματα για την επίτευξη των διδακτικών στόχων. Επίσης, έρευνες σε όλες τις σχολικές βαθμίδες στα Μαθηματικά, υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας για τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών, την αύξηση των κινήτρων μάθησης και του ενδιαφέροντός τους. Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει την αποτελεσματικότητα της διαφοροποίησης στα Μαθηματικά ως προς το μαθησιακό στυλ των μαθητών συγκριτικά με την παραδοσιακή προσέγγιση σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Δ' τάξη δημοτικού). Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ήταν ο οιοσεί πειραματικός σχεδιασμός (δύο ερευνητικές ομάδες κι έλεγχος πριν και μετά την εφαρμογή των διδασκαλιών). Οι συμμετέχοντες συνολικά ήταν 42 μαθητές, από τους οποίους οι 23 μαθητές διδάχτηκαν με διαφοροποιημένη προσέγγιση (πειραματική ομάδα) και οι 19 μαθητές με παραδοσιακή διδασκαλία (ομάδα ελέγχου). Οι ενότητες που διδάχθηκαν οι μαθητές αφορούσαν τον πολλαπλασιασμό με τριψήφιο πολλαπλασιαστή, τη διαίρεση με διψήφιο διαιρέτη και τα αντίστροφα προβλήματα. Στην πειραματική ομάδα οι μαθητές επεξεργάστηκαν τις δραστηριότητες της κάθε ενότητας ανάλογα με το μαθησιακό τους στυλ ως προς την κατηγοριοποίηση των Dunn & Dunn σε οπτικούς, ακουστικούς και κιναισθητικούς τύπους. Οι συμμετέχοντες έκαναν ένα τεστ γνώσεων πριν και μετά την πραγματοποίηση των διδασκαλιών για να προσδιοριστεί το επίπεδο κατάρκτησης των διδακτικών στόχων. Επίσης, έγινε συστηματική παρατήρηση για τον έλεγχο του ενδιαφέροντος και της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών κατά τη διάρκεια των διδασκαλιών και στις δύο ερευνητικές ομάδες. Οι μαθητές της πειραματικής ομάδας έδωσαν μετά την ολοκλήρωση της έρευνας δομημένη συνέντευξη για να διαπιστωθεί το ενδιαφέρον τους για το μάθημα με τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας συγκριτικά με τη παραδοσιακή. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το ενδιαφέρον και η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών αυξήθηκαν κατά την εφαρμογή της διαφοροποιημένης προσέγγισης συγκριτικά με την παραδοσιακή. Αναφορικά με την επίδοση των μαθητών στις τρεις διδακτικές ενότητες, υπήρχε στατιστικώς σημαντική διαφορά μόνο στην ενότητα «Αντίστροφα προβλήματα» υπέρ της πειραματικής ομάδας. Στις άλλες δύο ενότητες η επίδοση των μαθητών ήταν περίπου η ίδια τόσο με την παραδοσιακή όσο και με την διαφοροποιημένη προσέγγιση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαφοροποιημένη προσέγγιση, μαθησιακό στυλ, Μαθηματικά

*Πυξίδα του Μεταφραστή Τεχνικών Κειμένων:
Ειδικά Πεδία της Γλώσσας και των Τηλεπικοινωνιών*

Χρηστίδου Σοφία, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ καταγράφει τις συμπεριφορές των μεταφραστών σε σχέση με τη χρήση της ελληνικής γλώσσας στα ειδικά πεδία της γλωσσολογίας και των τηλεπικοινωνιών, όπως επίσης και τις απόψεις προπτυχιακών, μεταπτυχιακών φοιτητών και πτυχιούχων ξένων φιλολογιών, παιδαγωγικών τμημάτων δημοτικής εκπαίδευσης και προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης με γλωσσολογικό υπόβαθρο, καθώς και μεταφραστών σε σχέση με τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζονται στην απόδοση ειδικών όρων στην ελληνική στα διάφορα πανεπιστημιακά εγχειρίδια. Συγκεκριμένα, η έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση των μεταφραστικών στρατηγικών που χρησιμοποιεί ο εκάστοτε μεταφραστής και επιδιώκει να αναδείξει το κατά πόσο γίνονται ευρέως αποδεκτοί από τη γλωσσολογική-μεταφραστική κοινότητα ποικίλοι νεωτερισμοί στις αποδόσεις των όρων ή επικρατεί σύγχυση εξαιτίας των διαφορετικών αποδόσεων από τους γλωσσολόγους-μεταφραστές έτσι ώστε να προτιμώνται οι ξένοι όροι ή οι ελληνικοποιημένες αποδόσεις τους. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία η ανάλυση ευρετηρίων όρων και τα ερωτηματολόγια. Για τις ανάγκες της έρευνας πραγματοποιήθηκε μια επιγραμματική αναδρομή στην ιστορία της μετάφρασης ως επιστήμης. Έπειτα αναλύθηκαν διεξοδικά τα ευρετήρια όρων –πρωτότυπα και μεταφράσεις– 4 γλωσσολογικών (2 αγγλικά και 2 γαλλικά) και 4 τηλεπικοινωνιακών βιβλίων (αγγλικά) με τη χρήση των μεταφραστικών στρατηγικών, μέσω των οποίων δημιουργήσαμε ένα εργαλείο επεξεργασίας με 7 μεταβλητές (εδώ προσθέσαμε μία επιπλέον στρατηγική). Επιπλέον, έγινε μια διεξοδική αναδρομή αναφορικά με τον όρο «στρατηγικές μετάφρασης» μέσα από την οποία στοιχειοθετούμε το γιατί επιλέξαμε τον εν λόγω μεταφρασεολόγο. Τα ερωτηματολόγια, ως επί το πλείστον, διανεμήθηκαν σε πανεπιστημιακές αίθουσες του ΑΠΘ, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στη Φλώρινα, στις αίθουσες του Γαλλικού Ινστιτούτου Θεσσαλονίκης, ακόμη δόθηκαν και μεμονωμένα σε καθηγητές αγγλικής, γαλλικής και μεταφραστές, ενώ μια μικρή μερίδα απεστάλη ηλεκτρονικά σε διάφορες πόλεις της Ελλάδος. Τα δεδομένα που προέκυψαν αναλύθηκαν ποιοτικά και ποσοτικά. Τα αποτελέσματα έδειξαν διαφοροποίηση των στάσεων και επιλογών, τόσο των μεταφραστών των ακαδημαϊκών βιβλίων, όσο και των υποκειμένων της έρευνας με ερωτηματολόγιο. Τα πορίσματα της παρούσας έρευνας δημοσιευμένα σε μορφή εγχειριδίου θα μπορούσαν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμα στην εκπαίδευση ενηλίκων μεταφραστών σε ειδικότητες ΙΕΚ, καθώς και σε αντίστοιχες πανεπιστημιακές ειδικότητες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: στρατηγικές/τεχνικές μετάφρασης, θεωρία μετάφρασης, τεχνική/ελεύθερη/κατά λέξη μετάφραση, ευρετήρια, ψυχομετρικά τεστ, εκπαίδευση ενηλίκων μεταφραστών

Η θέση της δημιουργικής γραφής στο σχεδιασμό ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος

Ψυχογιοπούλου Παναγιώτα, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Αχαΐας
Κοκκινάκη Δήμητρα, Γυμνάσιο Ριολου Αχαΐας

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ στο πλαίσιο της δημιουργίας εγγράμματης ταυτότητας των μαθητών/τριών αλλά και της λειτουργίας του ως μέσου ευαισθητοποίησής τους στην ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα οφείλει ν' αναλαμβάνει ρόλους παιδαγωγικούς αλλά και πληροφοριακούς, θέτοντας συγχρόνως και αντίστοιχους προβληματισμούς. Πιο συγκεκριμένα η παρούσα εργασία απευθύνεται σε μαθητές/τριες γυμνασίου, αλλά και λυκείου και επιχειρεί να καταδείξει την επικοινωνιακή και εκπαιδευτική διάσταση του μουσείου ως μέσο μάθησης που προωθεί και προάγει την ομαδική εργασία, αλλά και τη μεμονωμένη παρατήρηση μέσω διερευνητικών και βιωματικών μεθόδων. Σκοπός του προγράμματος είναι η καλλιέργεια της μουσειακής αγωγής των μαθητών/τριών και η βιωματική προσέγγιση των συλλογών και των εκθεμάτων των μουσείων μέσω της δημιουργικής γραφής, η οποία είναι σύγχρονη εκπαιδευτική μέθοδος που προσεγγίζει με βιωματικό τρόπο τον λόγο & τις δυνατότητές του συνδυάζοντας παιχνίδι & μάθηση. Στη συνάντηση αυτή των μουσείων με τη δημιουργική γραφή οι μαθητές/τριες εξασκούνται, με τρόπο δημιουργικό, στην απελευθέρωση της ατομικής ή ομαδικής έκφρασης, προφορικής και γραπτής η οποία κατέχει σημαντική θέση στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών. Με άξονα τη δημιουργική γραφή δημιουργούνται κίνητρα για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, παρέχονται ευκαιρίες για την καλλιέργεια της εφευρετικότητας, τόσο των μαθητών/τριών που κάθε φορά επισκέπτονται ένα μουσείο, όσο και των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν και υλοποιούν ένα μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα. Οι μαθητές/τριες μέσω ενός σωστά οργανωμένου προγράμματος και ενός κατάλληλα δομημένου φύλλου εργασίας διεγείρουν τη φαντασία τους, οξύνουν την παρατηρητικότητα τους και μέσα από τις δραστηριότητές τους αναδεικνύουν τον ευεργετικό ρόλο του μουσείου ως εναλλακτικό τρόπο μάθησης. Με την εφαρμογή καινοτόμων τεχνικών, όπως η ομαδοσυνεργατική και η μέθοδος project, οι μαθητές προσεγγίζουν τη νέα γνώση βιωματικά, διερευνητικά, συνεργατικά, ενώ παράλληλα εξοικειώνονται και ασκούνται στην απόκτηση δεξιοτήτων άντλησης, συλλογής, οργάνωσης, ανάλυσης και επεξεργασίας δεδομένων και εικόνων. Καθίστανται ικανοί να ταξινομήσουν, να συνθέσουν και να οικοδομήσουν τη γνώση προάγοντας την αυτενέργεια και την κριτική τους σκέψη και να μετατραπούν τελικά οι ίδιοι σε ερευνητές.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μουσείο, μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα, δημιουργική γραφή, ομαδοσυνεργατική και η μέθοδος project

ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Η καταστρατήγηση του γεωγραφικού κριτηρίου εγγραφών
και το φαινόμενο της γονεϊκής επιλογής σχολείου
στην Α/βαθμια δημόσια εκπαίδευση*

Αρβανίτη Αργυρώ, ΕΑΠ – Παπαϊωάννου Μαρία, ΕΑΠ

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ είναι να μελετήσει το φαινόμενο της γονεϊκής επιλογής δημόσιου σχολείου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, δηλαδή τους λόγους καταστρατήγησης του γεωγραφικού κριτηρίου εγγραφών σε συγκεκριμένα δημόσια δημοτικά σχολεία. Επιχειρεί να απαντήσει σε ένα διττό ερώτημα: για ποιο λόγο κάποια δημόσια σχολεία εγγράφουν μαθητές που δεν ανήκουν στα γεωγραφικά τους όρια, όπως και ποιοι είναι οι λόγοι που κάποιοι γονείς αποφασίζουν να μεταφέρουν το παιδί τους από το σχολείο της γειτονιάς τους σε ένα άλλο δημόσιο σχολείο, το οποίο θεσμικά δε διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα δημόσια σχολεία της περιοχής. Πρόκειται για μία ποιοτική έρευνα, η οποία αξιοποιεί τα δεδομένα από 8 περιπτώσεις δημόσιων σχολικών μονάδων Α/βάθμιας εκπαίδευσης. Εφαρμόζονται τεχνικές ανάλυσης περιεχομένου (discourse analysis) στις 8 συνεντεύξεις διευθυντών και 16 συνεντεύξεις γονέων των συγκεκριμένων σχολείων. Από την ανάλυση των συνεντεύξεων προκύπτουν 6 παράγοντες-ομάδες κωδικοποίησης του λόγου: α) το προφίλ των σχολείων που εγγράφουν μαθητές πέραν των γεωγραφικών τους ορίων, β) το προφίλ των διευθυντών που διοικούν και αποφασίζουν την εγγραφή μαθητών εκτός των γεωγραφικών ορίων του σχολείου τους, γ) το προφίλ των γονέων που μετακινούν τα παιδιά τους, δ) το προφίλ των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα σχολεία εφαρμογής «ανοικτών εγγραφών», ε) η πολιτική και οι τακτικές (politics) που εφαρμόζουν τα εν λόγω σχολεία και στ) οι λόγοι για τους οποίους οι γονείς επιλέγουν ένα άλλο σχολείο από αυτό της γειτονιάς τους (parental choice). Η έρευνα καταλήγει στην περιγραφή ενός ιδιότυπου ψευδο-μοντέλου γονεϊκής επιλογής (quasi model of choice) μεταξύ δημόσιων σχολείων, καθώς δε σχετίζεται τόσο με την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας όσο με το κοινωνικό προφίλ του σχολείου. Ακόμη, φαίνεται ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν το φαινόμενο είναι τόσο εσω-οργανωσιακοί όσο και εξω-οργανωσιακοί. Τέλος, τα δεδομένα της έρευνας δείχνουν πως η οικονομική κρίση φαίνεται πως επιτείνει το φαινόμενο της καταστρατήγησης των γεωγραφικών κριτηρίων εγγραφών και της γονεϊκής επιλογής σχολείου

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: γονεϊκή επιλογή σχολείου, ανοικτές εγγραφές, πολιτική σχολικής μονάδας, σχολική αποτελεσματικότητα

**Οι απόψεις των εκπαιδευτικών
σχετικά με τα κριτήρια επιλογής διευθυντών Σχολικών Μονάδων
και την αναγκαιότητα επιμόρφωσής τους**

Βλάση Ελένη, 3ο Γυμνάσιο Μοσχάτου

ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ των σχολικών μονάδων είναι η αναβάθμιση της διδασκαλίας της μάθησης, και η επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος του εκπαιδευτικού έργου. Ο ρόλος του διευθυντή είναι ηγετικός και η επιλογή του μαζί με την υπόσταση του κύρους του αποτελεί σημαντική διαδικασία (ό.π.). Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τα κριτήρια επιλογής διευθυντών, την αναγκαιότητα της επιμόρφωσής τους καθώς και το περιεχόμενο της επιμόρφωσης. Πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση ποσοτικών δεδομένων μέσω 260 ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από εκπαιδευτικούς σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των δήμων Καλλιθέας και Μοσχάτου - Ταύρου. Η επεξεργασία έγινε μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτουν τα εξής: Μεγάλη βαρύτητα αποδίδεται στην εκπαιδευτική και διδακτική προϋπηρεσία από το 67,3% των ερωτηθέντων, στη γλωσσομάθεια, από το 53,4%, στις μεταπτυχιακές ή διδακτορικές σπουδές από το 52,6%. Ως προς το προσόν της άσκησης καθηκόντων σε θέση στελέχους εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν ενδιαμέση αξία σε σχέση με άλλα κριτήρια, καθώς το 19,1% αποδίδει πολύ μεγάλη σημασία και το 27,9% αρκετή σημασία. Σημαντική βαρύτητα αποδίδεται στην αξιολόγηση καθώς θεωρείται ως αρκετά (37,1%), ή πολύ μεγάλης (32,7%) βαρύτητας. Μικρή σχετικά βαρύτητα αποδίδεται στη διδασκαλία σε ΑΕΙ ή ΤΕΙ, και το συγγραφικό έργο του υποψηφίου καθώς μόνο το 5,2% και το 9,9% αντίστοιχα, αποδίδει πολύ μεγάλη σημασία. Ως προς την επιμόρφωση των διευθυντών, το 68,16% την θεωρεί αναγκαία πριν την ανάληψη των καθηκόντων τους. Ως προς το περιεχόμενο των επιμορφωτικών σεμιναρίων πρέπει πρωτίστως να αφορά σε διαχείριση συγκρούσεων και κρίσεων (πολύ σημαντικό για το 77,2%), στην επικοινωνία με τη σχολική μονάδα (πολύ σημαντικό για το 77,7%), στη διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού (πολύ σημαντικό για το 75,4%), στην εκπαιδευτική νομοθεσία (πολύ σημαντικό για το 71,2%), στα καθήκοντα των διευθυντών (πολύ σημαντικό για το 68,9%) και σε θέματα ηγεσίας (πολύ σημαντικό για το 68,7%). Ελαφρώς λιγότερο σημαντικά είναι η χρήση νέων τεχνολογιών, η αξιολόγηση εκπαιδευτικών, η οικονομική διαχείριση και η διαχείριση χρόνου, σαν περιεχόμενα των επιμορφωτικών προγραμμάτων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: κριτήρια επιλογής, επιμόρφωση, επιλογή διευθυντών σχολικών μονάδων

Η ανάπτυξη της σχολικής ηγεσίας και η αμφισβήτηση του συγκεντρωτικού εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα

Μάνος Χρήστος, 1ο ΕΠΑ.Λ. Πειραιά

ΤΟ ΘΕΜΑ που εξετάζεται από την παρούσα έρευνα, σχετίζεται με τη δυνατότητα των διευθυντών των ελληνικών σχολείων, παρά το συγκεντρωτισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, να ασκήσουν εκπαιδευτική ηγεσία, προκειμένου οι σχολικές μονάδες να ανταποκριθούν καλύτερα στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες μέσα από τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού έργου. Με αυτό ως δεδομένο και με την παράλληλη, ολοένα αυξανόμενη απαίτηση της κοινωνίας για ποιοτικότερη και πιο αποτελεσματική λειτουργία των σχολείων, εκτιμήθηκε ότι πρέπει να διερευνηθεί, αν και κατά πόσο η άσκηση ηγεσίας στη σχολική μονάδα, μπορεί να ενισχύσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου και να δώσει ώθηση στην ίδια, προκειμένου να ανταποκριθεί καλύτερα στο δύσκολο και πολυσύνθετο ρόλο της. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτή της επισκόπησης με ποιοτική προσέγγιση, καθώς μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις κατεγράφησαν οι απόψεις δεκαέξι ερευνητικών υποκειμένων (διευθυντών σχολικών μονάδων, σχολικών συμβούλων, διευθυντών εκπαίδευσης και εκπαιδευτικών) από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, σχετικά με τη σημασία της άσκησης και της ανάπτυξης της ηγεσίας στο ελληνικό σχολείο, καθώς και τις προοπτικές που ανοίγονται από ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι, παρόλο που το συγκεντρωτικό ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα περιορίζει τη δυνατότητα ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας και κατ' επέκταση της σχολικής μονάδας, ωστόσο, η άσκησή της είναι εφικτή, αν ο Διευθυντής διαθέτει τα απαιτούμενα γι' αυτή χαρακτηριστικά. Παράλληλα, εκτιμάται ότι η άσκηση και η ανάπτυξη της σχολικής ηγεσίας, μέσα από το όραμα και την έμπνευση που η ίδια μπορεί να προσφέρει, είναι, ίσως, η μόνη διέξοδος για να βγει η ελληνική σχολική μονάδα από το τέλμα του συγκεντρωτισμού. Η διαπίστωση αυτή σχετίζεται με την πεποίθηση ότι ο Διευθυντής-Ηγέτης έχει τη δυνατότητα να αναλάβει πρωτοβουλίες, να προωθήσει αλλαγές, να μεταμορφώσει την υφιστάμενη κουλτούρα και, εν τέλει, να οδηγήσει το σχολικό οργανισμό σε μια σχετική αυτονομία. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, κρίνεται ότι θα βελτιωθεί η ποιότητα και η αποτελεσματικότητά της σχολικής μονάδας, χωρίς να παραγνωρίζονται και κάποιοι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από μια τέτοια εξέλιξη, όπως, για παράδειγμα, οι κατηγοριοποιήσεις των σχολείων και ο ελιτισμός του εκπαιδευτικού συστήματος.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολική Ηγεσία, Πρωτοβουλία, Κουλτούρα, Αλλαγή, Σχετική αυτονομία, Ποιότητα, Αποτελεσματικότητα.

Αυτονομία εκπαιδευτικών σε σχολικές μονάδες επαγγελματικής εκπαίδευσης

Μαράτος Αναστάσιος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗ, η οποία εμπίπτει στον άξονα της Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης, θα επιδιώξει να αναδείξει τα περιθώρια αυτονομίας που υπάρχουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και ειδικότερα στον τομέα της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα από τη διερεύνηση των απόψεων των εν ενεργεία εκπαιδευτικών λειτουργών. Αρχικά στην παρουσίαση, θα γίνει προσπάθεια να σκιαγραφηθεί η υπάρχουσα πραγματικότητα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και να αποσαφηνιστούν έννοιες, όπως συγκέντρωση, αποκέντρωση και αυτονομία. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η εμπειρική έρευνα που έγινε στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας και τα αποτελέσματά της. Η έρευνα διεξήχθη από τον Νοέμβριο μέχρι τον Δεκέμβριο του 2013. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν οι εκπαιδευτικοί όλων των σχολείων της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του νομού Μαγνησίας που τη χρονική περίοδο 2013-2014 υπηρετούσαν στα Επαγγελματικά Λύκεια της περιοχής. Για τη συλλογή του υλικού χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελούταν από ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η αξιολόγηση κάθε ερώτησης έγινε με τη χρήση 5-βάθμιας κλίμακας Likert, όπου το 1 αντιστοιχεί στο ΚΑΘΟΛΟΥ, το 2 στο ΛΙΓΟ, το 3 στο ΑΡΚΕΤΑ, το 4 στο ΠΟΛΥ και το 5 στο ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ. Προφανώς, η μέση τιμή στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου βρισκόταν στο 3. Τέλος, το επίπεδο σημαντικότητας ήταν $\alpha = 0,005$. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας, οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε σχολεία τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στον νομό Μαγνησίας πιστεύουν ότι το εκπαιδευτικό σύστημα παραμένει συγκεντρωτικό. Αυτή είναι μια άποψη που φαίνεται να ενστερνίζονται όλοι οι εκπαιδευτικοί ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία την προϋπηρεσία, τα ακαδημαϊκά προσόντα, την περιοχή και το μέγεθος του σχολείου. Επιπλέον, θεωρούν αναγκαία προϋπόθεση για να υπάρξει σύνδεση της τεχνικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας την παροχή αυτονομίας. Οι εκπαιδευτικοί της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στον νομό Μαγνησίας, επίσης, παρουσιάζουν συντριπτικό ποσοστό συμφωνίας με την άποψη ότι η ενίσχυση της αυτονομίας στην τεχνική εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Τέλος, σε σχέση με την εκπαιδευτική καθημερινότητά τους, οι εκπαιδευτικοί τεχνικής εκπαίδευσης, πιστεύουν ότι δεν έχουν αυτονομία στα καίρια ζητήματα, ενώ πιστεύουν ότι θα πρέπει να έχουν μεγαλύτερη αυτονομία στο εκπαιδευτικό τους έργο και ότι θα πρέπει να αναλάβουν περισσότερες ευθύνες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αυτονομία, συγκεντρωτισμός, αποκέντρωση, τεχνική εκπαίδευση, αγορά εργασίας

Η Οργανωσιακή Κουλτούρα στο Δημοτικό Σχολείο

Μπαλάση Αικατερίνη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Ιορδανίδης Γιώργος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Το σχολείο αποτελεί τυπικό οργανισμό, εφόσον αποτελείται από ανθρώπους, αντικειμενικούς σκοπούς και οργανωτική δομή. Η οργανωσιακή κουλτούρα των σχολείων ορίζεται ως οι βασικές παραδοχές, οι νόρμες και οι αξίες, και τα πολιτισμικά δημιουργήματα, τα οποία είναι κοινά μεταξύ των μελών του σχολικού οργανισμού και επηρεάζουν τη λειτουργία τους στο σχολείο (Maslowski, 1997), αποσκοπώντας στην αποτελεσματικότητα. Το «Πλαίσιο Ανταγωνιστικών Αξιών» χρησιμοποιείται ευρέως για τη διερεύνηση της οργανωσιακής κουλτούρας, εμπεριέχοντας τέσσερα μοντέλα κουλτούρας, βάσει ταξινόμησης των ενισχυτικών παραγόντων αποτελεσματικότητας. Σκοπός: Η διερεύνηση και η μέτρηση της οργανωσιακής κουλτούρας που επικρατεί στα ελληνικά σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, μέσω των απόψεων των εκπαιδευτικών και Διευθυντών/τριών. Επιμέρους ερωτήματα: η διερεύνηση και η μέτρηση της επιθυμητής σχολικής κουλτούρας, οι αποκλίσεις μεταξύ αυτής και της υφιστάμενης, και ο ρόλος των δημογραφικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών ως προς τους τέσσερις προσανατολισμούς κουλτούρας. Μέθοδος: Η έρευνα έλαβε χώρα κατά το διάστημα 28 Νοεμβρίου 2013 έως 17 Φεβρουαρίου 2014. Σε 101 Δημοτικά σχολεία της Περιφέρειας Θεσσαλονίκης (14 Δήμους) διανεμήθηκαν 1010 ερωτηματολόγια, από τα οποία επιστράφηκαν τα 615 (60.9%). Το τελικό δείγμα αποτέλεσαν 191 άνδρες (32.8%) και 392 γυναίκες (67.2%). Για τη συλλογή των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο του Maslowski (2001) (κατόπιν μετάφρασης και προσαρμογής στο ελληνικό συγκείμενο), το οποίο βασίζεται στο «Πλαίσιο Ανταγωνιστικών Αξιών». Για τη στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS, 18. Αποτελέσματα: Ως κυρίαρχοι τύποι κουλτούρας παρουσιάζονται η «προσέγγιση εσωτερικών διαδικασιών» (Μ.Ο.: 4.0616) και η «προσέγγιση ανθρωπίνων σχέσεων» (Μ.Ο.: 4.0465). Η «προσέγγιση λογικών στόχων» παρουσιάζει ως μέσο όρο 4.0113, ενώ η προσέγγιση με τη χαμηλότερη τιμή είναι η «προσέγγιση ανοιχτού συστήματος» (Μ.Ο.: 3.5616). Η κουλτούρα που επιθυμείται περισσότερο είναι η «προσέγγιση ανθρωπίνων σχέσεων» (Μ.Ο.: 4.6018), ενώ αυτή που επιθυμείται λιγότερο είναι η «προσέγγιση εσωτερικών διαδικασιών» (Μ.Ο.: 4.1412). Συμπεράσματα: Τα Δημοτικά σχολεία διακατέχονται και από τους τέσσερις προσανατολισμούς κουλτούρας, όσο και αντιφατικοί να είναι μεταξύ τους, διατηρώντας μία ισορροπία, και αποφεύγοντας μία μονομερή εστίαση. Ωστόσο, το ότι επικρατούν στις δύο πρώτες θέσεις η ιεραρχική και η οικογενειακή κουλτούρα, παραπέμπει σε ένα «κλειστό» κλίμα, ενώ υποδηλώνει ότι τα σχολεία εστιάζουν τόσο στους κανόνες, στη σταθερότητα, στον έλεγχο, όσο και στην αμοιβαία κατανόηση, υποστήριξη και αλληλεγγύη.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικός Οργανισμός, Οργανωσιακή κουλτούρα, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Πλαίσιο Ανταγωνιστικών Αξιών, Ελλάδα

Η αξιοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην επιμόρφωση των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης

Μπάμπας Νικόλαος, 1ο ΕΠΑΛ Φιλιατών
Δάρρα Μαρία, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ τεχνικών εξ αποστάσεως επιμόρφωσης εντάσσεται στο πλαίσιο των προώθησης διαδικασιών συνεχούς αυτομόρφωσης, αυτοανάπτυξης και συμμετοχής των εκπαιδευτικών στελεχών σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας που στοχεύουν στη βελτίωση των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων. Οι εμπειρίες από την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων καταγράφονται θετικές. Παράλληλα, όμως υποστηρίζεται, ότι ο εμπλουτισμός της εκπαίδευσης που παρέχεται με την υποστήριξη των υπηρεσιών του διαδικτύου με μεγαλύτερη ποικιλία εκπαιδευτικών τεχνικών, η συνεχής υποστήριξη από κάποιον επιμορφωτή και η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού κατάλληλου για εξ ατομικευμένη μάθηση, αποτελούν σημαντικούς παραμέτρους προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότητας της επιμόρφωσης. Στο πλαίσιο αυτό προωθείται η ανάπτυξη προγραμμάτων «μικτής μάθησης» (blended learning). Η καταγραφή των προσωπικών αντιλήψεων των συμμετεχόντων αναφορικά με τις διάφορες πτυχές της επιμορφωτικής διαδικασίας αποτελούν πεδίο με μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον. Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τις απόψεις και τις εμπειρίες διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης αναφορικά με τη γνώση της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, την αναγκαιότητα/σημαντικότητα της συμβολής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην επιμόρφωση των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης, καθώς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων μοντέλων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η επίτευξη του παραπάνω στόχου βασίζεται, τόσο στα στοιχεία της βιβλιογραφίας, όσο και στα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας που διεξήχθη κατά το δεύτερο εξάμηνο του σχολικού έτους 2013-2014 με τη μέθοδο του ανώνυμου γραπτού ερωτηματολογίου το οποίο συμπληρώθηκε από 37 διευθυντές/ντριες δημοτικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Θεσπρωτίας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η αξιοποίηση της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης είναι σημαντική καθώς συμβάλλει πάρα πολύ στην αυτομάθηση μέσα από τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού, περιορίζει τα έξοδα επιμόρφωσης λόγω έλλειψης μετακίνησης των επιμορφούμενων και δεν δημιουργεί δυσλειτουργίες στα σχολεία, αφού δεν απαιτεί απομάκρυνση από την εργασία και προσωρινή αντικατάσταση των επιμορφούμενων. Επίσης, αναφορικά με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων μοντέλων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το μικτό μοντέλο αξιολογήθηκε ως το περισσότερο αποτελεσματικό. Τέλος η έρευνα καταλήγει στη διατύπωση προτάσεων που αφορούν στον επανασχεδιασμό και τη βελτίωση του πλαισίου αναφορικά με τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τη διεξαγωγή της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εξ αποστάσεως επιμόρφωση, μικτή μάθηση, αυτομάθηση, αυτοανάπτυξη

Η εκπαιδευτική μονάδα ως ανοικτό σύστημα, ο ρόλος και το έργο του Διευθυντή

Παπάζογλου Ασημίνα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Κουτούζης Μανώλης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ αποτελεί μια σημαντική κοινωνική λειτουργία και βασικό συστατικό του πολιτισμού ενός λαού ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην ατομική, κοινωνική και εθνική πρόοδο. Η εκπαιδευτική διαδικασία επιτελείται στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, τα σχολεία. Σκοπός της εργασίας, είναι να αναλύσουμε κριτικά και να προσεγγίσουμε επιστημονικά το περιβάλλον του σχολείου και τις διαφορετικές πλευρές του, ως ένα ανοικτό σύστημα. Λαμβάνοντας υπόψη το θεωρητικό πλαίσιο, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός νηπιαγωγείου και τους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς παράγοντες που συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία, θα αναδείξουμε τον ρόλο, τις λειτουργίες και τα καθήκοντα που καλείται να ασκήσει η προϊστάμενη του νηπιαγωγείου προκειμένου να το διοικήσει αποτελεσματικά. Ως προς τη μεθοδολογία της εργασίας, αρχικά αναλύεται το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και πώς αυτό επηρεάζει τη διοίκηση των σχολικών μονάδων. Αποσαφηνίζεται ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου, τα καθήκοντα που εκτελεί προκειμένου να το διοικήσει αποτελεσματικά και οι βασικές λειτουργίες της διοίκησης οι οποίες συμβάλλουν στη πραγματοποίηση των προγραμματισμένων στόχων. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η περίπτωση ενός νηπιαγωγείου, του 6ου Νηπιαγωγείου Βριλησίων Αττικής και περιγράφονται τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαίτερες συνθήκες του σχολείου. Αναλύονται τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν το εξωτερικό και το εσωτερικό περιβάλλον του σχολείου και τα περιθώρια αυτονομίας στην αποτελεσματική λειτουργία της εκπαιδευτικής μονάδας. Πάνω σε αυτά τα στοιχεία αποτελεσματικής διοίκησης του νηπιαγωγείου στηρίζεται ο αναλυτικός προγραμματισμός/σχεδιασμός δύο δράσεων της σχολικής μονάδας. Περιγράφονται οι στόχοι και τα στάδια, που ακολουθεί η προϊστάμενη του νηπιαγωγείου, προκειμένου να επιτύχει την αναβάθμιση του χώρου του νηπιαγωγείου και την ομαλή μετάβαση των νηπίων στο δημοτικό σχολείο. Συμπερασματικά, η εκπαιδευτική μονάδα είναι ένα ανοικτό σύστημα όπου οι μαθητές, οι γονείς, οι διδάσκοντες, το αναλυτικό πρόγραμμα, ο εξοπλισμός αποτελούν ταυτόχρονα τις εισροές και τις εκροές της. Η σχολική μονάδα διαθέτει σχετικό βαθμό αυτονομίας, παρόλο που λειτουργεί μέσα σε ένα συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα, ώστε να ασκεί εκπαιδευτική πολιτική που να εναρμονίζεται με τις εκπαιδευτικές, κοινωνικές, γεωγραφικές ή άλλες ιδιαιτερότητες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτικό σύστημα, συγκεντρωτισμός, προγραμματισμός, οργάνωση, καθοδήγηση, έλεγχος, δράσεις

*Τεχνικές οργάνωσης και διοίκησης της τάξης.
Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*

Παπαναστασίου Αναστασία, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Λαζαρίδου Αγγελική, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Η ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ έχει σκοπό να διερευνήσει σε βάθος τις απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σχετικά με την οργάνωση - διοίκηση της σχολικής τάξης. Ειδικότερα, επιδιώκεται η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο διοικούν οι εκπαιδευτικοί τη σχολική τάξη, καθώς και η ανάδειξη εκείνων των τεχνικών που χρησιμοποιούν πιο συχνά οι εκπαιδευτικοί στην οργάνωση - διοίκηση της τάξης τους. Παράλληλα, διερευνώνται οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στη συνεργασία τους με το σχολικό περιβάλλον (συναδέλφους και διευθυντή σχολείου) και με τους γονείς των μαθητών. Η έρευνα επιχειρεί να εξετάσει τους τρόπους διοίκησης της τάξης χρησιμοποιώντας ποσοτικές μεθόδους. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκε το σταθμισμένο ερωτηματολόγιο «Teacher Classroom Management Strategies Questionnaire», το οποίο δημιουργήθηκε από ερευνητές στα πλαίσια του προγράμματος «The Incredible Years» για υποστήριξη εκπαιδευτικών και μεταφράστηκε από την αγγλική γλώσσα στην ελληνική. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 95 εκπαιδευτικοί από τους νομούς Μαγνησίας, Τρικάλων και Θεσσαλονίκης αστικών και μη αστικών περιοχών. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται μεγάλη βεβαιότητα για την ικανότητά τους να διαχειρίζονται προβλήματα στη σχολική τάξη. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι οι τεχνικές που χρησιμοποιούν πιο συχνά μέσα στην τάξη τους και θεωρούν, παράλληλα, πιο χρήσιμες αφορούν τα μέσα στήριξης επιθυμητής συμπεριφοράς, τη διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων και τις τεχνικές προσέλκυσης και διατήρησης του ενδιαφέροντος και της μαθητικής προσοχής. Τέλος, διαφάνηκαν διαφορές στη συχνότητα και χρησιμότητα των τεχνικών σε σχέση με το φύλο και στο αίσθημα βεβαιότητας των εκπαιδευτικών σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας τους. Αντίθετα, δε βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά των μεταβλητών της έρευνας σε σχέση με τους επιπλέον τίτλους σπουδών των εκπαιδευτικών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: οργάνωση – διοίκηση σχολικής τάξης, Δημοτικό Σχολείο, εκπαιδευτικοί, classroom management

*Η επιλογή των ηγετικών στελεχών της εκπαίδευσης:
Θεωρητικοί προβληματισμοί και ερευνητικές διαπιστώσεις*

Παπαστολοπούλου Βασούλα, ΕΑΠ
Δάρρα Μαρία, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ΑΣΚΗΣΗ αποτελεσματικής διοίκησης στο επίπεδο των σχολικών μονάδων βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης περί βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, υποστηρίζεται ότι η σχολική διοίκηση αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα της σχολικής αποτελεσματικό-

τητας, αφού ο διευθυντής του σχολείου θεωρείται το πρόσωπο κλειδί, ο ακρογωνιαίος λίθος της σχολικής επιτυχίας και συνιστά τον καθοριστικό παράγοντα της επίτευξης των στόχων και των οραμάτων της σχολικής μονάδας. Κατά συνέπεια, το σύστημα της προσέλευσης και της επιλογής ικανών διευθυντικών στελεχών αποκτά μια συνεχώς αυξανόμενη βαρύτητα και σπουδαιότητα για τη Διοίκηση των Ανθρωπίνων Πόρων, αφού η λανθασμένη επιλογή ενδέχεται να έχει αρνητικές συνέπειες για την οργάνωση και τη λειτουργία της εκπαίδευσης αλλά και για την ποιότητα του παραγόμενου στα σχολεία εκπαιδευτικού έργου. Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις απόψεις εκπαιδευτικών και διευθυντών/ντριών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας και τη σηματικότητα των κριτηρίων επιλογής του υφιστάμενου συστήματος επιλογής ηγετικών στελεχών της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία εστιάζει, τόσο στη διερεύνηση των απόψεων τους σχετικά με τη συμβολή του υφιστάμενου συστήματος επιλογής διευθυντικών στελεχών στην αξιοκρατική επιλογή των υποψηφίων ηγετικών στελεχών, στην παρακίνηση των υποψηφίων για ανάληψη θέσεων ηγετικών στελεχών και στην επιλογή των ικανότερων υποψηφίων, όσο και στην καταγραφή των απόψεων τους σχετικά με την αξιολόγηση της σημαντικότητας των κριτηρίων επιλογής αλλά και την εγχυρότητα και την αξιοπιστία της μεθόδου επιλογής των διευθυντικών στελεχών των σχολείων. Η εμπειρική έρευνα η οποία διεξήχθη το 2011 πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της ποσοτικής ερευνητικής προσέγγισης με τη χρήση του ανώνυμου γραπτού ερωτηματολογίου ως βασικού ερευνητικού εργαλείου σε δείγμα 164 εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Καρδίτσας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει, ότι το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο (Ν. 3848/2010) επιδέχεται μεγάλη αμφισβήτηση επί της αρχής. Επίσης, προκύπτει ότι το ισχύον θεσμικό πλαίσιο δε συμβάλλει στην παρακίνηση των υποψηφίων για ανάληψη θέσεων ηγετικών στελεχών στην εκπαίδευση, αλλά ούτε και στην επιλογή των ικανότερων υποψηφίων και τέλος η εγχυρότητα και η αξιοπιστία της συνέντευξης ως μεθόδου επιλογής θεωρείται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα πολύ χαμηλή.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σύστημα επιλογής, ηγετικά στελέχη, αποτελεσματικότητα συστήματος, αντικειμενικότητα, αξιοκρατία, παρακίνηση, αξιοπιστία, εγχυρότητα

*Αποτύπωση της οργανωσιακής κουλτούρας των δημόσιων σχολείων
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που ανήκουν στην Α' Διεύθυνση Αθήνας.
Οι απόψεις των εκπαιδευτικών*

Πρωτόπαπας Δημήτριος, 59ο Γυμνάσιο Αθηνών

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Ο όρος “οργανωσιακή κουλτούρα” (Organizational Culture ή Corporate Culture) εμφανίζεται στη οργανωσιακή έρευνα κατά τη δεκαετία του 1980, συμβάλλοντας στην κριτική που ασκήθηκε τότε στην ανεπαρκή λειτουργία και ανταπόκριση των τυπικών μορφών οργάνωσης επιχειρήσεων και οργανισμών, όσον αφορά σημαντικά κοινωνικο-οικονομικά ζητήματα. Παράλληλα με τις μελέτες και έρευνες για την εταιρική οργανωσιακή κουλτούρα αρχίζουν και

αντίστοιχες έρευνες για τις σχολικές μονάδες. Ειδικότερη στοχοθεσία του πονήματος είναι τόσο η μέτρηση της επικρατούσας κουλτούρας στα σχολεία της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας, όσο και αν υπάρχει απόκλιση μεταξύ της υφιστάμενης και επιθυμητής κουλτούρας από τους εκπαιδευτικούς. Επίσης εξετάζεται η διάχυσή της εντός της σχολικής μονάδας και η σχέση που διαμορφώνει αυτή μεταξύ ηγεσίας και εκπαιδευτικών. Σκοπός της έρευνας: Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη μελέτη και την καταγραφή της ισχύουσας οργανωτικής κουλτούρας των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Α΄ Διεύθυνσης Αθήνας, καθώς και τη σύγκριση αυτής με την επιθυμητή σχολική κουλτούρα. Ερωτηματολόγιο: Για τη συλλογή των απαραίτητων ερευνητικών στοιχείων μοιράστηκαν 14 ερωτηματολόγια σε κάθε μια από τις 27 σχολικές μονάδες (378 ερωτηματολόγια συνολικά) και συλλέχθηκαν από τον ίδιο τον ερευνητή μετά από παρέλευση 7 εργάσιμων ημερών, 241 ερωτηματολόγια. Στην έρευνα συμμετείχαν 14 Γυμνάσια και 13 Γενικά Λύκεια του αστικού κέντρου της Αθήνας. Ως ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε το ποσοτικό εργαλείο εκτίμησης της οργανωσιακής κουλτούρας OCAI – που βασίζεται στο μοντέλο των Ανταγωνιστικών Αξιών. Η οργανωσιακή κουλτούρα μελετήθηκε με βάση τα τρία θεμελιώδη επίπεδά της: τις εξωτερικές εκδηλώσεις της, τις υιοθετημένες αξίες της και τις βασικές θεμελιώδεις υποθέσεις της. Συμπεράσματα της έρευνας: I) Επικρατούσα ή ισχύουσα κουλτούρα των σχολικών μονάδων. Από τη γενική αποτίμηση των προτιμήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματός μας καταλήξαμε ότι η επικρατούσα – ισχύουσα κουλτούρα των σχολικών μονάδων της Δ.Δ.Ε. Α΄ Αθήνας είναι η κουλτούρα τύπου Α (Υποστήριξης, συνοχής, ομαδοποίησης των εκπαιδευτικών) και ακολουθεί η κουλτούρα τύπου Δ (Ιεραρχίας, ελέγχου, κανόνων, σταθερότητας). Έπονται οι κουλτούρες τύπου Β (Καινοτομίας, δημιουργίας των εκπαιδευτικών, προσαρμοστικότητας στο εξωτερικό περιβάλλον) και Γ (Αποδοτικότητας εκπαιδευτικών, ανταγωνισμού σχολικής μονάδας). II) Επιθυμητή ή μελλοντική κουλτούρα των σχολικών μονάδων. Εξετάζοντας τους πίνακες τιμών και τα γραφήματα που απεικονίζουν τη σχέση μεταξύ επικρατούσας και επιθυμητής κουλτούρας παρατηρούμε, σχεδόν σ΄ όλες τις συγκρίσεις μας, μια αρμονικότητα των σχημάτων που χαρακτηρίζουν τις δύο αυτές καταστάσεις, δηλ. δεν εμφανίζεται χάσμα κουλτούρων. Αυτό μας οδηγεί στον συλλογισμό ότι οι εκπαιδευτικοί προτιμούν μια μελλοντική κατάσταση όχι δραματικά διαφοροποιημένη από την σήμερα ισχύουσα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Οργανωσιακή κουλτούρα, σχολική οργανωσιακή κουλτούρα, κουλτούρα-εκπ/κός, σχολική βελτίωση, σχολική ηγεσία.

Το εργασιακό καθεστώς των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως παράγοντας οργανωσιακής δέσμευσης

Σαγιαδινού Γεωργία-Σπυριδούλα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ της δέσμευσης στο σχολείο, στους μαθητές, στη διδασκαλία, στην καριέρα και στο επάγγελμα μαζί με ένα σώμα γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων και συμπεριφορών είναι όσα συνθέτουν την οργανωσιακή δέσμευση των εκπαιδευτικών (Louis, 1998). Έρευνες (Marrow, 1983) έχουν δεί-

ξει διαφορά στην οργανωσιακή δέσμευση ανάμεσα στους μόνιμους και στους ωρομίσθιους εργαζόμενους. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετήσει την επίδραση του εργασιακού καθεστώτος των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στη συλλογική οργανωσιακή δέσμευσή τους στο σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, αποσκοπεί στο να διερευνηθεί αν το εργασιακό καθεστώς επηρεάζει τη δέσμευση των εκπαιδευτικών ως προς τη σχολική μονάδα που υπηρετούν και τις σχέσεις συνεργασίας που αναπτύσσονται μεταξύ των συναδέλφων τους. Παράλληλα, θα εξεταστεί αν η ηλικία των εκπαιδευτικών, τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας και τα αντίστοιχα έτη στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα επηρεάζουν τη δέσμευση και τη συλλογικότητα τους. Η συγκεκριμένη έρευνα είναι ποσοτική και δίνει έμφαση στη σχέση μεταξύ αιτίου και αποτελέσματος (δέσμευση στη συλλογική εργασία). Για την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών επιλέχθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα των Park et al., (2005). Αποτελείται από 21 προτάσεις που απαντώνται με τη μέθοδο Likert και είναι χωρισμένο σε επτά υποκλίμακες, τα χαρακτηριστικά της συλλογικής εργασίας. Κάθε υποκλίμακα έχει τρεις προτάσεις με την εξής σειρά: επικοινωνία, ηγεσία, καθοδήγηση, ανατροφοδότηση, υποστηρικτική συμπεριφορά, συνεργασία και εμπιστοσύνη. Στο ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα τύπου Likert, καθώς τα δεδομένα της επιδέχονται σύνθετη στατιστική επεξεργασία. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο των αποτελεσμάτων θα παρουσιαστούν ξεχωριστά τα χαρακτηριστικά της συλλογικής εργασίας (επικοινωνία, ηγεσία, καθοδήγηση, ανατροφοδότηση, υποστηρικτική συμπεριφορά, συνεργασία και εμπιστοσύνη) και η επιρροή που δέχονται από τα ατομικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών. Το συμπέρασμα της έρευνας, αποδεικνύει ότι η ύπαρξη συλλογικής δέσμευσης από την πλευρά των εκπαιδευτικών επηρεάζεται από τις προαναφερθείσες ανεξάρτητες μεταβλητές.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Οργανωσιακή δέσμευση εκπαιδευτικών, συλλογική εργασία, εργασιακό καθεστώς

Μία ερευνητική προσπάθεια ανάδειξης της σχέσης του τρόπου διοίκησης της σχολικής μονάδας και των κοινωνικών/δημογραφικών χαρακτηριστικών του στελέχους της εκπαίδευσης

Σαμαράς Βασίλειος, Δ.Δ.Ε. Κορινθίας
Σταυροπούλου Μαργαρίτα, Γυμνάσιο-Λ.Τ. Λεχαιού
Σαμαρά Αναστασία-Θεοδώρα, Εκπαιδευτικός

Η ΕΡΓΑΣΙΑ αποτελεί μια ερευνητική προσπάθεια με σκοπό την ανάδειξη της σχέσης του τρόπου διοίκησης της σχολικής μονάδας και των κοινωνικών/δημογραφικών χαρακτηριστικών του στελέχους της εκπαίδευσης. Μέσω διαδικασίας αυτοαξιολόγησης του εναλλακτικού τρόπου διοίκησης των δ/ντών σχολικών μονάδων μιας περιοχής της Ελλάδας και με τη χρήση στοιχείων του γνωστού συστήματος αξιολόγησης διοίκησης GRID διαμορφώθηκε μια πλήρης μεθοδολογία, η οποία κατέληξε στην καταγραφή του στυλ και των εναλλακτικών τρόπων διοίκησης των δ/ντών αλλά και στη συσχέτιση των διαφόρων χαρακτηριστικών τους. Για την εργασία αντλήσαμε στοιχεία από ένα δείγμα 48 διευθυντών scho-

λικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διαφόρων τύπων (11 ΕΠΑ.Λ., 20 Γυμνασίων και 17 Γενικών Λυκείων). Οι διευθυντές απάντησαν δια ζώσης σε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο (29 + 1 ερωτήσεις), βασισμένο στη θεωρία GRID, πάνω στα στοιχεία της εποπτείας που χαρακτηρίζουν τους 5 βασικούς τύπους διοίκησης. Η βαθμολογία βασίστηκε στην κατανομή (κατά X και Y) των διαφόρων τύπων διοίκησης που αφορούσαν οι συγκεκριμένες ερωτήσεις. Με βάση τις απαντήσεις των 48 διευθυντών στο ερωτηματολόγιο των 30 ερωτήσεων δημιουργήσαμε μια βάση δεδομένων 1728 τιμών (στις 30 ερωτήσεις προστίθενται και 6 κοινωνικά/δημογραφικά χαρακτηριστικά τους και έτσι δημιουργείται ένας πίνακας $X*Y = 36 \times 48 = 1728$ τιμών). Με τη βοήθεια του προγράμματος στατιστικής για κοινωνιολογικές έρευνες/μελέτες SPSS διερευνήσαμε τα αποτελέσματα 180 συνολικά συνδυασμών περιπτώσεων και λάβαμε 14 συσχετίσεις x2 με επίπεδο εμπιστοσύνης $\geq 95\%$. Η στατιστική συσχέτιση έδωσε τα ακόλουθα συμπεράσματα πάνω στους άξονες/στοιχεία της εποπτείας που αναφέρονται στη θεωρία GRID και χρησιμοποιήθηκαν στη μεθοδολογία της παρούσας εργασίας.

- Οι κατευθύνσεις που δίνουν οι Δ/ντες σχετίζονται με τον τύπο του σχολείου, την οικογενειακή τους κατάσταση και τα χρόνια διοίκησης.
- Η αντιμετώπιση των λαθών σχετίζεται με τα χρόνια διοίκησης και τις σπουδές.
- Η επικοινωνία σχετίζεται με το φύλο.
- Η αντιμετώπιση των παραπόνων σχετίζεται με τις σπουδές και την ηλικία.
- Η αντιμετώπιση των εχθρικών συναισθημάτων σχετίζεται με τον τύπο του σχολείου και την οικογενειακή τους κατάσταση.
- Η αξιολόγηση των υφισταμένων τους σχετίζεται με το φύλο, την ηλικία και την οικογενειακή τους κατάσταση.

Η διερεύνηση, τέλος, επεκτάθηκε στη σημασία του πολλαπλού ρόλου του δ/ντη της σχολικής μονάδας (διοικητικός, παιδαγωγικός, διδακτικός) και στην κατ' επέκταση επίδρασή της στα αποτελέσματα της εφαρμογής της μεθοδολογίας GRID.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Θεωρία GRID, αυτοαξιολόγηση, διοίκηση σχολικής μονάδας, αξιολόγηση διοίκησης, εποπτεία

Ο βαθμός άσκησης των νέων αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ σε θέματα παιδείας στην Π.Ε. Σερρών

Σιαμάγκας Δημήτριος, 18ο ΔΣ Σερρών
Σιαμάγκας Χρήστος, Εκπαιδευτικός
Τσίγκρα-Ζήκα Αναστασία, ΚΕΔΔΥ Σερρών

ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 3852/10 γνωστό ως «Καλλικράτη», ίσχυσε η νέα δομή στην Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα, η οποία ακολούθησε τη μεταρρύθμιση που είχε προηγηθεί με το Νόμο 2539/97, γνωστό ως «Καποδίστρια». Στο άρθρο 94 του Ν. 3852 καταγράφονται όλες οι νέες αρμοδιότητες σε θέματα Παιδείας και Πολιτισμού, οι οποίες μεταφέρθηκαν στους Δήμους. Οι Δημοτικές Αρχές, που προέκυψαν μετά τις εκλογές της 7ης Νοεμβρίου 2010, είχαν την ευθύνη άσκησης αυτών των αρμοδιοτήτων. Στην παρούσα έρευνα εξετάζεται ο βαθμός άσκη-

σης των αρμοδιοτήτων, τις οποίες ο Ν. 3852/10 προέβλεπε για τους νέους Ο.Τ.Α. Η εργασία αφορά στο σύνολο των Δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών και πραγματοποιήθηκε κατά το τελευταίο εξάμηνο της πρώτης θητείας των δημορχιακών Αρχών μέσω ενός ερωτηματολογίου, που κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι Αντιδήμαρχοι Παιδείας ή οι υπάλληλοι των Δήμων επιφορτισμένοι με σχετικά αντικείμενα. Σκοπός της είναι να δείξει αν οι Δήμοι άσκησαν ή όχι τις μεταφερόμενες σ' αυτούς αρμοδιότητες σε θέματα Παιδείας και Πολιτισμού, οι οποίες παρατίθενται στο άρθρο 94. Απ' τα στοιχεία που συλλέχθηκαν, προκύπτει ότι οι περισσότερες αρμοδιότητες ασκήθηκαν κανονικά. Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί ο επιμερισμός τους ανά περιεχόμενο και η αναγκαιότητα συνεργασιών με διάφορα όργανα διοίκησης Νομικών Προσώπων του Δήμου προς επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Επιπλέον, αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της πλήρους αποσαφήνισης συγκεκριμένων παραγράφων, για να είναι δυνατή η αποτελεσματική εφαρμογή τους. Τέλος, απ' τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι ένα πλήθος αρμοδιοτήτων δεν ασκούνται, καθώς δεν παρέστη ανάγκη και κατά συνέπεια έγινε χρήση της δυνητικής πρόβλεψης του νόμου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ο.Τ.Α., Νέες αρμοδιότητες, διοίκηση, εποπτεία

Η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και η ηγετική επάρκεια του διευθυντή σχολείου

Σιπητάνου Αθηνά, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Κούτοβα Χαρίκλεια, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί την αφετηρία μιας ευρύτερης αναπτυξιακής διαδικασίας που αντιλαμβάνεται τα σχολεία ως ζωντανούς οργανισμούς που στηρίζονται σε αποτελεσματικές πρακτικές ηγεσίας και ως φορείς παροχής ποιοτικά αναβαθμισμένης και παιδαγωγικά ολοκληρωμένης παιδείας. Η ηγεσία είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την αποτελεσματικότητα του σχολείου, εντούτοις, δεν έχει αποκρυσταλλωθεί επαρκώς η ηγετική επάρκεια, εκείνες δηλαδή οι πρακτικές ηγεσίας του διευθυντή που αποτελούν τον καταλύτη για ποιοτικό εκπαιδευτικό έργο.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια εμπειρική μελέτη στο χώρο της σχολικής εκπαίδευσης και σκοπό έχει να εξετάσει τον βαθμό της ηγετικής επάρκειας του διευθυντή σχολείου και πώς αυτός επηρεάζει την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο σχολικής μονάδας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 313 εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Ν. Θεσσαλονίκης που υπηρετούν σε Γενικά Σχολεία και σε Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία. Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο από δύο μέρη, με κλειστού τύπου ερωτήσεις. Το πρώτο μέρος εξέταζε τα δημογραφικά στοιχεία, την εκπαιδευτική ηγεσία, με το ερωτηματολόγιο School Leadership Questionnaire και το δεύτερο μέρος την ποιότητα πέντε διαστάσεων του εκπαιδευτικού έργου, με βάση ένα νέο ερωτηματολόγιο που κατασκευάσαμε στηριζόμενοι στην υπάρχουσα βιβλιογραφία. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο 2013 και Ιανουάριο 2014.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου από αρκετά έως πολύ υψηλή καθώς και τον βαθμό της ηγετικής επάρκειας του διευθυντή από αρκετό έως πολύ υψηλό. Επιπρόσθετα, τα Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία φάνηκε να υπερτερούν έναντι των Γενικών Σχολείων σε ότι αφορά τόσο την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου όσο και τον βαθμό της ηγετικής επάρκειας του διευθυντή. Τέλος, από την έρευνα διαπιστώνεται πως η ηγετική επάρκεια του διευθυντή σχολείου παίζει καθοριστικό ρόλο σε όλες τις διαστάσεις της ποιότητας της εκπαίδευσης και όσο αυξάνεται ο βαθμός της ηγετικής επάρκειας τόσο αυξάνεται και ο βαθμός της ποιότητας των επιμέρους διαστάσεων του εκπαιδευτικού έργου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ποιότητα, Εκπαιδευτικό Έργο, Ηγεσία, Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία

*Η συμμετοχή των γυναικών στη διεύθυνση μονάδων Δευτεροβάθμιας
Επαγγελματικής Εκπαίδευσης μετά την εφαρμογή του Ν. 3848/2010:
προϋποθέσεις, παράγοντες και εμπόδια συμμετοχής*

Συτζιούκη Μαρία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Ελβανίδου Ελένη, 1ο ΕΠΑΛ Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ανασκοπεί σε θεωρητικό επίπεδο τις ερμηνείες των θεωρητικών φεμινιστικών προσεγγίσεων για τη συμμετοχή των γυναικών σε κοινωνικούς θεσμούς και προβαίνει σε μια εμπειρική έρευνα διερεύνησης των θεσμικών και ατομικών παραγόντων που συμβάλλουν ή εμποδίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στη διοίκηση μονάδων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στο χώρο της διοίκησης των εκπαιδευτικών μονάδων και η υποεκπροσώπηση τους είναι ιδιαίτερα έντονη στις σχολικές μονάδες της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΤΕΕ). Το εμπειρικό κομμάτι της εργασίας προβαίνει σε μια ποιοτική ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις 10 διευθυντριών των ΕΠΑ.Λ., ΕΠΑ.Σ. και Σ.Ε.Κ. του νομού Θεσσαλονίκης. Τεχνική ανάλυση των δεδομένων αποτέλεσε η θεματική ανάλυση περιεχομένου. Τα αποτελέσματα της έρευνας που εδώ παρουσιάζονται δομούνται σε 3 άξονες: Επαγγελματική-επιστημονική κατάσταση των διευθυντριών, Σχέσεις διεκδίκησης θέσεων ευθύνης-νομοθεσίας, Προβλήματα διευθυντριών κατά τη διεκδίκηση θέσεων ευθύνης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διοίκηση μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης, συμμετοχή των γυναικών, προσόντα και εμπόδια συμμετοχής

Αναγκαιότητα εφαρμογής Νέων Τεχνολογιών κατά την άσκηση του διοικητικού έργου και καταγραφή εντυπώσεων από την χρήση του mySchool σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Λάρισας

Τανός Ηλίας, Δ/ση Β/θμιας Εκπαίδευσης Λάρισας

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ των ευρωπαϊκών τάσεων για την Κοινωνία της Πληροφορίας (i-2010) κρίνεται απαραίτητη η εφαρμογή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΗΔ). Διαπιστώνεται ότι η δράση της ΗΔ (e-government) αποτελεί καθοριστικό οργανωτικό και λειτουργικό κομμάτι της σύγχρονης Δημόσιας Διοίκησης, με απώτερο στόχο την αναδιοργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών, τη δημιουργία ολοκληρωμένων ψηφιακών συναλλαγών για πολίτες και επιχειρήσεις, καθώς και τον ανασχεδιασμό των διοικητικών διαδικασιών. Η δράση αυτή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης επηρεάζει όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένου και εκείνου της εκπαίδευσης. Η διοίκηση της σχολικής μονάδας είναι μία από τις σημαντικότερες λειτουργίες του σχολικού οργανισμού. Το διοικητικό εκπαιδευτικό σύστημα, σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, παράγει έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών και απαιτείται αποτελεσματική αποθήκευση και επεξεργασία του, αποτελώντας με αυτό τον τρόπο την αφετηρία για αποτελεσματική διοικητική προσέγγιση. Το έργο της σχολικής διοίκησης αναζητά και υιοθετεί νέες, σύγχρονες και αποδοτικές μεθόδους, αφού σχετίζεται με την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτή η εισήγηση επικεντρώνεται στην ανάδειξη της αναγκαιότητας εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών (ΝΤ) από τους διευθυντές των σχολικών μονάδων κατά την εφαρμογή του διοικητικού τους έργου, καθώς και στην καταγραφή των πρώτων εντυπώσεων από τη χρήση ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος –του mySchool– που έχει σκοπό να συγκεντρώσει κεντρικά όλα τα επιμέρους πληροφοριακά συστήματα που λειτουργούν σήμερα και αφορούν στο Υπουργείο Παιδείας. Για τον λόγο αυτό πραγματοποιήθηκε έρευνα σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Λάρισας με ερωτηματολόγιο προς διερεύνηση και καταγραφή εντυπώσεων από την χρήση του myschool. Από την διερεύνηση των ευρημάτων της έρευνας γίνεται φανερό ότι το mySchool είναι προς τη σωστή κατεύθυνση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών για την υποστήριξη του διοικητικού έργου των σχολικών μονάδων, αλλά πρέπει να γίνει λειτουργικότερο σαν πλατφόρμα έχοντας διασφαλίσει την ασφάλεια των στοιχείων και των δεδομένων που αφορούν μαθητές και καθηγητές και απαιτείται να ξεκαθαριστεί ποιοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση αυτού του απαιτητικού συστήματος και με ποιες συγκεκριμένες αρμοδιότητες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σχολική διοίκηση, σύγχρονες μεθόδους, Τ.Π.Ε., mySchool

Ο τρισυπόστατος θεσμός του Συντονιστή Εκπαίδευσης: Κριτική θεώρηση του ρόλου του και προοπτικές

Τίγκας Ιωάννης, Π.Τ.Δ.Ε. Παν. Θεσσαλίας
Λαζαρίδου Αγγελική, Π.Τ.Δ.Ε. Παν. Θεσσαλίας

Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ είναι το λιγότερο προβεβλημένο εκπαιδευτικό στέλεχος. Εντούτοις επιτελεί πολυδιάστατο έργο ιδιαίτερης σημασίας για τη διασύνδεση της ελληνικής διασποράς με το εθνικό κέντρο. Η έρευνά μας εστιάζεται στον θεσμό του Συντονιστή Εκπαίδευσης με σκοπό την ανάδειξη της σημαντικότητας του ρόλου του, με τρεις διακριτές προσεγγίσεις: α) τη διερεύνηση του τρίπτυχου των καθηκόντων του, β) τη μέχρι σήμερα προσφορά του και γ) τις προοπτικές του. Στη διαμόρφωση των ερευνητικών μας ερωτημάτων έπαιξαν ρόλο οι θεσμικές αλλαγές, που επιχειρούνται μετά το 2010 και οι οποίες συνοδεύονται από μια μεταρρυθμιστική ρητορική, και οι διεθνείς εκπαιδευτικές εξελίξεις. Στο πλαίσιο αυτό ερευνώνται η λειτουργικότητα και οι δυνατότητες του θεσμού. Η μελέτη μας αποτελεί μια φαινομενολογική προσέγγιση του πεδίου. Το ερευνητικό υλικό προήλθε από ημιδομημένες συνεντεύξεις εν ενεργεία και πρώην συντονιστών εκπαίδευσης και από θεσμικά κείμενα. Το υλικό κωδικοποιήθηκε και στη συνέχεια ταξινομήθηκε σε κατηγορίες ομοειδών στοιχείων, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Από τα αποτελέσματα επιβεβαιώνονται τα ευρήματα προηγούμενης έρευνας, σχετικά με τις τρεις υποστάσεις του θεσμικού ρόλου του Συντονιστή. Καταγράφεται ωστόσο περιορισμένη δυνατότητα ακριβούς προσδιορισμού της τρίτης (διαμεσολαβητικής) διάστασης. Ο θεσμός, όπως προκύπτει, έχει υψηλές δυνατότητες παραγωγής αξιόλογου έργου, με την προϋπόθεση της διαφύλαξης του κύρους του. Αναδεικνύεται επίσης η ανάγκη για ορθολογικότερη διαχείριση των πόρων της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης και για πλήρη αποσαφήνιση των στόχων που αυτή υπηρετεί. Διαπιστώνεται ακόμα σαφής ομογνωμία για την ανάγκη μετεξέλιξης του θεσμού. Τα ευρήματα της μελέτης αποτελούν καταγραφή του πώς οι ίδιοι οι συντονιστές αντιλαμβάνονται τους όρους με τους οποίους καλούνται να εμβαθύνουν στην υπόθεση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, καθώς και τις προϋποθέσεις κάτω απ' τις οποίες αναδέχονται τον ρόλο τους. Η έρευνα αντιμετώπισε αξιοπρόσεκτους περιορισμούς. Κυριότερος θεωρείται ο μικρός πληθυσμός αναφοράς και η γεωγραφική του διασπορά σε όλο τον κόσμο. Παρά ταύτα, με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της σύγχρονης τεχνολογίας έγινε εφικτή η διερεύνηση, σε ένα πεδίο που ελάχιστα έχει μελετηθεί.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Συντονιστής Εκπαίδευσης, ελληνόγλωσση εκπαίδευση, εκπαιδευτική διοίκηση

*Το επικοινωνιακό κλίμα στον εκπαιδευτικό οργανισμό.
Ο ρόλος των Ν/Τ στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας
της επικοινωνίας. Μια μελέτη περίπτωσης*

Τσαπρούνης Αθανάσιος, Δ/ση Π/θμιας Εκπ/σης Ευρυτανίας

Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ως σύστημα είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα κάθε κοινωνίας, θεωρείται αναγκαίο για κάθε φορέα ή και οργανισμό και ως σύστημα στηρίζεται τόσο στη μόνιμη και τακτική ανατροφοδότηση που του παρέχει το κοινωνικό σύνολο όσο και στη σταθερή επικοινωνία μεταξύ των ομάδων και των μελών του. Η επικοινωνία θεωρείται μια δυναμική διαδικασία και αυτό επαληθεύεται από τη πολυπλοκότητα και πολύπλευρη διάσταση της έννοιας επικοινωνία. Κατά τα τελευταία χρόνια, τα επιτεύγματα στον τομέα της τεχνολογίας της πληροφορικής και των επικοινωνιών συνέβαλαν σημαντικά στη δημιουργία ενός ανοικτού περιβάλλοντος επικοινωνίας στα πλαίσια ανοίγματος του εκπαιδευτικού οργανισμού στην κοινωνία και στο εξωτερικό περιβάλλον. Οι Ν/Τ προσφέρουν τη δυνατότητα για εύκολη πρόσβαση σε πηγές γνώσεων, δίνουν σε κάθε μέλος του εκπαιδευτικού οργανισμού τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες, πηγές, κ.λπ. απαραίτητα ως πρότυπο δια βίου εκπαίδευσης, δημιουργούν την ανάγκη για καλλιέργεια και ανάπτυξη δεξιοτήτων και ιδιοτήτων, παρέχουν ευκαιρίες για κοινές ασύγχρονες εργασίες με σχετική αυτονομία, ενθαρρύνουν τη συνεργασία, αναπτύσσουν την τηλεμάθηση και συμβάλλουν καθοριστικά στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού οργανισμού. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με σκοπό την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης στο πλαίσιο της επικοινωνίας στον εκπαιδευτικό οργανισμό που διοικούμε και στην ανάδειξη και υιοθέτηση πρακτικών που θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού οργανισμού. Η παρατήρηση και καταγραφή του επικοινωνιακού κλίματος στον εκπαιδευτικό οργανισμό (Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης) αναδεικνύουν τη δυνατότητα βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου. Η αποτελεσματική επικοινωνία βοηθά στη δημιουργία ανθρώπινου περιβάλλοντος, ενθαρρύνει την ενεργότερη ανταπόκριση στους στόχους του οργανισμού όπως και τη μεγαλύτερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Η διαδικασία της επικοινωνίας μπορεί να βελτιωθεί με την καλλιέργεια ορισμένων ικανοτήτων - δεξιοτήτων, όπως η ικανότητα αποστολής μηνυμάτων, η ικανότητα ακρόασης και η ικανότητα ανατροφοδότησης. Τα αναμενόμενα οφέλη από τη χρήση των ευέλικτων περιβαλλόντων πληροφόρησης, επικοινωνίας και συνεργασίας θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη νέου ήθους στην καθημερινότητα, το οποίο θα συντείνει στη μείωση των κοινωνικών στεγανών και στη βελτίωση των ανθρωπίνων σχέσεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: επικοινωνία, κλίμα, συνεργασία, ενσυναίσθηση, νέες τεχνολογίες

Ηγεσία για την κοινωνική δικαιοσύνη ως απάντηση στις διακρίσεις και στον ρατσισμό

Τσότρας Δημήτρης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Κουτούζης Μανόλης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΗ ΕΙΣΔΟΧΗ μεταναστών σε αντιστοιχία με την υφιστάμενη οικονομική κρίση έχουν επηρεάσει την ελληνική κοινωνία και συνεπώς την εκπαίδευση, δεδομένου ότι η σχολική μονάδα αποτελεί υποσύνολο της κοινωνίας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τις αντιλήψεις των διευθυντών σχετικά με τον ρατσισμό και την κοινωνική δικαιοσύνη, να αναδείξει τεχνικές, μεθόδους και πρακτικές που συμβάλλουν στην αποδόμηση του ρατσισμού, των κοινωνικών αδικιών και των ανισοτήτων προς την κατεύθυνση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν και τίθενται προς εξέταση είναι:

- Αν και πώς αντιλαμβάνονται οι διευθυντές το φαινόμενο του ρατσισμού και πώς το αντιμετωπίζουν;
- Πώς αντιλαμβάνονται οι διευθυντές την κοινωνική δικαιοσύνη και πώς οριοθετούν τον ρόλο τους αναφορικά με αυτήν;
- Αν και με ποιόν τρόπο είναι προσανατολισμένοι οι διευθυντές στην ηγεσία με σκοπό την κοινωνική δικαιοσύνη;

Κυρίαρχη έννοια στο θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνας αποτελεί ο ρατσισμός. Στην εκπαίδευση ο ρατσισμός εκδηλώνεται κυρίως μέσω του εκπαιδευτικού αποκλεισμού με τη δημιουργία σχολείων «ελίτ», σε τομείς του Αναλυτικού Προγράμματος καθώς επίσης και στις διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών και τις σχέσεις εκπαιδευτικών-μαθητών. Η ηγετική συμπεριφορά που προσεγγίζει τα ανωτέρω ζητήματα είναι η ηγεσία με σκοπό την κοινωνική δικαιοσύνη, καθώς στοχεύει στην αποδόμηση των στοιχείων που συνιστούν κοινωνική αδικία, ώστε να δημιουργηθεί το κατάλληλο εκπαιδευτικό περιβάλλον όπου όλοι οι μαθητές θα έχουν δίκαιες ευκαιρίες μάθησης, χωρίς κοινωνικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς περιορισμούς. Για τον μεθοδολογικό σχεδιασμό της έρευνας επιλέχθηκε η ποιοτική προσέγγιση, με στόχο την ανάδειξη των βαθύτερων αιτιών των αντιλήψεων και των δράσεων των διευθυντών. Για τη συλλογή δεδομένων επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη, καθώς δίνει ευελιξία στον ερευνητή ως προς τη δομή των ερωτήσεων και δυνατότητα παρέμβασης κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Η ανάλυση των απαντήσεων των διευθυντών αναδεικνύει την αντιρατσιστική τους στάση, η οποία μέσα από πρακτικές προσανατολισμένες στην κοινωνική δικαιοσύνη αμβλύνουν τις κοινωνικές αδικίες, καθιστώντας τη σχολική μονάδα σημαντικό φορέα προς την κατεύθυνση της κοινωνικής δικαιοσύνης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολική ηγεσία, κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική αδικία, ρατσισμός, ανισότητες, πολυπολιτισμικότητα.

Αξιολόγηση Ανθρώπινου Δυναμικού ως μέσο αναβάθμισης της Διοικητικής Διαδικασίας στον χώρο της Διοίκησης της Εκπαίδευσης

Φράγκου Ελένη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Παπάζης Φίλιππος, Εκπαιδευτικός - Τσούνη Αναστασία, Εκπαιδευτικός

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ των εργαζομένων στον χώρο της Διοίκησης της Εκπαίδευσης είναι μια βασική λειτουργία της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού. Επιστρατεύοντας διάφορα μέσα (κριτήρια, κανόνες, έντυπα, διαδικασίες), η λειτουργία αυτή προσπαθεί να συστηματοποιήσει και να διαμορφώσει με ενιαίο και άμεσα συγκρίσιμο τρόπο τη διοικητική διαδικασία με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της εκπαιδευτικής πράξης και της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων καθώς και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης. Στη σημερινή συγκυρία, η προοπτική θεσμοθέτησης ενός συστήματος αξιολόγησης στην εκπαίδευση τοποθετήθηκε στο πλαίσιο με τη συνολικότερη προσπάθεια των λειτουργιών του ελληνικού κράτους προκειμένου να επιτευχθεί η δημοσιονομική προσαρμογή και ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας. Ωστόσο, όμως, παρά τις προσπάθειες για ουσιαστική και αποτελεσματική αξιολόγηση στον χώρο της εκπαίδευσης μέσω του Προεδρικού Διατάγματος για την «Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών» και το νομοσχέδιο για την «Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας στην Εκπαίδευση» (Α.Δ.Ι.Π.Δ.Ε.), ο ν. 4024/11, αλλά και σχετικών επιστημονικών μελετών, οποιοδήποτε εγχείρημα για αξιολόγηση των υπαλλήλων της Δημόσιας Διοίκησης έτυχε έντονης αμφισβήτησης, επιφύλαξης και δυσαρέσκειας. Ο βασικότερος λόγος ήταν το γεγονός ότι η αξιολόγηση οργανώθηκε με τρόπο που να γίνεται εμφανής η υποκειμενικότητα του αξιολογητή, η ποσοτικοποίηση ποιοτικών μεγεθών που εξαρτώνται από πολλούς μη ελέγξιμους παράγοντες, όπως είναι οι διαπροσωπικές σχέσεις, ενώ συνδέθηκε με δημοσιονομικά κριτήρια και κριτήρια για τη βαθμολογική τους εξέλιξη. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η παρουσίαση και ανάλυση όλων των συστημάτων αξιολόγησης που έχουν προταθεί μέχρι σήμερα, ο εντοπισμός των αξιολογών στοιχείων τους και η διαμόρφωση ενός εφαρμόσιμου και κοινώς αποδεκτού συστήματος αξιολόγησης με ενιαία φιλοσοφία, αρχές και χαρακτήρα, που να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας και της ελληνικής κοινωνίας και θα αποτελεί εργαλείο που θα έχει διαπιστωτικό, διαμορφωτικό, παιδαγωγικό και αναπτυξιακό χαρακτήρα, καθώς θα ευνοείται με αυτό τον τρόπο η ανίχνευση των προβλημάτων και ο σχεδιασμός των αναγκαίων παρεμβάσεων στην κατεύθυνση ανατροφοδότησης της εκπαιδευτικής διοικητικής διαδικασίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτική Πολιτική, μοντέλο αξιολόγησης, αντικειμενικότητα

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

*Διδακτική Παρέμβαση Μαθηματικών σε Μαθητές
με Ελαφρά Νοητική Αναπηρία και Διαφορετικά Επίπεδα Αυτονομίας
που Φοιτούν σε Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.: Μια Συγκριτική Μελέτη*

Αλευριάδου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Γκοτζαμάνης Δημήτριος, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής
Χατζηγιαννάκου Αναστασία, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ μαθηματικών δεξιοτήτων σε μαθητές με νοητική αναπηρία θεωρείται σημαντική για την εκπαίδευση, καθώς και για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Οι μαθητές που έχουν κατακτήσει βασικές μαθηματικές δεξιότητες είναι πιθανό να είναι πιο ικανοί να κάνουν συναλλαγές, να βρουν μια θέση εργασίας, και να ζήσουν ανεξάρτητα. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι α) να διερευνηθεί αν οι μαθηματικές δεξιότητες των μαθητών με ελαφρά νοητική αναπηρία μπορούν να βελτιωθούν στα πλαίσια ενός προγράμματος παρέμβασης και β) να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό οι επιδόσεις των μαθητών στα μαθηματικά συνδέονται με το επίπεδο αυτονομίας τους. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 10 έφηβοι και ενήλικες ηλικίας 14-22 ετών μαθητές των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) με ελαφρά νοητική αναπηρία. Στην έρευνα συμμετείχαν και 4 εκπαιδευτικοί των μαθητών, δύο άνδρες και δύο γυναίκες ηλικίας 35-45 ετών, με 5-7 έτη εργασίας σε Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Από αυτούς, ένας δίδασκε στους μαθητές το μάθημα της αυτονομίας διαβίωσης και οι υπόλοιποι τρεις το μάθημα της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι μαθητές αξιολογήθηκαν για το επίπεδο αυτονομίας τους με βάση την υποκλίμακα της αυτονομίας του ερωτηματολογίου “The Arc’s Self-Determination Scale” (SDS) των Wehmeyer & Kelchner (1995). Η υποκλίμακα συμπληρώθηκε, τόσο από τους μαθητές με καθοδήγηση του ερευνητή, όσο και από τους εκπαιδευτικούς των μαθητών. Με βάση τα αποτελέσματα, οι μαθητές χωρίστηκαν σε 2 ομάδες: α) υψηλής-μέσης και β) χαμηλής αυτονομίας. Κατόπιν, χορηγήθηκε ένα κριτήριο αρχικής αξιολόγησης των μαθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών, στη συνέχεια ακολούθησε διδακτική παρέμβαση και τέλος δόθηκε ένα κριτήριο αξιολόγησης της παρέμβασης. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι οι μαθητές με ελαφρά νοητική αναπηρία, είναι δυνατόν να παρουσιάσουν στατιστικά σημαντική βελτίωση στις μαθηματικές δεξιότητες, εφόσον δεχθούν συστηματική διδασκαλία, η οποία θα έχει σαφή προσανατολισμό, και συγκεκριμένους νατουραλιστικούς στόχους. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει σύνδεση του βαθμού ανταπόκρισης των μαθητών στην παρέμβαση στα μαθηματικά με το επίπεδο αυτονομίας τους. Τα αποτελέσματα σχολιάζονται στα πλαίσια σύγχρονων γνωστικών θεωριών για την κατάκτηση των μαθηματικών εννοιών από άτομα με νοητική αναπηρία και την πλαisiώσή τους από κοινωνικούς-πολιτισμικούς παράγοντες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Νοητική Αναπηρία, Παρέμβαση, Μαθηματικές Δεξιότητες, Αυτονομία-Αυτοπροσδιορισμός

*Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού στην ενίσχυση
των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών και μαθητριών
με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες*

Αποστολίδου Μαρία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Πολυμίλη Κατερίνα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ αποτελούν έναν σημαντικό παράγοντα εμφάνισης κοινωνικών και συμπεριφορικών προβλημάτων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες με ΕΜΔ διακατέχονται από αισθήματα απογοήτευσης, ματαιώσης και απόρριψης λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής τους πορείας με αποτέλεσμα να έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, συμπτώματα κατάθλιψης και δυσκολίες στη συναισθηματική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Ως εκ τούτου τα παιδιά με ΕΜΔ εμφανίζουν ψυχοκοινωνικά προβλήματα λόγω των ελλειμματικών κοινωνικών τους δεξιοτήτων υιοθετώντας συχνά προβληματικές συμπεριφορές. Οι έρευνες καταδεικνύουν ότι το 75% των μαθητών και μαθητριών με ΕΜΔ παρουσιάζουν προβλήματα στον τομέα των κοινωνικών δεξιοτήτων. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να συμβάλει στη διερεύνηση του ρόλου του/της εκπαιδευτικού στην ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών με ΕΜΔ καθώς και να εξεταστεί η πρόοδος που έχει γίνει συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια, σε ότι αφορά στην επιμόρφωση και τη γενικότερη ενημέρωση των εκπαιδευτικών σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των παιδιών. Η συμπλήρωση του γραπτού ερωτηματολογίου έγινε από τριάντα εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Θεσσαλονίκης. Αξιοσημείωτο αποτέλεσμα της έρευνας όσον αφορά στις δεξιότητες επικοινωνίας είναι ότι οι μαθητές/τριες με ΕΜΔ αντιμετωπίζουν προβλήματα επικοινωνίας πολύ συχνά με τους συμμαθητές/τριές τους, αλλά σπάνια έχουν τέτοια προβλήματα με τους καθηγητές/τριές τους. Σημαντικά είναι τα προβλήματα σχετικά με τις δεξιότητες συνεργασίας καθώς σπάνια καταφέρνουν να ολοκληρώσουν τα καθήκοντα που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο των ομαδικών εργασιών. Τα παιδιά σύμφωνα με τις απόψεις των καθηγητών/τριών αρκετές φορές είναι σε θέση να αντιληφθούν τα συναισθήματα και τις προθέσεις των συνομηλίκων τους καθώς και τις συνέπειες των πράξεών τους αν και ένας στους τέσσερις καθηγητές υποστηρίζει ότι δεν έχουν ανεπτυγμένη την ικανότητα της ενσυναίσθησης. Ακόμη, υψηλό είναι το ποσοστό των εκπαιδευτικών που υποστηρίζουν ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν είναι σε θέση να χειριστούν τα έντονα συναισθήματά τους και δεν μπορούν να τα εκφράσουν με θετικό τρόπο σε στιγμές έντονης συναισθηματικής κατάστασης. Τέλος, οι ελλείψεις των παιδιών με ΕΜΔ σε βασικούς τομείς των κοινωνικών δεξιοτήτων έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία προβληματικών σχέσεων με τους συνομηλίκους και την προσαρμογή τους στο κοινωνικό σύνολο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αντιλήψεις καθηγητών/τριών δ/θμιας εκπαίδευσης, Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Κοινωνικές δεξιότητες

Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης και ενίσχυση κοινωνικών σχέσεων των μαθητών με και χωρίς μαθησιακές δυσκολίες: ο ρόλος του εκπαιδευτικού γενικής αγωγής

Αρχοντή Χριστίνα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Δεληγκάρη Ολυμπία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ θεωρούνται τα απαραίτητα εργαλεία για εξομάλυνση των γνωστικών και μεταγνωστικών προβλημάτων μάθησης ιδιαίτερα των ατόμων με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Παράλληλα, έχει διαπιστωθεί ότι τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, πέρα από τα προβλήματα που εμφανίζουν στον γνωστικό τομέα, παρουσιάζουν συχνά ανεπάρκειες στις δεξιότητες που αφορούν στον ψυχοκοινωνικό τομέα. Γι' αυτό, κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή έγκαιρων παρεμβατικών ενεργειών. Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της ποιότητας των σχέσεων που έχουν οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες με τους συνομηλίκους τους, καθώς και του ρόλου του εκπαιδευτικού στην ενίσχυση αυτών των σχέσεων. Ταυτόχρονα, η έρευνα ήθελε να εξετάσει και τις στρατηγικές μάθησης που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί, για να βοηθήσουν τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες να αντεπεξέλθουν στις γνωστικές δυσκολίες και να αποδώσουν στη γενική τάξη. Το εργαλείο που επιλέχθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας, ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη και ως μέθοδος ανάλυσης επιλέχθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Στην έρευνα συμμετείχαν τέσσερις εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής. Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, τα πορίσματα της έρευνας υποδηλώνουν πως τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες είναι σε θέση να διαμορφώσουν θετικές κοινωνικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους στο πλαίσιο της ένταξης, ενώ οι εκπαιδευτικοί φαίνεται, σύμφωνα με τη γνώμη των ιδίων, να χρησιμοποιούν ποικίλες παρεμβατικές πρακτικές, προκειμένου να ενισχύσουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των δύο αυτών ομάδων. Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, από τα ευρήματα αναδείχθηκαν η διαφοροποίηση της διδακτικής προσέγγισης και η τροποποίηση του αναλυτικού προγράμματος ως οι κύριες στρατηγικές που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί των γενικών τάξεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Στρατηγικές μάθησης, κοινωνικές σχέσεις, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, ρόλος εκπαιδευτικού

*Υποστήριξη Φοιτητών με Αναπηρία
στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Βισσαρίου Αικατερίνη, Α.Π.Θ.
Παντελιάδου Σουζάνα, Παιδαγωγική Φιλοσοφική Σχολή Α.Π.Θ.

ΠΑΡΑ ΤΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ που έχουν γίνει σε θεσμικό επίπεδο στη χώρα μας για την υποστήριξη της πρόσβασης των Φοιτητών με Αναπηρία στην ανώτατη εκπαίδευση, οι διαπιστώσεις για την αποτελεσματικότητα σχετικά με τη φοίτησή τους αποδεικνύονται εξαιρετικά ελλιπείς. Οι λιγότερες έρευνες που

έχουν διεξαχθεί μέχρι τώρα έχουν εστιάσει στην καταγραφή των αναγκών των Φοιτητών με Αναπηρία και σε ποσοτικά δεδομένα και όχι στο ζήτημα του κατά πόσο το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και οι Πολιτικές που επιβάλλει στα Πανεπιστήμια επιτρέπουν πραγματικά στους φοιτητές αυτούς να φοιτήσουν χωρίς προβλήματα και να ολοκληρώσουν με επιτυχία τις σπουδές τους. Ως εκ τούτου, στόχος μας στην παρούσα έρευνα, είναι η διερεύνηση των γνώσεων και απόψεων των μελών Δ.Ε.Π. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για ζητήματα που αφορούν την υποστήριξη των φοιτητών με αναπηρία, σε τομείς όπως η διδασκαλία, τα διδακτικά υλικά-μέσα, η συμβολή των Νέων Τεχνολογιών, η αξιολόγηση, η συνεργασία μαζί τους αλλά και με τους τυπικούς φοιτητές, ο ρόλος της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής και Υγείας του Α.Π.Θ., και η σχετική νομοθεσία. Πρόκειται για μία ποσοτική έρευνα, η οποία διεξήχθη με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο μοιράστηκε στα μέλη Δ.Ε.Π. όλων των τμημάτων του Α.Π.Θ., δεδομένου ότι έχουν γνώση της πανεπιστημιακής λειτουργίας και πρακτικής σε πολλά επίπεδα. Τα αποτελέσματα της έρευνας συζητούνται στο πλαίσιο των ίσων δικαιωμάτων στην εκπαίδευση και αξιοποιούνται για μια διαφορετική νοηματοδότηση της προσβασιμότητας στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, τα ευρήματα αξιοποιούνται για την κατάθεση συγκεκριμένων προτάσεων υποστήριξης της φοίτησης για τους φοιτητές με αναπηρία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Υποστήριξη Φοιτητών με Αναπηρία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, διδασκαλία, αξιολόγηση, Νέες Τεχνολογίες, συνεργασία με διδάσκοντες και τυπικούς φοιτητές, Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής και Υγείας, σχετική νομοθεσία

Η δόμηση και αποδόμηση ανθρωπολογικών μύθων

Ιακώβου-Χαραλάμπους Μαρία, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Φτιάκα Ελένη, Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΣΚΟΠΟΣ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ είναι να παρέχει έναν προβληματισμό όσον αφορά στη σχέση μεταξύ της Ανθρωπολογίας και των Σπουδών περί Αναπηρίας, καθώς και τα πιθανά οφέλη μιας διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ των δύο. Το άρθρο επικεντρώνεται στους τρόπους με τους οποίους η έννοια της βλάβης χρησιμοποιείται σε μερικές ευρέως γνωστές ανθρωπολογικές αναλύσεις για τον μύθο (Benedict, 1934/2006· Boas, 1938/1996· Fraser, 1922· Freeman, 1999· Malinowski, 1948/1992· Mead, 1928/1971· Lévi-Strauss, 1955). Αυτή η σύντομη επισκόπηση παρέχει ενδείξεις για το ότι αυτού του είδους ανθρωπολογικές προσεγγίσεις μπορούν να υποστηρίξουν τη θέση ότι υπάρχουν κοινά σημεία μεταξύ της Ανθρωπολογίας και των Σπουδών περί Αναπηρίας, ενώ η απουσία μιας διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ των δύο φαίνεται ότι δρα ως εμπόδιο σε μια πιο υλιστική προσέγγιση για την αναπηρία. Υποστηρίζεται ότι το κοινωνικό μοντέλο για την αναπηρία (Oliver, 2009· Oliver & Barnes, 2012) αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια αναπλήρωσης των κενών που υπάρχουν σε ανθρωπολογικές προσεγγίσεις, οι οποίες αποτυγχάνουν να εξετάσουν τις έννοιες της βλάβης και της αναπηρίας από μια πιο υλιστική σκοπιά, και αντί αυτού συμβάλλουν στην κατασκευή των μύθων που περιβάλλουν τις έννοιες αυ-

τές, τοποθετώντας τις σε ένα καθαρά ιατρικό και κοινωνιοβιολογικό πλαίσιο ερμηνείας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ανθρωπολογία, Σπουδές περί Αναπηρίας, μύθος, βλάβη, αναπηρία

Οι εκπαιδευτικές εμπειρίες κινητικά ανάπηρων ανδρών: Αρωγός ή τροχοπέδη στην επαγγελματική αποκατάσταση

Κωνσταντίνου Μαρίνος, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Φτιάκα Ελένη, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ επικεντρώνεται στη μελέτη πέντε κινητικά ανάπηρων ανδρών και τοποθετείται στα πλαίσια του κοινωνικού μοντέλου και της φαινομενολογικής προσέγγισης. Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει και να παρουσιάσει την κατάσταση που επικρατεί στην κυπριακή πραγματικότητα, όσον αφορά στην επαγγελματική αποκατάσταση των κινητικά ανάπηρων ατόμων, με βάση τα εφόδια που αποκτήθηκαν από το ευρύτερο εκπαιδευτικό σύστημα. Ο καθορισμός του δείγματος πραγματοποιήθηκε με τη δειγματοληψία κριτηρίου, η οποία στην πορεία εξελίχθηκε σε δειγματοληψία χιονοστιβάδας ή αλυσιδωτή δειγματοληψία. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τον συνδυασμό δύο μεθοδολογικών τεχνικών, μελέτη του σχετικού αρχειακού υλικού και συνεντεύξεις με τους συμμετέχοντες, ενώ παράλληλα τηρήθηκε το ερευνητικό ερωτηματολόγιο. Συνεντεύξεις πάρθηκαν επιπλέον και από φορείς στρατηγικής σημασίας στην εκτέλεση και εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας που αφορά στην εργοδότηση ανάπηρων ατόμων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Τέλος, για την κωδικοποίηση και ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκε η Στρατηγική Συνεχούς Σύγκρισης, και η εξαγωγή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων έγινε με βάση τη Θεμελιωμένη Θεωρία. Μέσα από την έρευνα επιβεβαιώνονται οι θέσεις της διεθνούς βιβλιογραφίας, σύμφωνα με την οποία, τα ανάπηρα άτομα συχνά αποκλείονται από το παραδοσιακό σχολείο. Δεδομένου ότι το σχολείο διαδραματίζει ταυτόχρονα, και πολιτικό και κοινωνικό ρόλο, αφού εισάγει και εθίζει τα παιδιά στο κοινωνικό και πολιτικό σύστημα που επικρατεί τη δεδομένη στιγμή (Apple, 2004), εκείνο που θεσμοθετείται και αναπαράγεται τελικά από το εκπαιδευτικό σύστημα είναι οι πρακτικές αποκλεισμού των ανάπηρων παιδιών και οι προκαταλήψεις. Επιπλέον, σημαντικό στοιχείο της έρευνας αποτελούν οι αναφορές των συμμετεχόντων που αναφέρονται στην αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να τους προετοιμάσει για τη μετέπειτα επαγγελματική τους αποκατάσταση, ειδικότερα στο εσπερινό σχολείο, το οποίο παρουσιάζεται να κατέχει μια ιδιαίτερα αρνητική και υποβαθμισμένη θέση (Δαμιανίδου & Φτιάκα, 2011). Η σημαντικότητα της έρευνας έγκειται στην περιορισμένη σχετική βιβλιογραφία για τα κυπριακά και ελληνικά δεδομένα, ενώ επιτρέπεται ταυτόχρονα να διαφανούν τα ευεργετικά αποτελέσματα της ένταξης των ανάπηρων ατόμων στην αγορά εργασίας, τόσο για τα ίδια τα άτομα, όσο και για την υπόλοιπη κοινωνία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτικές εμπειρίες, ανάπηρα άτομα, εργοδότηση, επαγγελματική αποκατάσταση

Μαθητές με νοητική αναπηρία και βιοπαιδαγωγισμός: Μια καινούρια εκπαιδευτική πρόταση

Μαλέσκου Ειρήνη, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ με νοητική αναπηρία παρουσιάζουν σοβαρές δυσκολίες στη μάθηση και στην προσαρμοστική συμπεριφορά σε σχέση με τους μαθητές δίχως αναπηρία. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στα «γενικά» και «ειδικά» χαρακτηριστικά των μαθητών με νοητική αναπηρία. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, μπορεί να αναπτυχθεί ένα αποτελεσματικό διδακτικό μοντέλο για την ποιοτικότερη εκπαίδευση των μαθητών με νοητική αναπηρία, αξιοποιώντας την απόκτηση δεξιοτήτων. Σε αυτό το πλαίσιο, κινείται η νέα εκπαιδευτική πρόταση του βιοπαιδαγωγισμού. Η θεωρία του βιοπαιδαγωγισμού υποστηρίζει, ότι ένα εκπαιδευτικό, παιδαγωγικό περιβάλλον πρέπει να συμβαδίζει με το φυλο-οντογενετικό στάδιο ανάπτυξης του εγκεφάλου κάθε μαθητή. Προτείνει ένα διδακτικό μοντέλο που θα επιδιώκει την απόκτηση με ιεραρχική σειρά των παρακάτω δεξιοτήτων: της Τεχνολογικής δεξιότητας (T-Technological), της Κοινωνικής δεξιότητας (S-Socialization), της Γλωσσικής δεξιότητας (L-Language) και της Αριθμητικής/Θεωρητικής δεξιότητας (N/T, Numerical/Theorising) με την Τεχνολογική (T) να έχει προέλθει εξελικτικά πρώτη και να ακολουθούν η Κοινωνική (S), η Γλωσσική (L) και η Αριθμητική/Θεωρητική (N). Σκοπός της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας είναι να διερευνήσει εάν η εκπαίδευση των ατόμων με νοητική αναπηρία στα πλαίσια του βιοπαιδαγωγισμού οδηγεί σε πιο αποτελεσματική μάθηση σε σχέση με το υφιστάμενο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Το δείγμα αποτέλεσαν 16 μαθητές από την περιφέρεια Αττικής. Για τη συλλογή των δεδομένων το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν η συμμετοχική παρατήρηση, με σκοπό να καταγραφούν οι δυνατότητες και οι δεξιότητες των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης. Όπως προκύπτει από τη παρατήρηση, τα πρώτα αποτελέσματα δείχνουν μια θετική συσχέτιση μεταξύ της «βιοπαιδαγωγικής» διδασκαλίας και της ολιστικής μάθησης του ατόμου. Όταν το εκπαιδευτικό περιβάλλον τροποποιηθεί κατάλληλα και η χρήση των διδακτικών δραστηριοτήτων που επιτελούνται στη σχολική τάξη, βρεθεί σε απόλυτη αρμονία με τις αρχές του βιοπαιδαγωγισμού, τότε οι μαθητές με νοητική αναπηρία καλλιεργούν καλύτερα τις τέσσερις βασικές ικανότητες οι οποίες μέσα από το εκπαιδευτικό περιβάλλον μορφοποιούνται σε δεξιότητες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: νοητική αναπηρία, εκπαιδευτικό περιβάλλον, μάθηση, δεξιότητες, εγκέφαλος

Απόψεις καθηγητών/τριών για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας σε μαθητές/τριες Γ' δημοτικού με δυσλεξία μέσω της Σημειωτικής

Ματσούκη Σοφία, Μητροπολιτικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης/University of East London
Ζαφείρη Μακρίνα, Μητροπολιτικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης/University of East London
Πλιόγκου Βασιλική, Μητροπολιτικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης/University of East London

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ επιχειρεί την ανίχνευση της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας σε παιδιά της Γ' δημοτικού με δυσλεξία μέσω της Σημειωτικής. Αναζητείται δηλαδή η συμβολή της εφαρμογής της Σημειωτικής στη διδακτική της αγγλικής γλώσσας, καθώς ο συγκεκριμένος επιστημονικός κλάδος συμπεριλαμβάνει τη φύση, το λόγο ύπαρξης και το νόημα που μπορούν να αποκτήσουν τα σημεία, τα σύμβολα οποιασδήποτε μορφής (Chandler, 1994). Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας σε παιδιά της Γ' τάξης του δημοτικού σχολείου με δυσλεξία μέσα από τη χρήση της Σημειωτικής. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν είναι κατά πόσο η χρήση της Σημειωτικής βοηθά την αντίληψη της αγγλικής γλώσσας από παιδιά με δυσλεξία, και ειδικότερα κατά πόσο συνεισφέρει στην ανάπτυξη των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων τους. Ως μεθοδολογία έρευνας θεωρήθηκε καταλληλότερη για την παρούσα μελέτη η ποσοτική (Cohen, Manion & Morrison, 2007), έχοντας χρησιμοποιήσει ως ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο με πεντάβαθμη κλίμακα Likert. Η έρευνα διεξήχθη σε δημόσια δημοτικά σχολεία της Δυτικής Θεσσαλονίκης, καθώς θεωρείται μια αναπτυσσόμενη περιοχή του συγκεκριμένου αστικού πολεοδομικού ιστού. Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από καθηγητές/τριες της αγγλικής γλώσσας, που δίδαξαν το σχολικό εγχειρίδιο «Magic Book 2» στη Γ' τάξη Δημοτικού για το σχολικό έτος 2013-2014. Η δειγματοληπτική επιλογή των υποκειμένων έρευνας έγινε με βάση τα στοιχεία της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης, σε εκπαιδευτικούς της συγκεκριμένης ειδικότητας, που διδάσκουν σε Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία σύμφωνα με το Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (Ε.Α.Ε.Π.). Η επιλογή της συγκεκριμένης τάξης σχετίζεται αφενός με τη χορήγηση εγγράφου διάγνωσης δυσλεξίας από επίσημο δημόσιο φορέα, αφετέρου με το γεγονός πως η χρήση του συγκεκριμένου εγχειριδίου εφαρμόζεται μόνο στα ολοήμερα δημοτικά με Ε.Α.Ε.Π. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποδεικνύουν πως η Σημειωτική αποτελεί έναν ιδιαίτερα βοηθητικό παράγοντα για την αντίληψη της αγγλικής γλώσσας των μαθητών/τριών της Γ' δημοτικού. Σύμφωνα με τους/τις ερωτηθέντες/θείσες καθηγητές/τριες, η Σημειωτική συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη και των τεσσάρων δεξιοτήτων της αγγλικής γλώσσας.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: διδασκαλία, αγγλική γλώσσα, μαθητές/τριες Γ' δημοτικού, δυσλεξία, Σημειωτική

Χαρτογράφηση του μοντέλου της Παράλληλης Στήριξης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Μαυροπαλιάς Τρύφων, Δ/νση Α/θμιας Εκπ/σης Πέλλας
Αναστασίου Δημήτρης, Southern Illinois University Carbondale

Η ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ (co-teaching) με τη μορφή της παράλληλης στήριξης (parallel support) στην Ελλάδα αποτελεί ένα σχετικά πρόσφατο μοντέλο ειδικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών για μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του μοντέλου της Παράλληλης Στήριξης (Π.Σ.), έτσι όπως υλοποιείται στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών. Ακολούθησε ένα μικτό διαδοχικό ερευνητικό σχέδιο με δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, στην ποσοτική έρευνα, συμμετείχαν 236 εκπαιδευτικοί της Π.Σ. πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο. Στη δεύτερη φάση, στην ποιοτική έρευνα, διεξήχθησαν 14 ημιδομημένες συνεντεύξεις δασκάλων (12 συνδιδασκάλων και δύο διευθυντών). Τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα έδειξαν ότι ο τρόπος που εφαρμόζεται η Π.Σ. στην Ελλάδα δεν αντιστοιχεί ακριβώς με κανέναν από τους τύπους της συνδιδασκαλίας που έχουν καταγραφεί στη διεθνή βιβλιογραφία, αλλά η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι τα παιδιά ωφελούνται πολλαπλά από τη συμμετοχή τους σε αυτή. Οι ρόλοι των συνδιδασκάλων δεν είναι οριοθετημένοι με σαφήνεια και αναδείχτηκαν ζητήματα που αφορούσαν στη μεταξύ τους συνεργασία. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι δεν είναι επαρκώς προετοιμασμένοι για την υλοποίηση της Π.Σ. και ανέφεραν σημαντικά οργανωτικά προβλήματα και ελλείψεις σε αναγκαίες υποδομές, μέσα και υλικά.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Συνδιδασκαλία, παράλληλη στήριξη, συνδιδάσκαλοι, συνεργασία, ένταξη

Η διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών από τα ΚΕ.Δ.Δ.Υ.

Μεσημέρη Αικατερίνη, 92ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης
Δαρβούδης Αθανάσιος, Α' ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Θεσσαλονίκης

Ο ΟΡΙΣΜΟΣ, η φύση και η διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών (Μ.Δ.) αποτέλεσαν βασικούς τομείς αντιπαράθεσης τις προηγούμενες δεκαετίες. Στην Ελλάδα σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, οι μαθητές λαμβάνουν τη σχετική διάγνωση μετά από αξιολόγηση που γίνεται από τα ΚΕ.Δ.Δ.Υ. και τα ιατροπαιδαγωγικά κέντρα. Τα ΚΕ.Δ.Δ.Υ. ιδρύθηκαν με το Ν. 2817/2000 και θεωρήθηκε ότι μπορούν να καλύψουν το κενό της διεπιστημονικής αξιολόγησης και να συμβάλουν στη διάγνωση και την ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων για την αντιμετώπιση των δυσκολιών αυτών. Ο σκοπός της έρευνας αυτής ήταν η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο γίνεται η διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών στο ΚΕ.Δ.Δ.Υ. ώστε να αναδειχτούν τυχόν δυσκολίες που υπάρχουν και να προταθούν τρόποι αντιμετώπισης των δυσκολιών αυτών. Ως μέθοδος συλ-

λογής των στοιχείων επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη η οποία περιείχε 21 κλειστές και 17 ανοιχτές ερωτήσεις. Στην έρευνα συμμετείχαν 50 εκπαιδευτικοί, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί και λογοθεραπευτές και οι οποίοι εργάζονταν σε ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Βρέθηκε ότι το κριτήριο της διακύμανσης μεταξύ νοημοσύνης και επίδοσης αντιπροσωπεύει την κύρια πρακτική διάγνωσης των Μ.Δ. στα ΚΕ.Δ.Δ.Υ. στα πλαίσιο της οποίας χρησιμοποιούνται τυπικά και άτυπα κριτήρια εκπαιδευτικής αξιολόγησης, η μέτρηση της νοημοσύνης και η λήψη του κοινωνικού ιστορικού. Μερικά από τα βασικά προβλήματα που εντοπίστηκαν είναι η αδυναμία εφαρμογής ενιαίων κριτηρίων διάγνωσης και η ελλιπής εκπαίδευση του προσωπικού στο διεπιστημονικό τρόπο εργασίας. Ένα άλλο σημαντικό εύρημα της έρευνας αυτής είναι ότι η διάγνωση των Μ.Δ. συνήθως δε συνοδεύεται από εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης (Ε.Π.Ε.) παρά μόνο από άτυπες οδηγίες στους γονείς και το σχολείο. Από τα αποτελέσματα της έρευνας αναγκαία κρίνεται η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων αξιολόγησης, γιατί έτσι ίσως μικρύνει το χάσμα ανάμεσα στην αξιολόγηση και την παρέμβαση. Επιπρόσθετα είναι σημαντικό το επιστημονικό προσωπικό των ΚΕ.Δ.Δ.Υ. να γνωρίζει τα σύγχρονα δεδομένα που υπάρχουν στην αξιολόγηση των Μ.Δ., αλλά και τη λειτουργία των διεπιστημονικών ομάδων. Τέλος αναγκαία κρίνεται η ουσιαστική συνεργασία του ΚΕ.Δ.Δ.Υ., του σχολείου και της οικογένειας όσον αφορά στη σύνταξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Ε.Π.Ε.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: μαθησιακές δυσκολίες, αξιολόγηση, διάγνωση, ΚΕ.Δ.Δ.Υ.

Η Υπόθεση του Διπλού Ελλείμματος και οι Μαθησιακές Δυσκολίες

Μηλιαζήμ Τζεμαλή – Νάση Μαρία – Τσιγλόπουλος Αθανάσιος
ΠΜΣ Ψυχολογικές και Εκπαιδευτικές Προσεγγίσεις της Διαφορετικότητας, Π.Δ.Μ.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ είναι η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της φωνολογικής επίγνωσης καθώς και της ταχύτητας αυτόματης κατονομασίας (RAN) και της συσχέτισή τους με τις μαθησιακές δυσκολίες. Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες η ανάπτυξη της φωνολογικής επίγνωσης στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας έχει αποκτήσει μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον. Έχουν γίνει αρκετές μελέτες που έδειξαν ότι η φωνολογική επίγνωση είναι εξαιρετικά σημαντικός δείκτης και απολύτως απαραίτητη δεξιότητα για την απόκτηση της ικανότητας ανάγνωσης και γραφής. Από την άλλη πλευρά η δοκιμασία ταχύτητας αυτόματης κατονομασίας (RAN) είναι ένα έργο που απαιτεί από το άτομο να κατονομάσει δυνατά μια σειρά από υψηλής συχνότητας αντικείμενα, εικόνες, χρώματα, ή σύμβολα (γράμματα ή ψηφία) που παρουσιάζονται σε τυχαία σειρά. Το βασικό μέτρο που μας ενδιαφέρει είναι ο χρόνος που σημειώνει το άτομο, μέχρι να ολοκληρώσει τη δοκιμασία για όλα τα ερεθίσματα, που του έχουν παρουσιαστεί. Εάν το άτομο χρειάζεται πολύ περισσότερο χρόνο από τον μέσο όρο, για να ολοκληρώσει τη διαδικασία, τότε υποστηρίζουμε πως αυτό το άτομο παρουσιάζει ελλείμματα στην ταχύτητα κατονομασίας ερεθισμάτων. Σύμφωνα με την Υπόθεση του Διπλού Ελλείμματος (Wolf & Bowers, 1999) η ύπαρξη ελλείμματος είτε στη φωνολογική ενημερότητα, είτε στην ταχεία κατονομασία, μπορεί να σχετίζεται με την κακή ανάγνωση, ελλείμματα, όμως και

στους δυο παραπάνω μηχανισμούς μπορεί να οδηγήσουν σε μια ακόμα πιο εξασθενημένη ή φτωχή ανάγνωση. Κατασκευάστηκε εργαλείο αξιολόγησης της φωνολογικής επίγνωσης αποτελούμενο από 10 δοκιμασίες, μια καρτέλα ανάγνωσης 20 ψευδολέξεων. Χρησιμοποιήθηκε, επίσης, εργαλείο για τον έλεγχο της ταχύτητας αυτόματης κατονομασίας αποτελούμενο συνολικά από 6 καρτέλες των 50 στοιχείων η καθεμία. Για κάθε καρτέλα ο μαθητής χρονομετρούνταν ξεχωριστά από τον εξεταστή. Στην έρευνα έλαβαν μέρος συνολικά 40 μαθητές Γ' - Στ' Δημοτικού, προερχόμενοι από δημόσια σχολεία στη Φλώρινα και στην Πτολεμαΐδα. Βασιζόμενοι στο θεωρητικό πλαίσιο των Wolf & Bowers (1999), θεωρήσαμε πως οι μαθητές, οι οποίοι δεν αντιμετωπίζουν δυσκολίες ούτε στις διάφορες δοκιμασίες φωνολογικής επίγνωσης, αλλά ούτε και στη δοκιμασία της ταχύτητας αυτόματης κατονομασίας - RAN, οι οποίοι αποτέλεσαν και την ομάδα ελέγχου, θα τείνουν να έχουν καλύτερες επιδόσεις σε όλες τις δοκιμασίες που τους τέθηκαν και πιθανόν δεν θα αντιμετωπίζουν Μαθησιακές Δυσκολίες. Αντιθέτως, οι μαθητές εκείνοι, οι οποίοι παρουσιάζουν το λεγόμενο διπλό έλλειμμα, πιθανόν να αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες. Ύστερα από τη στατιστική ανάλυση των ευρημάτων μας προκύπτει πως υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις περισσότερες υποδοκιμασίες που προβήκαμε, γεγονός που επιβεβαιώνει τις αρχικές μας υποθέσεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Φωνολογική Επίγνωση, Ταχύτητα Αυτόματης Κατονομασίας, RAN, Υπόθεση του Διπλού Ελλείμματος, Μαθησιακές Δυσκολίες

Απόψεις εκπαιδευτικών και μαθητών απέναντι στα παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες ή/και Αναπηρία

Μπάτσιου Αγοραστή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Φιλιππάτου Διαμάντω, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ των μαθητών με ΕΕΑ και αναπηρία στις τάξεις γενικής εκπαίδευσης, προϋποθέτει τη διαμόρφωση θετικών απόψεων και στάσεων τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών για τα άτομα αυτά (Lindsay, 2007). Στην παρούσα εργασία μελετώνται οι απόψεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι γνώσεις των τυπικών μαθητών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τα χαρακτηριστικά των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία, καθώς επίσης και οι προθέσεις και η αλληλεπίδρασή τους με τους μαθητές αυτούς τόσο μέσα στην τάξη όσο και στην αυλή του σχολείου. Επιπλέον, εξετάζονται και οι απόψεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά στην ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στη γενική τάξη, στην υποστήριξη που δέχονται τόσο από την οικογένεια όσο και από το σχολείο, τα συναισθήματά τους και ο βαθμός ανταπόκρισής τους στις ανάγκες τέτοιων μαθητών, καθώς επίσης και οι διδακτικές τους επιλογές. Στην έρευνα συμμετείχαν 179 μαθητές με μοναδικό κριτήριο την ύπαρξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στις τάξεις των μισών μαθητών, και 11 εκπαιδευτικοί των τάξεων στις οποίες φοιτούσαν οι μαθητές τους δείγματος με έναν ακόμη εκπαιδευτικό που επιλέχθηκε τυχαία. Χρησιμοποιήθηκε ο συν-

δυνασμός μεθοδολογικών προσεγγίσεων, η ποσοτική προσέγγιση με τη χρήση ερωτηματολογίων για τους μαθητές και η ποιοτική προσέγγιση με τη χρήση συνεντεύξεων για τους εκπαιδευτικούς. Μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι θετικότερες στάσεις διαμορφώθηκαν από μαθητές που δεν είχαν στην τάξη τους μαθητές με αναπηρίες και εξέφραζαν απόψεις σε υποθετικό επίπεδο. Θετικότερες στάσεις είχαν κυρίως τα κορίτσια και οι μαθητές που θεωρούσαν ότι οι γονείς τους θα αποδέχονταν να συνάψουν φιλική σχέση με παιδί με ΕΕΑ ή/και αναπηρία. Τέλος, όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς, αρκετοί ήταν θετικοί στην ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στη γενική τάξη, αλλά μόνο των μαθητών με ελαφριάς μορφής αναπηρίες και αρνητικοί στην προσαρμογή της διδασκαλία τους στο επίπεδό τους. Παράγοντες που επηρέασαν τις απόψεις τους ήταν το είδος και η σοβαρότητα των αναπηριών, η έλλειψη κατάρτισης και προηγούμενης εμπειρίας, οι έλλειπες εγκαταστάσεις και υποδομές του σχολείου, η έλλειψη χρόνου και η συνεργασία με την οικογένεια των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και η συνεργασία τους με επίσημες δομές του σχολείου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ένταξη, συνεκπαίδευση, στάσεις εκπαιδευτικών, στάσεις μαθητών, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Δυσλεξία και κοινωνικές σχέσεις με συνομηλίκους στο γενικό σχολείο: η οπτική ενηλίκων με δυσλεξία

Νιζάμη Χρυσούλα, Α.Π.Θ.

Δόικου Μάρω, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ΑΠΘ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης των μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στο γενικό σχολείο, κρίνεται απαραίτητη η εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων για την προώθηση των σχέσεών τους με τους συνομηλίκους τους. Τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα, στην πλειονότητά τους, έχουν καταδείξει πως οι συγκεκριμένοι μαθητές αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολίες ως προς τη δημιουργία και διατήρηση κοινωνικών σχέσεων με τους συνομηλίκους τους. Ωστόσο, οι περισσότερες σχετικές έρευνες εξετάζουν το ζήτημα αυτό με βάση κυρίως τις απόψεις των εκπαιδευτικών. Αντιθέτως, τα στοιχεία για τις προσωπικές εμπειρίες των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες όσον αφορά στις κοινωνικές τους σχέσεις –και κυρίως από τη σκοπιά των ενηλίκων– είναι αρκετά περιορισμένα. Η παρούσα έρευνα αποσκοπούσε στη διερεύνηση των εμπειριών ενηλίκων με δυσλεξία αναφορικά με τις κοινωνικές και φιλικές τους σχέσεις, κατά την περίοδο φοίτησης στο γενικό σχολείο. Στην έρευνα συμμετείχαν έντεκα ενήλικες με διαγνωσμένη δυσλεξία, ηλικίας 18 έως 32 ετών. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Το υλικό των συνεντεύξεων αναλύθηκε με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου, με τη χρήση της τεχνικής της δόμησης και της πρότυπης δόμησης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, οι περισσότεροι συμμετέχοντες βίωναν την απομόνωση και τον στιγματισμό και συχνά δέχονταν αρνητικά σχόλια και αποκλείονταν από τους συνομηλίκους τους – ιδιαίτερα κατά τη φοίτηση στο δημοτικό. Οι ίδιοι υιοθετούσαν μία παθητική στάση και δεν αναλάμβαναν πρωτοβουλίες για να προσεγγίσουν τους συμμαθητές τους. Ορισμένοι συναναστρέφονταν περισσότερο μα-

θητές περιθωριοποιημένους ή με χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Άξια αναφοράς είναι η απουσία ενεργειών, από την πλευρά των εκπαιδευτικών, για την ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων των μαθητών με δυσλεξία με τους συμμαθητές τους. Εν τούτοις, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι συμμετέχοντες δήλωσαν πως είχαν στενές φιλικές σχέσεις που χαρακτηρίζονταν από αμοιβαιότητα, κατανόηση και σταθερότητα. Τέλος, θεώρησαν ως ιδιαίτερα αρνητική την επίδραση της δυσλεξίας και των δυσάρεστων βιωμάτων τους στην κοινωνική τους συμπεριφορά και στη σύναψη σχέσεων κατά την ενήλικη ζωή. Τα παραπάνω ευρήματα μπορούν να αποβούν χρήσιμα κατά το σχεδιασμό παρεμβατικών ενεργειών με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: δυσλεξία, κοινωνικές σχέσεις, φιλικές σχέσεις, κοινωνική ένταξη, εμπειρίες ενηλίκων

Ανάγκη άσκησης συμβουλευτικής σε μητέρες παιδιών με σύνδρομο Down

Παντελιά Αναστασία, Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. - ΠΕ.ΣΥ.Π
Γεωργακόπουλος Παναγιώτης, Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. - ΠΕ.ΣΥ.Π
Σάλμοντ Ελευθερία

Το ΣΥΝΔΡΟΜΟ DOWN αποτελεί μια από τις συχνότερα εμφανιζόμενες αναπηρίες κατά την παιδική ηλικία. Η γέννηση ενός παιδιού με σύνδρομο Down αποτελεί ένα ισχυρότατο σοκ για όλα τα μέλη της οικογένειας. Περισσότερο όμως για τους γονείς, και ειδικά για τη μητέρα, η οποία καλείται να σηκώσει μόνη, το βάρος της ανατροφής και τις συνέπειες του στίγματος. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί η συναισθηματική κατάσταση αυτών των γυναικών και η ανάγκη συμβουλευτικής αυτής της ομάδας γυναικών. Για να πραγματοποιηθεί η παρούσα εργασία, απευθυνθήκαμε σε δύο μητέρες εκ των οποίων η μία έχει χάσει το παιδί της σχετικά πρόσφατα. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκαν ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις που πραγματοποιούνταν με την βοήθεια δομημένου ερωτηματολογίου, που όμως δεν ακολουθείτο πιστά και διαμορφωνόταν αναλόγως με τον κάθε συνεντευξιζόμενο και ανάλογα με την συναισθηματική του φόρτιση. Η βασική δομή του ερωτηματολογίου αποτελείτο από 27 κύριες ερωτήσεις χωρισμένες σε 4 ομάδες ερωτήσεων. Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων αφορά στα κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά του ερωτώμενου και του παιδιού με σύνδρομο Down, η δεύτερη ομάδα ερωτήσεων αφορά στην πρώτη επαφή του γονέα με το σύνδρομο Down, η τρίτη ομάδα αφορά στα συναισθήματα και τον τρόπο χειρισμού τους και η τέταρτη αφορά στον κοινωνικό περίγυρο σε σχέση με τον γονέα, την οικογένεια και το παιδί με σύνδρομο Down. Σε μερικές από αυτές, και κατά περίπτωση, πραγματοποιούνταν επεξηγηματικές ερωτήσεις και υποερωτήματα αναλόγως της απάντησης του ερωτώμενου. Η μέθοδος κοινωνικής έρευνας που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση των δεδομένων είναι η ποιοτική ανάλυση, η οποία αποτελεί μία προσέγγιση, η οποία βλέπει την κοινωνική πραγματικότητα ως προϊόν της ατομικής συνείδησης, της ατομικής γνωστικής διαδικασίας και στηρίζεται επιστημολογικά στην

άποψη ότι η γνώση είναι υποκειμενική και προσωπική. Από τις συνεντεύξεις εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αυτές και πώς αυτά τα προβλήματα διαμορφώνουν τον χαρακτήρα τους. Επίσης, ερευνάται η ανάγκη άσκησης συμβουλευτικής και η επίδραση της συμβουλευτικής στη διαχείριση των όποιων αρνητικών συναισθημάτων που διακατέχονται κατά καιρούς καθώς επίσης και των δύσκολων καταστάσεων που αντιμετωπίζουν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σύνδρομο Down, Συμβουλευτική, μητέρα

Στάσεις δασκάλων γενικής και ειδικής εκπαίδευσης ως προς την ένταξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο. Ο ρόλος της ειδικότητας

Πέννα Δ. Αλεξία, Πρότυπο Πειραματικό Δ.Σ. Σερρών

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο (integration) και η εκπαίδευση για όλους (inclusion education) αποτελούν πολύπλοκες μεταρρυθμιστικές διαδικασίες. Σύμφωνα με τη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία, σημαντικοί παράγοντες, οι οποίοι επιδρούν αποφασιστικά στην έκβαση της ένταξης, συνδέονται άμεσα με τις στάσεις των δασκάλων ως προς την ένταξη, την ετοιμότητά τους καθώς και με θέματα ειδίκευσης, εργασιακών σχέσεων και συνεργασίας του εκπαιδευτικού προσωπικού (Dumke, Krieger & Schäfer 1989· Eberl, 2000· Dumke & Eberl, 2002· Meyer, 2011). Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, η ειδικότητα των δασκάλων παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων και της ετοιμότητάς τους ως προς την ένταξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο. Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει στάσεις δασκάλων γενικής και ειδικής εκπαίδευσης ($n = 421$) ως προς την ένταξη και να επισημάνει τους τομείς στους οποίους διαφοροποιούνται με βάση την ειδικότητά τους. Ερευνητικό εργαλείο αποτέλεσε ερωτηματολόγιο των Dumke, Krieger & Schäfer (1989), το οποίο απευθύνθηκε σε δασκάλους γενικής και ειδικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, η ειδικότητα των δασκάλων ασκεί σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση των στάσεων τους ως προς την ένταξη. Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά στις στάσεις δασκάλων γενικής και ειδικής εκπαίδευσης ως προς την ένταξη. Οι στάσεις των δασκάλων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης διαφοροποιούνται από τις στάσεις των δασκάλων γενικής εκπαίδευσης ως προς το αίσθημα αποδοχής για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τη δυνατότητα ένταξης των μαθητών με βάση τον τύπο των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, την ετοιμότητα των δασκάλων να εργαστούν συνεργατικά με το Σύστημα Δύο Δασκάλων (Team Teaching), τις αλλαγές που πρόκειται να προκύψουν στο επάγγελμα του δασκάλου. Επίσης, υπάρχουν διαφορές ως προς την εκτίμηση των διδακτικών εμπειριών τους με μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τη μόρφωση των δασκάλων, την επαγγελματική ικανοποίηση και την επίτευξη διδακτικών στόχων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ένταξη, στάσεις, ειδικές ανάγκες, δάσκαλοι ειδικής και γενικής εκπαίδευσης, συνεργασία, αίσθημα αποδοχής, δυνατότητα ένταξης μαθητών

*Η επίδραση των διαδικτυακών
και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών σε αυτιστικό παιδί.
Μια μέθοδος εκπαιδευτικής παρέμβασης - μελέτη περίπτωσης*

Σταύρου Αικατερίνη, Παν. Ιωαννίνων

ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΓΕΓΟΝΟΣ αναμφισβήτητο πως η απρόσκοπτη χρήση του διαδικτύου ή και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών οδηγεί ορισμένα παιδιά σε (σύμφωνα με την παγκόσμια βιβλιογραφία) σε εθισμό στην εικονική πραγματικότητα και ασφαλώς σε επικίνδυνες προεκτάσεις της. Σύμφωνα με τα θεωρητικά δεδομένα, μέσω της χρήσης των διαδικτυακών παιχνιδιών-ρόλων μειώνεται για το παιδί η αξία της επικοινωνίας με το πραγματικό περιβάλλον και, δη για το αυτιστικό παιδί στο οποίο η κοινωνικοσυναισθηματική κατάσταση είναι το ευαίσθητο σημείο του. Κατά συνέπεια είναι επιρρεπές σε περιβάλλοντα απομόνωσης και εγκλωβισμού και η ενασχόλησή του με το εικονικό περιβάλλον μειώνει την προσπάθειά του να συναναστρέφεται και να επενδύει στις κοινωνικές του σχέσεις. Επομένως, λόγω των μειωμένων κοινωνικών δεξιοτήτων ενισχύεται μέσω της διαδικτυακής ενδυνάμωσης και αναπτύσσει σχέση εξάρτησης από το διαδίκτυο. Παρατηρείται πιο αναλυτικά έλλειψη επικοινωνίας, κλείσιμο στον εαυτό του, εγωιστικές τάσεις, δυσκολία συγκέντρωσης και μαθησιακές δυσκολίες. Σύμφωνα με την έρευνα των Amstrong et al (2000), ο παράγοντας της αυτοεκτίμησης των ατόμων είναι εκείνος που μπορεί να προβλέψει την παθολογική χρήση του διαδικτύου. Επίσης στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και οι έρευνες των Michell, P. (2000) και Young, K. (1996a) πως τα άτομα που δεν έχουν επαρκή αυτοεκτίμηση έχουν ένα σημαντικό παράγοντα της προσωπικότητας που επηρεάζει σχετικά με το θέμα της υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου. Η έρευνά μας είναι η μελέτη περίπτωσης ενός αυτιστικού παιδιού υψηλής λειτουργικότητας (Asperger), που ήταν (στην αρχή της παρέμβασης) μαθητής της Τρίτης Δημοτικού και βρισκόταν σε κατάσταση ηλεκτρονικής εξάρτησης. Η εκπαιδευτική μας παρέμβαση διήρκεσε εντατικά τρία συνεχή έτη. Ο σκοπός της έρευνας μας είναι η βελτίωση της κοινωνικοσυναισθηματικής κατάστασης του υποκειμένου της έρευνας μέσω της έγκαιρης απεξάρτησης του από τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και το διαδίκτυο. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε εξατομικευμένη παρέμβαση συμπεριφορικού τύπου με ενισχυτές και αμοιβές για ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής του και η συμβουλευτική για ανάπτυξη κινήτρων, καθώς και τήρηση προτεραιοτήτων, ανάληψη ευθυνών και αναζήτηση ασχολιών εκτός του διαδικτύου. Σε όλη τη διάρκεια της ερευνητικής παρέμβασης ενεπλάκησαν και ενισχύθηκαν τα πρόσωπα του κοινωνικού περιβάλλοντος του παιδιού. Οι στόχοι της ανάπτυξης των κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων επιτεύχθηκαν στην πλειοψηφία τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ηλεκτρονική εξάρτηση, αυτιστικό παιδί, κοινωνικοσυναισθηματική κατάσταση, μέθοδος εκπαιδευτικής παρέμβασης - μελέτη περίπτωσης

*Η δυσαριθμησία στο δημοτικό σχολείο:
Ζητήματα ορισμού, αξιολόγησης και εκπαίδευσης μαθητών
με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στα μαθηματικά*

Ταμανάμη Παρασκευή-Δήμητρα, Εκπαιδευτικός

ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ είναι ιδιαιτέρως γνωστό το ζήτημα των Μαθησιακών Δυσκολιών στο Δημοτικό Σχολείο. Παρατηρείται ολοένα και πιο συχνά οι μαθητές να αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες στα μαθήματα, χωρίς να γίνονται κατανοητές οι αιτίες αυτών των δυσκολιών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρείται στο σχολικό γνωστικό αντικείμενο των Μαθηματικών και στην κατανόηση των μαθηματικών εννοιών από τους γονείς. Στην παρούσα έρευνα, γίνεται εκτενής αναφορά στην ιστορική εξέλιξη του προβλήματος της δυσαριθμησίας με έμφαση στην ανάδειξη σπουδαίων ερευνών που εξετάζουν τις δυσκολίες των παιδιών στις μαθηματικές έννοιες και προβάλλουν διδακτικές στρατηγικές και τρόπους αντιμετώπισης. Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Δυσαριθμησία και Προτεινόμενα Πλάνα του Δημοτικού Σχολείου». Σκοπός της εργασίας είναι η επισήμανση των Μαθησιακών Δυσκολιών στο Δημοτικό Σχολείο και ιδιαίτερα το φαινόμενο της Δυσαριθμησίας που αντιμετωπίζουν οι μαθητές. Ακόμη, παραθέτεται μια ευρεία γκάμα από Διδακτικά Πλάνα για όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου με βάση τις κατάλληλες διδακτικές στρατηγικές, με σκοπό την εκπαίδευση και ένταξη μαθητών με προβλήματα Δυσαριθμησίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, ένταξη, μαθηματικές έννοιες, διδακτικές στρατηγικές

*Στάσεις και απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, γενικής
και ειδικής αγωγής ως προς τους συναδέλφους τους με αναπηρία*

Τσουνή Αναστασία, Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, ΠΑΜΑΚ
Παπαβασιλείου-Αλεξίου Ιωάννα, Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, ΠΑΜΑΚ

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ και η επαγγελματική αποκατάσταση είναι δικαιώματα συνταγματικά κατοχυρωμένα για όλους τους ανθρώπους. Ωστόσο τα άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες δεν απολαμβάνουν πάντοτε τα δικαιώματα αυτά με ισότιμο τρόπο. Συγκεκριμένα, μέχρι πρόσφατα δεν αναγνωριζόταν το δικαίωμα της εργασίας στα άτομα με αναπηρία, με αποτέλεσμα είτε να υποαπασχολούνται είτε να έχουν επικουρικό ρόλο στη δουλειά τους. Με την αλλαγή της νομοθεσίας, όμως, αναγνωρίστηκε στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην εργασία. Στην Ελλάδα, ειδικά η φοίτηση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ανοιχτή προς όλα τα είδη της αναπηρίας, με συνεπακόλουθο να αυξάνει ο αριθμός των επαγγελματιών εναλλακτικών για τα άτομα αυτά. Η παρούσα μελέτη ασχολείται με το θέμα της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με εμφανείς αναπηρίες (κώφωση, τύφλωση και κινητικές αναπηρίες) και πιο συγκεκριμένα διερευνά

τις απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, γενικής και ειδικής αγωγής, ως προς τους συναδέλφους τους με αναπηρία, οι οποίοι απασχολούνται στο χώρο της δημόσιας εκπαίδευσης. Πρόκειται για μία ποιοτική έρευνα, η οποία διεξήχθη τον Απρίλιο και Μάιο του 2014. Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκαν δεκαεπτά (17) εστιασμένες συνεντεύξεις με δασκάλους Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι επιλέχθηκαν από δημοτικά σχολεία της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι δάσκαλοι κρατούν, σε γενικό πλαίσιο, μια αρνητική στάση απέναντι στους συναδέλφους τους με αναπηρία, καθώς θεωρούν ότι δεν θα έπρεπε να εργάζονται στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλά σε άλλες δομές, στις οποίες θα μπορούν να αντεπεξέλθουν καλύτερα, ασκώντας επικουρικούς εργασιακούς ρόλους. Παρ' όλα αυτά η πλειοψηφία των συμμετεχόντων θεωρεί ότι το δικό τους εκπαιδευτικό έργο δεν παρεμποδίστηκε από τη συνεργασία τους με τους συναδέλφους με αναπηρία και επιπλέον, κρίνουν, πως σημαντικό ρόλο στον τρόπο αντιμετώπισης παίζει, κάθε φορά, η προσωπικότητα και η συμπεριφορά του ατόμου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αναπηρία, Απασχόληση, Εκπαίδευση

Απόψεις ατόμων με οπτική αναπηρία για την εκπαίδευση τους

Χαρούμενου Ζωή, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ίτσου Γεωργία, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ επηρεάζει συνολικά τη ζωή του ατόμου. Γι' αυτό απαιτείται η παρεχόμενη εκπαίδευση να λαμβάνει σοβαρά υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση του. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα, δηλαδή, χρειάζεται να δομούνται με βάση τις νοητικές, ψυχικές και κοινωνικές ικανότητες του. Το Σχολείο ως φορέας εκπαίδευσης καλείται αφενός να παρέχει εξειδικευμένη υποστήριξη στο μαθητή με οπτική αναπηρία, όπως για παράδειγμα να του διδάσκει τη γραφή Braille, κινητικότητα, προσανατολισμό κ.α. και αφετέρου να τον προετοιμάζει ώστε να ανταπεξέρχεται ως ενήλικας στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα εάν η παρεχόμενη επίσημη εκπαίδευση στην Ελλάδα των ατόμων με οπτική αναπηρία ανταποκρίνεται στην κοινωνική-οικονομική-πολιτιστική και πολιτική ένταξη τους. Στο πλαίσιο των προαναφερομένων πραγματοποιήθηκε έρευνα με στόχο να διερευνήσει τις απόψεις ατόμων με οπτική αναπηρία, οι οποίοι είχαν ολοκληρώσει τουλάχιστον έναν κύκλο τυπικής εκπαίδευσης (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Μεταπτυχιακό) αναφορικά με την ποιότητα της. Το δείγμα αποτέλεσαν 110 ενήλικες από τις περιφέρειες Αττικής, Ηπείρου και Θεσσαλίας. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με κλειστού τύπου ερωτήσεις. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων γνωρίζει γραφή Braille και αξιολογεί θετικά την ποιότητα της εκπαίδευσης που έλαβαν. Αντιθέτως οι ερωτώμενοι εκφράζουν αρνητική άποψη όσον αφορά στην ποιότητα του βοηθητικού υλικού που τους παρέχε η δημόσια εκπαίδευση. Η έλλειψη κατάλληλου βοηθητικού υλικού (π.χ. μεγεθυμένη γραμματοσειρά, εκτυπωτές γραφής Braille) αποτελεί κατά τη γνώμη τους τη βασική αιτία για τις χαμηλές επιδόσεις τους

στα μαθήματα. Επιπλέον, θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν το κατάλληλο γνωστικό υπόβαθρο και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκπαίδευση ατόμων με οπτική αναπηρία. Τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τη βελτίωση των διδακτικών στρατηγικών που εφαρμόζονται από τους εκπαιδευτικούς.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: οπτική αναπηρία, ειδική εκπαίδευση, εκπαιδευτικοί, τεχνολογία - υποστηρικτικά μέσα

Γονείς παιδιών με Εγκεφαλική Παράλυση. Οι προκλήσεις της καθημερινότητας

Χατζηγιαννάκου Αναστασία, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Λιασίδου Αναστασία, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΑ οι γονείς παιδιών με αναπηρία αποτελούν μια πολύ σοβαρή παράμετρο που σχετίζεται άμεσα με την εξέλιξη ή όχι ενός παιδιού με αναπηρία. Στόχος της συγκεκριμένης παρουσίασης, είναι να παρουσιάσει τα αποτελέσματα έρευνας, η οποία διεξήχθη τους μήνες Απρίλιο-Ιούνιο 2014 και αφορούσε δέκα μητέρες παιδιών με Εγκεφαλική Παράλυση. Κατά τη διάρκεια της έρευνας αυτής, έγιναν συνεντεύξεις και στις δέκα μητέρες, τα αποτελέσματα των οποίων θα παρουσιαστούν στη συγκεκριμένη παρουσίαση. Οι ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων μητέρων, πολλές από τις οποίες έπρεπε αρχικά να παλέψουν για την ίδια την ζωή των παιδιών τους, φαίνεται να τις διαφοροποιεί σε μεγάλο βαθμό από τους υπόλοιπους γονείς παιδιών με αναπηρίες. Από πολύ μικρή ηλικία επίσης, έτρεχαν και στήριζαν τα παιδιά τους στις διάφορες θεραπείες ή στα διάφορα ραντεβού με γιατρούς διαφόρων ειδικοτήτων. Επίσης οι περισσότερες από αυτές αναγκάστηκαν να γνωρίσουν ιατρικούς όρους, όπως ταυτόχρονα και συγκεκριμένες τεχνικές, όπως για παράδειγμα σίτιση των παιδιών τους από γαστροοισοφαγικό σωληνάκι. Όλα αυτά φαίνεται ότι της επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό και τις ανάγκασαν να παραμερίσουν πλήρως τόσο τον εαυτό τους, όσο και τον σύζυγο και την υπόλοιπη οικογένεια, σε αρκετές των περιπτώσεων, για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που τους παρουσιάστηκαν. Πέρα από τα θέματα υγείας, τα οποία έπρεπε να χειριστούν, οι μητέρες αυτές, κλήθηκαν στη συνέχεια, να προσπαθούν να εντοπίσουν το καλύτερο πλαίσιο φοίτησης για τα παιδιά τους, το οποίο φάνηκε σε όλες τις περιπτώσεις να είναι ανέτοιμο να χειριστεί την πολυπλοκότητα των συγκεκριμένων παιδιών. Παρά το γεγονός ότι η φιλοσοφία του Ενιαίου Σχολείου προτάσσεται ως βασική φιλοσοφία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού στη Κύπρο, είναι χαρακτηριστικό ότι στις περιπτώσεις αυτές, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, διατηρεί συγκεκριμένες απόψεις για τη φοίτηση των συγκεκριμένων παιδιών σε διαχωριστικό πλαίσιο. Η αντίληψη ότι η Εγκεφαλική Παράλυση συνοδεύεται πάντοτε με Νοητική Καθυστέρηση, φαίνεται να είναι πολύ καλά αποτυπωμένη, στο πώς το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, αντιμετωπίζει τα συγκεκριμένα παιδιά. Τόσο ο χώρος της εκπαίδευσης, όσο και ο χώρος της υγείας αποτελούν δυο μεγάλες προκλήσεις για τη συγκεκριμένη ομάδα μητέρων, η οποία χωρίς πλαίσιο στήριξης παλεύει για τη διασφάλιση της όσο το δυνατό γίνεται καλύτερης καθημερινότητας για το παιδί της.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

*Οι απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη γνώση και τη χρήση
εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης της μαθητικής επίδοσης*

Αλεξίου Ελένη, Εκπαιδευτικός

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ήταν η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών, σχετικά με τις εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης της μαθητικής επίδοσης. Διερευνήθηκε αν οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν με την αξιολόγηση της μαθητικής επίδοσης, αν θεωρούν ότι είναι καταρτισμένοι σε θέματα αξιολόγησης, αν γνωρίζουν τις εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης και τις εφαρμόζουν. Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί παρέθεσαν τις απόψεις τους, σχετικά με τον τρόπο που θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η ενημέρωση - επιμόρφωσή τους σε μεθόδους εναλλακτικής αξιολόγησης, καθώς επίσης, και αν συμφωνούν με την καθιέρωση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 158 εκπαιδευτικοί που υπηρέτουσαν κατά το σχολικό έτος 2012-2013 στο νομό Ιωαννίνων και, ως το πιο κατάλληλο εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων της παρούσας έρευνας, κρίθηκε το γραπτό ανώνυμο ερωτηματολόγιο. Όπως διαπιστώνεται από τα ευρήματα της έρευνας, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών συμφωνεί με την αξιολόγηση της μαθητικής επίδοσης, αλλά δηλώνει ότι δεν έχει επαρκή κατάρτιση σε θέματα που αφορούν την αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή. Επίσης, σε υψηλό ποσοστό οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν τις εναλλακτικές τεχνικές αξιολόγησης, καθώς επίσης, και την περιγραφική αξιολόγηση. Τέλος, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί αναγκαία την επιμόρφωσή τους σε όλες τις μορφές της εναλλακτικής αξιολόγησης και συμφωνούν με την καθιέρωση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιολόγηση, Επίδοση, Μαθητής, Παραδοσιακή αξιολόγηση, Εναλλακτική αξιολόγηση, Εναλλακτικές τεχνικές αξιολόγησης, Περιγραφική αξιολόγηση

*Εξετάζοντας το σύστημα αξιολόγησης του εκπαιδευτικού προσωπικού
της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο.**Μια ποσοτική και ποιοτική διερεύνηση*

Αλεξίου Στέλλα, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ εμπίπτει στον θεματικό άξονα «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση» και σκοπό έχει την ενδοσκοπική μελέτη του συστήματος αξιολόγησης του εκπαιδευτικού προσωπικού, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Κύπρου. Το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης του διδακτικού έργου των εκπαιδευτικών στην Κύπρο καθιερώθηκε το 1976 (Πασιαρδής κ.ά., 2005) και είναι σε μεγάλο

βαθμό συγκεντρωτικό. Κύρια χαρακτηριστικά που διέπουν, το μοντέλο αυτό όπως περιγράφονται από τους ερευνητές είναι (Υφαντή 2011, 20 βλ. στο McLean & Lauglo, 1985) η αυστηρή ιεράρχηση των αρμοδιοτήτων, η κατανομή αρμοδιοτήτων με διαφορετικά μέλη ενός οργανισμού ανάλογα με τα καθήκοντα που έχει ο κάθε ένας και τέλος η συστηματική διατύπωση μέσα από κανόνες αλλά και ρυθμίσεις των δικαιωμάτων και αρμοδιοτήτων των μελών ενός οργανισμού που αφορούν σε διαφορετικές θέσεις και του τρόπου αποπεράτωσης των καθηκόντων τους. Μέσα από μια συστηματική επισκόπηση της βιβλιογραφίας, διαπιστώθηκε ότι ο τρόπος αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Κύπρου παρουσιάζει αρκετές αδυναμίες (Κυριακίδης, Δημητρίου, 2002· Πιασαρδής, 2005· Μαυρογιώργος, 2012) γι' αυτό κρίθηκε απαραίτητο η διεξαγωγή σχετικής έρευνας (ποσοτικής και ποιοτικής) προς διερεύνηση του θέματος. Ως ερευνητικά εργαλεία χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς (60 στο σύνολο) και η προσωπικής συνέντευξη (3 στο σύνολο) με εκπαιδευτικούς από διάφορες βαθμίδες. Για σκοπούς αξιοπιστίας, καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας, τηρήθηκε η ανωνυμότητα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών καθώς και ο κώδικας ηθικής δεοντολογίας. Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας απέδειξαν ότι το σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χρειάζεται να εκσυγχρονιστεί και να προσαρμοστεί στα σημερινά δεδομένα μιας και η Κύπρος ανήκει πλέον στην «ομπρέλα» της Ευρωπαϊκής οικογένειας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτική αξιολόγηση, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εκπαιδευτικό προσωπικό, «συγκεντρωτικό μοντέλο», ερευνητικά εργαλεία, ερωτηματολόγιο, προσωπική συνέντευξη, εκσυγχρονισμός

Αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου: απόψεις εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Αναστασίου Μαρία Φωτεινή, 3ο ΓΕΛ Αμαρουσίου

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ αποτελεί μια συμβολή στη μελέτη της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών στην ελληνική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Πρόκειται για ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει τους ερευνητές τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το ενδιαφέρον αυτό απορρέει τόσο από τη βασική αρχή της αναγκαιότητας της αξιολόγησης ως εργαλείου ανατροφοδότησης συνολικά του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, όσο και από την αρχή της θεωρητικής αναζήτησης και τεκμηρίωσης θέσεων και πρακτικών που αφορούν στη βελτίωση της απόδοσης της ποιότητας του έργου του εκπαιδευτικού με την παροχή κινήτρων για επαγγελματική ανάπτυξη και εξέλιξη (Ζουγανέλη κ.ά., 2007). Εξάλλου, στην Ελλάδα παρατηρείται μια ιδιαίτερη κινητικότητα για το συγκεκριμένο ζήτημα κυρίως μετά τη θέσπιση και τις προσπάθειες εφαρμογής από την Πολιτεία του ΠΔ 152/2013. Στο κύριο μέρος θα παρουσιάσουμε και θα σχολιάσουμε τα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με τις απόψεις καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από την περιοχή της Αττικής σχετικά με την αξιολόγηση των εκπαι-

δευτικών και του έργου τους. Η έρευνα διεξήχθη με τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων τον Σεπτέμβριο του 2013 και σε αυτήν συμμετείχαν 265 εκπαιδευτικοί προερχόμενοι τόσο από δημόσια όσο και από ιδιωτικά σχολεία. Από την έρευνα προκύπτει ότι η πλειοψηφία του δείγματος είναι υπέρ: α) μιας αξιολόγησης που να συνδέεται με στοιχεία όπως η βελτίωση και η ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού και του έργου του, η βαθμολογική εξέλιξη των εκπαιδευτικών καθώς και γενικότερα η ποιότητα στην εκπαίδευση, β) της εσωτερικής αξιολόγησης ή μετα-αξιολόγησης, γ) του να αξιολογούνται οι εκπαιδευτικοί από τους σχολικούς συμβούλους ή από τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, ενώ δε θα είχαν πρόβλημα να συμμετέχουν στην αξιολόγηση και οι μαθητές τους και δ) του να αξιολογούνται οι εκπαιδευτικοί με κριτήριο τόσο την κατάρτισή τους και τη διδακτική τους ικανότητα, όσο και τον επαγγελματισμό τους και τη συνολική άσκηση των καθηκόντων τους. Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας συνάδουν σε μεγάλο βαθμό με τα αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών σχετικά με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιδιαίτερα όσον αφορά στη σύνδεση της αξιολόγησης με το στοιχείο της βελτίωσης και της ανατροφοδότησης, την προτίμηση για εσωτερική αξιολόγηση ή μετα-αξιολόγηση και τις επιφυλάξεις σχετικά με το πόσο αντικειμενικά θα αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα της όποιας αξιολογικής διαδικασίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αξιολόγηση εκπαιδευτικών, ανατροφοδότηση, μετα-αξιολόγηση, δημόσια/ιδιωτική εκπαίδευση

*Η εσωτερική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του έργου τους.
Απόψεις και στάσεις διευθυντών, εκπαιδευτικών και γονέων
στα δημοτικά σχολεία του Ν. Κιλκίς*

Βαβουλίδου Μαρία, 4ο Δ.Σ. Κιλκίς

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ των εκπαιδευτικών και του έργου τους στη χώρα μας, είναι ένα θέμα που βρίσκεται σε εκκρεμότητα αρκετές δεκαετίες, αφού δεν επιτεύχθηκαν οι διαδοχικές ρυθμίσεις που νομοθετήθηκαν στην πορεία των χρόνων. Με την παρούσα εργασία επιχειρείται να καταγραφούν οι απόψεις και οι στάσεις των Διευθυντών, Εκπαιδευτικών και Γονέων στα δημοτικά σχολεία του Ν. Κιλκίς για την εσωτερική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του έργου τους. Ακόμη, εξετάζεται η συσχέτιση των απόψεων και στάσεων των ερωτώμενων ομάδων με τις ανεξάρτητες μεταβλητές, το φύλο, την ηλικία και την προϋπηρεσία. Από τα ευρήματα της έρευνας και την ανάλυσή τους διαπιστώθηκε ότι Διευθυντές, Εκπαιδευτικοί και Γονείς αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της εσωτερικής αξιολόγησης στην εκπαίδευση για τη βελτίωση του έργου των εκπαιδευτικών. Οι Διευθυντές και οι Γονείς εκφράζουν πολύ θετικές απόψεις και στάσεις για την εσωτερική αξιολόγηση, ενώ οι Εκπαιδευτικοί είναι αρκετά επιφυλακτικοί στο να εκφράσουν τις απόψεις τους, με μία τάση προς άρνηση. Ως προς το φύλο δεν παρατηρείται έντονη διαφοροποίηση στις ομάδες ερωτώμενων. Σε πολύ λίγες ερωτήσεις, το αντρικό φύλο, στους Διευθυντές-Εκπαιδευτικούς διαφοροποιείται από το γυναικείο. Στους Γονείς, τα φύλα διαφοροποιούνται: στις μορφές αξιολόγησης που υποστηρίζουν και στα αναμενόμενα απο-

τελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης. Το αντρικό φύλο στους Δ/ντές-Εκπ/κούς και Γονείς τάσσεται θετικά ως προς την εσωτερική αξιολόγηση, ενώ το γυναικείο έχει συγκρατημένες απόψεις με τάση προς άρνηση. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Δ/ντές-Εκπ/κοί πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους νεότερους συναδέλφους τους πως η εσωτερική αξιολόγηση θα ενισχύσει τη συλλογικότητα και το κλίμα συνεργασίας μεταξύ εκπ/κών και γονέων. Στους Γονείς ο παράγοντας ηλικία δεν επηρεάζει τις απόψεις και στάσεις τους. Οι Δ/ντές-Εκπ/κοί με μεγάλη συνολική προϋπηρεσία στην εκπαίδευση, πιστεύουν περισσότερο πως η εσωτερική αξιολόγηση θα ενισχύσει τη συλλογικότητα και το κλίμα συνεργασίας μεταξύ εκπ/κών-γονέων, απ' ό,τι οι συνάδελφοί τους με λιγότερα χρόνια συνολικής προϋπηρεσίας, ενώ συμφωνούν περισσότερο με τη χρήση του κριτηρίου της συγγραφικής δραστηριότητας κατά την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και εκφράζουν πιο έντονα συναισθήματα άγχους στην προοπτική να αξιολογηθούν από πολλούς αξιολογητές ταυτόχρονα, απ' ό,τι οι συνάδελφοί τους με λιγότερα χρόνια συνολικής προϋπηρεσίας. Ακόμη, οι Δ/ντές-Εκπ/κοί με μεγάλη προϋπηρεσία στη σχολική μονάδα που υπηρετούν τάσσονται πολύ πιο θετικά υπέρ του κριτηρίου της επίδοσης των μαθητών σύμφωνα με το οποίο πρέπει να αξιολογούνται οι εκπ/κοί κατά τη γνώμη τους, σε σχέση με τους συναδέλφους τους που έχουν λιγότερα χρόνια προϋπηρεσίας στη σχολική τους μονάδα.

Πολυπρισματική - Διεπιστημονική Προσέγγιση και Αξιολόγηση της Δημιουργικότητας των φοιτητών του Πανεπιστημίου Πατρών

Βάθη Παναγιώτα, ΠΤΔΕ Παν/μιου Πατρών
Καρατζιά-Σταυλιώτη Ελένη, ΠΤΔΕ Παν/μιου Πατρών

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ είναι η μελέτη και αποτίμηση του βαθμού καλλιέργειας και κατάκτησης της δημιουργικότητας των φοιτητών/τριών στο πλαίσιο των σπουδών τους στα διαφορετικά Τμήματα των ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Προς αυτή την κατεύθυνση διερευνούνται οι παράγοντες/χαρακτηριστικά που επηρεάζουν τη δημιουργικότητα των φοιτητών/τριών και μελετούνται οι απόψεις των φοιτητών/τριών για τους τρόπους καλλιέργειας και κατάκτησης της δημιουργικότητάς τους μέσα από τη διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης-αξιολόγησης στο Τμήμα όπου φοιτούν. Η έννοια της δημιουργικότητας αποσαφηνίζεται και συνδέεται με τις δραστηριότητες, τις επιδόσεις, το Ανθρώπινο και Κοινωνικό Κεφάλαιο που οι φοιτητές/τριες αποκομίζουν μέσω των σπουδών τους. Επίσης, αναδεικνύεται η ιδιαίτερη σημασία που προσλαμβάνουν σήμερα οι δημιουργικές δραστηριότητες, οι οποίες προεκτείνουν τις τυπικές εκπαιδευτικές λειτουργίες και χρησιμεύουν ως «γέφυρα» για τη μετάβαση στην αγορά εργασίας. Ενδεικτικό ως προς αυτά, είναι το παράδειγμα της μύησης στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και της ανάληψης πρωτοβουλιών που προάγουν τη θεσμική καινοτομία διευκολύνοντας παράλληλα τη σύνδεση ομαδοσυνεργατικών παιδαγωγικών αντιλήψεων με αυτοδιαχειριστικού τύπου γόνιμους και δημιουργικούς «κοινωνικούς πειραματισμούς» εντάξιμους στο ευρύ πεδίο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Πέραν τούτου, συσχετίζεται και με παιδαγωγικο-εκπαιδευτικά συστήματα και μεθοδολογίες, όπως της διαθεματικότητας. Όπως αποδείχθηκε από την έρευνά μας, υψηλότερες επιδόσεις/τι-

μές δημιουργικότητας παρουσιάζουν οι φοιτητές/τριες που είχαν εκπαιδευθεί ως μαθητές/τριες στο πλαίσιο της διαθεματικότητας. Για την έρευνα: α) αναλύθηκε το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών των υπό διερεύνηση Τμημάτων, έχοντας ως οδηγούς τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα και β) διαμορφώθηκε και ελέγχθηκε ως προς την αξιοπιστία και εγκυρότητα κατάλληλο ερωτηματολόγιο, με ερωτήσεις κλειστού τύπου (επιλογής, διαβάθμισης τύπου Likert), καθώς και με ερωτήσεις ανοικτού τύπου, το οποίο συμπληρώθηκε από τους φοιτητές/τριες του 2ου και 4ου έτους Τμημάτων του Πανεπιστημίου Πατρών. Η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας δείχνει ότι οι περισσότεροι φοιτητές/τριες αν και δηλώνουν ότι έχουν έντονο ενδιαφέρον για την καλλιέργεια της δημιουργικότητάς τους μέσω των σπουδών τους, υποστηρίζουν ότι αυτό δεν αποτελεί προτεραιότητα των προγραμμάτων σπουδών ή των καθηγητών/τριών τους. Προτείνουν δε να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες δραστηριότητες που συνάδουν με το Πρόγραμμα Σπουδών τους και διευρύνουν το φάσμα των ενδιαφερόντων τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δημιουργικότητα - Ανθρώπινο Κεφάλαιο - Κοινωνικό Κεφάλαιο - εκπαιδευτική πολιτική - διεπιστημονικότητα - διαθεματικότητα.

*Αναπλαισιώσεις του λόγου της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών
και του εκπαιδευτικού έργου. Ο ρόλος των στελεχών της εκπαίδευσης*

Γεωργόπουλος Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΗ προσεγγίζει τη συντελούμενη αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου και επιχειρεί να κατανοήσει, με βάση τα αναλυτικά εργαλεία της νέας κοινωνιολογίας και ειδικότερα του Bernstein, τον τρόπο που αναπλαισιώνεται ο επίσημος εκπαιδευτικός λόγος για την αξιολόγηση στο πεδίο του παιδαγωγικού λόγου μέσα από τη δράση των στελεχών της εκπαίδευσης (διευθυντών σχολείων, σχολικών συμβούλων, προϊσταμένων επιστημονικής καθοδήγησης) που συμμετέχουν σ' αυτήν. Η μελέτη βασίζεται σε μια σειρά ημιδομημένων συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το σχολικό έτος 2013-14 και στόχος της είναι να κατανοηθεί ο τρόπος που αντιλαμβάνονται τα μεσαία στελέχη της εκπαίδευσης το ρόλο τους στην αξιολόγηση αλλά και ο τρόπος που επιχειρούν να μεταφράσουν και να μετασχηματίσουν το λόγο της αξιολόγησης σε παιδαγωγικό λόγο και παιδαγωγική πρακτική.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αξιολόγηση, επίσημος λόγος, παιδαγωγικός λόγος, αναπλαισίωση, μετάφραση και μετασχηματισμός

*Εκπαιδευτική αξιολόγηση: Παραδείγματα εφαρμογής
αξιολογικών πλαισίων για την αποτελεσματική εκπαιδευτική διαδικασία -
Συγκριτική αντιπαραβολή - Εκτιμήσεις - Προβληματισμοί*

Ζυγούρη Έλενα, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Γκόλια Παρασκευή, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ αφορά στην αποτίμηση της πορείας του συνόλου της εκπαίδευσης και των παραγόντων της, στον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων της και στη διαμόρφωση των κατάλληλων όρων για την αξιοποίηση αυτών των αποτελεσμάτων, με στόχο τη βελτίωση, την προαγωγή και την ανάπτυξη προγραμμάτων, μεθόδων, υποδομής, μαθητών και εκπαιδευτικών (Ζυγούρη, 2005). Η αναγκαιότητά της ανάγεται τόσο σε επίπεδο ψυχολογικό - παιδαγωγικό. Η δε αποτελεσματικότητά της εξαρτάται τόσο από τις τεχνικές και δεξιότητες, όσο και από την βαθιά κατανόηση της εφαρμογής διαφορετικών ερευνητικών μεθόδων και μεθοδολογιών που κατέχουν οι αξιολογητές. Τελευταία, παρατηρείται και στη χώρα μας μια αύξηση της κινητικότητας στο χώρο της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, κυρίως μετά τη θεσμική της αποτύπωση στο πλαίσιο αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου. Με δεδομένο ότι η επιλογή του θεωρητικού πλαισίου αναφοράς, των κατάλληλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων και εργαλείων και ο εντοπισμός, η παρουσίαση και η περιγραφή των κριτηρίων αξιολόγησης, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο ενσωματώνονται τα κριτήρια αυτά στο συνολικό σχέδιο της αξιολόγησης είναι σημαντικός για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας και εγκυρότητας της διαδικασίας, στην παρούσα εργασία επιχειρείται μια συγκριτική αντιπαραβολή τριών παραδειγμάτων αξιολόγησης για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας: α) του Framework for Teaching Evaluation Instrument, 2011 and 2013 Editions, σχεδιασμένο και εμπλουτισμένο από Charlotte Danielson για τις Η.Π.Α., β) του «Δυναμικού Μοντέλου Αποτελεσματικότητας στην Εκπαίδευση» (Kyriakides, Creemers & Antoniou, 2009), το οποίο αξιοποιείται στο πρόγραμμα Εισαγωγικής Επιμόρφωσης Μεντόρων και Νεοεισερχομένων εκπαιδευτικών από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου και γ) του πλαισίου αξιολόγησης που προτείνεται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Αθήνα 2014) της χώρας μας, όπως αυτό περιγράφεται στο «Επιμορφωτικό Υλικό για την Αξιολόγηση Στελεχών και Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης». Σκοπός μας είναι να αναδειχθούν τα σημεία σχέσεων, συμπτώσεων και αντιθέσεων μεταξύ των αξιοποιούμενων σε κάθε περίπτωση αξιολογικών πλαισίων, να κατατεθούν εκτιμήσεις και προβληματισμοί σε τομείς που, ενδεχομένως, θα απασχολήσουν την εκπαιδευτική κοινότητα (αξιολογούμενους και αξιολογητές), ως αναγκαιότητα για μια θεώρηση της εκπαιδευτικής αξιολόγησης και των αντιλήψεων γι' αυτήν σε πλαίσια ευρύτερα, ορθολογικά, επιστημονικά, με απώτερο μέλημα την επωφελέστερη χρήση της ίδιας της διαδικασίας της αξιολόγησης και των αποτελεσμάτων της για τη διευκόλυνση λήψης εκπαιδευτικών αποφάσεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτική αξιολόγηση, πλαίσιο αξιολόγησης, εργαλεία αξιολόγησης, αξιοπιστία και εγκυρότητα εργαλείων αξιολόγησης, αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση, αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου

Αυτοαξιολόγηση διδάσκοντα μέσω της έρευνας δράσης: Η περίπτωση του Διδασκαλείου Ρεθύμνου

Καδιανάκη Μαρία, Περιφερειακή Διεύθυνση Κρήτης

ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ είναι η διαδικασία κατά την οποία το άτομο από μόνο του, πολλές φορές χωρίς εξωτερική παρέμβαση, αναλαμβάνει να εκτιμήσει την αξία του εαυτού του ή των έργων του στηριζόμενο σε συγκεκριμένα κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά διαμορφώνονται από τις υποκειμενικές γνώμες και στάσεις του ατόμου και από τα αντικειμενικά στοιχεία που λαμβάνει από το περιβάλλον. Η έρευνα δράσης, η μορφή έρευνας που διεξάγεται από εκπαιδευτικούς της πράξης, θεωρείται ως μοναδική πηγή γνώσης και διεκδικεί τον τίτλο της «αυθεντικής γνώσης». Σε μια αίθουσα του Διδασκαλείου Ρεθύμνου η αυτοαξιολόγηση ταυτίζεται με την έρευνα δράσης και η «υποκειμενική» γνώση της αυτοαξιολόγησης προβάλλει ως πραγματική γνώση, εφόσον η υποκειμενικότητα δίνει ισχύ στη γνώση. Αποκτώντας αυτή τη γνώση ο εκπαιδευτικός οποιαδήποτε βαθμίδα εκπαίδευσης απαλλάσσεται από εξαρτήσεις, παγιωμένες πεποιθήσεις και προκαταλήψεις, που καθορίζουν τη σκέψη και τη δράση, με αποτέλεσμα να είναι ικανός να ασκεί επίδραση στην εκπαιδευτική διαδικασία, να προκαλεί αλλαγές στον εαυτό του αλλά και στους «μαθητές» οποιασδήποτε βαθμίδας εκπαίδευσης. Στην παρούσα μελέτη η διδάσκουσα συλλέγει αντικειμενικά στοιχεία για τη διδασκαλία της μέσω ερωτηματολογίου αρχικών προσδοκιών και ετεροαξιολογήσεων σπουδαστών της για την καθημερινή πρακτική της αλλά και του ημερολογίου της. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν τα κριτήρια που έχει διαμορφώσει η ίδια και οι σπουδαστές για την πρακτική της. Σ' αυτά τα κριτήρια πρέπει να τοποθετήσει τον εαυτό της και τη διδασκαλία της, εφόσον σκοπός είναι η αποτελεσματική επικοινωνία - διδασκαλία. Αποτέλεσμα της αυτοαξιολογικής διαδικασίας είναι ότι η διδάσκουσα λαμβάνει συνεχή ανατροφοδότηση, διαπιστώνει τα αποτελέσματα της διδασκαλίας της, ελέγχει την πορεία προς την κατάκτηση προσωπικών στόχων, παίρνοντας αποφάσεις για τον εαυτό της, τη συμπεριφορά της και την τροποποίηση της πρακτικής της. Στόχος της δεν είναι η διαπίστωση της επιτυχίας της διδασκαλίας της, αλλά η προεξασφάλισή της.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιολόγηση, αυτοαξιολόγηση, αυτοαξιολογική διαδικασία, έρευνα δράσης

Αυτοεπάρκεια διευθυντών δημοτικών σχολείων αναφορικά με την αξιολόγηση απόδοσης εκπαιδευτικών

Καλτσονούδη Καλλιόπη, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Τσούρμας Λεωνίδας, 11ο Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ του προσωπικού (performance appraisal) αποτελεί μία από τις βασικές λειτουργίες της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού σε έναν οργανισμό. Σύμφωνα με το Π.Δ. 152/2013 «Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», υπεύθυνος για τη διοικητική αξιολόγηση των

εκπαιδευτικών είναι ο διευθυντής της σχολικής μονάδας. Σημαντικός συντελεστής της αξιολόγησης είναι ο φορέας εκτέλεσης, διότι απ' αυτόν εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η επιτυχία της. Ο αποτελεσματικός φορέας εκτέλεσης της αξιολόγησης οφείλει να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες και τις απαιτήσεις, να είναι προσαρμοστικός και να διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις για όλα τα ζητήματα αξιολόγησης. Συνεπώς, καθοριστική για την επιτυχία της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και την ομαλή-αποδοτική λειτουργία της σχολικής μονάδας είναι η στάση και ο ρόλος των διευθυντών. Έρευνες έδειξαν πως οι ενέργειες που εφαρμόζουν οι διευθυντές, καθοδηγούνται από τον τρόπο που σκέφτονται και ειδικότερα από τις πεποιθήσεις επάρκειας. Η έννοια της αυτο-επάρκειας (self-efficacy) αναφέρεται στις προσωπικές πεποιθήσεις που έχει κάποιος, αναφορικά με την ικανότητά του, στο να οργανώνει και να εκτελεί συγκεκριμένα σχέδια δράσης με σκοπό την επίτευξη προκαθορισμένων επιπέδων απόδοσης. Η θεωρία του Bandura προτείνει ένα δεύτερο είδος αισθημάτων που αναμένεται να εμφανιστεί, τις προσδοκίες των αποτελεσμάτων (outcome expectations), που είναι διαφορετικές από τις προσδοκίες της επάρκειας. Η διαφοροποίηση ανάμεσα στην πραγματική ικανότητα και την υποκειμενική θεώρηση της ικανότητας αυτής, προσδιορίζει την έννοια των πεποιθήσεων επάρκειας, όπως υποκειμενικά τις αντιλαμβάνονται τα ίδια τα άτομα. Σε έναν σχολικό οργανισμό, η αυτεπάρκεια ενός διευθυντή ορίζεται ως η αξιολογική κρίση του για την ικανότητά του να οργανώνει και να εκτελεί ένα σχέδιο δράσης, το οποίο απαιτείται για να παράγει επιθυμητά αποτελέσματα στο σχολείο στο οποίο ηγείται. Σκοπός της, υπό κατάθεση, πρότασης είναι να αποτυπωθεί το πεδίο απόψεων των διευθυντών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε σχέση με τις πεποιθήσεις επάρκειας, δηλαδή την πραγματική και υποκειμενική ικανότητά τους να οργανώνουν και να εκτελούν συγκεκριμένα σχέδια δράσης αναφορικά με την αξιολόγηση προσωπικού, καθώς επίσης να αποτυπωθούν οι προσδοκίες αποτελεσμάτων από την άσκηση αξιολογικού έργου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αξιολόγηση απόδοσης εκπαιδευτικών, αυτεπάρκεια, πεποιθήσεις επάρκειας, προσδοκίες αποτελεσμάτων, αποτελεσματικότητα

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην αξιολόγηση της μεθόδου project

Καπαχτοή Βενετία, Εκπαιδευτικός – Παντελίδη Ιωάννα, Εκπαιδευτικός
Σταμίδου Μαρκία, Εκπαιδευτικός

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ του μαθητή αποτελεί αναμφισβήτητα ένα από τα σημαντικά ζητήματα του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις επιτάσσουν τη συγκρότηση ενός αποτελεσματικού και αξιοκρατικού συστήματος αξιολόγησης, το οποίο δεν θα περιορίζεται σε μία απλή διαπίστωση του γνωστικού επιπέδου των μαθητών, αλλά θα ενισχύει το σύνολο των δεξιοτήτων τους ανακαλύπτοντας και άλλες πτυχές της προσωπικότητάς τους. Προϋπόθεση για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου είναι η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας όπως η μέθοδος project. Σκοπός της παρούσας έρευνας (μελέτη περίπτωσης) είναι να στηρίξει μέσω των αποτελεσμάτων της, την ερευνητική υπόθεση ότι με τη χρήση της μεθόδου project ο εκπαιδευτικός μπορεί να

αξιολογήσει με αποτελεσματικό τρόπο τον μαθητή σε μία σειρά τομέων αξιολόγησης που αφορούν όχι μόνο στο γνωστικό του επίπεδο, αλλά και στις δεξιότητές του. Η συλλογή δεδομένων για την αξιολόγηση των μαθητών έγινε μέσω παρατήρησης. Η υλοποίηση της μεθόδου πραγματοποιήθηκε από δύο εκπαιδευτικούς σε πέντε διδακτικές ώρες σε μία τάξη είκοσι μαθητών της Γ΄ Γυμνασίου, σε σχολείο της Ανατολικής Θεσσαλονίκης. Η μέθοδος project εφαρμόστηκε στην διδακτική ενότητα «Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος» του σχολικού βιβλίου του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Η αξιολόγηση του project πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια σε σύνολο τεσσάρων διδακτικών ωρών. Κάθε αξιολογητής βαθμολογούσε ατομικά τους μαθητές με παρατήρηση κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των εργασιών βάσει του φύλλου αξιολόγησης. Οι τομείς που αξιολογήθηκαν είναι α) η κατανόηση εννοιών - γνώση τάσεων και αλληλουχιών, β) η κριτική ικανότητα των μαθητών, γ) η διάθεση για εργασία, δ) η ανάληψη πρωτοβουλίας, ε) η πρωτοτυπία της εργασίας, στ) η συνεργατικότητα, ζ) η ποιότητα της εργασίας και η) η συμπεριφορά των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι ενθαρρυντικά για την ποιοτική αξιολόγηση της μαθητικής επίδοσης σε συνδυασμό με τα συνήθη ποσοτικά μέσα αξιολόγησης, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα της εφαρμογής εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης όπως η μέθοδος project. Σε γενικές γραμμές, η υλοποίηση του project μετέτρεψε τη διεξαγωγή της αξιολόγησης σε μία ενδιαφέρουσα και ευχάριστη διαδικασία τόσο για τους εκπαιδευτικούς, όσο και για τους μαθητές. Οι εκπαιδευτικοί «μετέτρεψαν» τον ρόλο του αξιολογητή σε ρόλο παρατηρητή, ο οποίος έχει στη διάθεσή του πλήθος πληροφοριών, αλλά και άνεση χρόνου έτσι ώστε να αξιολογήσει όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικά τους μαθητές.

*Αυτοαξιολόγηση, «η γραφειοκρατία στο μεγαλείο της»
ή «τρόπος βελτίωσης των δομών του Σχολείου»;
Οι απόψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Φλώρινας
για τον θεσμό της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου*

Κασίδου Στέλλα, Σχολική Σύμβουλος
Γαλαρινιώτης Νικόλαος, Εκπαιδευτικός

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ του εκπαιδευτικού έργου σε θεωρητικό επίπεδο αποτελεί μία παράμετρο ελέγχου της αξιοπιστίας του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς συνδέεται, τόσο με τα ζητήματα της οργάνωσης, της λειτουργίας και των αποτελεσμάτων των σχολείων, όσο και με την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και την εφαρμογή των εκπαιδευτικών πολιτικών. Η σχολική αυτοαξιολόγηση, ως διαδικασία αποτίμησης του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου εκ των έσω, αποσκοπεί στο να βοηθήσει τα σχολεία να αναλάβουν την ευθύνη των αποτελεσμάτων που παράγουν. Την διακρίνει, σε αντίθεση με την ιεραρχικά εσωτερική αξιολόγηση, η συλλογικότητα, η από κοινού ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών από το εκπαιδευτικό προσωπικό της σχολικής μονάδας, τους μαθητές, τους γονείς, αλλά και το άμεσο μικροκοινωνιολογικό περιβάλλον, με απώτερο σκοπό την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας ως εκπαιδευτι-

κού θεσμού, τόσο σε διοικητικό-γραφειοκρατικό επίπεδο, αλλά, κυρίως, στην επιτέλεση του παιδαγωγικού της ιδεώδους, όπως αυτό προβάλλεται από την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική. Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών, που υπηρετούν σε Δημοτικά Σχολεία της Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Φλώρινας για τον θεσμό της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας, μετά τη συμμετοχή τους στη διαδικασία σύνταξης του Σχεδίου Έκθεσης της Γενικής Εκτίμησης της Εικόνας του Σχολείου τους (Σχολικό Έτος 2013-2014). Παλαιότερες παρόμοιες έρευνες αποτυπώνουν απόψεις των εκπαιδευτικών για το θεσμό της Αυτοαξιολόγησης της Σχολικής μονάδας έπειτα από την εθελοντική τους συμμετοχή σε αυτήν μέσω του Ευρωπαϊκού προγράμματος «Σωκράτης», είτε αποτελούν γενικόλογες αναφορές για το θεσμό χωρίς την ενεργή συμμετοχή τους στην αντίστοιχη διαδικασία. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών προσεγγίζονται με τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου και ο γενικότερος προβληματισμός που αναδύεται αφορά στο δίλημμα εάν, τελικά, η διαδικασία της Αυτοαξιολόγησης θα αποτελέσει για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μια γραφειοκρατική διαδικασία ή θα βοηθήσει την εκπαιδευτική κοινότητα να ενεργοποιηθεί, ώστε να συμβάλει στην εφαρμογή καινοτομιών στο σχολείο, σε σχεδιασμούς που θα ανοίγουν νέα πεδία και θα κινητοποιούν δυνάμεις καθώς και στο άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση, αξιολόγηση, έρευνα πεδίου

Εκπαιδευτική αξιολόγηση και άγχος των εκπαιδευτικών: εμπειρική διερεύνηση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση του Ν. Κιλκίς

Κατσιούλα Παναγιώτα, Δ/ση Δ. Εκ/σης Ν. Κιλκίς
Χατζηπαναγιώτου Παρασκευή, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ σε συχνότητα πρόβλημα υγείας που πλήττει έναν στους τρεις εργαζόμενους στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το άγχος (Αντωνίου, 2006). Ο επιστημονικός κόσμος αναγνωρίζοντας τις αρνητικές συνέπειες που έχει το άγχος στη σωματική αλλά και ψυχική υγεία του ανθρώπου, συνδέει το άγχος με ένα πλήθος σοβαρών επιπτώσεων κι έχει στρέψει το ενδιαφέρον του στη διερεύνηση του φαινομένου και στις επιπτώσεις του στον ανθρώπινο οργανισμό. Ένα ιδιαίτερα αγχογόνο περιβάλλον είναι και το σχολικό περιβάλλον, εντός του οποίου καλείται ο εκπαιδευτικός να λειτουργήσει δημιουργικά. Από την άλλη, ο κοινωνικός και παιδαγωγικός ρόλος του εκπαιδευτικού, τον οποίο καλείται να υπηρετήσει, του προσδίδει επιπρόσθετο άγχος, με αποτέλεσμα να επηρεάζει τόσο την αποδοτικότητά του όσο και την αποτελεσματικότητά του. Σήμερα, ο εκπαιδευτικός βιώνει επιπρόσθετο άγχος εξαιτίας των ακατάλληλων εργασιακών συνθηκών, της απουσίας συνεργασίας εντός του σχολικού περιβάλλοντος, εξαιτίας των οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων, των οικονομικών προβλημάτων και ιδιαίτερα εξαιτίας του συστήματος της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού έργου (Kyriakou, 2001· Κάντας, 2001). Στην Ελλάδα, μετά από μία σειρά ανεπιτυχών προσπαθειών του Υπουργείου Παιδείας για την εφαρμογή ενός συστήματος αξιολόγησης, γενικά αποδεκτού από το σύνολο του εκπαιδευτικού κόσμου, η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών Πρω-

τοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ουσιαστικά ψηφίστηκε με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο συντάχθηκε στο πλαίσιο των Νόμων 4024/2011 και 4072/2012, με βάση τις προτάσεις της ειδικής ομάδας εργασίας που συστάθηκε γι' αυτό το λόγο. Βασικά ευρήματα της έρευνας αποτελούν τα εξής: α) η συχνή –ανά έτος ή και ανά δύο έτη– αξιολόγηση των εκπαιδευτικών από το Διευθυντή της σχολικής μονάδας, και ανά τέσσερα έτη από το σχολικό σύμβουλο για το παιδαγωγικό και διδακτικό τους έργο, δημιουργεί ιδιαίτερο άγχος και β) επιπρόσθετο άγχος στον εκπαιδευτικό δημιουργεί και η σύνδεση του αποτελέσματος της αξιολόγησης με τη μισθολογική του προαγωγή, ένα εξαιρετικά ευαίσθητο θέμα, ιδιαίτερα στην εποχή της οικονομικής ανασφάλειας που βιώνει ο Έλληνας εκπαιδευτικός λόγω της οικονομικής κρίσης που πλήττει την Ελλάδα, δεδομένης μάλιστα της συνεχούς μείωσης του μισθού λόγω περικοπών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: άγχος εκπαιδευτικών, εκπαιδευτική αξιολόγηση

Πρόγραμμα Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ) - Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας και Πρόγραμμα για τη Σχολική καινοτομία (ΠΣΚ): Μια συγκριτική προσέγγιση διαδικασιών εκπαιδευτικής αξιολόγησης και μετασχηματισμού εκπαιδευτικών πρακτικών

Μαλέτσκος Αθανάσιος, Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Δυτικής Μακεδονίας
Καμαρούδης Σταύρος, ΠΤΔΕ Φλώρινας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ παρουσιάζει μια συγκριτική προσέγγιση του Προγράμματος Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ) - Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας του Υ.ΠΑΙ.Θ. - Ι.Ε.Π. και του Προγράμματος για τη Σχολική καινοτομία (Π.Σ.Κ.) του Ευρωπαϊκού δικτύου Μένων και του Ι.Ε.Π., τα οποία εφαρμόστηκαν το σχολικό έτος 2013-14, στην περιοχή των Γρεβενών, της Κοζάνης, της Βέροιας και της Θεσσαλονίκης. Μέσω της εμπειρίας μας ως επιμορφωτών-συνομιλητών και των δύο προγραμμάτων και της μελέτης της φιλοσοφίας και της στοχοθεσίας τους, αναδεικνύουμε τα θετικά τους σημεία, τις αδυναμίες τους και τα αποτελέσματά τους και καταθέτουμε προτάσεις βελτίωσης με στόχο την καλύτερη υλοποίησή τους ώστε να συμβάλουν στη συνολικότερη αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου. Παρουσιάζεται βήμα-βήμα η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στα στάδια του κάθε προγράμματος και αναλύεται η σημασία της χρήσης των νέων τεχνολογιών στην επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας. Έχοντας γνώση πως «η διαδικασία μετασχηματισμού παγιωμένων εκπαιδευτικών πρακτικών και σχολικών δομών δεν είναι εύκολη υπόθεση ούτε μπορεί να επιτευχθεί “διά νυκτός”» (Μακράκης, 2001, σ. 444), δίνεται έμφαση στον ρόλο του εκπαιδευτικού ως παράγοντα αλλαγής στην εκπαίδευση καθώς και στην ευθύνη της πολιτείας στη διαδικασία εισαγωγής και εφαρμογής στην εκπαίδευση θεσμών αξιολόγησης και καινοτόμων προγραμμάτων. Για να καταστεί δυνατή η εκπαιδευτική αλλαγή και καινοτομία, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η βελτίωση, η αναβάθμιση και η ανάδειξη του ρόλου του εκπαιδευτικού ως βασικού συντελεστή στην εφαρμογή ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Τονίζεται ιδιαίτερα η αξία της ενδοσχολικής επιμόρφωσης στα πλαίσια της βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου και της ανάδειξης της Σχολικής μονάδας ως βα-

σικού κυττάρου εκπαίδευσης. Επίσης αναπτύσσεται ο καθοριστικός ρόλος του Σχολικού Συμβούλου ως επιμορφωτή-συντονιστή στη διαδικασία έρευνας δράσης και μετασχηματισμού εκπαιδευτικών πρακτικών. Στόχος μας να αξιοποιηθούν τα δεδομένα της εργασίας μας στη βελτίωση της εκπαιδευτική πολιτικής σε θέματα εκπαιδευτικής αξιολόγησης και εισαγωγής καινοτομιών στην εκπαίδευση, η οποία θα συνδέεται σε καταλυτικό βαθμό με ουσιαστικές αλλαγές στη φιλοσοφία των ενδοσχολικών σχέσεων, την αναμόρφωση των εκπαιδευτικών πρακτικών στη σχολική μονάδα και να οδηγήσει, τελικά, στη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιολόγηση, βελτίωση ποιότητας εκπαιδευτικού έργου, σχολική καινοτομία, ο ρόλος του επιμορφωτή

Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σε σχέση με το Π.Δ. 152/2013 και την αξιολόγησή τους

Νιάουστας Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γκατζελάκη Ελένη, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Π.Τ.Δ.Ε. Ιωαννίνων

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ του εκπαιδευτικού αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, το οποίο, τελευταία, βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων της εκπαιδευτικής κοινότητας, εξαιτίας της ενεργοποίησης της σχετικής νομοθεσίας. Σκοπός της δικής μας μελέτης είναι η ανασκόπηση της πιο πρόσφατης αρθρογραφίας, η οποία επικεντρώνεται στην επιχειρηματολογία των ενστάσεων των εκπαιδευτικών, αναφορικά με την αξιολόγησή τους και όπως αυτή περιγράφεται στο Π.Δ. 152/2013. Ειδικότερα, επιδιώκουμε να αναλύσουμε και κατηγοριοποιήσουμε τα επιχειρήματα των εκπαιδευτικών, όπως αυτά αναδεικνύονται μέσα από την κριτική που ασκούν στις διατάξεις του συγκεκριμένου Π.Δ. Για τη θεωρητική τεκμηρίωση της ανάλυσης και ερμηνείας των ευρημάτων κάναμε συνοπτική χρήση της σχετικής βιβλιογραφίας. Με την έννοια αυτήν, το θεωρητικό μέρος περιλαμβάνει τον εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου «αξιολόγηση» με έμφαση στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού έργου, καθώς επίσης και μια σύντομη αναδρομή του θεσμικού πλαισίου της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού από το 1982 μέχρι σήμερα. Στη συνέχεια, μεταβαίνουμε στο ερευνητικό μέρος, όπου, κάνοντας χρήση του μεθοδολογικού εργαλείου της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου, αναλύονται και ερμηνεύονται τριάντα σχετικά άρθρα των εκπαιδευτικών, τα οποία επιλέχθηκαν από τις ιστοσελίδες των ηλεκτρονικών εφημερίδων *alfavita* και *esos*. Η έρευνα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς η πλειονότητα των εκπαιδευτικών απορρίπτει την αξιολόγηση που οδηγεί σε μισθολογική εξέλιξη-καθήλωση και απολύσεις, ενώ εκφράζεται υπέρ της διαμορφωτικής αξιολόγησης που συνεπάγεται ανατροφοδότηση και βελτίωση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, Αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου, Αξιολόγηση εκπαιδευτικού.

*Αποτελεσματική αποτίμηση του έργου του εκπαιδευτικού
και η εμπλοκή του στη διαδικασία της αξιολόγησης:
Ερευνητικές διαπιστώσεις*

Πετούση Κωνσταντίνα, Εκπαιδευτικός

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ του έργου του εκπαιδευτικού αποτελεί σημαντική παράμετρο της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού έργου. Αφετηρία του ερευνητικού προβληματισμού αποτέλεσε η διαμορφούμενη κατάσταση στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ιδιαίτερης σημασίας κρίθηκε η διερεύνηση των θέσεων των στελεχών που υπηρετούν στο τελευταίο επίπεδο διοίκησης (σχολική μονάδα) για την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού, καθώς βρίσκονται σε άμεση, καθημερινή επαφή και συνεργασία μαζί του και ενδεχομένως θα λειτουργήσουν ως κριτές και υποστηρικτές του έργου του, ασκώντας την εποπτεία και τον έλεγχο σύμφωνα με τα καθήκοντά τους. Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις απόψεις των διευθυντών δημοτικών σχολείων που υπηρετούσαν στην εκπαιδευτική περιφέρεια Ιονίων Νήσων το σχολικό έτος 2012-13 για την εφαρμογή της αξιολόγησης του έργου του εκπαιδευτικού. Ειδικότερα, αναδείχθηκαν οι απόψεις τους σχετικά με τον χαρακτήρα της διαδικασίας, τις πλέον αποτελεσματικές μορφές αξιολόγησης, τους κατάλληλους φορείς διεξαγωγής της και καταγράφηκαν οι εκτιμήσεις τους ως προς την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών να εμπλακούν ενεργά σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης. Διεξήχθη έρευνα επισκόπησης στο σύνολο των διευθυντών δημοτικών σχολείων και αξιοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων το γραπτό ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα ευρήματα οι διευθυντές δημοτικών σχολείων υποστηρίζουν κυρίως την ανατροφοδοτική λειτουργία της αξιολόγησης και πολύ λιγότερο την ελεγκτική ή γενικότερα συμφωνούν με τον συνδυασμό των δύο διαστάσεων. Ως προς τις μορφές αξιολόγησης που μπορούν να αποτιμήσουν αποτελεσματικότερα το έργο του εκπαιδευτικού, οι ερωτώμενοι εμπιστεύονται αρχικά τη συλλογική εσωτερική αξιολόγηση και έπειτα την ιεραρχική αξιολόγηση, καθώς θεωρούν τον διευθυντή και το σχολικό σύμβουλο τους πλέον κατάλληλους φορείς σε ρόλο αξιολογητή. Αρκετοί είναι επιφυλακτικοί στη συνδυαστική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης. Ωστόσο, εμφανίζονται θερμοί υποστηρικτές της αυτοαξιολόγησης, εκτιμώντας ταυτόχρονα ότι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανταποκριθούν σε ικανοποιητικό βαθμό στις απαιτήσεις της, ενώ δε δείχνουν να εμπιστεύονται την εμπλοκή τους σε διαδικασίες ετεροαξιολόγησης. Εν κατακλείδι, οι διευθυντές κρίνουν αναγκαία την εφαρμογή μιας οργανωμένης συστηματικής διαδικασίας με ενεργό συμμετοχή εκπαιδευτικών και στελεχών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιολόγηση, εκπαιδευτικός, ανατροφοδότηση, διευθυντής σχολικής μονάδας, αποτελεσματικότητα

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την επικείμενη αξιολόγησή τους με βάση το Π.Δ. 152/2013

Ράπτη Μαρία, Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Βελλάς Ιωαννίνων

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ όλων των παραμέτρων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, σύμφωνα με τη σύγχρονη ψυχοπαιδαγωγική θεωρία, είναι απαραίτητη για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Πρόκειται για μία πολυσύνθετη διαδικασία, έναν πλήρη κύκλο οργάνωσης και σχεδιασμού που αρχίζει από την καταγραφή δεδομένων, την παρακολούθηση και τη συλλογή πληροφοριών, μέσα από έναν έντιμο και δημοκρατικό διάλογο, συνεχίζει με τη λήψη παιδαγωγικών πρωτοβουλιών, δραστηριοτήτων και καταλήγει στην ανατροφοδότηση όλων των παραπάνω διαδικασιών. Συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης που βοηθά στη συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών, στην αξιολόγηση των επιτυχιών και αποτυχιών και στην αυτοβελτίωση του εκπαιδευτικού και της σχολικής μονάδας. Με βάση το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο, αντικείμενο της εισήγησής μας θα αποτελέσουν τα κριτήρια της δρομολογούμενης αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, οι απόψεις των εκπαιδευτικών και ο σχολιασμός τόσο των κριτηρίων της αξιολόγησης όσο και της στάσης των εκπαιδευτικών. Με σχετικό ερωτηματολόγιο συγκεντρώθηκαν οι απόψεις ενός δείγματος εκπαιδευτικών από την Ήπειρο σχετικά με την επιθυμία τους ή όχι να αξιολογηθούν, το πρόσωπο που επιθυμούν να τους αξιολογήσει, την αντικειμενικότητα, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της επικείμενης αξιολόγησης, καθώς και τη συμβολή της στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Σκοπός της ερευνάς μας είναι η ανάδειξη των προβλημάτων που θα προκύψουν από την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, ο προβληματισμός των υπευθύνων, ο ουσιαστικός διάλογος για θέματα παιδείας και η πρόκληση για περαιτέρω έρευνα του συγκεκριμένου θέματος. Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών, η αξιολόγηση που σχεδιάζεται να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση δεν έχει σαφείς στόχους, δεν γίνεται από αξιόπιστους αξιολογητές, υποδηλώνει μία εξαρτημένη υπηρεσιακή σχέση με τους παράγοντες της εκπαιδευτικής πολιτικής, αμφισβητείται η επιστημονική αξία των ποσοτικών δεικτών, και υποθάλπεται ένας αθέμιτος ανταγωνισμός. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών ζητά την απαλλαγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας από ιδεολογικούς ελέγχους και τη σύνδεση της αξιολόγησης με τον χαρακτήρα της σχολικής ζωής, την επιστημονική και παιδαγωγική ελευθερία, τον εντοπισμό των μορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών, την ουσιαστική επιμόρφωσή τους και την ποιοτική βελτίωση του παρεχόμενου έργου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτικός, αξιολογητής, αξιολόγηση, ανατροφοδότηση, εκπαιδευτικό έργο.

*Δείκτες αξιολόγησης, ενδοσχολικοί και εξωσχολικοί παράγοντες
και θεσμικές εκπαιδευτικές δράσεις βελτίωσης
της ψυχο-κοινωνικής υγείας των εκπαιδευτικών*

Σιδηρόπουλος Δημήτριος, 3η Εκπαιδευτική Περιφέρεια Π.Ε. Νομού Θεσσαλονίκης

ΣΥΜΦΩΝΑ με τη διεθνή βιβλιογραφία και έρευνα οι εκπαιδευτικοί έχουν μεγάλες πιθανότητες να εκδηλώσουν συμπτώματα μη ψυχοκοινωνικής υγείας (εξουθένωση, απο-προσωποίηση, στρες, ματαιώση) στη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου. Αυτό συμβαίνει, όταν δεν ικανοποιούν τις εγγενείς ψυχοκοινωνικές τους ανάγκες για επάρκεια, αυτονομία, κοινωνική αποδοχή και σύναψη σχέσεων με την ομάδα ένταξης και αναφοράς. Στην παρούσα εργασία η ψυχοκοινωνική υγεία προσδιορίζεται εννοιολογικά και αξιολογείται με βάση δέκα (10) εμπειρικούς δείκτες: βαθμός αυτογνωσίας/αυτοεκτίμησης/αυτοαποτελεσματικότητας, επίπεδο κοινωνικο-γνωστικής επεξεργασίας γνώσεων/συναίσθημάτων, ανάπτυξη μεταγνωστικών/αυτοαξιολογικών δεξιοτήτων, εκπλήρωση ατομικών επιδιώξεων/στόχων, βίωση εμπειριών ασφάλειας/μέριμνας, αυθορμητισμός/χιούμορ/συναίσθηματική νοημοσύνη, ικανοποίηση βιολογικών αναγκών/επιθυμιών σώματος, εκπλήρωση κοινωνικών προσδοκιών, αποστασιοποίηση/χειραφέτηση από τις κυρίαρχες κουλτούρες, ενεργός συμμετοχή σε εθελοντικές συνέργειες για το δημόσιο/κοινό όφελος της κοινωνίας. Ακολουθώντας, γίνεται μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση των δέκα (10) ενδοσχολικών και εξωσχολικών παραγόντων, που επιδρούν σημαντικά στην ψυχοκοινωνική υγεία των εκπαιδευτικών (συνθήκες εργασίας, σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών σχολικής μονάδας, σχέσεις μεταξύ διευθυντή και εκπαιδευτικών, φόρτος εργασίας, υλικοτεχνική υποδομή, επαγγελματικός προσανατολισμός, κοινωνικό κύρος εκπαιδευτικών, οικονομικές απολαβές εκπαιδευτικών, κοινωνικές προσδοκίες ομάδας ένταξης/αναφοράς και επαγγελματική ανασφάλεια εκπαιδευτικών). Στην τελευταία ενότητα περιγράφονται οι τέσσερις (4) πιο αποτελεσματικές θεσμικές εκπαιδευτικές δράσεις, που εφαρμόζονται σε διεθνή εκπαιδευτικά συστήματα με στόχο τη βελτίωση της ψυχοκοινωνικής υγείας των εκπαιδευτικών (σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών σχολικής μονάδας, σχέσεις μεταξύ διευθυντή και εκπαιδευτικών, σχέσεις εκπαιδευτικών με γονείς και φορείς της τοπικής κοινότητας, επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών). Με βάση τα παραπάνω προτείνεται να θεσπιστούν και να υλοποιηθούν αντίστοιχες εκπαιδευτικές δράσεις από τους αρμόδιους δημόσιους θεσμικούς φορείς και στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στην κατεύθυνση διασφάλισης και βελτίωσης της ψυχοκοινωνικής υγείας των εκπαιδευτικών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ψυχοκοινωνική υγεία εκπαιδευτικών, δείκτες αξιολόγησης ψυχοκοινωνικής υγείας, ενδοσχολικοί/εξωσχολικοί παράγοντες ψυχοκοινωνικής υγείας εκπαιδευτικών, θεσμικές εκπαιδευτικές δράσεις βελτίωσης ψυχοκοινωνικής υγείας εκπαιδευτικών.

*Οι απόψεις των μαθητών της Γ' Γυμνασίου
για τις ενέργειες των εκπαιδευτικών που συμβάλλουν στην επίτευξη
παιδαγωγικού κλίματος στην τάξη*

Τριανταφύλλου Χαρίκλεια, Εκπαιδευτικός ΠΕ02

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ είναι η καταγραφή των απόψεων των μαθητών της Τρίτης Τάξης του Γυμνασίου, σχετικά με την παιδαγωγική διάσταση της αποτελεσματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Διερευνήθηκε αν οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης φέρουν, και σε ποιο βαθμό, τα χαρακτηριστικά εκείνα που συμβάλλουν στην παιδαγωγική οργάνωση και πραγμάτωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αν οι ενέργειές τους στοχεύουν στη δημιουργία του κατάλληλου παιδαγωγικού και μαθησιακού κλίματος στη σχολική τάξη. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ποσοτικής προσέγγισης με χρήση ερωτηματολογίου. Ο πληθυσμός αναφοράς (target population) είναι μαθητές ηλικίας 14 ετών, που κατοικούν στο νομό Κυκλάδων και στην κωμόπολη της Φιλιππιάδας. Το δείγμα (sampling population) αποτελούν οι μαθητές της Τρίτης Τάξης του Γυμνασίου των σχολικών μονάδων που οι Σύλλογοι Διδασκόντων και οι Διευθυντές τους αποδέχτηκαν τη διεξαγωγή της έρευνας (N: 203) και επιλέχθηκε με τη μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας. Όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας, οι μαθητές της Τρίτης Τάξης Γυμνασίου θεωρούν πως οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, κατά την άσκηση του εκπαιδευτικού τους έργου, χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από παιδαγωγικές αρχές του μαθητοκεντρικού και δημοκρατικού σχολείου. Σέβονται την προσωπικότητα του μαθητή, διατηρούν ευχάριστο και ζεστό κλίμα στη τάξη και ενθαρρύνουν τον διάλογο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αγωγή, ρόλος του εκπαιδευτικού, παιδαγωγός, αποτελεσματικός εκπαιδευτικός.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

*Η έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης:
Η αποτύπωση των ακαδημαϊκών - ερευνητικών τεκμηρίων
της περιόδου 1989-2008*

Αρσένης Κωνσταντίνος, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Παπαδοπούλου Βασιλική, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας

ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ της δεκαετίας του '80 και μετά, παρατηρήθηκε στην Ελλάδα ιδιαίτερα αυξημένο το ενδιαφέρον για τις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕπΑΕ), κάτι που εκφράστηκε μεταξύ άλλων και από την αυξημένη ζήτηση τόσο για προπτυχιακές όσο και για μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στο πεδίο. Η συναφής ερευνητική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε τα επόμενα χρόνια, ως απότοκος αυτής της εξέλιξης, παρήγαγε μια μεγάλη μάζα ακαδημαϊκών - ερευνητικών καταθέσεων (corpus) η μελέτη των οποίων εμφανίζεται αποσπασματική και περιορισμένη. Το υλικό αυτό δεν φαίνεται να αξιοποιείται ούτε κατά τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής ούτε –το κυριότερο– και από το ίδιο το πεδίο σε συνάρτηση με τα ανοιχτά ζητήματα συζήτησης που φαίνεται να το απασχολούν τα τελευταία χρόνια τα οποία σχετίζονται με τη συγκρότησή του. Ζητήματα που απασχόλησαν παλιότερα την Παιδαγωγική επανέρχονται τα τελευταία χρόνια εντονότερα. Προς την κατεύθυνση αυτής της αξιοποίησης κινείται η συγκεκριμένη ανακοίνωση, τα δεδομένα της οποίας αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης έρευνας. Σκοπός της είναι η χαρτογράφηση της σχετικής ερευνητικής παραγωγής –θεωρώντας την ως ένα ενιαίο σώμα ερευνητικών καταθέσεων– ως πρώτο βήμα προς την αξιοποίησή της από το υπό συγκρότηση πεδίο των ΕπΑΕ. Επειδή οι φυσικοί χώροι εκτέλεσης αυτής της δραστηριότητας είναι, για τις ΕπΑΕ, οι Τομείς Παιδαγωγικής και τα Παιδαγωγικά Τμήματα στην έρευνα καταγράφονται τα τεκμήρια που κατατέθηκαν στα Τμήματα αυτά είτε στο πλαίσιο των Μεταπτυχιακών τους Προγραμμάτων (μεταπτυχιακές εργασίες) είτε υποβλήθηκαν ως διδακτορικές διατριβές. Το εύρος της έρευνας εκτείνεται σε ένα βάθος εικοσαετίας που καλύπτει το χρονικό διάστημα 1989-2008 και η μέθοδος που ακολουθήθηκε για την συγκέντρωση των ερευνητικών δεδομένων είναι η απογραφική. Η συνολική αποτύπωση των τεκμηρίων, σε μια σειρά κατανομών, χαρτογραφεί ποσοτικά την ελληνική παιδαγωγική/εκπαιδευτική έρευνα ενώ παράλληλα η παρουσίασή τους εξελικτικά αποκαλύπτει τις τάσεις που διαμορφώνονται προοδευτικά. Η χαρτογράφηση προσφέρει μια συνολική «εποπτεία» της ερευνητικής παραγωγής στο πεδίο, η οποία αφενός τεκμηριώνει την –ήδη διατυπωμένη– άποψη περί ραγδαίας αύξησης του ενδιαφέροντος για τις ΕπΑΕ και αφετέρου συνιστά τη βάση που μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για βαθύτερη μελέτη και αξιοποίηση του υλικού προς διάφορες κατευθύνσεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιστήμες Αγωγής και Εκπαίδευσης, παιδαγωγική/εκπαιδευτική έρευνα, μεταπτυχιακές εργασίες, διδακτορικές διατριβές

Η Διδασκαλία της Ερευνητικής Πρότασης σε Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Δαμασκηνίδης Γεώργιος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χριστοδούλου Αναστασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ για τον ερευνητή είναι η διασύνδεση του έργου παλαιότερων ερευνητών, σύγχρονων ευρημάτων και νέων υποθέσεων σε μια πρόταση για μελλοντική έρευνα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το εν λόγω ζήτημα δεν έχει απασχολήσει επισταμένα την ακαδημαϊκή κοινότητα, τα τελευταία τέσσερα χρόνια αναπτύξαμε μία μέθοδο συγγραφής ερευνητικής πρότασης, στα πλαίσια μεταπτυχιακών μαθημάτων ερευνητικής μεθοδολογίας σε επιλεγμένα ΑΕΙ. Στην περίπτωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής, η ερευνητική πρόταση συνήθως αντιμετωπίζεται ως μια μάλλον άτυπη διαδικασία μεταξύ του φοιτητή και του επιβλέποντος καθηγητή. Αν και η πρόταση δεν εξασφαλίζει από μόνη της την επιτυχία της διπλωματικής, το διάστημα που μεσολαβεί από τη σύλληψη της αρχικής ιδέας μέχρι την έναρξη της ερευνητικής διαδικασίας και η έγκαιρη ενασχόληση με τη σύνταξη της πρότασης διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στην επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας. Αυτή η επιστημονική διεργασία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές οι οποίες, αν και εκ πρώτης όψεως είναι κοινότυπες και στερούνται της ορθολογικής επιστημοσύνης, τελικά αντικατοπτρίζουν την κατμερινότητα του ερευνητή. Η διδασκαλία της επιστημονικής ερευνητικής μεθοδολογίας είναι καθοριστικής σημασίας για κάθε ερευνητή. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη ότι η ερευνητική πρόταση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ερευνητικής μεθοδολογίας, η διδασκαλία της διαδικασίας σύνταξης της πρότασης αποτέλεσε αυτόνομο μέρος της εκπαίδευσης των φοιτητών. Τα στάδια της εκπαίδευσης αποτελούνταν από τέσσερα κύρια στάδια: την αρχική σύλληψη της ιδέας και την περαιτέρω ανάπτυξη αυτής, τις διάφορες μεθοδολογικές προεργασίες που συντελούνται κατά τη σύνταξη της πρότασης, τον σχολιασμό παλαιότερων προτάσεων και τη χρησιμοποίηση μια φόρμας για τη σύνταξη της πρότασης η οποία αποτελούνταν από ενότητες που αφορούσαν συγκεκριμένες θεωρητικές και μεθοδολογικές διεργασίες. Σε όλη τη διάρκεια αυτών των σταδίων, κάθε φοιτητής έλαβε εξατομικευμένα και αναλυτικά σχόλια, όπου λειτουργήσαμε ως κριτικοί αναγνώστες και όχι ως επιβλέποντες καθηγητές που υιοθετούν μια στάση αξιολόγησης. Αν και κάθε πρόταση αξιολογήθηκε με συγκεκριμένα κριτήρια, αυτά λειτούργησαν ως λίστα ελέγχου παρά ως κριτήριο αποδοχής ή απόρριψης. Μετά από διαδοχικές προσαρμογές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και συνεχή και κριτικό αναστοχασμό των διδασκόντων, η διαδικασία των τεσσάρων κύριων σταδίων αναπτύχθηκε σε βάθος με μεγάλη επιτυχία. Το αποτέλεσμα ήταν η παραγωγή ερευνητικών προτάσεων πολύ υψηλών προδιαγραφών, ακόμη και από φοιτητές που δεν είχαν εντυφώσει ακόμη πλήρως στο γνωστικό τους αντικείμενο ή/και στην ερευνητική μεθοδολογία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιστημονικό κείμενο, ερευνητική μεθοδολογία, ερευνητική πρόταση, μεταπτυχιακή έρευνα.

Η έρευνα δράσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Βιωματική προσέγγιση

Κακανά Δόμνα, ΠΤΠΕ-Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καπαχτσή Βενετία, Εκπαιδευτικός ΠΕ06

Η ΒΕΛΤΙΩΣΗ της ποιότητας της εκπαίδευσης και η επίτευξη του οράματος της κοινωνίας της μάθησης, μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης του επαγγελματισμού και των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Το είδος και η ποιότητα της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να προετοιμάσουν τους μαθητές στην επίτευξη του οράματος της κοινωνίας της μάθησης. Η έρευνα δράσης (Ε.Δ.), η οποία εντάσσεται στην κριτική προσέγγιση, συμβάλλει στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και τείνει να μετατρέψει την εκπαιδευτική πρακτική (schooling) σε πιο βαθυστόχαστη παιδαγωγική διαδικασία. Η έρευνα δράσης ως μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών επελέγη και στην έρευνα μας. Κατά το σχολικό έτος 2013-2014, υλοποιήθηκε σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ανατολικής Θεσσαλονίκης έρευνα δράσης, με πρωτοβουλία της διεύθυνσης του σχολείου, σε συνεργασία με την καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, κ. Κακανά. Συμμετείχαν έντεκα καθηγητές του σχολείου διαφόρων ειδικοτήτων. Οι συναντήσεις γίνονταν κάθε Παρασκευή από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο. Η υλοποίηση της έρευνας δράσης (Ε.Δ.) στηρίχτηκε στις ανάγκες των εκπαιδευτικών, οι οποίες σύμφωνα με τις αρχικές σημειώσεις των συμμετεχόντων, εντοπίζονταν στην επιθυμία τους για μια πιο καινοτόμο δράση στη διδακτική πρακτική και πιο συγκεκριμένα στις βιωματικές δράσεις, στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών, στην ανάγκη μιας ουσιαστικότερης συνεργασίας μεταξύ των συναδέλφων και στην κάλυψη της ανασφάλειας των εκπαιδευτικών σε νέες πρακτικές. Στις συναντήσεις συζητήθηκαν νέες διδακτικές πρακτικές (ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, διαθεματικότητα, μέθοδος jigsaw, μέθοδος project) και εφαρμόστηκαν από τους συμμετέχοντες στις τάξεις τους. Αναπτύχθηκε επίσης, το θέμα του αναστοχασμού, καθότι η συμπλήρωση ημερολογίου απαιτούσε αναστοχαστικές διαδικασίες και εφαρμόστηκε η αλληλοπαρατήρηση ως μεθοδολογικό εργαλείο της έρευνας δράσης. Η συλλογή δεδομένων έγινε από τα ημερολόγια των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, τα φύλλα αξιολόγησης που δόθηκαν στους μαθητές με το πέρας των μαθημάτων και τις σημειώσεις των ερευνητριών. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές ανέπτυξαν πνεύμα συνεργασίας. Το μάθημα έγινε πιο ευέλικτο και πιο μαθητοκεντρικό, με αποτέλεσμα να γίνει πιο ενδιαφέρον και να προσελκύσει περισσότερο τους μαθητές μου. Προέκυψαν διαθεματικές συνεργασίες. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν είδαν ως ένα θετικό βήμα την προσπάθεια του σχολείου.

Η εξέλιξη της έρευνας των σχολικών εγχειριδίων στην Ελλάδα από το 1995 έως το 2013

Κανέλλας Γιώργος, ΑΠΘ – Θεός Γιάννης, ΑΠΘ

ΕΙΝΑΙ ΓΕΝΙΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΟ ότι η έρευνα των σχολικών εγχειριδίων έχει διανύσει διάφορες φάσεις εξέλιξης στο πλαίσιο των γενικότερων επιστημολογικών και μεθοδολογικών αναζητήσεων της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Εκκινώντας από μια αντίστοιχη προσπάθεια (Μπονίδης & Χοντολίδου 1997) και από το γεγονός ότι τα σχολικά εγχειρίδια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο και βασιζόμενοι στη θεωρία που έχει παραχθεί για το σχολικό βιβλίο, επιχειρούμε να συγκεντρώσουμε και να ταξινομήσουμε τις ερευνητικές προσπάθειες που θέτουν στο επίκεντρο το σχολικό βιβλίο για το διάστημα από το 1995 έως και το 2013. Στόχος αυτής της προσπάθειας είναι διττός: αφενός να προσφέρει στην ερευνητική κοινότητα μια κατά το δυνατόν πλήρη καταγραφή των ερευνητικών προσπαθειών (άρθρα σε περιοδικά, εισηγήσεις σε συνέδρια, μονογραφίες, μεταπτυχιακές και διδακτορικές διατριβές) εν είδει βιβλιογραφικού καταλόγου και αφετέρου η κριτική αποτίμηση των συμπερασμάτων, συμβάλλοντας μ' αυτό τον τρόπο στη συζήτηση για το μέλλον της έρευνας στον ελληνικό χώρο. Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί είναι η εξής: Μετά από την ποσοτική καταγραφή των ερευνών θα ακολουθήσει κατηγοριοποίηση και σύντομος κριτικός σχολιασμός βάσει επιλεγμένων αξόνων (φύλο, σχολική βαθμίδα και μάθημα που απευθύνεται, χρονικό εύρος, εθνική προέλευση ερευνώμενων βιβλίων, θεματολογία, μεθοδολογία). Τέλος, θα επιχειρηθεί μια σύνοψη των αποτελεσμάτων, προκειμένου να αποκρυσταλλωθούν οι βασικές κατευθύνσεις που λαμβάνει σήμερα ο χώρος της έρευνας των σχολικών εγχειριδίων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικά εγχειρίδια, έρευνα σχολικών εγχειριδίων, καταγραφή-ανάλυση

Η υλοποίηση έρευνας δράσης στα σχολεία: δυνατότητες – όρια – προοπτικές

Ντούλια Αθηνά, Σχολική Σύμβουλος

ΠΟΣΟ ΕΞΟΙΚΕΙΩΜΕΝΟΙ είναι οι εκπαιδευτικοί με την ανάληψη έρευνας δράσης στα σχολεία; Πώς μπορεί να ενισχυθεί η πρωτοβουλία αυτή; Ποια είναι τα εμπόδια και οι δυσκολίες για ένα τέτοιο εγχείρημα, ποιες οι παγιωμένες αντιλήψεις και πώς αυτά μπορούν να αρθούν; Τι μπορεί να προσφέρει μια έρευνα δράσης στη σχολική κοινότητα, στον ίδιο τον εκπαιδευτικό και στην επαγγελματική του ανάπτυξη, στους μαθητές και γενικότερα στη βελτίωση της διδασκαλίας; Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που η εισήγηση αυτή διαπραγματεύεται τόσο μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση όσο και μέσα από την έρευνα πεδίου μεταφέροντας την εμπειρία μιας διδακτικής παρέμβασης. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να μεταφέρει τα αποτελέσματα και την εμπειρία από μια έρευνα που υλοποιήθηκε σε σύνολο 375 εκπαιδευτικών και

αποτυπώνει τη στάση και τις αντιλήψεις τους αναφορικά με την ανάληψη πρωτοβουλίας για υλοποίηση μιας έρευνας δράσης. Ταυτόχρονα, θα παρουσιαστεί ένα παράδειγμα μιας έρευνας δράσης, όπως υλοποιήθηκε σε σχολική μονάδα αναδεικνύοντας τα αποτελέσματα που αυτή είχε στο σύνολο της σχολικής κοινότητας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Έρευνα δράσης, στάσεις, επαγγελματική ανάπτυξη, βελτίωση

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

*Διασφάλιση ποιότητας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
μέσω παρακολούθησης της πορείας των φοιτητών (tracking):
Μεθοδολογικός σχεδιασμός και ερευνητικά δεδομένα*

Εμβλωτής Αναστάσιος, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ επιχειρείται η παρουσίαση της συζήτησης που γίνεται στη διεθνή βιβλιογραφία για την παρακολούθηση της πορείας των φοιτητών (tracking), μετά την εισαγωγή τους σε κάποιο τμήμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέχρι και την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Παρουσιάζεται το εγχείρημα όπως σχεδιάστηκε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, εστιάζοντας στις μεθοδολογικές επιλογές και την ερευνητική διαδικασία. Με τη βοήθεια ερευνητικού υλικού από τρία επαναληπτικά κύματα συλλογής ερευνητικών δεδομένων, προτείνονται παράγοντες οι οποίοι εκτιμώνται ως κρίσιμοι στο σχεδιασμό πολιτικής του ιδρύματος, προκειμένου να διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις υψηλής ποιότητας προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διασφάλιση Ποιότητας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, παρακολούθηση πορείας φοιτητών και αποφοίτων, στρατηγικός σχεδιασμός ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

*Πολιτική της δημοκρατικής αγωγής του πολίτη
στα προγράμματα σπουδών για το νηπιαγωγείο
στην επαρχία Οντάριο Καναδά και στην Ελλάδα*

Καραγρηγορίου Ευστρατία, Πανεπιστήμιο Τορόντο Καναδά

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ και οι νεοφιλελεύθερες πρακτικές έχουν επηρεάσει την εκπαίδευση με διάφορους τρόπους, μεταξύ των οποίων είναι και μέσω των προγραμμάτων σπουδών. Παράλληλα, εκθέσεις και οδηγοί παγκόσμιων και διεθνών οργανισμών όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., η UNESCO και η Ευρωπαϊκή Ένωση αντίστοιχα, καθώς και εκθέσεις της ομοσπονδιακής και επαρχιακής κυβέρνησης του Καναδά και της Ελλάδος δείχνουν το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που επικρατεί για τα προγράμματα σπουδών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ειδικότερα του νηπιαγωγείου. Ένα από τα πιο σημαντικά θέματα των προγραμμάτων σπουδών, στο οποίο εστιάζεται το ενδιαφέρον τους, είναι η εκπαίδευση του πολίτη. Στην έρευνα αυτή εξετάστηκε πώς η δημοκρατική αγωγή του πολίτη αντανακλάται στα προγράμματα σπουδών του νηπιαγωγείου στην επαρχία Οντάριο Καναδά και στην Ελλάδα καθώς και σε σχέση με το ευρύτερο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η κριτική ανάλυση του λόγου. Αρχικά, αναλύθηκαν και συγκρίθηκαν τα προγράμματα σπουδών για το νηπιαγωγείο του Οντάριο και της Ελλάδος, όσον αφορά στη δημοκρατική αγωγή του πολίτη.

Στη συνέχεια, αναλύθηκαν εκθέσεις και άλλα εκπαιδευτικά εγχειρίδια που εξέδωσαν διεθνείς και παγκόσμιοι οργανισμοί σχετικά με τη δημοκρατική αγωγή του πολίτη. Η σπουδαιότητα της εν λόγω έρευνας έγκειται στην αναζήτηση των τρόπων που η δημοκρατική αγωγή του πολίτη αντανακλάται στα προγράμματα σπουδών των δύο χωρών καθώς και στην αποκάλυψη των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ τους, όπως επίσης και στο ευρύτερο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η πολιτική του νεοφιλελευθερισμού επηρεάζει καθοριστικά τη δημοκρατία μέσω των προγραμμάτων σπουδών για την αγωγή του πολίτη τόσο στην Ελλάδα όσο και στον Καναδά. Συνάμα, εξισώνεται η κοινωνική ευημερία με την οικονομική ανάπτυξη, καθώς έννοιες όπως η ηθική, η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική αλληλεγγύη εξισώνονται με την παραγωγικότητα, την αποτελεσματικότητα και την οικονομική επιτυχία. Τέλος, παρουσιάζονται προτάσεις για το μέλλον της δημοκρατικής αγωγής του πολίτη στα προγράμματα σπουδών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δημοκρατική αγωγή του πολίτη, εκπαιδευτική πολιτική, παγκόσμιοι οργανισμοί, προγράμματα σπουδών, Καναδάς, Ελλάδα, προσχολική παιδαγωγική

Το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας και η διαχρονική εξέλιξή του

Μπάκας Θωμάς, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ το ερευνητικό ενδιαφέρον εστιάζεται στη διερεύνηση της ιστορικής διαδρομής και εξέλιξης του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας κατά τα 180 χρόνια δράσης του, την περίοδο 1834-1914. Στόχος της εργασίας είναι να γίνει συγκέντρωση όλων των σχετικών τεκμηρίων για την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία του και στη συνέχεια να παρουσιαστούν συνολικά και να σχολιαστούν με συστηματικό τρόπο τα σημαντικότερα ευρήματα για το θέμα αυτό. Τα ερευνητικά ερωτήματα για τα οποία θα καταβληθεί προσπάθεια να δοθεί απάντηση μέσα από τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων είναι τα εξής: 1) Ποιες ονομασίες είχε το Υπουργείο σε όλη την ιστορική του διαδρομή; 2) Ποια ήταν η δομή και οι αρμοδιότητες των διευθύνσεων και τμημάτων κατά τη διάρκεια λειτουργίας του; 3) Ποια πρόσωπα αποτέλεσαν την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου και συνέβαλαν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής του; 4) Ποιες ήταν οι σημαντικότερες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες αποτέλεσαν σταθμό στην ιστορία της εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας μας; 5) Ποιες βασικές αρχές εκπαιδευτικής πολιτικής καθιέρωσε και υλοποίησε το Υπουργείο στη μακρόχρονη πορεία του; Η μέθοδος προσέγγισης η οποία θα χρησιμοποιηθεί για την καταγραφή και ανάλυση του αρχαιακού υλικού της περιόδου που εξετάζουμε είναι η ιστορική κοινωνιολογική. Με την προσέγγιση αυτή μετά τη συγκέντρωση, παρουσίαση και ανάλυση των σχετικών δεδομένων θα επιχειρηθεί μια απόπειρα ερμηνείας και κριτικής για τη συμβολή του Υπουργείου στη γενικότερη ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας μας. Στο τέλος της εργασίας μετά την παρουσίαση και ανάλυση των επιμέρους απόψεων για τα διάφορα θέματα θα γίνει μια συνολική εκτίμηση και θα παρουσιαστούν τα σημαντικότερα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Γραμματεία των Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδύσεως, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα ως στόχος της εκπαιδευτικής πολιτικής

Παπαγιάννης Δ. Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: Η ανταγωνιστικότητα και η καινοτομία αποτελούν δύο από τους βασικότερους τομείς ανάπτυξης μιας οικονομίας. Η βελτίωση των παραγόντων αυτών συνδέεται άμεσα με την ύπαρξη δημιουργικών και καινοτόμων επιχειρηματιών οι οποίοι θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που δημιουργούνται από το νέο οικονομικό περιβάλλον. Η σημερινή οικονομική κρίση, στην Ελλάδα, τονίζει την αναγκαιότητα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των νέων και δημιουργεί νέες προκλήσεις που αφορούν στην εκπαιδευτική πολιτική. Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια έρευνα στο πεδίο της επιχειρηματικής εκπαίδευσης και την προώθηση αυτής στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα.

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: Σκοπός της έρευνας είναι η παρουσίαση των εξελίξεων στον τομέα της εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα και συγκεκριμένα των δράσεων εκείνων που καταδεικνύουν την αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της επιχειρηματικής εκπαίδευσης από τους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής, ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια. Επίσης, η καταγραφή εκείνων των προβλημάτων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση διατύπωσης συγκεκριμένων προτάσεων προς τους φορείς άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής για την προώθηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης.

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ: Για την καταγραφή και την παρουσίαση της υπάρχουσας κατάστασης χρησιμοποιήθηκαν τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής έρευνας καθώς και στοιχεία από επίσημους φορείς της εκπαίδευσης. Το ερευνητικό εργαλείο είναι το ερωτηματολόγιο και το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν φοιτητές και απόφοιτοι οι οποίοι συμμετείχαν σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την επιχειρηματικότητα.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: Αν και η προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων αποτελεί έναν τομέα στην ανάπτυξη του οποίου κάθε εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να συμβάλει με θετικό τρόπο, η διδασκαλία της επιχειρηματικότητας δεν έχει ακόμη τη θέση που οι νέες προκλήσεις απαιτούν. Όμως, κατά τα τελευταία χρόνια, η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο και είναι εμφανής η προσπάθεια εφαρμογής των ευρωπαϊκών πολιτικών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τέλος, η συγκεκριμένη μελέτη θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη διατύπωση προτάσεων που θα βοηθήσουν προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του επιχειρηματικού πνεύματος των νέων μέσω της εκπαίδευσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιχειρηματικότητα, Εκπαίδευση στην Επιχειρηματικότητα, Εκπαιδευτική πολιτική.

Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα (1960-2010)

Τζιμούρτου Αθηνά, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Μπέτσας Γιάννης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Μαυροσκούφης Δημήτρης, Α.Π.Θ.

Ο ΟΡΟΣ «χρηματοδότηση της εκπαίδευσης» αναφέρεται στο σύνολο των δημόσιων και ιδιωτικών δαπανών που προορίζονται για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών της εκπαίδευσης. Περιλαμβάνει, επομένως, τους οικονομικούς πόρους που διοχετεύονται τόσο στο θεσμοθετημένο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και σε συμπληρωματικές ή υποκατάστατες του συστήματος υπηρεσίες (shadow education). Διεθνείς και εγχώριες έρευνες έχουν αναδείξει τα επιστημονικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που συνεπάγεται η ορθολογική και ισόρροπη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης. Παράλληλα, έχει προσδιοριστεί με σαφήνεια η συσχέτιση των εκπαιδευτικών και κοινωνικών ανισοτήτων με την ανεπαρκή ή την ανορθολογική χρηματοδότηση. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να καταγράψει το ύψος και την κατανομή των δημόσιων και ιδιωτικών πόρων που διαθέθηκαν για την εκπαίδευση στην Ελλάδα στην περίοδο 1960-2010, να κωδικοποιήσει διαδικασίες και μηχανισμούς που διέπουν τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην περίοδο αυτή και να αποτιμήσει τα δεδομένα αυτά σε σχέση με τη διεθνή και ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Η έρευνα αξιοποιεί στοιχεία παγκοσμίων βάσεων δεδομένων (UNESCO, Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ), των προϋπολογισμών του ελληνικού κράτους και μελέτες της ελληνικής στατιστικής αρχής, που αναφέρονται τόσο στις δημόσιες δαπάνες όσο και στις δαπάνες των νοικοκυριών για την εκπαίδευση. Μεθοδολογικά, χρησιμοποιούνται διάφοροι δείκτες της περιγραφικής στατιστικής ενώ επιχειρείται η ερμηνεία των δεδομένων στη βάση της θεωρίας συστημάτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν διαχρονικά την ακραία υποχρηματοδότηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος από τις δημόσιες δαπάνες και τη βαθμιαία υπερδιόγκωση των ιδιωτικών δαπανών για συμπληρωματικές ή υποκατάστατες εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Καταγράφουν την ανορθολογική κατανομή των πόρων στις διάφορες βαθμίδες, λειτουργίες και δίκτυα του συστήματος, ιδιαίτερα σε σύγκριση με τη διεθνή και ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Αναδεικνύουν, τέλος, τη μακροχρόνια αυτή παράδοση της ανορθολογικής και αντιαναπτυξιακής χρηματοδότησης του εκπαιδευτικού τομέα στη χώρα μας ως προσδιοριστική εκπαιδευτικών και κοινωνικών ανισοτήτων που βιώνουν οι Έλληνες πολίτες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Χρηματοδότηση εκπαίδευσης, δημόσιοι - ιδιωτικοί πόροι, εκπαιδευτικό σύστημα, εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ.
ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η υποστήριξη των συμμετοχικών εκπαιδευτικών πρακτικών των νηπιαγωγών στο πλαίσιο μιας συνεργατικής έρευνας-δράσης»

Αλεξίου Βασιλική, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Φλώρινας

Το ΖΗΤΗΜΑ της συμμετοχής των παιδιών στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία απασχολεί έντονα τη διεθνή επιστημονική κοινότητα στα πλαίσια μιας δημοκρατικής αντίληψης που αναγνωρίζει τα δικαιώματα των παιδιών (Hart, 1992). Στην προσχολική εκπαίδευση η σημασία της συμμετοχής των παιδιών έχει επισημανθεί από πολλούς ερευνητές για τις ευκαιρίες που δίνονται στα παιδιά να εκφράζουν αυτό που είναι σημαντικό για εκείνα με σκοπό την καλύτερη κάλυψη των αναγκών τους. Παράλληλα η κοινωνιολογία της παιδικής ηλικίας συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου σύμφωνα με το οποίο ακόμα και το μικρό παιδί θεωρείται «δρών κοινωνικό υποκείμενο» (MacNaughton et. al., 2008). Στην προσχολική εκπαίδευση η έννοια της συμμετοχής μπορεί να έχει ποικίλα νοήματα και φαίνεται να σχετίζεται άμεσα με τις αντιλήψεις που έχουν οι νηπιαγωγοί για τα παιδιά (Bae, 2009). Ο ρόλος της/του νηπιαγωγού είναι σημαντικός καθώς οι πρακτικές που εφαρμόζει καθορίζουν σημαντικά τον τρόπο που συμμετέχουν τα παιδιά. Από την άλλη, η βελτίωση ή η αλλαγή των εκπαιδευτικών πρακτικών προϋποθέτει συστηματική υποστήριξη σε θεωρητικό, πρακτικό και στοχαστικό επίπεδο (Whitcomb, Borko & Liston, 2009). Με την παρούσα εισήγηση σκοπεύουμε να αναδείξουμε τον τρόπο με τον οποίο οι πρακτικές των νηπιαγωγών που αφορούν τη συμμετοχή των παιδιών βελτιώνονται ή αλλάζουν κατά τη διάρκεια της συμμετοχής τους σε μια ετήσια συνεργατική έρευνα-δράση. Επικεντρωνόμαστε στις πρακτικές των νηπιαγωγών που παρατηρήσαμε στην έναρξη της έρευνας δράσης σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες αλλά και τις πρακτικές που εφάρμοσαν οι ίδιες νηπιαγωγοί μετά από την υποστήριξη που δέχτηκαν σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο. Για να επιτευχθεί αυτό πραγματοποιήθηκαν παρατηρήσεις στις τάξεις 12 νηπιαγωγών την ώρα των οργανωμένων δραστηριοτήτων πριν και μετά την υποστήριξη σχεδιασμών και πρακτικών ενώ μεσολάβησαν ατομικές και ομαδικές συναντήσεις για την κατάλληλη προετοιμασία των νηπιαγωγών σε θέματα ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών. Τα αποτελέσματα έδειξαν αρχικά ότι οι νηπιαγωγοί διαφοροποιούνται στον τρόπο που υποστηρίζουν τη συμμετοχή των παιδιών στις δραστηριότητες που οργανώνουν στην τάξη τους. Στη συνέχεια η ερευνητική προσπάθεια έδειξε ότι οι δράσεις των νηπιαγωγών μετά την υποστήριξη εμπλουτίστηκαν με εναλλακτικές προτάσεις ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών με αποτέλεσμα να διευρύνουν ποικιλοτρόπως τα περιθώρια πρωτοβουλίας των παιδιών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: προσχολική εκπαίδευση, συμμετοχή, πρακτικές νηπιαγωγών, έρευνα - δράση

Κριτήρια αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Διδακτικού Σεναρίου στην πρακτική άσκηση των φοιτητών/τριών

Αλιβίζος Σοφός, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τσάρπα Ιωάννα, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ επιχειρείται να παρουσιαστεί το εργαλείο - κριτήριο – που σχεδιάστηκε από το Π.Τ.Δ.Ε. του πανεπιστημίου Αιγαίου για την αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Διδακτικού Σεναρίου, καθώς και την ανάλυση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής του μοντέλου στους/στις φοιτητές/τριες. Σύμφωνα με το ολιστικό μοντέλο ο εκπαιδευτικός δεν είναι μόνο διεκπεραιωτής αλλά και σχεδιαστής του εκπαιδευτικού σεναρίου και κατ' επέκταση της διδασκαλίας. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στηρίζεται στη βάση της σύνδεσης της θεωρίας με την διδακτική πράξη και όχι στην απλή μεταφορά δεδομένων και πληροφοριών που έχουν προεπιλεγεί. Ο εκπαιδευτικός καλείται να «μετασηματίσει» την ακαδημαϊκή γνώση δηλαδή τις επιστημονικές γνώσεις, θεωρώντας τις, όχι ως αυτοτελείς και δευτερογενείς γνώσεις τις οποίες πρέπει να μεταφέρει στους μαθητές χωρίς καμία παιδαγωγική και διδακτική παρεμβολή, αλλά ως σημείο αναφοράς για τη δημιουργία εκπαιδευτικών περιβαλλόντων εργασίας από όπου θα παραχθούν γνώσεις. Στόχος είναι να παρουσιαστούν αναφορικά με τους ασκούμενους φοιτητές/τριες σε ποιο βαθμό και πώς μπορούν να ενσωματώσουν τη θεωρητική γνώση στην πράξη μέσω ενός εκπαιδευτικού διδακτικού σεναρίου. Επομένως, για την επίτευξη του παραπάνω στόχου δημιουργήθηκαν από το Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου κριτήρια όπου με την ανάλυση μιας τετράβαθμης κλίμακας προκύπτουν κυρίως κατά πόσο στο κάθε κριτήριο η ποιότητα και αποτελεσματικότητα είναι καλή, οι αλλαγές που χρειάζεται να επιτευχθούν. Συμπερασματικά, αποδεικνύεται κατά πόσο οι φοιτητές/τριες είναι ικανοί και σε ποιο βαθμό, που υπάρχουν κενά με στόχο την ανατροφοδότηση του υλικού που περιέχεται στη διδασκαλία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, Εκπαιδευτικό Διδακτικό Σενάριο, Αξιολόγηση, πρακτική άσκηση, ασκούμενος/η φοιτητής/τρια

Η ανάγκη βασικής κατάρτισης των υποψηφίων εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης

Αμπατζόγλου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ και κυπριακή εκπαίδευση, παρά το πλήθος των ανθρώπων που ασκούν διοικητικά καθήκοντα, από τη σχολική μονάδα μέχρι και τις ανώτερες βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος, παρατηρείται έλλειψη θεωρητικής υποστήριξης σχεδόν όλων των βασικών ρυθμίσεων οργάνωσης και λειτουργίας της εκπαίδευσης. Η εκπαιδευτική διοίκηση, ως γνωστό αντικείμενο ή ακαδημαϊκό μάθημα, εμφανίζεται στις αρχές του 20ού αιώνα. Η διοίκηση της εκπαίδευσης,

ως γνωστικό αντικείμενο, θεωρείται απαραίτητη, αφού επιχειρεί τη βελτίωση της οργανωτικής λειτουργίας της σχολικής μονάδας και των διαφόρων επιπέδων του εκπαιδευτικού συστήματος. Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί ο εντοπισμός και η καταγραφή των γνωστικών αντικειμένων που πραγματεύονται θέματα της επιστήμης της Διοίκησης, στα Προγράμματα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών στα ελληνικά και κυπριακά Πανεπιστήμια. Η μεθοδολογία έρευνας περιλαμβάνει τη συλλογή στοιχείων σχετικά με τα μαθήματα που μπορούν να διδαχθούν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί σε θέματα διοίκησης, καθώς και η χρονική τους διάρκεια και η κατηγορία τους. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η ύπαρξη της οργάνωσης-διοίκησης της εκπαίδευσης ως επιστημονικό αντικείμενο στα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Αγωγής, στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Αγωγής, στα Τμήματα «Καθηγητών» και σε Μεταπτυχιακές Σπουδές στα Πανεπιστήμια της Ελλάδας και της Κύπρου, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014. Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης δείχνουν ότι οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, οι οποίοι πιθανότατα θα κατέχουν μελλοντικά διοικητικές θέσεις της εκπαίδευσης, σε πολλές περιπτώσεις δεν τους δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης κάποιου ακαδημαϊκού μαθήματος που να αναφέρεται σε θέματα διοίκησης. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται έντονα στα τμήματα εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Γενικά, η οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Κύπρο βρίσκεται σε στάδιο υπανάπτυξης ως επιστημονικό αντικείμενο. Η βασική κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα εκπαιδευτικής διοίκησης, κρίνεται πολύ σημαντική και αναγκαία. Η ορθή λήψη αποφάσεων από τον/την ηγέτη/τιδα-εκπαιδευτικό ενός σχολικού οργανισμού απαιτεί συνδυασμό επιστημονικών γνώσεων, ικανοτήτων και εμπειρίας ενώ εξαρτάται και από τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών. Όλα αυτά σημαίνουν, ότι οι διευθυντές και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι επαγγελματίες με ειδικές σπουδές και επιμόρφωση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτική διοίκηση, εκπαιδευτικοί, αρχική εκπαίδευση, επιμόρφωση

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην επιλογή επαγγέλματος οι φοιτητές-τριες των παιδαγωγικών τμημάτων στην Ελλάδα

Βαϊοπούλου Χαρίκλεια-Παναγιώτα, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Παπαβασιλείου Ιωάννα, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Σταμοβλάσης Δημήτριος, Α.Π.Θ.

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ αποφάσεις που καλείται να λάβει το άτομο κατά τη διάρκεια της ζωής του είναι εκείνη της επιλογής επαγγέλματος. Τα τελευταία χρόνια, έχει απορριφθεί η υπόθεση του μοναδικού επαγγέλματος για μία ζωή με αποτέλεσμα να θεωρείται πλήρως αποδεκτή η αλλαγή σταδιοδρομίας πολλές φορές στη ζωή του ανθρώπου. Κατά την επιλογή σταδιοδρομίας το άτομο καλείται να επεξεργαστεί μεγάλο πλήθος εναλλακτικών, ενώ, ταυτόχρονα, οι διαθέσιμες πληροφορίες συχνά είναι πολλές ή/και αντικρουόμενες, καθιστώντας την μία περίπλοκη και δύσκολη διαδικασία. Μολονότι οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν προβλήματα κατά τη διαδικασία επιλογής σταδιοδρομίας, ορι-

σμένοι καλούνται να διαχειριστούν σοβαρές δυσκολίες, ενώ άλλοι αντιμετωπίζουν σημαντικά μικρότερα προβλήματα και καταλήγουν ευκολότερα στην επιλογή. Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εντοπιστούν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές-τριες ανθρωπιστικών προγραμμάτων σπουδών στις επαγγελματικές επιλογές τους και να διερευνηθούν πιθανές συσχετίσεις αυτών με άλλα χαρακτηριστικά του πληθυσμού-στόχου. Επιπλέον, να επιβεβαιωθεί η εγκυρότητα του Ερωτηματολόγιου Δυσκολιών Επιλογής Σταδιοδρομίας για τον ελληνικό φοιτητικό πληθυσμό, ώστε να αποτελέσει ένα νέο εργαλείο για τους Έλληνες-ίδες συμβούλους σταδιοδρομίας. Τα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν στο αν οι φοιτητές-τριες των ανθρωπιστικών σπουδών αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες κατά την επιλογή σταδιοδρομίας και σε ποιους τομείς. Επιπλέον, επιχειρείται ο εντοπισμός συσχετίσεων ανάμεσα στις δυσκολίες και στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2013-14 και δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 300 φοιτητές-τριες των Παιδαγωγικών Τμημάτων των Πανεπιστημίων της Θεσσαλονίκης. Τα τμήματα αυτά επιλέχθηκαν διότι οδηγούν στο επάγγελμα του/της εκπαιδευτικού πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, για το οποίο κύριος εργοδότης για πολλές δεκαετίες ήταν το ελληνικό δημόσιο. Στη σημερινή πραγματικότητα της οικονομικής κρίσης και της πολιτικής λιτότητας, η οποία έχει επιβάλει σχεδόν μηδενικούς διορισμούς, οι φοιτητές-τριες αυτοί-ές καλούνται ήδη από την εγγραφή τους να αρχίσουν να σκέφτονται τι επάγγελμα θα ακολουθήσουν μετά την αποφοίτησή τους. Τα δεδομένα βρίσκονται ακόμη υπό επεξεργασία, αναμένεται ωστόσο να εξαχθούν συμπεράσματα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επαγγελματική ανάπτυξη, επιλογή σταδιοδρομίας, ανθρωπιστικές σπουδές

*Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα
κατά την περίοδο 1992-2012: Διερεύνηση θεωρητικών άρθρων
και ερευνητικών μελετών από ελληνικά εκπαιδευτικά περιοδικά*

Βενιοπούλου Κατερίνα, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ΑΠΘ

ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ, η επαγγελματική ανάπτυξη και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών βρίσκονται διεθνώς στο επίκεντρο με σκοπό την ποιοτική αναβάθμιση του δημόσιου σχολείου. Βασικοί λόγοι που καθιστούν την επιμόρφωση αναγκαία μεταξύ άλλων είναι η ελλιπής αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, οι εξελίξεις στην παιδαγωγική έρευνα, και το συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται από ραγδαία τεχνολογική πρόοδο, πολυπολιτισμικότητα και εκπαιδευτικές αλλαγές. Επίσης, η επιμόρφωση θεωρείται αναγκαία λόγω της αλλαγής του ρόλου του εκπαιδευτικού από εντολοδόχο σε διαμορφωτή του έργου του, ο οποίος οφείλει να εκσυγχρονίζει τις παιδαγωγικές του γνώσεις και πρακτικές, σε ένα πλαίσιο δια βίου συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και μάθησης. Σταθμός για την επιμόρφωση στη χώρα μας θεωρείται η θεσμοθέτηση των Περιφερειακών Επιμορφωτικών Κέντρων (ΠΕΚ) με το νόμο 1566/1985 και η έναρξη της λειτουργίας τους το 1992, με τη συνακόλουθη κατάργηση του προηγούμενου θεσμού των Σχολών Επιμόρφωσης (ΣΕΛΜΕ και ΣΕΛΔΕ), ο οποίος

είχε επικριθεί ιδιαίτερα για την προσκόλλησή του στις εντολές της πολιτείας. Από το 1992 ουσιαστικά αρχίζουν να εκδηλώνονται στον ελληνικό εκπαιδευτικό χώρο έντονες συζητήσεις και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις αναφορικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τους φορείς της, τις μορφές, τους στόχους κ.ά., οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε επιστημονικά συγγράμματα, ανακοινώσεις σε εκπαιδευτικά συνέδρια, αλλά και σε άρθρα και έρευνες που δημοσιεύονται στα ελληνικά εκπαιδευτικά περιοδικά. Η παρούσα εισήγηση αναφέρεται σε έρευνα η οποία διεξάγεται στα αρχεία ελληνικών εκπαιδευτικών περιοδικών και θα ολοκληρωθεί το Σεπτέμβριο του 2014. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν μελέτες (θεωρητικές και ερευνητικές) αναφορικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, που δημοσιεύτηκαν σε ελληνικά εκπαιδευτικά περιοδικά ευρείας κυκλοφορίας κατά την εικοσαετία 1992-2012, δηλαδή από την έναρξη της λειτουργίας του βασικού φορέα των ΠΕΚ μέχρι και είκοσι χρόνια αργότερα. Η ερευνητική μέθοδος που εφαρμόζεται είναι η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση περιεχομένου. Η εργασία αυτή ευελπιστεί να συμβάλει στην ανάδειξη των απόψεων που εκφράστηκαν από την επιστημονική και την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα μέσω των ελληνικών εκπαιδευτικών περιοδικών, θεωρώντας τα τελευταία ως σημαντική πηγή έρευνας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, επαγγελματική ανάπτυξη, εκπαιδευτικά περιοδικά

Η προσέγγιση διαδικτυακού εκπαιδευτικού υλικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας από υποψήφιους παιδαγωγούς προσχολικής αγωγής

Βιτούλης Μιχαήλ, Α.ΤΕΙ. Θεσσαλονίκης

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ, έχει αποδειχθεί ότι οι απόψεις των εκπαιδευτικών αποτελούν σημαντική παράμετρο για την επιτυχία των καινοτομιών ή των μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση (Fullan 1993), διότι καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το κατά πόσο αυτοί θα αξιοποιήσουν τις ΝΤ στην εκπαιδευτική διαδικασία (Ma et al. 2005· Sime & Priestley 2005), ενώ στην προσχολική εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ακόμα με επιφυλακτικότητα (Gialamas & Nikolopoulou 2010· Οικονομίδης & Ζαράνης 2010). Επίσης καθοριστικής σημασίας θεωρείται και η εξέλιξη και διάδοση του WEB 2.0 που καθιστά το διαδίκτυο ως την πηγή αναζήτησης εκπαιδευτικού υλικού για τον σύγχρονο παιδαγωγό (Rosen & Charles 2008). Η συγκεκριμένη έρευνα εστιάζει στις απόψεις των υποψηφίων παιδαγωγών προσχολικής αγωγής σχετικά με τη χρήση και την αξιοποίηση του διαδικτύου στην εκπαίδευση παιδιών προσχολικής ηλικίας. Στο πλαίσιο της αρχικής εκπαίδευσης τους 123 φοιτήτριες/τες του τμήματος Προσχολικής Αγωγής του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, καλούνται να αναζητήσουν Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Υλικό (ΔΕΥ) το οποίο θα αξιοποιούσαν στην εκπαιδευτική διαδικασία που πραγματοποιείται στους Παιδικούς Σταθμούς (ΠΣ). Εντοπίζουν το ΔΕΥ, το επιλέγουν με βάση κριτήρια καταλληλότητας που υιοθετούν, συνθέτοντας μια γκάμα ΔΕΥ που θα εφαρμόζαν. Ταυτόχρονα αναλύουν τον εκπαιδευτικό του αντίκτυπο και αξιολογούν τις διαδικτυακές εφαρμογές που επιλέγουν. Αποτυπώνεται έτσι το τοπίο των «εν δυνάμει» δυνατοτήτων που προσφέρει το ελεύθερο ΔΕΥ στην παιδαγωγό παιδιών

προσχολικής ηλικίας. Το πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται, αναλύεται και συσχετίζεται με τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την αξιοποίηση των ΝΤ στην εκπαίδευση των παιδιών αυτής της ηλικίας. Ταυτόχρονα αναδεικνύονται τα χαρακτηριστικά του ΔΕΥ που επικρατούν στις προτιμήσεις των υποψηφίων παιδαγωγών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η διαδικασία της αναζήτησης ΔΕΥ, αλλά και της αναστοχαστικής διαδικασίας που προϋποθέτει η επιλογή και αξιολόγησή του με στόχο την αξιοποίηση του στην εκπαίδευση παιδιών προσχολικής ηλικίας, επηρεάζει θετικά τις απόψεις των μελλοντικών παιδαγωγών και αναδεικνύει μια ευρεία γκάμα ΔΕΥ που δύνανται να αξιοποιηθούν στους ΠΣ. Παράλληλα αποκαλύπτεται μια συγκεκριμένη «τυπολογία» ΔΕΥ που κεντρίζει το ενδιαφέρον των μελλοντικών παιδαγωγών και προσανατολίζει το ερευνητικό ενδιαφέρον για περαιτέρω εντύπωση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Προσχολική Αγωγή και ΤΠΕ, διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό, απόψεις εκπαιδευτικών, εκπαίδευση φοιτητών

Απόψεις Σχολικών Συμβούλων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον ρόλο τους στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Βοζαΐτης Γεώργιος Ν., Πανεπιστήμιο Πατρών
Υφαντή Αμαλία Α., Πανεπιστήμιο Πατρών

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ των εκπαιδευτικών αποτελεί βασική συνιστώσα της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού έργου, ενώ ο θεσμικός ρόλος των Σχολικών Συμβούλων κρίνεται ιδιαίτερα νευραλγικός, αφού καλούνται να συνεισφέρουν σε αυτή τη διαδικασία. Στην εργασία αυτή, που αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας, παρουσιάζονται οι θέσεις 34 Σχολικών Συμβούλων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας σχετικά με τη συμβολή τους στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών της ίδιας βαθμίδας. Για τους σκοπούς της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η τεχνική των ημιδομημένων συνεντεύξεων. Οι βασικές παράμετροι στη διερεύνηση αυτού του θέματος αφορούσαν στα εξής: 1. Στον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι οι Σχολικοί Σύμβουλοι νοηματοδοτούν την επαγγελματική ανάπτυξη. 2. Στις δράσεις που αναλαμβάνουν, για να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτικούς της αρμοδιότητάς τους. 3. Στις προτάσεις που καταθέτουν, ώστε να καταστεί πιο αποτελεσματικό το έργο τους. 4. Στο πλαίσιο της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς της ευθύνης τους, σχολιάζοντας τη δεκτικότητα, τη συχνότητα της επικοινωνίας αλλά και την πιθανή ανατροφοδότηση που και οι ίδιοι αποκομίζουν από αυτή τη συνεργασία. Η εργασία καταλήγει με το σχολιασμό των αποτελεσμάτων της έρευνας, όπου καταγράφονται οι πολυποίκιλες δράσεις ενδοϋπηρεσιακής υποστήριξης των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που αναλαμβάνουν οι Σχολικοί Σύμβουλοι, καθώς και τα προβλήματα που συνοδεύουν την άσκηση του ρόλου τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επαγγελματική ανάπτυξη, εκπαιδευτικός, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Σχολικοί Σύμβουλοι

Η επιμόρφωση των φιλολόγων για την εισαγωγή καινοτομικών στοιχείων στην εκπαιδευτική πραγματικότητα: η περίπτωση του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Γεωργιάδης Μιχαήλ, Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ επιχειρείται να διερευνηθεί ο βαθμός κατά τον οποίο η επιμόρφωση των φιλολόγων συνετέλεσε στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών, από 2010 και ύστερα, στην υποχρεωτική και λυκειακή βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αφετηρία της εργασίας αποτελεί η εξέταση των προδιαγραφών και της εφαρμογής τους στο επιμορφωτικό πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν οι φιλόλογοι ως επιμορφούμενοι από το Μάιο του 2011 έως το Δεκέμβριο του 2012, και η ανάλυση των διδακτικών προτάσεων που αυτοί κατέθεσαν στο πλαίσιο των υποχρεώσεών τους σε αυτό. Ακολούθως, διερευνάται το κατά πόσο οι προτάσεις αυτές που κατέθεσαν οι φιλόλογοι ως επιμορφούμενοι εμπεριείχαν τα καινοτομικά στοιχεία στα οποία στόχευε το πρόγραμμα και αν αυτά τέθηκαν σε εφαρμογή στην πράξη κατά τη διάρκεια της άσκησης των εκπαιδευτικών τους καθηκόντων μετά την επιμόρφωσή τους. Συνεπώς, η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει μία προβληματική περιοχή στην επιμορφωτική πολιτική που είχε ασκηθεί στην ελληνική εκπαίδευση. Από μεθοδολογική άποψη η εργασία συνίσταται καταρχάς σε μία κριτική ανάλυση των προδιαγραφών του επιμορφωτικού προγράμματος και της συμβατότητάς τους με την καινοτομική διάσταση των νέων Προγραμμάτων Σπουδών. Με την ανάλυση περιεχομένου επιχειρείται να διερευνηθούν οι διδακτικές προτάσεις των εκπαιδευτικών ως προς τη σχέση τους με τα καινοτομικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο επιμορφωτικό πρόγραμμα. Τέλος, επίσης με την ανάλυση περιεχομένου επιχειρείται να διερευνηθούν οι συνεντεύξεις των φιλολόγων-εκπαιδευτικών οι οποίες διενεργήθηκαν από τον γράφοντα και με συνεντευξιαζόμενους τους επιμορφωθέντες φιλόλογους. Οι συνεντεύξεις αφορούσαν την άσκηση του εκπαιδευτικού τους έργου στις σχολικές μονάδες που ανήκαν και είχαν ημιδομημένη μορφή. Στα ερωτήματα κλήθηκαν να απαντήσουν και οι 21 επιμορφούμενοι στο ΠΕΚ Μυτιλήνης. Σε ό,τι αφορά τα βασικά συμπεράσματα, αυτά συνίστανται στο ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως ενισχύθηκε το γνωστικό τους επίπεδο, πως ανέπτυξαν θετική στάση για το καινοτομικό περιεχόμενο των Προγραμμάτων Σπουδών και πως επιχειρούν να εισάγουν μεγάλο μέρος από τα συστατικά του στοιχείου, στο βαθμό που το επιτρέπουν οι συνθήκες του πλαισίου λειτουργίας των σχολείων. Βασικός παράγοντας γι' αυτό κρίνεται ο βιωματικός χαρακτήρας της επιμόρφωσης, ο πρακτικός της χαρακτήρας και ο μεγάλος βαθμός εμπλοκής των επιμορφουμένων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτικές καινοτομίες, εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, βιωματική επιμόρφωση, στόχοι γνωστικού και συναισθηματικού τομέα

Αντιλήψεις φοιτητών-υποψήφιων εκπαιδευτικών για τη σχέση θεωρίας πράξης»

Θεοδώρου Δημήτριος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Θεοδώρου Αθανάσιος, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πέλλας

ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ των εκπαιδευτικών η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, της επιστημονικής γνώσης με τις απαιτήσεις του επαγγέλματος, αποτελεί κεντρικό πρόβλημα και διαρκές ζητούμενο. Η παρατήρηση, η ανάλυση, ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση διδασκαλίας ενεργοποιούν και ενοποιούν, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, θεωρητικές επιστημονικές γνώσεις του φοιτητή και τις εντάσσουν οργανικά και λειτουργικά στην προσωπική παιδαγωγική θεωρία του. Ο βαθμός επίτευξης της σύνδεσης αυτής εξαρτάται από παράγοντες όπως τα περιεχόμενα των θεωρητικών σπουδών, ο τρόπος οργάνωσης της πρακτικής άσκησης και η σχέση της με μαθήματα παιδαγωγικής και διδακτικής κατάρτισης, ο ρόλος και ο βαθμός συμμετοχής των πανεπιστημιακών στην πρακτική άσκηση, η στάση των εκπαιδευτικών των συνεργαζόμενων σχολείων προς τη θεωρία και τις πανεπιστημιακές σπουδές, κ.ά. Οι παραπάνω παράγοντες σε συνάρτηση με τις εμπειρίες του φοιτητή συντελούν στη διαμόρφωση της αντίληψής του για τη σχέση της θεωρίας με την πράξη. Είναι προφανώς σημαντικό ένα πανεπιστημιακό τμήμα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών να γνωρίζει με ποια αντίληψη για τη σχέση θεωρίας πράξης αποχωρούν οι απόφοιτοί του. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή και ανάλυση των αντιλήψεων που έχουν διαμορφώσει, με βάση τις εμπειρίες τους από τη συμμετοχή στο συνολικό πρόγραμμα πρακτικής άσκησης, οι τελειόφοιτοι του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης για τη σχέση θεωρίας πράξης και ειδικότερα για τον βαθμό σύνδεσης των περιεχομένων του προγράμματος σπουδών με την εκπαιδευτική πράξη. Για την αποτύπωση των αντιλήψεων αυτών χρησιμοποιούνται δεδομένα από τις «Εκθέσεις Πρακτικής Άσκησης», τις οποίες καταθέτουν μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης του 8ου εξαμήνου. Στις εκθέσεις ζητείται να αναφερθούν σε πιθανές αναθεωρήσεις των αντιλήψεών τους για τη σχέση θεωρίας πράξης και τη συνάφεια του περιεχομένου του προγράμματος σπουδών με τις απαιτήσεις της προσωπικής διδακτικής πράξης. Η επεξεργασία των κειμένων πραγματοποιείται με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων επιβεβαιώνεται και ενισχύεται η προϋπάρχουσα αντίληψη των περισσότερων φοιτητών περί απόστασης μεταξύ θεωρίας και πράξης και συνειδητοποιείται η δυσκολία εφαρμογής της θεωρητικής γνώσης στη διδακτική πράξη. Πέραν της γραμμικής αυτής αντίληψης διατυπώνεται ωστόσο, από λιγότερους φοιτητές, και μια διαλεκτική προσέγγιση της σχέσης θεωρίας πράξης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση εκπαιδευτικών, σχέση θεωρίας πράξης, αντίληψεις φοιτητών, πρακτική άσκηση

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα «Ο εκπαιδευτικός ερευνητής στην τάξη του»: Μια πρόταση αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού μέσω της έρευνας δράσης

Καδιανάκη Μαρία, Περιφερειακή Διεύθυνση Κρήτης

Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ κατέχει εξέχουσα θέση στα εκπαιδευτικά δρώμενα και αποτελεί αντικείμενο προβληματισμού, εφόσον και ο εκπαιδευτικός δρα στον συνεχώς και απρόβλεπτα εξελισσόμενο κόσμο. Αποτελεί κοινωνική απαίτηση η ικανότητα του εκπαιδευτικού να ανταποκριθεί στις νέες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, επιστημονικές ανάγκες της εποχής, εφόσον μόνο έτσι μπορεί να αλλάξει το σχολείο και να επιτευχθεί ο μετασχηματισμός της κοινωνίας. Το ερώτημα που αναδύεται είναι το πώς μπορεί ο εκπαιδευτικός να γίνει επαγγελματικά επαρκής, ώστε να μπορεί να καινοτομεί, να επιλύει τα καθημερινά του προβλήματα, εν κατακλείδι να επιτελεί αποτελεσματικά το έργο του. Το επιμορφωτικό πρόγραμμα «Ο εκπαιδευτικός ερευνητής στην τάξη του» στοχεύει στην αξιοποίηση της έρευνας δράσης ως μια ερευνητική διαδικασία που οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί της πράξης διενεργούν με στόχο να βελτιώσουν τις επαγγελματικές πρακτικές τους. Στόχος του προγράμματος είναι οι εκπαιδευτικοί να γνωρίσουν τις μεθόδους της έρευνας δράσης, να τις χρησιμοποιήσουν, να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές δράσης καθώς και να διαχύσουν τη γνώση που οι ίδιοι θα παραγάγουν. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν εκπαιδευτικοί με κίνητρο την επιθυμία να βελτιώσουν την ποιότητα της διδασκαλίας τους και της μάθησης αυτών που δικαιούνται να μάθουν, καθώς επίσης και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονται εκπαιδευτικοί και μαθητές στο σχολείο. Τίθεται δε, στόχος από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς η πρακτική της διδασκαλίας τους, η κατανόησή της και κατά συνέπεια η βελτίωσή της. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αμφισβήτηση αυτής της πρακτικής η οποία οδηγεί τον εκπαιδευτικό να παίρνει αποφάσεις κατά τη διδασκαλία εξαιτίας της αυτοαξιολόγησης που κάνει και να αντιμετωπίζει κριτικά καθετί που πράττει καθημερινά στο σχολικό περιβάλλον. Οι εκπαιδευτικοί κατά την αυτοαξιολόγησή τους ξεκινούν από τις ανάγκες, τις απογοητεύσεις, τα προβλήματα και τις εμπειρίες τους και αναλαμβάνουν συνειδητή και προγραμματισμένη δράση, αποφασίζουν οι ίδιοι για την ικανοποίηση των αναγκών τους, τη λύση των προβλημάτων τους, τις αλλαγές που επιθυμούν να επιφέρουν στην τάξη τους. Βασιζόμενοι στην έρευνα δράσης, επιδιώκουν να βελτιώσουν την πρακτική τους, διερευνώντας τους παράγοντες που τη διαμορφώνουν, φιλτράροντας τις εμπειρίες τους μέσα από τις επιστημονικές απόψεις, από το περιεχόμενο των σπουδών τους και τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που επιβάλλονται από το θεσμικό πλαίσιο

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιμόρφωση εκπαιδευτικού, αυτοαξιολόγηση, έρευνα δράση

*Πολιτικές υπέρβασης και πρακτικές άρθρωσης στην κατασκευή μοντέλων
για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
(1964-1985)*

Καλεράντε Ευαγγελία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΜΑΣ ασχολούμαστε με συμβολικές κατασκευές στη συγκρότηση σχεδίων για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Επικεντρωνόμαστε σε συμβολικές κατασκευές, όπου η συντηρητική και προοδευτική πολιτική αντίληψη επανεξετάζεται υπερβαίνοντας τους αντιφατικούς, ανταγωνιστικούς τόπους, που επιλεκτικά προσδιορίζονται από το θεσμικό πλαίσιο. Αξιοποιούνται κείμενα εισηγητικών εκθέσεων συμβούλων των υπουργών, όπου η πολιτική λογική τους συνδέεται με κατηγορίες λόγου, που αντανακλούν και προωθούν τις διαφορετικές εννοιολογήσεις για τον ρόλο των εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση και την εν γένει οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Δίνεται έμφαση στον λόγο πριν από τη θεσμοποίηση ως συμβατικό κείμενο, που πέρα από τον εσωτερικό διανοητισμό των υποκειμένων συμβούλων των υπουργών προβάλλονται οι συμβολικές δομές του πολιτικού λόγου, που αλληλεπιδρούν στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η ανάλυση μας επικεντρώνεται πέρα από τον κειμενισμό των νόμων στο εσωτερικό παίγνιο των πολιτικών φορέων που διαμορφώνουν αφηγήσεις για τη μορφή και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, οι οποίες προσαρμόζονται προς τις λειτουργικές απαιτήσεις του πολιτικού συστήματος. Επιδιώκεται η θεωρητική μικρο-ιστορική ανάλυση του θεωρητικού λόγου που συγκροτείται και εκφράζει αντικειμενικές και υποκειμενικές θεωρήσεις για την πολιτική οργάνωση της εκπαίδευσης. Ο κειμενικός λόγος ερευνάται ως προς τις θέσεις και αξίες, αντιδράσεις και στάσεις ρόλους και λειτουργίες που διαμορφώνονται έξω από τις θεσμικές δομές, δίνοντας έμφαση και στην πολιτική εμμονική θέση των υποκειμένων που διαμορφώνουν νέα θεωρητικά δεδομένα για τη λειτουργική οργάνωση της εκπαίδευσης. Το ζήτημα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ενώ θεωρητικά απομονώνεται ως υποσύστημα των εκπαιδευτικών θεωρήσεων, ταυτόχρονα νοηματοδοτείται μέσα στο πολιτικό σύστημα, ώστε η διαδικασία της αναβάθμισης των εκπαιδευτικών, όπως προβάλλεται, να ενσωματωθεί στις εξελεκτικές πολιτικότητες. Έτσι αναδεικνύονται οι ίδιες οι αντανακλάσεις της πολιτικής εξέλιξης του συστήματος, όπου η σύγκλιση ή η διαφοροποίηση των θέσεων προβάλλει την πολιτική κουλτούρα, ως διαδικασίες υποδειγματισμού και χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής από τις ομάδες των συμβούλων των υπουργών. Επομένως, οι λόγοι και οι συμβολικοί συλλογισμοί των συμβούλων μελετώνται με εννοιολογικά εργαλεία της σημειολογικής ανάλυσης, ώστε να διερευνηθούν και να ερμηνευτούν κείμενα και κώδικες ως κατασκευή νοήματος για την εκπαίδευση σε διαφορετικές πολιτικές συγκυρίες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτική πολιτική, κειμενικός λόγος, εξελεκτική πολιτικότητα, εσωτερικός διανοητισμός

Εκπαιδευτικός ή Βιολόγος;

Κεδράκα Κατερίνα, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Λιναρά Κατερίνα, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Μανδαλά Ελεάννα, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΜΕΛΕΤΗ αναφέρεται στην επαγγελματική ανάπτυξη και τις επιλογές σταδιοδρομίας των Βιοεπιστημόνων που εργάζονται στην Εκπαίδευση. Οι Βιοεπιστήμονες έκαναν τη συγκεκριμένη επιλογή ως συνάρτηση των υποκειμενικών τους αντιλήψεων σχετικά με την ελκυστικότητα και τα οφέλη που έχει το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και τη δυνατότητα της συγκεκριμένης εργασίας να τους εξασφαλίσει τον βιοπορισμό, λαμβάνοντας υπόψη το δύσκολο επαγγελματικό τοπίο του χώρου αυτού. Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να καταγραφούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών Βιολόγων για το αν ο διορισμός και η υπηρεσία τους στην Εκπαίδευση, αποτέλεσε γι' αυτούς μια ικανοποιητική επαγγελματική επιλογή κι αν τους απομάκρυνε ή όχι από το επιστημονικό πεδίο των Βιοεπιστημών. Η εμπειρική έρευνα, ακολουθώντας την ποιοτική προσέγγιση, στηρίζεται σε ερευνητικά δεδομένα που συλλέχτηκαν τον Νοέμβριο του 2013 μέσα από συνεντεύξεις επτά Βιοεπιστημόνων που εργάζονται σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη Β. Ελλάδα. Τα δεδομένα επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν με τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ενώ η αρχική προοπτική των περισσότερων δεν ήταν να εργαστούν ως εκπαιδευτικοί, όμως, τόσο η εύκολη μετάβαση στην εργασία όσο και η οικονομική σταθερότητα που προσέφερε το συγκεκριμένο επάγγελμα, ήταν οι κύριοι λόγοι που τους οδήγησαν στη συγκεκριμένη επιλογή. Οι περισσότεροι είναι ευχαριστημένοι με την επαγγελματική τους πορεία και δεν μετανιώνουν που επέλεξαν την Εκπαίδευση για να σταδιοδρομήσουν. Σημειώνουν, όμως, την έλλειψη παιδαγωγικής κατάρτισης, που θα τους βοηθούσε να είναι καλύτερα εφοδιασμένοι με παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες. Ωστόσο, ενώ η Εκπαίδευση αποτέλεσε για αυτούς μια «καλή» επαγγελματική εναλλακτική, συνεχίζουν να προσπαθούν να διατηρήσουν την επαφή τους με το χώρο των Βιοεπιστημών, αν και δεν είναι πάντα εύκολο, και ορισμένες φορές αισθάνονται ότι θα ήθελαν να είναι επιστημονικά πιο ενεργοί και να παρακολουθούν πιο στενά τις εξελίξεις της Βιολογίας που «τρέχουν» με ταχυστάτους ρυθμούς. Μάλιστα, καταθέτουν και την ενδιαφέρουσα πρόταση τα Πανεπιστημιακά Τμήματα Βιολογίας να αποτελέσουν τους φορείς που θα τους προσφέρουν επιμορφωτικά προγράμματα, σχετικά με τις πρόσφατες ανακαλύψεις κι εφαρμογές στο επιστημονικό αυτό πεδίο. Τελικά, παρόλο που εμφανίζονται ικανοποιημένοι από τη δουλειά τους και κυρίως από την επαφή τους με τα παιδιά, φαίνεται πως δεν έχουν ξεκαθαρίσει αν αισθάνονται περισσότερο ως «εκπαιδευτικοί» ή «βιολόγοι».

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επαγγελματικό προφίλ, εκπαιδευτικός, Βιοεπιστήμονας

*Πανελλήνια διαδικτυακή ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών
και προτεραιοτήτων φιλολόγων σε επίπεδο παιδαγωγικής
καθοδήγησης/mentoring*

Κουγιουμτζής Γεώργιος, Ζάννειο Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Πειραιά

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ αφορά στη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της Πανελλήνιας ανίχνευσης επιμορφωτικών αναγκών και προτεραιοτήτων των φιλολόγων σε επίπεδο καθοδήγησης/mentoring, που διεξήχθη το 2012 και ανέδειξε την επιτακτικότητα της εισαγωγής του θεσμού της καθοδήγησης/mentoring των νεοεισερχόμενων (καθώς επίσης και των πιο πεπειραμένων) εκπαιδευτικών. Σκοπός της όλης έρευνας ήταν να ανιχνευθεί η εκτίμηση των φιλολόγων για την εισαγωγή του θεσμού της καθοδήγησης/mentoring όχι μόνο για τους νεοεισερχόμενους εκπαιδευτικούς αλλά και για τους περισσότερο πεπειραμένους, να προσδιοριστούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες των διδασκόντων σε επίπεδο καθοδήγησης, να διατυπωθεί η εκτίμησή τους για το ποιο πρόσωπο είναι καταλληλότερο να αναλάβει την ιδιότητα του μέντορα, καθώς επίσης και για το ποια είναι η καλύτερη μορφή ενός προγράμματος καθοδήγησης. Ειδολογικά υπάγεται στις έρευνες πεδίου (survey research), ενώ ερευνητικά έχει υιοθετηθεί η πολύ-μεθοδολογική ερευνητική προσέγγιση (mixed method research). Ως βασικό ερευνητικό εργαλείο αξιοποιήθηκε το διαδικτυακό αυτοσυμπληρούμενο ερωτηματολόγιο (web-based self-entered questionnaire), που υποβλήθηκε σε πολλαπλούς ελέγχους εγκυρότητας και αξιοπιστίας. Επιπρόσθετα, συμπληρωματικά έγιναν ημιδομημένες εστιασμένες (σε μέντορες τελειόφοιτων φοιτητών) συνεντεύξεις, προκειμένου να επιτευχθεί η τεχνική της τριγωνοποίησης ή μεθοδολογικής σύγκλισης των αποτελεσμάτων (research triangulation). Ερευνητικά συναγόμενα της όλης ανίχνευσης, μεταξύ άλλων, είναι: i) ο προσδιορισμός της πολύ θετικής εκτίμησης των φιλολόγων αναφορικά με το ενδεχόμενο εισαγωγής του θεσμού της καθοδήγησης-mentoring, όχι μόνο για τους νεοεισερχόμενους εκπαιδευτικούς αλλά και για όσους είναι, ήδη, περισσότερο πεπειραμένοι, ii) η πρόκριση των μεικτών μοντέλων ατομικής ή ομαδικής καθοδήγησης (blended learning/mentoring: συνδυασμός φυσικής παρουσίας και εξ αποστάσεως καθοδήγηση με συμβατικά μέσα ή χρήση νέων τεχνολογιών), iii) η αξιολογική διαβάθμιση των πεδίων στα οποία υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη καθοδήγησης και, τέλος, iv) η προτίμηση ειδικά καταρτισμένου εκπαιδευτικού της ευρύτερης περιοχής ως καταλληλότερου προσώπου για να αναλάβει την ιδιότητα του καθοδηγητή/μέντορα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαδικτυακό αυτοσυμπληρούμενο ερωτηματολόγιο, ανίχνευση αναγκών και προτεραιοτήτων σε επίπεδο καθοδήγησης/mentoring, έλεγχος εγκυρότητας και αξιοπιστίας ερευνητικού εργαλείου, εισαγωγή θεσμού καθοδήγησης νεοεισερχόμενων και περισσότερο πεπειραμένων εκπαιδευτικών, ιδιότητα του καθοδηγητή/μέντορα, μορφές καθοδήγησης.

*Η κατάρτιση των υποψηφίων εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης
για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος*

Λεπίδα Μαριάννα, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ΑΠΘ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης πραγματοποιείται στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης από το 1983 και έπειτα. Η ίδρυση των συγκεκριμένων ιδρυμάτων αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών ΠΕ, καθώς η αρχική τους εκπαίδευση εντάσσεται πλέον στην ανώτατη εκπαίδευση και προβάλλει τον επιστημονικό και επαγγελματικό ρόλο του δασκάλου. Αντιθέτως, οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες έδιναν έμφαση στη διαμόρφωσή τους ως δημοσίων υπαλλήλων και τον ιδεολογικό τους διαποτισμό με βάση την εθνική ταυτότητα. Στην παρούσα έρευνα, δίνεται έμφαση στο πρόγραμμα σπουδών των ΠΤΔΕ, και ειδικότερα στην κατάρτιση που αυτά προσφέρουν στους φοιτητές και τις φοιτήτριες για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Για την προσέγγιση του ζητήματος, μελετώνται οι διαφορετικές προσεγγίσεις που έχουν διαμορφωθεί στη γλωσσοδιδασκτική, από τη δομιστική προσέγγιση, την επικοινωνιακή και κειμενοκεντρική έως τον κριτικό γραμματισμό. Εν προκειμένω, εξετάζεται η ενσωμάτωση θέσεων διαφορετικών προσεγγίσεων στα γλωσσικά μαθήματα των ΠΤΔΕ και ο χαρακτήρας των επιμέρους επιλογών. Στόχος της έρευνας, δηλαδή, είναι να διερευνήσει τις γλωσσοδιδασκτικές προσεγγίσεις που εμφανίζονται και κυριαρχούν στα σχετικά μαθήματα των ΠΤΔΕ σε όλη την Ελλάδα, κατά την περίοδο 2010-2014. Κάτι τέτοιο πραγματοποιείται μέσω της μελέτης των Οδηγών Σπουδών των ΠΤΔΕ, καθώς και της ιστοσελίδας Εύδοξος, για το προαναφερθέν χρονικό διάστημα. Στην πρώτη περίπτωση εξετάζονται οι περιγραφές των προσφερόμενων γλωσσικών μαθημάτων σε κάθε ΠΤΔΕ, ενώ στη δεύτερη μελετώνται τα περιεχόμενα των συγγραμμάτων που καλούνταν να επιλέξουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες των ΠΤΔΕ στα μαθήματα που σχετίζονται με το μάθημα της Γλώσσας. Ακολούθως, η έρευνα εστιάζει στο ΠΤΔΕ του ΑΠΘ, στο οποίο πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με 10 τελειόφοιτους και τελειόφοιτες, προκειμένου να αναδυθούν οι εμπειρίες τους από τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων στο ΠΤΔΕ και οι απόψεις που έχουν διαμορφώσει για τη διδασκαλία του μαθήματος της Γλώσσας στο δημοτικό σχολείο. Επιπλέον, διεξήχθησαν συνεντεύξεις με 2 μέλη ΔΕΠ που διδάσκουν γλωσσικά μαθήματα στο ΠΤΔΕ ΑΠΘ, με σκοπό να παρουσιαστεί η λογική με την οποία είναι οργανωμένα τα συγκεκριμένα μαθήματα. Η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας γίνεται με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου και τα αποτελέσματα θα προκύψουν με την ολοκλήρωσή της, τον Αύγουστο του 2014.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαίδευση εκπαιδευτικών, Παιδαγωγικά Τμήματα, διδακτική της γλώσσας, διδασκαλία της γλώσσας, γλωσσικό μάθημα, δημοτικό σχολείο

Η πρακτική άσκηση στην προετοιμασία των εκπαιδευτικών: Τι προσδοκούν και τι αποκομίζουν οι φοιτητές;

Λιακοπούλου Μαρία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)

Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και ειδικότερα των παιδαγωγικών τους σπουδών είναι σήμερα σημαντικότερη από ποτέ. Αυτό συμβαίνει γιατί η συνθετότητα του ρόλου του εκπαιδευτικού καθιστά επιβεβλημένη την απόκτηση εφοδίων που μόνο μέσα από συστηματικές σπουδές μπορούν να διασφαλιστούν. Πολλές από τις ενέργειες των εκπαιδευτικών αποτελούν ενέργειες ρουτίνας, ωστόσο καλούνται παράλληλα να προβαίνουν σε δραστηριότητες που υπαγορεύονται από τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών και τις εκάστοτε συνθήκες. Καλούνται να διδάξουν σε πολλούς μαθητές ταυτόχρονα, να επιτύχουν πολλαπλούς στόχους, οι οποίοι μάλιστα αλλάζουν ανάλογα με το πλαίσιο. Παράλληλα, ο κάθε εκπαιδευτικός έχει μια «προσωπική θεωρία» η οποία επιδρά –συνειδητά ή μη– στις επιλογές του, στις αναλύσεις της πραγματικότητας, στον τρόπο που αντιλαμβάνεται τη θεωρία και την έρευνα και κατευθύνει τη μελέτη και τη δράση του. Μια βασική προϋπόθεση, προκειμένου ο εκπαιδευτικός να διαμορφώσει την προσωπική του θεωρία για τη διδασκαλία, να μπορεί να αξιοποιεί στην πράξη τις γνώσεις του, καθώς και να αντιλαμβάνεται και να χειρίζεται την πολυπλοκότητα της διδακτικής διαδικασίας, είναι η ικανότητά του να αναλύει τη διδακτική διαδικασία και να στοχάζεται πάνω σ' αυτή. Η ικανότητα ανάλυσης της διδασκαλίας –στοχασμού και αναστοχασμού– σε σημαντικό βαθμό είναι αποτέλεσμα συστηματικής εκπαίδευσης του εκπαιδευτικού. Ως εκ τούτου προκύπτει το ερώτημα «Ποιες διαδικασίες και πρακτικές σε επίπεδο εκπαίδευσης εκπαιδευτικών συμβάλλουν στη διαμόρφωση στοχασζόμενων εκπαιδευτικών;». Προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσαν να συμβάλουν διάφορες μορφές πρακτικής άσκησης, όπως πρακτική άσκηση στο χώρο εργασίας, μικροδιδασκαλία, εργαστήρια, μελέτη περιπτώσεων. Αντικείμενο της συγκεκριμένης εισήγησης αποτελεί το θέμα των διαδικασιών και «πρακτικών» κατάρτισης των υποψήφιων ή/και εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Ο σκοπός της έρευνας είναι να μελετηθεί ο ρόλος της Πρακτικής Άσκησης στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό και υπό ποιες προϋποθέσεις η Πρακτική Άσκηση συμβάλλει: α) στη σύνδεση θεωρίας-πράξης, β) στην ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευτικών να αναλύουν και να αποτιμούν τη διδακτική διαδικασία αξιοποιώντας θεωρίες διδασκαλίας και γ) στη διαμόρφωση προσωπικής θεωρίας διδασκαλίας από την πλευρά των εκπαιδευτικών. Για την απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα γίνεται τόσο ποσοτική ανάλυση εκθέσεων υποψήφιων εκπαιδευτικών όσο και μελέτη περιπτώσεων. Στο πλαίσιο των μελετών περίπτωσης επιλέγεται να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες τεχνικές: α) Παρατήρηση, β) Συνεντεύξεις, γ) Ποιοτική ανάλυση λόγου εκθέσεων, ημερολογίων και πρωτοκόλλων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πρακτική άσκηση, μικροδιδασκαλίες, αναστοχασμός, εκπαίδευση εκπαιδευτικών

*Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών καθηγητών Λυκείου
με αφορμή την εφαρμογή του Νόμου 4186/2013*

Μακάριος Θεόδωρος, 10 ΓΕΛ Ευόσμου
Ιορδανίδης Γιώργος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ αποτελεί ένα βασικό εργαλείο της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα της επαγγελματικής ανάπτυξής του. Μια επιμόρφωση για να θεωρηθεί επιτυχής, πρέπει να καλύπτει πραγματικές επιμορφωτικές ανάγκες των εργαζομένων, είτε αυτές εκφράζονται ρητά είτε υπάρχουν μεν αλλά δεν έχουν συνειδητοποιηθεί απ' αυτούς. Για το λόγο αυτό, απαραίτητη διαδικασία είναι η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των εργαζομένων που πρόκειται να επιμορφωθούν, ώστε να εφαρμοσθεί το κατάλληλο επιμορφωτικό πρόγραμμα. Κάθε αλλαγή στις εργασιακές συνθήκες ή στο πλαίσιο εργασίας ή στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον δημιουργεί ανάγκες επιμόρφωσης. Η ψήφιση και η εφαρμογή του Ν. 4186/2013 για την αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποτελεί μια σημαντική αλλαγή στο πλαίσιο λειτουργίας του Λυκείου στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό ήταν αναμενόμενο να δημιουργήσει επιμορφωτικές ανάγκες στους καθηγητές Λυκείου. Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των καθηγητών Λυκείου, που προέκυψαν μετά την εφαρμογή του Ν. 4186/2013. Η εισήγηση θα αφορά στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων μιας οιονεί πειραματικής έρευνας με μια πειραματική ομάδα και μια ομάδα ελέγχου, που διερεύνησε την εμφάνιση ρητών ή άρρητων επιμορφωτικών αναγκών των συμμετεχόντων, που προέκυψαν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του προαναφερθέντος νόμου. Η έρευνα στηρίχθηκε στη μελέτη μεταβολής των στάσεων των συμμετεχόντων, που σχετίζονται με καίρια ζητήματα του εκπαιδευτικού έργου. Βασίστηκε σε μετρήσεις - απαντήσεις σε ερωτηματολόγιο πριν την έναρξη εφαρμογής του νόμου και μετά την εφαρμογή του, αφού στο ενδιάμεσο διάστημα υποβλήθηκαν οι συμμετέχοντες, σε πειραματική παρέμβαση. Η στατιστική επεξεργασία ήταν αυτή της σύγκρισης μέσω όρων για εξαρτημένα δείγματα και έγινε με εφαρμογή του T-test σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι διαπιστώθηκε σαφής μεταβολή των στάσεων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο –συνεπώς διαπιστώθηκε εμφάνιση αντίστοιχων επιμορφωτικών αναγκών–, σε θέματα που επηρεάστηκαν από την εφαρμογή του νόμου και αφορούσαν στην προσωπική ανάπτυξη τους, στην επαγγελματική τους επάρκεια, στην ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων και στη συμμετοχή στη διοίκηση της σχολικής ομάδας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: επιμόρφωση, επιμορφωτική ανάγκη, εκπαιδευτικό έργο, επάρκεια εκπαιδευτικού, προσωπική ανάπτυξη, επαγγελματική ανάπτυξη, διοικητικό έργο, Ν. 4186/2013

*Ο θεσμός του Μέντορα στην ελληνική εκπαίδευση:
διερεύνηση των απόψεων έμπειρων εκπαιδευτικών
της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*

Μακροπούλου Ελένη, Εκπαιδευτικός

Ο ΚΟΣΜΟΣ της εκπαίδευσης δέχεται το μεντορισμό ως εξαιρετικό εργαλείο ενδυνάμωσης της διδακτικής πρακτικής του νέου αίματος εκπαιδευτικών κατά την περίοδο ένταξής τους στο σχολείο. Ένας έμπειρος, με δεξιότητες εκπαιδευτικός μπορεί να καλύψει τα κενά της απειρίας στη διδακτική τεχνική του νεοδιόριστου, να τον βοηθήσει να ανταπεξέλθει στις έντονες συναισθηματικές καταστάσεις της αγχογόνου μεταβατικής περιόδου, να τον διευκολύνει να ενσωματώσει στις επαγγελματικές προσδοκίες του τα πρότυπα και τους κανόνες της σχολικής μονάδας και να προσανατολίσει την επαγγελματική του εξέλιξη προς τον σκοπό της εκπαιδευτικής αλλαγής. Η διερεύνηση της εμπειρικής εφαρμογής έχει καταδείξει κοινές μεταβλητές που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των μεντορικών προγραμμάτων αλλά και ανταποδοτικά οφέλη για τους μετέχοντες της μεντορικής σχέσης. Η εργασία διερευνά τις απόψεις έμπειρων εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον μεντορισμό ως υποστηρικτική δομή των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών και αποκαλύπτει τη στάση τους απέναντι στην εισαγωγή του θεσμού στα ελληνικά σχολεία. Ημιδομημένες συνεντεύξεις χρησιμοποιήθηκαν για να συλλέξουν τις απαντήσεις στα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα από έντεκα σκόπιμα επιλεγμένους καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν δραστηριοποιηθεί άτυπα σε πτυχές του μεντορισμού. Η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου βοήθησε να ανακαλυφθούν οι θέσεις, οι προβληματισμοί και οι επιφυλάξεις των έμπειρων εκπαιδευτικών. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν πολυσύνθετο ρόλο στον μέντορα που αναλαμβάνει να υποστηρίξει, να συμβουλεύσει και να καθοδηγήσει το νεοδιόριστο εκπαιδευτικό στην πρώιμη επαγγελματική του περίοδο. Πιστεύουν ότι πρέπει να είναι δίπλα του όχι μόνο για να προσφέρει συναισθηματική και επαγγελματική υποστήριξη αλλά και να ενδυναμώσει την επαγγελματική του ανάπτυξη κινητοποιώντας τον ενήλικα μαθητευόμενο στις ρεαλιστικές διαστάσεις της διδασκαλίας. Πρέπει να εφαρμόζει μια ποικιλία εκπαιδευτικών στρατηγικών όπως αυτή του προτύπου διδασκαλίας, της συνδιδασκαλίας, της εμπλοκής του αρχάριου εκπαιδευτικού σε ομαδικές συζητήσεις πάνω στα θέματα διδακτικής και τον αναστοχασμό στη διδακτική πράξη. Η συμβουλευτική καθοδήγηση των νεοδιόριστων θεωρείται υψηλών απαιτήσεων επαγγελματική πρακτική θεμελιωμένη σε εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες και οι έμπειροι εκπαιδευτικοί επιστούν την προσοχή στα εμπόδια που ορθώνουν η οργανωσιακή δομή του σχολικού συστήματος, η δύσκαμπτη εκπαιδευτική κουλτούρα και οι ενδεχόμενες δυσλειτουργίες μεταξύ των εταίρων της μεντορικής σχέσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μεντορισμός, νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί, ανάλυση περιεχομένου

*Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μέσα από τις απόψεις εκπαιδευτικών
(επιμορφωτών και επιμορφούμενων) που συμμετείχαν
στο Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης*

Μπαλίτα Θεοφανούλα, Εκπαιδευτικός

Ο ΘΕΣΜΟΣ της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών βρίσκεται στο προσκήνιο του ενδιαφέροντος όλων των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών και μεταρρυθμίσεων αλλά και στο προσκήνιο της διεθνούς επικαιρότητας. Η ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση (in-service training) ή ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση (in-service education) «βασίζεται στη λογική του ότι οι άνθρωποι βιώνουν ικανοποίηση από τη μάθηση την οποία αντιλαμβάνονται ξεκάθαρα ότι τους είναι κατάλληλη» (Harris, 1989). Η ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι μία συνεχής διαδικασία. Η σύγχρονη επιμορφωτική αντίληψη θεωρεί τον εκπαιδευτικό φορέα της επιμόρφωσής του. Ο ίδιος, βάσει των αναγκών του, πρέπει να συνδιαμορφώνει τα εκάστοτε επιμορφωτικά προγράμματα. Μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ οι εκπαιδευτικές πολιτικές των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται πως σταδιακά εγγράφουν τάσεις για ενιαία ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική. Ο κοινός ευρωπαϊκός στόχος είναι η συνεχής επιμόρφωση ώστε ο ευρωπαίος εκπαιδευτικός να αντιμετωπίσει την πρόκληση ενός σκληρού ανταγωνισμού από ποιοτική και ποσοτική άποψη. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει ένα ενδοϋπηρεσιακό επιμορφωτικό πρόγραμμα, μέσα από τις απόψεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σε αυτό. Πρόκειται για το Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, το οποίο υλοποιήθηκε πιλοτικά το 2ο εξάμηνο του 2011 σε πέντε νομούς ώστε να αξιολογηθεί και να απευθυνθεί προαιρετικά σε όλους τους υπηρετούντες εκπαιδευτικούς της χώρας. Ως τεχνική συλλογής του υπό έρευνα υλικού επιλέχθηκε η ημιδομημένη (semi-structured interview). Το υλικό αποτέλεσαν οι είκοσι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις επιμορφωτών και επιμορφούμενων εκπαιδευτικών Αγγλικής και Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας για το Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης (ΜΠΕ), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο 2013. Για την επεξεργασία και την ανάλυση του ερευνητικού υλικού επιλέχθηκε η μέθοδος της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου (Qualitative Inhaltanalyse). Από την ανάλυση του υλικού προέκυψαν σημαντικές διαπιστώσεις πάνω στα: α) στα κίνητρα και τους λόγους παρακολούθησης των επιμορφωτικών προγραμμάτων και του ΜΠΕ, β) στα προβλήματα των επιμορφωτικών προγραμμάτων και του ΜΠΕ, γ) στην εφαρμογή της θεωρίας του ΜΠΕ στη σχολική τάξη και δ) στην αξιολόγηση του ΜΠΕ και στις προτάσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή του.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιμόρφωση, Ενδοϋπηρεσιακή, Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης

*Ο ρόλος του Μέντορα στο ελληνικό σχολείο:
η διασύνδεση του ρόλου με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών
και τη σχολική αποτελεσματικότητα*

Μπούτσκου Λεμονιά, Γυμνάσιο Αμυνταίου
Χατζηπαναγιώτου Παρασκευή, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΤΟΡΑ είναι πολυδιάστατος, αφού μπορεί να ταυτιστεί με αυτόν του καθοδηγητή, του υποστηρικτή, του εκπαιδευτή, του προστάτη, του οδηγού, του συμβούλου (Lee & Feng, 2007). Χαρακτηριστικό γνώρισμα του μέντορα είναι οι συμβουλευτικές του ικανότητες, οι οποίες απαιτούνται ώστε να βοηθηθούν και να υποστηριχθούν οι νεοεισερχόμενοι στο επάγγελμα εκπαιδευτικοί για να διαχειριστούν τις προκλήσεις κατά την είσοδό τους στην εκπαιδευτική διαδικασία ή/και στη νέα σχολική μονάδα (Calderhead & Shorrock, 1997). Συνήθως ο μέντορας είναι ένας έμπειρος εκπαιδευτικός, που διαθέτει ακαδημαϊκές και παιδαγωγικές γνώσεις και συμβάλλει στην αγαστή συνεργασία των εκπαιδευτικών, ενώ παράλληλα υποστηρίζει σε πολλαπλά επίπεδα τον νεοεισερχόμενο εκπαιδευτικό, ειδικά όμως στην προσπάθειά του να κοινωνικοποιηθεί και να ενσωματωθεί αρμονικά στη σχολική μονάδα. Επιπλέον αναμένεται από τον μέντορα να αναζητά νέες διδακτικές προκλήσεις και να ενεργοποιεί καινοτόμες πρακτικές σε σχέση με την εφαρμογή του προγράμματος διδασκαλίας. Σε σχέση με την εισαγωγή καινοτομιών, ο μέντορας προωθεί την αλλαγή στη βάση της συλλογικότητας και της αμοιβαίας συνεργασίας και δράσης ώστε να επιλυθούν αποτελεσματικά προβληματικές καταστάσεις εντός της σχολικής μονάδας (Long, 2009). Σκοπός της εισήγησης είναι να διαφανεί η χρησιμότητα του μέντορα στο ελληνικό σχολείο και να συζητηθεί πώς η μεντορική σχέση μπορεί να συντελέσει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας μια σχολικής μονάδας. Προκειμένου να απαντηθεί ο εν λόγω προβληματισμός διενεργήθηκε ποσοτική έρευνα με τη χορήγηση δομημένων ερωτηματολογίων σε ένα δείγμα 147 εκπαιδευτικών (σχολικών διευθυντών και υποδιευθυντών) που υπηρετούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι ο μέντορας μπορεί να ωφελήσει τους εκπαιδευτικούς, ειδικά τους νεοεισερχόμενους. Επίσης, σημαντικό εύρημα της μελέτης ήταν η ανάδειξη της σημαντικότητας του ρόλου του μέντορα στην αποτελεσματική επικοινωνία, καθώς και στη δημιουργία θετικού κλίματος και υποστηρικτικής κουλτούρας μέσα στη σχολική μονάδα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μέντορας, μεντορική σχέση, νεοεισερχόμενος εκπαιδευτικός, διευθυντής

Ο σύγχρονος ρόλος του εκπαιδευτικού σε μια εξελισσόμενη κοινωνία μάθησης

Ξεσφιγκούλη Δήμητρα, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Η ΣΗΜΑΣΙΑ της εκπαίδευσης στο σύνολό της ως μέσο μετάδοσης του πολιτισμού, ως μέσο ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και κατά συνέπεια ως μέσο προοδευτικής σταθερότητας της κοινωνικής συνοχής και της δικαιοσύνης βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με την προτεραιότητα που πρέπει να δίδεται σε θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί είναι, σύμφωνα με απόψεις πολλών επιστημόνων της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας, το μεγαλύτερο κεφάλαιο των σχολείων ή καλύτερα η καρδιά της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αφού βρίσκονται στο σημείο όπου εφάπτεται η μετάδοση της γνώσης, των δεξιοτήτων και των αξιών. Οι εκπαιδευτικοί, ως κύριοι εκπρόσωποι της εκπαιδευτικής διαδικασίας, οφείλουν να ξεπεράσουν το μονοδιάστατο λειτουργικό-δημοσιούπαλληλικό ρόλο τους και να διαμορφωθούν σε κατάλληλα εκπαιδευμένους επαγγελματίες που να διακρίνονται σε όλη τη διάρκεια της άσκησης του επαγγέλματός τους από σύγχρονες και πολύπλευρες επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες συνδυάζοντας το τεχνοκρατικό με το ανθρωπιστικό πνεύμα. Στο πρώτο μέρος αναλύουμε τις βασικότερες σχετικές απόψεις ορισμένων διακεκριμένων παιδαγωγών της Μεταρρυθμιστικής Παιδαγωγικής. Στο δεύτερο μέρος παραθέτουμε τη θεωρητική θεμελίωση παιδαγωγικών αναπτυξιακών μοντέλων, σύμφωνα με απόψεις παιδαγωγών της διεθνούς βιβλιογραφίας, όπως για παράδειγμα του Άγγλου παιδαγωγού Chr. Day, ειδικού στην έρευνα κατάλληλων μοντέλων για μια σύγχρονη επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Στο τρίτο μέρος επιχειρούμε το σχεδιασμό και την ανάλυση ενός διευρυμένου σχετικού μοντέλου με σκοπό τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητάς του κατά την εφαρμογή του στα σχολεία της ελληνικής επικράτειας. Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η αναζήτηση της δυνατότητας εφαρμογής ενός εκπαιδευτικού σύγχρονου μοντέλου, το οποίο προέκυψε μετά από μακρόχρονη έρευνα στη σχετική διεθνή και ελληνική παιδαγωγική βιβλιογραφία. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για να διεξαχθεί η εν λόγω έρευνα, είναι η εμπειρική έρευνα, με ερευνητικό εργαλείο, το ερωτηματολόγιο (450 ερωτηματολόγια σε πανελλαδικό επίπεδο).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σύγχρονος ρόλος του δασκάλου, επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, παιδαγωγική ανάπτυξη το σχολείου, μεταρρυθμιστική αγωγή.

*Καταγραφή των απόψεων των καθηγητών ξένων γλωσσών
για το γλωσσικό πλουραλισμό και το ρόλο της Γερμανικής γλώσσας
στη Δημόσια Ελληνική Εκπαίδευση*

Προδρομίδου Κατερίνα, Εκπαιδευτικός

Ο ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ αφορά στις έννοιες της γλωσσικής πολιτικής και του γλωσσικού σχεδιασμού, στην ευρωπαϊκή γλωσσική πολιτική, στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στα ζητήματα πολυγλωσσίας. Καταγράφονται οι σημαντικότεροι περίοδοι της γλωσσικής πολιτικής στην Ε.Ε. καθώς και ο ρόλος τους στην Ευρώπη και στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα. Γίνεται λόγος για το ευρωμωσαϊκό και για το ρόλο της γερμανικής γλώσσας (ως ξένης γλώσσας) στα εκπαιδευτικά συστήματα των ευρωπαϊκών χωρών. Τέλος γίνεται λόγος για τη γερμανική και τις άλλες ισχυρές ευρωπαϊκές γλώσσες στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας (διαχρονικά και συγχρονικά). Μέσω της βιβλιογραφίας και της ανάλυσης ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν σε 97 καθηγητές ξένων γλωσσών, που εργάζονται στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση κατά το σχολικό έτος 2013-2014 συμπληρώθηκαν ερωτηματολόγια, τα οποία στόχευαν στην αποτύπωση των θέσεων, προτάσεων και προβληματισμών τους σε θέματα που αφορούν στην εκπαιδευτική πολιτική και στην πολυγλωσσία. Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων των καθηγητών ξένων γλωσσών για την πολυγλωσσία και τη Γερμανική γλώσσα στη Δημόσια Εκπαίδευση. Έρευνα με ιδιαίτερη σημασία, διότι η γλωσσική πολιτική των κρατών βασίζεται και στις απόψεις των καθηγητών. Προέκυψε η θετική στάση των συμμετεχόντων στην εκμάθηση ξένων γλωσσών από πολύ μικρή ηλικία, ο ισχυρός ρόλος της Αγγλικής ως πρώτης ξένης γλώσσας αλλά και της Γερμανικής, ως δεύτερη ξένη γλώσσα, λόγω της οικονομικής θέσης της Γερμανίας, του ηγετικού ρόλου της συγκεκριμένης χώρας στην Ευρώπη, αλλά και της μετανάστευσης των νέων στη Γερμανία. Όσον αφορά στην πολυγλωσσία είναι σημαντική η θετική στάση της πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών στην εκμάθηση μιας δεύτερης ξένης γλώσσας. Οι ξενόγλωσσοι εκπαιδευτικοί συμφωνούν με το στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και τις έρευνες του ευρωβαρόμετρου ότι κάθε πολίτης θα πρέπει να μαθαίνει τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες θεωρώντας ότι η εκμάθηση της δεύτερης ξένης γλώσσας συμβάλλει στην ταχύτερη εκμάθηση άλλων γλωσσών, η οποία εναρμονίζεται με τη «στρατηγική της Λισαβόνας» όπου τέθηκαν εκπαιδευτικοί στόχοι.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: απόψεις, πολυγλωσσία, γλωσσική πολιτική

Συγκριτική προσέγγιση της κατάρτισης των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο

Ρίμπα Ελπίδα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς τα προσχολικά χρόνια αποτελούν μια κρίσιμη αναπτυξιακή περίοδο που επηρεάζει τη γενικότερη ανάπτυξη του ανθρώπου. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών. Επομένως, όλο και περισσότερες χώρες αναγνωρίζουν ότι οι εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής αποτελούν το 'κλειδί' για την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και κατά συνέπεια, οργανώνουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα έτσι, ώστε να τους παρέχουν εντατική εκπαίδευση. Στην παρούσα έρευνα αναδεικνύονται οι τύποι και οι μορφές εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν οι προϋποθέσεις εισαγωγής των υποψηφίων στις σχολές, η δομή των προγραμμάτων σπουδών αναφορικά με την οργάνωση, τη διάρκεια φοίτησης, τους τίτλους σπουδών που παρέχουν, καθώς και τις βασικές δεξιότητες τις οποίες αναμένεται να αναπτύξουν και τις επαγγελματικές προοπτικές των εκπαιδευόμενων. Παράλληλα, μελετήθηκαν τα μαθήματα τα οποία διδάσκονται οι φοιτητές στις σχολές, ειδικότερα, οι πιστωτικές μονάδες, το περιεχόμενό τους, τα μέσα και οι τρόποι αξιολόγησής τους. Τα ανωτέρω στοιχεία ερευνήθηκαν συγκριτικά για τις δύο χώρες. Ακολούθησε, λοιπόν, η συγκριτική μέθοδος κατά την οποία επιλέχθηκαν οι δείκτες για την ποσοτική περιγραφή των δεδομένων, έγινε η συλλογή και η επεξεργασία τους και τέλος, αποτιμήθηκαν και ερμηνεύτηκαν τα αποτελέσματα, τα οποία συνοψίζονται ως εξής: α) Υπάρχουν διάφορες μορφές εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας, β) τα διδακτικά μοντέλα δεν είναι όμοια για τις δύο χώρες, δεδομένου ότι η κάθε χώρα δίνει διαφορετική βαρύτητα στα μαθήματα ακαδημαϊκού περιεχομένου και στην πρακτική άσκηση. Επίσης, γ) η διάρκεια σπουδών ποικίλλει ενώ δ) καταδεικνύεται και ο ανόμοιος τρόπος αντιμετώπισης, εφόσον στην Ελλάδα πρόκειται για ενιαία εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, αντίθετα από το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο την εξαρτά από το εκάστοτε πρόγραμμα σπουδών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση εκπαιδευτικών, προσχολική εκπαίδευση, προγράμματα σπουδών

*Μετασχηματίζοντας την εκπαίδευση των μελλοντικών εκπαιδευτικών:
Μια προσέγγιση συνεργατικής μάθησης και αναστοχαστικού σχεδιασμού*

Σακελλαρίου Μαρία, Π.Τ.Ν., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Αρβανίτη Ευγενία, ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ και εν ενεργεία επαγγελματίες εκπαιδευτικοί έχουν ανάγκη την επικοινωνία/ανταλλαγή, τον πειραματισμό και την κοινή εμπειρία με συναδέλφους τους ώστε να εντάσσονται αρμονικά σε κοινότητες πρακτικής (Wenger,

1998) που αλλάζουν το μοντέλο εκπαίδευσης και επιμόρφωσης (αρχικής ή διαβίου). Στο πλαίσιο μιας κοινότητας πρακτικής ο εκπαιδευτικός μαθαίνει να λειτουργεί ως μέλος μιας επαγγελματικής συλλογικότητας, αναπτύσσοντας μια συλλογική νοημοσύνη (Kalantzis & Cope, 2013) με ξεκάθαρους εκπαιδευτικούς στόχους και όραμα, επωφελούμενος από την πολιτισμική πολυμορφία της σχολικής κοινότητας μάθησης. Η Μάθηση μέσω Σχεδιασμού (Kalantzis and Cope, 2005), μετασχηματίζει τον τρόπο εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών απομακρυνόμενη από τα παραδοσιακά σενάρια επαγγελματικής ανάπτυξης (professional development) που θεωρούν τη μάθηση ως ατομική υπόθεση αυτοβελτίωσης. Αποτελεί ένα επιστημολογικό πλαίσιο επαγγελματικής μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί αξιοποιώντας τεχνολογίες κοινωνικής δικτύωσης (βλ. <http://cgleaner.com>), σχεδιάζουν, τεκμηριώνουν, δημοσιοποιούν και ανταλλάσσουν τα παιδαγωγικά τους σενάρια λειτουργώντας ως ερευνητές δράσης με τη συνέργεια των συναδέλφων τους και μέσα από συνεχή διάλογο, ανατροφοδότηση στα ζητήματα που προκύπτουν και αναστοχασμό της πρακτικής τους (Little, 1999· McRae et al. 2001· DET, 2005· van Harren, 2007· Αρβανίτη, 2011· Sakellariou 2013). Οι εκπαιδευτικοί αναδεικνύονται ως σχεδιαστές της γνώσης, αξιοποιώντας τη μετασχηματίζουσα μάθηση, τη διαφορετικότητα, την πολυτροπικότητα, καθώς και καλά σχεδιασμένες γνωσιακές διαδικασίες που αξιοποιούν την εμπειρία, τη θεωρητικοποίηση, την ανάλυση και την εφαρμογή (Kalantzis & Cope, 2013). Στο πλαίσιο αυτό, η Πρακτική Άσκηση των φοιτητών του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (όπως εφαρμόζεται στα υποχρεωτικά μαθήματα Διδασκαλία Εφαρμογές I & II), αξιοποιεί την παιδαγωγική φιλοσοφία και τη μεθοδολογία έρευνας δράσης της Μάθησης μέσω Σχεδιασμού (Αρβανίτη, 2011), καθώς και τον αντίστοιχο ηλεκτρονικό χώρο κοινωνικής δικτύωσης και σχεδιασμού, ως προσέγγιση ομαδικής/ομότιμης επαγγελματικής μάθησης. Στην παρούσα εισήγηση αποτυπώνονται συγκριτικά οι απόψεις 270 φοιτητών για τη χρησιμότητα της Μάθησης μέσω Σχεδιασμού στην αρχική τους εκπαίδευση (στην Πρακτική Άσκηση). Πιο συγκεκριμένα, στόχος της έρευνας που διεξήχθη ήταν η διερεύνηση του α) πώς ενθαρρύνεται η ομότιμη μάθηση και η συνεργατικότητα στο στάδιο του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης της Πρακτικής Άσκησης και β) πώς εμπεδώνεται ο ρόλος του μελλοντικού εκπαιδευτικού ως σχεδιαστή παιδαγωγικών ρεπερτορίων με την 'ύφανση' διαφορετικών τύπων απόκτησης της μάθησης. Οι απόψεις των φοιτητών καταγράφηκαν με ειδικά προσαρμοσμένο ερωτηματολόγιο το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 σε δύο διακριτές φάσεις της έρευνας δράσης (Ιανουάριος & Ιούνιος 2014). Τα ευρήματα του ερωτηματολογίου τριγωνοποιήθηκαν με τα δεδομένα ατομικών, αναστοχαστικών ημερολογίων και με portfolios των μαθητών που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια της Πρακτικής Άσκησης σε νηπιαγωγεία του νομού Ιωαννίνων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ομότιμη μάθηση, συνεργατικότητα, κοινότητες πρακτικής, συλλογική νοημοσύνη, Πρακτική Άσκηση

*Οι στάσεις των φοιτητών φιλολογίας απέναντι στο μάθημα
της Διδακτικής των Αρχαίων Ελληνικών»*

Σταμόβλασης Δημήτριος, ΑΠΘ – Τσιότρας Ι. Βασίλειος, ΑΠΘ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της στενότερης συνεργασίας των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και της ενίσχυσης της παιδαγωγικής επάρκειας των φοιτητών, από το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 οι φοιτητές του Τμήματος Φιλολογίας έχουν πλέον τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν από το Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής –εκτός από τα εισαγωγικά μαθήματα παιδαγωγικής– και το μάθημα (703) «Διδακτική Μεθοδολογία των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)». Μπορούν επίσης να λάβουν μέρος στην Πρακτική Άσκηση (διάρκειας μιας εβδομάδας), να οργανώσουν και να υλοποιήσουν δική τους διδασκαλία σε σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του πολεοδομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης. Πράγματι, περισσότεροι από πεντακόσιους (500) φοιτητές του Τμήματος Φιλ. παρακολούθησαν τα μαθήματα Διδακτικής των Αρχαίων Ελληνικών κατά τα έτη 2007-2014 και συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε δευτεροβάθμια σχολεία. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 κρίθηκε χρήσιμο από τον διδάσκοντα του μαθήματος να καταγραφούν οι απόψεις, οι στάσεις και οι προτιμήσεις των φοιτητών του Τμήματος Φιλ. απέναντι στη διδακτική των Αρχαίων Ελληνικών. Η έρευνα είχε ανιχνευτικό και εμπειρικό χαρακτήρα και πραγματοποιήθηκε στο περιθώριο του μαθήματος της Διδακτικής των Αρχαίων Ελληνικών με τη χρήση ερωτηματολογίου, που περιείχε ερωτήσεις διχοτομικές, με κλίμακες ιεράρχησης, με απαντήσεις πολλαπλής επιλογής, αλλά και ανοιχτού τύπου. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει την έρευνα αυτή και τα αποτελέσματά της (βάσει ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων), που είναι ενδεικτικά της γόνιμης αλληλεπίδρασης που μπορεί να αναπτυχθεί σε επίπεδο πανεπιστημιακών Τμημάτων αλλά και φοιτητών. Έτσι, οι αντιλήψεις και οι απόψεις των φοιτητών που καταγράφονται καταδεικνύουν τη γενικότερη στάση τους προς τα Αρχαία Ελληνικά, αλλά και τα κίνητρά τους για την επιλογή του μαθήματος της Διδακτικής (επαγγελματική εξειδίκευση, εμπλουτισμό γνώσεων ανανέωση δεξιοτήτων, απόκτηση πρόσθετων επαγγελματικών/τυπικών προσόντων, παιδαγωγική επάρκεια για διορισμό στην Εκπαίδευση. Οι φοιτητές προέκριναν τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της Διδακτικής των Α.Ε. στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών του Τμήματός τους και επέλεξαν εκπαιδευτικές τεχνικές και θέματα στα οποία επιθυμούν να δοθεί περισσότερη έμφαση στο πλαίσιο της Διδακτικής, ώστε να βελτιωθεί η κατάρτισή τους ως μελλοντικών εκπαιδευτικών (λ.χ. δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ, παρουσίαση «καλών» πρακτικών διδασκαλίας, σύνδεση με τις αρχές της διαπολιτισμικής αγωγής και εκπαίδευσης, κ.ά.).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδακτική μεθοδολογία, Αρχαία Ελληνικά, πρακτική άσκηση, στάσεις, αντιλήψεις, κίνητρα, παιδαγωγική κατάρτιση, αρχική εκπαίδευση εκπαιδευτικών

Οι φοιτητές του Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας αξιολογούν το πρόγραμμα της πρακτικής άσκησης (Δι.Με.Π.Α.) διαχρονικά. Σύγκριση αξιολογικών παρατηρήσεων για το πρόγραμμα από τους αποφοίτους των ετών 1996, 1997, 1998 με τις παρατηρήσεις των αποφοίτων του 2010

Σταυρίδης Παύλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Μπουνόβας Ιωάννης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Θεοδώρου Δημήτριος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Το ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην πρακτική άσκηση των φοιτητών και θεωρεί ότι αυτή είναι αποτελεσματικότερη, όταν συνδυάζεται με θεωρητικό μάθημα. Διαμόρφωσε το πρόγραμμα «Διδακτική Μεθοδολογία και Πρακτική άσκηση», το οποίο αναμορφώθηκε τα πρώτα έτη λειτουργίας του και με τη συμβολή των φοιτητών, οι οποίοι συμμετείχαν σε αυτό. Ολοκληρωμένη μορφή πήρε το πρόγραμμα το 1995, ύστερα από τα τέσσερα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Τμήματος. Σκοπός της πρώτης αξιολόγησης του προγράμματος (1996, 1997, 1998) ήταν να κάνει μια πρώτη συνολική εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς του, να διαπιστώσει εάν και ως ποιο βαθμό επιτυγχάνονται οι σκοποί και οι επιμέρους στόχοι του, να εντοπίσει θεωρητικές αδυναμίες και πρακτικά και οργανωτικά προβλήματα λειτουργίας του, να τα εξηγήσει και να καταλήξει σε συμπεράσματα και προτάσεις για τη βελτίωσή του τόσο ως προς τους στόχους και τα περιεχόμενα όσο και ως προς τον τρόπο οργάνωσης. Ακολουθεί η δεύτερη αξιολόγηση του προγράμματος (2010) και αφού είχε αποφασισθεί στη συνεδρίαση (αριθμ. 115/28-6-2000) της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος η σύμπτυξη των δύο μερών της Α' φάσης σε ένα εξαμηνιο και η κατάργηση της Δ' φάσης. Στη συγκεκριμένη εισήγηση θα ασχοληθούμε με την αξιολόγηση συγκεκριμένων παραμέτρων των Α' και Γ' φάσεων του προγράμματος της Δι.Με.Π.Α. Η αξιολόγηση των Α' και Γ' φάσεων και των δύο προγραμμάτων έγινε με το ίδιο μεθοδολογικό εργαλείο, με κεντρικό στόχο την αποτίμηση του προγράμματος από τους φοιτητές διαχρονικά, ως προς βασικά σημεία του (περιεχόμενα, οργάνωση, σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, ανάπτυξη ικανότητας παρατήρησης, σχεδιασμού, διεξαγωγής και αξιολόγησης διδασκαλίας). Σε γενικές γραμμές, συγκριτικά και στις δύο χρονικές περιόδους οι φοιτητές θεωρούν ότι οι θεωρητικές εισηγήσεις της Α' φάσης βοηθούν σε αρκετά ικανοποιητικό τους φοιτητές να παρακολουθούν και να κατανοούν τη διδακτική πράξη κατά την παρατήρηση μέσα στη σχολική τάξη. Μεγάλο ποσοστό φοιτητών συμφωνεί ότι το πιο ωφέλιμο μέρος της Α' φάσης είναι η συζήτηση στις ομάδες, όμως με διαφοροποίηση στις δύο περιόδους στην ελευθερία έκφρασης εντυπώσεων και προβληματισμών. Οι περισσότεροι φοιτητές και των δύο περιόδων έχουν κατανοήσει τη σπουδαιότητα, τη χρησιμότητα και τη μοναδική ευκαιρία για την ανάληψη εξολοκλήρου διδακτικού έργου στο πλαίσιο της Γ' φάσης της πρακτικής άσκησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πρακτική άσκηση, αξιολόγηση προγράμματος πρακτικής άσκησης

Ηθική ανάπτυξη και δημοκρατία ως ζητούμενο της διδασκαλίας: η ετοιμότητα των εκπαιδευτικών

Ταμτελέν Ευμορφία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ έχει αρχίσει να γίνεται λόγος για την ανάγκη ηθικής και δημοκρατικής εκπαίδευσης των παιδιών σε έναν κόσμο στον οποίο οι οικονομικές, κοινωνικές, επιστημονικές και τεχνολογικές συνθήκες συνεχώς μεταβάλλονται. Υπό το πρίσμα αυτό, προβάλλει ως αίτημα ο προσανατολισμός της εκπαιδευτικής έρευνας στην εύρεση και σύσταση τρόπων με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί θα είναι σε θέση να συμβάλουν στην ηθική ανάπτυξη των μαθητών και στη δημιουργία δημοκρατικών πολιτών. Με δεδομένη αυτή τη διαπίστωση, διεξήχθη η παρούσα έρευνα στο πλαίσιο του διεθνούς ερευνητικού προγράμματος The Linnaeus Project (TLP) (<http://lnu.se/research-groups/the-linnaeus-project?l=en>) το οποίο αφορά στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα όχι μόνο γνωστικών αντικειμένων, αλλά και ηθικών αξιών για την αντιμετώπιση προκλήσεων ενάντια στην ανθρωπότητα. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να ανιχνευθεί κατά πόσο οι εν ενεργεία και οι εν δυνάμει εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι, διαθέτουν δηλαδή την προθυμία (willingness) και την επάρκεια (competency) να πραγματεύονται ζητήματα ηθικής και δημοκρατικής εκπαίδευσης στο μάθημά τους. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω έρευνα εστίασε το ενδιαφέρον της στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης σχετικά με την πρόθεσή τους να ενσωματώσουν το ζήτημα της αξίας του πόσιμου νερού και της διαχείρισής του στη διδακτική διαδικασία. Στην ερευνητική μας προσέγγιση χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ομάδων εστίασης (focus groups), ενώ βάση για τη χαρτογράφηση των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών αποτέλεσαν οι γλωσσικές πρακτικές που χρησιμοποίησαν οι ίδιοι στη διατύπωση των επιχειρημάτων τους. Τα δεδομένα που προέκυψαν έτυχαν επεξεργασίας με τη χρήση της μεθόδου της Ανάλυσης Λόγου. Από την έρευνα προέκυψε πως τόσο οι υποψήφιοι όσο και εν ενεργεία εκπαιδευτικοί, αν και δηλώνουν μεγάλη προθυμία για την πραγμάτευση του εν λόγω ζητήματος στην τάξη, παράλληλα έχουν μια τάση απεμπλοκής από τις ευθύνες που ένα τέτοιο εγχείρημα συνεπάγεται και αισθάνονται ότι δε διαθέτουν την απαιτούμενη επάρκεια.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: προθυμία, επάρκεια, ηθική εκπαίδευση, δημοκρατική εκπαίδευση, ομάδες εστίασης

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη μετανεωτερική εποχή: αξιολόγηση ενός μοντέλου μικτής μάθησης

Τζιφόπουλος Μενέλαος, Φιλοσοφική Σχολή Α.Π.Θ.

ΟΙ ΡΑΓΔΑΙΕΣ κοινωνικές μεταβολές και οι γοργοί ρυθμοί ανάπτυξης των τεχνολογικών επιτευγμάτων οδηγούν, αναπόφευκτα, στην αναπροσαρμογή των διαφόρων επαγγελματικών ρόλων και, συνεκδοχικά, στον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του σύγχρονου εκπαιδευτικού. Οι νέες ανάγκες που δημιουργούνται,

απαιτούν από τον εκπαιδευτικό την αναδόμηση των γνωστικών του σχημάτων και την προσαρμογή του στις επιταγές μιας πλουραλιστικής, πολυπολιτισμικής, αλλά και ψηφιακής εποχής. Καθώς η διδασκαλία αναγνωρίζεται ως ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο, ο εκπαιδευτικός οφείλει να ισχυροποιεί την επαγγελματική του ταυτότητα μέσω της παρακολούθησης επιμορφωτικών σεμιναρίων σε θέματα, κυρίως, μεθόδευσης της διδασκαλίας του. Προκύπτει, συνεπώς, ο προβληματισμός της συνεχούς προετοιμασίας των υπηρετούντων εκπαιδευτικών μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης, όπως είναι οι διάφοροι κύκλοι επιμορφωτικών σεμιναρίων. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστεί ένα μοντέλο επιμόρφωσης μικτής μάθησης, το οποίο υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος «Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών» από το 2011 έως και το 2013. Ειδικότερα, το υπό παρουσίαση μοντέλο συνδυάζει αρμονικά τη διδασκαλία σε συμβατική αίθουσα με την περαιτέρω ενεργό εμπλοκή των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε καταστάσεις ασύγχρονης ηλεκτρονικής μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, θα καταγραφούν, θα παρουσιαστούν και θα ερμηνευτούν οι αξιολογήσεις 825 εκπαιδευτικών των περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας, Αττικής, Αν. Μακεδονίας & Θράκης, Ηπείρου και Κρήτης αναφορικά με τα οφέλη που αποκόμισαν τόσο από το περιεχόμενο όσο και από τη διαδικασία της συγκεκριμένης επιμορφωτικής δράσης. Το υπό έρευνα υλικό αποτελείται από γραπτά ερωτηματολόγια, τα οποία περιλαμβάνουν ερωτήσεις κλειστού τύπου και ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα συγκεκριμένα σεμινάρια έχουν άκρως βιωματικό χαρακτήρα και θεωρούνται επίκαιρα και, παράλληλα, χρήσιμα για τις γνώσεις που προσφέρουν τόσο σε επίπεδο θεωρίας όσο και σε επίπεδο εφαρμογής. Επίσης, οι συμμετέχοντες αποτιμούν θετικά τη συγκεκριμένη μορφή επιμόρφωσης, τονίζοντας ότι εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες τους (63,0%), καθώς συζευγνύει την παραδοσιακή μορφή επιμόρφωσης με πιο εναλλακτικές μορφές, όπως είναι η ασύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση. Οι εκπαιδευτικοί, τέλος, αναφέρουν ότι αντάλλαξαν ιδέες με τους συναδέλφους τους, διεύρυναν τον προβληματισμό τους σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και ανέλαβαν ρόλο ερευνητή στη σχολική τους τάξη.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, μοντέλο μικτής μάθησης, ασύγχρονη μάθηση, επιμορφωτικά οφέλη

*Αποτυπώνοντας τις απόψεις προπτυχιακών φοιτητών
Δημοτικής Εκπαίδευσης για την επαγγελματική τους ταυτότητα.
Μια εμπειρική μελέτη*

Φωτοπούλου Σ. Βασιλική, Πανεπιστήμιο Πατρών
Καραντζής Ιωάννης, Πανεπιστήμιο Πατρών
Υφαντή Α. Αμαλία, Πανεπιστήμιο Πατρών

ΣΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ αυτή μελέτη διερευνώνται οι θέσεις προπτυχιακών φοιτητών Δ' έτους του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών σχετικά με τη διαμόρφωση της επαγγελματικής τους ταυτότητας. Όπως επισημαίνεται, η ανάπτυξη της επαγγελματικής ταυτότητας των νέων εκ-

παιδευτικών εκκινεί ήδη από την προπτυχιακή τους εκπαίδευση και διακρίνεται από αλλαγές, οι οποίες κατά κύριο λόγο εντοπίζονται στη μετάβαση από το επίπεδο των σπουδών στο σχολικό περιβάλλον. Η διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας έγινε με τη χρήση του γραπτού ανώνυμου ερωτηματολογίου. Το δείγμα της έρευνας αποτελείτο από 111 προπτυχιακούς φοιτητές Δ΄ έτους του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών στο τέλος του εαρινού εξαμήνου του ακαδημαϊκού έτους 2013-2014. Το μέγεθος του δείγματος είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε συνολικά έξι ερωτήματα και διακρίνεται σε δύο μέρη. Όσον αφορά στο περιεχόμενο των ερωτημάτων, στο πρώτο μέρος έγινε διερεύνηση των δημογραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος. Στο δεύτερο μέρος, εξετάστηκαν οι θέσεις των φοιτητών σχετικά με την επιλογή του τμήματος, τις απόψεις τους για την πρακτική άσκηση ως παράγοντα που διαμορφώνει την επαγγελματική τους ταυτότητα, καθώς και ερωτήματα που αφορούσαν στην έννοια της επαγγελματικής ταυτότητας του εκπαιδευτικού, όπως προκύπτουν από την εξέταση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και της έρευνας που έχει διενεργηθεί επί του θέματος. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με ποσοτική και ποιοτική ανάλυση. Η ποσοτική επεξεργασία έγινε με το στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics (έκδοση 21). Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι για την πλειοψηφία των προπτυχιακών φοιτητών αποτελούσε πρώτη επιλογή το τμήμα που σπουδάζουν, ενώ στους παράγοντες που επηρέασαν την επιλογή του επαγγέλματος υπογραμμίζεται η προσωπική επιλογή. Σχετικά με την επαγγελματική τους ταυτότητα ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην παιδαγωγική διάσταση της ταυτότητας, η οποία επικεντρώνεται σε ζητήματα που ενισχύουν την κοινωνική, τη συναισθηματική και την ηθική ανάπτυξη του μαθητή. Η πλειονότητα, επίσης, των φοιτητών εκτιμά ότι η συναισθηματική ταυτότητα του εκπαιδευτικού συνυπάρχει συνδεδεμένη στενά με τα καθήκοντά του και τον θεσπισμένο ρόλο που καλείται να αναλάβει. Επιπλέον, μέσα από την ανάλυση των δεδομένων αποκαλύφθηκε ότι οι φοιτητές κρίνουν ιδιαίτερα σημαντική τη συμβολή της πρακτικής άσκησης στη διαμόρφωση της επαγγελματικής τους ταυτότητας, τονίζοντας κυρίως την απόκτηση εμπειρίας, τη γνωριμία με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, τη λειτουργία του σχολείου και τη διδασκαλία των μαθητών. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι οι τελειόφοιτοι σπουδαστές φαίνεται να αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως επαγγελματίες εκπαιδευτικούς και να αναπτύσσουν μια αντίληψη για το επάγγελμά τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επαγγελματική ταυτότητα, προπτυχιακοί φοιτητές, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ)

*Οι Νέες Τεχνολογίες (εργαλεία και εφαρμογές Web2.0)
στα φιλολογικά μαθήματα και η αξιοποίησή τους στη διδασκαλία:
ένα παράδειγμα επιμορφωτικού προγράμματος*

Ψυχογιού Παναγιώτα, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Αχαΐας
Μεσσήνης Περικλής, Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πατρών
Αργυροπούλου Μαρία, Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πατρών
Καμπύλης Νικόλαος, Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πατρών

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ των Web 2.0 τεχνολογιών αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αλλαγές που έχουν γίνει στο Διαδίκτυο τα τελευταία χρόνια. Έναν περιεκτικό ορισμό του Web 2.0 έδωσε ο Tim O'Reilly (2005) ο οποίος αναφέρει ότι αποτελεί μια πλατφόρμα που απλώνεται ως δίκτυο σε όλες τις συνδεδεμένες συσκευές. Οι τεχνολογίες Web 2.0 αποτελούν τη δεύτερη γενιά διαδικτυακών υπηρεσιών, που στηρίζονται στη συνεργασία μεταξύ των χρηστών. Παρέχουν ένα διαδραστικό-συνεργατικό φόρουμ για την ανταλλαγή ιδεών και εννοιών καθώς και ένα πεδίο για ψυχαγωγία. Επιτρέπουν στους χρήστες να επικοινωνούν, να αλληλεπιδρούν και να συμμετέχουν σε συζητήσεις χωρίς γεωγραφικό περιορισμό. Ο/η εκπαιδευτικός λοιπόν, πρέπει να είναι σε θέση να εκπαιδεύσει τους/τις μαθητές/τριες πάνω στις Νέες Τεχνολογίες. Έτσι, σημαντικό ρόλο παίζει η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα βασικών γνώσεων υπολογιστών και εκπαιδευτικών εφαρμογών. Η παρούσα εισήγηση έχει στόχο να παρουσιάσει το πρόγραμμα επιμόρφωσης 20 φιλόλογων στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), όπου οι φιλόλογοι εξοικειώθηκαν βιωματικά με τα εργαλεία και τις εφαρμογές Web2.0, απέκτησαν τις δεξιότητες χρήσης αυτών και τα χρησιμοποίησαν κατά τη διδασκαλία στην τάξη και σε αυτή των ερευνητικών εργασιών. Αν ως καινοτομία στην εκπαίδευση θεωρήσουμε ενέργειες που εμπειρεύουν την αξιοποίηση νέων διδακτικών προσεγγίσεων, τη χρήση νέων διδακτικών μέσων και στοχεύουν στην αλλαγή πεποιθήσεων και στάσεων (Fullan, 1991), τότε το συγκεκριμένο πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε στο χώρο ενός Πρότυπου Πειραματικού Σχολείου με μεικτή μάθηση (διά ζώσης και εξ αποστάσεως) και αξιοποιήθηκαν ως επιμορφωτές εκπαιδευτικοί θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι ενέχει σε ένα βαθμό την καινοτομία. Επίσης, η συγκεκριμένη επιμόρφωση προέκυψε μέσα από τη διερεύνηση των αναγκών των εκπαιδευτικών και ταυτόχρονα δομήθηκε ένα χωροχρονικό πλαίσιο που θα διευκόλυνε και θα ξεπερνούσε προβλήματα που ανακύπτουν σε τέτοιου είδους επιμορφώσεις. Παράλληλα παρουσιάζεται η έρευνα που είχε στόχο την αξιολόγηση του επιμορφωτικού προγράμματος. Για την επίτευξη του στόχου αυτού καταρτίστηκε ειδικό ερωτηματολόγιο που περιλάμβανε κλειστού κι ανοιχτού τύπου ερωτήματα. Τα ευρήματά της αποδεικνύουν ότι οι συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί έχουν θετική στάση απέναντι στη χρήση και αξιοποίηση των εφαρμογών Web2.0 και ότι η παιδαγωγική τους αξιοποίηση στη σχολική πράξη (blogs, wiki, social media, google docs κ.ά.) ενδυναμώνουν το ρόλο του/της εκπαιδευτικού στη διαμόρφωση και διακίνηση της πληροφορίας και επιτρέπουν το άνοιγμα του σχολείου στο εγγύς και μακρινό περιβάλλον και την καλύτερη διαχείριση του χρόνου και του χώρου που λαμβάνει χώρα η εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: φιλόλογοι, επιμόρφωση, εργαλεία και εφαρμογές Web 2.0

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Το πρόγραμμα και οι διδάσκοντες στα σχολεία του Μοναστηρίου
μέσα από τις αρχειακές πηγές (1887-1912)*

Velianov Kristijan, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ, αξιοποιώντας αρχειακές πηγές της Μητρόπολης Πελαγονίας, αποσκοπεί στην αποτύπωση της εκπαιδευτικής κατάστασης στην πόλη του Μοναστηρίου των τελών του 19ου αιώνα και αρχών του 20ού, φέρνοντας στο φως νέα στοιχεία. Συγκεκριμένα, στοχεύει στην καταγραφή των μαθημάτων που διδάσκονταν στα σχολεία στοιχειώδους και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στην ταξινόμηση των εκπαιδευτικών που δίδαξαν σε αυτά με κριτήριο: α) το επίπεδο κατάρτισης, β) τις σπουδές, γ) το είδος και τη βαθμίδα του σχολείου στο οποίο υπηρέτησαν και δ) το επίπεδο των αμοιβών τους. Η συνεχής έρευνα των οικογενειακών αρχείων μας παρουσιάζει νέα στοιχεία και για την διδακτέα ύλη. Τα εγχειρίδια και εξωσχολικά βοηθήματα που βρίσκονται και φυλάσσονται από τις οικογένειες των απογόνων μαθητών στα ελληνικά σχολεία του Μοναστηρίου αποτελούν, όχι μόνο πολύτιμα οικογενειακά κειμήλια, αλλά και ιστορικά ντοκουμέντα. Μέσω αυτών, ανακαλύπτουμε τα αίτια για την κοινωνική συμπεριφορά των Μοναστηριωτών. Από τις σημειώσεις πάνω στα ίδια τα εγχειρίδια από τους κατόχους, μας παρουσιάζεται ένας νέος κόσμος των παιδιών και ένα ευρύτερο πεδίο λαογραφικής και ανθρωπολογικής μελέτης. Ανακαλύπτουμε το περιεχόμενο των μαθημάτων αρχαιογνωσίας και, πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται το περιεχόμενο των μαθημάτων της Αρχαίας Ελληνικής και Λατινικής και τα σχετικά εγχειρίδια, οι τίτλοι και οι συγγραφείς των αρχαίων έργων που δίδασκαν οι δάσκαλοι στα σχολεία της πόλης. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν και τα προγράμματα διδασκαλίας και άλλων μαθημάτων και η οργάνωσή τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μοναστήρι (πόλη), ελληνική εκπαίδευση, διδάσκοντες, 19ος-20ος αι., στοιχειώδης εκπαίδευση, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αρχαιογνωσία, διδακτέα ύλη

Λόγοι περί Αγωγής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1844-1888)

Βελώνη Ελένη, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ΜΕΛΕΤΗ πανεπιστημιακών λόγων προσφέρει δυνατότητες ανάδειξης πτυχών όχι μόνον του ελληνικού Πανεπιστημίου αλλά και της ελληνικής κοινωνίας και ιστορίας. Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται, αναλύονται και αξιολογούνται λόγοι περί αγωγής που εκφωνήθηκαν από Καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών από το 1844 έως το 1888. Συγκεκριμένα, μελετώνται οι λόγοι του Ν. Βάμβα (1844), Κ. Κοντογόνη (1856), Ν.Μ. Δαμαλά (1873) και του Π. Παπαρηγόπουλου (1888). Οι λόγοι αυτοί αποτυπώνουν την ιδεολογία (ή τα ιδεολογήματα) των συ-

ντακτών τους αλλά και του Πανεπιστημίου εν γένει. Το Πανεπιστήμιο με αυτό τον τρόπο συνδιαλέγεται με την κοινωνία και καθιστά κοινωνούς των δημιουργιών αυτών πλήθος κόσμου. Στο πλαίσιο της έρευνας, αναζητώνται οι ιδεολογικοί άξονες αλλά και οι αντιλήψεις, οι απόψεις αναφορικά με την αγωγή, το περιεχόμενο και τους σκοπούς της, όπως πηγάζουν από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Προσφορότερη μέθοδος μελέτης του θέματος κρίθηκε η κριτική ανάλυση λόγου στην κατεύθυνση της ιστορικοερμηνευτικής προσέγγισης. Η κριτική ανάλυση λόγου θεωρεί τη γλώσσα ως μία μορφή κοινωνικής πρακτικής, ενώ το ιστορικοερμηνευτικό μεθοδολογικό πρότυπο συνεξετάζει το ιστορικό πλαίσιο εκφώνησης των λόγων αυτών. Ιστορικές πηγές, γενική και ειδική βιβλιογραφία συνεκτιμώνται και συνεπικουρούν την έρευνα αυτή. Επιχειρείται, υπό το πρίσμα αυτό, μια σύνολη κριτική νοηματοδότηση και αντιμετώπιση τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πανεπιστημιακοί λόγοι, περιεχόμενο και στόχοι αγωγής, εκπαίδευση

Οι παιδαγωγικές ιδέες της Αικατερίνης Λασκαρίδου και η εφαρμογή τους στην Προσχολική Αγωγή

Δημητριάδη Ελένη, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΜΕΛΕΤΗ έχει ως θέμα την παρουσίαση, ανάλυση και σχολιασμό των παιδαγωγικών ιδεών μιας σημαντικής παιδαγωγού η οποία έθεσε τα θεμέλια της προσχολικής αγωγής στη χώρα μας κατά την περίοδο το 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα.

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί ποιες από τις παιδαγωγικές ιδέες που εφαρμόστηκαν στα πρώτα στάδια ανάπτυξης της προσχολικής αγωγής στη χώρα μας είχαν διατυπωθεί και υποστηριχθεί από την Αικατερίνη Λασκαρίδου. Ειδικότερα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής: 1) Ποιες παιδαγωγικές ιδέες διατύπωσε η Αικατερίνη Λασκαρίδου στα διάφορα συγγράμματά της (αρθρογραφία, εισηγήσεις σε συνέδρια, υπομνήματα και βιβλία); 2) Ποιες παιδαγωγικές ιδέες-απόψεις της εμφανίζονται συχνότερα; 3) Ποιο παιδαγωγικό μοντέλο υποστήριξε και προώθησε; Το υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση είναι διάφορα δημοσιεύματα, όπως άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά, εισηγήσεις σε συνέδρια, υπομνήματα σε διάφορους φορείς και βιβλία. Ως μέθοδος προσέγγισης επιλέχθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου των κειμένων. Οι θεματικές κατηγορίες ανάλυσης βασίστηκαν στα θεματικά πεδία όπως προέκυψαν από τη μελέτη της εργογραφίας της Αικατερίνης Λασκαρίδου. Από τη διερεύνηση του υλικού προέκυψε ότι οι σημαντικότερες απόψεις τις οποίες διατύπωσε, προώθησε και υλοποίησε αναφέρονται στα εξής θέματα: Γυναικεία εκπαίδευση, πρόωρη εκπαίδευση των παιδιών, το παιχνίδι και η εργασία στην αγωγή του παιδιού, ο χαρακτήρας της ελληνικής παιδείας, η φροβελιανή μέθοδος διδασκαλίας, τα προσόντα, το έργο και η προσωπικότητα της νηπιαγωγού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αικατερίνη Λασκαρίδου, Προσχολική Αγωγή, Φροβελιανή μέθοδος διδασκαλίας.

*Η «δίκη των τόνων» (1941-1942):
μια ερμηνεία της πειθαρχικής δίωξης του Ι.Θ. Κακριδή*

Δούκας Τριαντάφυλλος, Πανεπιστήμιο Πατρών

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗΣ είναι να παρουσιάσει τη διαδικασία και να ερμηνεύσει τους λόγους της πειθαρχικής δίωξης του καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Ιωάννη Θ. Κακριδή. Το χειμώνα του 1941, παράλληλα με τη Γερμανική κατοχή, εντός των τειχών της παραπάνω σχολής ξεκίνησε η δίωξη και η τελική παραπομπή στο πειθαρχικό συμβούλιο του καθηγητή της Ιωάννη Θ. Κακριδή, διότι ο τελευταίος δημοσίευσε συγγράμματα σε απλοποιημένο τονικό σύστημα. Τελικά, με βάση απόφαση του αρμόδιου Πειθαρχικού Συμβουλίου (Ιούλιος 1942) επιβλήθηκε στον Κακριδή η ποινή της προσωρινής απόλυσης δύο μηνών από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το πώς ξεκινάει, προχωράει και ολοκληρώνεται η διαδικασία μπορεί να το δει κανείς πραγματολογικά κυρίως μέσα από δύο βιβλία που κυκλοφόρησαν εκείνη την περίοδο: τη Δίκη των Τόνων και την αντιδικία των Τόνων. Το πρώτο παρουσιάζει τις θέσεις των υπερασπιστών του Κακριδή, ενώ το δεύτερο των κατηγορών του. Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν –προκειμένου να γίνει η ερμηνεία του ζητήματος– και άλλες σχετικές πρωτογενείς και δευτερογενείς ιστορικές πηγές. Πρόκειται για μια αντιπαράθεση η οποία έλαβε χώρα μετά την ίδρυση του δεύτερου Πανεπιστημίου της χώρας (Θεσσαλονίκης) αλλά και έπειτα από την επίσημη αναγνώριση της δημοτικής από το καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά. Οι καθηγητές φαίνεται ότι αντιδρούν σαν σώμα απέναντι σε έναν συνάδελφο ο οποίος δεν κατέλαβε την Έδρα της Κλασικής Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Αθηνών με άμεση εκλογή, αλλά με μετάκλησή του από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με βάση τον –μεταξικό– Α.Ν. 1430/38. Αντιδρούν όταν οι συσχετισμοί το επιτρέπουν. Αντιδρούν μάλλον περισσότερο στο ότι ο Κακριδής είναι δημοτικιστής σε μια σχολή με αντίθετο ιδεολογικό πρόσημο και τοποθέτηση σχετικά με το γλωσσικό. Το ζήτημα δεν ήταν οι τόνοι, το σύστημα του τονισμού, αλλά η ίδια η δημοτική γλώσσα. Γλώσσα η οποία έβρισκε όλο και περισσότερους υπερασπιστές, εντός και εκτός του Πανεπιστημίου. Υπερασπιστές οι οποίοι υποστήριξαν τον Κακριδή και μεταπολεμικά βοήθησαν στην καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας.

*Η συμβολή της ελληνικής διανόησης στην οικοδόμηση
της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην ΕΣΣΔ (1917-1937)*

Ηλιάδου-Τάχου Σοφία, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Πουγαρίδου Παρασκευή, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ είναι να καταγράψει και να αναδείξει την ξεχωριστή σημασία που προσέλαβε η δράση της ελληνόφωνης ελίτ στον τύπο, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό της πρώιμης μπολσεβικικής περιόδου. Η δημιουργία μιας τάξης τοπικών ελίτ (ιντελιγκέντσια) στις ελληνόφωνες περιοχές της Σοβιετικής Ένωσης υπήρξε ένας από τους βασικούς στόχους του καθε-

στώτος και αποσκοπούσε στη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη συγκρότηση μορφωμένων προερχόμενων από το προλεταριάτο (τάξη εργατοχωρικών), η οποία θα συμπαρέσυρε και τους λοιπούς ελληνόγλωσσους στην πραγμάτωση του οράματος του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού. Η κοινωνικοποίηση όλων αυτών περνούσε μέσα από την εκπαίδευση στη μητρική ελληνική γλώσσα (Slezkine 1994, Anderson & Silver 1984, Fitzpatrick 1970), η οποία οικοδομήθηκε από την ελληνική διανόηση με μέσο τις εκδόσεις σχολικών εγχειριδίων, λογοτεχνικών βιβλίων, εφημερίδων (Καρπόζηλου 1991) αλλά και τη διοργάνωση θεατρικών παραστάσεων στις οποίες παίζονταν πρωτότυπα έργα συγγραφέων που ανήκαν στη συγκεκριμένη ομάδα (Αργοναύτης 158/14.2.1916, Αργοναύτης 30/2.2.1913, Παμπούκης 1983). Στα τέλη της δεκαετίας του '20 δημιουργήθηκαν μεγάλα ελληνικά τυπογραφεία: α) το Εκδοτικό Κομμουνιστής με έδρα το Ροστόβ επί του Ντον για τους Έλληνες της Νότιας Ρωσίας και της Υπερκαυκασίας, β) το Εκδοτικό Κολεχτιβιστής, με έδρα τη Μαριούπολη για τον ελληνισμό της Ουκρανίας, γ) το εκδοτικό στην κωμόπολη Κρίμσκαγια, που αποτελούσε το διοικητικό κέντρο της αυτόνομης ελληνικής περιοχής, δ) το εκδοτικό της εφημερίδας Κόκκινος Καπνός στο Σοχούμ (Απ. & Μ. Καρπόζηλου 1988-89, Ατζίδης 2010). Μόνον ο εκδοτικός οίκος Κομμουνιστής στο Ροστόβ, σύμφωνα με τα ως σήμερα καταγραφέντα βιβλία, εξέδωσε μέσα σε μια δεκαετία (1928-1937) 546 ελληνικά βιβλία, 259 στην ποντιακή γλώσσα και 287 στη νεοελληνική γλώσσα (Απ. & Μ. Καρπόζηλου 1988-89). Για να καταδειχθεί ο ρόλος της ελληνόφωνης ελίτ στο συγκεκριμένο που εξετάζουμε επιλέχθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, η οποία επιτρέπει στον ερευνητή να αναδομεί τα συμφραζόμενα των κειμένων και να αναδεικνύει τις πολλαπλές ερμηνείες τους (Kracauer 1952, Μπονίδης 2004). Εφαρμόστηκε σε κατάλογο επιλεγμένων λογοτεχνικών βιβλίων, σχολικών εγχειριδίων και άρθρων εφημερίδων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ελληνόφωνες περιοχές Σοβιετικής Ένωσης, τάξη τοπικής ελίτ, σοσιαλιστικός μετασχηματισμός, εκδοτικοί οίκοι, εκδόσεις σχολικών εγχειριδίων, λογοτεχνικών βιβλίων, εφημερίδων.

«Σκιαδικά» (1859): κορυφαία αντίδραση της νεολαίας εναντίον του Όθωνα μέσα από τον Τύπο της εποχής

Καυχίτσα Κατερίνα, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αθηνών

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ αυτή εντάσσεται στην εκπαιδευτική έρευνα και αναφέρεται στη δύσκολη, λόγω των πολλών αλλαγών που συντελούνταν στο πολιτικό σκηνικό, εποχή πριν από την εκθρόνιση του Όθωνα. Ειδικότερα, η προσοχή επικεντρώνεται στο έτος 1859, όταν έχουμε δυναμική αντίδραση – την πρώτη από τη νεολαία (φοιτητές, σπουδαστές και μαθητές), τα λεγόμενα «Σκιαδικά». Τα «Σκιαδικά» που αποτελούν και το πλαίσιο της έρευνάς μας αποτέλεσαν το «βάπτισμα του πυρός» για την επαναστατική εμφάνιση της νεολαίας, συντάραξαν το λαό και το Θρόνο και άνοιξαν τον κύκλο των μαχητικών αντιθωνικών εκδηλώσεων. Μελετάται, μεταξύ άλλων, ο Τύπος της εποχής ως εργαλείο ανάδειξης της συγκεκριμένης σπουδαστικής κίνησης. Οι εφημερίδες με τις οποίες θα ασχοληθούμε είναι η «Ελπίς», η «Αθηνά», ο «Ηλιος», ο «Έλλην» και το κατεξοχήν

όργανο της αντιδυναστικής Χρυσής Νεολαίας, το «Μέλλον της Πατρίδος», αλλά και το αντιθωνικό φυλλο «Αυγή». Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη σύνταξη της έρευνας είναι η ιστορικοερμηνευτική, δεδομένου ότι οι εφημερίδες αποτελούν βασικό εργαλείο στα χέρια των ιστορικών, φωτίζοντας τα δρώμενα με τα όσα θετικά ή αρνητικά γράφουν. Οι συγκεκριμένες εφημερίδες «καταθέτουν» και «αποθεματοποιούν», εν προκειμένω, μια σωρεία στοιχείων που εντοπίζονται και αξιολογούνται. Η έρευνά μας κατέδειξε ότι όλες οι εφημερίδες αφιερώνουν χώρο στα φύλλα τους για τα «Σκιαδικά», με την ειδοποιό διαφορά όμως ότι άλλες το θεωρούν απλά ένα ασήμαντο γεγονός της νεολαίας, ενώ άλλες επιμένουν σε αυτό ως την απαρχή μιας νέας εποχής κινητοποιήσεων και αγώνων για την έξωση, κατ' αρχάς, του Όθωνα. Για τις ανάγκες της εργασίας έγινε ειδική έρευνα στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, στην Εθνική Βιβλιοθήκη και στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: «Σκιαδικά», Νεολαία, Εφημερίδες

Νεοελληνικός Διαφωτισμός και Εκπαιδευτικός Δημοτικισμός: Ιδεολογικές συνέχειες και αδιέξοδες επιβιώσεις

Μαλαφάντης Δ. Κωνσταντίνος, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΣΚΟΠΟΣ της παρούσας ανακοίνωσης είναι να παρακολουθήσει και να εξετάσει τη διάχυση, υιοθέτηση και την, ως ένα βαθμό, εφαρμογή των εκπαιδευτικών, κυρίως, ιδεών, στόχων και οραματισμών του σπουδαίου πνευματικού και αναμορφωτικού κινήματος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (περ. 1730-1830) στην εκπαίδευση, κατά τα μετεπαναστατικά χρόνια, δηλαδή κατά τον ύστερο 19ο και κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Επικέντρωση γίνεται στις γλωσσοεκπαιδευτικές θέσεις και στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού, καθώς διαπιστώνεται ότι το καινούριο αυτό κοινωνικό κίνημα συμπεριέλαβε αυτούσια ή και τροποποίησε πολλά από τα αιτήματα και τις ιδέες του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.

Παράλληλα καταβάλλεται προσπάθεια να αναδειχθεί η απήχηση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στον 20ό αιώνα, με τη συσχέτιση ποικίλων επιβιώσεων του στη νεοελληνική παιδεία, αλλά και να επισημανθεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, η μεταβολή ή και η ανακοπή του, μέσα από διαδοχικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και αντιμεταρρυθμίσεις, συγκυριακές μεταβολές και πολιτικές επιλογές.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Νεοελληνικός Διαφωτισμός, Εκπαιδευτικός Δημοτικισμός, Νεοελληνική Παιδεία, Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση

*Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
μέσα από τις «Εκθέσεις Υπηρεσιακής Ικανότητας»
των Επιθεωρητών κατά τη δεκαετία του 1950-1960.
Η περίπτωση του νομού Αιτωλοακαρνανίας*

Μανικάρου Μεταξούλα, Δ/ση Π.Ε. & Δ.Ε. Δυτ. Ελλάδας

Το ΖΗΤΗΜΑ της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού στην Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο των δυνάμεων που ασκούν εκπαιδευτική πολιτική και κατέχει επίκαιρη θέση στις ανεξάντλητες συζητήσεις, οι οποίες διεξάγονται μεταξύ των εκπαιδευτικών, των συνδικαλιστικών τους οργανώσεων και του εκάστοτε κυβερνητικού σχήματος. Στην εργασία μας επιλέξαμε να ασχοληθούμε με τον θεσμό της Επιθεώρησης κατά τη χρονική περίοδο 1950-1960 και συγκεκριμένα με τη μελέτη των «Εκθέσεων Υπηρεσιακής Ικανότητας» των Εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Αιτωλοακαρνανίας, οι οποίες φυλάσσονται στα ΓΑΚ του νομού Αιτωλοακαρνανίας στο Μεσολόγγι. Τα κριτήρια επιλογής του θέματος συνοψίζονται ως εξής:

- Το γενικότερο ερευνητικό ενδιαφέρον για τη θεσμοθέτηση συστημάτων αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και οι συνακόλουθες «τριβές» που προκαλεί το θέμα αυτό.
- Το πολιτικό, κοινωνικό, ιδεολογικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό συγκείμενο της χώρας κατά τη συγκεκριμένη προς διερεύνηση περίοδο.
- Η απουσία από την ελληνική βιβλιογραφία αντίστοιχης μελέτης, η οποία να αξιοποιεί αρχειακό υλικό Επιθεωρητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τον συγκεκριμένο χωροχρόνο (νομός Αιτωλοακαρνανίας, δεκαετία 1950-1960).

Τα ερευνητικά ερωτήματα που καθορίζουν και τους στόχους της έρευνάς μας είναι τα εξής:

- Ποιο είναι το πλαίσιο και οι αρμοδιότητες του θεσμού της επιθεώρησης, με βάση τις εκθέσεις υπηρεσιακής αξιολόγησης;
- Με ποιο τρόπο μέσα από την επιθεώρηση, επιτυγχάνεται η διαδικασία «απόδοσης λόγου» της διδακτικής πράξης προς την κεντρική διοίκηση για την εφαρμογής μιας ορισμένης εκπαιδευτικής πολιτικής.
- Κατά πόσον η διαδικασία της αξιολόγησης του Επιθεωρητή συνδέεται με την επικρατούσα εκπαιδευτική, πολιτική και ιδεολογική κατάσταση και ποιος είναι ο αντίκτυπός της στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του εκπαιδευτικού.

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στον χώρο της ιστορικής εκπαιδευτικής έρευνας και ακολουθείται η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου. Τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στη διαπίστωση ότι οι Εκθέσεις του Επιθεωρητή δεν ήταν μια απλή υπηρεσιακή/εργασιακή υπόθεση, που αφορούσε στα άκρως επαγγελματικά χαρακτηριστικά και την εσωσχολική διδακτική πράξη του αξιολογούμενου εκπαιδευτικού, αλλά επεκτείνονταν και στην εκτός σχολείου, κοινωνική, πολιτική, ιδεολογική και ιδιωτική εν γένει δραστηριοποίησή του, οπότε και λειτουργούσαν ως μηχανισμός ελέγχου, συμμόρφωσης, πειθαναγκασμού και ιδεολογικής του χειραγώγησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκθέσεις Υπηρεσιακής Ικανότητας, Επιθεωρητής, Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού.

Μια πρώιμη καταγραφή της ιστορίας των Επιμορφωτικών Κέντρων στη Κύπρο (1898-1967)

Νικολάου Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ της ιστορικής εξέλιξης οποιουδήποτε θεσμού, εμπλέκει το άγνωστο παρελθόν με το γνωστό παρόν. Όσον αφορά το παρόν και ειδικότερα το σύγχρονο παγκόσμιο εκπαιδευτικό σύστημα, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων και δια βίου εκπαίδευσης, όπως είναι για παράδειγμα η περίπτωση των Επιμορφωτικών Κέντρων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου. Ο θεσμός αυτός, αν και είναι ευρέως διαδεδομένος στην κυπριακή κοινωνία, εν τούτοις, η γέννηση του παραμένει άγνωστη σε εμάς. Φαίνεται ωστόσο, και με βάση την βιβλιογραφία, να έχει τις ρίζες του στο 1898. Σκοπός της έρευνας αυτής είναι επομένως η διερεύνηση και η πρώιμη καταγραφή της ιστορίας των Επιμορφωτικών Κέντρων της Κύπρου, από το 1898 έως το 1967. Αφετηρία αυτού του εγχειρήματος αποτέλεσε η μελέτη του συγκεκριμένου του Κυπριακού Εκπαιδευτικού Συστήματος, η γενεαλογία του εκπαιδευτικού και η εκπαίδευση ενηλίκων στην Κύπρο, όπως αυτά αντανακλώνται από την βιβλιογραφία. Βάσει αυτών, ακολούθησε η ανάλυση περιεχομένου πρωτογενών πηγών, επίσημων θεσμικών εγγράφων από το Κρατικό Αρχείο Κύπρου και το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου. Αυτό που συμπεραίνεται καταληκτικά είναι η χρονική και χωρική (πολιτική, εκπαιδευτική, κοινωνική) οριοθέτηση του θεσμού, ο σκοπός λειτουργίας του, καθώς και ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε αυτόν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ιστορία της Εκπαίδευσης, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Επιμορφωτικά Κέντρα Κύπρου, Εκπαιδευτικός, Δια Βίου Εκπαίδευση

Οι μορφωτικές δραστηριότητες των πολιτικών κρατουμένων στις εξορίες και τις φυλακές

Παπαστεφανάκη Ελευθερία, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΜΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ και γενικά ανεξερεύνητη πλευρά της εκπαιδευτικής μας ιστορίας είναι η εκπαίδευση που έλαβε χώρα από τους πολιτικούς κρατούμενους στις φυλακές και τις εξορίες. Η εκπαιδευτική αυτή δραστηριότητα πέρα και έξω από τους επίσημους μηχανισμούς του εκπαιδευτικού συστήματος, αφορά σε μια πρόσφατη περίοδο της νεοελληνικής μας ιστορίας από το μεσοπόλεμο ως τη δικτατορία του 1967. Στους τόπους εξορίας και τις φυλακές θα βρεθούν, κάτω από τη γενική κατηγορία του «κομμουνιστή», τόσο μορφωμένοι μεσοαστοί, όσο και αμόρφωτοι αριστεροί από τα φτωχά στρώματα του αστικού και αγροτικού πληθυσμού, νέοι και γέροι, άντρες και γυναίκες. Ο χρόνος της φυλάκισης και της εκτόπισης θα χρησιμοποιηθεί δημιουργικά από τους κρατούμενους για να οργανώσουν και να βελτιώσουν τις συνθήκες της ζωής τους, αλλά και να μορφωθούν. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η παρεχόμενη γνώση από τους μορφωμένους εγκλείστους προς τους μαθητές, αφορά τόσο στη διδασκαλία των βασικών αρχών της επίσημης κομματικής κοσμοθεωρίας, όσο και στην παροχή βασικών γνώ-

σεων από το σχολικό πρόγραμμα: ανάγνωση, γραφή, αριθμητική κτλ. Το πρώτο που πρέπει να σημειώσουμε για την οριοθέτηση του θέματός μας είναι το γεγονός ότι γενικά η γνώση, στην περίπτωση των στρατευμένων αριστερών της εποχής, εντάσσεται σε μια συνολικότερη πολιτική αναγκαιότητα, αυτή της πολιτικής συνειδητοποίησης και της κατάκτησης της κομματικής αλήθειας. Υπό αυτό το πρίσμα, οι αριστεροί δεσμώτες εκπαιδευόμενοι έχουν ένα νέο γνωστικό διαφέρον, που ενσωματώνει ως ύψιστη επιδίωξη τις ανάγκες του «στρατευμένου αγωνιστή - μέλους του ΚΚΕ». Το δεύτερο σημείο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αξιολόγηση, τόσο του εκπαιδευτικού έργου, όσο και του χαρακτήρα των ποικίλων μορφών και θεσμικών πλαισίων κράτησης, είναι η δυνατότητα να οργανωθεί το μορφωτικό πρόγραμμα περισσότερο ή λιγότερο ελεύθερα. Έτσι, μέσα από τις διηγήσεις και τη προσέγγιση του εκάστοτε θεσμικού πλαισίου του εγκλεισμού, αποδεικνύεται ο διαφορετικός βαθμός ελευθερίας, και οι διαφορετικής υφής στόχοι αναμόρφωσης και σωφρονισμού της εκάστοτε πολιτικής και εξουσίας. Από τη σχεδόν ελεύθερη και αυτόνομη οργάνωση της εσωτερικής ζωής στα νησιά της εκτόπισης του μεσοπολέμου ως το αυστηρό πλαίσιο διαβίωσης και διακηρυγμένης αναμορφωτικής προσπάθειας του «εθνικού σχολείου της Μακρονήσου», οι αποστάσεις είναι μεγάλες. Τρίτο σημείο, η μορφωτική δραστηριότητα συναρθρώνεται με την προσεκτική αποτίμηση των εξωτερικών σχέσεων ιεραρχίας, υποταγής, ιδεολογικού ελέγχου και αποκλεισμού, που λαμβάνουν χώρα στις ομάδες συμβίωσης κρατουμένων. Τελικά, ο κρατούμενος υπόκειται σε ένα διπλό δίκτυο ελέγχου: τόσο της φυλακής, όσο και της κομματικής ιεραρχίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαίδευση, φύση εγκλεισμού, πολιτικοί εξόριστοι

*Η πολιτική στη Μακεδονία την περίοδο 1920-1940
μέσα από την αρθρογραφία και την πολιτική δράση
του βουλευτή Φλώρινας Φιλίππου Δραγούμη*

Πουγαρίδης Στέφανος, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας

ΑΜΕΣΩΣ ΜΕΤΑ την ένταξη της Μακεδονίας στον εθνικό κορμό εκδηλώθηκε με επίταξη η προσπάθεια του Ελληνικού κράτους να αφομοιώσει γλωσσικά και πολιτισμικά τους ξενόφωνους κατοίκους της. Η εθνική αυτή αποστολή, της διάχυσης δηλαδή της εθνικής ιδεολογίας στους σλαβόφωνους, αποτέλεσε στόχο των δύο πολιτικών παρατάξεων, των φιλελεύθερων και των συντηρητικών επιστρατεύοντας η καθεμία ποικίλες μεθόδους. Το εγχείρημα της «εξελληνίσεως» επηρεάστηκε επίσης από τις περιπλοκές που συνέβησαν στην εξωτερική, αλλά και την εσωτερική πολιτική της Ελλάδας. Η δέσμευση της χώρας από διεθνείς συνθήκες, το προπαγανδιστικό ενδιαφέρον της Βουλγαρίας και η έλευση των προσφύγων σχηματοποίησαν την εκπαιδευτική πολιτική του κράτους. Τέλος, και η διαμάχη μεταρρυθμιστών και συντηρητικών για το αν η Δημοτική ή η Καθαρεύουσα θα είναι η επικρατούσα γλώσσα στην εκπαίδευση επηρέασε την εφαρμοσθείσα στη Μακεδονία εκπαιδευτική πολιτική. Σε τοπικό επίπεδο η εκπαιδευτική πολιτική καθορίστηκε από την πρόθεση των αστών, γηγενών, βλαχόφωνων και Μοναστηριωτών να διατηρήσουν την οικονομική και κοινωνική τους υπεροχή. Μέσα σε αυτήν την απόλυτη κυριαρχία των αστών οι φυλετικές ομάδες

των ξενόφωνων, ντόπιων και νεοφερμένων, δεν μπόρεσαν να καταστήσουν διακριτή τη θέση τους αναφορικά με το είδος της εκπαίδευσης που οι ίδιοι θα λάβαιναν. Από το 1930 και μετά, οι διαξιφισμοί μεταρρυθμιστικών και συντηρητικών κύκλων θα αναλωθούν σε προβληματισμούς γύρω από τις βέλτιστες μεθόδους υλοποίησης της εκπαιδευτικής πολιτικής χωρίς βέβαια να μεταβληθεί ο στόχος. Μέσα σε αυτό το ιδεολογικό, κοινωνικό και παιδαγωγικό πλέγμα αντιλήψεων που περιγράψαμε θα επιχειρήσουμε να δούμε την ιδιαιτερότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής στη Μακεδονία υπό το πρίσμα του Φιλίππου Δραγούμη, ενός ανθρώπου που διατέλεσε εκείνη την περίοδο βουλευτής του νομού Φλώρινας, ενώ ήταν και σημαίνον μέλος της μεγαλοαστικής ελληνικής τάξης. Η ακαδημαϊκή του κατάρτιση και η θητεία του σε υψηλόβαθμες θέσεις του κρατικού μηχανισμού τον καθιστούν καταλυτικό παράγοντα για την κατανόηση της εκπαιδευτικής πολιτικής που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε στη Μακεδονία την περίοδο από το 1920 μέχρι και το 1940.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαίδευση, Μεταρρυθμιστές, Συντηρητικοί, Μακεδονία, Δραγούμης, ξενόφωνοι, αστική τάξη.

Η προσωπικότητα του Al. Neill και το Summerhill

Πυργιωτάκης Γεώργιος, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Ξεσφιγκούλη Δήμητρα, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της παρούσας ιστορικής μελέτης διακρίνεται από τρεις βασικές διαστάσεις: Στην πρώτη διάσταση εξετάζεται εν συντομία η προσωπικότητα του Al. Neill, και συγκεκριμένα η διαμόρφωση της φιλοσοφικής-παιδαγωγικής του κοσμοθεωρίας διαμέσου των παιδικών και εφηβικών του βιωμάτων, της οικογενειακής και σχολικής θρησκευτικής του αγωγής και εκπαίδευσης και τέλος του Ψυχαναλυτικού τομέα. Στη δεύτερη διάσταση αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο της Παιδαγωγικής του Al. Neill, το οποίο περιορίζεται στην προσπάθεια του για αναγνώριση της προσωπικότητας των παιδιών και των εφήβων καθώς και στις βασικές παιδαγωγικές του απόψεις σε βασικά θέματα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας, όπως ελευθερία, πειθαρχία, τιμωρία, έπαινος, παιδικό παιχνίδι και παιδική φαντασία και αυτοδιοίκηση των μαθητών. Στην τρίτη διάσταση γίνεται αρχικά μια σύντομη ιστορική αναφορά στο γνωστό Summerhill και στη συνέχεια διερευνάται διαμέσου σύγχρονης, κυρίως αγγλόφωνης, παιδαγωγικής βιβλιογραφίας η σημερινή οργανωτική και λειτουργική του εικόνα. Σκοπός της παρούσας ιστορικής μελέτης είναι από τη μια μεριά να δώσει εκ νέου κίνητρα στις συζητήσεις στα παιδαγωγικά συνέδρια στη χώρα μας για την προσωπικότητα του Al. Neill, όπως γίνεται, συνήθως, στην αγγλόφωνη και γερμανόφωνη παιδαγωγική βιβλιογραφία, και από την άλλη να αναδείξει διαμέσου της σχετικής συζήτησης τα βασικά εκείνα σημεία της Παιδαγωγικής του, αρκετά από τα οποία εξακολουθούν να έχουν ισχύ στις διαπροσωπικές σχέσεις γονέων και παιδιών και πολύ περισσότερο στις διαπροσωπικές σχέσεις των εκπαιδευτικών με τους μαθητές τους. Η μεθοδική διαδικασία που ακολουθείται στην παρούσα μελέτη είναι η εξής: Αρχικά διερευνήσαμε πληροφορίες σε δημοσιευμένες πηγές στην ελληνική, στην αγγλική και στη γερμανική βιβλιογραφία, σχετικές με τους παραπάνω προβληματισμούς και τις θεματικές, στη συνέχεια τις

σταχυολογήσαμε με βάση το θεωρητικό μας πλαίσιο, τις αναλύσαμε και τέλος συνθέσαμε το τελικό κείμενο της έρευνας μας. Τα αποτελέσματα – Συμπεράσματα: Με βάση τη μεθοδική αυτή διαδικασία δίδεται στο τέλος της μελέτης μας μια συνολική και συνοπτική εικόνα από την Παιδαγωγική του ΑΙ. Neill, ενώ ασκείται συγχρόνως και μια κριτική στα θετικά και αρνητικά της σημεία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Από τη σκοπιά του παιδιού, ελευθερία, πειθαρχία, τιμωρία-έπαινος, παιδικό παιχνίδι, παιδική φαντασία

*Η επιμόρφωση των δασκάλων στο ελληνικό κράτος:
Τα τοπικά παιδαγωγικά συνέδρια στο Μεσοπόλεμο,
συχνότητα, θεματικές, εισηγητές και εισηγήσεις*

Τζήκας Χρήστος, Α.Π.Θ. – Χριστίδης Περικλής, Εκπαιδευτικός

Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ των εκπαιδευτικών αποτελεί σημαντικό παράγοντα βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου, αλλά και κομβικό παράγοντα επιτυχούς υλοποίησης των εκπαιδευτικών αλλαγών, εφόσον οι εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που καλούνται να τις υλοποιήσουν. Το ρόλο της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών είχαν αναλάβει από το 1895 μέχρι το 1982, κατά επιταγή της πολιτείας, οι επιθεωρητές της εκπαίδευσης, οι οποίοι αποτελούν τους άμεσα προϊστάμενους των εκπαιδευτικών και τους υπόλογους απέναντι στο κράτος για το επίπεδο των σχολείων και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η παρούσα εργασία μελετά τον ρόλο των επιθεωρητών στην οργάνωση τοπικών παιδαγωγικών συνεδρίων και τα παιδαγωγικά συνέδρια των δασκάλων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα την περίοδο του Μεσοπολέμου (1923-1940). Συγκεκριμένα πρόκειται για μια στατιστική των τοπικών συνεδρίων κατά περιοχές, κατά θεματικές, κατά εισηγητές και περιεχόμενα. Μελετιούνται συγκεκριμένες εισηγήσεις και συσχετίζονται οι θεματικές και το περιεχόμενο των εισηγήσεων με την εκπαιδευτική πολιτική της κάθε περιόδου. Στην εργασία χρησιμοποιήθηκε, με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου, η νομοθεσία για τους επιθεωρητές και τα συνέδρια και δημοσιεύματα (ειδησεογραφία και σχόλια) του κεντρικού και τοπικού ημερήσιου τύπου, που αναφέρονται σε παιδαγωγικά συνέδρια. Χρησιμοποιήθηκε, επίσης, η αρθρογραφία εκπαιδευτικών περιοδικών του Μεσοπολέμου, που αφορά στον ρόλο των επιθεωρητών, την αξία των παιδαγωγικών συνεδρίων, τη στάση του κλάδου των δασκάλων απέναντι στον επιμορφωτικό ρόλο των επιθεωρητών και τα συνέδρια, τις πληροφορίες για την πραγματοποίηση συνεδρίων, τις θεματικές, τους εισηγητές (δάσκαλοι, δασκάλες, διευθυντές σχολείων, επιθεωρητές, εξωθεσμικοί εισηγητές) και το περιεχόμενο συγκεκριμένων εισηγήσεων που δημοσιεύονται στα παραπάνω έντυπα. Τα παιδαγωγικά συνέδρια της περιόδου του Μεσοπολέμου απηχούν, σε τελευταία, ανάλυση, τα προτάγματα της εκπαιδευτικής πολιτικής και τα εκπαιδευτικά και κοινωνικά ζητήματα που η κάθε κυβέρνηση θεωρεί σημαντικά, καθώς σκοπός της πραγματοποίησής τους είναι η διασφάλιση της θέλησης και της ικανότητας των εκπαιδευτικών να κατανοήσουν τα συγκεκριμένα ζητήματα και τον εκπαιδευτικό και κοινωνικό τους ρόλο και να συμβάλουν στην υλοποίηση της κρατικής εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δάσκαλοι, επιμόρφωση, εκπαιδευτικά συνέδρια, Μεσοπόλεμος

*Τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση (18ος - 20ός αι.):
η εξέλιξη του σχετικού προβληματισμού στην Ελλάδα*

Φούκας Βασίλης, Α.Π.Θ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ της παιδικής ηλικίας και τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα σε πολλές χώρες της Ευρώπης και στην Ελλάδα. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να καλύψει διαχρονικά από το τέλος του 18ου έως τις αρχές του 20ού αιώνα, από το κίνημα, δηλαδή, του Νεοελληνικού Διαφωτισμού έως και το κίνημα της Νέας Αγωγής και του Σχολείου Εργασίας, την εξέλιξη των δικαιωμάτων του παιδιού στην εκπαίδευση στον ελληνόφωνο χώρο. Στο πλαίσιο αυτό η παρούσα εισήγηση θα εστιάσει σε δύο άξονες: α) Στο δικαίωμα πρόσβασης των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θα μελετηθεί ο κοινωνικός προσδιορισμός της παιδικής ηλικίας και θα εξετασθεί η κοινωνική προέλευση των μαθητών που έχουν πρόσβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από τη μελέτη παιδαγωγικών κειμένων του 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα (Ιώσηπος Μοισιόδαξ, Δ. Καταρτζής). Στη συνέχεια θα μελετηθεί η Νομοθεσία του 1834, με την οποία αναγνωρίζεται η καθολικότητα του δικαιώματος της εκπαίδευσης των παιδιών και η υποχρεωτική φοίτηση αγοριών και κοριτσιών. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στον παράγοντα 'φύλο' και στα βιώματα κοριτσιών της περιόδου αυτής, τα οποία βιώνουν τον αποκλεισμό από την 'ανθρωπίνη εταιρίαν' (Ελ. Μουτζάν-Μαρτινέγκου). Σταδιακή διεύρυνση του σχετικού προβληματισμού παρατηρείται κατά τον 19ο αιώνα με τη συμμετοχή υποψηφίων διδασκαλισσών. β) Στα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον τρόπο συμμετοχής του παιδιού στη σχολική ζωή και τον ρόλο του γενικότερα. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει: i) στην αντιμετώπιση του παιδιού ως παθητικού δέκτη στην εκπαιδευτική διαδικασία κατά τον 19ο αιώνα, όπως, επίσης, σε θέματα ελέγχου, πειθαρχίας, υπακοής και συμμόρφωσης, και, ii) στην αντιμετώπιση του παιδιού ως «κέντρου του σχολείου» με την εισαγωγή και διάχυση των ιδεών της 'Νέας Αγωγής', την έμφαση σε θέματα αυτενέργειας, ενδιαφέροντος και εμπειρίας, το πέρασμα από την αντιμετώπιση του παιδιού ως «μικρογραφία» στην «ψυχολογία του παιδιού» και την εισαγωγή της «Σχολικής Υγιεινής» κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: παιδική ηλικία, δικαιώματα, νέα αγωγή, ψυχολογία του παιδιού, σχολική υγιεινή

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Ανίχνευση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης
σε μαθητές δημοτικού: Η περίπτωση της Δυτικής Μακεδονίας*

Βράντση Αγάπη, ΠΤΔΕ, ΠΔΜ
Δημητριάδου Κατερίνα, ΠΤΔΕ, ΠΔΜ

ΣΥΜΦΩΝΑ με διεθνή ερευνητικά πορίσματα, οι συνέπειες των καταστάσεων οικονομικής κρίσης πλήττουν περισσότερο τις οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερες ομάδες· μεταξύ αυτών είναι οι έφηβοι και τα παιδιά. Στη σχολική καθημερινότητα έχουν παρατηρηθεί συχνά συμπτώματα υποσιτισμού και απομονωτισμού των μαθητών, ενώ φαίνεται πως η οικονομική δυσπραγία των οικογενειών τους πολλές φορές οδηγεί σε σχολική αποτυχία και εγκατάλειψη του σχολείου. Η έννοια κλειδί που βοηθά στην κατεύθυνση της προσαρμογής των παιδιών σε αντίξοες συνθήκες και δίνει προοπτικές ανάκαμψης στην περίπτωση αυτή είναι η ψυχική ανθεκτικότητα (resilience). Για την ανάπτυξή της απαιτούνται η δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού σχολικού κλίματος για τους μαθητές, αλλά και οι κατάλληλοι διδακτικοί χειρισμοί από μέρους των εκπαιδευτικών. Η εισήγηση αναφέρεται σε μία έρευνα αναπτυξιακού χαρακτήρα, που έχει ως σκοπό τη «στροφή» της διδασκαλίας και μάθησης προς την ενδυνάμωση της ψυχικής ανθεκτικότητας των μαθητών, ώστε αυτοί να μπορούν να διαχειρίζονται τις επιπτώσεις που έχει η οικονομική κρίση στον ψυχισμό τους. Τόπος ανάπτυξης της ερευνητικής διαδικασίας είναι η περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, όπου σημειώνονται τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στη χώρα μας. Στην πρώτη φάση της έρευνας, που έχει σκοπό τη διαμόρφωση ενός εργαλείου παρατήρησης για τη χαρτογράφηση των συμπτωμάτων που εμφανίζουν οι μαθητές των οποίων οι οικογένειες πλήττονται από την οικονομική κρίση, εφαρμόστηκε πιλοτικά ένας ημιδομημένος οδηγός συνέντευξης σε έντεκα δασκάλους πολυθέσιων και ολιγοθέσιων σχολείων στις περιοχές της Φλώρινας, της Καστοριάς, των Γρεβενών, της Χαλκίδας και του Μενιδίου. Από τις απαντήσεις προέκυψε ότι οι εν λόγω μαθητές εκδηλώνουν τάσεις απομόνωσης, ανυπακοής και επιθετικότητας. Παρουσιάζουν τάση για παραβατική συμπεριφορά, έχουν άγχος και ανασφάλεια, εμφανίζουν έλλειψη συγκέντρωσης και ενδιαφέροντος για τα μαθήματα, ενώ δεν συμμετέχουν σε εκδηλώσεις του σχολείου που προϋποθέτουν οικονομική συμμετοχή. Τα συμπτώματα αυτά αντιμετωπίζονται από τους εκπαιδευτικούς με παροχή συμβουλευτικής και υλικής στήριξης, η οποία είναι συνήθως άτυπη και χωρίς οργανωτικό σχεδιασμό. Τα επόμενα βήματα θα αναφέρονται σε μια διεξοδική καταγραφή του επηρεασμού των μαθητών από την κρίση, στις δυνατότητες ενδυνάμωσης της ψυχικής τους ανθεκτικότητας μέσα από τη διδασκαλία, αλλά και στην εξοικείωση των εκπαιδευτικών με μεθόδους που θα τους καταστήσουν ικανούς να αναλάβουν ρόλο εμψυχωτή. Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να καταλήξει στον σχεδιασμό και την εφαρμογή καλών πρακτικών, οι οποίες θα στοχεύουν στην αντιμετώπιση –ή τουλάχιστον στην άμβλυνση– των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στον ψυχισμό των μαθητών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ψυχική ανθεκτικότητα, παιδιά σε κίνδυνο, ευέλικτες μορφές διδασκαλίας, αναστοχασμός του εκπαιδευτικού, διαφοροποίηση διδασκαλίας, έρευνα δράσης

Εννοιολογήσεις εκπαιδευτικών για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού: Πραγματικότητα ή κοινωνική κατασκευή

Γιαβρίμης Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΟΙ ΑΠΟΚΛΙΝΟΥΣΕΣ ή προβληματικές συμπεριφορές που διαπιστώνονται στο σχολικό χώρο και εγείρουν ιδιαίτερη ανησυχία λόγω της αυξημένης εκδήλωσής τους αναφέρονται, κυρίως, στον σχολικό εκφοβισμό και στη βία. Οι εννοιολογήσεις της θετικιστικής-αντικειμενιστικής προσέγγισης ταυτοποιούν τον σχολικό εκφοβισμό ως ένα τύπο επιθετικότητας στον οποίον ένας ή περισσότεροι μαθητές ασκούν σωματική ή ψυχολογική βία σε ένα μαθητή κατ' επανάληψη και για μεγάλο χρονικό διάστημα με στόχο την πρόκληση σωματικού ή ψυχικού πόνου. Στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία οι έρευνες προσεγγίζουν το ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού μακροσκοπικά (κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών) ή μικροσκοπικά (δυναμική της σχολικής τάξης, την προσωπικότητα των μαθητών και τη διαδικασία της μάθησης) και συχνά σε ποσοτικές έρευνες με μεγάλο δείγμα μαθητών. Ο εκπαιδευτικός ως κομβικός κοινωνικοποιητικός παράγοντας συμβάλλει ουσιαστικά στην κοινωνικοπολιτική ένταξη των νέων κοινωνικών υποκειμένων και από θέση δοτής εξουσίας εγκαθιδρύει νοηματοδοτήσεις και στερεοτυπικές αντιλήψεις και συντελεί στη δημιουργία κατηγοριοποιήσεων και κοινωνικά αποκλεισμένων και «ευνοημένων» μαθητών από το εκπαιδευτικό γίγνεσθαι. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τον σχολικό εκφοβισμό δεν ερευνώνται εκτενώς, ενώ και οι ποιοτικές προσεγγίσεις είναι λιγιστές. Γι' αυτό στην παρούσα μελέτη θεωρήθηκε σημαντικό να διερευνηθούν και να καταγραφούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών, Δημοτικών Σχολείων της νήσου Μυτιλήνης, για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού. Ως μέθοδο επιλέξαμε την ημιδομημένη συνέντευξη, η οποία έχει πιο αδύναμη δομή και μεγαλύτερη ελευθερία τόσο στην εκφορά των ερωτήσεων, όσο και στην ποικιλία των απαντήσεων, θεωρώντας ότι η διερεύνηση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού απαιτεί τη συλλογή «εις βάθος» πληροφοριών, που η χρήση ερωτηματολογίου δεν εξυπηρετεί. Οι θεματικές ενότητες των ερωτήσεων που συμπεριλήφθηκαν στον οδηγό συνέντευξης ήταν σχετικές με τις εννοιολογήσεις των εκπαιδευτικών για τον ορισμό του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού, τις μορφές του, την ταυτότητα του θύτη και του θύματος. Πραγματοποιήθηκαν είκοσι μία συνεντεύξεις και για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση περιεχομένου. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί ως δρώντα υποκείμενα σε ένα δομικά καθορισμένο περιβάλλον ερμηνειών του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού, έχουν ελλιπή γνώση και κριτήρια διάκρισης της συγκεκριμένης συμπεριφοράς και των συμμετεχόντων, αναδεικνύοντας τη σχετικότητα τους, αλλά και τα προβλήματα στιγματισμού και κατηγοριοποιήσεων που μπορούν να προκύψουν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικός Εκφοβισμός, θύτης, θύμα, κοινωνικές αναπαραστάσεις

Ο θεσμός των φροντιστηρίων στην Ελλάδα

Γιαβρίμης Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ο ΘΕΣΜΟΣ των φροντιστηρίων αποτελεί μέρος της ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης. Οι μαθητές και οι γονείς τους εκλαμβάνονται ως «πελάτες» και η εκπαίδευση ως ένα καταναλωτικό προϊόν. Η συγκεκριμένη θεώρηση συνδέεται με τον νεοφιλελευθερισμό κι ειδικότερα με την προσέγγιση των δημόσιων υπηρεσιών κατά τη δεκαετία του 1980, η οποία στηρίχθηκε στην αρχή «μικρό κράτος-ελεύθερη αγορά». Το φροντιστήριο ως θεσμός στην Ελλάδα έχει εγκαθιδρυθεί από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα μέσα από τις εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές πολιτικές ως μια αδήριτη κοινωνική πραγματικότητα, η οποία μπορεί να πάρει τη μορφή της νόμιμης μη τυπικής εκπαίδευσης, ή τη μορφή της παράνομης - αδήλωτης «ιδιαιτέρας» (εξατομικευμένης) εκπαίδευσης. Η ανάπτυξη και η ένταση της λειτουργίας της φροντιστηριακής εκπαίδευσης, αν σκεφτούμε ότι αυτή αρχίζει στο Δημοτικό σχολείο και γιγαντώνεται στο Λύκειο, αναδύουν την αντικειμενοποιημένη κοινωνική πραγματικότητα που έχει σχηματοποιηθεί στην Ελλάδα και καθιστούν τον συγκεκριμένο θεσμό ως έναν αναπόφευκτο παράγοντα επιτυχίας στο εκπαιδευτικό σύστημα. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ερμηνευτική προσέγγιση της φροντιστηριακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και της επίδρασής της στη διαμόρφωση του νέου πλαισίου της εκπαίδευσης. Το δείγμα της έρευνάς μας, αποτέλεσαν 44 άτομα, ενώ ως μεθοδολογικό εργαλείο για την υλοποίηση της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε η δομημένη συνέντευξη. Η δομημένη συνέντευξη ήταν απαραίτητη στην προσπάθεια ερμηνείας των νοηματοδοτήσεων των ατόμων για τα χαρακτηριστικά και την ανάπτυξη της φροντιστηριακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και είχε ως θεματικούς άξονες τους λόγους και τα αίτια άνθισης του θεσμού της φροντιστηριακής εκπαίδευσης, τις διαφοροποιήσεις της από την τυπική εκπαίδευση, τη χρησιμότητα και τη σημαντικότητα της φροντιστηριακής εκπαίδευσης, την έκτασή της, το κόστος και τα χαρακτηριστικά της. Από τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύεται η αρνητική σύγκριση του θεσμού του φροντιστηρίου με τη δημόσια εκπαίδευση, όπως και οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις τους. Καταδεικνύεται ότι τα φροντιστήρια είναι μια βαθιά ριζωμένη κοινωνική πραγματικότητα με «πελατοκεντρική» προσέγγιση στην εκπαίδευση που παρέχει, ενώ από τους βασικούς λόγους που οι μαθητές και οι οικογένειές τους στρέφονται προς αυτήν είναι η λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος (συμπεριφορές εκπαιδευτικών, αναλυτικά προγράμματα κ.λπ.) και ο εξετασιοκεντρικός - αναπαραγωγικός προσανατολισμός του Λυκείου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Φροντιστήρια, ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικό σύστημα

*Το φαινόμενο της «υπερεκλογής» της γνώσης
στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο και οι κοινωνικές του επιπτώσεις:
η ανάδειξη της σχέσης του διπόλου δομή-δράση προς τη νέα τάση*

Επιμενίδου Σταυρούλα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ της εργασίας αποτελεί η παρουσίαση του φαινομένου της «υπερεκλογής» (overchoice) της γνώσης, έτσι όπως αυτή εκδηλώνεται στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο. Μελετάται ειδικότερα ο τρόπος που η διεύρυνση των δομών και δράσεων που στοχεύουν στη μετάδοση της γνώσης, καθώς και η διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση επηρεάζουν την κοινωνία α) ως προς το σύστημα αξιών και στάσεων που διαμορφώνει και β) ως προς το επίπεδο κοινωνικής συνοχής των ατόμων της. Το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας αφορά στη μελέτη του παράγοντα «γνώση», ο οποίος διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο στη σύγχρονη εποχή (υπό την επίδραση των αρχών του πλουραλισμού και της παγκοσμιοποίησης στην Κοινωνία της Γνώσης και της Πληροφορίας), καθώς αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα που συμβάλλει στην εξέλιξη της κοινωνίας υπό το αναλογικό σχήμα «πρόσβαση στη γνώση – πρόσβαση στην κοινωνική ιεραρχία». Σκοπός της εργασίας αποτελεί η κατάδειξη της διαμόρφωσης ενός νέου γνωστικού στυλ που διαμορφώνεται στη μεταμοντέρνα εποχή υπό την επίδραση της «υπερεκλογής» της γνώσης, όπου εξασφαλίζεται από τη μία καλύτερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ενώ από την άλλη ρυθμίζεται το επίπεδο κοινωνικής προόδου καθώς και οι δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης των ατόμων της. Το φαινόμενο της «υπερεκλογής» σχετίζεται, στο πλαίσιο αυτό, με τάσεις, όπως: εδραίωση κοινωνικών ανισοτήτων, απουσία ένταξης της γνώσης σε κάποια θεωρία (αποϋλοποίηση της γνώσης), πρόβλημα αυτοδιαχείρισης των μαθητών, υπερανάπτυξη γραφειοκρατικών διαδικασιών στο σχολικό περιβάλλον, υπερτονισμός της γνωστικής έναντι της κοινωνικής, ηθικής και συναισθηματικής νοημοσύνης και πρόβλημα αναγνώρισης της κοινωνικής αξίας και της αυταξίας της γνώσης. Μεθοδολογικά, ακολουθούμε τη μέθοδο έρευνας των πηγών, ανάλυσης και ερμηνευτικής προσέγγισης των περιεχομένων, ενώ μελετούμε τα κοινωνιολογικά ρεύματα του δομισμού και μεταδομισμού. Αποτέλεσμα της εργασίας αποτελεί η κατάδειξη του τρόπου που στο σύγχρονο σχολείο απορρυθμίζονται άδηλα οι κοινωνικές αξίες και επιτελείται κοινωνικός διαχωρισμός όχι μόνο στα άτομα, ανάλογα με τη γνώση που είναι σε θέση να διαχειριστούν, αλλά και στις έννοιες της εκπαιδευτικής δομής και δράσης, καθώς η εκπαιδευτική γνώση αποτελεί δείκτη του επιπέδου ύπαρξης κοινωνικών αξιών μιας καθόλου κοινωνίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: «Υπερεκλογή» της γνώσης, εκπαιδευτική δομή και δράση, κοινωνικές αξίες, διαχείριση της γνώσης

*Απόψεις και κοινωνική συμπεριφορά μαθητών δημοτικού
στις διαδικτυακές συζητήσεις (αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας
σε επιλεγμένα δημοτικά σχολεία του νομού Φλώρινας)*

Καπλάτου Αναστασία, Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Φλώρινας
Παπαθανασίου Πετρούλα, Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Φλώρινας

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΡΘΡΟ ασχολείται με τις κοινωνικές προεκτάσεις του φαινομένου της διαδικτυακής συζήτησης (chatting) που διεξάγεται από μαθητές της Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού. Συνιστά μια πρώτη διερευνητική απόπειρα ανίχνευσης της στάσης των μαθητών ηλικίας 11-13 ετών στις νέες επικοινωνιακές συμβάσεις που θέτουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κυρίως με τη μορφή της διαδικτυακής συζήτησης. Πρόκειται ουσιαστικά για μια προσπάθεια της ερευνήτριας να μελετήσει την εμφάνιση του φαινομένου της διαδικτυακής συζήτησης, με το οποίο έχει ασχοληθεί στα πλαίσια της διδακτορικής της διατριβής («Νέες επικοινωνιακές δομές και συμβάσεις. Γλωσσολογική και κοινωνιολογική ανάλυση των διαδικτυακών συζητήσεων των νέων», 2012) σε δείγμα πληθυσμού μικρότερης ηλικιακής κατηγορίας. Για το σκοπό αυτό σχεδιάστηκε και διανεμήθηκε σε δείγμα 120 μαθητών ερωτηματολόγιο που απαρτίζεται από 12 συνολικά ερωτήσεις και ασχολήθηκε με τα ακόλουθα ζητήματα: (με τη μορφή άλλοτε κλειστών, άλλοτε ανοικτού τύπου ερωτήσεων αλλά και πεντάβαθμης κλίμακας στάσεων).

1. Αποτίμηση (θετική ή αρνητική) της στάσης των μαθητών δημοτικού απέναντι στη διαδικτυακή συζήτηση. Εφόσον υπήρχε θετική αποτίμηση εκ μέρους των ερωτηθέντων απέναντι στο chatting ακολούθησαν ερωτήματα που σκοπό είχαν την ανάδειξη των ακόλουθων ζητημάτων:
2. Αγαπημένη ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης
3. Συχνότητα χρήσης του chat.
4. Προτιμώμενο άτομο για chat.
5. Λόγοι προτίμησης της διαδικτυακής επικοινωνίας.
6. Γονικός έλεγχος κατά τη διάρκεια διεξαγωγής μιας διαδικτυακής συζήτησης.
7. Προτιμώμενος γλωσσικός κώδικας κατά τη διάρκεια διενέργειας μιας διαδικτυακής συζήτησης και αιτιολόγηση της επιλογής αυτής.

Μέσω της επεξεργασίας του παρόντος ερωτηματολογίου προέκυψαν αποτελέσματα ιδιαίτερα σημαντικά που θα αποτελέσουν το αντικείμενο συζήτησης του παρόντος άρθρου και στοιχειοθετούν το κοινωνικό προφίλ των υποκειμένων και κατ' επέκταση των οικογενειών τους που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: στάση, διαδικτυακή συζήτηση, πιλοτική έρευνα, ερωτηματολόγιο, κοινωνιολογία της Παιδείας.

Στάσεις εφήβων για την επαγγελματική τους απασχόληση και τους ρόλους στην οικογένεια: Η επίδραση του φύλου

Κυρίτσης Δημήτρης, ΑΠΘ – Παντούλη Όλγα, ΑΠΘ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ εξετάζει αφενός τις τρέχουσες αντιλήψεις των εφήβων για τους ενδοοικογενειακούς ρόλους και τις στάσεις τους για την επαγγελματική απασχόληση και αφετέρου την επίδραση του φύλου στη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων. Η ισότητα των φύλων σε επίπεδο ευκαιριών και πρόσβασης στην εκπαίδευση και την εργασία είναι νομοθετικά κατοχυρωμένη, ωστόσο οι διαδικασίες μετάβασης των νέων ατόμων στους επαγγελματικούς και οικογενειακούς ρόλους επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από παραδοσιακές αντιλήψεις για τους ρόλους με βάση το φύλο τους, δημιουργώντας εμπόδια στη σταδιοδρομία και την προσωπική ανάπτυξη των γυναικών. Ιδιαίτερα στην περίοδο οικονομικής ύφεσης που διανύουμε τα άτομα που βλάπτονται σε επαγγελματικό επίπεδο είναι κυρίως νέοι και γυναίκες. Για τη συλλογή των δεδομένων επιλέχθηκε η επισκόπηση, με ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπληρώθηκε από 229 εφήβους μαθητές των δύο τελευταίων σχολικών τάξεων των Νομών Θεσσαλονίκης, Πιερίας και Χαλκιδικής. Ορισμένα από τα ενδιαφέροντα αποτελέσματα που εξήχθησαν είναι πρώτον ότι οι έφηβοι στην πλειονότητά τους θεωρούν πως τόσο η οικονομική συντήρηση της οικογένειας όσο και η ανατροφή των παιδιών πρέπει να μοιράζονται ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα, δεύτερον πως η πραγματοποίηση επιτυχημένης καριέρας είναι εξίσου σημαντική για τον άντρα και τη γυναίκα, τρίτον πως το προσωπικό ενδιαφέρον είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που επηρεάζει τις αποφάσεις τους αναφορικά με την επαγγελματική τους επιλογή και τέταρτον πως η υπευθυνότητα, η εργατικότητα και η υπομονή αποτελούν τα τρία διαθέσιμα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους που θα συνεισφέρουν περισσότερο στην επαγγελματική τους εξέλιξη. Η επίδραση του φύλου αναδείχθηκε στατιστικώς σημαντική σε πολλές από τις εξαρτημένες μεταβλητές. Έτσι, ως προς τους ενδοοικογενειακούς ρόλους τα αγόρια σε μεγαλύτερο ποσοστό από τα κορίτσια θεωρούν ότι η οικονομική συντήρηση της οικογένειας είναι ευθύνη πρωτίστως του άνδρα, ότι οι οικιακές εργασίες βαρύνουν περισσότερο τη γυναίκα και ότι η πραγματοποίηση επιτυχημένης καριέρας είναι σημαντικότερη για τον άνδρα. Τέλος, ως προς τις στάσεις τους για την επαγγελματική απασχόληση τα αγόρια προσδίδουν μεγαλύτερη βαρύτητα στο υψηλό κύρος-καταξίωση, αξιολογώντας την ευφύια και την ηγετική προσωπικότητα ως τα σημαντικότερα τους πλεονεκτήματα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: επαγγελματισμός, οικογενειακοί ρόλοι, φύλο, μαθητές, έρευνα

Διαφορική σχολική αποτελεσματικότητα σε σχέση με το φύλο, την καταγωγή και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση μαθητών Δημοτικού της Περιφέρειας Δυτ. Μακεδονίας

Παπαδοπούλου Ανδριαννή, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Στεργίου Αλήδα, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΣΥΜΦΩΝΑ με διεθνείς έρευνες για τη σχολική αποτελεσματικότητα (school effectiveness), οι διαφοροποιήσεις στις επιδόσεις των μαθητών αποδίδονται σε παράγοντες όπως τα προσωπικά χαρακτηριστικά των μαθητών (π.χ. φύλο, καταγωγή), τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της οικογένειας, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των μαθητών (τόπος διαμονής ή περιοχή σχολείου που φοιτούν), το πολιτισμικό κεφάλαιο αλλά και οι σχολικές εμπειρίες των μαθητών (Sammons, 2007 στο www.cfbt.com). Η διαφορική σχολική αποτελεσματικότητα (differential school effectiveness) μελετά τη σχέση και την επίδραση των ιδιαίτερων αυτών χαρακτηριστικών στις ακαδημαϊκές επιδόσεις των μαθητών διερευνώντας το κατά πόσον ένα σχολείο μπορεί να είναι το ίδιο αποτελεσματικό για μαθητές διαφορετικού φύλου, καταγωγής, κοινωνικοοικονομικής κατάστασης κ.ά. (Nuttall et al., 1989 Στο Kyriakides, 2004: 143). Η δική μας διαχρονική έρευνα (σχολικά έτη 2012-13 και 2013-14), που διεξήχθη σε 47 πολυθέσια δημοτικά σχολεία των νομών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, εξετάζει την ύπαρξη διαφορικής σχολικής αποτελεσματικότητας σε σχέση με το φύλο, την καταγωγή και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των μαθητών Α' και Β' δημοτικού. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσουμε κατά πόσον τα σχολεία είναι το ίδιο αποτελεσματικά για όλους τους μαθητές λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές στο φύλο, την καταγωγή και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των οικογενειών των μαθητών. Επιπλέον, θελήσαμε να αναδείξουμε τις απόψεις των γονέων και των εκπαιδευτικών σχετικά με την αποτελεσματικότητα των σχολικών μονάδων. Ειδικότερα, οι μαθητές του δείγματος συμπλήρωσαν ένα τεστ μαθηματικών και αξιολογήθηκαν στην αναγνωστική ικανότητα και την κατανόηση κειμένου. Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Ορισμένες από τις διαπιστώσεις στις οποίες οδηγούν τα αρχικά αποτελέσματα της έρευνας, αναφορικά με τις σχολικές επιδόσεις των μαθητών, αφορούν στην έλλειψη διαφοροποίησης σε σχέση με το φύλο, την ύπαρξη υψηλότερων επιδόσεων στα μαθηματικά συγκριτικά με την ανάγνωση εκ μέρους των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, και τον θετικό συσχετισμό μεταξύ μορφωτικού επιπέδου/επαγγέλματος της μητέρας και μαθητικών επιδόσεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διαφορική σχολική αποτελεσματικότητα, διαχρονική έρευνα, φύλο, καταγωγή, κοινωνικοοικονομική κατάσταση

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Η συμβολή της συναισθηματικής αγωγής στη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον

Αδαμοπούλου Μαρία, 13ο Δ.Σ. Χαλανδρίου
Χατζημιχαήλ Μαριάννα, 13ο Δ.Σ. Χαλανδρίου

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ γίνεται όλο και συχνότερα συζήτηση σχετικά με τη χρησιμότητα της συναισθηματικής αγωγής, δηλαδή της καλλιέργειας των συναισθημάτων των μαθητών στο σχολείο με στόχο την κοινωνική και συναισθηματική τους ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, με ποιον τρόπο η «εκπαίδευση» των συναισθημάτων (Goleman 2011) αναπληρώνει ελλειμματικές συναισθηματικές και κοινωνικές συμπεριφορές, στις οποίες ενυπάρχουν διάφορα προβλήματα, όπως η επιθετικότητα, ο φόβος, η απογοήτευση-κατάθλιψη με αποτέλεσμα τις κακές σχολικές επιδόσεις. Θεμελιακός παράγοντας των παραπάνω είναι η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, δηλαδή «της ικανότητας να αναγνωρίζει κανείς τα δικά του συναισθήματα, να τα κατανοεί και να τα ελέγχει, αλλά να αναγνωρίζει και να κατανοεί τα συναισθήματα των ανθρώπων γύρω του, ώστε να μπορεί να χειρίζεται αποτελεσματικά τόσο τα δικά του συναισθήματα όσο και τις διαπροσωπικές του σχέσεις» (Goleman, 1995). Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει την επίδραση ενός παρεμβατικού προγράμματος συναισθηματικής αγωγής στη διαμόρφωση κοινωνικών στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών/τριών της πέμπτης και έκτης τάξης του δημοτικού σχολείου

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: συναισθηματική νοημοσύνη, συναίσθημα, συναισθηματική αγωγή, ενσυναίσθηση, εκπαίδευση, κοινωνική και συναισθηματική μάθηση.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής. Πιλοτικό πρόγραμμα για τη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

Αρβανίτη Ιωάννα, 1η Περιφέρεια Δημοτικής Εκπαίδευσης Κιλκίς
Κατσιούλα Παναγιώτα, ΚΕΣΥΠ Κιλκίς
Παπαδόπουλος Πάρης, 2η Περιφέρεια Δημοτικής Εκπαίδευσης Κιλκίς
Σιάνου-Χατζηκαμάρη Παναγιώτα, ΚΕΣΥΠ Κιλκίς

ΜΕΤΑΒΑΣΗ θεωρείται μια διαδικασία εξέλιξης και ουσιαστικά ένα πέρασμα από μια γνωστή κατάσταση σε μια άλλη, άγνωστη και αβέβαιη. Οι μεταβάσεις μπορεί να αφορούν στην προσωπική, εκπαιδευτική, κοινωνική ή επαγγελματική ζωή και τα συναισθήματα που τη συνοδεύουν ποικίλλουν. Ανάλογα με την προσωπικότητα του ατόμου, το είδος της μετάβασης, τις προηγούμενες εμπειρίες του μπορεί να δυσκολεύουν ή να διευκολύνουν την αλλαγή. Η διαδικασία αυτή μπορεί να βιωθεί θετικά με κατάλληλη ενίσχυση προκειμένου το άτομο ή η

ομάδα να γνωρίσει και να κατανοήσει όσα συμβαίνουν στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον, διερευνώντας και δρώντας έτσι ώστε να μεταβάλει τις συνθήκες και να προετοιμαστεί ανάλογα με τις ανάγκες και τους στόχους, υιοθετώντας μια κριτική και όχι παθητική στάση στις διάφορες καταστάσεις. Ιδιαίτερα σημαντική μετάβαση είναι αυτή των μαθητών και μαθητριών από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Είναι η δεύτερη, με πρώτη αυτήν από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό, από μια σειρά μεταβάσεων στην εκπαιδευτική πορεία των νέων ανθρώπων, η επιτυχία της οποίας θα εξασφαλίσει σε μεγάλο βαθμό θετική ανταπόκριση στις ποικίλες εκπαιδευτικές προκλήσεις. Το πρόγραμμα «Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο» που προτείνεται στην παρούσα μελέτη, εκπονήθηκε από το Κέντρο Συμβουλευτικής Κιλκίς και το Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Π.Ε. Κιλκίς και εφαρμόστηκε σε πιλοτική μορφή, κατά το δεύτερο εξάμηνο του σχολικού έτους 2013-14 σε Σχολικές Μονάδες Δημοτικού (για τη ΣΤ' τάξη) & Γυμνασίου του Κιλκίς. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις και δραστηριότητες συμβουλευτικής μέσα στην τάξη και επισκέψεις με αντίστοιχες δράσεις στο Γυμνάσιο. Στόχος του προγράμματος είναι η άμβλυνση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν πολλές φορές οι μαθητές και οι μαθήτριες με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς στο περιβάλλον του Γυμνασίου και επιδρούν αρνητικά στην αυτοεκτίμηση των μαθητών και συνακόλουθα στην ακαδημαϊκή τους πορεία. Επιπρόσθετα περιλαμβάνει ενημέρωση για τις αντικειμενικές διαφορές από τη μια βαθμίδα εκπαίδευσης στην άλλη για την καλύτερη προσαρμογή και την αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων των μαθητών και μαθητριών. Στην παρούσα μελέτη παρουσιάζονται τα πρώτα αποτελέσματα που καταγράφηκαν από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων ανοιχτού τύπου (pre-post) που συμπλήρωσαν οι μαθητές, οι μαθήτριες και οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πιλοτικό πρόγραμμα, ομαλή μετάβαση, δημοτικό, γυμνάσιο, συμβουλευτική, δεξιότητες, συνεργασία

Ο παιδαγωγικός-υποστηρικτικός ρόλος των ΚΕ.ΣΥ.Π. σε άτομα Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων

Καμπακάκη Ευαγγελία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Τσιουπλή Ευγενία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΤΑ ΚΕ.ΣΥ.Π., ως θεσμοί της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη και στον συντονισμό της εφαρμογής του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και στη βοήθεια των ατόμων έως 25 ετών αναφορικά με θέματα σπουδών και επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι, πέραν της αξιόπιστης πληροφόρησης και της έγκυρης ενημέρωσης, απαραίτητη είναι η εγκαθίδρυση κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των στελεχών και των συμβουλευομένων. Ειδικότερα σε άτομα που ανήκουν σε Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες, απαιτούνται υπηρεσίες στήριξης προσαρμοσμένες στις ειδικότερες ανάγκες τους και τα ΚΕ.ΣΥ.Π., από την πλευρά τους, πρέπει να είναι σε διαδικασία συνεχούς εξέτασης των παραγόντων αποτελεσματικότητάς τους ώστε να ανταποκρίνονται, με τον καλύτερο δυνατό

τρόπο, στις ιδιαιτερότητες όλων των ατόμων που καλούνται να εξυπηρετήσουν. Αρχικά παρουσιάζεται, εν συντομία, το θεωρητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί ο θεσμός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και υλοποιείται από τα ΚΕ.ΣΥ.Π. καθώς και οι στόχοι, τα εργαλεία και η κατάρτιση των στελεχών τους. Στη συνέχεια, εστιάζει στις θέσεις των υπεύθυνων των ΚΕ.ΣΥ.Π. αναφορικά με τη συμβουλευτική που παρέχουν σε άτομα Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ), με το κατά πόσον είναι κατάλληλα επιμορφωμένοι για να αντεπεξέλθουν και με κάποια από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Στην έρευνα επιλέχθηκαν τα Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού μίας αστικής περιοχής και μίας ημιαστικής περιοχής. Για τις ανάγκες της έρευνας κατασκευάστηκε ερωτηματολόγιο ανοικτών ερωτήσεων, το οποίο στάλθηκε ηλεκτρονικά στους υπευθύνους και απαντήθηκε με τον ίδιο τρόπο, τον Απρίλιο του 2014. Τέλος, διατυπώνονται προτάσεις για την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους και συμπεράσματα για την επιτυχή εφαρμογή του θεσμού. Επιγραμματικά μπορούν να αναφερθούν: η ενίσχυση του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, η αναβάθμιση των υλικοτεχνικών υποδομών, ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού υλικού Σ.Ε.Π. και η επάρκεια των δεξιοτήτων στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, που χρειάζεται να έχουν οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν τον Σ.Ε.Π. και οι υπεύθυνοι ΚΕ.ΣΥ.Π.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ΚΕ.ΣΥ.Π., Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες, συμβουλευτική, παιδαγωγική υποστήριξη, σταδιοδρομία

*Μεταγνωστικά αισθήματα και μεταγνωστικές δεξιότητες
στην κατανόηση κειμένων κυριολεκτικού και μεταφορικού λόγου.
Μία μελέτη για τις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου*

Κεχαγιάς Πέτρος, Ψυχιατρική Κλινική Γ.Ν. Παπαγεωργίου
Αβραμίδου Ελευθερία, Ψυχιατρική Κλινική Γ.Ν. Παπαγεωργίου

ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ του μεταγινώσκειν αναπτύσσονται σε όλη τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας και αναπόφευκτα η ανάπτυξή τους συνδέεται με τις διεργασίες της μάθησης, της κατανόησης και της αυτοπαρακολούθησης. Η ικανότητα των μαθητών για αυτοενημερότητα αναφορικά με τις εμπειρίες τους από την επεξεργασία ενός κειμένου, αλλά και με τις στρατηγικές που ακολουθούν για την ορθή κατανόηση και μάθηση, αποτελεί αντικείμενο ευρείας μελέτης στους χώρους της εκπαίδευσης και της γνωστικής και σχολικής ψυχολογίας. Στα πλαίσια των Εξωτερικών Ιατρικών Μαθησιακών Δυσκολιών του Γ.Ν. Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης, το επιστημονικό προσωπικό συναντάει καθημερινά μαθητές Δημοτικού οι οποίοι παραπέμπονται για τη διερεύνηση δυσκολιών στη μάθηση, ή την ακαδημαϊκή τους επίτευξη. Μέσα από τη διαδικασία της αξιολόγησης προκύπτει συχνά το συμπέρασμα πως οι μαθητές των τελευταίων τάξεων του Δημοτικού, Ε΄ και Στ΄ τάξης, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κατανόηση κειμένων που περιέχουν μεταφορικό λόγο, οι οποίες συνδέονται με την απουσία χρήσης αποτελεσματικών στρατηγικών επεξεργασίας του εκάστοτε κειμένου. Το συγκεκριμένο προφίλ απαντάται τόσο σε μαθητές που αντιμετωπίζουν κάποια δυσκολία στη μάθηση, όσο και σε μαθητές οι οποίοι δεν έχουν σχετικές δυσκολίες. Προκει-

μένου να κατανοήσουμε τη σχέση μεταξύ των μεταγνωστικών διεργασιών, της κατανόησης κειμένων και των μεταγνωστικών αισθημάτων, διενεργούμε μελέτη η οποία έχει ως στόχο να εντοπίσει τα κριτήρια ετοιμότητας των μαθητών για τις επόμενες τάξεις του Γυμνασίου, σχιαγραφώντας τις δεξιότητές τους για αποτελεσματική κατανόηση του γραπτού λόγου. Για τη συγκεκριμένη μελέτη έχουν κατασκευαστεί τρία εργαλεία τα οποία βρίσκονται σε διαδικασία πιλοτικής χορήγησης και στάθμισης. Το πρώτο εργαλείο αποτελείται από δύο κείμενα. Το ένα περιλαμβάνει μεταφορικό λόγο και το άλλο περιλαμβάνει μόνο κυριολεκτικό λόγο. Τα κείμενα συνοδεύονται από κλειστού τύπου ερωτήσεις κατανόησης. Επιπλέον, δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο αυτό-αναφοράς στο οποίο οι συμμετέχοντες μαθητές καλούνται να κρίνουν το μέγεθος της δυσκολίας που αντιμετώπισαν από την κατανόηση του κάθε κειμένου και από τις συνακόλουθες ασκήσεις. Τέλος, οι μαθητές αξιολογούν το είδος, την ποιότητα και τη συχνότητα των στρατηγικών κατανόησης των οποίων έκαναν χρήση στη συγκεκριμένη άσκηση. Τα αποτελέσματα της μελέτης θα κάνουν φανερή τη σχέση μεταξύ της ποιότητας της κατανόησης από την ανάγνωση κειμένων και των μεταγνωστικών αισθημάτων και δεξιοτήτων που συνδέονται με την παραπάνω διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κατανόηση, μεταγινώσκειν, μεταφορικός λόγος, κυριολεκτικός λόγος, Δημοτικό

Διερεύνηση της ψυχικής ανθεκτικότητας σε παιδιά σχολικής ηλικίας

Κουρμπέτσου Ανθή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ΤΕΚΠ

Η ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΨΑ) ορίζεται ως χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του ατόμου (Richardson et al., (1990)· Wolin & Wolin (1993)· Handerson & Milstein (2003), ή ως δυναμική διαδικασία, η οποία θεωρείται δεδομένη μόνο όταν το άτομο υποστεί και αντιμετωπίσει κάποια αντίξοχη συνθήκη (Rirkin & Hooperman, 1991· Rutter, 1985). Ένα βασικό ερώτημα που θέτουν όσοι ερευνούν το φαινόμενο της ΨΑ είναι πώς τα καταφέρνουν ορισμένα παιδιά να ξεπεράσουν τις αντιξοότητες που σχετίζονται αρνητικά με την ψυχοκοινωνική προσαρμογή και να λειτουργήσουν με επάρκεια (Μόττη-Στεφανίδη et al., 2005). Σκοπός των σχετικών μελετών είναι να διερευνηθεί ποιοι παράγοντες συμβάλλουν, πώς και σε ποιον βαθμό, ώστε τα παιδιά να αναπτύξουν τα χαρακτηριστικά της ΨΑ. Παράλληλα οι έρευνες στοχεύουν στον εντοπισμό των παιδιών που θεωρείται ότι βρίσκονται στις ομάδες υψηλού κινδύνου, ώστε να γίνει η κατάλληλη παρέμβαση για να αναπτύξουν τα χαρακτηριστικά της ΨΑ. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ανασκόπηση των σχετικών ερευνών και η συζήτηση των απαντήσεων που δίνουν στα παραπάνω ερωτήματα. Οι έρευνες που παρουσιάζονται εστιάζουν σε παιδιά που ζουν σε περιβάλλοντα κινδύνου όπως κατοικοποιημένα παιδιά, μετανάστες και παλινοστούντες, παιδιά με χρόνιες παθήσεις και ασθένειες, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και παιδιά με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές. Το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών δείχνει πως τα παιδιά έχουν την ικανότητα να διαχειρίζονται κρίσεις και να ανακάμπτουν μελλοντικά. Σημαντική επιρροή για την αντιμετώπιση κρίσεων και αγχογόνων κα-

ταστάσεων ασκεί τόσο το περιβάλλον (οικογένεια, σχολείο, κοινωνία) όσο και τα επίκτητα χαρακτηριστικά του παιδιού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ψυχική ανθεκτικότητα, κακοποιημένα παιδιά, μετανάστες, χρόνιες παθήσεις, μαθησιακές δυσκολίες, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές

Επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας

Σταμάτης Ι. Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τουλιόπουλος Φώτιος, Δ/ση ΠΕ Δωδεκανήσου

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ και η οικογένεια αποτελούν τους κυριότερους θεσμούς ανατροφής και εκπαίδευσης των παιδιών. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο να υπάρχει αποτελεσματική επικοινωνία και στενή συνεργασία μεταξύ τους μολονότι, ορισμένες φορές, δημιουργούνται αντιπαραθέσεις ανάμεσά τους, ιδιαίτερα όταν προσπαθούν, με υπερβάλλοντα ζήλο, να διαδραματίσουν έναν πιο ενεργό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Έχει, ωστόσο, διαπιστωθεί ότι η αποτελεσματική συνεργασία των δυο πλευρών είναι πολλαπλώς ευεργετική για το παιδί, ιδιαίτερα στην περίπτωση αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας (bullying), η οποία τείνει να αποτελέσει και στην Ελλάδα, μια από τις πλέον σύγχρονες, προβληματικές, μαθητικές συμπεριφορές.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση απόψεων εκπαιδευτικών για την επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας αναφορικά με το βαθμό αποτελεσματικής αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας. Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2013, συμμετείχαν εκατόν τριάντα (130) εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που δίδασκαν σε δημόσια σχολεία της πόλεως της Ρόδου. Από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας προκύπτει, συμπερασματικά, ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν σημαντική τη συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Επίσης, θεωρούν τη συνεργασία αυτή ιδιαίτερα σημαντική (α) για τη διαμόρφωση θετικής στάσης του παιδιού απέναντι στο σχολείο και τη βελτίωση της συμπεριφοράς του στο σχολικό περιβάλλον γενικότερα, (β) για τη βελτίωση των κοινωνικών του δεξιοτήτων, η οποία συμβάλλει εποικοδομητικά στην άρση της κοινωνικής απομόνωσης από τους συμμαθητές του και (γ) για την ενδυνάμωση της σχέσης του παιδιού με την οικογένεια και τους εκπαιδευτικούς του και, σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, για τη βελτίωση της σχολικής του επίδοσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σχολικός εκφοβισμός, συνεργασία εκπαιδευτικών-γονέων, επικοινωνία, σχολικό κλίμα

*Διαχείριση σχολικής τάξης:
Οι αποφάσεις του δασκάλου κατά την εκπαιδευτική διαδικασία
παράγουν συναισθήματα τα οποία οι μαθητές αποτιμούν*

Τρικκαλιώτης Ιωάννης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Πνευματικός Δημήτριος, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ σχολικής τάξης υποστηρίζει την ακαδημαϊκή, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη κάθε μαθητή. Στην αποτελεσματική διαχείριση σχολικής τάξης οι ενέργειες του δασκάλου συνεισφέρουν και δεν ανταγωνίζονται τη διαμόρφωση θετικού μαθησιακού περιβάλλοντος (Evertson & Weinstein, 2011. Evertson & Neal, 2006). Βασικά στοιχεία για την ανάπτυξη του περιβάλλοντος της σχολικής τάξης του δημοτικού σχολείου είναι η έγκαιρη εγκαθίδρυση κοινά αποδεκτών διαδικασιών, η διαμόρφωση σχέσεων δασκάλου-μαθητή και μεταξύ μαθητών και η δημιουργία θετικού συναισθηματικού κλίματος (Chen, Hughes, Liew, & Kwok, 2010· Pianta, 2011· Van Petegem, Creemers, Rossel, & Aelterman, 2005). Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η μελέτη της μεταβολής της συναισθηματικής κατάστασης των μαθητών, η οποία προέκυψε από τις αποφάσεις του δασκάλου κατά τη διαχείριση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη σχολική τάξη. Η εκτίμηση της συναισθηματικής κατάστασης των μαθητών έγινε με δήλωσή τους. Στην έρευνα συμμετείχαν 120 παιδιά τριών ηλικιακών ομάδων (8χρονα, 10χρονα, 12χρονα) σε δύο συνθήκες θετική κατά αρνητικής. Η εγκυρότητα των συναισθηματικών καταστάσεων ελέγχθηκε με ερωτηματολόγιο στο οποίο απάντησαν 50 δάσκαλοι που υπηρετούσαν στα σχολεία των συμμετεχόντων στην έρευνα μαθητών. Ο δάσκαλος δημιούργησε προσδοκίες σε όλα τα παιδιά ότι θα παίξουν ένα παιχνίδι στον ηλεκτρονικό υπολογιστή όσα επίπεδα (πίστες) θέλει το καθένα. Με επόμενη απόφαση του δασκάλου προκλήθηκε συναισθηματική αναστάτωση από την πρόκληση αβεβαιότητας στους μαθητές. Στο τέλος οι αρχικές προσδοκίες επιβεβαιώνονται μόνο για τα παιδιά που συμμετέχουν στη θετική συνθήκη. Οι συμμετέχοντες μαθητές κλήθηκαν να αποτιμήσουν (1 = πολύ λυπημένος, ..., 5 = πολύ χαρούμενος) τα συναισθήματά τους μετά από κάθε μια από τις τρεις αποφάσεις του δασκάλου τους. Η ανάλυση διακύμανσης με επαναλαμβανόμενες μετρήσεις στα συναισθήματα των παιδιών μετά από κάθε απόφαση του δασκάλου έδειξε ότι αυτά διαφέρουν σημαντικά. Τα παιδιά δήλωσαν αρνητική ή θετική συναισθηματική κατάσταση ανάλογα με τις αποφάσεις του δασκάλου. Συνεπώς, οι αποφάσεις του δασκάλου κατά τη διαχείριση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη σχολική τάξη φαίνεται ότι παράγουν διαφορετική συναισθηματική κατάσταση στους μαθητές. Όταν δημιουργείται αβεβαιότητα από την απόφαση του δασκάλου τα παιδιά δηλώνουν αρνητική συναισθηματική κατάσταση. Επίσης, η αρνητική συναισθηματική κατάσταση των μαθητών αυξάνεται ακόμη περισσότερο όταν δεν ικανοποιούνται οι προσδοκίες τους. Επιπλέον, η αρνητική συναισθηματική κατάσταση των μαθητών ανατρέπεται όταν οι προσδοκίες τους ικανοποιούνται από την τελική έκβαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαχείριση σχολικής τάξης, εκπαιδευτική διαδικασία, θετικά/αρνητικά συναισθήματα.

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μέσα από τα μάτια των μαθητών

Τσακιρίδου Ελένη, Π.Τ.Δ.Ε., Π.Δ.Μ.
Ζαφείρη Ιωάννα, Εκπαιδευτικός

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ερευνητικής εργασίας είναι η καταγραφή του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού (bullying), η έντασή του και οι μορφές με τις οποίες εμφανίζεται στην καθημερινότητα των μαθητών. Η άσκηση σωματικής και ψυχολογικής βίας στους μαθητές από συνομηλίκους τους είναι ένα φαινόμενο το οποίο αποτελούσε πάντα ένα μέρος της σχολικής πραγματικότητας, ωστόσο τα τελευταία χρόνια απασχολεί επιστημονικά όλο και περισσότερους ερευνητές, λόγω της συχνότητάς του και των επιπτώσεών του τόσο στους συμμετέχοντες όσο και στην κοινωνία (Ανδρέου & Smith). Οι μορφές με τις οποίες συνήθως εκδηλώνεται το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού είναι ο λεκτικός εκφοβισμός, δηλαδή τα πειράγματα, οι απειλές, η διάδοση φημών, ακόμη και τα προσβλητικά graffiti, ο σωματικός εκφοβισμός, που εκδηλώνεται με χτυπήματα ή σπρωξίματα, η σεξουαλική παρενόχληση, η αφαίρεση αντικειμένων (Louwes, 2009), στον κοινωνικό εκφοβισμό, δηλαδή τον αποκλεισμό των θυμάτων από ομάδες ή δραστηριότητες και στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying), που πραγματοποιείται μέσω κινητών τηλεφώνων ή του διαδικτύου (Τσιάντης κ.ά., 2010). Στην έρευνα συμμετείχαν 110 μαθητές (52 αγόρια και 58 κορίτσια) ΣΤ' Δημοτικού και Α' Γυμνασίου από σχολεία της Αθήνας και της Φλώρινας. Οι μαθητές κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο βασισμένο σε αντίστοιχες έρευνες (Whitney & Smith 1993, Rigby & Slee 1993, Smith & Sharp 1994, Olweus 1993 a, b). Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, οι μαθητές αναφέρουν ότι υπάρχει το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μέσα στη σχολική τους καθημερινότητα, αλλά σε χαμηλά επίπεδα. Κυρίως εκδηλώνεται μέσω λεκτικής βίας, αφαίρεσης προσωπικών αντικειμένων και κοινωνικού αποκλεισμού και λιγότερο μέσω σωματικής βίας. Η πλειοψηφία των μαθητών χρεώνει εκφοβιστική συμπεριφορά κυρίως στα αγόρια, κάτι που αναφέρεται και σε άλλες έρευνες (Δεληγιάννη-Κουϊμτζή κ.ά., 2005· Χαντζή Χ. κ.ά., 2000· Κοκκέβη, Α. κ.ά., 2011· Olweus, 1994· Smith & Sharp, 2003).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικός εκφοβισμός, μαθητική βία, θυματοποίηση

Η επίδραση ενός διαθεματικού προγράμματος εκμάθησης παραδοσιακών χορών στην ψυχοκινητική ανάπτυξη των νηπίων

Φανή Άννα, Νηπιαγωγός – Σέμογλου Κλειώ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ των κινητικών δεξιοτήτων στην προσχολική ηλικία παρέχει τη δυνατότητα ανίχνευσης των ιδιαιτεροτήτων κάθε παιδιού, καθώς και τη δυνατότητα έγκαιρης διάγνωσης πιθανών δυσκολιών, με στόχο τη σχεδίαση κατάλληλων αναπτυξιακά προγραμμάτων. Αποτελέσματα προγενέστερων ερευνών καταδεικνύουν ότι τα παρεμβατικά προγράμματα ψυχοκινητικής αγωγής επιδρούν

θετικά στην κινητική ανάπτυξη των παιδιών και μάλιστα σε διαφορετικό βαθμό σε σχέση με τις ιδιαίτερες ανάγκες του καθενός (Σπανάκη και συν., 2010). Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της επίδρασης ενός πιλοτικού διαθεματικού προγράμματος παρέμβασης με ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς στην ψυχοκινητική ανάπτυξη παιδιών προσχολικής ηλικίας 5-6 ετών. Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε σε δύο τμήματα νηπιαγωγείου ημιαστικής περιοχής της Ανατολικής Θεσσαλονίκης. Το ένα τμήμα αποτέλεσε την πειραματική ομάδα και το άλλο την ομάδα ελέγχου. Κανένα από τα παιδιά δεν είχε προηγούμενη εμπειρία σχετική με τον παραδοσιακό χορό. Επιλέχθηκαν και διδάχθηκαν πέντε ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί από διαφορετικά μέρη της Ελλάδας, μέσα σ' ένα πιλοτικό διαθεματικό πρόγραμμα, το οποίο διήρκεσε 12 εβδομάδες με τρεις οργανωμένες δραστηριότητες ανά εβδομάδα των 30' έως 60' η μία. Κάθε οργανωμένη δραστηριότητα περιελάμβανε ποικίλες διαθεματικές δραστηριότητες και μουσικοκινητικά παιχνίδια, καθώς και εξάσκηση στους παραδοσιακούς χορούς. Για την αξιολόγηση της κινητικής ανάπτυξης των νηπίων, πριν και μετά την παρέμβαση, χρησιμοποιήθηκε η σύντομη φόρμα της δοκιμασίας Bruininks-Oseretsky of Motor Proficiency (BOTMP 2, Bruininks, 2005), καθώς και το ημερολόγιο της ερευνήτριας. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν στατιστικά σημαντική βελτίωση στις επιδόσεις των παιδιών και των δύο ομάδων, με την πειραματική ομάδα να έχει καλύτερα αποτελέσματα έναντι της ομάδας ελέγχου. Επίσης, μέσα από τις καταγραφές του ημερολογίου της ερευνήτριας διαπιστώθηκε η θετική στάση των νηπίων απέναντι στις μουσικοκινητικές δραστηριότητες και τον παραδοσιακό χορό, τη συνεργασία και την επικοινωνία. Συμπερασματικά, μέσα από το συγκεκριμένο παρεμβατικό πρόγραμμα και τους παραδοσιακούς χορούς τα παιδιά βελτίωσαν τις κινητικές τους επιδόσεις, συνεργάστηκαν, γνώρισαν στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού και της παράδοσης. Επιπλέον, τα παιδιά έμαθαν να αποκρίνονται κινητικά σε ποικιλία ήχων και μουσικής, να κινούνται στον χώρο, σε ποικιλία επιπέδων και κατευθύνσεων, να χρησιμοποιούν ποικίλα σωματικά σχήματα. Τα ευρήματα της συγκεκριμένης εργασίας επιβεβαιώνουν αποτελέσματα παρόμοιων ερευνών (Venetsanou & Kampas 2004) και καταδεικνύουν ότι ο παραδοσιακός χορός μπορεί να συμβάλει στην προαγωγή, αναβάθμιση και βελτίωση της προσχολικής και σχολικής Φυσικής Αγωγής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ψυχοκινητική ανάπτυξη, παραδοσιακός χορός, πρότζεκτ, διαθεματικότητα

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

«Του θυμαριού τ' αρώματα, βασιλικού τραγούδια».

Ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση περιβαλλοντικού προγράμματος σε μαθητές με νοητική αναπηρία με θέμα τα αρωματικά φυτά της Ελλάδας

Αμπράζης Αλέξανδρος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παπαδοπούλου Πηνελόπη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ήταν να ανιχνευθεί αν μέσα από δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) μπορεί να επιτευχθεί αλλαγή στάσεων και γνώσεων των μαθητών με νοητική αναπηρία καθώς και αν μπορεί η ΠΕ να συμβάλει στη γνωστική ανάπτυξη και την κοινωνικοποίηση του συγκεκριμένου πληθυσμού. Η έρευνα τροφοδοτήθηκε ως προς τις θεωρητικές παραδοχές, τις παιδαγωγικές επιλογές αλλά και τις διδακτικές δραστηριότητες από τέσσερις βασικές κατευθύνσεις: α) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, β) Νοητική Αναπηρία, γ) Σχολικός Κήπος και δ) Αρωματικά Φυτά. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν δυο αγόρια ηλικίας 18 και 24 ετών και οχτώ κορίτσια ηλικίας από 17 έως 24 ετών που φοιτούν στο Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Φλώρινας και παρουσιάζουν μέτρια ως ελαφρά νοητική αναπηρία. Το αναπτυξιακό μέρος της έρευνας περιλάμβανε το σχεδιασμό ενός προγράμματος ΠΕ, με στόχους την οικοδόμηση γνώσεων σχετικά με τα αρωματικά φυτά, τη σύνδεση των αρωματικών φυτών με την ελληνική γεωργική, πολιτιστική και γαστρονομική παράδοση, την ανάπτυξη φιλοπεριβαλλοντικής στάσης και την αξιολόγηση της συμβολής των αρωματικών φυτών στην ανθρώπινη υγεία. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με τη μέθοδο «project» και τα βασικά δομικά στοιχεία των δραστηριοτήτων ήταν το πολυαισθητηριακό περιβάλλον, η δράση, η ομαδοκεντρική προσέγγιση, η διαθεματικότητα και η ανάληψη πρωτοβουλίας από τους μαθητές. Η αξιολόγηση του προγράμματος έγινε με κύριο εργαλείο έρευνας τη «δομημένη συνέντευξη» που επιλέχθηκε για να εντοπιστούν οι μεταβολές σε γνώσεις και στάσεις των μαθητών μετά την παιδαγωγική παρέμβαση. Πρόσθετες πηγές δεδομένων ήταν το ημερολόγιο αναστοχασμού του ερευνητή που τηρήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος και η ομάδα εστίασης που πραγματοποιήθηκε μετά το τέλος της παιδαγωγικής παρέμβασης. Από τη στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων της συνέντευξης, προέκυψε ισχυρή μεταβολή στις γνώσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Στους άξονες σύνδεσης των αρωματικών φυτών με την ελληνική παράδοση και στον τομέα αξιολόγησης της συμβολής των αρωματικών φυτών στην ανθρώπινη υγεία υπήρξε εν μέρει σημαντική μεταβολή. Στον άξονα ανάπτυξης φιλοπεριβαλλοντικής στάσης των παιδιών δεν υπήρξε σημαντική μεταβολή, κάτι το οποίο αιτιολογείται από την ήδη θετική διάθεση των μαθητών απέναντι στους φυτικούς οργανισμούς προ της παιδαγωγικής παρέμβασης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Νοητική Αναπηρία, Ειδική Αγωγή, Αρωματικά Φυτά, Σχολικός Κήπος

Στάσεις και πρακτικές εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε ειδικά δημοτικά σχολεία για την εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ευγενιάδου Ελισάβετ, Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Αλευριάδου Αναστασία, Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ προκύπτει πως η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) συμβάλλει στην εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς ενισχύει τις γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές τους δεξιότητες (Bright & Tarrant, 2002· Minotou, Mniestris, Pantis & Paraskevoopoulos, 2011· Μπεκιαρίδου, 2005· Μπούτσκου, 2006· Πεντοβούλου - Ζιάκα, 2007· Sunal & Sunal, 2003), ενώ ταυτόχρονα διαφαίνεται να υπάρχει σύνδεση της Π.Ε. και της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.), καθώς μοιράζονται κοινές αρχές, στόχους και μεθόδους (Αναστασίου, Γωνιά, Ημέλλου, Καραγκούνης, Τζιόκας & Τσώλης, 2004). Η παρούσα εργασία στοχεύει στη διερεύνηση των στάσεων και πρακτικών των εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε ειδικά δημοτικά σχολεία αναφορικά με την υλοποίηση της Π.Ε. Για τον σκοπό της έρευνας, συντάχθηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο χορηγήθηκε σε 67 εκπαιδευτικούς ειδικών δημοτικών σχολείων της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας. Από την ανάλυση των απαντήσεων διαφαίνεται η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και οι ιδιαίτερα θετικές στάσεις τους απέναντι στην εφαρμογή της Π.Ε., καθώς οι συμμετέχοντες θεωρούν πως η διδασκαλία της Π.Ε. μπορεί να πραγματοποιηθεί στο ειδικό δημοτικό σχολείο και είναι ωφέλιμη για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες. Ακόμα, οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πως εφαρμόζουν ποικίλες πρακτικές Π.Ε. και αξιοποιούν κάθε διδακτική ευκαιρία για ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και εμπλοκή των μαθητών σε θέματα περιβάλλοντος. Αντιμετωπίζουν ολιστικά την Π.Ε. σύμφωνα με τις τρεις προσεγγίσεις της (μέσω, για χάρη και προς όφελος του περιβάλλοντος) και στοχεύουν στην ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος και συνεργασίας, στην ενίσχυση της επαφής των μαθητών με τη φύση, στην κατανόηση του περιβάλλοντος από τους μαθητές και στη δημιουργία θετικών στάσεων για αυτό. Επιπλέον, εφαρμόζουν δραστηριότητες που αφορούν στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες απευθύνονται κυρίως σε μαθητές με νοητική αναπηρία, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές και κινητικές αναπηρίες, κατά τις οποίες αξιοποιούν το παιχνίδι ρόλων, τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και τα οπτικοακουστικά μέσα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ειδικά δημοτικά σχολεία, στάσεις εκπαιδευτικών

*Αξιολόγηση προγραμμάτων Π.Ε. στο Ν. Πρέβεζας τη διετία 2011-13:
στάσεις και πρακτικές του εκπαιδευτικού πριν και μετά την υλοποίηση*

Ζαντραβέλη Βαρβάρα, 4ο Γυμνάσιο Πρέβεζας

ΤΟ ΠΕΔΙΟ που η παρούσα εργασία επιχειρεί να μελετήσει στο πλαίσιο της αξιολόγησης της Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ως καινοτόμου δράσης αφορά στις στάσεις και τις πρακτικές των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο Ν. Πρέβεζας τη διετία 2011-13. Ως στάσεις ορίζονται οι στόχοι και οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών πριν την υλοποίηση των προγραμμάτων και ως πρακτικές οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν. Η αποτίμηση της επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων είναι και η αναμενόμενη αξιολόγηση των προγραμμάτων. Η περίπτωση εικονομαχίας εφαρμογής των προγραμμάτων Π.Ε. ανέδειξε την ανάγκη για αλλαγή του παιδαγωγικού πλαισίου της εκπαίδευσης στην Ελλάδα καθώς και την ανάγκη δημιουργίας μοντέλων αξιολόγησης της εφαρμογής τους: Το ερευνητικό ερώτημα 'Σε ποιο βαθμό, μετά το πέρας των προγραμμάτων, οι αρχικές προσδοκίες/στόχοι των εκπαιδευτικών, σε σχέση με την υλοποίηση των στόχων των προγραμμάτων αυτών ικανοποιήθηκαν;' απαντήθηκε στο πλαίσιο πιλοτικής έρευνας από 31 εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που αποτέλεσαν το δείγμα της μικτής έρευνας, με ερευνητικά εργαλεία ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου ως μέθοδο συλλογής των ποσοτικών δεδομένων και συνέντευξη ως μέθοδο συλλογής των ποιοτικών δεδομένων. Μετά από την ανάλυση και την ερμηνεία των ευρημάτων της διαπιστώθηκε ότι οι στάσεις/προθέσεις των εκπαιδευτικών μετουσιώνονται σε πρακτικές, αυτό όμως δεν προσμετράται με ποσοτικούς ή ποιοτικούς δείκτες λόγω ανυπαρξίας οποιασδήποτε μορφής αξιολόγησης. Επιβεβαιώθηκε η υπάρχουσα βιβλιογραφία ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός όσον αφορά στους τρόπους που το πρόγραμμα εφαρμόζεται και τους τύπους των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για την αναθεώρησή του. Πλην όμως, ο εκπαιδευτικός δηλώνει ελλιπώς καταρτισμένος να το επιτελέσει. Δεν υπάρχει ο κατάλληλος σχεδιασμός για να ελεγχθεί εάν και κατά πόσο η επίτευξη των στόχων ήταν επιτυχής και σε ποιο βαθμό και διαπιστώνεται ότι η επιμόρφωση είναι περιστασιακή και ανεπαρκής. Εδώ αναδύεται επιτακτική η ανάγκη για καθιέρωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα το διασφαλίζει.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: έρευνα, αξιολόγηση, καινοτόμες δράσεις στην εκπαίδευση, περιβαλλοντικά προγράμματα, στάσεις-πρακτικές εκπαιδευτικών, επιμόρφωση

*Γνώσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών του γυμνασίου
για την αειφόρο ανάπτυξη*

Καδιγιαννόπουλος Γεώργιος, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΗ εντάσσεται στη θεματική ενότητα του συνεδρίου που αφορά στην εκπαιδευτική έρευνα και έχει ως αντικείμενό της, τις γνώσεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών του γυμνασίου για την αειφόρο ανάπτυξη. Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης αποτελεί αντικείμενο συζήτησης σε

κοινωνικό και εκπαιδευτικό επίπεδο τουλάχιστον τις τελευταίες δύο δεκαετίες και εστιάζει σε ζητήματα που αφορούν στο περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία. Το υπουργείο παιδείας από την πλευρά του στις εγκυκλίους που εκδίδει για τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κάνει λόγο για τη διανύσιμη δεκαετία για την αειφόρο ανάπτυξη στην εκπαίδευση και για την ανάγκη επικέντρωσης στην αειφορία. Σκοπός της έρευνας, μέσω της διατύπωσης συγκεκριμένων ερευνητικών ερωτημάτων, είναι η καταγραφή των γνώσεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε γυμνάσια της περιφέρειας Αττικής αναφορικά με την αειφόρο ανάπτυξη, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο γνωρίζουν την έννοια, το σημασιολογικό περιεχόμενο, τις διαστάσεις και τους τομείς δράσης της, καθώς και αν έχουν επιμορφωθεί σχετικά. Παράλληλα, η έρευνα αποσκοπεί να ερευνηθεί αν οι εκπαιδευτικοί έχουν εντοπίσει ζητήματα αειφόρου ανάπτυξης στα αναλυτικά προγράμματα και στα σχολικά εγχειρίδια του γυμνασίου και σε ποια. Για τη διερεύνηση των γνώσεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του ανώνυμου ερωτηματολογίου, το οποίο περιείχε 23 ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Η επεξεργασία των απαντήσεων πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο SPSS 19. Από τη στατιστική ανάλυση προέκυψε ότι οι εκπαιδευτικοί είχαν ακούσει ελάχιστα γύρω από την έννοια της αειφόρου ανάπτυξης και δεν είχαν λάβει σχετική επιμόρφωση. Στο άκουσμα της έκφρασης «αειφόρος ανάπτυξη» η πλειονότητά τους ανακαλεί έννοιες και όρους γύρω από το περιβάλλον όπως: η προστασία του, η ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον και η πράσινη ανάπτυξη, ενώ ως όρο της αποδίδει τη σημασία της ανάπτυξης που προστατεύει το περιβάλλον και της σωστής διαχείρισης των πόρων. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η αειφόρος ανάπτυξη έχει κυρίως περιβαλλοντική διάσταση και δε διαπιστώνουν στην πλειονότητά τους την ύπαρξη αντίστοιχων ζητημάτων στα αναλυτικά προγράμματα και στα σχολικά εγχειρίδια του γυμνασίου, ενώ την έχουν συνδέσει κυρίως με τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον και λιγότερο με την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αειφόρος ανάπτυξη, γνώσεις, αντιλήψεις, εκπαιδευτικοί, γυμνάσιο

Διερεύνηση των γνώσεων των μαθητών Ε' Δημοτικού σχετικά με την ενέργεια και το ενεργειακό αποτύπωμα και πώς αυτές αλλάζουν μέσα από διδακτική παρέμβαση

Κυρκοπούλου Αικατερίνη, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τσακιρίδου, Ελένη, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Μαλανδράκης Γεώργιος, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΠΛΗΘΟΣ βιβλιογραφικών αναφορών φαίνεται πως γίνεται σήμερα κοινώς αποδεκτή η θέση ότι, η ενεργειακή παιδεία των μαθητών είναι προϊόν της καθημερινής πρακτικό - βιωματικής γνώσης, που προέρχεται από πολυσύνθετες άτυπες διαδικασίες μάθησης μέσα στο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Ωστόσο, με την παροχή της κατάλληλης ενημέρωσης και εκπαίδευσης στους μαθητές πάνω στα ενεργειακά θέματα επιτυγχάνεται η απόκτηση επι-

στημονικά ορθών και εμπειριστατωμένων γνώσεων. Η παρούσα εργασία αποτελεί μια έρευνα για τον εντοπισμό των αρχικών αντιλήψεων των μαθητών Ε΄ Δημοτικού σχετικά με την ενέργεια και το ενεργειακό αποτύπωμα, καθώς και το πώς αυτές τροποποιούνται μετά από τη σχετική διδακτική παρέμβαση. Στην έρευνα συμμετείχαν 33 μαθητές/τριες, 15 της πειραματικής ομάδας και 18 της ομάδας ελέγχου, από δύο τμήματα Ε΄ τάξης αστικού δημοτικού σχολείου της Θεσσαλονίκης. Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με 32 ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου. Η διδακτική παρέμβαση, που πραγματοποιήθηκε στην ομάδα πειραματισμού, διεξήχθη σε 2 δίωρες διδακτικές περιόδους. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας δείχνουν ότι πριν τη διδακτική προσέγγιση της ενέργειας, όλοι οι μαθητές/τριες βασίζονται σε καθημερινές βιωματικές ερμηνείες για τις απαντήσεις τους (π.χ. η ενέργεια του αθλητή που τρέχει αποδίδεται στις τροφές που καταναλώνει). Αντίθετα μετά τις διδασκαλίες φαίνεται ότι έχουν αποκτήσει πιο εμπειριστατωμένη γνώση για τα ενεργειακά θέματα, γεγονός που επιβεβαιώνεται από τις σωστές και τεκμηριωμένες απαντήσεις τους (π.χ. η ενέργεια του αθλητή που τρέχει είναι προϊόν μετατροπής χημικής σε κινητική). Σχετικά με το ενεργειακό αποτύπωμα, τα αποτελέσματα δείχνουν μια αρχική έλλειψη κατανόησης της έννοιας από όλους τους μαθητές, αφού η πλειοψηφία από αυτούς δήλωσαν ολική άγνοια του όρου, γεγονός που εξηγείται από την απουσία επαφής τους με αυτόν, καθώς και όποιας σχετικής ενημέρωσης από το σχολείο ή τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Για παράδειγμα, οι περισσότεροι μαθητές και των δυο ομάδων ανέφεραν ότι το ενεργειακό αποτύπωμα συνδέεται άμεσα είτε με το αποτέλεσμα μιας ενέργειας είτε με το αποτύπωμα του ποδιού του ανθρώπου. Μετά τη διδακτική παρέμβαση, διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές της πειραματικής ομάδας προσέγγισαν περισσότερο τη σωστή σημασία του όρου, αναφερόμενοι στις ποσότητες του CO₂ που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα. Αντίθετα, οι μαθητές της ομάδας ελέγχου φαίνεται να παραμένουν στις αρχικές τους ιδέες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ενέργεια, ενεργειακό αποτύπωμα, διδακτική παρέμβαση, μαθητές Ε΄ τάξης

Διερεύνηση των φιλοπεριβαλλοντικών-ενεργειακών συνηθειών μαθητών: ο ρόλος και παιδαγωγικές μέθοδοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ντόνα Ειρήνη, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Γρεβενών
Αραμπατζής Γαρυφάλλος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ κατέχει έναν καίριο και στρατηγικό ρόλο στη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής συνείδησης. Για την ορθή και ολοκληρωμένη προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, απαιτείται υιοθέτηση ανάλογων φιλοπεριβαλλοντικών καθημερινών συνηθειών και πρακτικών. Στην εργασία αυτή επιχειρείται η διερεύνηση των καθημερινών περιβαλλοντικών συνηθειών των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Γρεβενών, εστιασμένη στη χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας, αφού η ενέργεια και η χρήση της αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά ζητήματα της εποχής μας, έχοντας ουσιαστική σημασία για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιό-

τητας ζωής. Δεδομένου ότι για την ορθή και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, απαιτείται επιπλέον και υιοθέτηση ανάλογων τρόπων ζωής και συμπεριφοράς, σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση των καθημερινών περιβαλλοντικών συνηθειών των μαθητών, με απώτερο στόχο τον προσδιορισμό του ρόλου και του περιεχομένου των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, αναπτύχθηκε ερωτηματολόγιο ως αξιόπιστο εργαλείο έρευνας με ερωτήσεις κλειστού κυρίως τύπου. Στα ευρήματα πραγματοποιήθηκε ποσοτική ανάλυση. Η ανάλυση έδειξε συσχέτιση των περιβαλλοντικών συνηθειών των μαθητών με τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ΠΠΕ), καθώς επίσης με τις γνώσεις των μαθητών για θέματα ενέργειας σε σχέση με τις επιπτώσεις χρήσης της στο περιβάλλον και τέλος με τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά τους. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, καταδεικνύεται ο σπουδαίος ρόλος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ΠΕ) και ενισχύεται η διεθνώς κοινή παραδοχή υποστήριξης των ΠΠΕ στα σχολεία. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία αποτελεί μια σημαντική στρατηγική για την επίτευξη της προστασίας του περιβάλλοντος και την ευημερία. Οι επιτυχείς προσπάθειες για την προώθηση της περιβαλλοντικής παιδείας των μαθητών, διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας και η περιβαλλοντική εκπαίδευση καλείται να παίξει σπουδαίο ρόλο στην κατεύθυνση αυτή. Μακροπρόθεσμες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση των περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων απαιτούνται για την ολιστική αντιμετώπιση των πολυσύνθετων και πολυδιάστατων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Η ΠΕ προωθεί το παιδαγωγικό πρότυπο που υποστηρίζει τη μαθητοκεντρική προσέγγιση, αξιοποιώντας τις προϋπάρχουσες γνώσεις, τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, προάγοντας την ενεργητική συμμετοχή τους, την ανάληψη πρωτοβουλιών, την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, την κοινωνική αλληλεπίδραση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: περιβάλλον & ενέργεια, περιβαλλοντική εκπαίδευση, περιβαλλοντικές-ενεργειακές συνήθειες

Παρανοήσεις στις αντιλήψεις φοιτητών - μελλοντικών εκπαιδευτικών για το αποτύπωμα άνθρακα

Τσουτσούλη Αναστασία, ΠΤΝ Φλώρινας

Η ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ παγκόσμια ζήτηση ενέργειας, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανοδική τάση των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων και κυρίως του CO₂. Η αύξηση αυτή προκάλεσε τα τελευταία χρόνια την εμφάνιση του όρου Ανθρακικό Αποτύπωμα. Ως Ανθρακικό Αποτύπωμα ορίζουμε το σύνολο των εκπεμπόμενων θερμοκηπιακών αερίων και κυρίως του διοξειδίου του άνθρακα, τα οποία παράγονται από τις καθημερινές μας δραστηριότητες μέσω της καύσης ορυκτών καυσίμων. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και γνωρίζοντας πως η εκπαίδευση έχει τη δυνατότητα να επιφέρει αλλαγές στον τρόπο σκέψης των ανθρώπων, οι περιβαλλοντικές σπουδές μπορούν να έχουν ένα ρόλο κλειδί στη δημιουργία περιβαλλοντικά ενημερωμένων πολιτών. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια έχουν εισαχθεί στα αναλυτικά προγράμματα του δημοτικού σχολείου θέ-

ματα από το πεδίο της εκπαίδευσης για την αειφορία, όπως αυτό των αποτυπωμάτων, τα οποία οι εκπαιδευτικοί θα κληθούν να συμπεριλάβουν στη διδασκαλία τους. Για να συμβεί όμως αυτό, θα πρέπει πρώτα οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί να αντιληφθούν επαρκώς τις αντίστοιχες έννοιες. Τα ερωτήματα της έρευνας μας είναι: (α) Ποιες παρανοήσεις υπάρχουν σε φοιτητές –μελλοντικούς εκπαιδευτικούς– σχετικά με την έννοια του Ανθρακικού Αποτυπώματος; (β) Ποιές παρανοήσεις υπάρχουν σχετικά με τις μονάδες μέτρησής του; (γ) Ποιες παρανοήσεις δημιουργούνται στους φοιτητές σχετικά με τους παράγοντες που το επηρεάζουν αλλά και τους τρόπους μείωσής του; Στην έρευνα πήραν μέρος φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας. Οι συμμετέχοντες συγκροτούν δυο ομάδες. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει όσους είχαν δεχτεί διδασκαλία σχετική με την υπό μελέτη έννοια (N = 128) και η δεύτερη όσους δεν την είχαν διδαχθεί (N = 123). Ως εργαλεία έρευνας επιλέχθηκαν η παραγωγή γραπτού κειμένου με ερωτήσεις ανοικτού τύπου για την πρώτη ομάδα των συμμετεχόντων και το ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις ανοικτού τύπου για τη δεύτερη ομάδα. Με τον τρόπο αυτό συγκεντρώθηκαν δεδομένα από 251 φοιτητές τα οποία αναλύθηκαν χρησιμοποιώντας την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Από τους συμμετέχοντες και των δύο ομάδων προκύπτει ότι στη μεγάλη πλειοψηφία τους ταυτίζουν το ανθρακικό αποτύπωμα με την κατανάλωση ενέργειας. Αναφορικά με τις παρανοήσεις που προέκυψαν στην κατηγορία των παραγόντων που επηρεάζουν το αποτύπωμα, ένα μεγάλο ποσοστό αναφέρει ως παράγοντα επιρροής τα θερμοκηπιακά αέρια. Οι παρανοήσεις που καταγράφηκαν από τις απαντήσεις φοιτητών που δε δέχτηκαν διδασκαλία, σχετικά με τη μείωση αυτού, αφορούσαν κυρίως μείωση καθημερινών σωματικών δραστηριοτήτων. Ενώ φοιτητές που διδάχθηκαν θέματα σχετικά με τους τρόπους μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος αναφέρουν την τοποθέτηση φίλτρων στα εργοστάσια.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αποτύπωμα άνθρακα, Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών, Εκπαίδευση για την Αειφορία

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

*Προβληματισμοί σε θέματα πειθαρχίας σε μικρά παιδιά
ενός έως τριών χρόνων: η καρέκλα της σκέψης*

Αγγελή Βαρβάρα, ΑΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Προσχολικής Αγωγής
Ζακοπούλου Αγνή, ΑΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Προσχολικής Αγωγής
Ρουφίδου Ειρήνη, ΑΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Προσχολικής Αγωγής

Ο ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ στον οποίο εμπίπτει η ανακοίνωση είναι η Προσχολική Παιδαγωγική. Η εργασία διαπραγματεύεται θέματα πειθαρχίας και ειδικότερα τη χρήση «της καρέκλας της σκέψης» από τους παιδαγωγούς Προσχολικής ηλικίας στις ηλικίες παιδιών ενός έως τριών χρόνων. Στο θεωρητικό πλαίσιο αρχικά θα αναλυθεί η έννοια και η αξία της πειθαρχίας και της ποινής-τιμωρίας στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και τα είδη των ποινών-τιμωριών με εμβάθυνση στη ποινή του «time-out» ή «της καρέκλας της σκέψης» (Oesterreich, L., Telep. V., Brazelton, B., Harris, Costenbader & Reading-Brown, Readdick και Chapman, Dolto, M., Ζακοπούλου, Α.). Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι διαφορές ανάμεσα στην έννοια της τιμωρίας και της πειθαρχίας (Case, H.) Σκοπός της έρευνας είναι να μελετήσει: Α) Κατά πόσο οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας παιδιών ενός έως τριών χρόνων χρησιμοποιούν την «καρέκλας της σκέψης» σαν μέσο ποινής-τιμωρίας, Β) Σε ποιες περιπτώσεις την χρησιμοποιούν και Γ) Κατά πόσο τα αποτελέσματα από την επιβολή της ποινής είναι τα αναμενόμενα. Για την οργάνωση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παρατήρησης και συγκεκριμένα της νατουραλιστικής παρατήρησης (κρυφή έρευνα) όπως την αναφέρουν οι Cohen, Manion και Morrison. Στην έρευνα το δείγμα επιλέχτηκε με την απλή τυχαία δειγματοληψία σε διάφορους βρεφονηπιακούς σταθμούς της Αθήνας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας παιδιών ενός έως τριών χρόνων χρησιμοποιούν την «καρέκλας της σκέψης» σαν μέσο ποινής-τιμωρίας. Οι παιδαγωγοί χρησιμοποιούν «την καρέκλα της σκέψης» χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ηλικίας και τη συχνότητα και την ένταση των συμπεριφορών. Δείχνουν να χρησιμοποιούν αδιαβάθμητα τον ίδιο τρόπο για όλες τις «αντιρρήσεις» των παιδιών δείχνοντας μειωμένο σεβασμό στην προσωπικότητα του μικρού παιδιού. Η απομάκρυνση στην «καρέκλα της σκέψης» συνοδεύεται και από λεκτική βία. Τέλος η απομάκρυνση του μικρού παιδιού δεν επιφέρει την πειθαρχία αλλά επιφέρει: α) συναισθηματική ταπείνωση και μείωση της αυτοπεποίθησης και β) περισσότερη αντίδραση του μικρού παιδιού που δεν είναι νευρολογικά ώριμο να αντεπεξέλθει σε αυτά που νοιώθει και πράττει.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: πειθαρχία, ποινές-τιμωρία, καρέκλα της σκέψης, time out, παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας

Η παιδαγωγική του παιχνιδιού: πεποιθήσεις και πρακτικές στο πλαίσιο μιας συνεργατικής έρευνας-δράσης

Αυγητίδου Σοφία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Καραγιώργου Ιωάννα, 2ο Πρότυπο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Α.Π.Θ.
Αλεξίου Βασιλική, 2ο Πρότυπο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Α.Π.Θ.
Καλανταρίδου Δέσποινα, 3ο Πρότυπο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Α.Π.Θ.

Ο ΡΟΛΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ του παιχνιδιού (Wood, 2004) παραπέμπει στη διαδικασία υποστήριξης της σκέψης και της δράσης των παιδιών στο παιχνίδι ως μιας κοινωνικά δομημένης και διαμεσολαβημένης δραστηριότητας. Υπό αυτή την προσέγγιση, το παιχνίδι δε συνδέεται με καθορισμένα αναμενόμενα αποτελέσματα αλλά αναγνωρίζεται ως μία κοινωνική πρακτική σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό πλαίσιο (Wood, 2010). Γνωρίζουμε ότι ο ρόλος της νηπιαγωγού στο ελεύθερο παιχνίδι δεν είναι συνήθως παρεμβατικός (Smith, 2001) ή αν είναι παρεμβατικός στοχεύει κυρίως στην ευταξία παρά στην υποστήριξη της δράσης των παιδιών (Saracho, 2011). Στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του παιχνιδιού προϋποτίθεται η παρατήρηση και καλή γνώση των πρακτικών των παιδιών στο παιχνίδι, η αναγνώριση του παιχνιδιού ως μιας κοινωνικής πρακτικής κατά την οποία τα παιδιά εκδηλώνουν τα κίνητρά τους, το ενδιαφέρον τους και εμπλέκονται πρακτικά και συναισθηματικά και η εστίαση του παιδαγωγικού ενδιαφέροντος στην υποστήριξή του. Στα πρότυπα πειραματικά νηπιαγωγεία ΑΠΘ οργανώσαμε μία συνεργατική έρευνα-δράση κατά τη σχολική χρονιά 2013-2014 με κύριο ζητούμενο τη διερεύνηση των προϋποθέσεων και των τρόπων υποστήριξης της σκέψης και της δράσης των παιδιών στο «ελεύθερο» παιχνίδι αλλά και την επαγγελματική υποστήριξη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στην επανατοποθέτηση ή διεύρυνση των εκπαιδευτικών τους πρακτικών και πεποιθήσεων για το παιχνίδι. Οι εκπαιδευτικοί συνέλεξαν δεδομένα από τη δράση των παιδιών στο ελεύθερο παιχνίδι με κλειδες παρατήρησης και τα ερμήνευσαν προκειμένου να σχεδιάσουν και να αξιολογήσουν τη δράση τους. Η συντονίστρια της έρευνας-δράσης υποστήριξε θεωρητικά, μεθοδολογικά και αναστοχαστικά τις εκπαιδευτικούς-ερευνήτριες μέσα από 5 ομαδικές συναντήσεις που συζητούσαμε τα αναδυόμενα ζητήματα και τις επιλεγμένες πρακτικές αλλά και μέσα από ατομικές συναντήσεις. Μερικά από τα ζητήματα που συζητήσαμε κατά την έρευνα-δράση αφορούσαν σε παιδιά που δε συμμετείχαν ή αποκλείονταν από το παιχνίδι, στη μειωμένη παρουσία του ομαδικού παιχνιδιού, στη θεματολογία των σεναρίων παιχνιδιού, στη δυσκολία να υποστηριχθεί η σκέψη των παιδιών στο παιχνίδι χωρίς να κατευθυνθεί έμμεσα από τη συμμετοχή της νηπιαγωγού προς τη δική της σκέψη και στον τρόπο αξιοποίησης των δεδομένων της παρατήρησης για το σχεδιασμό και την αξιολόγηση της δράσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: παιδαγωγική του παιχνιδιού, έρευνα-δράση, εκπαιδευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές, προσχολική εκπαίδευση.

*Απόψεις παιδαγωγών για το παραμύθι, τη χρησιμότητά του,
την αξία του και τον διαπολιτισμικό ρόλο που μπορεί να έχει
στην προσχολική αγωγή και εκπαίδευση*

Καραγιάννη Βασιλική, ΤΕΠΑΕ Α.Π.Θ

Ο ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ στον οποίο εμπίπτει η ανακοίνωση είναι η εκπαιδευτική έρευνα. Στο θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας θα αναφερθούμε στο παραμύθι κάνοντας μια ιστορική αναδρομή, στη διαφορά μύθου και παραμυθιού, θα ορίσουμε το τι είναι παραμύθι και τα είδη του, δηλαδή το λαϊκό και το σύγχρονο. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στα χαρακτηριστικά των δυο ειδών, στα δομικά στοιχεία τους, καθώς και στον ρόλο και τον σκοπό του παραμυθιού. Θα εστιάσουμε ακόμη στη δυνατότητα που έχει ως μέσο διαπολιτισμικής αγωγής και γνωριμίας άλλων πολιτισμών. Τέλος θα σχολιάσουμε τη διεθνή άποψη για την απεικόνιση του πολιτισμικά διαφορετικού στα παιδικά παραμύθια. Ο σκοπός της έρευνας αυτής είναι να εξετάσουμε: 1) εάν οι παιδαγωγοί χρησιμοποιούν το παραμύθι στον παιδικό σταθμό και εάν παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία, 2) εάν περνά αξίες, ποιους σκοπούς εξυπηρετεί η ανάγνωσή του, και τέλος, 3) εάν οι παιδαγωγοί πιστεύουν ότι το παραμύθι έχει παγκόσμιο και πανανθρώπινο χαρακτήρα και μπορεί ενδεχομένως να βοηθήσει τα παιδιά προσχολικής ηλικίας να γνωρίσουν κάποια στοιχεία από διαφορετικούς πολιτισμούς. Σχετικά με τη μεθοδολογία κάναμε ποιοτική έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις με τη χρήση μαγνητόφωνου. Επιλέξαμε έξι ερωτήματα και ζητήσαμε απαντήσεις από εννέα παιδαγωγούς. Οι ερωτήσεις ήταν χωρισμένες σε τρεις ομάδες και κάθε ομάδα είχε από δυο ερωτήσεις με συγκεκριμένη θεματολογία (χρησιμότητα, αξίες που περνά το παραμύθι, διαπολιτισμικός του χαρακτήρας). Από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας προέκυψε πως οι υποθέσεις που είχαμε θέσει στην αρχή επαληθεύτηκαν. Συγκεκριμένα οι παιδαγωγοί χρησιμοποιούν πάρα πολύ το παραμύθι στον παιδικό σταθμό γιατί τις βοηθά στο παιδαγωγικό τους έργο πολλαπλά. Οι περισσότερες παιδαγωγοί τόνισαν πως οι αξίες που περνά το παραμύθι διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γιατί αυτές εξαρτώνται από τον πολιτισμό και την κουλτούρα της καθεμιάς. Οι παιδαγωγοί πιστεύουν ότι το παραμύθι είναι αναγκαίο για όλα τα παιδιά του κόσμου ανεξάρτητα από την καταγωγή τους. Ακόμη, όλες μάς είπαν πως έτυχε να έχουν στο τμήμα τους στον παιδικό σταθμό κάποιες φορές παιδί με διαφορετική καταγωγή και πως εάν θα γνώριζαν παραμύθι από τη χώρα του, θα το διάβαζαν ευχαρίστως με κατάλληλη προετοιμασία, καθώς και την ενδεχόμενη βοήθεια-συνεργασία με τους γονείς.

*Σχολική ετοιμότητα και ακαδημαϊκή πρόοδος:
ευρήματα από μία δεκαπενταετή έρευνα μελέτης περιπτώσεων*

Κοκκίδου Μαίη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ είναι μια πολυδιάστατη έννοια που σχετίζεται με την γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών πριν από την εισαγωγή τους στο τυπικό σύστημα της εκπαίδευσης και μελετάται σε συνάρτηση πολλών παραγόντων (ατομικών, οικογενειακών, κοινωνικών και πολιτισμικών). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα πολλών ερευνών, οι πρώιμες εμπειρίες των παιδιών επηρεάζουν τη σχολική τους ετοιμότητα η οποία, με τη σειρά της, επηρεάζει τη μετέπειτα σχολική τους πρόοδο. Ως εκ τούτου, η σχολική ετοιμότητα αποτελεί έναν δείκτη πρόβλεψης της ακαδημαϊκής προόδου των μαθητών. Στο πλαίσιο μίας πολυετούς έρευνας μελέτης περιπτώσεων με στόχο τη διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη και την προσωπική και ακαδημαϊκή πρόοδο των παιδιών, με εστίαση στον ρόλο του σχολείου, αναδύθηκε με ρητό τρόπο το ζήτημα της σχολικής ετοιμότητας. Στο παρόν άρθρο παρουσιάζονται τα ευρήματα που αφορούν στη σχολική ετοιμότητα, μέσα από τη συσχέτιση δεδομένων (δεξιότητες, γνώσεις, συμπεριφορές, ατομικά χαρακτηριστικά), που συγκεντρώθηκαν κατά την περίοδο φοίτησης των συμμετεχόντων στο Νηπιαγωγείο, με τη σχολική τους πρόοδο, από την Α΄ Δημοτικού μέχρι και ένα έτος μετά την αποφοίτησή τους από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και την είσοδό τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση για μερικούς. Στην παρούσα έρευνα έλαβαν μέρος 7 μαθητές, 5 αγόρια και 2 κορίτσια, που ξεκίνησαν τη φοίτησή τους στο Νηπιαγωγείο με μέσο όρο ηλικίας 4,4. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η παρατήρηση, οι άτυπες συζητήσεις με τους μαθητές καθ' όλη τη διάρκεια των σχολικών τους χρόνων και οι ημιδομημένες συνεντεύξεις με τους γονείς όταν τα παιδιά ήταν 19 ετών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η σχολική ετοιμότητα είναι παράγοντας που επηρεάζει σε πολύ σημαντικό βαθμό τη σχολική πρόοδο των μαθητών αλλά και τις επιλογές τους πέρα από τη σχολική φοίτηση και μπορεί να αποτιμηθεί ως δείκτης πρόβλεψης της προόδου των μαθητών. Τα παιδιά που ξεκίνησαν το σχολείο «λιγότερο έτοιμα» αντιμετώπισαν ποικίλα προβλήματα κατά τη σχολική τους φοίτηση, δυσανασχετούσαν με τις απαιτήσεις του σχολείου και κατέβαλλαν μικρότερη προσπάθεια στις σχολικές τους εργασίες. Από την άλλη πλευρά, οι συμμετέχοντες που αξιολογήθηκαν στην προσχολική ηλικία ως «σχολικά έτοιμοι» διατήρησαν αυτό το πλεονέκτημα σε όλα τα σχολικά έτη, ήταν πιο υπεύθυνοι στη μάθησή τους και μπορούσαν να ανταποκριθούν με επιτυχία στις σχολικές απαιτήσεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολείο, Σχολική Ετοιμότητα, Ακαδημαϊκή Πρόοδος, Ατομικά Χαρακτηριστικά

Μορφές οικογενειακής οργάνωσης στα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία

Κούτρα Ευαγγελία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τσιλιμένη Τασούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ και οι οικογενειακές σχέσεις αποτελούν μια σημαντική θεματική στα κείμενα της παιδικής λογοτεχνίας από τα πρώτα λογοτεχνικά έργα έως σήμερα, παρουσιάζοντας ποικίλα οικογενειακά σχήματα, όπως αυτά που ακολουθούν το πρότυπο της πυρηνικής οικογένειας όσο και αυτά που απεικονίζουν εναλλακτικές μορφές οικογένειας. Στο τέλος του 20ού αιώνα διαπιστώνεται ότι προωθούνται ως λογοτεχνικοί ήρωες παιδιά που απομακρύνονται από τους γονείς τους προβάλλοντας έτσι την εντύπωση μεγαλύτερης αυτονομίας των παιδιών και λιγότερου ελέγχου από πλευράς ενηλίκων (Avery, 1996), ενώ και στα κλασικά παραμύθια καταγράφεται ποικιλομορφία ως προς τη μορφή της οικογένειας (Γαβριηλίδου, 2008). Ένα παρόμοιο φαινόμενο παρατηρείται και στην ελληνική παιδική λογοτεχνία, αντιπαραβάλλοντας οικογενειακές σχέσεις άλλου τύπου, τόσο στις αρχές του 20ου αιώνα, προβάλλοντας παιδιά ορφανά ακόμη και από τους δύο γονείς που είναι αναγκασμένα να «κερδίσουν» την ανεξαρτησία τους, όσο και στο τέλος του 20ού αιώνα, με έντονο το στοιχείο των διαφορετικών μορφών οικογένειας (Κανατσούλη, 2011). Η παρούσα εργασία ερευνά τις μορφές της οικογενειακής οργάνωσης που απεικονίζονται στα σύγχρονα εικονογραφημένα βιβλία. Πιο αναλυτικά, διερευνούμε ποιες μορφές είναι κυρίαρχες, καθώς και τον τρόπο που προβάλλονται ως προς τα οικογενειακά και γονεϊκά πρότυπα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 30 βιβλία, εκ των οποίων τα 22 είναι μεταφρασμένα και τα 8 Ελλήνων συγγραφέων. Καλύπτουν, δε δύο εκδοτικές δεκαετίες: 1990-2010. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την κατάδειξη των μορφών οικογένειας είναι η ανάλυση περιεχομένου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η πυρηνική μορφή οικογένειας κυριαρχεί μεταξύ των μορφών που καταγράψαμε στα βιβλία της παρούσας μελέτης, ενώ τα μέλη της απεικονίζονται με στερεοτυπικά χαρακτηριστικά και συνήθειες, χωρίς όμως να λείπουν και οι ελάχιστες περιπτώσεις προβολής περισσότερο σύγχρονων γονεϊκών προτύπων. Φαίνεται πως η παιδική λογοτεχνία ενισχύει-προβάλλει συγκεκριμένη ιδεολογία και συγκεκριμένες αξίες σχετικά με την εικόνα της οικογένειας και των μελών της (Alston, 2008). Αξιοσημείωτος είναι ο αριθμός των βιβλίων όπου έχουμε την παρουσία ενός μόνο γονέα, καθώς και η τάση της απεικόνισης ενός πατέρα «φεμινιστή», που απέχει από τα παλαιότερα πρότυπα του ψυχρού και απόμακρου πατέρα και υιοθετεί συνήθειες του καιρού μας. Αντίθετα, η μητέρα μένει «πιστή» στην παραδοσιακή της εικόνα, φορτωμένη με στερεοτυπικά χαρακτηριστικά που αποδίδονται στη γυναικεία της φύση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εικονογραφημένα βιβλία, μορφές οικογένειας, ανάλυση περιεχομένου, ιδεολογία

*Από τις παραδοσιακές στις σύγχρονες μεθόδους αξιολόγησης:
Η περίπτωση των φύλλων εργασίας*

Μπιρμπίλη Μαρία, ΤΕΠΑΕ ΑΠΘ – Παπανδρέου Μαρία, ΤΕΠΑΕ ΑΠΘ

ΠΑΡΑ ΤΗ ΣΥΧΝΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΣ στο ελληνικό νηπιαγωγείο, τα φύλλα εργασίας αποτελούν μια πρακτική των εκπαιδευτικών η οποία δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς. Η «ανθεκτικότητα» τους, παρά τις προτάσεις του ΔΕΠΠΣ για σύγχρονες μεθόδους αξιολόγησης των μαθητών αλλά και διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων όπως η γλώσσα και τα μαθηματικά, δημιουργεί την εντύπωση ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν συγκεκριμένες και βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις για τη χρησιμότητα των φύλλων εργασίας στη μάθηση των μικρών παιδιών. Οι θέσεις αυτές φαίνεται ότι «αντέχουν» όχι μόνο στις επιταγές του ισχύοντος προγράμματος προσχολικής εκπαίδευσης αλλά και στις επικρίσεις που δέχονται τα φύλλα εργασίας ως παιδαγωγική πρακτική στο πλαίσιο επιμορφώσεων και προγραμματικών επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Η παρούσα έρευνα στόχο της είχε να διερευνήσει τη χρήση των φύλλων εργασίας στο νηπιαγωγείο και ιδιαίτερα:

- τους λόγους για τους οποίους οι νηπιαγωγοί επιλέγουν να τα χρησιμοποιήσουν στο πλαίσιο του ημερήσιου προγράμματος,
- τα γνωστικά αντικείμενα στα οποία τα χρησιμοποιούν και
- τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν τα φύλλα εργασίας που θα δώσουν στα παιδιά της τάξης τους.

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε το έτος 2012-2013 συμμετείχαν 89 νηπιαγωγοί από τον Νομό Θεσσαλονίκης. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε για το σκοπό της έρευνας. Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι τα φύλλα εργασίας χρησιμοποιούνται πιο συχνά στο πλαίσιο των μαθηματικών και γλωσσικών δραστηριοτήτων που οργανώνουν οι νηπιαγωγοί με στόχο να ελέγξουν τις γνώσεις των παιδιών ή/και να τους δώσουν «την ευκαιρία να εξασκηθούν σε νέες γνώσεις και έννοιες». Τα φύλλα εργασίας δίνονται κυρίως μετά το τέλος μιας δραστηριότητας, όταν ο/η εκπαιδευτικός έχει «ολοκληρώσει τη διδασκαλία» και μπαίνουν στο φάκελο αξιολόγησης (portfolio) των παιδιών «για να μπορούν να τα δουν και οι γονείς». Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν τα φύλλα εργασίας οι νηπιαγωγοί του δείγματος ποικίλουν: «η αισθητική», η «ελκυστικότητα», «το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για τα παιδιά» και ο βαθμός κατανόησης «της άσκησης» είναι μερικές από τις πιο συχνές απαντήσεις.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Προσχολική εκπαίδευση, αξιολόγηση, φύλλα εργασίας

Η θέση της Πρακτικής Άσκησης στο Πρόγραμμα Σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων Νηπιαγωγών (Π.Τ.Ν.)

Νασιρίδου Όλγα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Βρυνιώτη Καλλιόπη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ παραμέτρους συγκρότησης του προγράμματος σπουδών των Τμημάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και ιδιαίτερα των Π.Τ.Ν. αποτελεί η Πρακτική Άσκηση (Π.Α.) διότι στο πλαίσιο αυτής δίνεται για πρώτη φορά η δυνατότητα στις φοιτήτριες και στους φοιτητές να έρθουν σε επαφή με την πρακτική εφαρμογή του αντικειμένου των σπουδών τους. Ωστόσο, τα βασικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν το προφίλ της Π.Α. διαφέρουν από Τμήμα σε Τμήμα, τα κυριότερα εκ των οποίων είναι: (α) οργάνωση και διάρκεια της Π.Α., (β) συνολικός αριθμός παρουσίας των φοιτητών στα ιδρύματα πρακτικής άσκησης και (γ) αριθμός των Ε.Κ.Τ.Σ. που πιστώνονται στην Π.Α. σε σχέση με το συνολικό αριθμό των Ε.Κ.Τ.Σ. που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της θέσης που κατέχει η Π.Α. στο Πρόγραμμα Σπουδών των εννέα Π.Τ.Ν. της Ελλάδας, υπό την έννοια της σημαντικότητας που της αποδίδεται από το εκάστοτε Τμήμα. Για την επίτευξη του σκοπού έγινε ανάλυση περιεχομένου των σχετικών κειμένων (περιγραφή της Π.Α.) που υπάρχουν στους Οδηγούς Σπουδών των εννέα Π.Τ.Ν. και μελετήθηκε η συναφής βιβλιογραφία. Επιπλέον έγινε διερεύνηση, με ερωτηματολόγιο, των απόψεων των φοιτητών/τριών του Π.Τ.Ν. του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας αναφορικά με την Πρακτική Άσκηση. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ενώ σύμφωνα με τις περιγραφές των Οδηγών Σπουδών η Π.Α. θεωρείται ως πολύ σημαντική συνιστώσα του Προγράμματος Σπουδών και των εννέα Π.Τ.Ν., διαφέρει ο βαθμός σημαντικότητας που της αποδίδεται στην πράξη από το εκάστοτε Τμήμα. Αυτό το φαινόμενο της αντίφασης μεταξύ προθέσεων (περιγραφές) από τη μια πλευρά και πράξεων (οργάνωση και διάρκεια - Ε.Κ.Τ.Σ.) από την άλλη είναι σύνθετο και δύσκολο ερμηνεύσιμο στα πλαίσια της παρούσας εργασίας. Ωστόσο, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι το εύρος της αντίφασης σχετίζεται: (α) με τον προσανατολισμό του κάθε Τμήματος, (β) με την αντίληψη για το ρόλο της Π.Α. που επικρατεί στο καθένα από αυτά και (γ) με την υλικοτεχνική υποδομή και την επάρκεια/ανεπάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πρακτική Άσκηση, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, απόψεις φοιτητών-τριών, συγκριτική αντιπαραβολή

*Το δικαίωμα παιδιού για την συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία:
οι απόψεις των παιδιών*

Νικολοπούλου Ευαγγελία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της παρούσας έρευνας κινείται γύρω από τα δικαιώματα των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα δίνεται έμφαση στο άρθρο 12 της Σύμβασης, το οποίο αφορά το δικαίωμα του παιδιού να ακουστεί άλλα και να ληφθεί

σοβαρά η γνώμη του. Με βάση αυτό η συγκεκριμένη εργασία αφορά στη συμμετοχή των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς και τους σχετικούς περιορισμούς που προκύπτουν από το εκπαιδευτικό πλαίσιο. Ο σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι πρωτίστως η διερεύνηση των απόψεων των παιδιών για την συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα σκοπός της έρευνας είναι η καταγραφή των απόψεων των παιδιών σχετικά με τις εμπειρίες τους στον χώρο του νηπιαγωγείου και το κατά πόσο συμμετέχουν στον καθορισμό του περιεχομένου της μάθησης. Επιπλέον σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει το κατά πόσο μπορούν να καθορίσουν τα παιδιά αυτό που συμβαίνει όχι μόνο στις οργανωμένες δραστηριότητες, αλλά και στις ελεύθερες, διερευνώντας συγχρόνως τις απόψεις τους για το κλίμα αποδοχής που υπάρχει μέσα στην τάξη. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την περάτωση της έρευνας ήταν η ποιοτική. Το ερευνητικό εργαλείο ήταν η συνέντευξη, η οποία είχε ημιδομημένη μορφή. Το δείγμα αποτελούνταν από δεκαπέντε νήπια, τα οποία προέρχονταν από τρία διαφορετικά τμήματα νηπιαγωγείου της πόλης της Φλώρινας. Οι συνεντεύξεις ηχογραφούνταν ενώ στην συνέχεια έγινε απομαγνητοφώνησή τους. Για την επεξεργασία των δεδομένων και την ποιοτική τους ανάλυση έγινε αναγωγή των δεδομένων σε κατηγορίες, έκθεση των δεδομένων και τέλος η εξαγωγή συμπερασμάτων. Εν συντομία τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των νηπίων ανέφερε ότι το παιχνίδι είναι η αγαπημένη δραστηριότητα στο χώρο του νηπιαγωγείου και ότι θα ήθελαν να αφιερώνεται περισσότερος χρόνος σ' αυτό. Επίσης διαπιστώσαμε ότι πολλά παιδιά γίνονταν δέκτες επιθετικής συμπεριφοράς από τους συμμαθητές τους και αυτό τους απέτρεπε να έχουν ελεύθερη επιλογή για το ποιον και με τι θα παίξουν. Επιπλέον το δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής περιοριζόταν κατά ένα μεγάλο βαθμό και από την ίδια την εκπαιδευτικό. Όσον αφορά στις οργανωμένες δραστηριότητες η συμμετοχή των παιδιών στις περισσότερες περιπτώσεις θα μπορούσε να χαρακτηριστεί στην κλίμακα Hart κυρίως ως «διακοσμητική», γιατί παρέμενε μηδαμινή ή ελάχιστη. Παράλληλα διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά θεωρούσαν «φυσικό» και αναμενόμενο να παίρνουν οι νηπιαγωγοί τις αποφάσεις για το τι συνέβαινε στο νηπιαγωγείο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: δικαιώματα, λήψη αποφάσεων, συμμετοχή, απόψεις παιδιών, προσχολική παιδαγωγική

Διγλωσσική ανάπτυξη νηπίων

Παπαβασιλείου Χρυσούλα, Α/Βάθμια Εκπαίδευση Κοζάνης

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ είναι ένας κόσμος έντονων αλλαγών και μετακινήσεων, ο οποίος χαρακτηρίζεται από το φαινόμενο της διγλωσσίας. Η διγλωσσία προϋποθέτει ανθρώπους που μιλούν διαφορετικές γλώσσες, οι οποίοι πρέπει να επικοινωνήσουν μεταξύ τους (Σκούρτου, 2011). Παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση της Γ1 ή/και της Γ2 στο οικογενειακό περιβάλλον είναι το μορφωτικό επίπεδο και η στάση των γονέων (De Houwer, 1999), η κοινωνική τάξη και η επαφή με άλλους μετανάστες. Έρευνες των Risley, 1995, Xu, 1999, Hurst, 2001, Reyes, 2006 κατέδειξαν την ύπαρξη μέσων και πρακτικών διγλωσσισμού στο οικογενειακό περιβάλλον. Σκοπός της εργασίας ήταν η διερεύνηση της διγλωσσικής ανά-

πτύξης νηπίων πρώτης ηλικίας στο οικογενειακό περιβάλλον. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 20 νήπια από τα οποία τα 12 ήταν αγόρια και τα 8 κορίτσια. Το εργαλείο της έρευνας ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη. Πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα 2 δίγλωσσων νηπίων. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά δόθηκαν από τις νηπιαγωγούς. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με κάθε παιδί χωριστά στον χώρο του νηπιαγωγείου του. Μετά τη συλλογή των δεδομένων έγινε η απομαγνητοφώνηση και η κωδικοποίησή τους. Από την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν 35 κωδικοί και 6 κατηγορίες. Σύμφωνα με τα παραπάνω έγινε ο συγκεντρωτικός πίνακας έκθεσης δεδομένων καθώς επίσης και οι ατομικοί πίνακες δεδομένων για κάθε νήπιο. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι σχεδόν όλα τα παιδιά έχουν την ικανότητα/δεξιότητα προφορικού λόγου στη Γ1, Γ2. Ως γλώσσα χρήσης αναδείχθηκε η Γ2, ενώ προτίμησης η Γ1. Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές αφορούσαν κυρίως στο επάγγελμα της μητέρας ως προς τη γλώσσα διήγησης ιστοριών και ως προς τη γλώσσα ανάγνωσης βιβλίων στο παιδί. Καταδείχτηκε ότι η γλώσσα ανάγνωσης βιβλίων και η προτίμησή της από τα νήπια εξαρτάται από το επάγγελμα της μητέρας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: δίγλωσσία, νήπια, οικογενειακό περιβάλλον

Ανάπτυξη γραμματισμού στο νηπιαγωγείο

Παπαβασιλείου Χρυσούλα, Α/Βάθμιας Εκπαίδευση Κοζάνης

Ο ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ορίζεται ως η αναπτυξιακή διαδικασία, η οποία αρχίζει με τη γέννηση του ατόμου αποκτώντας τις βάσεις για την ανάγνωση και τη γραφή. Επίσης συμπεριλαμβάνει την κατανόηση του προφορικού λόγου, τις έννοιες της κωδικοποίησης, τη γνώση του αλφάβητου και τη φωνολογική επίγνωση (Whitehurst & Lonigan, 1998). Πολλές δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο υποστηρίζουν την ανάπτυξη του γραμματισμού, αλλά ίσως η σημαντικότερη είναι η ανάγνωση βιβλίων (National Early Literacy Panel, 2009). Τα κείμενα μαζικής κουλτούρας μπορεί να είναι ενδιαφέροντα και σημαντικές πηγές της διδασκαλίας γραμματισμού μέσω του προγράμματος (Luke & Roe, 1993). Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις πρακτικές γραμματισμού νηπίων πρώτης ηλικίας, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο νηπιαγωγείο. Στην έρευνα συμμετείχαν 79 κορίτσια και 71 αγόρια. Πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα 39 νηπίων. Η συνέντευξη με κάθε παιδί έγινε χωριστά στο χώρο του νηπιαγωγείου, η οποία είχε διάρκεια περίπου 10'. Ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση των δεδομένων και η κωδικοποίησή τους. Έπειτα έγιναν οι ατομικοί πίνακες έκθεσης δεδομένων με κατηγορίες και κωδικούς. Κατόπιν έγινε η ποσοτική ανάλυση που αφορούσε περιγραφικές συχνότητες-ποσοστά καθώς και ο έλεγχος χ^2 Chi-square για να διαπιστωθούν οι στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ των εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών. Όσον αφορά στην αγαπημένη τους δραστηριότητα, όλα αναφέρθηκαν σε δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στις γωνιές του νηπιαγωγείου κατά τη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι η αγαπημένη δραστηριότητα εξαρτάται από το φύλο των νηπίων. Η αιτιολόγησή της έγινε περισσότερο με βάση την ευχαρίστηση που τους προκαλεί. Όλα τα νήπια ανέφεραν την ανάγνωση διάφορων ειδών βιβλίων με επικρατέστερη την ανάγνωση παραμυθιών.

Ως αγαπημένο βιβλίο αναδείχτηκε κάποιο κλασικό παραμύθι. Όσον αφορά στη χρήση της μαζικής κουλτούρας σχεδόν τα μισά παιδιά απάντησαν ότι συζητάνε στο νηπιαγωγείο για τηλεόραση, θέατρο, σινεμά. Από αυτά ένα μεγάλο μέρος συζητάνε για τηλεοπτικά προγράμματα και ήρωες της μαζικής κουλτούρας, ενώ ένα μικρό μέρος υποστήριξε ότι χρησιμοποιούν τους ήρωες σε παιχνίδια με τη νηπιαγωγό. Αναδείχτηκε ότι η αναφορά χρήσης ηρώων μαζικής κουλτούρας στο νηπιαγωγείο σε παιχνίδια με τη νηπιαγωγό εξαρτάται από το επάγγελμα του πατέρα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: γραμματισμός, έντυπος λόγος, μαζική κουλτούρα, νήπια, νηπιαγωγείο

*Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά να αναπτύξουν
ψυχική ανθεκτικότητα απέναντι στα γεγονότα ζωής;
(απώλεια αγαπημένων προσώπων, πένθος, διαζύγιο). Προτάσεις
για αξιοποίηση παιδικών λογοτεχνικών βιβλίων με ανάλογη θεματική*

Πατέρα Αναστασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ προγράμματα για την Προσχολική Εκπαίδευση δίνεται μεγάλη έμφαση στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, καθώς πρόκειται για έναν τομέα που αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας υγιούς προσωπικότητας. Η προσωπική ενδυνάμωση συνδέεται με την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της ψυχικής ανθεκτικότητας των παιδιών. Αποσκοπεί στην υποστήριξη των παιδιών ως προς τη διαχείριση θεμάτων που τα απασχολούν σε αυτή την ηλικία, όπως η σεξουαλικότητα, η επιθετικότητα, οι ενδοοικογενειακές σχέσεις, καθώς και στην καλλιέργεια των απαραίτητων δεξιοτήτων και στάσεων έτσι ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται θετικά σε αγχογόνες καταστάσεις, όπως ο θάνατος οικείου προσώπου, το διαζύγιο των γονιών, κ.λπ. και σε αντίξοες συνθήκες ζωής. Η ψυχική ανθεκτικότητα θεωρείται ως η ικανότητα του παιδιού να επιβιώνει σε ένα αντίξοο περιβάλλον. Δεν περιορίζεται όμως σε κάποιες ικανότητες διαφυγής από αντίξοες συνθήκες ούτε πρέπει απλά να ταυτίζεται με κάποια ικανότητα συμμόρφωσης/προσαρμογής στο περιβάλλον, που μπορεί να είναι επιφανειακή και να υποκρύπτει σοβαρότερες ελλείψεις ή αδυναμίες, οι οποίες μπορούν να αναδειχτούν αργότερα όταν οι αναπτυξιακές ή κοινωνικές απαιτήσεις αλλάξουν ή γίνουν πιο έντονες (Rutter, 2000· Yates et al., 2003). Ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί και ενθαρρύνει τα παιδιά στην αποτελεσματική διαχείριση δυσκολιών που συμβαίνουν στην καθημερινότητα, όπως π.χ. η αποτυχία, η αποστέρωση η αδελφική αντιπαλότητα ή και πιο αγχογόνων καταστάσεων όπως ο θάνατος οικείου προσώπου, το διαζύγιο γονιών κ.ά. Παράλληλα, το περιβάλλον της σχολικής τάξης, όταν είναι ανοικτό και προστατευτικό, αποτελεί το πλέον κατάλληλο τοπίο για να εκφράσουν τα παιδιά τις απορίες τους γύρω από την έννοια της απώλειας, αλλά και για να επεξεργαστούν ψυχολογικά κάποιες από τις απώλειες που μπορεί να βιώνουν στη ζωή τους. Η λογοτεχνία είναι ένας από τους προσφορότερους τρόπους παρουσίασης του θέματος μέσα στη σχολική τάξη καθώς προσφέρει πολλές ευκαιρίες στα παιδιά να εξερευνήσουν τα γεγονότα ζωής. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η

εργασία αυτή επιχειρεί να παρουσιάσει τους τρόπους προσέγγισης της έννοιας του θανάτου και του διαζυγίου στα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία αλλά και να προτείνει δραστηριότητες στον εκπαιδευτικό για τη διδακτική αξιοποίηση των βιβλίων αυτών στην τάξη

*Η επιμονή, η ανοιχτή σκέψη, η αυτοαξιολόγηση και η ευελιξία
ως στοιχεία στην κατασκευή ταυτότητας των νηπιαγωγών
μέσα από τον λόγο τους για τα εικαστικά*

Πλιάσσα Παρασκευή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΕΡΓΑΣΙΑ μελέτησε την ταυτότητα των νηπιαγωγών στον λόγο τους για τα εικαστικά. Η ταυτότητα τοποθετείται στο πλαίσιο της κοινωνικής ψυχολογίας του λόγου και αναλύεται με βάση το μοντέλο ανάλυσης λόγου των Potter και Wetherell (2009). Έτσι, θεωρείται δεδομένο ότι δεν υπάρχει ένας ενιαίος εσωτερικός εαυτός που απλά αντανακλάται στο λόγο, αλλά ότι τα άτομα ενεργά κατασκευάζουν εκδοχές της ταυτότητας, όταν μιλούν. Επιπλέον, η σύνδεση με τα εικαστικά γίνεται, προκειμένου να αναδειχθεί η σημασία των εικαστικών στα προγράμματα της προσχολικής εκπαίδευσης. Η εργασία ενδιαφέρεται τόσο για το «τι» κατασκευάζουν ως ταυτότητα οι συμμετέχουσες όσο και για το «πώς» το κατασκευάζουν. Η ανάλυση επικεντρώνεται στο μικροπλαίσιο της επικοινωνίας. Το «πώς» μελετάται μέσα από τις λογοδοτήσεις (Buttny & Morris, 2001· Scott & Lyman, 1968) που δίνουν τα άτομα και τις ρητορικές τεχνικές που χρησιμοποιούν (Edwards & Potter, 1992). Επομένως, η εργασία θέτει τα εξής ερευνητικά ερωτήματα: α) Πώς κατασκευάζεται η ταυτότητα των νηπιαγωγών στο λόγο τους για τα εικαστικά; β) Τι περιέχει ο κοινός επαγγελματικός νους για τα εικαστικά; γ) Ποιες άλλες κατασκευές προκύπτουν; Στην έρευνα συμμετείχαν 16 εν ενεργεία νηπιαγωγοί και τα δεδομένα συλλέχθηκαν με ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις. Από τη μελέτη προέκυψε, ότι η ανοιχτή σκέψη και η ευελιξία προβάλλονται ως σημαντικά χαρακτηριστικά της επαγγελματικής ταυτότητας των νηπιαγωγών καθώς υπάρχουν λόγοι στους οποίους οι νηπιαγωγοί κατασκευάζουν την ταυτότητα της επαγγελματία που στεναχωριέται αν πάει κάτι κατευθυνόμενο στα εικαστικά, που σκέφτεται πολύπλευρα, που επικρίνει τον εαυτό της και που βοηθάει το κάθε παιδί ξεχωριστά. Αξίζει να τονιστεί ότι στα συγκεκριμένα αποσπάσματα λόγου είναι συχνή η αναγωγή της ταυτότητας των νηπιαγωγών σε έμφυτα και της προσωπικότητας χαρακτηριστικά π.χ. «έτσι είμαι», δείχνοντας την αλληλεπιδραστική και ίσως αλληλένδετη σχέση επαγγελματικού και προσωπικού τομέα. Για τα εικαστικά ενδεικτικές κατασκευές είναι: τα εικαστικά ως αντικείμενο που δεν μπορεί να διδαχτεί, ως αντικείμενο με στόχο την έκφραση των παιδιών, ως αντικείμενο στο οποίο δε χωράνε τα πρότυπα σε αντίθεση με το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο ως δασκαλοκεντρικό περιορίζει τη φαντασία των παιδιών. Επίσης, προέκυψαν κατασκευές της ταυτότητας των παιδιών όπου τα παιδιά αναφέρονται ως μοναδικά όντα το καθένα με το δικό του ξεχωριστό τρόπο αντιμετώπισης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ταυτότητα νηπιαγωγού, κοινωνική κατασκευή, κοινωνική ψυχολογία του λόγου

Παιδιά, πρώτης σχολικής ηλικίας, εκτιμούν μήκη

Σκουμπουρδή Χρυσάνθη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τσάφου-Αποστολοπούλου Δανάη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ΜΕΤΡΗΣΗ, δηλαδή η ποσοτικοποίηση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός αντικειμένου ή ενός φαινομένου, είναι μία από τις βασικές μαθηματικές έννοιες που συνδέονται άμεσα με την πραγματική ζωή. Από όλα τα χαρακτηριστικά της μέτρησης, η μέτρηση μήκους ευθύγραμμου τμήματος θεωρείται το πιο στοιχειώδες και αυτός είναι ο λόγος που αποτελεί σημαντική έννοια για τη μαθηματική εκπαίδευση, από την πρώτη κιόλας σχολική ηλικία. Τα μικρά παιδιά έχουν άτυπες γνώσεις για τη μέτρηση μήκους, από την καθημερινότητα και από τα παιχνίδια τους. Αργότερα, εκτός από τις άτυπες αρχίζουν να αποκτούν και τυπικές γνώσεις, μέσω της διδασκαλίας της έννοιας. Η μάθηση της μέτρησης μήκους περνάει από διάφορα στάδια. Ξεκινάει από την ικανότητα ποιοτικών συγκρίσεων, όπως την κατάταξη αντικειμένων με βάση το μήκος. Συνεχίζει με την ικανότητα ποσοτικοποίησης του μήκους αποδίδοντάς του αριθμητική τιμή και καταλήγει με την ικανότητα χρήσης εργαλείων μέτρησης, όπως είναι ο χάρακας. Στην πορεία αυτή, από την άτυπη στην τυπική γνώση, αναρωτιέται κανείς πώς διαφοροποιούνται οι απαντήσεις παιδιών, πρώτης σχολικής ηλικίας, όταν καλούνται να εκτιμήσουν μήκη; Μπορούν να διατυπώσουν μια τεκμηριωμένη αιτιολόγηση για την εκτίμησή τους και τι μπορεί αυτό να δείχνει για τον τρόπο σκέψης τους; Θέλοντας να διερευνήσουμε την ικανότητα των μικρών παιδιών (4-7 ετών) να εκτιμούν μήκη σε διάφορες καταστάσεις, ως μέγεθος καθαυτό, ως μήκος ή πλάτος δισδιάστατου σχήματος ή ύψος τρισδιάστατου, ως απόσταση ή ως κίνηση μεταξύ δύο σημείων κ.λπ., χρησιμοποιήσαμε το τεστ PICO των Van den Heuvel-Panhuizen και Elia, και καταγράψαμε τις απαντήσεις και τις αιτιολογήσεις των παιδιών. Κάθε παιδί, μέσω ατομικής συνέντευξης, υπέδειξε την απάντηση που θεωρεί σωστή για καθένα από τα έντεκα ερωτήματα μέτρησης μήκους και αιτιολόγησε την επιλογή του. Οι αιτιολογήσεις των παιδιών αναλύονται υπό το πρίσμα τριών αξόνων: την οπτική αναγνώριση, την κατάταξη και τη μοναδοποίηση, οι οποίοι καταδεικνύουν και την εξέλιξη της σκέψης των παιδιών. Επιπλέον, κατηγοριοποιούνται και παρουσιάζονται συγκριτικά οι αιτιολογήσεις των παιδιών των διαφορετικών ηλικιών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μαθηματική εκπαίδευση, μέτρηση μήκους

Σύνδεση φωνολογικής επίγνωσης και ικανοτήτων αυτοελέγχου παιδιών προσχολικής ηλικίας

Στοιίνιτση Αφροδίτη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Ταμουτζίδου Κωνσταντίνα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Κωτούλας Βασίλειος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ μελέτης ήταν να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ φωνολογικής επίγνωσης και ικανοτήτων αυτοελέγχου σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Σε δεύτερο επίπεδο αναζητήθηκαν τυχόν διαφορές στον τρόπο αξιολόγησης της φωνολογικής επίγνωσης καθώς καταγράφονται δυσκολίες στον χειρισμό των φωνολογικών κομματιών. Στην παρούσα έρευνα γίνεται προσπάθεια να διερευνηθούν και να συγκριθούν οι επιδόσεις των παιδιών στον αυτοέλεγχο της προσοχής, στη φωνολογική επίγνωση και στην εργαζόμενη μνήμη σε τριάντα έξι (36) παιδιά προσχολικής ηλικίας δεκαοκτώ (18) από τα οποία εξετάστηκαν με παιγνιώδη τρόπο με τη χρήση γαντόκουκλας και δεκαοκτώ (18) με ερωταποκρίσεις από τον εξεταστή. Για την αξιολόγηση του αυτοελέγχου της προσοχής τα παιδιά κλήθηκαν να χειριστούν δύο δραστηριότητες, η πρώτη ήταν να ανταποκριθούν σε ερεθίσματα τα οποία παρουσιάζονταν τυχαία στην οθόνη του Η/Υ και η δεύτερη να ανταποκριθούν με προκαθορισμένο τρόπο στο χτύπημα του μολυβιού. Η φωνολογική επίγνωση αξιολογήθηκε με ασκήσεις που συμπεριλάμβαναν την σύνθεση φωνημάτων για την παραγωγή λέξης, την αναγνώριση φωνήματος στην αρχή της λέξης και τη διαγραφή αρχικού και τελικού φωνήματος. Τέλος, χρησιμοποιήθηκε το έργο ανάκλησης καταλόγου λέξεων προκειμένου να εξεταστούν οι επιδόσεις των παιδιών στην εργαζόμενη μνήμη. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα παιδιά προσχολικής ηλικίας εκδηλώνουν δυσκολίες στον χειρισμό των φωνημάτων, ευκολότερη δραστηριότητα αναδείχτηκε η αναγνώριση αρχικού φωνήματος, και στη συνέχεια ακολούθησαν η ανάλυση και η διαγραφή αρχικού φωνήματος, ενώ δυσκολότερη όλων αναδείχθηκε η διαγραφή τελικού φωνήματος, εύρημα που είναι απολύτως σύμφωνο με αποτελέσματα άλλων ερευνών. Δεν καταγράφεται στατιστικώς σημαντική σχέση μεταξύ προσοχής, φωνολογικής επίγνωσης και εργαζόμενης μνήμης, απορρίπτοντας τη βασική μας ερευνητική υπόθεση. Η εξήγηση της μη καταγραφής σχέσης αναζητήθηκε στον τρόπο αξιολόγησης των μεταβλητών. Ο τρόπος εξέτασης της φωνολογικής επίγνωσης φάνηκε να μην επιδρά στις επιδόσεις των παιδιών δείχνοντας πως τα χαρακτηριστικά του φωνήματος επηρεάζουν τον χειρισμό του και συζητιέται η φύση της και ο βαθμός που μπορεί να θεωρηθεί πως καλύπτει τη σαφή και ενσυνείδητη γνώση (επίγνωση) του φωνήματος σε παιδιά νηπιαγωγείου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: φωνολογική επίγνωση, αυτοέλεγχος, εργαζόμενη μνήμη, προσχολική ηλικία

Το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Νηπιαγωγείου και η θεωρία Πολλαπλής Νοημοσύνης του Howard Gardner

Υμάι Ευαγγελία-Γιασμίνα, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών ΠΔΜ
Σέμογλου Κλειώ, Παιδαγωγική Σχολή ΠΔΜ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ πραγματεύεται τη δυνατότητα παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού και την εφαρμογή διαθεματικών δραστηριοτήτων σε όλες τις μαθησιακές περιοχές του Νηπιαγωγείου (2011) με βάση τη θεωρία της πολλαπλής Νοημοσύνης του Gardner (2006). Στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Νηπιαγωγείου περιλαμβάνεται η ανάπτυξη των περιεχομένων και στόχων οκτώ διαφορετικών μαθησιακών περιοχών (Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη, Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών, Φυσικές Επιστήμες, Γλώσσα, Φυσική Αγωγή, Τέχνες-Αισθητική Αγωγή, Μαθηματικά, Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη). Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση μιας σειράς οργανωμένων δραστηριοτήτων, οι οποίες έχουν ως αφετηρία κάθε μία από τις μαθησιακές περιοχές του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος και βασίζονται στις αρχές της θεωρίας της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner. Οι αναγνωρισμένοι τύποι νοημοσύνης κατά τον Gardner, περιλαμβάνουν τη γλωσσική/λεκτική νοημοσύνη, τη λογικο-μαθηματική, τη σωματική/κιναισθητική, την οπτικο-χωρική, τη ρυθμική/μουσική, τη φυσιολογική/νατουραλιστική, την ενδοπροσωπική, τη διαπροσωπική νοημοσύνη (Gardner, 1999), ενώ αναφέρονται ως ξεχωριστοί τύποι νοημοσύνης, η υπαρκτική και η συναισθηματική νοημοσύνη. Σύμφωνα με τον Gardner, κάθε άτομο διαθέτει περισσότερους από έναν τύπο νοημοσύνης, οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, τόσο σε κάθε έκφραση της ανάπτυξής του, όσο και στον τρόπο που αυτό αντιλαμβάνεται τη μάθηση. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν οκτώ διαφορετικές «πρακτικές» ομαδοποιημένων δραστηριοτήτων απευθυνόμενες σε όλες τις μαθησιακές περιοχές του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος Νηπιαγωγείου (2011), προσανατολισμένες σε κάθε έναν από τους τύπους Νοημοσύνης ξεχωριστά. Κάθε δραστηριότητα δομείται έτσι, ώστε οι μαθητές να μπορούν εύκολα να συνδέουν την πληροφορία με προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες, αλλά και τον τύπο της νοημοσύνης που κατέχουν περισσότερο. Καθώς, οι περισσότεροι μαθητές παρουσιάζουν δυνατότητες σε περισσότερους από έναν τομείς και μπορεί να ανταποκρίνονται στην περιγραφή τουλάχιστον δύο ή τριών τύπων νοημοσύνης (Armstrong, 2009) κάθε δραστηριότητα βασίζεται στον συγκεκριμένο τύπο νοημοσύνης που αναφέρεται, όμως σε κάθε περίπτωση εμπλέκονται, λιγότερο ή περισσότερο, και άλλοι τύποι. Η πιλοτική εφαρμογή των δραστηριοτήτων αυτών σε τάξη Νηπιαγωγείου, κατέδειξε ότι οι αρχές της θεωρίας της πολλαπλής νοημοσύνης μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα στον/στη Νηπιαγωγό, να προσαρμόσει κάθε στόχο και περιοχή του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος στο ατομικό προφίλ των μαθητών με σκοπό να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Νέο ΑΠ Νηπιαγωγείου, Μαθησιακές Περιοχές, Πολλαπλή Νοημοσύνη

Εξετάζοντας τις συμπεριφορές κοινωνικής αποφυγής στα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Χατζηαποστόλου Ανδρονίκη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Γρηγοριάδης Αθανάσιος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ αυτής ήταν η διερεύνηση του φαινομένου της «κοινωνικής αποφυγής» (social loafing) κατά την εργασία σε ομάδες στις αυθόρμητες και καθοδηγούμενες δραστηριότητες του νηπιαγωγείου. Για τη διερεύνηση του θέματος επιλέχθηκε η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης. Συγκεκριμένα το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν δύο μαθητές νηπιαγωγείου (1 αγόρι και 1 κορίτσι) τα οποία εμφάνιζαν συστηματικά συμπεριφορές κοινωνικής αποφυγής. Τα δύο αυτά παιδιά παρατηρήθηκαν συνολικά για διάστημα δύο εβδομάδων το καθένα. Τα δεδομένα της έρευνας συγκεντρώθηκαν μέσω παρατήρησης σε δύο κλασικά τμήματα δημόσιου νηπιαγωγείου και για την επεξεργασία τους πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ορισμένες κοινές συμπεριφορές και κατηγορίες συμπεριφορών (π.χ. δυσκολία ένταξης σε μία ομάδα παιδιών, έλλειψη λήψης πρωτοβουλιών στην επικοινωνία, αναβλητικότητα στην ολοκλήρωση μιας εργασίας) των παιδιών που εμφανίζουν έντονη κοινωνική αποφυγή. Τα ευρήματα αυτά, εφόσον επαναληφθούν σε μεγαλύτερο δείγμα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμη γνώση για τον παιδαγωγό που θέλει να βοηθήσει τα παιδιά με υψηλό επίπεδο κοινωνικής αποφυγής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: κοινωνική αποφυγή, εργασία σε ομάδες, νηπιαγωγείο

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

*Ποιος ο ρόλος της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης
στην ένταξη των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας;
Συγκριτική μελέτη στην Ελλάδα και στην Αγγλία*

Κατσοκοπούλου Ιωάννα, Πανεπιστήμιο του Γιορκ

Το 2002, εγκαινιάστηκε η Διαδικασία της Κοπεγχάγης για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (εφεξής «ΕΕΚ»), μία πρωτοβουλία που φαίνεται ότι έχει συνδράμει συστηματικά στην ανάδειξη του ρόλου της ΕΕΚ στην ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας στην Ευρώπη (Cedefop, 2013). Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένης της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, μπορεί να διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους με μικρότερο ενδιαφέρον για τη γενική/ακαδημαϊκή εκπαίδευση να ολοκληρώσουν την εκπαίδευση τους και να αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα (European Council, 2011). Οι Green και Preston (2008), ανταποκρινόμενοι στον προβληματισμό της ακαδημαϊκής κοινότητας για τον σκοπό της επαγγελματικής εκπαίδευσης, υποστηρίζουν ότι η σχολική επαγγελματική εκπαίδευση προετοιμάζει τους μαθητές της για την άσκηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος σχετικού με την εκπαίδευσή τους. Το ερώτημα που εγείρεται αφορά στον ρόλο της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ένταξη των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας σήμερα. Το ερώτημα αυτό επιχειρείται να απαντηθεί στην παρούσα ανακοίνωση. Για τη συγκέντρωση δεδομένων αξιοποιήθηκε η μέθοδος της ημιδομημένης προσωπικής συνέντευξης. Συνολικά διεξήχθησαν οκτώ συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ισάριθμες στην Ελλάδα και στην Αγγλία. Η επιλογή των δύο υπό μελέτη χωρών βασίστηκε στο γεγονός ότι έχουν αναπτύξει διαφορετικά μοντέλα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση των δεδομένων της συνέντευξης παρουσιάζονται με συντομία. Στην Ελλάδα, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί εκφράζουν τον προβληματισμό τους για το γεγονός ότι δεν έχουν αναγνωριστεί πλήρως τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων. Ορισμένοι εκτιμούν ότι (και) το γεγονός αυτό θα μπορούσε να δυσχεράνει την πορεία εισόδου και παραμονής τους στην αγορά εργασίας. Στην Αγγλία, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί εκτιμούν ότι οι εργοδότες ενδέχεται να προτιμήσουν έναν απόφοιτο της γενικής εκπαίδευσης από αυτόν της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ομόφωνα εκφράζουν την πεποίθηση ότι η αξιοποίηση στην αγορά εργασίας των προσόντων που αποκτώνται μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης εξαρτάται από το άτομο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, αγορά εργασίας, ένταξη αποφοίτων, Ελλάδα, Αγγλία

*Διερεύνηση του ρόλου του εκπαιδευτικού και του ρόλου του παιδιού
στο «Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου» και στο έργο
«Συνοικοδόμηση Γνώσης και Κατανόησης του Φυσικού Κόσμου»*

Μαργαρίτη Αδαμαντία, Νηπιαγωγείο Σιταριάς Φλώρινας

Η ΕΜΦΥΤΗ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ των παιδιών τα ωθεί στη μελέτη του φυσικού κόσμου, στην αναζήτηση απαντήσεων στα ερωτήματα που τα απασχολούν σχετικά με τις ιδιότητες των φυσικών υλικών και σωμάτων και στην ανακάλυψη των σχέσεων μεταξύ των εννοιών και των φαινομένων που σχετίζονται με καταστάσεις και ζητήματα της ζωής και του κόσμου που τα περιβάλλει. Σύμφωνα με τη θεωρία του κοινωνικού εποικοδομητισμού (Vygotsky) ο εκπαιδευτικός καλείται να σχεδιάσει με τα παιδιά την εκπαιδευτική διαδικασία και να επιλέξει την απο κοινού υλοποίηση εκείνων των δράσεων, οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τους τις προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών, αναλαμβάνοντας ο ίδιος για τον εαυτό του το ρόλο του συνδημιουργού, του συνεργάτη, του καθοδηγητή, εκείνου που θα παροτρύνει τα παιδιά και θα αξιολογεί την προσπάθειά τους στη διερεύνηση των φαινομένων του φυσικού κόσμου, στη διατύπωση υποθέσεων, προκειμένου να οδηγούνται μέσω της ενεργητικής συμμετοχής τους στην επίλυση προβλημάτων και στην ερμηνεία αυτών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του ρόλου του εκπαιδευτικού και του ρόλου του παιδιού στη συνοικοδόμηση της γνώσης του φυσικού κόσμου. Ειδικότερα, το ερευνητικό ερώτημα που απασχολεί την παρούσα εργασία είναι: πώς αποτυπώνεται σύμφωνα με τη θεωρία του Vygotsky ο ρόλος του εκπαιδευτικού και του παιδιού στο Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου (ΠΣΝ, 2011) με εστίαση στη μαθησιακή περιοχή των Φυσικών Επιστημών και αντίστοιχα πώς αποτυπώνονται οι δυο ρόλοι στο έργο του Β.Φθενάκη “Συνοικοδόμηση Γνώσης και Κατανόησης του Φυσικού Κόσμου” (“Natur -wissen schaffen”, 2009); Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας επιλέχτηκαν κείμενα από τα δυο εν λόγω έργα και εφαρμόστηκε η μέθοδος της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου. Ως μονάδες καταγραφής επιλέχτηκαν οι λέξεις: εκπαιδευτικός/νηπιαγωγός και παιδί/μαθητής, ενώ για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων η μονάδα των συμφραζομένων/ πρόταση, στην οποία εμπεριέχονται οι λέξεις αυτές (Κυριαζή, 1999). Η έρευνα δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και για το λόγο αυτό δεν είναι ακόμη δυνατό ν’ ανακοινωθούν αποτελέσματα και να εξαχθούν συμπεράσματα. Διαφαίνεται όμως πως ο ρόλος του εκπαιδευτικού και του παιδιού ως συνδημιουργών γνώσης και νοήματος αποτυπώνεται πιο διεξοδικά και με μεγαλύτερη σαφήνεια στο έργο του Β. Φθενάκη σε σχέση με το ΠΣΝ.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτικός, παιδί, φυσικές επιστήμες, ανάλυση περιεχομένου, αναλυτικό πρόγραμμα, Ελλάδα, Γερμανία.

*Συγκριτική μελέτη διδακτικών μεθοδολογιών
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

Μπίμπα Μαρία, Δ/νση Π.Ε.Ν. Άρτας

Η ΜΕΛΕΤΗ ΑΥΤΗ αναφέρεται στη σύγκριση των διδακτικών μεθοδολογιών, που εφαρμόζονται στην Πρωτοβάθμια και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μελέτη αυτού του θέματος θεωρείται ότι είναι αναγκαία για την προώθηση της επιστήμης και της έρευνας, διότι δεν υπάρχει πρόσφατη έρευνα, που να ασχολείται με τις διδακτικές μεθοδολογίες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιώντας το στοιχείο της σύγκρισης και της σε βάθος ανάλυσής τους. Σκοπός της μελέτης αυτής, λοιπόν, είναι να εντοπίσει και να ερευνήσει σε βάθος τις διδακτικές μεθοδολογίες, που εφαρμόζονται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιχειρώντας να τις συγκρίνει, να προβάλλει τις ομοιότητες και τις διαφορές τους, ώστε να αναδείξει πτυχές τους, που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην ελληνική Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού ακολουθείται η μεθοδολογία της βιβλιογραφικής ανασκόπησης (σε βιβλία, ηλεκτρονικά περιοδικά, ιστοσελίδες, βάσεις δεδομένων), ενώ η σύγκριση των διδακτικών μεθοδολογιών πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της συγκριτικής παιδαγωγικής. Διαπιστώνεται, ότι στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση των κρατών-μελών της Ε.Ε. γίνονται σημαντικές προσπάθειες να εφαρμόζονται καινοτόμες μέθοδοι διδασκαλίας (“Bringing inquiry-based science teaching to the classroom”, 2014). Οι εκπαιδευτικοί δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το μέλλον της εκπαίδευσης σε επίπεδο διδακτικής μεθοδολογίας, ενώ προβάλλεται η αναγκαιότητα καλλιέργειας στους μαθητές δεξιοτήτων, που προάγουν την επίλυση προβλημάτων, τη συνεργασία, τη διαπραγμάτευση, την καινοτομία, τη χρήση της τεχνολογίας. Παράλληλα, τίθεται στο επίκεντρο ο ίδιος ο μαθητής με τις ιδιαιτερότητές του και αναδεικνύεται η μάθηση μέσω της δράσης (Ala-Mutka, Redecker, Punie, Ferrari, Cachia & Centeno, 2014). Κατά συνέπεια, τα αποτελέσματα της έρευνας είναι σημαντικά και μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση των διδακτικών πρακτικών των Ελλήνων δασκάλων και καθηγητών όπως, επίσης, και στην υιοθέτηση καινοτόμων διδακτικών μεθοδολογιών απαραίτητων στη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική κατάσταση, που βιώνει η ελληνική εκπαίδευση αλλά και γενικότερα η εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διδακτική μεθοδολογία, Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Ευρωπαϊκή Ένωση, κράτη-μέλη

Πολυγλωσσία και πολύγλωσση εκπαιδευτική πολιτική: Μια συγκριτική μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών σε Ελλάδα και Βουλγαρία

Νιχωρίτου Ιωάννα, Πρότυπο Πειραματικό Σχολείο ΑΠΘ
Γρίβα Ελένη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ εξετάζονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία σχετικά με ζητήματα πολυγλωσσίας και ευρύτερα ζητήματα γλωσσικής εκπαιδευτικής πολιτικής, ενώ παράλληλα σκιαγραφούνται, μέσα από νομοθετήματα, οι εκπαιδευτικές πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί για ζητήματα προώθησης της πολυγλωσσίας και της διδασκαλίας ευρωπαϊκών γλωσσών στις δύο χώρες. Η Ελλάδα και η Βουλγαρία είναι δύο όμορες χώρες οι οποίες εντάσσονται στην ευρύτερη οικογένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εισαγωγή της Ελλάδας από την ίδρυση της Ε.Ε. το 1993 και της Βουλγαρίας το 2007, ενώ τα τελευταία χρόνια και οι δύο χώρες χαρακτηρίζονται από γλωσσικό και πολιτισμικό πλουραλισμό. Ειδικότερα, η έρευνα στοχεύει σε μια πρώτη χαρτογράφηση των απόψεων εκπαιδευτικών στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία αναφορικά με: (α) ζητήματα πολυγλωσσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, (β) τη γλωσσική εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία και (γ) ζητήματα διδασκαλίας των ξένων γλωσσών και πολυγλωσσίας στην ελληνική και βουλγαρική εκπαίδευση. Στην πιλοτική αυτή μελέτη συμμετείχαν: 100 εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, 50 εκπαιδευτικοί από τη Βουλγαρία και 50 εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα. Βασικό εργαλείο για την καταγραφή των απόψεών τους ήταν οι ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις, οι οποίες δομήθηκαν γύρω από τρεις θεματικούς άξονες: α) ζητήματα πολυγλωσσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, β) το κύρος των ευρωπαϊκών γλωσσών στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία, γ) απόψεις και προβληματισμοί για την πολύγλωσση εκπαίδευση και τη διδασκαλία των γλωσσών σε Ελλάδα και Βουλγαρία. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν μια θετική στάση των εκπαιδευτικών προς την πολυγλωσσία, με την πλειοψηφία να αναγνωρίζει τη σημαντικότητα της εκμάθησης δύο τουλάχιστον γλωσσών πέραν της μητρικής, και την αναγκαιότητα της πρώιμης εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας. Υποστηρίχθηκε από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων ότι μέσα από την πολυγλωσσία εξασφαλίζεται η αμοιβαία επικοινωνία, η κινητικότητα και η συνεργασία των πολιτών. Επίσης, επισημάνθηκε από τους εκπαιδευτικούς και των δύο χωρών η μη ισότιμη αντιμετώπιση των ολιγότερο ομιλούμενων γλωσσών, σε αντίθεση με τη θέση υπεροχής που κατέχουν οι ευρέως ομιλούμενες γλώσσες. Αξίζει να επισημανθεί ότι τους ίδιους προβληματισμούς συμμερίστηκαν οι εκπαιδευτικοί των δύο κρατών σχετικά με τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, ενώ ταύτιση καταγράφηκε και στις προτάσεις τους για τη βελτίωση της πολύγλωσσης εκπαίδευσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πολυγλωσσία, πολύγλωσση εκπαίδευση, γλωσσική πολιτική, απόψεις, εκπαιδευτικοί, Ελλάδα, Βουλγαρία.

*Οι γεωγραφικές/τοπικές οντότητες ως μονάδες ανάλυσης
στη συγκριτική εκπαιδευτική έρευνα σύμφωνα με το μοντέλο
των Bray και Thomas*

Τσιανάκας Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΕΞΕΤΑΣΗ των γεωγραφικών/τοπικών οντοτήτων ως μονάδων ανάλυσης θεωρείται απαραίτητο βήμα στη συγκριτική έρευνα. Οι Bray και Thomas (1995) σχεδίασαν έναν κύβο για την ταξινόμηση της συγκριτικής μελέτης στην εκπαίδευση ανά επίπεδο και τύπο. Επισημάναν ότι η ταξινόμηση δεν είναι λεπτομερής και πως επιπρόσθετες μονάδες μπορούν να αναγνωριστούν. Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στη γεωγραφική/τοπική διάσταση αυτού του κύβου, και εξερευνά τις μονάδες ανάλυσης, οι οποίες δεν αναγνωρίζονται ρητά σε αυτόν. Χρησιμοποιώντας το άρθρο των Bray και Thomas ως σημείο αναφοράς, η ανάλυση αρχίζει με τα εφτά γεωγραφικά επίπεδα που αναπαριστώνται στην μπροστινή όψη του κύβου, από το υψηλότερο επίπεδο, των περιοχών/ηπείρων του κόσμου, στο χαμηλότερο επίπεδο των ατόμων. Η εισήγηση έχει ως στόχο: πρώτον, να καταστήσει σαφείς κάποιες από τις μονάδες που περιγράφονται στο μοντέλο των Bray και Thomas, και δεύτερον να παρουσιάσει ενδεικτικά παραδείγματα από τις χρήσεις των γεωγραφικών/τοπικών οντοτήτων ως μονάδες σύγκρισης στη Συγκριτική Εκπαίδευση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Συγκριτική Παιδαγωγική, κύβος Bray και Thomas, μονάδες ανάλυσης, γεωγραφικές οντότητες

*Οι επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στη ζωή
και στις οικογένειες των εφήβων στην Ελλάδα
από την οπτική των ίδιων των εφήβων*

Φαρμάκη Κατερίνα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Βρυνιώτη Καλλιόπη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ξεκίνησε στην Ελλάδα στο τέλος του 2008 και διαρκεί μέχρι σήμερα, επιφέροντας απότομες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, ιδιαίτερα δυσμενείς για τους νέους. Σύμφωνα με την προσέγγιση της σχετικής υστέρησης, (relative deprivation) τα άτομα ή οι ομάδες ατόμων αντιλαμβάνονται θετικά ή αρνητικά μια κατάσταση βασιζόμενοι όχι σε αντικειμενικά κριτήρια αλλά σε ένα εσωτερικό μέτρο σύγκρισης, το οποίο διαφέρει από άτομο σε άτομο, με αποτέλεσμα να αντιδρούν διαφορετικά στην ίδια κατάσταση. Οι έφηβοι/ες ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες, οι οποίες τείνουν να βιώνουν σφοδρότερα τις συνέπειες της δημοσιονομικής κρίσης, δεδομένου ότι καλούνται ξαφνικά να κατανοήσουν και να προσαρμοστούν στην τρέχουσα κατάσταση, η οποία όμως θα παίξει καθοριστικό ρόλο για το μέλλον τους. Επιπρόσθετα, οι έφηβοι/ες έρχονται αντιμέτωποι/ες με πολλές προκλήσεις κατά τη μετάβασή τους από την εφηβική στην ενήλικη ζωή. Η διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των

εφήβων σχετικά με τις επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στη ζωή των ίδιων και των οικογενειών τους αποτελεί το σκοπό της παρούσας έρευνας. Ο σκοπός αυτός επιμερίζεται στα εξής τρία ερευνητικά ερωτήματα: α) Έχει επηρεάσει η δημοσιονομική κρίση στη χώρα μας τη ζωή και την καθημερινότητα των εφήβων; β) Ποιες είναι οι επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στη χώρα μας στα συναισθήματα των εφήβων; γ) Ποιες είναι οι επιδράσεις της δημοσιονομικής κρίσης στη χώρα μας στις οικογενειακές, συγγενικές και φιλικές σχέσεις των εφήβων; Στην παρούσα έρευνα έλαβαν μέρος 1.074 έφηβοι/ες, μαθητές/τριες, ηλικίας από 12 έως 18 ετών, από 13 νομούς της Ελλάδας. Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι το ερωτηματολόγιο, το οποίο περιελάμβανε δυο τύπους ερωτήσεων: α) ερωτήσεις οι οποίες ζητούσαν από τους συμμετέχοντες να συγκρίνουν την τωρινή τους (περίοδος συλλογής δεδομένων) οικονομική και συναισθηματική κατάσταση με την κατάστασή τους πριν την δημοσιονομική κρίση, και β) ερωτήσεις οι οποίες τους ζητούσαν να συγκρίνουν τη δική τους κατάσταση σε σχέση με την κατάσταση των άλλων. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι έχει επηρεαστεί η ζωή και η καθημερινότητα των εφήβων ερωτώμενων, καθώς και τα συναισθήματα τους εξαιτίας της δημοσιονομικής κρίσης στη χώρα μας, ενώ δεν φαίνεται να έχουν επηρεαστεί οι οικογενειακές, συγγενικές και φιλικές σχέσεις τους. Τέλος επιβεβαιώθηκε η βασική υπόθεση της εργασίας, σύμφωνα με την οποία οι ερωτώμενοι που πιστεύουν ότι έχουν ζημιωθεί περισσότερο από τους άλλους αντιλαμβάνονται την δική τους τωρινή κατάσταση ως πολύ χειρότερη από ό,τι ήταν πριν την οικονομική κρίση.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δημοσιονομική κρίση, οικονομική κρίση, έφηβοι, σχετική υστέρηση, συναισθήματα, σχέσεις, ανεργία, εργασία, μετανάστευση, σχολείο, οικογένεια

ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

*Ποσοτική και ποιοτική ανάλυση στα σχολικά εγχειρίδια
Ιστορίας Γενικής Παιδείας Γ' Τάξης Γενικού Λυκείου
των Κολιόπουλου κ.ά. (2007) και Κόκκινου κ.ά. (2002)*

Βαζούρα Ζωή, Διευθύντρια Γενικού Λυκείου

Η ΜΕΛΕΤΗ επικεντρώνεται στον ανθρωπογνωστικό χαρακτήρα του μαθήματος της Ιστορίας, καθώς και στις δυνατότητες που προσφέρει στους μαθητές στην προσέγγιση του παρελθόντος και στη διαμόρφωσή τους ως υπεύθυνους πολίτες με συνειδητή στάση στο παρόν και στο μέλλον. Η διαπίστωση όμως ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν έχουν ιστορικές γνώσεις και δεν αγαπούν την Ιστορία αναδεικνύει τη δυσκολία του συγκεκριμένου μαθήματος. Συγκεκριμένα, διερευνώνται ζητήματα προς την κατεύθυνση της αναμόρφωσης της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας με τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των στοιχείων του πολιτισμού στα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας της Γ' Λυκείου Γενικής Παιδείας των Κολιόπουλου κ.ά. (2007) και Κόκκινου κ.ά. (2002). Το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιείται για την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των δύο εγχειριδίων είναι η δομική σημαντική, η οποία έχει εφαρμοστεί στο παρελθόν στην ανάλυση σχολικών εγχειριδίων και η περιγραφική στατιστική. Η δομική σημαντική, μπορεί να περιγράψει και να αναλύει κάθε «σημαίνον» σύνολο, οποιαδήποτε μορφή και αν παίρνει αυτό και ανεξάρτητα από το σημειωτικό σύστημα στο οποίο ανήκει. Γι' αυτό το λόγο κρίθηκε πλήρως επαρκής στην ανάλυση των εικόνων αλλά και των σύνθετων σημειωτικών συστημάτων, έτσι όπως αυτά εμπλέκονταν και αλληλεπιδρούσαν στο γλωσσικό και εικονικό κείμενο των εγχειριδίων. Προτείνεται μια μεθοδολογική ανάλυση και μέτρηση των στοιχείων του πολιτισμού στα σχολικά εγχειρίδια των Κόκκινου κ.ά. και Κολιόπουλου κ.ά. της Ιστορίας της Γ' Λυκείου Γενικής Παιδείας του 2002 και του 2007. Από την έρευνα προέκυψε η δόκιμη εφαρμογή των μεθοδολογικών εργαλείων και η ανάδειξη της δυναμικής παρουσίας στοιχείων πολιτισμού και στα δυο εγχειρίδια. Οι διάφορες όψεις του πολιτισμού εκφράζονται μέσα από ένα πεπερασμένο σύνολο θεματικών κατηγοριών του πολιτισμού που εκφράζουν τις διαφορετικές όψεις του. Οι αναλύσεις που έγιναν στα δύο σχολικά εγχειρίδια ανέδειξαν ότι η ποσότητα της πολιτισμικής πληροφορίας, την οποία φέρουν τα δύο σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας σε γλώσσα και εικόνα, παρουσιάζει ομοιότητες και διαφορές ως προς τα ποσοστά. Οι διαφορές που εντοπίστηκαν αντικατοπτρίζονται και σε ποιοτικό επίπεδο, όπου κατά κύριο λόγο έχει σχέση με τους κανόνες ιεράρχησης των αξιών. Η πρότασή μας για τη διδασκαλία και την αξιοποίηση της σημειωτικής ανάλυσης των σχολικών εγχειριδίων οδηγεί σε μια κριτική δυναμική διδασκαλία που ήδη έχει κυριαρχήσει στην ευρωπαϊκή σχολική πραγματικότητα. Με αυτό τον τρόπο θεωρούμε ότι η διδασκαλία της ιστορίας αποδομεί τα αρνητικά στερεότυπα και καλλιεργεί τον διάλογο με τους άλλους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας, Ανάλυση Περιεχομένου

*Η σταδιοδρομία του Ροβινσώνα Κρούσου
στο χώρο της νεοελληνικής εκπαίδευσης:
η ύστερη παρουσία του κατά την περίοδο του μεσοπολέμου*

Γεωργίου Χρήστος, Α.Π.Θ.

Ο ΡΟΒΙΝΣΩΝΑΣ ΚΡΟΥΣΟΣ του Defoe (1719), προϊόν του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, μετά την καταξίωσή του ως παιδαγωγικού αναγνώσματος από τον Rousseau διολισθαίνει στον χώρο της παιδικής λογοτεχνίας και της εκπαίδευσης όλων σχεδόν των ευρωπαϊκών χωρών μέσα από διάφορες διασκευές, συνόψεις και μιμήσεις, γνωστές ως Ροβινσωνιάδες. Στο πλαίσιο αυτό εισέρχεται αρκετά νωρίς, από την εποχή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, και στον ελληνικό εκπαιδευτικό χώρο και μέσα από μια πλούσια, πολυεκδοχική και μακροχρόνια παρουσία εξυπηρετεί τις εκάστοτε εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές στοχεύσεις. Στην παρούσα ανακοίνωση μετά από μια αδρομερή παρουσίαση της σταδιοδρομίας του Ροβινσώνα κατά τον 19ο αιώνα δίνεται έμφαση στον τελευταίο του σταθμό ως σχολικό ανάγνωσμα κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Αρχικά παρουσιάζονται οι Ροβινσωνιάδες που εγκρίθηκαν ως διδακτικά εγχειρίδια σε συνάρτηση με τα εκπαιδευτικά τους συγκείμενα και στη συνέχεια ελέγχεται ο ιδεολογικός και παιδαγωγικός τους χαρακτήρας, όπως προβάλλεται μέσα από τα αφηγηματικά τους στοιχεία. Βασική διαπίστωση της έρευνας είναι ότι οι ελληνικές Ροβινσωνιάδες στη διαχρονική τους πορεία στον χώρο της εκπαίδευσης υπηρετούν τα εθνικά, τα κοινωνικά και τα εκπαιδευτικά αιτήματα της κάθε εποχής. Ειδικότερα, οι μετα-αφηγήσεις του Μεσοπολέμου κατοπτρίζουν τόσο τις παιδαγωγικές αρχές του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού και του Σχολείου Εργασίας όσο και τις προσπάθειες για αστική ανασυγκρότηση του κράτους στο πλαίσιο του βενιζελισμού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικά εγχειρίδια, αναγνωστικά, Ροβινσωνιάδες

*Αξιολόγηση των σχολικών εγχειριδίων των Θρησκευτικών
του Δημοτικού σχολείου με κριτήριο τη μεταβίβαση της μάθησης*

Εφραιμίδης Ι. Παύλος, 5ο Διαπολιτισμικό Δημοτικό Σχολείο Μενεμένης

ΈΝΑΣ ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ της εκπαίδευσης είναι να αναπτύξει την ικανότητα του ανθρώπου, ώστε να μπορεί με έναν βασικό κύκλο γνώσεων να αντιμετωπίζει καταστάσεις της ζωής του και να λύνει προβλήματα για τα οποία δεν έχει ασκηθεί ειδικά. Η εκπαίδευση, λοιπόν, επιδιώκει να κάνει τον άνθρωπο όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερο με όσο το δυνατό λιγότερες γνώσεις. Το σχολείο δεν προσφέρει όλες τις γνώσεις, ούτε είναι αναγκαίο να συμβαίνει αυτό. Προσπαθεί να καταστήσει τους μαθητές ικανούς να χρησιμοποιούν τις αποκτημένες γνώσεις τους, για να αποκτούν και νέες. Να μπορούν, δηλαδή, να πετυχαίνουν στη ζωή τους τη μεγαλύτερη δυνατή μεταβίβαση (ή αλλιώς μεταφορά) μάθησης. Με τον όρο «μεταβίβαση της μάθησης», ως τρίτη κατά σειρά συνιστώσα της μετά την απόκτηση και τη διατήρηση της γνώσης, εννοούμε την επίδραση της προη-

γούμενης μάθησης στην επόμενη με τη σχηματοποίηση γενικών αρχών που μπορούν να εφαρμοστούν σε νέες μαθησιακές καταστάσεις. Ειδικότερα, η μεταβίβαση της σχολικής μάθησης εξαρτάται από: α) τη διδακτική μεθοδολογία, β) τις ικανότητες του μαθητή, γ) το βαθμό της ενεργητικότητάς του, δ) το είδος της στάσης του προς τη σχολική μάθηση και ε) τον τρόπο οργάνωσης του περιεχομένου της προς μάθηση ύλης. Το θέμα της μεταβίβασης της μάθησης εξετάστηκε από διάφορες θεωρίες: 1) τη θεωρία της νοητικής πειθαρχίας, 2) τη θεωρία της ενσυναίσθητης πρόσληψης, 3) τη θεωρία της σύνδεσης, 4) τη θεωρία της γενίκευσης του ερεθίσματος, 5) τη θεωρία της Γενίκευσης της Αντίδρασης, 6) τη θεωρία του γνωριστικού πεδίου και 7) τη θεωρία του όλου. Μελετήθηκε από διάσημους ερευνητές όπως οι C. H. Judd, D. P. Ausubel, J. S. Bruner, H. F. Harlow και R. M. Gagné. Η παρούσα έρευνα αξιοποιεί την τεχνική της ποσοτικής και της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου και μελετά τα κείμενα, τις ασκήσεις των σχολικών εγχειριδίων των Θρησκευτικών του Δημοτικού σχολείου αλλά και τα άλλα στοιχεία που διανθίζουν τα κείμενα των διδακτικών ενοτήτων. Η έρευνα σκοπεύει να αξιολογήσει αν οι δραστηριότητες που προτείνονται στις ασκήσεις των σχολικών εγχειριδίων των Θρησκευτικών του Δημοτικού σχολείου συμβάλλουν στη μεταβίβαση της μάθησης, κι αν ναι, με ποιον τρόπο και σε ποιο βαθμό.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σχολικά εγχειρίδια του μαθήματος των Θρησκευτικών, Δημοτικό σχολείο, μεταβίβαση της μάθησης, ποσοτική και ποιοτική ανάλυση περιεχομένου.

*Αξιολόγηση του περιεχομένου και της τυπογραφικής εμφάνισης
του νέου βιβλίου ιστορίας της ΣΤ' δημοτικού από τους δασκάλους
των νομών Αιτωλοακαρνανίας και Πρέβεζας*

Ζαγκότας Βασίλειος, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κεχαγιά Ελένη, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ είναι άμεσα συνδεδεμένη με ένα από τα πλέον γνωστά και διαδεδομένα στη χρήση τους διδακτικά μέσα, δηλαδή το σχολικό εγχειρίδιο, το οποίο καλείται σε καθημερινή σχολική βάση να διαδραματίσει τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα στο περιεχόμενο της σχολικής γνώσης και το βασικό αποδέκτη της, το μαθητή. Η αδιαμφισβήτητη διδακτική και παιδαγωγική πολυλειτουργικότητά του, σε συνδυασμό με τον χρόνο ενασχόλησης τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών με αυτό, κατέστησαν, πέραν των άλλων, και αναγκαία την αξιολόγηση του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού μέσου. Σκοπός της δικής μας έρευνας, λοιπόν, ήταν να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των νομών Αιτωλοακαρνανίας και Πρέβεζας για το νέο σχολικό εγχειρίδιο της Ιστορίας της Στ' τάξης Δημοτικού Σχολείου, αναφορικά με δύο από τα πέντε βασικά κριτήρια-άξονες αξιολόγησης που ενδείκνυνται μεθοδολογικά γι' αυτήν την περίπτωση. Ειδικότερα, ζητήσαμε από τους εκπαιδευτικούς, έπειτα από ένα χρόνο διδακτικής χρήσης και εφαρμογής του συγκεκριμένου βιβλίου από τους ίδιους, να διατυπώσουν τις απόψεις τους για το περιεχόμενο και την τυπογραφική του εμφάνιση, έχοντας ως

βάση συγκεκριμένα κριτήρια ανάδειξης της ποιότητάς του. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών ανταποκρίθηκε με συνέπεια στο ερευνητικό μας αίτημα και οι απόψεις τους παρουσιάζουν ιδιαίτερο ερευνητικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον ως προς την ποιότητα του συγκεκριμένου βιβλίου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού, σχολικά εγχειρίδια, βιβλίο ιστορίας

*Αθλητικά κείμενα στα σχολικά εγχειρίδια.
Εμπειρίες από την αξιοποίησή τους στη διδασκαλία της Γλώσσας
σε μαθητές της Γ' Δημοτικού*

Ζωγράφος Μιλτιάδης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Καμαρούδης Σταύρος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, στη γλωσσική διδασκαλία, δίνεται πλέον έμφαση στις αυθεντικές συνθήκες επικοινωνίας και στη μελέτη κειμένων από την εμπειρική πραγματικότητα, ώστε να καταστεί ο μαθητής ικανός να αντεπεξέλθει στα σύνθετα επικοινωνιακά δεδομένα και να εφοδιαστεί με ικανότητες όχι μόνο αναγνωριστικού γραμματισμού (Hasan, 1996) αλλά κυρίως κριτικού και επιπλέον νέων ψηφιακών-λειτουργικών γραμματισμών. Η αυθεντικότητα και πρακτική χρησιμότητα των κειμένων έχει γνωστική αιτιολόγηση. Στις μικρές ηλικίες, διότι το οικείο είναι περισσότερο προσβάσιμο και κατανοητό στον μαθητή και στις μεγάλες, διότι σκοπός του σχολείου πλέον θεωρείται η σύνδεση της γνώσης με την πραγματική ζωή και την αντιμετώπιση των προβλημάτων της. Στα σχολικά εγχειρίδια συμπεριλήφθηκαν κείμενα από ένα ευρύ φάσμα πεδίων του καθημερινού λόγου ήδη από τη δεκαετία του '90, υπό την οπτική του κινήματος Whole language movement –που αναπτύχθηκε ήδη τη δεκαετία του '60 στη Νέα Ζηλανδία– σε αντίθεση με τις συμπεριφοριστικές μαθησιακές θεωρίες και τις δομιστικές γλωσσοδιδασκτικές αντιλήψεις. Μεταξύ αυτών και κείμενα αθλητικού περιεχομένου. Ένας από τους σημαντικότερους προβληματισμούς των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, είναι η αντιμετώπιση της μικρής συμμετοχής των μαθητών στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις αγγίζει τα όρια της αδιαφορίας. Από την προσωπική μας εμπειρία, αλλά και από συζητήσεις με συναδέλφους εκπαιδευτικούς και Σχολικούς Συμβούλους, προκύπτει αναμφίβολα πως εάν θέλουμε να ενισχύσουμε το ενδιαφέρον των μαθητών, οφείλουμε να κάνουμε το μάθημα ελκυστικότερο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κύρια με τη μείωση του χρόνου ομιλίας του εκπαιδευτικού στην τάξη ώστε να δοθεί χρόνος με συγκεκριμένες τεχνικές διδασκαλίας στους μαθητές για να εμπλακούν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης με την επιλογή θεμάτων που άπτονται των ενδιαφερόντων τους και τους είναι οικεία, ενώ παράλληλα πληρούν τις παραμέτρους που θέτει το αναλυτικό πρόγραμμα. Στην ανακοίνωσή μας θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της διδασκαλίας συγκεκριμένων κειμένων που υπάρχουν στα σχολικά εγχειρίδια του δημοτικού και την απήχηση που είχαν στους μαθητές της Γ' τάξης σε εκπαιδευτήριο της Θεσσαλονίκης. Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς δείχνουν πως αφενός η διδασκαλία των γραμματικών φαινο-

μένων μέσω των αθλητικών κειμένων ήταν απόλυτα επιτυχής, ενώ παράλληλα εντυπωσιακή ήταν η κινητοποίηση και των πιο αδύναμων μαθητών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Λειτουργικός γραμματισμός, αυθεντικότητα κειμένων, εμπειρική πραγματικότητα, γλωσσική διδασκαλία, πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Η αναπαράσταση της αναπηρίας/διαφορετικότητας σε σχολικά εγχειρίδια Φυσικής: μια συγκριτική κριτική ανάλυση

Ιακώβου-Χαραλάμπους Μαρία, Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ που ακολουθεί, γίνεται μια προσπάθεια κριτικής ανάλυσης του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζεται το θέμα της αναπηρίας και γενικότερα της διαφορετικότητας στα υφιστάμενα σχολικά εγχειρίδια Φυσικής της Β' Γυμνασίου (Αντωνίου κ.ά., 2009, 2007, 2006), τα οποία χρησιμοποιούνται στο Κυπριακό – αλλά και στο Ελληνικό – εκπαιδευτικό σύστημα, σε σύγκριση με αντίστοιχα εγχειρίδια που χρησιμοποιούνται ευρέως σε σχολεία στη Βρετανία (Levesley at al, 2008, 2008a). Η προσπάθεια αυτή συνάδει με τη ρητορική του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, στα πλαίσια υλοποίησης των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, να πραγματοποιήσει το εγχείρημα της διαμόρφωσης στην Κύπρο ενός δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου. Το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται η έρευνα είναι η Κριτική Παιδαγωγική (Giroux, 2011), οι Σπουδές περί Αναπηρίας στην Εκπαίδευση (Gabel, 2004), καθώς και το μοντέλο μάθησης των κοινωνικο-επιστημονικών ζητημάτων (Zeidler, 2002). Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου, σε συνδυασμό με την Κριτική Ανάλυση Λόγου. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι το είδος των αναπαράστασεων της αναπηρίας/διαφορετικότητας στα σχολικά εγχειρίδια μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την προσπάθεια ανάπτυξης ενός δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου, και να καθορίσει τις αντιλήψεις των μαθητών/τριών όσον αφορά στη φύση της επιστήμης και πιο συγκεκριμένα της Φυσικής. Τα δύο αυτά στοιχεία φαίνεται να είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλένδετα. Τέλος, μέσα από την παρούσα έρευνα τονίζεται η αναγκαιότητα εμπλοκής όλων όσων σχετίζονται με εκπαιδευτικά ζητήματα σε ένα γόνιμο διάλογο, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι νέοι/ες βιώνουν την εκπαίδευση, στην προκειμένη περίπτωση μέσα από το μάθημα της Φυσικής, ως ένα πλαίσιο ενδυνάμωσης και ανάπτυξης της κριτικής τους σκέψης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κριτική Παιδαγωγική, αναπαράσταση αναπηρίας/διαφορετικότητας, αναλυτικά προγράμματα, εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, Κύπρος.

Η στάση της σχολικής ιστοριογραφίας απέναντι στην Άλωση της Τριπολιτσάς (1950-2014)

Καλλέ Στέλλα, Α.Π.Θ.

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, έχοντας ως βασικό της στόχο την ανάδειξη του εθνικού φρονήματος και την καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης, κυριαρχείται από μια σειρά ιστορικών μύθων και φυλετικών στερεοτύπων με σκοπό την ανάδειξη του εθνικού 'Εαυτού'. Στο πλαίσιο αυτό δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε στρατιωτικά και πολιτικά γεγονότα που αναδεικνύουν τον ηρωισμό και τη γενναιοφυχία του ελληνικού έθνους και τα οποία έχουν ως βασικό τους στόχο να λειτουργήσουν ως παραδείγματα προς μίμηση για τους μαθητές. Ήττες ή μεγάλες καταστροφές συνήθως αποσιωπούνται ή παρουσιάζονται με τρόπο που να μην κλονίζουν τους βασικούς άξονες της εθνικής αφήγησης. Στην εισήγηση αυτή θα εξετάσουμε, χρησιμοποιώντας ποιοτικά μεθοδολογικά εργαλεία, τον τρόπο που αναπαρίσταται στα σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας της Στ' Δημοτικού η άλωση της Τριπολιτσάς (23 Σεπτεμβρίου 1821). Η απεικόνιση της πολιορκίας και της κατάληψης της Τριπολιτσάς παρουσιάζεται με αρκετές διαφοροποιήσεις στα σχολικά εγχειρίδια που εγκρίθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν από το 1950 έως το 2014. Βασικός μας ερευνητικός μας στόχος είναι να παρουσιάσουμε τη διαχρονική παρουσίαση του ιστορικού αυτού γεγονότος παρατηρώντας τυχόν αλλαγές στον τρόπο που διαχειρίστηκαν το θέμα αυτό οι σχολικοί συγγραφείς και διερευνώντας πιθανές ιδεολογικές αποκλίσεις ανάμεσα τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σχολικά εγχειρίδια, σχολική ιστορία, άλωση Τριπολιτσάς, εθνικός 'Εαυτός'

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τα εγχειρίδια της Αγγλικής γλώσσας των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του δημοτικού

Καραμέρου Βασιλική, Εκπαιδευτικός

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών της Αγγλικής γλώσσας σε σχέση με τα εγχειρίδια της Αγγλικής γλώσσας των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του δημοτικού σχολείου. Ειδικότερα εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τις δυνατότητες που πιστεύουν ότι προσφέρονται μέσω των εγχειριδίων, τη διάρθρωση, τα κείμενα, την εικονογράφηση, τις δραστηριότητες, τα τεστ, την ποσότητα της ύλης, την επάρκεια του υλικού και τις προτάσεις για βελτίωση των εγχειριδίων. Τα εγχειρίδια που αναλύονται περιλαμβάνουν τα βιβλία του μαθητή των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του δημοτικού. Πρόκειται για βιβλία, τα οποία, σύμφωνα με την πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, ακολουθούν τις αρχές του αναλυτικού προγράμματος και ανταποκρίνονται στα οριζόμενα επίπεδα γλωσσομάθειας. Όσον αφορά στο δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας, αποτελείται από 296 εκπαιδευτικούς της Αγγλικής γλώσσας της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης από περιοχές κυρίως της βόρειας Ελλάδας και αναλύεται σε σχέση με το φύλο, τα χρόνια υπηρεσίας, τη θέ-

ση που κατέχουν, τις επιπρόσθετες σπουδές, τα επιμορφωτικά σεμινάρια και την ενημέρωσή τους πάνω στα αναλυτικά προγράμματα και τα νέα εγχειρίδια. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την καταγραφή των στάσεων και των απόψεων των εκπαιδευτικών είναι το ερωτηματολόγιο, το οποίο περιλαμβάνει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, κλίμακας Likert, ερωτήσεις διχοτομικής απάντησης και ανοιχτού τύπου. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί τηρούν μια μέτρια προς θετική στάση απέναντι στο εγχειρίδιο της Δ' τάξης, ενώ τα εγχειρίδια των Ε' και ΣΤ' τάξεων τα θεωρούν μέτρια προς άσχημα. Πιο συγκεκριμένα, ανάμεσα στα θετικά στοιχεία των εγχειριδίων που εντοπίζουν είναι η διάρθρωση των ενοτήτων, οι θεματικές, ο αριθμός των δραστηριοτήτων του γραπτού λόγου, η σύμπλευση με τις αρχές του αναλυτικού προγράμματος και η κάλυψη των επιπέδων γλωσσομάθειας. Αντίθετα, φαίνεται να έχουν αρνητική στάση απέναντι στο γλωσσικό επίπεδο των κειμένων, το υψηλό γνωστικό επίπεδο, τις ακουστικές δραστηριότητες, την επάρκεια του υλικού και την αδυναμία ολοκλήρωσης της ύλης των εγχειριδίων κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Τέλος, ανάμεσα στις προτάσεις της πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών είναι η δημιουργία πιο εύκολων και ενδιαφέροντων κειμένων, η αντικατάσταση των εγχειριδίων, η ενίσχυση με υποστηρικτικό υλικό και βιβλίο γραμματικής, και η προσαρμογή των εγχειριδίων στο επίπεδο των μαθητών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: απόψεις εκπαιδευτικών, σχολικά εγχειρίδια, Αγγλική γλώσσα, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο: Η μεθόδευση της διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης και η πολεμική της

Μαρτζιβάνου Άννα, Φιλοσοφική Σχολή Α.Π.Θ.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης 1917-1920, συντάχθηκε το Αλφαβητάριο της Κρατικής Επιτροπής του 1919, «Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο», όπως έμεινε γνωστό. Στο Αλφαβητάριο αυτό, αποτυπώνονται οι αρχές του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού τόσο από γλωσσική άποψη όσο και από άποψη μεθοδολογίας και περιεχομένου. Ωστόσο, η Επιτροπεία του 1921, που ήταν υπεύθυνη για την κρίση των βιβλίων της περιόδου 1917-1920, θεώρησε ότι το Αλφαβητάριο, όπως και τα υπόλοιπα βιβλία, έπρεπε όχι μόνο να αποσυρθεί, αλλά και να καεί, καθώς το μόνο θετικό στοιχείο που του αναγνώρισε ήταν η εικονογράφηση και η εκτύπωσή του. Απάντηση στα πορίσματα της Επιτροπείας αποτελεί η εργασία του Τριανταφυλλίδη με τίτλο «Πριν καούν». Η παρούσα εργασία εξετάζει το συγκεκριμένο Αλφαβητάριο από μεθοδολογική άποψη, καθώς σκοπός της είναι η μελέτη της μεθόδευσης της διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης, αλλά και της κριτικής που αυτή δέχτηκε. Ειδικότερα, γίνεται προσπάθεια να φανούν οι καινοτομίες που εισήγαγε το Αλφαβητάριο, όσον αφορά στη διδασκαλία της πρώτης ανάγνωσης, να εξεταστούν τα «μεθοδολογικά λάθη» για τα οποία κατηγορήθηκε και να καταδειχθεί, αν η κριτική που δέχτηκε ήταν βάσιμη και ουσιαστική. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων χρησιμοποιήθηκε η ιστορική ερμηνευτική μέθοδος, με τη βοήθεια της οποίας μελετήθηκαν πρωτογενείς πηγές. Πιο συγκεκριμένα, εξετάστηκε το Αλφαβητάριο, οι οδηγίες της

Συντακτικής Επιτροπής για τη διδασκαλία του, η Έκθεση της Επιτροπείας και το κείμενο του Μ. Τριανταφυλλίδη «Πριν καούν». Η παραπάνω έρευνα κατέδειξε ότι οι αρχές του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού είναι εμφανείς στη μέθοδο της διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης. Η αναλυτικοσυνθετική μέθοδος διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκε στην τελειότερη μορφή της, η σειρά διδασκαλίας των φθόγγων στηρίχθηκε στο φωνητικό παράγοντα, ενώ το Αλφαβητάριο χαρακτηρίζεται από ενότητα. Ωστόσο, η Επιτροπεία δεν αντιλήφθηκε ή απλώς αποσιώπησε τις καινοτομίες του Αλφαβηταρίου και τον τρόπο που εφάρμοσε την αναλυτικοσυνθετική μέθοδο διδασκαλίας. Η συνολική καταδίκη της επικεντρώθηκε σε λεπτομέρειες, σε αποσπασματικά παραδείγματα, ακόμη και σε τυπογραφικά λάθη, ενώ δε δήλωσε, αν συμφωνεί με το πνεύμα του. Συνεπώς, όπως συνέβη με όλα τα βιβλία της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, αυτό που καθόρισε την κρίση της ήταν η χρήση της δημοτικής γλώσσας, ενώ τα μεθοδολογικά λάθη του Αλφαβηταρίου αποτέλεσαν απλώς πρόφαση, όπως και το περιεχόμενό του.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση 1917-1920, Αλφαβητάρι με τον Ήλιο, διδασκαλία της πρώτης ανάγνωσης, αναλυτικοσυνθετική μέθοδος διδασκαλίας

*Η εικόνα του εκπαιδευτικού στην κοινωνία, όπως αποτυπώνεται
στα σύγχρονα σχολικά εγχειρίδια με τίτλο «Κείμενα Νεοελληνικής
Λογοτεχνίας» Γυμνασίου και Λυκείου*

Μιχαηλίδου Μαρία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ αποτελούν το βασικότερο μέσο διδασκαλίας και ο ρόλος τους στην εκπαιδευτική πράξη είναι καθοριστικός. Δεδομένου ότι τα σχολικά βιβλία πέρα από διδακτικά μέσα αποτελούν και μέσα κοινωνικοποίησης και αντανακλούν τις αντιλήψεις και τις ιδεολογίες της κοινωνίας που τα παράγει, καθίστανται υπεύθυνα σε μεγάλο βαθμό για τη διαμόρφωση στερεότυπων αντιλήψεων και ιδεολογιών στους μαθητές. Ειδικότερα στην ελληνική εκπαίδευση, όπου κυριαρχεί ένα και μοναδικό διδακτικό εγχειρίδιο, η λειτουργία του, τα πρότυπα που αναπαράγει και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις που αποτυπώνει αποτελούν σημαντικό πεδίο μελέτης και συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον αρκετών μελετητών. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να εντοπιστούν οι αναπαραστάσεις του εκπαιδευτικού και ο τρόπος με τον οποίο τον αντιμετωπίζει η ευρύτερη κοινωνία στην οποία ζει, όπως αποτυπώνονται στο περιεχόμενο των σύγχρονων σχολικών εγχειριδίων με τίτλο «Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» όλων των τάξεων του Γυμνασίου και του Λυκείου. Ταυτόχρονα θα αναδειχθεί η εικόνα που προσλαμβάνουν οι σύγχρονοι μαθητές για το προφίλ του εκπαιδευτικού, το επάγγελμά του και τη θέση του στην κοινωνία. Καθώς αρκετές έρευνες έχουν αποδείξει ότι το κοινωνικό προφίλ των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και το κύρος τους στην κοινωνία είναι υποβαθμισμένο, ενώ το επάγγελμά του δεν προσφέρει την αίγλη άλλων επαγγελμάτων, επιδιώχθηκε να καταδειχθεί αν αυτές οι αντιλήψεις αναπαράγονται στα σύγχρονα σχολικά εγχειρίδια για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Η ερευνητική μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την προσέγγιση του ερευνητικού υλικού ήταν η ποιο-

τική ανάλυση περιεχομένου και ως μονάδα καταγραφής ορίστηκε το «θέμα». Στη συνέχεια συγκροτήθηκε σύστημα κατηγοριών το οποίο προέκυψε μετά από αναγνώσεις των υπό μελέτη κειμένων και έπειτα ταξινομήθηκαν σε αυτό όσες αναφορές εντοπίστηκαν γύρω από το προφίλ του εκπαιδευτικού στην κοινωνία. Από την ανάλυση περιεχομένου προέκυψε ότι σε αρκετά σημαντικό αριθμό αναφορών ο εκπαιδευτικός φαίνεται να εκτιμάται από την κοινωνία, ωστόσο υπάρχουν πολλές αναφορές που παρουσιάζουν αντίθετη εικόνα για το κοινωνικό του προφίλ.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: κοινωνικό προφίλ εκπαιδευτικού, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Οι διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών στα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας της Β' Δημοτικού (1934-2007)

Τσιομπάνου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ του 1ου Συνεδρίου αφιερωμένου εξ ολοκλήρου στην έρευνα της παιδικής ηλικίας και της νεότητας στο Πανεπιστήμιο του Κλαρκ της Μασσαχουσέτης, το 1970, καταδεικνύει και τη σχετικά πρόσφατη αντιμετώπιση της παιδικής ηλικίας ως διακριτή φάση της ανθρώπινης ζωής. Σ' αυτό, συνέβαλε η εξέλιξη των δυτικών κοινωνιών, η οποία σήμανε την απομάκρυνση των παιδιών από τον κόσμο των ενηλίκων. Μέχρι τότε, επικρατούσε η αντίληψη που αντιμετώπιζε την παιδική ηλικία ως φυσικό φαινόμενο, ωστόσο, σταδιακά, αντικαταστάθηκε από τη θέασή της ως κοινωνικής κατηγορίας, η οποία τοποθετείται χρονικά στον 19ο αιώνα. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η ανάδειξη της παιδικής ηλικίας υπό το πρίσμα των διαπροσωπικών σχέσεων που αναπτύσσουν τα παιδιά στα πλαίσια της οικογενειακής και κοινωνικής τους ζωής. Οι σχέσεις που εξετάζονται είναι αυτές με τους γονείς, τα αδέρφια, τους παππούδες, τους συνομηλίκους, το δάσκαλο, αλλά και άλλους ανθρώπους που βρίσκονται στον κύκλο συναναστροφής τους. Τα δεδομένα για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων προκύπτουν από τα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας της Β' Δημοτικού τη χρονική περίοδο από το 1934 έως και σήμερα. Η επιλογή της τάξης ήταν τυχαία. Για την περάτωση της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ερμηνευτική μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου. Ξεκινώντας από τη σχέση του παιδιού με τη μητέρα, φαίνεται ότι βασικό χαρακτηριστικό της είναι η αμοιβαία αγάπη, αλλά και η φροντίδα της τελευταίας προς το παιδί. Αντίστοιχα, ο πατέρας φαίνεται να εκδηλώνει κάποιες φορές αυστηρή συμπεριφορά, χωρίς όμως αυτό να μειώνει την αγάπη του, την οποία το παιδί κατανοεί και ανταποδίδει. Όσον αφορά στις σχέσεις των παιδιών με τα αδέρφια τους, αλλά και τους συνομηλίκους τους φαίνεται να είναι ιδιαίτερα καλές και να διακρίνονται από αγάπη και αλληλεγγύη, ενώ κυρίαρχο χαρακτηριστικό φαίνεται να είναι το παιχνίδι. Ιδιαίτερη σημασία έχει η σχέση του παιδιού με τους ηλικιωμένους παππούδες του, πράγμα που φαίνεται πολύ εντονότερα στα αναγνωστικά, καταδεικνύοντας ένα μοντέλο οικογένειας που στις μέρες μας φαίνεται να εκλείπει. Η γιαγιά και ο παππούς έχουν ενεργό ρόλο στην ανατροφή των παιδιών και αυτά τους σέβονται και τους αγαπούν. Ο σεβασμός είναι κυρίαρχος και στις σχέσεις

των παιδιών και με τα υπόλοιπα άτομα του κοινωνικού τους κύκλου, πράγμα που τα κάνει αγαπητά. Τέλος, στη σχέση παιδιού - δασκάλου επικρατεί η εικόνα ενός υπάκουου παιδιού που σέβεται και αγαπάει το δάσκαλό του, ακόμα και όταν εκείνος το επιπλήττει.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: παιδική ηλικία, διαπροσωπικές σχέσεις

*Τα αλφαβητάρια και τα εγχειρίδια γλώσσας στο Ελληνικό Σχολείο:
Ιστορικο-συγκριτική προσέγγιση των μεθόδων πρώτης γραφής
και ανάγνωσης (1905-1983)*

Τσολοπούλου Βασιλική, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ΛΕΞΗ «Αλφαβητάριο(ν)» αποτέλεσε τη νεοελληνική ονομασία του πρώτου σχολικού βιβλίου που χρησιμοποιήθηκε ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες των πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν. Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε από την τελευταία περίοδο της τουρκοκρατίας ως το 1982, όταν έκτοτε, από το σχολικό έτος 1982-1983, στα νέα βιβλία του γλωσσικού μαθήματος οι ονομασίες «Αλφαβητάριο(ν)» και «Αναγνωστικό» αντικαταστάθηκαν από τον γενικότερο τίτλο «Η Γλώσσα μου». Τέτοιου είδους βιβλία, αντιπροσωπευτικό μέρος μιας περιόδου εβδομήντα οκτώ περίπου χρόνων (1905-1983) μελετήθηκαν προκειμένου να αναδειχθούν οι μέθοδοι πρώτης γραφής και ανάγνωσης που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτά, μέσω της εξέτασης διαφόρων κατηγοριοποιημένων χαρακτηριστικών τους όπως τα: εκδοτικά στοιχεία, δομή, εικονογράφηση και διδακτική λειτουργία της εικόνας, γλώσσα σύνταξης, μέθοδος πρώτης γραφής και ανάγνωσης, περιεχόμενο-θεματολογία, με μια ταυτόχρονη προσπάθεια ερμηνείας και μεταξύ τους σύγκρισης. Για τη διεξαγωγή της μελέτης αυτής επιλέχθηκε ο συνδυασμός δύο ερευνητικών μεθόδων, της ανάλυσης περιεχομένου και συγκεκριμένα της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου και της ιστορικο-συγκριτικής. Έτσι τα υπό εξέταση βιβλία ομαδοποιούνται κάθε φορά με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά, ως προς τα οποία και εξετάστηκαν, και ακολούθως επιχειρείται να αποτυπωθούν τα βήματα εκείνα που οδήγησαν προοδευτικά σε βελτιωτικές αλλαγές και μεθοδολογικές μεταποιήσεις προς τη διδασκαλία της πρώτης γραφής και ανάγνωσης στα ελληνικά σχολεία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αλφαβητάριο, γλωσσικά εγχειρίδια, μέθοδος πρώτης γραφής και ανάγνωσης

*Ο ρόλος των σχολικών εγχειριδίων
στην προαγωγή της κριτικής σκέψης των μαθητών.
Η περίπτωση των βιβλίων ιστορίας του γυμνασίου*

Χαντζή Στυλιανή, 5ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας

Η ΕΡΓΑΣΙΑ αναφέρεται στη φύση, τις διδακτικές τεχνικές και στον ρόλο της κριτικής σκέψης για τη μάθηση και στον ρόλο των σχολικών εγχειριδίων για την προαγωγή της μέσα από την εξέταση των τελευταίων αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών και βιβλίων της Ιστορίας του γυμνασίου και την αναφορά σε κάποια ενδεικτικά προγράμματα-στρατηγικές ανάπτυξης της κριτικής σκέψης που εφαρμόζονται στο εξωτερικό. Η έρευνα στοχεύει στο να φανεί η εν δυνάμει συμβολή των σχολικών εγχειριδίων στην προαγωγή της κριτικής σκέψης των μαθητών και να διαπιστωθεί η έλλειψη ή η ύπαρξη πλαισίου και εν τέλει η ταυτότητα του πλαισίου ανάπτυξης της κριτικής σκέψης-ικανότητας μέσα από την επιλογή των συγκεκριμένων ερωτήσεων-εργασιών και να αναδειχθούν οι δεξιότητες κριτικής σκέψης που ενεργοποιούνται μέσα από το σύνολο των μαθητικών εργασιών-ερωτήσεων στα νέα βιβλία Ιστορίας του γυμνασίου. Η διερεύνηση αφορά στη συνολική ύλη του μαθήματος Ιστορίας και όχι μόνο στη διδακτέα ύλη με βάση το ΑΠΣ - ΔΕΠΠΣ (ΠΙ). Ως μεθοδολογία έρευνας επιλέχθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου ως πιο συστηματική και σαφής (Μπονίδης, 2004: 99) και επινοήθηκε ένα εργαλείο βασισμένο στις ταξινομίες κριτικής σκέψης των Ennis και Moon (Ennis, 1983 & Moon, 2008) που κατέταξε τις ερωτήσεις των βιβλίων Ιστορίας στις εξής βασικές ομάδες (Schafersman, 1991): γνώση-ανάκληση πληροφοριών, κριτικές ικανότητες-δεξιότητες, προδιαθέσεις και μορφές-εφαρμογές της κριτικής σκέψης. Διαπιστώθηκε η στόχευση στη γνώση & περίπου εξίσου σε αναζήτηση, στοχασμό και επιχειρηματολογία-αιτιολόγηση, η ενεργοποίηση αρκετών κατηγοριών κριτικής σκέψης περίπου στον ίδιο βαθμό και η ανάπτυξη ικανοτήτων γνωστικών, αναζήτησης, στοχασμού, διατύπωσης διαπιστώσεων & επιχειρηματολογίας-αιτιολόγησης. Επισημάνθηκε η ανάπτυξη άλλων μορφών κριτικής σκέψης σε μικρότερο βαθμό: επεξήγηση, σύγκριση, αξιολόγηση, συνεπαγωγή συμπερασμάτων, προφορική αναπαράσταση, γραπτή αναπαράσταση & εφαρμογή. Δεν υπάρχουν ερωτήσεις ή είναι πολύ λίγες αυτές που αφορούν υπόθεση, σύνθεση, λύση προβλήματος & παράδειγμα. Τελικά φάνηκε ότι μεγάλο ποσοστό ερωτήσεων Ιστορίας (73,6%) αυξανόμενο από την Α' στην Γ' τάξη του γυμνασίου, αφορά σε κατηγορίες προώθησης της κριτικής σκέψης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κριτική σκέψη, κριτικές ικανότητες, κριτική διδασκαλία, σχολικά εγχειρίδια, έρευνα εγχειριδίων, ταξινομίες κριτικής σκέψης.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Οι αναγνωστικές προτιμήσεις των παιδιών σχολικής ηλικίας σχετικά με τα θέματα και τους χαρακτήρες έργων παιδικής λογοτεχνίας

Ακριτόπουλος Αλέξανδρος, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Ανδρικού Ασημίνα, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΜΑΣ θα αναφερθούμε σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε για να διερευνηθούν οι προτιμήσεις των παιδιών σχολικής ηλικίας σχετικά με τα θέματα και τους ήρωες της λογοτεχνίας που απευθύνεται σε αυτά. Ο αναγνώστης και η ανάγνωση ως δημιουργική ενασχόληση με το λόγο καθώς και η καλλιέργειά της, δηλαδή η φιλαναγνωσία ως σχέση με τα βιβλία και ειδικότερα τα λογοτεχνικά, αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας. Γιατί είναι γνωστό και από προηγούμενες έρευνες ότι η σχέση αυτή, όταν καλλιεργείται, συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης του παιδιού, δραστηριοποιεί τη φαντασία και την εφευρετικότητά του, εμπλουτίζει την αισθητική του καλλιέργεια, δοκιμάζει τα συναισθήματά του αναπτύσσοντας έτσι τη συναισθηματική του νοημοσύνη και την κοινωνική του ευαισθητοποίηση. Τέλος, καλλιεργεί τη γλωσσική του έκφραση με βιωματικό τρόπο. Ο βασικός σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των αναγνωστικών προτιμήσεων των μαθητών σχετικά με τα θέματα και τους χαρακτήρες-ήρωες της παιδικής λογοτεχνίας και συνακόλουθα η ανάδειξη της σχέσης των μικρών αναγνωστών με αυτήν. Η μεθοδολογία στηρίχτηκε σε αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις που αφορούν στην ανάγνωση παιδικής λογοτεχνίας. Μετά την ολοκλήρωσή του αποφασίστηκε η δοκιμή του σε ένα σχολείο της Φλώρινας. Η έρευνα εφεξής πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 761 μαθητών (386 αγόρια και 375 κορίτσια) ηλικίας 10-12 ετών στους νομούς Φλώρινας, Κοζάνης και Καστοριάς. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές δεν αφιερώνουν χρόνο στην ανάγνωση λογοτεχνίας αν και κατανοούν τα οφέλη που τους παρέχει. Επίσης, φάνηκε ότι κύρια πηγή παρότρυνσης για ενασχόληση των παιδιών με έργα παιδικής λογοτεχνίας είναι η οικογένεια, καθώς και ότι η φιλαναγνωσία των παιδιών δεν αποτελεί στην πράξη έναν από τους κύριους στόχους της Εκπαίδευσης. Όσον αφορά στις αναγνωστικές τους προτιμήσεις, οι μικροί μαθητές επιλέγουν βιβλία περιπέτειας και φαντασίας, ενώ ο αγαπημένος τους ήρωας είναι είτε ο πρωταγωνιστής του αγαπημένου τους βιβλίου είτε κάποιος ήρωας του εικονογραφημένου/κόμικς που τους αρέσει.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ανάγνωση, φιλαναγνωσία, αναγνωστικές προτιμήσεις, παιδική λογοτεχνία, θέματα, χαρακτήρες.

*Η Σχολική Βιβλιοθήκη ως χώρος καλλιέργειας της θετικής σχέσης των μαθητών και μαθητριών με το βιβλίο και την ανάγνωση:
Μία έρευνα-δράση σε δημοτικά σχολεία της Δυτικής Θεσσαλονίκης*

Αρβανίτη Ιωάννα, 1η Περιφέρεια Δημοτικής Εκπαίδευσης Κιλκίς

Ο ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ της Σχολικής Βιβλιοθήκης στην προώθηση της σχέσης του παιδιού με το βιβλίο και στην εξέλιξή του σε μελλοντικό αναγνώστη έχει κατά καιρούς επισημανθεί τόσο από διεθνείς οργανισμούς, όσο και από θεωρητικούς και ερευνητές του χώρου. Η παρούσα εισήγηση διερευνά τον ρόλο της Σχολικής Βιβλιοθήκης στην προώθηση της σχέσης του παιδιού με το βιβλίο και την ανάγνωση, όταν αυτή αξιοποιείται ως αίθουσα διδασκαλίας. Βασίζεται σε μια ευρύτερη μελέτη μίας έρευνας-δράσης, κατά την οποία το εκπαιδευτικό περιβάλλον προσεγγίζεται ως σύστημα με δυο δομές, μια υλική και μια κοινωνική. Στόχος της έρευνας-δράσης ήταν η τροποποίηση και μετεξέλιξη του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος μέσα από την ταυτόχρονη παρέμβαση και στις δύο δομές του συστήματος. Σε πρώτη φάση έγινε παιδαγωγικός ανασχεδιασμός του σχολικού χώρου και δημιουργήθηκαν σχολικές βιβλιοθήκες σε δύο δημοτικά σχολεία της Δυτικής Θεσσαλονίκης με σύγχρονα αρχιτεκτονικά και παιδαγωγικά κριτήρια. Σε δεύτερη φάση μελετήθηκε η λειτουργία της κάθε βιβλιοθήκης ως διευρυμένης μορφής σχολικής τάξης με κυρίαρχη μορφή διδασκαλίας και μάθησης τη συνεργατική. Στην έρευνα-δράση συμμετείχαν ως δρώντα υποκείμενα 8 ομάδες μαθητών και μαθητριών, τέσσερις ομάδες πρώτης τάξης (δυο πειραματικές και δύο ελέγχου) και τέσσερις ομάδες έκτης τάξης (δυο πειραματικές κι δύο ελέγχου) και οκτώ εκπαιδευτικοί, αντίστοιχα. Συνολικά συμμετείχαν 150 μαθητές. Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων της έρευνας-δράσης έγινε με τη μέθοδο της τριγωνοποίησης και η επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων βασίστηκε σε μεθόδους ποιοτικής ανάλυσης. Στην παρούσα μελέτη παρουσιάζονται τα ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση και συσχέτιση των ευρημάτων της έρευνας-δράσης, τα οποία τονίζουν τη θετική συνεισφορά της σχολικής βιβλιοθήκης στην καλλιέργεια της σχέσης των δρώντων υποκειμένων (μαθητών και μαθητριών) με το βιβλίο και την ανάγνωση, όταν αυτή εντάσσεται ως οργανικό κομμάτι στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: έρευνα δράση, σχολική Βιβλιοθήκη, βιβλίο, ανάγνωση, φιλανωγσία

*Η αποτύπωση του ιδανικού εκπαιδευτικού στη σχολική τάξη.
Απόψεις μαθητών*

Δεληγιάννη Παναγιώτα, Εκπαιδευτικός

ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ελληνική πραγματικότητα, νέες δομές, αξίες, αντιλήψεις, ανάγκες, επιβάλλουν και φέρουν τη διαφοροποίηση του κοινωνικού ιστού, τόσο από πλευράς αυτοπροσδιορισμού και επίγνωσης του «είναι», όσο και από πλευράς αντίληψης και επικοινωνίας μέσα από την έκρηξη νέων ιδεών και τεχνολογιών.

Η πολυπολιτισμικότητα, οι νέοι γονεϊκοί ρόλοι, όπως αναπτύσσονται μέσα από την αγορά εργασίας, το πολιτισμικό πλαίσιο αναφοράς, οι μονογονεϊκές οικογένειες, η χρήση των Η/Υ ως μέσο ενημέρωσης αλλά και ως μέσο επικοινωνίας, συνθέτουν ένα νέο φάσμα δομών, αναγκών και δεδομένων, απέναντι στο οποίο η στείρα μεταφορά γνώσης του εκπαιδευτικού στους μαθητές μέσα από ένα βιβλίο με τη φυσική παρουσία του στην τάξη να αρκεί, μοιάζει να ανήκει οριστικά στο παρελθόν. Ο εκπαιδευτικός, δεν αρκεί πια να δύναται να “μεταφέρει” γνώση. Οι καινοτόμες ανάγκες απαιτούν από αυτόν να είναι πολυεπίπεδος, με επαρκείς γνώσεις σε θέματα τεχνολογίας αλλά και συμβουλευτικής, με προφίλ εκπαιδευτικού αλλά και λειτουργού. Οι καθημερινές υποχρεώσεις και απαιτήσεις του εκπαιδευτικού είναι πολλές. Ο εκπαιδευτικός αποτελεί το βασικό συλλοβάτη, αλλά και τον κεντρικό οραματιστή στην Παιδεία και κατ’ επέκταση στην κοινωνία. Κρίθηκε σκόπιμο, στο περιβάλλον της διαμορφωθείσας σχολικής πραγματικότητας, τα χαρακτηριστικά του νέου μοντέλου εκπαιδευτικών να μην καθιερωθούν απλά μέσα από τον συγκερασμό των προηγούμενων και των νέων αναγκών και αντιλήψεων, αλλά να καταγραφούν ως αποτέλεσμα έρευνας μέσα από το πρίσμα των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας, αφού καταγράφηκαν, κατηγοριοποιήθηκαν και αναλύθηκαν, αποτέλεσαν πεδία διεργασιών για ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου, με γνώμονα την παιδαγωγική επιστήμη και τις υπάρχουσες δομές και διατάξεις, όπως ορίζονται από το αρμόδιο υπουργείο (Π.Δ. 320/1993 & Ν. 2525/1997 & Ν. 2986/2002). Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι απογοήτευση υπάρχει μελετώντας τις απόψεις που καταθέτουν και έμμεσα δηλώνουν ότι δεν έχουν την τύχη να τους διδάσκει ο ιδανικός εκπαιδευτικός.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτικός, ιδανικός, στόχος, σύγχρονος, μαθητές

Τα σχολεία Wardorf

Ζάχος Θ. Δημήτριος, ΠΤΔΕ ΑΠΘ – Δελαβερίδου Άννα, ΠΤΔΕ ΑΠΘ

ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ της περασμένης χρονιάς έγινε γνωστό ότι ένα ελληνικό δημοτικό σχολείο εντάχθηκε στα σχολεία Waldorf. Στην παρούσα εισήγηση γίνεται μια κριτική παρουσίαση των σχολείων αυτών και επιχειρείται η «αξιοποίηση» της εμπειρίας τους. Οι συγγραφείς της παρουσίασης εργασίας εκτιμούν ότι η μελέτη, η ανάλυση και η κριτική της «εκπαίδευσης Waldorf» μπορεί να αποδώσει χρήσιμα στοιχεία για τη σύγχρονη παιδαγωγική του σχολείου. Τα σχολεία Waldorf ξεκίνησαν στις αρχές του περασμένου αιώνα από τον Rudolf Steiner, εισάγοντας ορισμένα στοιχεία, τα οποία τα διαφοροποιούσαν από τα υπόλοιπα δημόσια ή ιδιωτικά σχολεία. Πρωταρχικός στόχος των σχολείων Waldorf είναι η ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών/τριών τους. Γι’ αυτό στο πρόγραμμα σπουδών τους αποφεύγεται η μονόπλευρη έμφαση στις διανοητικές δραστηριότητες και δίδεται έμφαση στα καλλιτεχνικά μαθήματα. Η παιδαγωγική τους προσέγγιση αποσκοπεί στην αναπτυξιακή ανάπτυξη των μαθητών, ενώ το διοικητικό τους σύστημα προωθεί την αίσθηση της κοινότητας. Η εκπαίδευση που παρέχουν τα σχολεία Waldorf καλλιεργεί τη δημιουργική, ευφάνταστη και ευέλικτη σκέψη, αποφεύγει τη στείρα απομνημόνευση και επιδιώκει να διαμορφώσει μαθητές/τριες (καλούς/ές) στοχαστές/άστριες. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

είναι σημαντικός και γι' αυτό θα πρέπει πάντοτε να είναι δημιουργικοί και να βρίσκονται σε εγρήγορση, έτσι ώστε να διαμορφώνουν σχέσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας με γονείς/κηδεμόνες και μαθητές/τριες. Έτσι, θα μπορέσουν να οδηγήσουν τους/τις μαθητές/τριες στη γνώση και να καλλιεργήσουν τα συναισθήματά τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολεία Wardorf, παιδαγωγική, κριτική σκέψη

Παιδική ηλικία και ελεύθερος χρόνος

Θωίδης Ιωάννης, ΠΤΔΕ ΠΔΜ – Λιάμπα Δέσποινα, ΠΤΔΕ ΠΔΜ

Η ΕΝΝΟΙΑ του ελεύθερου χρόνου για την παιδική ηλικία συνδέεται όπως και για τους ενήλικες με την έννοια του αυτόνομου υποκειμένου και του αυτοπροσδιορισμού. Τα τελευταία χρόνια ο τομέας του παιδικού ελεύθερου χρόνου αποκτά όλο και μεγαλύτερη ερευνητική σημασία. Αυτό συνδέεται τόσο με το γεγονός ότι η παιδική ηλικία σήμερα θεωρείται ως μια αυθυπόστατη κοινωνική κατηγορία όσο και με τους αυξημένους κινδύνους που ενυπάρχουν στον χρόνο αυτό, αλλά και ιδιαίτερα με τη σημασία που αποδίδεται στην εξωσχολική μάθηση. Για τα παιδιά ο ελεύθερος χρόνος αποτελεί χρόνο μάθησης, κοινωνικοποίησης και ανάπτυξης. Για τη διερεύνηση των ενδιαφερόντων - δραστηριοτήτων στον ελεύθερο χρόνο των παιδιών πραγματοποιήθηκε μια εμπειρική έρευνα με ένα γραπτό δομημένο ερωτηματολόγιο η οποία απευθυνόταν σε μαθητές 8 έως 14 χρόνων. Με το ερωτηματολόγιο επιδιώχθηκε να εξαχθούν πληροφορίες για τη συχνότητα συμμετοχής των παιδιών σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, για τις λειτουργίες που επιτελεί αυτός ο χρόνος στην παιδική ηλικία, για την αυτονομία στη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, για τη σχέση του ελεύθερου χρόνου με τη σχολική μάθηση, καθώς και για τη σημασία του ελεύθερου χρόνου ως χρόνου (άτυπης) μάθησης. Στην έρευνα συμμετείχαν εθελοντικά 411 μαθητές/τριες. Όπως προέκυψε από τα αποτελέσματα της έρευνας ο ελεύθερος χρόνος των παιδιών παρουσιάζεται ιδιαίτερα σχολειοποιημένος και υπερφορτωμένος. Στον χρόνο αυτό τα παιδιά επιδιώκουν να αποκτήσουν όλο και ψηλότερα προσόντα, αλλά και να ψυχαγωγηθούν. Μέσα από τις ποικίλες δραστηριότητες και τα ενδιαφέροντά τους τα παιδιά βελτιώνουν τις δεξιότητές τους που σχετίζονται με την τυπική και άτυπη μάθηση και προωθούν τον αυτοπροσδιορισμό τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ελεύθερος χρόνος, παιδική ηλικία, άτυπη μάθηση

Η συμβολή του Ολοήμερου Σχολείου στις ακαδημαϊκές επιδόσεις των μαθητών: Η περίπτωση της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό

Κρουσοράτη Αικατερίνη, ΠΤΔΕ ΠΔΜ – Θωίδης Ιωάννης, ΠΤΔΕ ΠΔΜ

ΔΕΔΟΜΕΝΟΥ του έντονου ενδιαφέροντος για τα ολοήμερα προγράμματα εκπαίδευσης πολλές πρόσφατες μελέτες επικεντρώνονται στα μακροπρόθεσμα οφέλη του ολοήμερου νηπιαγωγείου για τα παιδιά σε επίπεδο σχολικών επιδόσεων. Οι περισσότερες έρευνες (Koopmans, 1991· Elicker & Mathur, 1997· Martinez & Akey, 1998· Cannon et al., 2006· Nowak et al., 2010) που έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια συμφωνούν ως προς τις θετικές επιπτώσεις που έχει η παρακολούθηση του ολοήμερου νηπιαγωγείου στις σχολικές επιδόσεις των παιδιών στο δημοτικό και ιδιαίτερα στα μαθηματικά. Εντούτοις υπάρχουν και έρευνες (Hildebrand, 1997· Cryan et. al., 1992· Carnes & Albrecht, 2007), που δεν υποστηρίζουν την παραπάνω σχέση. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της σχέσης της φοίτησης σε ολοήμερο νηπιαγωγείο με τις ακαδημαϊκές επιδόσεις των μαθητών που φοιτούν στις τρεις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου. Ειδικότερα διερευνήθηκε η επίδοση στα μαθηματικά μαθητών των τριών τάξεων που είχαν αποφοιτήσει από το ολοήμερο νηπιαγωγείο. Στην έρευνα συμμετείχαν εθελοντικά 281 μαθητές/τριες 18 τμημάτων της Α', Β' και Γ' Δημοτικού πέντε δημοτικών σχολείων ($n = 281$) και οι εκπαιδευτικοί των αντίστοιχων τμημάτων. Για την πληρέστερη διερεύνηση του θέματος, εκτός από μαθητές που φοίτησαν στο ολοήμερο νηπιαγωγείο συμμετείχαν και μαθητές που φοίτησαν στο ημιημερήσιο νηπιαγωγείο. Για την συλλογή των δεδομένων επιλέχθηκε ο συνδυασμός τριών εργαλείων: η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τους εκπαιδευτικούς που εκτιμά τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών, η κοινωνιομετρική μέθοδος με τη μορφή του κοινωνιομετρικού τεστ και η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τους εκπαιδευτικούς που αξιολογεί τις επιδόσεις των μαθητών στα μαθηματικά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές που είναι καλοί στα μαθηματικά έχουν πιο ανεπτυγμένες κοινωνικές δεξιότητες, παρουσιάζουν στοιχεία ανεξάρτητης μάθησης και έχουν καλύτερες εργασιακές συνήθειες. Αντίστοιχα, οι μαθητές που έχουν λιγότερο καλές επιδόσεις στα μαθηματικά αντιμετωπίζουν περισσότερα μαθησιακά προβλήματα, προβλήματα συμπεριφοράς, προβλήματα κοινωνικών δεξιοτήτων/εσωστρέφειας, καθώς και προβλήματα σε επίπεδο προσωπικότητας. Ωστόσο, δεν επαληθεύτηκε η σχέση του ολοήμερου νηπιαγωγείου με τις μετέπειτα επιδόσεις στα μαθηματικά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι επιδόσεις στα μαθηματικά παρουσιάζουν μεν συνάφεια με υψηλές κοινωνικές δεξιότητες δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με την φοίτηση στο ολοήμερο νηπιαγωγείο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ολοήμερο Νηπιαγωγείο, κοινωνικές δεξιότητες, σχολικές επιδόσεις στα μαθηματικά.

*Το σχολείο βελτιώνει το έργο του:
Προγραμματισμός, αυτοαξιολόγηση, ενδοσχολική επιμόρφωση*

Λιακοπούλου Μαρία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ για αποτελεσματικότητα του σχολείου είναι συνυφασμένο με τη λειτουργία του σχολείου ως θεσμού και συνίσταται στην επιτυχή επίδραση της παρεχόμενης συστηματικής εκπαίδευσης στους μαθητές. Η σχολική αποτελεσματικότητα δεν ταυτίζεται με τα αποτελέσματα του σχολείου, αλλά νοείται ως ο βαθμός στον οποίο το σχολείο επιτυγχάνει τους στόχους που το ίδιο θέτει, ανάλογα με το προφίλ των μαθητών και τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στη σχολική μονάδα ή στο ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται. Για να μπορέσει μια σχολική μονάδα να αξιολογήσει την πορεία, το παρεχόμενο παιδαγωγικό και διδακτικό της έργο, τα επιτεύγματά της, θα πρέπει πρώτα να περιγράψει με σαφήνεια πώς η ίδια οριοθετεί την αποτελεσματικότητά της, πού θέλει να φθάσει. Μια τέτοια περιγραφή της 'ιδεώδους εικόνας' ενός σχολείου διαμορφώνεται ανάλογα με την προσέγγιση της αποτελεσματικότητας που το σχολείο υιοθετεί. Μια πολύ γενική οριοθέτηση της έννοιας 'αποτελεσματικό' σχολείο είναι η εξής: το κάθε σχολείο μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματικό όταν μπορεί να βοηθήσει τον κάθε μαθητή που φοιτά σ' αυτό να αξιοποιήσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις δυνατότητες του και να έχει την καλύτερη δυνατή γι' αυτόν επίδοση με την ευρύτερη έννοια του όρου (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις). Ωστόσο, η οριοθέτηση του αποτελεσματικού σχολείου δεν αρκεί αν δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε τι καθιστά κάποια σχολεία πιο αποτελεσματικά από άλλα ή ποιοι είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα ενός σχολείου. Οι σχετικές έρευνες, καταλήγουν σε καταλόγους παραγόντων αναφορικά με τις συνθήκες μάθησης, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των σχολείων, τα προσόντα των εκπαιδευτικών που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του σχολείου. Η εισήγηση αυτή εστιάζει στις δυνατότητες και τα όρια της κάθε σχολικής μονάδας να βελτιώνει το έργο της, και ειδικότερα σε τρεις από τις πρακτικές οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου: α) στον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, β) στην αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας και γ) στη διαμόρφωση κλίματος επαγγελματικής μάθησης σε επίπεδο σχολείου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αυτοαξιολόγηση, αποτελεσματικότητα, προγραμματισμός, βελτίωση σχολείου, επαγγελματική μάθηση, ενδοσχολική επιμόρφωση

Παιδαγωγικό κλίμα στα Σχολεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα: πρακτικές και απόψεις εκπαιδευτικών

Παπαδήμας Λάμπρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Χανιωτάκης Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (Ε.Α.Ε.Π.) αποτελούν ένα νέο θεσμό στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ο οποίος περιλαμβάνει αρκετές αλλαγές στην καθημερινότητα του σχολικού προγράμματος, σε σύγκριση με τα κλασικά δημοτικά σχολεία: διευρυμένο ωράριο λειτουργίας, εμπλουτισμός του προγράμματος με νέα διδακτικά αντικείμενα και δραστηριότητες, απασχόληση πολλών εκπαιδευτικών ειδικότητας κ.ά. Το ενδιαφέρον της παρούσας μελέτης επικεντρώθηκε στην εξέταση του κλίματος που επικρατεί στις σχολικές τάξεις των σχολείων με Ε.Α.Ε.Π. και στις παιδαγωγικές πρακτικές των δασκάλων και των εκπαιδευτικών ειδικότητας. Για το σκοπό αυτό επιλέχθηκε η μέθοδος της παρατήρησης και της ημιδομημένης συνέντευξης. Η έρευνα (μελέτη περίπτωσης) διεξήχθη σε ένα 12θέσιο δημοτικό σχολείο που εφαρμόζει το Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα. Συμμετείχαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας, 13 δάσκαλοι και 6 εκπαιδευτικοί ειδικότητας. Η παρατήρηση περιελάμβανε συνολικά 36 διδακτικές ώρες, οι οποίες αντιστοιχούσαν σε δύο (2) διδακτικές ώρες για κάθε δάσκαλο και εκπαιδευτικό ειδικότητας. Μετά από την παρατήρηση ακολούθησε η διαδικασία των προσωπικών συνεντεύξεων, μέσω των οποίων εξετάστηκαν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τον παιδαγωγικό τους ρόλο, τις πρακτικές τους και την εν γένει λειτουργία του θεσμού των σχολείων με Ε.Α.Ε.Π. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, οι πρακτικές των δασκάλων και των εκπαιδευτικών ειδικότητας, δεν φαίνεται να διαφοροποιούνται μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό όσον αφορά στη διαμόρφωση του κλίματος στην τάξη. Οι συχνότερες πρακτικές τόσο των εκπαιδευτικών ειδικότητας, όσο και των δασκάλων φαίνεται να κινούνται σε παιδαγωγικά πλαίσια, με λίγες αυταρχικές συμπεριφορές. Οι πιο συχνές πρακτικές συγκεντρωτικού χαρακτήρα, φαίνεται να σχετίζονται συνήθως με τον τρόπο που οργανώνεται η επικοινωνία στην τάξη, κατά πόσο δηλαδή αυτή πραγματώνεται με αφετηρία τον ίδιο τον εκπαιδευτικό ή τους μαθητές. Τέλος, φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί της έρευνας συγκλίνουν στην άποψη ότι τα σχολεία με Ε.Α.Ε.Π. δεν είναι τελικώς αποτελεσματικότερα στον παιδαγωγικό και στον γνωστικό ρόλο τους, από τα κλασικά δημοτικά σχολεία. Συμφωνούν ωστόσο πως τα σχολεία με Ε.Α.Ε.Π. αποτελούν μια νέα πρόταση στον χώρο, η οποία βέβαια αδυνατεί να κεφαλαιοποιήσει τα πρωταρχικά της πλεονεκτήματα έναντι των κλασικών δημοτικών σχολείων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: κλίμα της τάξης, πρακτικές εκπαιδευτικών, ολόημερο σχολείο, Σχολεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Διερεύνηση αξιών σε μαθητές που φοιτούν σε ολιγοθέσια και πολυθέσια δημοτικά σχολεία. Συγκριτική προσέγγιση

Πιστιόλη Ελένη, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μπρούζος Ανδρέας, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ήταν η διερεύνηση αξιών που σχετίζονται με τις επιμέρους διαστάσεις της αυτοαντίληψης σε μαθητές ολιγοθέσιων και πολυθέσιων δημοτικών σχολείων. Στην έρευνα συμμετείχαν 698 μαθητές και μαθήτριες που φοιτούσαν σε σχολεία των Νομών Αιτ/νίας, Άρτας, Ευρυτανίας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων και Πρέβεζας. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν την «Κλίμακα Αυτοαντίληψης Μαθητών» (Student Self Concept Scale, Gresham, Elliott & Evans-Fernandez, 1993). Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι μαθητές στα ολιγοθέσια σχολεία αποδίδουν μεγαλύτερη αξία στις ακαδημαϊκές και κοινωνικές τους ικανότητες, στη συναισθηματική τους συμπεριφορά σε ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες, στην καλή επίδοση στον αθλητισμό και σε διάφορα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αυτοεικόνας τους, συγκρινόμενοι με τους συμμαθητές τους στα πολυθέσια σχολεία. Τα ευρήματα συζητούνται σε σχέση με την αναγκαιότητα αποτελεσματικής λειτουργίας και αναδιοργάνωσης των ολιγοθέσιων δημοτικών σχολείων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ολιγοθέσια, πολυθέσια, δημοτικά, σχολεία, μαθητές, αξίες, αυτοαντίληψη

Μεταφυσική, ο δάσκαλος και το μάθημα των θρησκευτικών

Πορτελάνος Σταμάτης, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ. Διερευνάται με την εισήγηση η αιτία και η σύνδεση της μεταφυσικής και της θρησκείας με τον πολιτισμό και την παιδαγωγική. Υπαρξιακά θέματα υποθηκούνται στο συλλογικό ασυνείδητο και ρητά ή άρρητα αντανακλούν στον πολιτισμό. Οι ψυχολόγοι της λεγόμενης «εσωτερικής θεραπείας» θεωρούν ως υγιή προσωπικότητα εκείνη που εναρμονίζει, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο συνειδητό και ασυνείδητο. Στο ερώτημα αν ο άνθρωπος χρειάζεται τη μεταφυσική, ερευνώνται απόψεις από την ψυχολογία, τη φιλοσοφία της παιδείας και την παιδαγωγική και αναζητούνται στοιχεία καθολικότητας και ενότητας. Έναντι της ολόκληρης ζωής και πολλαπλότητας, νεωτερικά και μετανεωτερικά, έχει σημασία ότι το Ένα, ως «πρωταιτία», συνδέθηκε παιδευτικά με την εξέλιξη της κλασικής φιλοσοφίας και την έρευνα του «φυσικού» και του «μεταφυσικού». Η διαλεκτική φυσικού και μεταφυσικού στοιχείου ή η σχέση τους διαμόρφωσαν τη «διαγενεαλογική ηθική» σε μονοπολιτιστικό και διαπολιτιστικό επίπεδο.

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ. Το λειτούργημα του δάσκαλου περιλαμβάνει τυπολογίες που αναφέρονται είτε στον συνεπή, επαγγελματία, παιδαγωγό, χαρισματικό ή ψυχοκτόνο δάσκαλο. Το λειτούργημα του δασκάλου και η λειτουργία των συστατικών της παιδικότητας είναι αμφίδρομη πορεία αλληλεπί-

δρασης της ανθρώπινης καθολικής υπόστασης. Η παιδική ηλικία είναι αγώγιμη σε θέματα νοήματος ποιότητας ζωής. Η ερμηνεία και η παιδαγωγία του αυτεξούσιου από την παιδική ηλικία έχει ανάγκη συμβούλου και καθοδηγητή δασκάλου που διαμορφώνει κριτήρια ήθους. Ο πραγματισμός και η μεταφυσική της μετανεωτερικότητας που αναδύεται μέσα από τη σημερινή, καθολικά, κρίση που ενέσχυψε και στο σχολικό περιβάλλον, προκαλούν έντονα την αναζήτηση διεξόδων και ψυχολογικών βεβαιοτήτων. Ωστόσο για την αναλυτική ψυχολογία τα αρχέτυπα είναι υπερατομικές προδιαθέσεις του συλλογικού ασυνείδητου. Ο παιδαγωγός χρειάζεται με επιχειρήματα να υπερβεί ατομικές πεποιθήσεις, να ευαισθητοποιηθεί οντολογικά, μεταφυσικά, ώστε να ανταποκριθεί και στη θεσμοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών πολιτισμικής ιδιοπροσωπίας συναφούς με μορφωτικά αγαθά οικουμενικής και καθολικής ισχύος. Το παιδί εκτός από την ορατή πραγματικότητα, την έκπληξη της μεγαλειώδους φύσης που το συγκινεί, βρίσκεται πολλές φορές μπροστά στο «ενδεχόμενο», τη μυστηριώδη αίσθηση μιας αόρατης δύναμης, αναζητεί το ιδανικό πρότυπο αλλά νιώθει και την τραγική αίσθηση του σφάλματος και της συμμόρφωσης. Η θρησκεία ενταγμένη στις Επιστήμες Αγωγής παρέχει ευκαιρίες/προτάσεις καθολικής αγωγής και ηθικής στην παιδική ηλικία που έχει συνάφεια με κοινωνικοκεντρικούς ή πολιτισμικοκεντρικούς προσανατολισμούς και εκπαιδευτικά προγράμματα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μεταφυσική, θρησκεία, φιλοσοφία, παιδαγωγική, δάσκαλος, θεσμός, Προγράμματα Σπουδών, πολιτισμός, αρχέτυπα, ασυνείδητο, συνείδηση, πολυπολιτισμικότητα, διαπολιτισμικότητα, διαγενεαλογική ηθική, νεωτερικότητα, μετανεωτερικότητα

Μια έρευνα δράσης για την κατανόηση των έμφυλων διαφορών στο σχολικό περιβάλλον

Φραντζή Αντιόπη, 7ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

ΒΑΣΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ της ψυχοκοινωνικής οργάνωσης του σύγχρονου κόσμου αποτελεί και το φύλο ως κοινωνική-πολιτισμική κατασκευή, το οποίο σε δεδομένη χρονική στιγμή αποτελεί δείκτη των πολιτιστικών τάσεων μιας κοινωνίας, αντανακλώντας κοινωνικά πρότυπα και κυρίαρχες αξίες αλλά και ενέχοντας σπέρματα κοινωνικοπολιτιστικών αλλαγών. Καθοριστικό ρόλο για τη διαμόρφωση των έμφυλων ταυτοτήτων και την αναπαραγωγή των στερεοτυπικών συμπεριφορών αγοριών - κοριτσιών, αποτελεί ο χώρος της εκπαίδευσης, τόσο μέσα από τα προγράμματα σπουδών όσο και μέσα από το «κρυφό» αναλυτικό πρόγραμμα και την συνολική οργάνωση της σχολικής ζωής. Η ένταξη, επομένως, στην εκπαιδευτική διαδικασία της διάστασης του φύλου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για μια εκπαίδευση με σεβασμό στη διαφορετικότητα, τις ίσες ευκαιρίες και την κοινωνική συνοχή. Στο πλαίσιο αυτό και με αφορμή δυσλειτουργίες στη σχέση αγοριών - κοριτσιών στο σχολικό περιβάλλον, πραγματοποιήθηκε έρευνα δράσης σε συνεργασία με τους μαθητές/τριες της Δ' τάξης με σκοπό να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των μαθητών/τριών για τις διαφορές των δύο φύλων και να διαμορφωθούν προτάσεις για καλύτερη επικοινωνία μέσα από την αποδοχή και τη συνεργασία. Επιχειρήσαμε κατά τη διάρκεια του σχολικού

έτους 2013-2014 μια έρευνα δράσης που διήρκησε τέσσερις μήνες, Μάρτιος - Ιούνιος 2014. Στην έρευνα συμμετείχε η γράφουσα, διευθύντρια του σχολείου αλλά και διδάσκουσα στη Δ' τάξη το διδακτικό αντικείμενο της Σχολικής Ζωής, και 25 μαθητές και μαθήτριες που φοιτούσαν στην Τετάρτη τάξη του 70ου Δ. Σχ. Αθηνών. Για τη συγκέντρωση των ερευνητικών δεδομένων αξιοποιήσαμε τις παρατηρήσεις της εκπαιδευτικού, κείμενα μαθητών Τετάρτης και Πέμπτης τάξης και ερωτηματολόγιο που διαμορφώθηκε από τους μαθητές/τριες στο πλαίσιο της διεργασίας ομάδας και μοιράστηκε στα 260 παιδιά του σχολείου μας. Συνολικά, η όλη διαδικασία της έρευνας από τους μαθητές/τριες σε συνεργασία με την εκπαιδευτικό, αποτέλεσε μια ουσιαστική μαθησιακή και κοινωνική εμπειρία. Έδωσε απαντήσεις αλλά και έθεσε προβληματισμούς, συνέβαλε ώστε τα μέλη της σχολικής κοινότητας να αναστοχαστούν γύρω από τις «τρέχουσες» συμπεριφορές και να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη αλλαγών αλλά και μεγαλύτερης ενσυναίσθησης του ενός προς την άλλη. Τέλος συνέβαλε στην διαμόρφωση προτάσεων για τον εσωτερικό κανονισμό του σχολείου δίνοντας στους μαθητές/τριες την ευκαιρία της ενεργούς συμμετοχής στη σχολική κοινότητα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: φύλο, έμφυλη ταυτότητα, έρευνα δράσης, εκπαίδευση, ενσυναίσθηση

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

*Σχολικός εκφοβισμός: Επίδειξη δύναμης ή αδυναμίας;
Μια προσέγγιση υπό το φιλοσοφικό πρίσμα της Hannah Arendt*

Δημόπουλος Βασίλειος, ΑΣΠΑΙΤΕ

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ παραπέμπει σ' ένα νοσηρό όσο και πολυσύνθετο φαινόμενο το οποίο υπερβαίνει κατά πολύ τον χαρακτήρα μιας απλής διαμάχης ή σύγκρουσης μεταξύ των μαθητών. Ένα φαινόμενο του οποίου η ιδιαιτερότητα έγκειται εν πολλοίς στην έντονη, διαρκή, πολύπλευρη όσο και απρόκλητη χρήση βίας εναντίον παιδιών τα οποία δυσκολεύονται να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. Εδράζεται με άλλα λόγια σε ένα είδος ανισορροπίας μεταξύ της δύναμης του θύματος και του θύτη που εγκλωβίζει το πρώτο σε μια κατάσταση άγχους, φόβου και απομόνωσης η οποία οδηγεί συχνότατα στη σχολική άρνηση καθώς και σε μια πληθώρα συναισθηματικών δυσκολιών. Αποτελεί όμως άραγε η βία απόρροια της δύναμης του θύτη ή μήπως αντίθετα συνιστά ένδειξη της αδυναμίας του; Στην προσπάθειά μας να εμβαθύνουμε στο ανωτέρω ερώτημα θα χρησιμοποιήσουμε ως όχημα τη φιλοσοφική οπτική της Hannah Arendt η οποία διαφοροποιεί τη δύναμη από την βία υποστηρίζοντας ότι η πρώτη αναδύεται μέσα από τη συνύπαρξη των ανθρώπων ενώ η δεύτερη χρησιμοποιεί ως σημείο αναφοράς τον έναν, ή τους ολίγους, όταν δρουν ανταγωνιστικά προς τους πολλούς. Και το αποτέλεσμα που ανακύπτει από την ανωτέρω θεώρηση κατατείνει σε μια λύση η οποία αναγάγει την αρχή της συλλογικότητας ως το πλέον ισχυρό αντίδοτο απέναντι σ' αυτή τη μάστιγα της εποχής μας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχολικός εκφοβισμός, δύναμη, βία, Hannah Arendt

*Αριστοτέλης και Wittgenstein:
Προϋποθέσεις για μια παιδαγωγία του κριτικού στοχασμού*

Ηλιόπουλος Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ εμπίπτει στο θεματικό πεδίο της Φιλοσοφίας της Παιδείας. Σκοπός της είναι να στοιχειοθετηθεί μέσω της ερμηνευτικής-αναλυτικής μεθόδου η δυνατότητα σύνταξης προϋποθέσεων για μια παιδαγωγία του κριτικού στοχασμού, με την αρωγή των θεωριών του Αριστοτέλη περί των ειδών των συλλογισμών και της διαλεκτικής (κυρίως στα έργα του Τοπικά, Αναλυτικά Πρώτερα και Αναλυτικά Ύστερα), όπως και της γλωσσοαναλυτικής μεθόδου του Wittgenstein, με τον τρόπο που αυτή αποτυπώνεται στο Tractatus Logico-Philosophicus. Κατά τον Σταγειρίτη, η διαλεκτική βασίζεται στο ποσοτικό κριτήριο ή αλλιώς στη γνώμη των πολλών για τα πράγματα και όχι στα ίδια τα πράγματα, άρα ασκείται στο νοητικό και όχι στο πραγματικό επίπεδο. Η ενδεχομενικότητα των προτάσεων και των διαλεκτικών συλλογισμών αφορά στην αλή-

θεια των προσώπων αντί για εκείνη των πραγμάτων ή των αρχών, ως τέχνη της κριτικής και της επικοινωνίας. Η διαλεκτική επικεντρώνεται στη γλώσσα και στη νόηση, δεν μπορεί να παρεισδύσει στην πραγματικότητα με τον σταθερό τρόπο της επιστήμης. Ως εκ τούτου, η μέθοδός της αποτελεί μια *inventio*, ένα εγχείρημα ανεύρεσης επιχειρημάτων. Η διαλεκτική εξέταση αφορά εκείνα που είναι προσβάσιμα στη λογική και δεν αντιβαίνουν στο ήθος, συνεπώς συνδέεται και με το φαινόμενο της αγωγής. Στον δε επιστημονικό συλλογισμό η θεμελίωση συνίσταται στην απόδειξη. Όπως και στη λογική θεωρία του Αριστοτέλη, κατά τον Wittgenstein, το πολυσήμαντο των όρων πρέπει να διερευνάται. Σύμφωνα με τον Αυστριακό φιλόσοφο, η προβληματική περιοχή της, άρρηκτης μολαταύτα, σύνδεσης μεταξύ πραγματικότητας και γλώσσας καταγράφεται πρωτίστως στη δυσκολία ελέγχου της απεικονιστικής ικανότητας ενός συμβόλου σε συνάφεια με ένα ορισμένο γεγονός. Για τον Wittgenstein, οφείλει να υπάρχει κάτι κοινό ανάμεσα στη δομή της πρότασης και στη δομή του γεγονότος. Καθώς ο κόσμος αποτελείται από γεγονότα, είναι μόνο τα γεγονότα εκείνα που μπορούν να καταστήσουν μια πρόταση αληθή ή ψευδή. Για να γνωριστεί συνεπώς ο κόσμος, δεν επαρκεί η ονοματοδοσία επί των αντικειμένων που ευρίσκονται μέσα σε αυτόν, χρειάζεται να καταστούν γνωστά τα ίδια τα ατομικά γεγονότα, συστατικά στοιχεία των οποίων είναι τα συγκεκριμένα αντικείμενα. Αμφότερες οι θεωρίες συγκλίνουν προς τη σταθερή βάση των προϋποθέσεων μιας παιδαγωγίας του κριτικού στοχασμού, μέσω των κριτικών συνιστωσών που συνεισφέρουν. Η διδασκαλία που προσλαμβάνει ως *sine qua non* συνθήκη τη λογική άσκηση, τον λογικό έλεγχο των συλλογισμών, και κατανοεί τη δυναμική και αναλλοίωτη σχέση πραγματικότητας, ανθρώπινης νόησης και γλώσσας, δύναται να εφαρμοστεί όχι μόνο στην εκπαιδευτική πράξη, αλλά και συνολικά στην αγωγή, ως συστηματική ανάπτυξη του κριτικού στοχασμού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αριστοτέλης, Wittgenstein, κριτικός στοχασμός, παιδαγωγία, λογικός έλεγχος, είδη συλλογισμών, γλώσσα, νόηση

Το κατά Πλωτίνον «έν ποιητέον και διδακτέον»

Πλατυπόδης Λαμπρινός, 9ο Γυμνάσιο Αχαρνών

Ὁ ἐθισμὸς τοῦ ἐρασμίου ἤδη-καὶ ὅτι καὶ ἐν τέχναις καὶ ἐν ἐπιστήμαις καὶ ἐν ἀρεταῖς.

Εἶτα ἐν ποιητέον καὶ διδακτέον, ὅπως ἐγγίγγονται. Πλωτ. *Ενν.*, I.3.2.9-12.

Ο ΠΛΩΤΙΝΟΣ (205-270 μ.Χ.), ο κατά κοινήν ομολογία σπουδαιότερος φιλόσοφος της Αρχαιότητας μετά τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη πρότεινε ένα πρωτότυπο φιλοσοφικό σύστημα, του οποίου ο κύριος άξονας είναι η οντολογία-μεταφυσική. Εν αντιθέσει με το έργο του διδασκάλου του, και μεγάλου προτύπου του, του Πλάτωνα, το οποίο βρίθει από τις έννοιες της αγωγής, της εκπαίδευσης και της μάθησης, στο δικό του έργο σπανίζουν οι ανωτέρω έννοιες, με αποτέλεσμα να γεννώνται τα ερωτήματα: πώς είναι δυνατόν ο Πλωτίνος, που σύμφωνα με τα ίδια τα λόγια του αποτελεί έναν απλό σχολιαστή των θέσεων του Πλάτωνα, να φαίνεται ότι αγνοεί ή αδιαφορεί σε τόσο μεγάλο βαθμό για κομβικές έννοιες της πλατωνικής φιλοσοφίας και δεύτερον πώς επέτρεψε ένας τό-

σο σημαντικός στοχαστής να δίνει την εντύπωση ότι άφησε έξω από τον πυρήνα των ενδιαφερόντων του την αγωγή, αφού και ο ίδιος κατά βάσιν ήταν δάσκαλος. Η πλατωνική φιλοσοφία που αναντίρρητα αποτελεί την κύρια πηγή της πλωτινικής, σε γενικές γραμμές είναι γνωσιολογία, εν αντιθέσει με την πλωτινική που είναι οντολογία και αναπτύσσεται επί των αξόνων της απορροής, καθοδικής κίνησης από το *Εν* στην ύλη και της πρόοδου, ανοδικής πορείας από την ύλη προς το *Εν*. Επομένως την όποια απόκλιση του Πλωτίνου από τον Πλάτωνα είμαστε υποχρεωμένοι να την εξετάσουμε στο πλαίσιο αυτής της διαφοροποίησης, έχοντας πάντοτε υπ' όψιν ότι ο Πλωτίνος δεν επεδίωξε την απομάκρυνση από τις θέσεις του δασκάλου του, αλλά την ενίσχυση αυτών, καθώς και την προάσπιση του κοινού τους για τον άνθρωπο στόχο, της ομοίωσης με τον Θεό. Στην πλωτινική οντολογία το διδακτέον εκτός του ότι προσλαμβάνει συγκεκριμένο νόημα σε σχέση με τον απώτερο στόχο του κάθε σκεπτόμενου ανθρώπου, είναι και άρρηκτα συνδεδεμένο και με το πρακτέον. Το διδακτέον και το πρακτέον για τον μουσικό, τον ερωτικό και τον φιλόσοφο, και εν γένει για το κάθε έλλογο ον, συναντώνται και ουσιοποιούνται στην πορεία προς το *Εν*, το Θεό. Αυτή η ανοδική πορεία του ανθρώπου στον Πλωτίνο μπορεί να μη μελετάται στη γνωσιολογική της διάσταση, όπως έχει επαρκώς αναλυθεί από τον Πλάτωνα, τον θεμελιωτή της παιδαγωγικής κατά τον Ρουσό, αλλά εξετάζεται στην οντολογική-μεταφυσική της πτυχή. Στην οντολογία του Πλωτίνου οι έννοιες της αγωγής, της μάθησης και της εκπαίδευσης ενυπάρχουν στην έννοια της *Πρόοδου*, της διαδικασίας της επιστροφής από το κατώτατα επίπεδα της πραγματικότητας στα ανώτατα μεταφυσικά και της ανοδικής πορείας από την άμορφη ύλη στην *θέαση* του απόλυτου κάλλους του *Ενός*. Η αγωγή κατά τον Πλωτίνο προσλαμβάνει οντολογικό χαρακτήρα, αφού ο ρόλος της αφορά στη διαδικασία ανύψωσης των όντων στον χώρο του *επέκεινα* και του *Ενός*. Ο νεοπλατωνικός φιλόσοφος συζητά το διδακτέον και το πρακτέον στο πεδίο της οντολογίας και τούτο για να ισχυροποιήσει τα θεμέλια τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο καθίσταται και ο θεμελιωτής της οντολογίας της παιδαγωγικής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αγωγή, εκπαίδευση, παιδαγωγική, πλατωνική γνωσιολογία, πλωτινική οντολογία, διδακτέον, πρακτέον.

Η μουσική εκπαίδευση του δημοκρατικού πολίτη κατά Πλάτωνα και Αριστοτέλη

Σαλάππα-Ηλιοπούλου Αθηνά, ΕΚΠΑ

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ, η οποία εντάσσεται στο θεματικό πλαίσιο της φιλοσοφίας της παιδείας, θα μελετηθεί η επίδραση της μουσικής εκπαίδευσης στη διάπλαση των πολιτών ενός δημοκρατικού πολιτεύματος, με την αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία ως πρότυπο, όπως προκύπτει από τα έργα των Πλάτωνα και Αριστοτέλη, και θα αναδειχθεί ο διαχρονικός της χαρακτήρας. Με τη μέθοδο της κριτικής μελέτης επί των πηγών και της σύνθεσης, με την αρωγή των πορισμάτων της δευτερογενούς βιβλιογραφίας, η έρευνά μας αποσκοπεί στην κατάδειξη των ορισμένων εκείνων συνιστωσών που επιτρέπουν τη σύνδεση μεταξύ της μουσικής εκπαίδευσης και της αγωγής των δημοκρατικών πολιτών. Σημαντικότε-

το ρόλο στην αθηναϊκή δημοκρατία κατείχε η εκπαίδευση. Ήταν επίσης αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τη δημοκρατία, καθώς η εκπαίδευση σταθερά προσανατολιζόταν στη δημιουργία ενάρετων, ενεργών πολιτών, κατάλληλων να κυβερνούν και να κυβερνώνται. Σε τούτο το πλαίσιο, η έννοια της «δημοκρατίας» στην αρχαία Αθήνα υπήρξε άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια της «παιδείας». Ο Πλάτωνας, ειδικά στην *Πολιτεία*, προτείνει ένα σύστημα συνολικής εκπαίδευσης, κατά το οποίο ο κάθε πολίτης λαμβάνει τη θέση που του αναλογεί στην πόλη, όχι σύμφωνα με τον πλούτο ή την καταγωγή, αλλά σύμφωνα με τη φύση του, όπως αυτή αποκαλύπτεται και συγκροτείται περαιτέρω μέσω της εκπαίδευσης και κατά τον σκοπό που καλείται να επιτελέσει. Τη μουσική την τοποθετεί σε υψηλή θέση σε τούτο το εκπαιδευτικό σύστημα ενώ, παράλληλα, της ασκεί κριτική και την περιορίζει, διασφαλίζοντας τη μέγιστη ωφελιμότητά της στην πόλη και στους πολίτες. Ομοίως, ο Αριστοτέλης, στα *Πολιτικά*, μελετά εκτενώς την επίδραση που ασκεί η μουσική στην εκπαίδευση των νέων. Ο Μακεδόνας φιλόσοφος αναζητεί την αξία της μουσικής, πέρα από την ευχαρίστηση που αυτή προσφέρει, θέτοντας το ερώτημα αν η διδασκαλία της μουσικής επικουρεί στην απόκτηση της αρετής και στην ηθική διαμόρφωση του χαρακτήρα. Η θετική απάντηση του ερωτήματος, από τον ίδιο, διακριβώνει τη σπουδαιότητα των ισχυρών αρχών του δημοκρατικού πολιτεύματος της αρχαίας Αθήνας καθώς η μουσική εκπαίδευση συντελεί στη διάπλαση του ήθους, που τελικό σκοπό έχει την ευδαιμονία της Πόλης, μέσα από την άσκηση δημοκρατικών διαδικασιών και πρακτικών. Στην αρχαία Αθήνα, κατά τη διάρκεια της δημοκρατίας, η μουσική αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της αγωγής των νέων, δικαιώνοντας τις απόψεις τόσο του Αριστοτέλη, όσο και του Πλάτωνα, που εκτιμούν πως η μουσική συμβάλλει αποφασιστικά στη διάπλαση χρηστών χαρακτήρων και ενάρετων πολιτών που θα συνεισφέρουν στο κοινό αγαθό, το αγαθό της πόλεως.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Μουσική εκπαίδευση, δημοκρατία, πολίτης, ήθος, Πλάτων, Αριστοτέλης, αρετή

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

*Η σημασία του προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων
για τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης*

Ζυγούρης Φώτιος, ΕΑΠ – Βλάχου Βασιλική, Εκπαιδευτικός
Ζυγούρη Ελένη, Εκπαιδευτικός

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ μετασχηματίζεται από φορέα γνώσης σε συντονιστή των μαθησιακών δραστηριοτήτων των εκπαιδευομένων. Επιπλέον απαιτείται να εξοικειωθεί με τις νέες θεωρίες της γνώσης οι οποίες προσανατολίζονται προς την άποψη ότι η γνώση δεν μεταφέρεται από τον εκπαιδευτή αλλά οικοδομείται από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους. (Γεωργιάδη, Πετροπούλου & Τσαγλατίδου, 2005). Ο Σύμβουλος-Εκπαιδευτής λειτουργεί ως ζωντανό παράδειγμα με τον τρόπο που οργανώνει και λειτουργεί το πρόγραμμα. Η Νίκου (2007) αναφέρει ότι η πολυπλοκότητα του ρόλου του Καθηγητή-Συμβούλου συνίσταται κυρίως στο ότι καλείται να συνδυάσει πολλούς και διαφορετικούς ρόλους. Τα τελευταία χρόνια αυξήθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό οι φορείς που παρέχουν προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα με την σειρά του την αύξηση ζήτησης από αυτούς τους φορείς για εκπαιδευτές ενηλίκων. Υπάρχουν αρκετοί εκπαιδευτές ενηλίκων οι οποίοι είναι μερικής απασχόλησης και δεν είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές ενηλίκων. Είναι σημαντικό για αυτούς τους εκπαιδευτές να παρακολουθήσουν πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών προκειμένου να πιστοποιηθεί η προηγούμενη εμπειρία και μάθησή τους (Παπαστεφανάκη Σοφία, 2002). Προκειμένου οι εκπαιδευτές ενηλίκων να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια, τις γνώσεις και δεξιότητες με κύριο στόχο την αποτελεσματικότητα της μάθησης είναι σημαντικό να εξοικειωθούν με τα θεμελιώδη στοιχεία της θεωρίας και της πρακτικής του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων, την επιμόρφωσή τους σε θέματα ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών. Ο τελικός στόχος είναι η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης ενηλίκων. Τα παραπάνω σημαντικά στοιχεία αναπτύσσονται στα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Πιο συγκεκριμένα το πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2013. Το πρόγραμμα υλοποιείται από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από τους εθνικούς πόρους μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Το πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών έχει ιδιαίτερη για τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές επειδή τους δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου να

ανταποκριθούν αποτελεσματικά στη μαθησιακή διεργασία. Έχει όμως μεγάλη σημασία και για τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης όπου πλέον οι εκπαιδευτές αυτοί είναι στο μητρώο και είναι πιστοποιημένοι.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση ενηλίκων, Εκπαιδευτής Ενηλίκων, Εκπαίδευση Εκπαιδευτών

Η επίδραση της συναισθηματικής νοημοσύνης κατά τη διαχείριση της γνώσης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων

Ματιάκη Βασιλική, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Επιμενίδου Σταυρούλα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της έρευνας εστιάζεται στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και συγκεκριμένα στα γνωστικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με την ανάπτυξη της Συναισθηματικής Νοημοσύνης (ΣΝ) στον ενήλικο μαθητικό πληθυσμό, και είναι κυρίως συναισθηματικού και γνωστικού χαρακτήρα. Στον συναισθηματικό τομέα, η σωστή διαχείριση και κατανόηση των συναισθημάτων και των καταστάσεων, στις οποίες εμπίπτουν συναισθηματικές προκείμενες, παρέχει εχέγγυα για υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις και ενδοπροσωπική κατάσταση. Στο γνωστικό τομέα, η συμβολή της ΣΝς θεωρείται εξίσου σημαντική, καθώς σχετικές μελέτες απέδειξαν ότι η εξάσκηση στη ΣΝ είναι μια διδάξιμη διαδικασία που βελτιώνει την επίδοση του εκπαιδευόμενου, καθώς συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση και ερμηνεία του συνόλου των παραγόντων, που λαμβάνουν μέρος κατά την προσέγγιση της νέας γνώσης. Σκοπός της έρευνάς μας είναι να υπογραμμιστεί και να εξαρθεί η θετική και ενισχυτική επίδραση της ΣΝς στην επιτυχή διαχείριση της γνώσης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, την οποία εκλαμβάνουμε ως μια διαδικασία διηνεκή και εξελικτική. Αξιοποιήθηκαν στην παρούσα μελέτη οι εξής εννοιολογικές προσεγγίσεις της ΣΝς: α) ο ορισμός της «ενδοπροσωπικής νοημοσύνης» από την θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner και β) ο ορισμός που διατυπώθηκε από τους Mayer και Salovey (1993), όπου η ΣΝ χαρακτηρίζεται ως «μια μορφή κοινωνικής ευφυΐας». Μεθοδολογικά, ακολουθήθηκε η αυτοτελής βιβλιογραφική έρευνα και ανασκόπηση, η συμμετοχική παρατήρηση και η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου. Τα αποτελέσματα συμπεράσματα που εξήχθησαν σχετίζονται με τη θέση ότι η ΣΝ συμβάλλει θετικά στη διαχείριση της γνώσης, καθώς αναπτύσσει τις ακόλουθες συναισθηματικές δεξιότητες που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα της μάθησης που επιφέρει η επιτυχημένη διαχείριση της γνώσης από τους ενήλικες εκπαιδευόμενους: Την Αυτοεπίγνωση (self-awareness), Τον Αυτοέλεγχο (self-regulation), Τα Κίνητρα συμπεριφοράς (motivation), Την Ενσυναίσθηση (empathy), Τις Κοινωνικές δεξιότητες (social skills). Τέλος, προτείνεται, με μελλοντικό προσανατολισμό, σ' αυτό το φάσμα της μελέτης: α) η διδασκαλία των θεωριών ΣΝς στις δομές της εκπαίδευσης ενηλίκων, β) η επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων σε τεχνικές χρήσης των θεωριών ΣΝς και γ) η χρήση σταθμισμένων κριτηρίων ΣΝς κατά τη διενέργεια εμπειρικών ερευνών στον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Συναισθηματική Νοημοσύνη, Εκπαίδευση Ενηλίκων, διαχείριση γνώσης, συναισθηματικές δεξιότητες, αποτελεσματικότητα μάθησης.

Θετικές επιπτώσεις και κίνδυνοι της αξιοποίησης της φορητής τεχνολογίας στην εκπαίδευση με έμφαση στην ΑεξΑε

Παπαδοπούλου Αναστασία, ΑΠΚΥ – Αποστολάκης Εμμανουήλ, ΑΠΚΥ - ΕΑΠ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ στην εκπαιδευτική τεχνολογία είναι ταχύτατες. Ένας πολλά υποσχόμενος τομέας είναι αυτός της φορητής τεχνολογίας. Στην εισήγηση αυτή ορίζεται αναλυτικά η φορητή τεχνολογία (wearable technology), δίνονται παραδείγματα εφαρμογής της, διερευνώνται οι πιθανές θετικές επιπτώσεις της, αλλά και οι κίνδυνοι της αξιοποίησής της στην εκπαίδευση με έμφαση στην ΑεξΑε. Η φορητή τεχνολογία αφορά συσκευές που φοριούνται, εντάσσονται στον προσωπικό χώρο του χρήστη λειτουργώντας πάντα προσφέροντας πληροφορίες και δεδομένα δικτύων. Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την καθημερινή ζωή, η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, η εφαρμογή της φορητής τεχνολογίας σε μια εικονική «τάξη» χωρίς τους περιορισμούς του χώρου και του χρόνου και η μείωση του κόστους της εκπαίδευσης αποτελούν μερικές από τις θετικές επιπτώσεις της αξιοποίησής της φορητής τεχνολογίας στην εκπαίδευση. Παράλληλα όμως πρέπει να αντιμετωπιστούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης μαθησιακής διεργασίας, τη φύση της μάθησης ως ατομική και κοινωνική διαδικασία, την ιδιωτική ζωή, την ασφάλεια και την υγεία των χρηστών. Οι δυνατότητες χρήσης της φορητής τεχνολογίας στην εκπαίδευση είναι αρκετές. Ειδικότερα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση η φορητή τεχνολογία μπορεί να αξιοποιηθεί συνδυαστικά με διάφορες μορφές πιο παραδοσιακές, ώστε η ΑεξΑε να ανταποκρίνεται σε μεγάλο φάσμα αναγκών και ειδικών καταστάσεων, όπως στην εκπαίδευση ατόμων με ιδιαίτερες ανάγκες/αναπηρίες. Ενδιαφέρουσα θα ήταν η διερεύνηση των επικοινωνιακών δυνατοτήτων των φορητών διεπαφών, ώστε να ενισχύεται η αλληλεπίδραση και η συνεργασία των μελών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: φορητή τεχνολογία, φορετές διεπαφές, τεχνολογία και εκπαίδευση, ΑεξΑε

*Η εμπειρία της συμμετοχής
στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Grundtvig E.D.P.A.P.S.
(Engaging Disadvantage Parents to Acquire Parenting Skills):
Αποκτούμε «γονεϊκές» δεξιότητες και γινόμαστε καλύτεροι γονείς*

Πατέρα Αναστασία – Καλογιάννη Αλίκη
Λόης Αναστάσιος – Μαγειριάς Δημήτριος
Εσπερινό Γυμνάσιο – Λυκειακές Τάξεις Τρικάλων

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ, μαθητών, καθηγητών και γονέων του Εσπερινού Γυμνασίου – Λυκείου Τρικάλων, «Η ΕΣΠΕΡΙΑ», έχει επιλεγεί μεταξύ άλλων 5 εταιρών να συμμετάσχει και να υλοποιήσει τη διετία 2013-15 το πρόγραμμα Grundtvig με τίτλο “Engaging Disadvantaged Parents to Acquire Parenting Skills”. Στόχος του προγράμματος είναι να γίνει συνείδηση στους γονείς η αναγκαϊό-

τητα της ενεργητικής τους συμμετοχής στο μέλλον, στην εκπαίδευση και τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα στοχεύει να αποτελέσει ένα είδος «σχολείου για γονείς» και να εστιάσει σ' εκείνα τα σημεία στα οποία πρέπει να επικεντρωθεί η εκπαίδευση των γονιών προκειμένου αυτοί να πετύχουν ουσιαστικότερη επικοινωνία με τα παιδιά τους, να θέσουν ρεαλιστικούς στόχους για αυτά και να ανταπεξέλθουν στην κρίση που η οικογένεια περνά σήμερα. Για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος σε όλες της χώρες υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρονιάς βιωματικά εργαστήρια και ομαδικές συναντήσεις μεταξύ των μελών. Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος αφορούν την επίτευξη καλής σχέσης γονιών - παιδιών και την απόκτηση επικοινωνιακών δεξιοτήτων για τη διαχείριση των συγκρούσεων που προκύπτουν συχνά στην οικογένεια. Για το σκοπό αυτό οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν δύο τρίωρα βιωματικά σεμινάρια συμβουλευτικής. Το πρώτο, με θέμα την επικοινωνία, συντονίστηκε από ψυχολόγο της κινητής μονάδας ψυχικής υγείας Τρικάλων, η οποία έθεσε το θεωρητικό πλαίσιο και έδωσε το έναυσμα για προβληματισμό στους συμμετέχοντες. Το δεύτερο σεμινάριο με τίτλο «Διαχείριση συγκρούσεων γονέων - παιδιών» πραγματοποιήθηκε από την υπεύθυνη του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων της Δ/σης Δ/θμιας Εκπ/σης Τρικάλων. Στόχος του συγκεκριμένου σεμιναρίου δεν ήταν να δοθούν έτοιμες πρακτικές και λύσεις στους γονείς, αλλά να προβληματιστούν οι ίδιοι μέσα από τη συζήτηση για τα θέματα που προκαλούν τις πιο συχνές συγκρούσεις, για τους τρόπους εκδήλωσης των συγκρούσεων και για τους τρόπους αντίδρασης και αντιμετώπισης τους. Με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου ακολούθησε συζήτηση, όπου έγινε μια εκτίμηση της σημασίας των συγκρούσεων. Το συμπέρασμα ήταν ότι ενώ στην αρχή όλοι οι συμμετέχοντες αντιμετώπιζαν τη σύγκρουση ως μια κατάσταση που δημιουργεί αρνητικά συναισθήματα, στη συνέχεια παραδέχτηκαν ότι η εκδήλωση μιας σύγκρουσης μπορεί να οδηγήσει σε ανακούφιση και μπορεί να γίνει αφορμή για την καλλιέργεια πιο ουσιαστικών σχέσεων. Συμπερασματικά, κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων και των συναντήσεων δόθηκε η ευκαιρία στους συμμετέχοντες να συνειδητοποιήσουν ότι τα περισσότερα ζητήματα που τους προβληματίζουν ως γονείς δεν έχουν σχέση με σύνορα και εθνικότητες, απεναντίας είναι όλα κοινά προβλήματα.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

*Απόψεις των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση
της πολιτισμικής ετερότητας στο σχολείο και την τάξη*

Τσιλώνη Ευαγγελία, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ εκπονήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας, η οποία διεξήχθη κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με τίτλο «Απόψεις των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στο σχολείο και την τάξη». Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις στάσεις και τις απόψεις των εν ενεργεία και των μελλοντικών εκπαιδευτικών σχετικά με: α) τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας σε μια πολυπολιτισμική τάξη, β) τη διεξαγωγή μιας τέτοιας διδασκαλίας, γ) την αξιολόγησή της, δ) την πειθαρχία και τις κοινωνικές σχέσεις σε μια πολυπολιτισμική τάξη και ε) το κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί και οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί επηρεάζονται από τις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και το άγχος. Συνολικά διανεμήθηκαν 150 ερωτηματολόγια, 75 σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς και 75 σε φοιτητές και φοιτήτριες. Το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε στους φοιτητές τροποποιήθηκε έτσι ώστε να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες του πληθυσμού που απευθυνόταν. Η επιλογή των δημοτικών σχολείων έγινε τυχαία, ενώ όσον αφορά στους φοιτητές προτιμήθηκαν όσοι βρίσκονταν στο τρίτο ή τέταρτο έτος φοίτησής τους, προκειμένου να έχουν έρθει ήδη σε επαφή με τη διδακτική πράξη και τη σχολική πραγματικότητα. Στο θεωρητικό τμήμα της εργασίας παρουσιάζονται σημαντικοί όροι της διαπολιτισμικότητας, τα μοντέλα Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, καθώς και το νομοθετικό πλαίσιο της Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην ανάλυση του ρόλου του σύγχρονου εκπαιδευτικού στο πολυπολιτισμικό σχολείο, στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί μαθητές, στα προβλήματα των εκπαιδευτικών αλλά και στα χαρακτηριστικά της επιμόρφωσής τους. Εν συνέχεια, στο πρακτικό μέρος έγινε ανάλυση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων που συγκεντρώθηκαν και διατυπώθηκαν τα συμπεράσματα της έρευνας. Αρχικά, λοιπόν, επιχειρήθηκε μια ανάλυση των αποτελεσμάτων αναφορικά με τα δημογραφικά και μορφωτικά χαρακτηριστικά των εν ενεργεία εκπαιδευτικών και των φοιτητών, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται συγκριτικά τα αποτελέσματα των εν ενεργεία και των μελλοντικών εκπαιδευτικών ως προς τους πέντε άξονες του ερωτηματολογίου, όπως αυτοί προαναφέρθηκαν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Ετερότητα, Πολυπολιτισμικό σχολείο, Αλλοδαποί μαθητές

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Διαφοροποίηση διδασκαλίας με τη χρήση διαδικτυακών πόρων

Θεοφανέλλης Τιμολέων, Περ/κή Δ/νη Εκπ/σης Β. Αιγαίου
Λάζου Αργύρης, Δ.Δ.Ε. Φλώρινας

ΣΤΙΣ ΤΑΞΕΙΣ καθημερινά οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ανομοιογένειας του μαθητικού πληθυσμού (τάξεις μεικτής δυναμικότητας). Τα αίτια είναι συνήθως: η πολιτισμική και γλωσσική ποικιλία, οι διαφορετικές καταβολές, οι μαθησιακές δυσκολίες. Η ανομοιογένεια αυτή έχει ως συνέπεια πολλοί μαθητές να δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν με αποτέλεσμα να εκφράζουν αδιαφορία, επιθετικότητα ή ακόμα και εγκατάλειψη σχολείου. Τα παραπάνω δυσκολεύουν το έργο του εκπαιδευτικού και χρήζουν αντιμετώπισης. Η πρόταση της παρούσας εργασίας είναι η υλοποίηση της διδασκαλίας με τέτοιο τρόπο ώστε να δίνονται ευκαιρίες και δυνατότητες μάθησης για όλους τους μαθητές. Στόχος κάθε παιδί να αισθάνεται αποδεκτό και ισότιμο μέλος της σχολικής κοινότητας, ανεξάρτητα από τις δυνάμεις ή τις αδυναμίες του. Η διδασκαλία οφείλει να διαφοροποιείται ως προς το υλικό και ως προς τη μεθοδολογία που αξιοποιείται προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματικότερα η μάθηση και καλή ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη. Η προσαρμογή, οργάνωση και παιδαγωγική της διδασκαλίας, ώστε να αντιμετωπιστούν οι διαφορετικές ανάγκες μαθητών σε ανομοιογενείς τάξεις, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των μαθητών ως προς: το επίπεδο επίδοσης, το μαθησιακό τους στυλ (ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν) και τα ενδιαφέροντά τους. Στην εργασία αυτή προτείνεται η διαφοροποίηση ως προς τις πηγές (ποικίλες και σε διαφορετικές μορφές) δεδομένου ότι οι μαθητές συμμετέχουν στη διαμόρφωση του υλικού αλλά και τις μεθόδους. Αλλά πέρα από αυτά καλό είναι να υπάρξει καλλιέργεια κινήτρων για ενεργοποίηση της συμμετοχής που για να πραγματοποιηθεί χρειάζεται η δημιουργία κλίματος αναγνώρισης και αποδοχής και σωστά δομημένες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και επικοινωνία. Ως τρόπο υλοποίησης των παραπάνω προτείνουμε την αξιοποίηση συγκεκριμένων διαδικτυακών περιβαλλόντων έκφρασης, αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας. Οι προτάσεις αξιοποίησης αρχικά παρουσιάστηκαν σε επιμορφώσεις εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής οι οποίοι παρείχαν ανατροφοδότηση μετά από τη χρήση τους.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: διαφοροποιημένη διδασκαλία, διαδίκτυο

Διερεύνηση της ανατροφοδότησης μέσω του διαδικτύου στην απόδοση των κολυμβητών

Κάππα Παναγιώτα, Τμήμα Φυσικής Επιστήμης και Αθλητισμού, ΔΠΘ
Αντωνίου Παναγιώτης, Τμήμα Φυσικής Επιστήμης και Αθλητισμού, ΔΠΘ

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΗ πραγματικότητα αποτελεί η μεγάλη επίδραση των Νέων Τεχνολογιών (NT) στη διαδικασία μάθησης, αφού η χρήση τους και ιδιαίτερα αυτή του διαδικτύου οδηγεί σε έναν αποτελεσματικό τρόπο εκμάθησης των κινητικών δεξιοτήτων. Η συνεισφορά των NT στη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής και κατά προέκταση στον αθλητισμό συνίσταται, στο ότι βελτιώνουν τις δεξιότητες και την τεχνική των μαθητών, βοηθούν τους μαθητές να ανακεφαλαιώνουν και να αξιολογούν την απόδοσή τους, αναπτύσσουν τη γνώση και κατανόηση ενός θέματος και υπογραμμίζουν τις λεπτές κινήσεις μιας δεξιότητας παρέχοντας τη δυνατότητα της αναπαράστασης με αργή κίνηση (Αντωνίου, Σίσκος, 2006). Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διασαφηνιστεί ο βαθμός που η εξ αποστάσεως ανατροφοδότηση μέσω του διαδικτύου επέδρασε, εκτός από τη βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας και στη βελτίωση της απόδοσης των κολυμβητών. Συμμετέχοντες: Το δείγμα αποτέλεσαν 40 αθλητές προαγωνιστικής και αγωνιστικής κατηγορίας κολύμβησης. Διαδικασία έρευνας: Οι αθλητές χωρίστηκαν με τυχαίο τρόπο σε δυο ομάδες, με σκοπό την παρακολούθηση ηλεκτρονικών μαθημάτων μέσα από την εκπαιδευτική πλατφόρμα moodle, με συγκεκριμένο τρόπο. Αναλυτικότερα, στη μια ομάδα δόθηκαν κωδικοί πρόσβασης στην εκπαιδευτική πλατφόρμα και οι αθλητές είχαν δυνατότητα πρόσβασης στο moodle, ενώ στη δεύτερη ομάδα δεν δόθηκαν κωδικοί και οι αθλητές είχαν πρόσβαση μόνο όταν ο προπονητής έκρινε σκόπιμη την παρέμβαση. Μετρήσεις: Πριν από την παρακολούθηση των ηλεκτρονικών μαθημάτων, για τους αθλητές και των δύο ομάδων έγινε αξιολόγηση και καταγραφή της τεχνικής εκτέλεσης στοιχείων του αγωνίσματος του κάθε αθλητή σε φύλλο αξιολόγησης, το οποίο κατασκευάστηκε για να ελέγξει την πρόοδο των κολυμβητών που πήραν μέρος στην έρευνα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι:

- υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην απόδοση των κολυμβητών και με τις δυο μεθόδους.
- η παρακολούθηση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας αποκλειστικά από τους ίδιους τους αθλητές, θεωρήθηκε πιο αποτελεσματική μέθοδος για τη βελτίωση της απόδοσής τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαδίκτυο, Εκπαίδευση, Ανατροφοδότηση, Απόδοση

*Μαθήματα φύλου και ισότητας:
η διδασκαλία της Λογοτεχνίας από την οπτική του φύλου*

Καραμανέ Ευφημία, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Ανδρεαδέλλη Ελένη, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ παρουσιάζεται η αξιοποίηση του μαθήματος της Λογοτεχνίας μέσω διδακτικών παρεμβάσεων για την προώθηση της ισότητας των φύλων στο σχολείο. Οι θεωρητικές και εμπειρικές μελέτες σε σχέση με τον παράγοντα φύλο στην εκπαίδευση συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι το σχολείο προωθεί αξίες και ιδεολογίες που δεν προάγουν τον διάλογο για την ισότητα των φύλων. Ειδικά τα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας διαμορφώνουν τις ταυτότητες φύλου των εφήβων, αναπαράγοντας τις διακρίσεις που συνδέονται με την ιδιωτική και τη δημόσια ζωή. Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας με την οπτική του φύλου επιδιώκει τη χειραφέτηση των μαθητών και μαθητριών από τις αντιλήψεις για το κοινωνικό φύλο μέσα από την εμβάθυνση στην ποικιλία των ανδρικών και γυναικείων λόγων που αναδύονται από τα λογοτεχνικά κείμενα. Έτσι, λοιπόν, σχεδιάστηκε μία διδακτική παρέμβαση που υλοποιήθηκε σε ένα τμήμα της Α΄ τάξης Λυκείου. Συγκεκριμένα, είχε τη μορφή εναλλακτικών προτάσεων διδασκαλίας λογοτεχνικών κειμένων, τα οποία πραγματεύονται τον κοινωνικό αποκλεισμό της γυναίκας και τον αυταρχικό ρόλο του πατέρα. Σκοπός της παρέμβασης ήταν η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών στο ζήτημα των ασύμμετρων διαφυλικών σχέσεων και η πρόκληση θετικότερων στάσεων σχετικά με τον ρόλο του σχολείου στην προώθηση της ισότητας. Ο σχεδιασμός περιλάμβανε τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου πριν και μετά το τέλος της παρέμβασης από τα αγόρια και τα κορίτσια, με στόχο να διερευνηθούν οι απόψεις τους σε θέματα ισότητας, το οποίο λειτούργησε ως εργαλείο αξιολόγησης της διδακτικής παρέμβασης. Επιλέχθηκε η ομαδική διδασκαλία στο πλαίσιο της οποίας δοκιμάστηκαν διδακτικές τεχνικές της συνεργατικής μεθόδου διδασκαλίας και της βιωματικής μάθησης, με στόχο την αναβάθμιση του ρόλου του μαθητή στην ερμηνεία των κειμένων με την οπτική του φύλου. Κατά τη διεξαγωγή της παρέμβασης αναδείχθηκε ο λόγος των μαθητών/τριών, που αποτελεί βασική επιδίωξη της διδασκαλίας με τη διάσταση του φύλου, ενώ η σύγκριση των κειμένων με σύγχρονα κείμενα και άρθρα παρείχε εμπειρικά δεδομένα που προσφέρονταν ως διδακτικά εργαλεία για την ενίσχυση της κριτικής σκέψης και την ανάπτυξη διαλόγου. Συμπερασματικά, οι μαθητές/τριες προβληματίστηκαν για τις αξίες που διαμορφώνουν τη γυναικεία υποκειμενικότητα μέσω της λογοτεχνικής ανάγνωσης, συνειδητοποίησαν ότι η εικόνα των φύλων καθορίζεται από το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο και κατανόησαν ότι η ταυτότητα του φύλου κατασκευάζεται μέσα από τον λόγο της λογοτεχνίας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: φύλο, ισότητα, λογοτεχνία, διδακτική παρέμβαση

*Συμπεριληπτικό διδακτικό σενάριο
για χαρισματικούς μαθητές με έφεση στις νέες τεχνολογίες:
ένα παράδειγμα μετασχηματισμού της θεωρίας σε πράξη*

Καρατζάς Ανδρέας, Περιφερειακή Δνση Εκπ/σης Δ. Ελλάδας
Τσόγλης Κωνσταντίνος, Δνση Α/θμιας Εκπ/σης Ηλείας

ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ, επιδίωξη της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής για το 2020, κάθε μαθητής έχει ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες. Μια ιδιαίτερη πληθυσμιακή ομάδα με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες είναι και οι χαρισματικοί, οι ταλαντούχοι μαθητές. Ωστόσο, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αν και έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες ανταπόκρισης στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές τους ανάγκες, παρατηρείται σοβαρή έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για τη διδακτική συμπερίληψη αυτών των μαθητών και ειδικότερα σε σχέση με τη δημιουργία διδακτικών σεναρίων με διαφοροποιημένες δραστηριότητες για ταλαντούχους μαθητές. Στην εισήγησή μας αυτή, αφού αναφερθούμε, αρχικά, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των χαρισματικών μαθητών, στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν κατά τη μαθησιακή διαδικασία και στις αρχές της διδακτικής τους συμπερίληψης, θα παρουσιάσουμε ένα Συμπεριληπτικό Διδακτικό Σενάριο (ΣΔΣ) στο μάθημα της Γλώσσας για χαρισματικό μαθητή με έφεση στις Νέες Τεχνολογίες. Επιδίωξή μας είναι μέσα από αυτό το ΣΔΣ να παρουσιαστεί ο μετασχηματισμός της θεωρίας για την εκπαίδευση των χαρισματικών μαθητών σε διδακτική πράξη. Ειδικότερα, να παρουσιαστεί η τεχνική διαφοροποίησης των διδακτικών και μαθησιακών δραστηριοτήτων ενός διδακτικού σεναρίου με βάση τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες του χαρισματικού μαθητή, ώστε το ίδιο το ΣΔΣ να λειτουργεί ως σενάριο αναφοράς για τους εκπαιδευτικούς που στοχεύουν στη συμπερίληψη χαρισματικού μαθητή.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: χαρισματικοί μαθητές, διδακτική συμπερίληψη, συμπεριληπτικό διδακτικό σενάριο, διαφοροποίηση, διδασκαλία μακροδομής της αφήγησης

*Διδακτικοί σχεδιασμοί με βάση το κοινωνικό-οικονομικό μοντέλο
του Vygotsky και ανάπτυξη πρακτικών εφαρμογών στο δημοτικό σχολείο*

Κίτσιου Κωνσταντίνα, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ του φαινομένου της μάθησης έχει αποτελέσει βασικό αντικείμενο της παιδαγωγικής ψυχολογίας, η οποία στηριζόμενη σε ψυχολογικές γνώσεις και θεωρίες προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε μαθήματα μάθησης και διδασκαλίας στο σχολείο. Αν και έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες καμία δεν εξηγεί πλήρως την έννοια της μάθησης (Ματσαγγούρας, 1999). Το γιατί συμβαίνει αυτό γίνεται κατανοητό και από τη θεώρηση του ίδιου του φαινομένου της μάθησης. Η μάθηση αυτή καθεαυτή αποτελεί ένα πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο, ιδιαίτερα στον άνθρωπο. Βέβαια, όλες οι θεωρίες συνεισφέρουν στην καλύτερη κατανόηση και αντιμετώπιση της μάθησης ως πολύπλευρου, πολυδιάστατου αλλά και πολύτιμου ζητήματος για την εκπαίδευση και την παιδεία.

Γιατί όπως είπε και ο Lewin «δεν υπάρχει τίποτε πιο πρακτικό από μία καλή θεωρία». Η παρούσα εργασία στοχεύει να εντρυφήσει στην κοινωνικοπολιτισμική θεωρία για τη μάθηση, με κύριο εκπρόσωπο της το Lev. Vygotsky, εστιάζοντας στις βασικές θέσεις της θεωρίας του. Ταυτόχρονα, στοχεύει στον εντοπισμό της συμβολής και της επιρροής των προτάσεων του στη μάθηση και τη διδασκαλία αλλά και στην ανάδειξη της εφαρμογής των θέσεων του μέσα από την παρουσίαση μίας εμπειρικής μελέτης στο μάθημα της γραφής - ανάγνωσης. Τέλος, επιδιώκεται η έκθεση όλων εκείνων των χαρακτηριστικών που καθιστούν τον εκπαιδευτικό αποτελεσματικό στο δημοτικό σχολείο, στα πλαίσια πάντα της θεωρίας του Ρώσου Ψυχολόγου, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται και σήμερα με την ισχύ και την καθολικότητά της στο πάνθεον των ερευνών, που κατατρίβονται με το χώρο της εκπαίδευσης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μάθηση, διδασκαλία, Vygotsky, πρακτικές εφαρμογές, παιδαγωγική ψυχολογία

Διδακτικές Αρχές που αξιοποιούνται σήμερα και διαφαίνονται μέσα από το έργο «Περί Παίδων Αγωγής» του Πλουτάρχου

Μητράκη Αικατερίνη, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ενός εκπαιδευτικού συστήματος διαφαίνεται μέσα από τις δυνατότητες συνεχούς προσαρμογής, ώστε να ανταποκρίνεται στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας μέσα στην οποία αναπτύσσεται, τις οποίες, άλλωστε, οφείλει να υπηρετεί. Οργανώνεται, δηλαδή, μέσα από τη σύγχρονη πραγματικότητα και εμπλουτίζεται με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που οδηγούν στην παροχή μιας υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης στους μαθητές. Τα χαρακτηριστικά αυτά προέρχονται από τις ανάγκες της κάθε κοινωνίας, τη δεδομένη χρονική στιγμή. Εκτός αυτών, λαμβάνονται υπ' όψιν διαχρονικές αξίες και αρχές, οι οποίες συμβάλλουν καταλυτικά προς την κατεύθυνση αυτή. Πολλές από αυτές προκύπτουν μέσα από τα έργα του αρχαιοελληνικού πνεύματος και διακρίνονται από την αντοχή τους στο χρόνο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα έργου με μεγάλη παιδαγωγική αξία, αρχές του οποίου εφαρμόζονται μέχρι σήμερα στο χώρο της εκπαίδευσης, είναι το «Περί Παίδων Αγωγής» του Πλουτάρχου. Η παρούσα εργασία στοχεύει στην εύρεση των αρχών εκείνων που διαφαίνονται μέσα από το έργο «Περί Παίδων Αγωγής» του Πλουτάρχου, οι οποίες, ωστόσο, δεν παύουν να χρησιμοποιούνται ακόμη και στη σύγχρονη διδακτική πράξη. Στην προσπάθεια αυτή, δυο είναι τα βασικά σημεία που θα αναλυθούν. Αρχικά, η εύρεση των σκοπών της αγωγής και της διδασκαλίας που αν και προτείνονται στο έργο του Πλουτάρχου, δεν παύουν να ισχύουν μέχρι σήμερα. Ενώ στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στον ίδιο το ρόλο του εκπαιδευτικού, εντοπίζοντας τις ομοιότητες σε παρόν και παρελθόν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πλούταρχος, εκπαιδευτικό σύστημα, διδακτικές αρχές, σκοποί της αγωγής, ο ρόλος του εκπαιδευτικού

*Η σχέση Φυσικής και Παιδικής Λογοτεχνίας.
Χρήση παραμυθιών κατά τη διδακτική πράξη για τη γνωριμία
των μικρών αναγνωστών με την έννοια του ήχου στην Ε΄ δημοτικού*

Σπανού Χριστίνα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα περιβάλλον μάθησης που συνδύασε επιλεγμένα παραμύθια από το εμπόριο και ένα παραμύθι που δημιουργήθηκε από την ερευνήτρια με πειράματα προκειμένου να διδαχθούν έννοιες σχετικές με τον ήχο σε παιδιά της Ε΄ Δημοτικού. Η συγκεκριμένη έρευνα υλοποιήθηκε σε Δημοτικό Σχολείο μεγάλης πόλης της Θεσσαλίας. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 15 μαθητές και μαθήτριες, προερχόμενοι από το Ε1΄ τμήμα της πέμπτης τάξης. Στην αρχή ερευνήθηκαν οι αρχικές αντιλήψεις των παιδιών σχετικά με τον ήχο και διαπιστώθηκε ότι στην πλειοψηφία τους είναι όμοιες με τις αναφερόμενες στη βιβλιογραφία. Μέσα από τις αφηγήσεις των παραμυθιών στόχος ήταν η ανάδειξη εκείνων των σημείων των αποσπασμάτων που «έκρυσαν» τις έννοιες και τα φαινόμενα του ήχου ώστε μέσα από τη δημιουργική τους φαντασία να τις συλλάβουν πιο εύκολα. Η ευχάριστη ατμόσφαιρα που δημιουργούσε η ανάγνωση των παραμυθιών μέσω της αισθητικής ικανοποίησης που παρείχαν τα παραμύθια, ήταν το σκαλοπάτι για τη μετέπειτα εισαγωγή στις έννοιες της φυσικής και τη συμμετοχή των μαθητών σε πειράματα επίδειξης, όπου εξέθεταν τις υποθέσεις τους για το εκάστοτε φαινόμενο και ήλεγχαν την αξιοπιστία τους μέσα από αυτά. Η σύγκριση των επιδόσεων των μαθητών πριν αλλά και μετά την παρέμβαση καθώς και η σύγκριση με την αντίστοιχη επίδοση μαθητών για τους οποίους ακολουθήθηκε η συνήθης πρακτική διδασκαλία απέδειξε την αποτελεσματικότητα του προτεινόμενου περιβάλλοντος μάθησης. Θα μπορούσαμε επιλεκτικά να αναφέρουμε τα φαινόμενα της παραγωγής και διάδοσης του ήχου, όπου παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές στις επιστημονικά ορθές απόψεις πριν και μετά τη διδακτική παρέμβαση (13,3%-73,3% και 46,7%-93,3% αντίστοιχα). Μέσα από συνεντεύξεις των παιδιών και της δασκάλας και τη μαγνητοφώνηση συζητήσεων στην αίθουσα εντοπίστηκαν ενδείξεις της αποτελεσματικότητας των παραμυθιών στην προώθηση των γνωστικών στόχων αλλά και στη διαμόρφωση θετικότερης στάσης των μαθητών απέναντι στο μάθημα της Φυσικής.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εναλλακτικές ιδέες των παιδιών για τον ήχο, Διδασκαλία των ηχητικών φαινομένων, Παιδική Λογοτεχνία, Φυσικές Επιστήμες, παραμύθι

Ο κριτικός στοχασμός στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία

Τρομπούκη Αγγελική, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Τζανή Ευαγγελία-Ανάργυρη, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ πραγματεύεται το σημαντικό θέμα του κριτικού στοχασμού. Συγκεκριμένα, αφορά στη σπουδαιότητα εφαρμογής του στην ανάπτυξη του διδακτικού ρόλου του εκπαιδευτικού. Ο άξονας στον οποίο εμπίπτει το επι-

κείμενο ζήτημα είναι αυτός της Σχολικής Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας, καθώς αφορά στον τρόπο προσέγγισης της διδακτικομαθησιακής διαδικασίας, ο οποίος είναι προσανατολισμένος στις σύγχρονες εκπαιδευτικές αντιλήψεις και τάσεις. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται είναι αποτέλεσμα θεωρητικών, κυρίως, ερευνών. Έως τώρα υπάρχουν έρευνες για το συγκεκριμένο θέμα, οι οποίες είναι σχετικά περιορισμένες, τουλάχιστον στον ελληνικό χώρο, για δύο βασικούς λόγους: αφενός, παρουσιάζεται έλλειψη διακριτών και έγκυρων κριτηρίων για την αξιολόγηση της εφαρμογής του κριτικού στοχασμού στην πράξη και, αφετέρου η ανάλυση της έννοιας βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο. Σκοπός της εισήγησης είναι η ανάδειξη των δομικών στοιχείων του κριτικού στοχασμού για την αποτελεσματική επίτευξη της διδακτικής διαδικασίας, με απώτερη επιδίωξη την κοινωνική και προσωπική αλλαγή του μαθητή και τη διαμόρφωσή του σε μία δυναμική και λειτουργική προσωπικότητα, που θα μπορεί να ανταποκρίνεται στις πολυεπίπεδες απαιτήσεις του μέλλοντος

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: στοχαστικο-κριτικός εκπαιδευτικός, κοινωνικές επιρροές, μετασχηματισμός προοπτικής, στοχαστικό ημερολόγιο

Γλωσσικά Λαογραφικά Πολιτισμός του Πηλίου. Διαθεματικό Σχέδιο Εργασίας για Ε', ΣΤ' Δημοτικού

Φώτου Πολύβιος, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ της πτυχιακής εργασίας μου είναι η όσο το δυνατόν πληρέστερη καταγραφή εκείνων των στοιχείων, γλωσσικών, λαογραφικών, πολιτιστικών, τα οποία χαρακτηρίζουν το Πήλιο. Αποτελείται από τρία μέρη. Το πρώτο μέρος αναφέρεται στον γεωγραφικό προσδιορισμό και την έκταση του Πηλίου καθώς και την ιστορία του από τη μυθολογία στο σήμερα (Αρχαιότητα, Βυζαντινά χρόνια, Τουρκοκρατία, Πηλιορείτικη Επανάσταση, Νεότεροι χρόνοι - Β' Παγκόσμιος πόλεμος). Στη συνέχεια συμπεριλαμβάνονται δύο διαθεματικά σχέδια εργασίας για την Ε' και ΣΤ' τάξη του δημοτικού, που έχω σχεδιάσει και τα οποία είναι σχετικά με τη λαογραφία (λαϊκός ζωγράφος Θεόφιλος Χατζημιχαήλ) και την οικονομία και παραγωγή του Πηλίου. Επίσης, γίνεται ειδική μνεία στα σχολικά εγχειρίδια της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης του δημοτικού, τα οποία περιλαμβάνουν ορισμένες αναφορές για το Πήλιο και πιο συγκεκριμένα στη Γλώσσα Δ' δημοτικού και στη Γεωγραφία Ε' δημοτικού. Στο δεύτερο μέρος καταγράφονται τα γλωσσικά στοιχεία του Πηλίου και ειδικότερα: ιδιοματισμοί της Πηλιορείτικης γλώσσας, λαϊκές παροιμίες, ηρωικά-θαλασσινά, νανουρίσματα, τραγούδια της αγάπης, μοιρολόγια. Στην εργασία αναλύονται ξεχωριστά και παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον τα λαογραφικά στοιχεία, που εντοπίζονται στο Πήλιο, δηλαδή τα ήθη και έθιμά του (Πηλιορείτικος Γάμος, «Μάηδες», «Κλήδονας», «Μαντ'λώματα» του καινούργιου σπιτιού, πανηγύρια, χοροί, μουσικά όργανα - οργανοπαίχτες), η εκπαίδευση στο Πήλιο (Ελληνομουσείο Ζαγοράς, Μηλιώτικη Σχολή, Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλεών), οι τέχνες [(οικοδομία, αρχιτεκτονική - κλασική, ύστερη - εκκλησίες - μοναστήρια, βρύσες - γεφύρια, καλντιρίμια), λιθογλυπτική, ξυλογλυπτική, εκκλησιαστική ξυλογλυπτική, αγιογραφία, υφαντική (φορεσιές, κεντήματα, πλεκτά με κορσέ ή με βελόνι), αγγειοπλαστική, σηροτροφία-

μεταξουργία, μεταλλοτεχνία, αργυροχρυσοχοϊκή]. Και τελευταία η ζωγραφική με τους δύο κυριότερους εκπροσώπους της, τον Ιωάννη Παγώνη και τον Θεόφιλο Χατζημιχαήλ. Εδώ, γίνεται αναφορά στα λαογραφικά μουσεία του Πηλίου. Τέλος ο πολιτισμός του Πηλίου, στον οποίο παρουσιάζεται η οικονομία και η παραγωγή, η ναυτιλία, το εμπόριο και οι μεταφορές, που είχαν αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό στο χώρο του Πηλίου ιδιαίτερα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Ειδική αναφορά, στο Τρίκερι, το χωριό του Πηλίου με τη μεγαλύτερη ναυτική παράδοση. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τις συνεντεύξεις αλλά και τις ερωτήσεις –σε αυτές βασίστηκε η συνέντευξη–, τις οποίες πραγματοποίησα σε δασκάλους της περιοχής της Μαγνησίας και οι οποίες αφορούν στον τρόπο, που οι ίδιοι θα δίδασκαν ό,τι είναι σχετικό με τον τόπο τους (Πήλιο-Βόλος). ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Γλωσσικά, Λαογραφικά, Πολιτισμός, Διαθεματικό Σχέδιο Εργασίας

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:

ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου σε θέματα επικοινωνίας και διαπραγμάτευσης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού των σχολικών μονάδων

Κουτσουπιάς Φώτιος, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Ημαθίας

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ως θεσμικό στοιχείο της κοινωνίας, είναι ένα σύστημα ανοικτό. Υπάρχει και λειτουργεί μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον, όπου ο ρόλος της επικοινωνίας είναι ζωτικής σημασίας. Η επικοινωνία αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες (μαζί με τη συνεργασία και την οργάνωση του σχολείου) για τη δημιουργία θετικού σχολικού κλίματος. Η εργασία αυτή ξεκινάει με μια σύντομη θεωρητική τεκμηρίωση της αναγκαιότητας καλλιέργειας αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ διευθυντή - εκπαιδευτικών, διδασκόντων - διδασκομένων, διευθυντή - γονέων. Στη συνέχεια αναφέρεται ο ρόλος του Σχολικού Συμβούλου, που οφείλει να είναι εξισορροπητικός μεταξύ των εμπλεκόμενων στην παιδαγωγική διαδικασία, προκειμένου να επιτευχθεί θετικό επικοινωνιακό σύστημα, προσεγγίζοντας κατάλληλα εκπαιδευτικούς, γονείς, μαθητές, αλλά και φορείς του εξωτερικού περιβάλλοντος. Ακολουθεί ένα παράδειγμα άσκησης του ηγετικού ρόλου του Σχολικού Συμβούλου σε θέματα επικοινωνίας και διαπραγμάτευσης, στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Μέσα από τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης καινοτόμων προγραμμάτων από τους εκπαιδευτικούς, προάγεται η ομαδικότητα, η συνεργασία, η επικοινωνία και η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού έργου. Παρουσιάζεται η επικρατούσα εκπαιδευτική κατάσταση και πολιτική και αναδεικνύεται η σύγχρονη παιδαγωγική πρόκληση, όπως αυτή αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος. Συσχετίζεται με νόρμες συμπεριφοράς, πρωτοβουλίες εκπαιδευτικών, ενέργειες προγραμματισμού εκπαιδευτικού έργου, αξιοποίηση σχολικού χρόνου, εφαρμογή και υποστήριξη των καινοτομιών. Τέλος, με έμφαση στην επιστημονική διοίκηση, γίνεται λόγος για τα όρια της αυτονομίας

μιας εκπαιδευτικής μονάδας και της διακριτικής ευχέρειας με την οποία δύναται ο σύλλογος διδασκόντων να αποφασίζει για θέματα όπως: εσωτερική λειτουργία του σχολείου, προγραμματισμός, σχεδιασμός και απολογισμός διδακτικού έργου, επαγγελματική κουλτούρα, επιμορφωτικές προτεραιότητες, ήθος και παιδαγωγική του σχολείου, σύνδεση με την τοπική κοινωνία κ.ά.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Επικοινωνία, σχολικό κλίμα, Σχολικός Σύμβουλος, συνεργασία

Διαμόρφωση Σχολικού Κλίματος

Λιάτσου Λαμπρινή, Δ. Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ιωαννίνων

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ αποτελεσματικότητας ενός σχολείου, αποτελεί η διαμόρφωση κουλτούρας και ευνοϊκού κλίματος, σημαντικές προϋποθέσεις και για την ανανέωση κάθε εκπαιδευτικού οργανισμού! Μελέτες έχουν δείξει ότι το κλίμα του σχολείου επηρεάζεται τόσο από την πολυπλοκότητα της οργανωτικής δομής όσο και από τις ανάγκες και τις επιδιώξεις του διδακτικού προσωπικού. Μια ανάμειξη δηλαδή περιβαλλοντικών συνθηκών, όπως ο τύπος και το μέγεθος του σχολείου, αλλά και αξιών, ενδιαφερόντων, προσδοκιών και ορισμένων ατομικών χαρακτηριστικών όλων όσων εμπλέκονται. Ως εκ τούτου, κοινός χρειάζεται να είναι ο προβληματισμός και ενεργός η συμμετοχή όλων (διευθυντή, εκπαιδευτικών, μαθητών, γονέων) στην καταγραφή των αναγκών και τη λήψη αποφάσεων για τον προγραμματισμό δράσεων της σχολικής μονάδας ως προς την κάλυψη παιδαγωγικών και εκπαιδευτικών αναγκών. Σε μια τέτοια πολυπλοκότητα δομής της σχολικής κοινότητας, οφείλουμε να λάβουμε σοβαρά υπόψη την ταυτότητα του συγκεκριμένου σχολείου καθώς και τις ανάγκες, τις προσδοκίες και τα χαρακτηριστικά όλων των πλευρών και να διαμορφώσουμε τέτοιες συνθήκες ώστε κάθε πλευρά να βρίσκει τη δυνατότητα να αξιοποιεί δημιουργικά τα ενδιαφέροντά της, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα το συναίσθημα της ατομικής και συλλογικής ευθύνης απέναντι στην επίτευξη των στόχων της εκπαιδευτικής μονάδας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ευαισθητοποιήσει κάθε εκπαιδευτικό αλλά και κάθε σχολικό σύμβουλο όπως και διευθυντή σχολικής μονάδας που έχει το ρόλο του συντονιστή - «μαέστρου»... Υιοθετώντας το χαρακτήρα του «ανοικτού» κλίματος ως προς τη δομή και την οργάνωση λειτουργίας του σχολικού περιβάλλοντος μπορούμε να χτίσουμε σταθερά θεμέλια για τη διαμόρφωση ανάλογης κουλτούρας συμπεριφορών και σχέσεων όλων των εμπλεκόμενων. Αυτό θα επιχειρήσει να αποδείξει η παρούσα εργασία μέσω της τεχνικής της συμμετοχικής διαδικασίας, η οποία προλαμβάνει τριβές και παρερμηνείες ενώ συνάμα λειτουργεί αποτελεσματικά και σε προληπτική βάση... Με την τεχνική αυτή εμπνέεις, εξάπτεις τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων και, εφόσον τους κάνεις συνεργούς, τους ενεργοποιείς ακόμη και σε τομείς που δεν τους ευαισθητοποιούν και τους δίνεις τη δυνατότητα των επιλογών, ώστε οι ίδιοι ακολουθώντας, να στηρίζουν τις επιλογές τους...

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Κουλτούρα, σχολικό περιβάλλον, ανάγκες, ταυτότητα, «ανοικτό» κλίμα, τεχνική συμμετοχικής διαδικασίας

Ο ρόλος του διευθυντή στην αποτελεσματική διαχείριση συγκρούσεων στο σχολείο

Μπαλιούση Παναγιώτα, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Εκπαιδευτικός
Μπαλιούσης Ευάγγελος, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Εκπαιδευτικός

ΣΚΟΠΟΣ της συγκεκριμένης εργασίας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων εκπαιδευτικών και διευθυντών των δημοτικών σχολείων του Δήμου Διονύσου Αττικής για τις συγκρούσεις στις οποίες εμπλέκονται στο χώρο του σχολείου εστιάζοντας στον ρόλο του διευθυντή στην αποτελεσματική τους διαχείριση. Στο θεωρητικό μέρος δομείται το θεωρητικό υπόβαθρο και προσδιορίζονται η έννοια της σύγκρουσης, οι μορφές και τα αίτια, οι επιπτώσεις, ο ρόλος των μετόχων της σχολικής μονάδας στη διαχείρισή τους δίνοντας έμφαση στο ρόλο του διευθυντή και στις απαιτούμενες δεξιότητες για την αποτελεσματική διαχείρισή τους. Στο δεύτερο μέρος αναπτύσσονται τα ερευνητικά ερωτήματα. Επιχειρείται να διερευνηθεί με ποσοτική (ερωτηματολόγια) και ποιοτική έρευνα (συνεντεύξεις) και μέσα από τη μελέτη δείγματος εκπαιδευτικών και διευθυντών των δημοτικών σχολείων του Δήμου Διονύσου, η άποψή τους για τις συγκρούσεις στις οποίες εμπλέκονται στον χώρο του σχολείου. Δεν παρατηρούνται ιδιαίτερες αποκλίσεις στις αντιλήψεις εκπαιδευτικών και διευθυντών σε ό,τι αφορά την έννοια της σύγκρουσης, τα αίτια και τις συνέπειές της. Η σύγκρουση από τη μια θεωρείται ως κάτι που πρέπει να αποφεύγεται εκφράζοντας την παραδοσιακή προσέγγιση. Από την άλλη θεωρείται απαραίτητη, αναπόφευκτη και μπορεί να έχει και θετικά αποτελέσματα εκφράζοντας τη σύγχρονη προσέγγιση. Ως προς τη συχνότητα των συγκρούσεων εντός της σχολικής μονάδας οι απόψεις των διευθυντών και των εκπαιδευτικών δίστανται με τους μεν πρώτους να τις θεωρούν σπάνιες και τους δεύτερους συχνές. Σημαντικότερες αιτίες των ενδοσχολικών συγκρούσεων θεωρούνται από τους εκπαιδευτικούς οι διαφορές προσωπικότητας, η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και οι διαφορετικές αξίες. Η διαχείριση των συγκρούσεων είναι αποτελεσματική από τους διευθυντές, οι οποίοι διαθέτουν τις απαιτούμενες δεξιότητες. Οι συγκρούσεις έχουν αρνητική επίπτωση στην προσωπική ζωή εκπαιδευτικών και διευθυντών. Εντοπίστηκαν όμως και θετικά στοιχεία που μπορεί να έχει μια σύγκρουση τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και στη λειτουργία του σχολείου. Επαληθεύτηκε η βασική υπόθεση της έρευνας ότι, δηλαδή, ο ρόλος του διευθυντή είναι καθοριστικός στην επίλυση συγκρούσεων και ο σωστός τρόπος αντιμετώπισής τους συμβάλλει σημαντικά στην εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: σύγκρουση, διαχείριση συγκρούσεων, ρόλος διευθυντή, δεξιότητες αποτελεσματικής διαχείρισης συγκρούσεων

Ο ρόλος του προϊσταμένου στο ολιγοθέσιο σχολείο (έρευνα)

Τυριακίδου Πολυνίκη, Εκπαιδευτικός
Τσιαπλές Νικόλαος, Εκπαιδευτικός

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: Ο ρόλος του προϊσταμένου στο ολιγοθέσιο σχολείο. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ρόλου του. Ιδιαιτερότητες - δυσκολίες - πλεονεκτήματα. Προϊστάμενος και διδασκαλία. Σύγκριση με τον ρόλο του διευθυντή του πολυθέσιου δημοτικού σχολείου. Παράγοντες που επηρεάζουν το έργο του.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: Ποιοτική έρευνα (συνεντεύξεις από Προϊσταμένους ολιγοθέσιων σχολείων) και ανάλυση αποτελεσμάτων όπου μελετώνται οι απαντήσεις των προϊσταμένων εκπαιδευτικών σε όλα τα ερωτήματα που βασίζονται στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, όπως και στα παρακάτω ερωτήματα:

- Ποια η στάση των προϊσταμένων ως προς τον ρόλο τους;
- Ποια τα γνωρίσματα της καθημερινής πράξης στο ολιγοθέσιο σχολείο;
- Ποια είναι τα περιθώρια εξέλιξής τους στη δουλειά;
- Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησής τους από την εργασία τους;

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Ολιγοθέσιο δημοτικό σχολείο, προϊστάμενος ολιγοθεσίου, ρόλος εκπαιδευτικού, σύγκριση με πολυθέσιο, έρευνα, συνεντεύξεις προϊσταμένων, πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα

Η Χαρτογράφηση Δεξιοτήτων Δημοσίων Υπαλλήλων ως νέο Μοντέλο αποτελεσματικής Διοίκησης και η Εφαρμογή του στον χώρο της Διοίκησης της Εκπαίδευσης

Φράγκου Ελένη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΗ και παρατεταμένη κρίση όπου έχει διέλθει η χώρα μας, με όλες τις εκφάνσεις της, κοινωνική, οικονομική, πολιτική, κοινωνική, οικολογική, πολιτισμική, εκπαιδευτική επήλθε ως βαρύ πλήγμα στη δημόσια διοίκηση. Ενώ η τελευταία τριετία θα μπορούσε να είχε αποτελέσει ευκαιρία αλλαγών και μεταρρυθμίσεων, δυστυχώς περιορίστηκε στη λήψη οριζόντιων και άδικων μέτρων αμφίβολης αποτελεσματικότητας, αποδίδοντας την ευθύνη για τη δυσκαμψία του συστήματος διοίκησης στους ίδιους τους δημοσίους υπαλλήλους ως άτομα. Μέτρα όπως η διαθεσιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων είχε ως αποτέλεσμα να εκληφθεί συναισθηματικά ως τιμωρία αυτών και ως απόδοση δικαιοσύνης στον ιδιωτικό τομέα. Η αναβάθμιση και ριζική αλλαγή της δημόσιας διοίκησης αποτελεί αδήριτη ανάγκη. Η απάντηση, όμως, δε θα έπρεπε να είναι η διάλυση και ιδιωτικοποίηση του δημόσιου τομέα. Ωστόσο, το ανθρώπινο δυναμικό της Δημόσιας Διοίκησης εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από εγγενείς, παραδοσιακά διαμορφωμένες δυσλειτουργίες, που διογκώνονται σήμερα με την έλλειψη προσωπικού, λόγω της μαζικής συνταξιοδότησης και του παγώματος των προσλήψεων. Κρίνεται λοιπόν επιτακτική η εισαγωγή, με συστηματικό και οργανωμένο τρόπο, μιας σειράς αναγκαίων μεταρρυθμίσεων στο ανθρώπινο δυ-

ναμικό, στο θεσμικό πλαίσιο και στην οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίες θα προσανατολίζονται στην αξιοποίηση του εκάστοτε υπαλλήλου. Ως σκοπός της παρούσας έρευνας τέθηκε η παρουσίαση ενός νέου μοντέλου διοίκησης που έρχεται να καλύψει τυχόν αναποτελεσματικότητες παλαιότερων μεθόδων άσκησης διοίκησης. Αυτό δεν είναι άλλο από τη χαρτογράφηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των διοικητικών υπαλλήλων προσανατολισμένη στον χώρο της παιδείας, προκειμένου να αξιολογηθούν οι τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες τους. Μέσω αυτής της διαδικασίας μπορεί να είναι εφικτή η έγκαιρη και άμεση προσαρμογή των υπαλλήλων στις εκάστοτε εξελίξεις μέσω της συνεχούς αναβάθμισης των προσόντων τους, μιας και οι τελευταίοι, δραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διεκπεραίωση των εργασιών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτική Πολιτική, μοντέλο διοίκησης, χαρτογράφηση δεξιοτήτων, προσαρμογή στις εκάστοτε ανάγκες

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Διδασκαλία της Γλώσσας στα Ε.Ε.Ε.Κ.

Κυριτσοπούλου Κρυσταλλένια, Ε.Ε.Ε.Κ. Κατερίνης

ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ θα παρουσιαστεί μια πρόταση διδασκαλίας στο μάθημα της Γλώσσας στα Ε.Ε.Ε.Κ. Έχει επιλεγεί ως Διδακτική Ενότητα η Ενότητα Γλώσσα και Επικοινωνία και θα παρουσιαστεί το σχέδιο μαθήματος μιας διδακτικής ώρας. Θα περιγραφεί αρχικά το στάδιο του σχεδιασμού διδασκαλίας μιας διδακτικής ώρας, το οποίο περιλαμβάνει:

- Εκπαιδευτικές προϋποθέσεις σε σχέση με το σχολείο
- Τίτλο Μαθήματος
- Διαθεματική Διασύνδεση
- Τάξη
- Γνωστικό προφίλ μαθητών σε σχέση με το διδασκόμενο μάθημα
- Ψυχολογικό-κοινωνικό προφίλ μαθητών
- Γενικό σκοπό του μαθήματος της Γλώσσας στο Ε.Ε.Ε.Κ.
- Επιμέρους στόχους σε σχέση με την ωριαία διδασκαλία: γνωστικούς, συναισθηματικούς, κοινωνικούς, ψυχοκινητικούς
- Βασικές διδακτικές αρχές, εποπτικά μέσα, οργάνωση της τάξης.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί το στάδιο της εκτέλεσης της διδασκαλίας με ανάλυση των διδακτικών ενεργειών σε σχέση με τους στόχους, των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται και τέλος του τρόπου αξιολόγησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ειδική αγωγή εκπαίδευση, μαθητές με αναπηρία, Ε.Ε.Ε.Κ., σχέδιο μαθήματος Γλώσσας

*Διαγνωστική Αξιολόγηση και εκπαιδευτική αντιμετώπιση
σε μαθητές με δυσκολίες μάθησης στη Γλώσσα (μελέτη περίπτωσης)*

Μπουμπάρη Μαρία-Έλενα, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Νταλάκας Χαραλάμπος, 5ο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων

ΟΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ αποτελούν, τα τελευταία χρόνια, ένα πρόβλημα αιχμής για την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, που αφορά χιλιάδες μαθητές και μαθήτριες και απασχολεί με ένταση τόσο τους εκπαιδευτικούς όσο και τους γονείς. Ωστόσο, παρά την αέναη προσπάθεια για επίλυση του ζητήματος και ανεύρεση μεθόδων παρέμβασης, ένας μεγάλος αριθμός μαθητών αποτυγχάνουν καθημερινά, στερούνται έγκαιρης αντίχρυνσης των ΜΔ ή αποτελεσματικής εκπαιδευτικής στήριξης. Γνωρίζουμε, λοιπόν, τη σημασία των Μαθησιακών δυσκολιών στη Γλώσσα, μέσα από τα μάτια ενός 11χρονου μαθητή, ο οποίος και αποτέλεσε το κεντρικό πρόσωπο της έρευνας (μελέτη περίπτωσης). Η εργασία διακρίθηκε εξ αρχής σε δύο βασικά κεφάλαια: διαγνωστική αξιολόγηση και εκπαιδευτική παρέμβαση. Θέσαμε μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους στόχους σε διάφορους τομείς: φωνολογική επίγνωση, ανάγνωση και ορθογραφία λέξεων, ανάγνωση προτάσεων και κειμένου. Εκτελέσαμε έτσι βήματα σταθερά και διαδοχικά. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός όλης της προσπάθειας είναι: (κεφ. α') να παρουσιαστούν αρχικά οι διάφοροι ορισμοί των ΜΔ και η εξέλιξή τους, να σημειωθούν κατά το δυνατό οι διάφορες αυτές δυσκολίες τις οποίες αναγκάζεται να αντιμετωπίσει ο μαθητής στη «μάχη» κατά των ΜΔ, η αιτιολογία καθώς και οι ταξινομήσεις τους και έπειτα (κεφ. β') να γίνει αναλυτική παρουσίαση της ψυχοπαιδαγωγικής αναφοράς για να οδηγηθούμε εν τέλει (μετά από την ανάλυση της αξιολόγησης) στο πρόγραμμα παρέμβασης-αντιμετώπισης, το οποίο δομήθηκε αυστηρά πάνω στη φιγούρα του μαθητή μας. Επιπλέον, το δεύτερο αυτό σκέλος περιλαμβάνει το κοινωνικό ιστορικό του παιδιού, αυτούσιες συνεντεύξεις, αποτελέσματα αξιολόγησης των τεστ. Τα μεθοδολογικά μας, λοιπόν εργαλεία αποτέλεσαν τυπικά τεστ - πραγμάτωση του Αθηνά τεστ, καθώς και άτυπα τεστ αξιολόγησης με ένα μεγάλο φάσμα ασκήσεων και πρακτικών (παραδείγματα των οποίων παρουσιάζονται αυτούσια στην εργασία). Καταλήγοντας, απ αριθμούμε τους στόχους που επιτεύχθηκαν από το παραπάνω πρόγραμμα παρέμβασης ανά βήμα. Σημειώνουμε τη φανερή βελτίωση του μαθητή σε τομείς, τη στασιμότητα ή ακόμα την αποτυχία πραγμάτωσης κάποιου στόχου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: μαθησιακές δυσκολίες, διαγνωστική αξιολόγηση (Αθηνά τεστ), εκπαιδευτική παρέμβαση, φωνολογική επίγνωση, δυσλεξία, διερευνητικά εργαλεία, μακροπρόθεσμοι και βραχυπρόθεσμοι στόχοι, άτυπα τεστ

*Ο ρόλος της παράλληλης στήριξης σε παιδιά με προβλήματα όρασης
κατά τη διδασκαλία μαθημάτων της Β΄ Γυμνασίου:
Μια μελέτη περίπτωσης*

Παπαευαγγέλου Παρασκευή – Γκουτζιαμάνη Πολυξένη – Πλιόγκου Βασιλική
Μητροπολιτικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης/University of East London

ΣΥΜΦΩΝΑ με προηγούμενες έρευνες, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών παρουσίασε θετική στάση και τόνισε τα πλεονεκτήματα της συνδιδασκαλίας μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τυπικής ανάπτυξης (Zoniou-Sideri & Vlachou, 2006; Austin, 2001). Η παρούσα εργασία μελετά τη σημασία της παράλληλης στήριξης σε παιδιά με προβλήματα όρασης κατά τη διδασκαλία μαθημάτων της Β΄ Γυμνασίου. Βασικός σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των προβλημάτων που εμφανίζονται κατά την απουσία της παράλληλης στήριξης, καθώς και η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της για τους μαθητές με προβλήματα όρασης. Για τη μελέτη των ερευνητικών ερωτημάτων χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος, καθώς θεωρείται κατάλληλη για τη διερεύνηση εις βάθος κοινωνικών ζητημάτων (Ιωσιφίδης, 2008). Από τα εργαλεία της ποιοτικής έρευνας επιλέχθηκαν να χρησιμοποιηθούν η συνέντευξη και η παρατήρηση ποιοτικών δεδομένων (Κυριαζή, 2003). Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από τους καθηγητές της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διδάσκουν στη Β΄ Γυμνασίου τα μαθήματα της έκθεσης, της ιστορίας, των μαθηματικών, των γαλλικών και της μουσικής. Παράλληλα, στην έρευνα έλαβε μέρος και ένας μαθητής της δευτέρας Γυμνασίου με σοβαρά προβλήματα όρασης, καθώς και η φιλόλογος καθηγήτρια της παράλληλης στήριξης. Η έρευνα διεξήχθη στην πόλη της Καρδίτσας, όπου και φοιτά ο συγκεκριμένος μαθητής. Τα μαθήματα επιλέχθηκαν έτσι, ώστε σε κάποια από αυτά να εφαρμόζεται η παράλληλη στήριξη και σε κάποια άλλα όχι, με αποτέλεσμα να φανεί και ο ρόλος αυτού του θεσμού. Συγκεκριμένα, σε πρώτο στάδιο έγινε παρατήρηση στα μαθήματα που προαναφέρθηκαν, με την παρουσία της καθηγήτριας της παράλληλης στήριξης, κατά τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων. Παράλληλα, έγινε παρακολούθηση πρόσθετης ώρας διδασκαλίας της γραφής Braille, από την καθηγήτρια της παράλληλης στήριξης. Σε δεύτερο στάδιο παρατέθηκαν συνεντεύξεις από τους καθηγητές της έκθεσης, της ιστορίας, των μαθηματικών, των γαλλικών και της μουσικής, καθώς και της καθηγήτριας της παράλληλης στήριξης και του μαθητή με τα προβλήματα όρασης. Τα πορίσματα των ερευνών που προέκυψαν αναφορικά με το ρόλο της παράλληλης στήριξης, σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας, αναδεικνύουν τον ρόλο και τη σημασία της παράλληλης στήριξης-συνδιδασκαλίας, στη διαδικασία της εκπαίδευσης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και πιο συγκεκριμένα των ατόμων με προβλήματα όρασης (Zoniou-Sideri & Vlachou, 2006).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Προβλήματα όρασης-παράλληλη στήριξη-συνδιδασκαλία

*Δημοκρατικές πεποιθήσεις, στάσεις των εκπαιδευτικών
για την ενταξιακή εκπαίδευση και διδακτική αυτο-αποτελεσματικότητα*

Σταυρούση Παναγιώτα, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Διδασκάλου Ελένη, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Μαδενίδη Δήμητρα, Ειδική Εκπαιδευτικός

ΣΥΜΦΩΝΑ με τις σύγχρονες ενταξιακές πολιτικές, οι εκπαιδευτικοί καλούνται σήμερα να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στο εύρος της διαφορετικότητας του μαθητικού πληθυσμού, σε επίπεδο ακαδημαϊκών και ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών, και να παρέχουν ποιοτική και αποτελεσματική εκπαίδευση σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές. Στόχος της παρούσας προκαταρκτικής μελέτης ήταν η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των στάσεων των εκπαιδευτικών απέναντι στην ενταξιακή εκπαίδευση, των συναισθημάτων τους απέναντι στην αναπηρία, της εκλαμβανόμενης διδακτικής τους αποτελεσματικότητας και των δημοκρατικών τους πεποιθήσεων αναφορικά με τη σχολική ζωή. Στην έρευνα συμμετείχαν 83 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (23 άνδρες και 60 γυναίκες). Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (78.3%) ήταν ηλικίας 41-55 ετών. Για την διερεύνηση των στάσεων απέναντι στην ενταξιακή εκπαίδευση και των συναισθημάτων απέναντι στην αναπηρία χρησιμοποιήθηκαν οι αντίστοιχες υποκλίμακες του ερωτηματολογίου «The sentiments, attitudes, and concerns about inclusive education scale» (Forlin, Earle, Loreman, & Sharma, 2011). Η διδακτική αυτο-αποτελεσματικότητα μελετήθηκε μέσα από την αντίστοιχη υποκλίμακα του ερωτηματολογίου «Teacher efficacy scale» (Emmer & Hichman, 1991). Η διάσταση των δημοκρατικών πεποιθήσεων εξετάστηκε μέσω της κλίμακας «Democratic Teacher Belief Scale» (Shechtman, 2002). Τα ερωτηματολόγια μεταφράστηκαν στην ελληνική γλώσσα με τη μέθοδο της αντίστροφης μετάφρασης. Οι δείκτες εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha στην παρούσα μελέτη είχαν ως εξής: υποκλίμακα «Στάσεις»: $\alpha = .81$, υποκλίμακα «Συναισθήματα απέναντι στην αναπηρία»: $\alpha = .71$, υποκλίμακα «Διδακτική αυτο-αποτελεσματικότητα»: $\alpha = .57$, κλίμακα «Δημοκρατικές πεποιθήσεις εκπαιδευτικών»: $\alpha = .91$. Οι συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών (Spearman's Rho) έδειξαν αρνητική στατιστικά σημαντική συσχέτιση ($p < .01$) μεταξύ των στάσεων απέναντι στην ενταξιακή εκπαίδευση και των μη δημοκρατικών πεποιθήσεων που αφορούν στη σχολική ζωή. Επίσης, τα συναισθήματα απέναντι στην αναπηρία συσχετιζόνταν αρνητικά με τις μη δημοκρατικές πεποιθήσεις ($p < .01$) και θετικά με την διδακτική αυτο-αποτελεσματικότητα ($p < .05$). Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής συζητούνται σε σχέση με προηγούμενα ερευνητικά ευρήματα, ενώ επισημαίνονται οι εφαρμογές τους σε επίπεδο επαγγελματικής ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: στάσεις των εκπαιδευτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση, διδακτική αυτο-αποτελεσματικότητα, δημοκρατικές πεποιθήσεις, συναισθήματα εκπαιδευτικών για την αναπηρία

Οι δυσκολίες στον προφορικό και γραπτό λόγο

Τσαγγοπούλου Ελπίδα, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΈΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΥΣ παράγοντες αγωγής είναι αναμφίβολα το σχολείο. Τα παιδιά ανέκαθεν αντιμετώπιζαν διάφορα προβλήματα μέσα στη σχολική πραγματικότητα, τα οποία και καλούνταν να αντιμετωπίσουν. Ένα από τα πιο βασικά προβλήματα, που ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια απασχολεί όχι μόνο τους εκπαιδευτικούς αλλά και άλλους παράγοντες που βρίσκονται κοντά στη σχολική ζωή, είναι η αντιμετώπιση των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες ή μαθησιακά προβλήματα. Οι μαθησιακές δυσκολίες δρουν ως ανασταλτικός παράγοντας στην εκπαιδευτική πρόοδο του εκάστοτε μαθητή και οι δύο βασικοί τομείς που παρουσιάζονται αυτές οι δυσκολίες είναι ο προφορικός και γραπτός λόγος. Τα προβλήματα λόγου-ομιλίας-επικοινωνίας χρήζουν έγκαιρης αναγνώρισης και αντιμετώπισης καθώς μπορεί να επηρεάσουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό την ψυχοσυναισθηματική ισορροπία του παιδιού, τη συμπεριφορά και την κοινωνική του προσαρμογή, την προσπάθειά του για μάθηση και τη μελλοντική του εξέλιξη. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η αναγνωστική ικανότητα των μαθητών της Γ' τάξης, όπως επίσης και η διαχείριση του προφορικού τους λόγου, ώστε να ελέγξουμε αν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ανάγνωση και τον προφορικό λόγο. Η αναγνωστική ικανότητα αξιολογήθηκε με μια αναγνωστική δοκιμασία κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Γλώσσας, ενώ η αξιολόγηση του προφορικού λόγου των παιδιών έγινε με τη βοήθεια του ερωτηματολογίου SOLOM (Πίνακας Αξιολόγησης του Μαθητή στον Προφορικό Λόγο). Τα αποτελέσματα της έρευνας, μετά από την ανάλυση των πορισμάτων και τη σύγκριση των επιδόσεων των μαθητών ως προς την αναγνωστική δοκιμασία και τον προφορικό λόγο, έδειξαν ότι υπάρχει μία σχέση εξάρτησης σε βαθμό μάλιστα που η ανάγνωση να βασίζεται και να εξαρτάται από τον προφορικό λόγο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: προφορικός λόγος, γραπτός λόγος, αναγνωστική ικανότητα, SOLOM

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

*Διαδικασία εφαρμογής του φακέλου υλικού του μαθητή
στο πλαίσιο της αυθεντικής αξιολόγησης*

Βαρσαμίδου Αθηνά, Εκπαιδευτικός

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης, οι οποίες θα δρουν συνεπικουρικά με τις υπάρχουσες θεσμικά κατοχυρωμένες, τουλάχιστον για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, και με τον μαθητή να τίθεται στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας εκτιμώντας και αυτοαξιολογώντας διαρκώς τις δυνατότητές του, προτείνεται από πλήθος θεωρητικών της αξιολόγησης του μαθητή ως βασικότερη τεχνική-μέθοδος της αυθεντικής αξιολόγησης, η αξιολόγηση βασισμένη στο φάκελο υλικού (portfolio assessment). Ήδη, από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, παρατηρείται μια μετακίνηση από την παραδοσιακή αξιολόγηση σε εναλλακτικές και ηπιότερες προσεγγίσεις, επειδή άρχισε, πλέον, να γίνεται ορατός ο αρνητικός αντίκτυπος των συμβατικών μοντέλων στη διαδικασία μάθησης και διδασκαλίας. Οι ερευνητές, λαμβάνοντας υπόψη νέες προσεγγίσεις και θεωρίες μάθησης, σύμφωνα με τις οποίες ο μαθητής δεσμεύεται ενεργά στη μάθηση του, άρχισαν να πειραματίζονται σε καινούργιες τεχνικές αξιολόγησης, προκειμένου να καταλήξουν σε ένα αποτελεσματικό, αξιόπιστο και έγκυρο αξιολογικό σχήμα. Ο φάκελος υλικού (portfolio) ανήκει στις νέες τεχνικές αξιολόγησης που προτάθηκαν και άρχισε να προβάλεται ως εργαλείο που ακολουθεί την πρόοδο των μαθητών, ιδανικό για διαθεματικές προσεγγίσεις και κατάλληλο για την παρακολούθηση της ατομικής προόδου. Ο φάκελος υλικού α) καταγράφει, μέσα από μια σκόπιμη συλλογή τεκμηρίων, την προσωπική διαδρομή του μαθητή προς την κατάκτηση της γνώσης, β) η ανάπτυξή του μπορεί να συντελεστεί σε βάθος χρόνου και το περιεχόμενό του μπορεί να αποτελέσει στοιχείο τόσο προσωπικής, όσο και επαγγελματικής ενδυνάμωσης, γ) είναι ένα εργαλείο αυτορρύθμισης, αυτοαξιολόγησης και αυτοστοχασμού, κάτι που σημαίνει πως προάγεται, μέσω αυτού, η συμμετοχή και εμπλοκή του κατόχου στην αξιολογική διαδικασία, δ) δείχνει τη δέσμευση του κατόχου στη διαδικασία της δια βίου μάθησης και τέλος ε) αποτελεί μέσο κατανόησης της διδακτικής πράξης, που μπορεί να αξιοποιηθεί ταυτόχρονα από το μαθητή και τον εκπαιδευτικό. Ο μεν μαθητής εμπλέκεται στη διδασκαλία και στην αξιολόγηση και εκλαμβάνει αυτές τις δύο διαδικασίες ως αυστηρά προσωπικές, ο δε εκπαιδευτικός εντοπίζει τρωτά σημεία και αδυναμίες του και προβαίνει στη βελτίωσή τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αξιολόγηση βάσει φακέλου, αυθεντική αξιολόγηση, φάκελος υλικού, αυτορρύθμιση

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

*Αναλύοντας το σκεπτικό της εφαρμογής των αρχών της αγοράς
στην εκπαίδευση και τα επιχειρήματα των υποστηρικτών
και των επικριτών τους*

Κρέκης Δημήτριος, Εκπαιδευτικός

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ασχολείται με το σκεπτικό της εφαρμογής των αρχών της αγοράς στην εκπαίδευση. Πρόκειται για βιβλιογραφική έρευνα που βασίζεται κυρίως πάνω στις απόψεις του φιλελευθερισμού και του νεοφιλελευθερισμού για την εκπαίδευση καθώς και πάνω στις απόψεις του κοινοτισμού για το εκπαιδευτικό σύστημα και την κριτική που ασκεί πάνω στις αρχές της αγοράς. Παρατίθενται τα επιχειρήματα υπέρ της εφαρμογής των αρχών της αγοράς στην εκπαίδευση και τα επιχειρήματα εναντίον της αγοράς και υπέρ της δημόσιας εκπαίδευσης. Μελετήθηκε ακόμη η ιδιαίτερη φύση της εκπαίδευσης, κάτι που τη διαφοροποιεί από άλλους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, ως προς τη σχέση που μπορεί να έχει με την οικονομία και την αγορά. Ένα πρώτο συμπέρασμα είναι ότι η εκπαίδευση είναι μέρος του κοινωνικού συστήματος μέσα στο οποίο λειτουργεί και πρέπει είτε δημόσια είτε ιδιωτική να καλύπτει τις ανάγκες των ανθρώπων και να δίνει ευκαιρίες συμμετοχής σε όλους, αμβλύνοντας τις κοινωνικές ανισότητες.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αγορά, φιλελευθερισμός, κοινοτισμός, φύση εκπαίδευσης

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ.
ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

*Καλλιτέχνης, Καθηγητής Εικαστικών ή και τα δύο;
Μία πρώτη ερευνητική προσέγγιση*

Κηπουροπούλου Ευμορφία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ είναι μέρος της μεταδιδακτορικής έρευνας με τον τίτλο Καλλιτέχνης, Καθηγητής Εικαστικών ή και τα δύο; Η διαπραγμάτευση της προσωπικής και επαγγελματικής ταυτότητας στον λόγο τελειόφοιτων φοιτητών και φοιτητριών του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Στις Σχολές Καλών Τεχνών και Εφαρμοσμένων Τεχνών οι φοιτητές και οι φοιτήτριες εισάγονται είτε με εξετάσεις (στις περισσότερες περιπτώσεις) είτε ως «ταλέντα» με ειδική αξιολόγηση από την Επιτροπή Εισιτηρίων εξετάσεων του Τμήματος (σε εξαιρετικές και πολύ λίγες), έχοντας ενδεχομένως διαμορφωμένη την ταυτότητά τους ως ερασιτέχνες

καλλιτέχνες ή εν δυνάμει καλλιτέχνες και εκπαιδευτικοί εικαστικών τεχνών. Το καθεστώς εισαγωγής στις σχολές Καλών Τεχνών αλλά και το πλαίσιο σπουδών διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης συμβάλλοντας, κατά συνέπεια, και στην αντίστοιχη επίδραση της παιδαγωγικής πρακτικής στη διαμόρφωση της καλλιτεχνικής ή επαγγελματικής ταυτότητας των φοιτητών και φοιτητριών των σχετικών σχολών. Στόχος της έρευνας αποτελεί η μελέτη της κατασκευής και διαπραγματεύσεως της προσωπικής και επαγγελματικής ταυτότητας του καλλιτέχνη, η συνομιλία ή η σύγκρουση της καλλιτεχνικής ταυτότητας με αυτήν του καθηγητή τέχνης στο σχολείο ή σε εργαστήριο, έτσι όπως διαμορφώνεται μέσω του λόγου φοιτητών και φοιτητριών της Σχολής Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών στη Φλώρινα. Μελετάται, δηλαδή, η σχέση μεταξύ της προσωπικής καλλιτεχνικής ταυτότητας και της επαγγελματικής ταυτότητας ομάδας τελειόφοιτων φοιτητών και φοιτητριών της Σχολής Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών στη Φλώρινα, όπως κατασκευάζεται μέσω του λόγου και της αφήγησής τους. Οι αντίστοιχες ταυτότητες συσχετίζονται με τις προσδοκίες των φοιτητών και φοιτητριών στη διάρκεια των σπουδών τους καθώς και με το πλαίσιο σπουδών, το οποίο καθορίζει έναν επίσημο παιδαγωγικό λόγο στον χώρο ενός Πανεπιστημίου που φαίνεται να είναι προσανατολισμένο όχι μόνο στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της καλλιτεχνικής δημιουργικότητας αλλά και στην παροχή παιδαγωγικής επάρκειας διαμορφώνοντας αντίστοιχα την υποκειμενικότητα των φοιτητών και φοιτητριών. Η μελέτη των ερευνητικών στόχων πραγματοποιείται με εργαλεία ανάλυσης την Ανάλυση Λόγου και την Κοινωνική Σημειωτική.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Λόγος, ταυτότητα, καθηγητές τέχνης, Καλές Τέχνες, παιδαγωγικός λόγος

Επισκόπηση βασικών θεωρητικών και εμπειρικών μοντέλων σε επίπεδο παιδαγωγικής καθοδήγησης/mentoring εκπαιδευτικών

Κουγιουμτζής Γεώργιος, Ζάννειο Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Πειραιά

Η ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ αφορά στην επισκόπηση των βασικών θεωρητικών και εμπειρικών μοντέλων σε επίπεδο καθοδήγησης/mentoring εκπαιδευτικών. Η παρουσίαση των μοντέλων αυτών συνάπτεται με την παράλληλη ανακοίνωση/δημοσίευση στο παρόν συνέδριο των αποτελεσμάτων της Πανελλήνιας Ανίχνευσης επιμορφωτικών αναγκών και προτεραιοτήτων φιλολόγων σε επίπεδο παιδαγωγικής καθοδήγησης/mentoring, που διεξήχθη το 2012 και ανέδειξε την επιτακτικότητα της εισαγωγής του θεσμού της καθοδήγησης/mentoring των νεοεισερχόμενων (καθώς επίσης και των πιο πεπειραμένων) εκπαιδευτικών. Σκοπός της παρουσίας των βασικών μοντέλων καθοδήγησης εκπαιδευτικών είναι να αναδειχθεί όχι τόσο το θεσμικό/λειτουργικό και οργανωσιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο είναι δυνατόν να διαμορφωθεί η μεντορική σχέση, αλλά κυρίως να γίνει εστίαση στο περισσότερο ποιοτικό τμήμα της παιδαγωγικής καθοδηγητικής διαδικασίας. Αυτό συνάπτεται με την υποβοήθηση του εκπαιδευτικού από τον καθοδηγητή για τη διατύπωση/σχεδίαση μιας πολύπτυχης στοχοθεσίας, την ενθάρρυνση/υποστήριξη/εμφύχωση, την πρόσκτηση πολυειδών δεξιοτήτων, την εκ-

μάθηση της τέχνης της διδασκαλίας, καθώς επίσης και την ανάδειξη της έννοιας του αναστοχασμού ως πολύτιμης, βαθύτομης και ποιοτικής εκπαιδευτικής διεργασίας. Ονομαστικά τα βασικά θεωρητικά και εμπειρικά μοντέλα καθοδήγησης εκπαιδευτικών είναι: α) Το Συμβουλευτικό Μοντέλο για την Παροχή Αποτελεσματικής Βοήθειας (the Counseling Model for Effective Helping), β) το Μοντέλο με Προσανατολισμό την Πρόσκτηση Δεξιοτήτων και της ιδιότητας του Μέντορα ως Εκπαιδευτή (the Competence-Based Model and the Mentor as Trainer), γ) το Μοντέλο Mentoring των Furlong και Maynard (the Furlong and Maynard Model of Mentoring), δ) το Μοντέλο του Στοχαζόμενου Επαγγελματία (- Συμβούλου) (the Reflective Practitioner Model) και, τέλος, ε) το μοντέλο της Αληθινής και Επίπλαστης Σχέσης Καθοδήγησης (the True and Pseudo-Mentoring Relationship).

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Εισαγωγή θεσμού καθοδήγησης νεοεισερχόμενων και περισσότερο πεπειραμένων εκπαιδευτικών, βασικά θεωρητικά και εμπειρικά μοντέλα καθοδήγησης εκπαιδευτικών, Συμβουλευτικό Μοντέλο για την Παροχή Αποτελεσματικής Βοήθειας, Μοντέλο με Προσανατολισμό την Πρόσκτηση Δεξιοτήτων και της ιδιότητας του Μέντορα ως Εκπαιδευτή, το Μοντέλο Mentoring των Furlong και Maynard, το Μοντέλο του Στοχαζόμενου Επαγγελματία (- Συμβούλου), το μοντέλο της Αληθινής και Επίπλαστης Σχέσης Καθοδήγησης

*Απόψεις των Εκπαιδευτικών για τις Συναισθηματικές
και Κοινωνικές Δεξιότητες του «Καλού Δασκάλου»
και η Σχέση με την Αντιληπτή Συναισθηματική τους Νοημοσύνη
και την Αυτο-αποτελεσματικότητά τους*

Μόσχου Άννα-Μαρία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Διαμαντοπούλου Γεωργία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Το ΠΩΣ οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τον «καλό δάσκαλο» φαίνεται να επηρεάζει σε κάποιο βαθμό την αυτοεικόνα τους και τον τρόπο που λειτουργούν ως επαγγελματίες. Επιπλέον, αποτελέσματα ερευνών που αφορούν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών δείχνουν ότι, στη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους, οι εκπαιδευτικοί συχνά αναθεωρούν τις πρότερες απόψεις τους για το ποιος (και πώς) είναι ο «καλός δάσκαλος». Καθώς οι δεξιότητες συναισθηματικής και κοινωνικής υφής τείνουν να αναγνωρίζονται ως βασικό χαρακτηριστικό του καλού και αποτελεσματικού δασκάλου, στην παρούσα έρευνα εξετάσαμε ποιες συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες θεωρούν σημαντικές για το επάγγελμά τους οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί και διερευνήσαμε αν οι απόψεις τους αυτές συνδέονται με (α) το φύλο, την ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσία και τη βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία εργάζονται (β) την αντιληπτή συναισθηματική τους νοημοσύνη και (γ) το επίπεδο αυτο-αποτελεσματικότητάς τους. Συγκεκριμένα, εκπαιδευτικοί που εργάζονται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση συμπλήρωσαν την κλίμακα Emotional Intelligence Scale (WLEIS: Wong & Law, 2002) για τη μέτρηση της Συναισθηματικής Νοημοσύνης, την κλίμακα Teachers' Sense of Efficacy Scale (TSES: Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2001) για τη μέτρηση του επιπέδου αυτό-αποτελεσματικότητας καθώς και την

Κλίμακα Αξιολόγησης των Δεξιοτήτων του Καλού Εκπαιδευτικού. Το τελευταίο ερωτηματολόγιο κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας με βάση τα θεωρητικά μοντέλα των Goleman (2000) και Bar-On (2001) για τη συναισθηματική νοημοσύνη και περιλαμβάνει 15 δηλώσεις/δεξιότητες. Βρέθηκε ότι οι εκτιμήσεις των συμμετεχόντων για το ποιες συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες είναι σημαντικές για έναν «καλό δάσκαλο» δεν συνδέονται με κανέναν από τους εξεταζόμενους δημογραφικούς παράγοντες και, επιπλέον, ότι είναι ανεξάρτητες από το βαθμό της αντιληπτής συναισθηματικής τους νοημοσύνης και του επιπέδου αυτο-αποτελεσματικότητάς τους.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτικοί, συναισθηματικές-κοινωνικές δεξιότητες, συναισθηματική νοημοσύνη, αυτο-αποτελεσματικότητα

Η αναγκαιότητα υλοποίησης επιμορφωτικών προγραμμάτων από τους Σχολικούς Συμβούλους: παράδειγμα διδακτικής πρακτικής για το μάθημα της Ιστορίας, στην Π/θμια Εκπ/ση, με χρήση Τ.Π.Ε.

Χαλκιάς Γεώργιος, Γραφείο Σχολικών Συμβούλων Ημαθίας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που εργάζονται σε 12/θέσιο σχολείο της Αλεξάνδρειας Ημαθίας, παραπονούνται ότι οι μαθητές/τριες αντιμετωπίζουν την ιστορική γραφή ως συρραφή ασύνδετων γεγονότων και αυθαίρετη συναγωγή απόψεων. Αν και προσπαθούν να ανατρέψουν την αρνητική στάση και τη δυσφορία των μαθητών για το μάθημα της Ιστορίας, δεν το καταφέρνουν και ζητούν τη βοήθεια του Σχολικού Συμβούλου, ο οποίος ανταποκρίνεται άμεσα με τη διοργάνωση ενός 10ωρου σεμιναρίου. Σκοπός του επιμορφωτικού σεμιναρίου θα ήταν να καταστήσει τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς ικανούς να καλλιεργήσουν στους μαθητές την ιστορική σκέψη και, εκτός από την παροχή των ιστορικών γνώσεων, να είναι σε θέση να αναπτύσσουν στους μαθητές την ικανότητα να κατανοούν ιστορικούς όρους και ιστορικές έννοιες, να τις συσχετίζουν και να καταλήγουν σε δυνητικές γενικεύσεις (ιστορικός εγγραμματισμός). Αναλυτικότερα: (α) ως προς το γνωστικό επίπεδο επιδιώχθηκε ο ορισμός του τρόπου παρακολούθησης και κατανόησης της γλώσσας ενός ιστορικού κειμένου και η κατάκτηση της βασικής εννοιολογικής δομής της Ιστορίας, (β) σε επίπεδο ικανοτήτων επιδιώχθηκε η ικανότητα αξιοποίησης της τεχνολογίας των Η/Υ με διαθεματικές προσεγγίσεις των ιστορικών εννοιών με τα άλλα μαθήματα, (γ) σε επίπεδο στάσεων επιδιώχθηκε η απόκτηση του τρόπου του «σκέπτεσθαι» του ιστορικού και η οικοδόμηση αξιών, στάσεων και συμπεριφορών που είναι κοινά αποδεκτές και χαρακτηρίζουν τον υπεύθυνο και δημοκρατικό πολίτη. Οι εκπαιδευτικές τεχνικές που εφαρμόστηκαν ήταν η εμπλουτισμένη εισήγηση, ο διάλογος, ο καταϊγισμός ιδεών, η εργασία σε ομάδες. Η αξιολόγηση του σεμιναρίου έγινε σε τρεις άξονες:

1. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: α) σχεδιασμός του προγράμματος β) τεχνικές και μέσα που χρησιμοποιήθηκαν
2. Αποτελέσματα του προγράμματος: α) ανταπόκριση β) μάθηση γ) αλλαγή συμπεριφοράς
3. Εκπαιδευτής α) Οι γνώσεις του, η ικανότητά του να αναγνωρίζει τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευομένων, η ικανότητα να μεταδίδει με σα-

φήνεια και πρακτικότητα τις σχετικές γνώσεις και να καλύπτει τις εξειδικευμένες εκπαιδευτικές ανάγκες β) Οι σχέσεις με εκπαιδευόμενους και το μαθησιακό κλίμα

Η αξιολόγηση όλων των παραπάνω παραμέτρων έγινε α) με διαλογική συζήτηση στο τέλος του σεμιναρίου, β) με τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου και γ) με την παρατήρηση του επιμορφωτή.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ΤΠΕ και διδακτική πράξη, σεμινάρια Σχολικών Συμβούλων, διδακτική της Ιστορίας

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η εκπαιδευτική προσφορά του δασκάλου Şemsi Efendi στη Θεσσαλονίκη του 19ου και 20ού αιώνα

Σεραφειμίδου Μαρία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΜΑΣ, είναι να αναδείξουμε το διδακτικό και κοινωνικό έργο του Şemsi Efendi στη Θεσσαλονίκη. Το όνομά του απουσιάζει παντελώς από τα βιβλία ελληνικής ιστορίας. Ακόμη και οι ελάχιστες σχετικές αναφορές που εντοπίστηκαν, αποδεικνύονται ανεπαρκείς για τη σφαιρική κάλυψη του θέματος. Ο Οθωμανός Şemsi Efendi γεννήθηκε το 1852 στη Θεσσαλονίκη. Το 1867, σε ηλικία 15 ετών, ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο “Şelanik Rüştiyesi” (Γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης). Από τότε και για μισό περίπου αιώνα, ασχολήθηκε με αυτό που αγαπούσε περισσότερο, τα παιδιά. Το 1872 πρωτοπορεί ανοίγοντας στη Θεσσαλονίκη το πρώτο σύγχρονο ιδιωτικό δημοτικό σχολείο, το οποίο υπήρξε και το πρώτο σχολείο του Mustafa Kemal Atatürk. Ο σύγχρονος εξοπλισμός του σχολείου, οι πρωτοποριακές μέθοδοι διδασκαλίας και οι νεωτεριστικές ιδέες που αυτός προωθούσε, τον κατέστησαν διάσημο στους εκπαιδευτικούς κύκλους της Θεσσαλονίκης και όχι μόνον. Η δίκαιη φήμη την οποία απέκτησε ως «Μεγάλος Δάσκαλος της Εποχής» (Şeyh-ül Muallimin), γίνεται σήμερα αποδεκτή από την τουρκική και την ελληνική πλευρά. Στα 1907 ο Δήμος Θεσσαλονίκης, εκφράζοντας την αγάπη των κατοίκων της πόλης για τον δάσκαλο Şemsi, έδωσε το όνομά του σε έναν δρόμο της συνοικίας Hamidiye, ο οποίος ονομάστηκε “Şemsi Efendi Sokağı” (= Δρόμος του Şemsi Efendi, σημερινή οδός Ξενοφώντος). Για τη συμβολή του στο τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα, ανταμείφθηκε με διακρίσεις από τρεις διαφορετικούς Σουλτάνους. Ωστόσο το 1912, με την κατάληψη της πόλης από τις ελληνικές δυνάμεις, μετανάστευσε στην Κωνσταντινούπολη, όπου και συνέχισε το εκπαιδευτικό του έργο μέχρι το τέλος της ζωής του. Απεβίωσε το 1917 σε ηλικία 65 χρονών και ενταφιάστηκε στο «Νεκροταφείο των Σαλονικιών», των επονομαζόμενων Ντονμέδων (Ιουδαιοχριστιανών), στο Üsküdar/Σκούταρι, στην ασιατική πλευρά του Βοσπόρου. Η Θεσσαλονίκη, η πόλη όπου γεννήθηκε και έζησε, όπου ίδρυσε σχολεία, καταχώνιασε το όνομά του μαζί με τις ιστορικές μνήμες του οθωμανικού της παρελθόντος, στη γωνιά της λήθης. Ίσως να ωρίμασε όμως ο καιρός να τον θυμηθεί ξανά, μαζί με κάποιες άλλες σημα-

ντικές προσωπικότητες του πολυεθνικού, πολυθρησκευτικού και πολύγλωσσου κοινωνικού της ιστού, όπως οι Ισραηλίτες Joseph Nehama, Saadi Levi, Avraam Benaroya και ο Ελληνοπολωνός Jerzy Iwanow.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Şemsi Efendi, εκπαίδευση, Θεσσαλονίκη, πρωτοποριακή μέθοδος διδασκαλίας, εκσυγχρονισμός

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Πολιτιστικά Προγράμματα και ανάδειξη καλών πρακτικών
στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*

Βακάλη Άννα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Γεωργιάδης Γεώργιος, ΓΕΛ Φιλώτα
Ξανθόπουλος Δαμιανός, ΓΕΛ Φιλώτα
Ελευθεριάδης Ελευθέριος, ΓΕΛ Φιλώτα

ΤΑ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ εκπαιδευτικά προγράμματα είναι καινοτόμες δράσεις που προσφέρουν μια διαφορετική προσέγγιση της γνώσης. Συνοδεύονται με νέες εναλλακτικές διδακτικές μεθόδους και προωθούν μαθητοκεντρικές στρατηγικές διδασκαλίας, οι οποίες μπορούν να συνδέονται με τις λεγόμενες Καλές παιδαγωγικές πρακτικές στη σχολική ζωή. Στην εισήγηση αυτή θα παρουσιάσουμε τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν το σχολικό έτος 2013-14 στο Λύκειο Φιλώτα Φλώρινας στο πλαίσιο της εκπόνησης Πολιτιστικών Προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, εκπονήθηκαν δυο Διεπιστημονικά Πολιτιστικά Προγράμματα στο πλαίσιο προώθησης Καινοτόμων Προγραμμάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Γενικός σκοπός του πρώτου Προγράμματος με θέμα “Μαθηματικά και Τέχνες” ήταν να διερευνηθεί η σχέση των Μαθηματικών με πολιτιστικές εκφάνσεις και δράσεις. Ως παιδαγωγικοί στόχοι του ορίστηκαν να κατανοήσουν οι μαθητές τη σύνδεση της μαθηματικής σκέψης με την καλλιτεχνική, να εντοπίσουν τις μαθηματικές έννοιες στην τέχνη και να γνωρίσουν καλλιτέχνες με επιστημονική δράση και επιστήμονες με καλλιτεχνική δραστηριότητα. Το δεύτερο Πρόγραμμα με θέμα “Παραστατικές Τέχνες και ΜΜΕ” σκοπό είχε να εξοικειωθούν οι μαθητές με τις παραστατικές τέχνες και να αναπτύξουν τις εκφραστικές τους δυνατότητες στο γραπτό και προφορικό λόγο. Παιδαγωγικούς στόχους είχε να καλλιεργηθεί το αισθητικό κριτήριο των μαθητών, να αναπτυχθούν οι εκφραστικές δυνατότητές τους, να εξοικειωθούν με την πολιτιστική δημιουργία και να παράγουν οι ίδιοι σχετικά κείμενα. Στην εισήγησή μας θα παρουσιαστούν οι δράσεις που υλοποιήθηκαν και θα εξεταστούν οι στόχοι και η πορεία τους, καθώς θα αναλυθούν οι δραστηριότητες και τα αποτελέσματά τους. Προκειται για δράσεις σε συνεργασία με φορείς, για ενημερωτικές συναντήσεις, για πολιτιστικά δρώμενα και για παραγωγή πολιτιστικού υλικού. Τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν θα συσχετιστούν με την ανάπτυξη θεμελιωδών δεξιοτήτων των μαθητών που δε συνδέονται απαραίτητα με κανένα ξεχωριστό γνωστικό αντικεί-

μενο. Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν οι κοινωνικές δεξιότητες μάθησης και επίλυσης προβλημάτων που αναπτύχθηκαν με την προώθηση νέων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης.

Ανάλυση φοιτητικών αστείων κατά το 1990-1991 από τη σκοπιά του κοινωνικού φύλου

Καπραβέλου Αλεξία, Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ αναλύονται 32 φοιτητικά αστεία από τη σκοπιά του κοινωνικού φύλου. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, σε μια εποχή διατήρησης του συντηρητισμού και της πατριαρχίας στην ελληνική κοινωνία, απομόνωσης από τα ευρωπαϊκά και παγκόσμια κοινωνικά κινήματα χειραφέτησης (καθώς δεν υπήρχε η μαζική ηλεκτρονική ενημέρωση), επιβολής του νεοφιλελευθερισμού στη χάραξη των κοινωνικών και εκπαιδευτικών πολιτικών που συνεπάγεται όξυνση του ανταγωνισμού και ατομισμού, και κατ' επέκταση σταδιακής απαξίας των προγενέστερων κοινωνικών παροχών και της συλλογικότητας που αυτές ενέχουν, α) τα φοιτητικά αστεία στις (μάλλον πρόσκαιρες) συντροφίες και στους τοίχους, σεξιστικά και αντισεξιστικά, αντανακλούν τον ανθρώπινο ψυχισμό, άρα αποτελούν σημαντική πηγή άντλησης πληροφοριών και από τη σκοπιά του gender, β) το θέμα της σεξουαλικότητας κυριαρχεί στα αστεία, καθώς το δείγμα διέρχεται τη μετεφηβική ηλικία (φοιτητές-φοιτήτριες), που συνεπάγεται τη συνεχιζόμενη έξαρση της γενετήσιας λειτουργίας αλλά και των κοινωνικών απαγορεύσεων, ιδιαίτερα στη συντηρητική ελληνική κοινωνία, γ) τα αντιφατικά μηνύματα που εκπέμπουν τα δύο φύλα, το καθένα χωριστά για τον εαυτό του και για το άλλο φύλο, υποδηλώνουν τον προσωρινό κλωνισμό της πατριαρχίας και την εμφάνιση ενός μεταβατικού σταδίου, όπου κυριαρχεί η ασάφεια στους ρόλους των δύο φύλων, δ) η πατριαρχία αντιστέκεται, καθώς ενδρεύει σε κάθε σύστημα άνισης κατανομής της εξουσίας και του πλούτου, και караδοκεί να ρυθμίσει τις ζωές των ανθρώπων, μετά τα φοιτητικά χρόνια της αμφισβήτησης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Gender, σεξισμός, πατριαρχία

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

*Ο θεσμός των Κατασκηνώσεων ως Παιδαγωγικό μέσο υπέρβασης
της οκνηρίας των παιδιών και των εφήβων*

Τσαγκαρλή-Διαμάντη Ευαγγελία, Φ.Π.Ψ. Φιλοσοφικής Αθηνών
Μικροπανδρεμένου Παναγιώτα, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Θεολογίας

Η ΟΚΝΗΡΙΑ αποτελεί την αιτία διαφόρων αρνητικών καταστάσεων στη ζωή των νέων. Αντλώντας πληροφορίες από τη βιβλιογραφία, την προσωπική μας εμπειρία από το σχολείο και την κατασκήνωση και τις απαντήσεις των μαθητών, διαμορφώνουμε σταθερή άποψη για την ανάγκη υπέρβασης της οκνηρίας των παιδιών και των εφήβων. Στην παρούσα εργασία, την υπέρβαση της οκνηρίας εννοούμε ως παιδαγωγική παρέμβαση. Ως παιδαγωγικό μέσο εργασίας για την υπέρβαση της οκνηρίας, θεωρούμε, μεταξύ άλλων και τις παιδικές κατασκηνώσεις, όπου φιλοξενούνται το Καλοκαίρι παιδιά και έφηβοι των δύο φύλων. Οι οργανωμένες μαθητικές κατασκηνώσεις μπορούν να βοηθήσουν, επειδή η ισχύς της παρώθησης, που προκύπτει από το πρόγραμμά τους, δεν είναι μεγάλη. Δημιουργείται έτσι το κατάλληλο κλίμα ώστε να υπερβούν οι μαθητές τα προσωπικά τους εμπόδια και να δράσουν δημιουργικά. Σ' αυτό συμβάλλουν θετικά τόσο η αυτενέργεια όσο και η αγάπη που καλλιεργείται, σημεία κεντρικά της αγωγής, κατά τον Πεσταλότσι. Στο σύντομο χρονικό διάστημα της κατασκηνωτικής περιόδου, μπορούν οι μαθητές να επισημάνουν το πρόβλημα και με ανάλογη υποστήριξη να συνεχίσουν τις δραστηριότητες στο σπίτι. Αυτή είναι και η αποστολή της κατασκήνωσης. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν, είναι: 1. Γιατί θεωρείται αναγκαία η υπέρβαση της οκνηρίας; 2. Ποια Παιδαγωγικά στοιχεία θα προβληματίσουν τους μαθητές θετικά, στην Κατασκήνωση, για την αναμενόμενη υπέρβαση; Σκοπός της έρευνας: 1. Να περιγράψει τα χαρακτηριστικά της οκνηρίας και τα προβλήματα που αυτή προκαλεί. 2. Να επισημάνει τα θετικά στοιχεία της Κατασκήνωσης, που συμβάλλουν στην υπέρβαση της οκνηρίας. Μεθοδολογία: Βιβλιογραφική και Ερωτηματολογίου. Αποτελέσματα - Συμπεράσματα: Η ανάγκη προβληματισμού, για ισορροπημένη ζωή και πνευματική ανάπτυξη των μαθητών, αποτελεί καθήκον όχι μόνο των ίδιων και της οικογένειάς τους, αλλά και των φορέων της Πολιτείας και των πολιτών που μπορούν να συμβάλουν. Από την έρευνα φαίνεται ότι οι περισσότεροι μαθητές αναγνωρίζουν στον εαυτό τους χαρακτηριστικά οκνηρίας, αναγνωρίζουν και την ανάγκη βοήθειας και συμπαράστασης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Αγωγή, Κατασκήνωση, Οκνηρία, Υπέρβαση

*Πρωώθηση διασχολειακής συνεργασίας για την κατανόηση
και πρόληψη εκδηλώσεων ρατσισμού - κοινωνικού αποκλεισμού -
βίας στο σχολικό περιβάλλον*

Χαρίσης Αθανάσιος, Σ.Σ.Ν. Πιερίας

Ο ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Νέων Πιερίας ξεκίνησε τη λειτουργία του το σχολικό έτος 2012-13. Έργο του είναι η υποστήριξη των σχολικών μονάδων της Πιερίας σε θέματα ψυχοκοινωνικά. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δράσεις που απευθύνονταν σε μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς, με παιδαγωγικό, επιμορφωτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα. Στην εισήγηση θα παρουσιαστεί η συνεργασία του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Πιερίας με μια σχολική μονάδα στην οποία φοιτούν μαθητές με αναπηρία το σχολικό έτος 2013-14 σε ένα επίπεδο: το επίπεδο της υποστήριξης μαθητών και εκπαιδευτικών του σχολείου, ώστε να προωθηθεί η κοινωνικοποίηση των μαθητών και να περάσει το μήνυμα ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός και ο ρατσισμός εξαιτίας της αναπηρίας αποτελούν πράξεις βίας στη σχολική κοινότητα και κατ' επέκταση και στην κοινωνία. Το όλο εγχείρημα εντάχτηκε και στις πρόδρομες δράσεις στα πλαίσια του Παρατηρητηρίου για την πρόληψη της σχολικής βίας και του εκφοβισμού, δράση που σχεδιάστηκε από το ΥΠΑΙΘ και υλοποιείται και σε επίπεδο Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας. Η συνεργασία ξεκίνησε με την εκδήλωση ενδιαφέροντος του σχολείου στην πρόσκληση συνεργασίας του Συμβουλευτικού Σταθμού πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Προτάθηκε η διασχολειακή συνεργασία μέσω του Συμβουλευτικού Σταθμού, η οποία και υλοποιήθηκε με άλλες δύο σχολικές μονάδες που ανταποκρίθηκαν και που κρίθηκε ότι υπήρχαν διάλυοι επικοινωνίας που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Θα αναλυθούν λοιπόν τα βήματα που περιλάμβαναν συνδυασμό παιδαγωγικών πρακτικών διαφόρων επιπέδων: συζητήσεις συλλόγων διδασκόντων, αξιοποίηση των δυνατοτήτων των προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων, αξιοποίηση της διδασκαλίας μέσω διδακτικών επισκέψεων, συμβουλευτική παρέμβαση του Υπεύθυνου ΣΣΝ στην τάξη των μαθητών, αξιοποίηση επιμορφωτικών μεθόδων (εκπαιδευτικά βιωματικά εργαστήρια, δειγματικές διδασκαλίες εκπαιδευτικών). Τα συμπεράσματα προκύπτουν μέσα από την αυτοαξιολόγηση της συνεργατικής δράσης από τους ίδιους τους εμπλεκόμενους.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων, κοινωνικός αποκλεισμός, ενδοσχολική βία, διασχολειακή συνεργασία, μαθητές με αναπηρία

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ:
ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

*Αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα διαχείρισης χρόνου
στο ολιγοθέσιο σχολείο: Μια έρευνα-δράση*

Καρπαθιωτάκης Νικηφόρος, Δ/ση Α/θμιας Εκπ/σης Ν. Ηρακλείου

ΣΤΟ ΟΛΙΓΟΘΕΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ μια παράμετρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας η οποία απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή στη διαχείρισή της είναι αυτή του διδακτικού χρόνου. Του χρόνου δηλαδή που διατίθεται για μάθηση. Παρατηρώντας και συμμετέχοντας ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία για μεγάλο χρονικό διάστημα σε ολιγοθέσια σχολεία κρίθηκε αναγκαία η διεξαγωγή μιας έρευνας δράσης προκειμένου να διερευνηθούν εις βάθος τα αίτια που οδηγούν σε ανορθολογική διαχείριση του διδακτικού χρόνου, όταν ο εκπαιδευτικός διδάσκει από κοινού μαθητές διαφορετικών ηλικιών, εκπαιδευτικών επιπέδων και δυνατοτήτων στο πλαίσιο της ίδιας σχολικής τάξης. Αναφέρεται ειδικά αυτός ο τύπος του σχολείου, επειδή συμπεριλαμβάνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία όπως διαφαίνεται και στην έρευνα συνιστούν ειδοποιούς διαφορές στη λειτουργία των σχολικών μονάδων αυτών συγκριτικά με μεγαλύτερης δυναμικότητας μονάδες. Η παρούσα έρευνα μέσω του πρακτικού μοντέλου της έρευνας δράσης, έχει ως σκοπό να αναδείξει πιθανά αίτια μη ορθής διαχείρισης χρόνου στην τάξη, αλλά και να αποσαφηνίσει την εικόνα που έχουν σχηματίσει οι μαθητές για το προς διερεύνηση πρόβλημα αναφορικά και με τη συμμετοχή και το ρόλο του δασκάλου και πώς αυτός γίνεται μέρος του προβλήματος ή σημαντικός παράγοντας που μπορεί να οδηγήσει στη λύση του. Ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το γραπτό ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από τους μαθητές της Στ' τάξης. Ο εκπαιδευτικός της τάξης διαπιστώνει την ύπαρξη του προβλήματος διαχείρισης χρόνου στην τάξη του, ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης μιας ομάδας από παράγοντες, ο καθένας από τους οποίους επιδρά ξεχωριστά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Συμπερασματικά, διαφαίνεται ότι ο απαιτούμενος σχεδιασμός διδασκαλίας σε όλα τα επίπεδα και η απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων της τάξης και του ωρολογίου προγράμματος, μπορούν να δώσουν στον εκπαιδευτικό το χρόνο να διαχειριστεί τις ιδιαιτερότητες και τα όποια κενά των μαθητών. Επίσης διαπιστώνεται, ότι ο εκπαιδευτικός γνωρίζοντας καλά τους μαθητές του και ελέγχοντας το περιβάλλον μπορεί να αντιμετωπίσει αστάθμητους και μη υπολογιζόμενους παράγοντες που μπορεί να προκύψουν, με αποτέλεσμα να δρα ανασταλτικά στην οποιαδήποτε τάση δημιουργίας προβλήματος διαχείρισης χρόνου στην τάξη του.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διαχείριση χρόνου – ολιγοθέσιο σχολείο – ιδιαιτερότητες – αίτια – τρόποι αντιμετώπισης – έρευνα – περιβάλλον εργασίας

Όψεις και Λειτουργίες του Χιούμορ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Οι απόψεις των μαθητών

Παπαγεωργίου Ειρήνη, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ, η ανάγκη εξεύρεσης νέων τρόπων και μεθόδων ποιοτικότερης και αποτελεσματικότερης διδασκαλίας οδήγησε τους ερευνητές και στο παιδαγωγικό χιούμορ. Η παιδαγωγική επιστήμη επισημαίνει την ουσιώδη θέση του χιούμορ στη διδακτική πράξη και ενθαρρύνει την ενσωμάτωσή του σε όλα τα αντικείμενα διδασκαλίας και τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς δημιουργεί μια ευχάριστη ατμόσφαιρα και μια αρμονική σχέση διδάσκοντα-μαθητών. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με το χιούμορ και τη θέση του στη διδασκαλία. Ειδικότερα, επιχειρήθηκε η διερεύνηση του κατά πόσο οι μαθητές κατανοούν την έννοια του «χιούμορ», τα είδη και τα όριά του αλλά και την προσφορά του στο σχολείο. Αναζητήθηκαν, επίσης, οι περιστάσεις που ευνοούν τη δημιουργία χιούμορ στη σχολική καθημερινότητα και, τέλος, το κατά πόσο οι μαθητές είναι σε θέση να μετατρέπουν ένα “σοβαρό” κείμενο σε χιουμοριστικό. Η έρευνα είναι μια επισκόπηση περιορισμένης κλίμακας με στόχο να εξετάσει και να διερευνήσει τις στάσεις και τις απόψεις των μαθητών για το χιούμορ στο σχολικό περιβάλλον και η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων έγινε με ερωτηματολόγια. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι εξοικειωμένοι με τον όρο “χιούμορ” σε ικανοποιητικό βαθμό. Πιστεύουν πως προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα και δηλώνουν ότι προτιμούν να είναι οι δημιουργοί παρά οι αποδέκτες του. Διακρίνουν το κατάλληλο από το ακατάλληλο χιούμορ και αναγνωρίζουν πως υπάρχουν όρια στη χρήση του, που πρέπει να τηρούνται εξίσου από εκπαιδευτικούς και μαθητές. Θεωρούν πολύτιμη την προσφορά του χιούμορ στο σχολείο διότι συντελεί σε μια πιο ενδιαφέρουσα και ευχάριστη εκπαιδευτική διαδικασία, άρα αποτελεσματικότερη και παραγωγικότερη μάθηση. Παράλληλα, τα στοιχεία φανερώνουν ότι οι μαθητές δεν είναι απόλυτα ευχαριστημένοι απ’ το παραγόμενο στο σχολείο χιούμορ. Ζητούν από τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν περισσότερο και συχνότερα το σχολικό-παιδαγωγικό χιούμορ αλλά και να δίνουν το περιθώριο στους ίδιους να παράγουν χιούμορ. Συμπεραίνεται, τέλος, ότι οι μαθητές γελούν συνήθως με το χιούμορ καταστάσεων και το κωμικό που προκύπτει στον προφορικό λόγο, ενώ, δυσκολεύονται να κατανοήσουν και να παραγάγουν χιούμορ στον γραπτό λόγο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: χιούμορ, παιδαγωγικό χιούμορ, κωμικές περιστάσεις, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μύθος του Νάρκισσου

Παραβατική συμπεριφορά στο σχολείο: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών

Πολύζου Μαριάνθη, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Χρηστογούλα Νεφέλη, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΈΝΑ ΑΠΟΔΕΚΤΑ σοβαρό φαινόμενο της σχολικής πραγματικότητας, του οποίου η μελέτη ξεκίνησε τις τελευταίες δεκαετίες, αποτελεί η εμφάνιση παραβατικών συμπεριφορών στο σχολείο. Η δοθείσα εργασία αποτελεί βιβλιογραφική ανασκόπηση έγκριτων εκπαιδευτικών ερευνών, οι οποίες παρουσιάζουν τους παράγοντες εκείνους, οι οποίοι δύνανται να επηρεάσουν τους μαθητές προς την εκδήλωση ανάρμοστων συμπεριφορών, βάσει των απόψεων των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένα, ελέγχεται κατά πόσο η ίδια σχολική πραγματικότητα μπορεί να ωθήσει τους μαθητές σε αποκλίνουσα συμπεριφορά. Τον ερευνητικό πληθυσμό των μελετών αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Από τα εξαγόμενα αποτελέσματα, επιλέχθηκαν προς μελέτη εκείνα που αφορούν στους εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικές μελέτες αναφέρονται σε Έλληνες εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας και σε εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας της Κίνας και της Αυστραλίας. Σκοπός ήταν να εντοπιστούν οι διαφορές των συστημάτων εκπαίδευσης και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών στα τρία αυτά κράτη. Από τα ευρήματα των ερευνών, φαίνεται ότι οι αποκλίνουσες συμπεριφορές εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα σε μαθητές Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι αιτίες που αποδίδονται σε αυτές τις συμπεριφορές ποικίλλουν. Συγκεκριμένα, φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν σε μεγάλο ποσοστό τις αποκλίνουσες μαθητικές συμπεριφορές, κυρίως στους ίδιους τους μαθητές. Ειδικότερα, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί, όπως και οι Κινέζοι συνάδελφοί τους, τείνουν να μη θεωρούν εαυτούς υπευθύνους για τις εν λόγω συμπεριφορές, χωρίς όμως να λαμβάνουν υπόψη τον τρόπο διδασκαλίας ή τη συμπεριφορά τους στην τάξη. Εν αντιθέσει, οι Αυστραλοί εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας δείχνουν μεγαλύτερη ετοιμότητα στην αποδοχή ευθυνών. Ακόμη, προκύπτει ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί θεωρούν πως είναι ικανοί να διδάξουν, εφόσον έχουν επιστημονική γνώση του αντικειμένου. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί να αντιληφθούν τη βαρύτητα του δικού τους ρόλου μες στην τάξη. Επισημαίνεται, ακόμη, η αναγκαιότητα συνυπολογισμού όλων εκείνων των παραγόντων, οι οποίοι άμεσα ή έμμεσα, εμπλέκονται στην εμφάνιση της αποκλίνουσας συμπεριφοράς, ώστε να αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά. Από τα αποτελέσματα των ερευνών που μελετήθηκαν, διαπιστώνεται πως ο σχολικός χώρος, τα αναλυτικά προγράμματα, ο πληθωρισμός της ύλης και η οργάνωση του σχολείου δε γίνονται αντιληπτά ως αιτίες αποκλίνουσας συμπεριφοράς.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πειθαρχία, παραβατική συμπεριφορά, σχολικό πλαίσιο

Επιθυμητά χαρακτηριστικά του ιδανικού σχολείου: έρευνα σε μαθητές ΓΕΛ

Πριβαρτιτσάνης Πέτρος, 3ο (εσπερινό) ΕΠΑΛ Πτολεμαΐδας
Αλμπάνη Μελίνα, ΚΕΣΥΠ Πέλλας

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ έχει θέμα «επιθυμητά χαρακτηριστικά του ιδανικού σχολείου» και εντάσσεται στη θεματική ενότητα «Εκπαιδευτική έρευνα». Στα πλαίσια της εργασίας παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας που έλαβε χώρα σε Γενικό Λύκειο της χώρας στα πλαίσια του μαθήματος της Κοινωνιολογίας, οργανώθηκε και υλοποιήθηκε από μαθητές της Γ΄ τάξης, με την καθοδήγηση του διδάσκοντα καθηγητή. Σκοπός της έρευνας ήταν να καταγράψει τις απόψεις και τις στάσεις των μαθητών για διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με τη λειτουργία του σχολείου τους (ωράρια, χώροι, καθηγητές, δραστηριότητες) ώστε να αποτελέσουν τη βάση για να προταθούν αλλαγές που θα βοηθήσουν στην αποδοτικότερη λειτουργία του αλλά και στη βελτίωση του κλίματος μέσα σε αυτό και της εικόνας του προς τα έξω. Πριν από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα και χρησιμότητα των ερευνών στο χώρο της εκπαίδευσης με διάφορες σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές, ενώ καταδεικνύεται η αξία των απόψεων των μαθητών για θέματα που αφορούν στην καθημερινότητά τους μέσα στο χώρο του σχολείου τους. Στην εργασία παρουσιάζονται οι ερευνητικές υποθέσεις, ο πληθυσμός από τον οποίο προέρχονται τα αποτελέσματα, η μέθοδος συλλογής των δεδομένων, τα στάδια υλοποίησης, τα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διαδικασία υλοποίησης της έρευνας, τα αποτελέσματα που καταγράφηκαν και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η έρευνα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Έρευνα, ερωτηματολόγιο, εκπαίδευση, μαθητές

Παραμύθι και εκπαίδευση, σχέση διαχρονική και διαρθρωτική

Τζημαγιώργη Δήμητρα, Εκπαιδευτικός

ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ θα χρησιμοποιηθούν η θεωρητική μέθοδος της αφηγηματολογίας κατά Genette και Propp. Επίσης εκπονώντας βιβλιογραφική έρευνα ελληνόγλωσσης και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας και ερευνών που έχουν διεξαχθεί για το παραμύθι θα παρουσιαστεί το παραμύθι ως εκπαιδευτική διαδικασία υπό τις οπτικές γωνίες α) του αφηγητή, β) των μορφών αφήγησης, γ) των τεχνικών αφήγησης και δ) των μετααφηγηματικών δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα ως προς τον αφηγητή δεν θα επιχειρηθεί η παρουσίασή του ως πολύπλευρη έννοια αλλά θα γίνει αναφορά ως προς το είδος και τον ρόλο του αφηγητή που συναντάμε στον χώρο της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης και είναι: α) ο αφηγητής - εκπαιδευτικός, β) ο αφηγητής-παιδί, γ) ο αφηγητής-κούκλα και δ) ο «μηχανικός»-απόρσωπος αφηγητής. Ως προς τις μορφές αφήγησης θα γίνει αναφορά στην προφορική αφήγηση και στην αφήγηση-ανάγνωση, θα επισημανθεί η σχέση ανάμεσά τους και θα προβληθεί η θετική αποτίμησή

και των δύο μορφών αφήγησης για το παιδί προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Ως προς τις τεχνικές αφήγησης θα παρουσιαστούν διάφορες τεχνικές αφήγησης, τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει ο αφηγητής-εκπαιδευτικός σε τρία στάδια α) πριν από την αφήγηση, β) κατά την έναρξη της αφήγησης και γ) μετααφηγηματικές δραστηριότητες και μετααφηγηματικά παιχνίδια - παραμύθια. Τέλος, θα παρουσιαστεί ιδιαίτερα συνοπτικά μία ενδεικτική μέθοδος διδασκαλίας παραμυθιού, μορφή διδασκαλίας του καθώς και πορεία διδασκαλίας του. Σκοπός του εγχειρήματος θα είναι μια συνοπτική και συλλογική παρουσία συμπερασμάτων-πρακτικών που έχουν καταγραφεί ως προς τη διδασκαλία του παραμυθιού στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη θετική αποτίμηση του για το παιδί, για μια πιο εύχρηστη εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία του παραμυθιού, το οποίο ως ιδιαίτερο κειμενικό είδος συντελεί ουσιαστικά στη διαδικασία μάθησης, έτσι ώστε τα παιδιά από το συγκεκριμένο και άμεσα αντιληπτό να κατανοήσουν στη συνέχεια το αφηρημένο πολλών εννοιών και ιδεών.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

- Veljanov K., 216
- Αβραμίδου Ε.**, 236
Αγγελακοπούλου Μ., 72
Αγγέλη Β., 73
Αγγελή Β., 249
Αδαμοπούλου Μ., 234
Αθανασούλα Α., 53
Αϊβαζόγλου Ε., 74
Ακριτίδης Χ., 44
Ακριτόπουλος Α., 281
Αλεξάνδρου Σ., 75
Αλεξίου Β., 25, 188, 250
Αλεξίου Ε., 163
Αλεξίου Σ., 163
Αλευριάδου Α., 146, 243
Αλιβίζος Σ., 189
Αλμπανάκη Ξ., 76
Αλμπάνη Μ., 329
Αλωπούση Ε., 84
Αμαραντίδου Κ., 114
Αμοιρίδου Μ., 77
Αμπατζόγλου Α., 189
Αμπράζης Α., 242
Αναστασιάδου Α., 34
Αναστασιάδου Σ., 71
Αναστασίου Δ., 153
Αναστασίου Μ.-Φ., 164
Ανδρεαδέλλη Ε., 78, 302
Ανδρέου Α., 112
Ανδρικού Α., 281
Αντύπα Δ., 84
Αντωνίου Π., 301
Αποστολάκης Ε., 297
Αποστολίδου Μ., 79, 147
Αραμπατζής Γ., 246
Αρβανίτη Α., 127
Αρβανίτη Ε., 208
Αρβανίτη Ι., 234, 282
Αργυροπούλου Μ., 215
Αρμακόλας Σ., 39
Αρσένης Κ., 179
- Αρχοντή Χ., 148
Αυγητίδου Σ., 11, 25, 250
- Βοζαΐτης Γ.**, 193
Βαβουλίδου Μ., 165
Βαζούρα Ζ., 270
Βάθη Π., 166
Βαϊοπούλου Π.-Χ., 190
Βαϊρινού Κ., 29
Βαϊτσάκης Α., 80
Βακάλη Α., 322
Βάμβουκα Ι., 80
Βαρβέρης Α., 15, 17
Βαρσαμίδου Α., 316
Βασιλάκης Ν., 53
Βασιλείου Κ., 44
Βασιλοπούλου Β., 94
Βασιλοπούλου Γ., 39
Βάσιου Αι., 81
Βάσσου Β., 81
Βαχάρογλου Ε., 82
Βελώνη Ε., 216
Βενιοπούλου Κ., 191
Βισσαρίου Αι., 148
Βιτούλης Μ., 192
Βίτσου Μ., 54
Βλάση Ε., 128
Βλάχου Β., 295
Βογιατζής Χ., 40,
Βοζαΐτης Γ., 193
Βράντση Α., 227
Βруниώτη Κ., 255, 268
- Γαλαρινιώτης Ν.**, 171
Γέροντα Α., 17
Γεωργακόπουλος Π., 157
Γεωργιάδης Γ., 322
Γεωργιάδης Μ., 194
Γεωργίου Γ., 33
Γεωργίου Χ., 44, 271
Γεωργόπουλος Γ., 167
Γιαβρίμης Π., 228, 229
- Γιαννακοπούλου Ε., 46
Γιαννακοπούλου Ι., 22
Γιώτη Α., 55
Γκατζελάκη Ε., 174
Γκέκα Μ., 60
Γκιγκοπούλου Αι., 27
Γκόβαρης Χ., 67
Γκόλια Π., 168
Γκοτζαμάνης Δ., 146
Γκουτζιαμάνη Π., 313
Γογόνας Ν., 64
Γρηγοριάδης Α., 263
Γρίβα Ε., 89, 267
Γρόσδος Σ., 83
- Δαμασκηνίδης Γ.**, 180
Δαρβούδης Α., 153
Δάρρα Μ., 132, 134
Δελαβερίδου Α., 283
Δεληγιάννη Π., 282
Δεληγκάρη Ο., 148
Δελιόπουλος Γ., 84
Δημητριάδη Ε., 217
Δημητριάδου Κ., 26, 227
Δημόπουλος Β., 291
Δήμου Ε., 85
Δήμου Π., 86
Διαμαντοπούλου Γ., 319
Διδασκάλου Ε., 314
Δόικου Μ., 156
Δούκας Δ., 56
Δούκας Τ., 218
Δουλγερίδου Δ., 120
Δρακάκη Μ., 40
Δράμαλη Ε., 81
- Ελβανίδου Ε.**, 140
Ελευθεριάδης Ε., 322
Ελευθερίου Π., 86
Εμβαλωτής Α., 41, 184
Επιμενίδου Σ., 230, 296
Ευγενιάδου Ε., 243

- Ευθυμίου Α., 62
 Εφραιμίδης Π., 271
Ζαγκότας Β., 272
 Ζακοπούλου Α., 249
 Ζαντραβέλη Β., 244
 Ζαφείρη Ι., 240
 Ζαφείρη Μ., 152
 Ζαφειρίου Μ., 87
 Ζάχος Δ., 283
 Ζάχου Β., 16
 Ζευγίτης Θ., 41
 Ζησάκη Αι., 88
 Ζιώγα Ζ., 18
 Ζουπίδης Α., 27
 Ζυγούρη Ε., 168, 295
 Ζυγούρης Φ., 295
 Ζωγράφος Θ., 99
 Ζωγράφος Μ., 273

Ηλιάδου-Τάχου Σ., 218
 Ηλιόπουλος Π., 291
 Ηλιοπούλου Κ., 34

Θεοδοσιάδου Κ., 56
 Θεοδωρίδης Κ., 44
 Θεοδώρου Α., 195
 Θεοδώρου Δ., 195, 211
 Θέος Ι., 182
 Θεοφανέλλης Τ., 300
 Θεοχαρίδου Κ., 79
 Θωίδης Γ., 284, 285

Ιακώβου-Χαραλάμπους Μ.,
 149, 274
 Ιορδανίδης Γ., 131, 202
 Ιορδανίδου Α., 56
 Ίτσου Γ., 161
 Ιωαννίδου Μ., 89

Καδιανάκη Μ., 169, 196
 Καδιγιαννόπουλος Γ., 244
 Κακανά Δ., 181
 Καλαματιανού Μ., 90
 Καλανταρίδου Δ., 250
 Καλδή Σ., 117, 124
 Καλεράντε Ε., 197
 Καλλέ Σ., 275
 Καλογιάννη Α., 297
 Καλοκαιρινού Σ., 91
 Καλτσονούδη Κ., 169
 Καμαρούδης Σ., 173, 273
 Καμπακάκη Ε., 235
 Καμπύλης Ν., 215
 Κανέλλας Γ., 182

 Καπαχτσή Β., 170, 181
 Κάππα Π., 301
 Καππάτου Α., 231
 Καπραβέλου Α., 323
 Καραγιάννη Α., 108
 Καραγιάννη Β., 251
 Καραγιώργου Β., 92
 Καραγιώργου Ι., 250
 Καραγρηγορίου Ε., 184
 Καραμανέ Ε., 78, 302
 Καραμανώλη Ε., 93
 Καραμέρου Β., 275
 Καραντζή Α., 43
 Καραντζής Ι., 213
 Καρατζά-Σαουλίδου Κ., 84
 Καρατζάς Α., 94, 303
 Καρατζιά-Σταυλιώτη Ε.,
 166
 Καριώτογλου Π., 24
 Καρνέζου Μ., 24
 Καρπαθιωτάκης Ν., 326
 Καρρά Αι., 57
 Κασβίκης Κ., 95, 112
 Κασίδου Σ., 171
 Κάτζικα Α., 63
 Κατσιοπούλου Ι., 264
 Κατσιούλα Π., 172, 234
 Καυχίτσα Κ., 219
 Κεδράκα Κ., 198
 Κεχαγιά Ε., 272
 Κεχαγιάς Π., 236
 Κηπουροπούλου Ε., 317
 Κίτσιου Κ., 303
 Κοκκίδου Μ., 252
 Κοκκινάκη Δ., 126
 Κοντογιαννίδης Κ., 44
 Κορακή Α., 95
 Κοσμά Γ., 96
 Κουγιουμτζής Γ., 199, 318
 Κουντουράς Δ., 40
 Κουρεντζή Α., 59
 Κουρμπέτσου Α., 237
 Κούτοβα Χ., 139
 Κουτούζης Μ., 133, 144
 Κούτρα Ε., 253
 Κουτσοπιτιάς Φ., 307
 Κουφού Κ.-Ε., 35
 Κρέκης Δ., 317
 Κρομιάδου Χ., 21
 Κρουσοράτη Αι., 285
 Κυρίτσης Δ., 232
 Κυριτσοπούλου Κ., 311
 Κυρκοπούλου Αι., 245

 Κυρμιζογλου Δ., 58
 Κωνσταντινίδου Θ., 97
 Κωνσταντινίδου Μ., 36
 Κωνσταντίνου Μ., 98, 150
 Κωνσταντίνου Χ., 11, 174,
 272
 Κωτόπουλος Τ., 80
 Κωτούλας Β., 62, 261
 Κωτσαλίδου Δ., 99
 Κωτσελένη Σ., 122

Λαζαρίδου Α., 134, 142
 Λάζου Α., 300
 Λαλιώτη Μ., 42
 Λεπίδα Μ., 200
 Λιακοπούλου Μ., 201, 286
 Λιάμπα Δ., 284
 Λιασίδου Α., 162
 Λιάτσου Α., 308
 Λιθοξοΐδου Α., 100
 Λιναρά Κ., 198
 Λιούζα Κ., 21
 Λόης Α., 297

Μαγειριάς Δ., 297
 Μαγουλιώτης Α., 88
 Μαδενίδη Θ., 314
 Μακάριος Θ., 202
 Μακροπούλου Ε., 203
 Μαλανδράκης Γ., 27, 245
 Μαλαφάντης Κ., 220
 Μαλέσκου Ει., 151
 Μαλέτσκος Α., 173
 Μανδαλά Ε., 198
 Μανικάρου Μ., 221
 Μάνος Χ., 129
 Μαντουλίδης Β., 56
 Μαράτος Α., 130
 Μαργαρίτη Α., 265
 Μαργάρου Ε., 100, 101
 Μαργαρώνη Μ., 43
 Μαρτζιβάνου Α., 79, 276
 Ματιάκη Β., 296
 Ματσούκη Σ., 152
 Μαυροπαλιάς Τ., 153
 Μαυροσκούφης Δ., 187
 Μέντζιου Χ., 44
 Μεσημέρη Αι., 153
 Μεσσήνης Π., 215
 Μηλιαζήμ Τζ., 154
 Μητράκη Αι., 304
 Μητρούλια Σ., 122
 Μικροπανδρεμένου Π., 324
 Μιχαήλ Δ., 64

- Μιχαηλίδου Μ., 277
Μιχελακάκης Σ., 102
Μόσχου Α.-Μ., 319
Μουμίν Ν., 61
Μούσιου-Μυλωνά Ό., 30, 114
Μπάκας Θ., 185
Μπαλάση Αι., 131
Μπαλιούση Π., 309
Μπαλιούσης Ε., 309
Μπαλίτα Θ., 204
Μπάμπας Ν., 132
Μπάτσιου Α., 155
Μπάτσιου Μ., 59
Μπέτσας Γ., 187
Μπιλιμπίνη Ε., 45
Μπίμπα Μ., 266
Μπιρμπίλη Μ., 254
Μπουγιουκλή Π., 64
Μπουμπάρη Μ.-Ε., 312
Μπουνόβας Ι., 82, 211
Μπούτσου Α., 205
Μπρούζος Α., 288
Μυλωνάς Δ., 103
- Νάκη Σ.**, 91, 104
Νάση Μ., 154
Νασριδίου Ό., 255
Νεοφυτίδου Ε., 46
Νιάουστας Γ., 174
Νιζάμη Χ., 156
Νικολαΐδης Α., 105, 106
Νικολάου Κ., 222
Νικολοπούλου Ε., 255
Νιχωρίτου Ι., 267
Νταλάκας Χ., 312
Ντεμίρη Δ., 47
Ντίνας Κ., 29, 30, 31
Ντόνα Ει., 246
Ντούλια Α., 182
- Ξανθόπουλος Δ.**, 322
Ξεσφιγκούλη Δ., 206, 224
- Παργέ Τζ.**, 48
Παλαιολόγου Ν., 58
Παναγιωτίδου Δ., 65
Παναγιωτόπουλος Χ., 39
Παντελή Π., 66
Παντελιά Α., 157
Παντελιάδου Σ., 148
Παντελίδη Ι., 170
Παντούλη Ό., 232
Παπαβασιλείου Ι., 160, 190
- Παπαβασιλείου Χ., 256, 257
Παπαγεωργίου Ει., 327
Παπαγεωργοπούλου Γ., 107
Παπαγιάννης Γ., 186
Παπαδήμας Α., 287
Παπαδόπουλος Π., 234
Παπαδόπουλος Σ., 108
Παπαδοπούλου Α., 297
Παπαδοπούλου Ανδρ., 233
Παπαδοπούλου Β., 13, 56, 179
Παπαδοπούλου Π., 25, 242
Παπαδοπούλου Χ., 99
Παπαευαγγέλου Π., 313
Παπάζης Φ., 145
Παπάζογλου Α., 133
Παπαθανασίου Π., 231
Παπαϊωάννου Μ., 127
Παπακωνσταντίνου Χ., 48
Παπαναστασίου Α., 134
Παπανδρέου Μ., 254
Παπαστεφανάκη Ε., 222
Παπαστολοπούλου Β., 134
Παππάς Μ., 108
Πασσαλής Χ., 63
Πατέρα Α., 258, 297
Πενεκέλης Κ., 109
Πέννα Α., 158
Πετκανοπούλου Μ., 110
Πετούση Κ., 175
Πισιήα Πιερουλλή Χ., 111
Πιστιόλη Ε., 288
Πλατσίδου Μ., 16, 18
Πλατυπόδης Α., 292
Πλιάσσα Π., 259
Πλιόγκου Β., 152, 313
Πνευματικός Δ., 24, 239
Πολατίδου Α., 31
Πολύζου Μ., 328
Πολυμίλη Κ., 147
Πολυχρονοπούλου Σ., 17
Πορτελάνος Σ., 288
Πουγαρίδης Σ., 223
Πουγαρίδου Π., 218
Πουρνάρα Μ., 60
Πριβαρτιτσάνης Π., 329
Προδρομίδου Κ., 207
Πρωτόπαπας Δ., 135
Πυργιωτάκης Γ., 224
- Ράπτη Ζ.**, 18
Ράπτη Μ., 176
- Ρέππα Γλ., 53
Ρεράκης Η., 12
Ρίμπα Ε., 208
Ρουφίδου Ει., 249
- Σαγιαδινού Γ.-Σ.**, 136
Σακατζής Δ., 67
Σακελλαρίου Μ., 208
Σαλάππα-Ηλιοπούλου Α., 293
Σάλμοντ Ε., 157
Σαμαρά Α.-Θ., 137
Σαμαρά Κ., 68
Σαμαράς Β., 137
Σείτανίδου Δ., 21
Σέμογλου Κ., 89, 240, 262
Σεραφειμίδου Μ., 321
Σεχίδης Κ., 112
Σιαμάγκας Δ., 138
Σιαμάγκας Χ., 138
Σιάνου-Χατζηκαμάρη Π., 234
Σιδηρόπουλος Δ., 177
Σιπητάνου Α., 139
Σκολιανός Σ., 40
Σκουμπουρδή Χ., 260
Σούλης Σ.-Γ., 151, 161
Σπανού Χ., 305
Σπύρτου Α., 26, 123
Σταμάτης Π., 238
Σταμίδου Μ., 170
Σταμοβλάσης Δ., 190, 210
Σταυρίδης Π., 211
Σταυροπούλου Μ., 137
Σταύρου Αι., 159
Σταυρούση Π., 314
Στεργίου Α., 233
Στοινίτση Α., 261
Συριοπούλου Χ., 15, 17
Συτζίουκη Μ., 140
- Ταμανάμη Π.-Δ.**, 160
Ταμουτζίδου Κ., 261
Ταμτελέν Ευ., 212
Τάνος Η., 141
Τάτση Αι., 113
Τατσιώκα Μ., 114
Τάττου Β., 16
Τερζάκη Αι., 115
Τζακώστα Μ., 35, 116
Τζανή Ε.-Α., 306
Τζήκα Δ., 69
Τζήκας Χ., 225
Τζημαγιώργη Δ., 329

- Τζίκα Β., 117
 Τζιμούρτου Α., 187
 Τζιφόπουλος Μ., 212
 Τζώτζου Μ., 49
 Τίγκας Ι., 142
 Τουλιόπουλος Φ., 238
 Τριανταφύλλου Χ., 178
 Τριαλιώτης Ι., 239
 Τρομπούκη Α., 306
 Τσαγγοπούλου Ε., 315
 Τσαγγοπούλου Μ., 118
 Τσαγκαρολή-Διαμάντη Ε., 324
 Τσακιρίδου Ε., 240, 245
 Τσαλαμπούνη Α., 70
 Τσαπρούνης Α., 143
 Τσάρπα Ι., 50, 189
 Τσάρφου-Αποστολοπούλου Δ., 260
 Τσιανάκας Β., 268
 Τσιαπλές Ν., 310
 Τσιβούλη Θ., 118
 Τσίγκρα-Ζήγα Α., 138
 Τσιγλόπουλος Α., 154
 Τσιλιμένη Τ., 88, 118, 253
 Τσιλώνη Ε., 299
 Τσιομπάνου Α., 278
 Τσιότρας Β., 119
 Τσιούλης Α., 120
 Τσιουπλή Ε., 235
 Τσιρώνη Π., 23, 79
 Τσόγλης Κ., 303
 Τσολοπούλου Β., 279
 Τσότρας Δ., 144
 Τσουνή Α., 145, 160
 Τσούρμας Α., 169
 Τσουτσούλη Α., 247
 Τυριακίδου Π., 310
 Υμάι Ε.-Γ., 262
 Υφαντή Α., 193, 213
 Φανή Α., 240
 Φαρμάκη Κ., 121, 268
 Φιλιππάτου Δ., 124, 155
 Φλουρής Γ., 55
 Φούκας Β., 226
 Φράγκου Ε., 145, 310
 Φραγκούλης Ι., 51, 122
 Φραντζή Α., 289
 Φτιάκα Ε., 149, 150
 Φώκιαλη Π., 50
 Φωτοπούλου Β., 213
 Φώτου Π., 306
 Χαϊτίδου Μ., 123
 Χαλκιάς Γ., 320
 Χανιωτάκης Ν., 287
 Χαντζή Σ., 280
 Χαρίσης Α., 325
 Χαρούμενου Ζ., 161
 Χατζηαποστόλου Α., 263
 Χατζηγιαννάκου Α., 146, 162
 π. Χατζηγεωφραιμίδης Ει., 37
 Χατζηγεφραιμίδου Α., 124
 Χατζημιχαήλ Μ., 234
 Χατζηπαναγιώτου Π., 172, 205
 Χειμαρίου Ε., 101
 Χοντολίδου Ε., 20, 21
 Χρηστίδου Σ., 125
 Χρηστογούλα Ν., 328
 Χριστίδης Π., 44, 225
 Χριστοδούλου Α., 180
 Χρίστου Α., 71
 Ψύλλος Δ., 24
 Ψυχογιούλου Π., 126, 215